

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Korku Kitabı

Editör
Emine Gürsoy Naskali

KİTABEVİ • 559

Korku Kitabı

Hazırlayan

Emine Gürsoy Naskali

Kapak Tasarım

Onur Sönmez

Dizgi/İç Düzen

Hülya Aşkın

Baskı - Cilt

Çalış Ofset

Davutpaşa Caddesi No:8

Topkapı - İstanbul

Sertifika No: 12107

1. Baskı 750 Adet

İstanbul, 2014

ISBN 978-605-4907-34-2

T.C.

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Sertifika No: 16450

Online Satış

www.kitabevi.com.tr

KİTABEVİ

Çatalçeşme Sk. No: 46/A Cağaloğlu-İSTANBUL

Tel:(0212) 512 43 28 - 511 21 43 • Faks:(0212) 513 77 26

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Korku Kitabı

Editör

EMİNE GÜRSOY NASKALI

KİTABEVİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İÇİNDEKİLER

Giriş • 1

KAVRAMLAR VE KELİMELER

Örtmece Kavramı Ve Hayvan Adlarında Örtmece Oluşumu

Arzu Çiftoğlu Çabuk • 5

Eski ve Orta Türkçede Korkmak Kavramı

Ayşe Şeker • 25

EDEBİYAT METİNLERİNDEN ÖRNEKLER

Türk Masal Geleneğinde Korku

Metin Eren • 39

Muhibbî Dilinden Kanunî Sultan Süleyman'ın Korkuları

Nagehan U. Eke • 71

Klasik Türk Şiirinde Sarhoşların Korkulu Rüyası: Ases

Savaşkan Cem Bahadır • 115

Divan Şiirinin Estetik Söyleminde

Korku İzleri İçin Bir Betimleme Denemesi

Günay Çelikelden • 135

Korku Edebiyatı ve 1002. Gece Masalları'nda Tekinsiz Mekânlar

Macit Balık • 165

**İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında İktidarın İnşası ve
Muhafazası Aşamasında Korkunun İşlevleri**
Ebru Özgün • 193

TARİHTEN ÖRNEKLER

Çingiz Han'ın Yetiştığı Kültürde Korku Ve Korku Salma Taktikleri
Neslihan Durak • 223

HALK KÜLTÜRÜNDE KORKU

**İzmir - Torbalı - Ormanköy (Çengele) Köyünde Korku ve
Tehdit ile İlgili Bazı Anlatımlar: Semerkudurması ve Mavi Tren**
Necat Çetin • 243

Çocukluk Günlerimin Kabusu “Alkarısı”
Ertuğrul Sağlamer • 249

Türkiye Sahası Efsanelerinde Özel Adlı Kötü Ruhlar
Seçkin Sarpkaya • 251

Sivas'ta Korku Üzerine Notlar: Kork Korkmazdan
Müjgan Üçer • 281

İmanım Korku
Fatma Pekşen • 289

Doğum Sonrası Korku ve Kayseri Bölgesinde Albasması İnanmaları
Mesut Sönmez - Nimet Sönmez • 299

Azərbaycanın Xalq Təbii Sənətində Qoruyucu Simvollar
Röya Tağıyeva • 313

KORKU SİNEMASI

Türk Sinemasında Geç Doğan Bir Tür: Korku
Y. Gürhan Topçu • 325

KORKU HİKÂYELERİ

Korku Hikâyeleri
Emine Gürsoy Naskali • 369

Giriş

Korku Kitabı, kültürümüzde korku ile ilgili birikimin kayda geçirilmesini amaçlamıştır.

İlk yazılı kayıtlarda korku anlamına gelen kelimeler incelenmiştir. İnsanları ürküten hayvanların isimlerini telaffuz etmemek de bir korku ve tedbir alametidir. Kültürümüzde korkulan hayvanlara verilen bir hayli takma isim vardır.

Kök salmış korkuları masallarda tesbit ediyoruz. Klasik edebiyat ve modern dönem romanları da elbette korkulara değiniyor. Çünkü korku yaşamın çok gerçek bir parçasıdır. Kitabın Korku Hikayeleri bölümünde genç insanların içten gelen ifadelerle korku anlarını anlattıkları 800'e yakın anı yer alıyor. Ölümünden, daha doğrusu yakınlarını kaybetmekten, kazalardan, köpeklerden, üç harflilerden, mahçub olmaktan ve daha bir çok sebeple korkularımız var.

Korkulan unsurlar ve korkunun kaynağını bertaraf etmek için neler yapıldığı bahisleri halk kültürünün gelişmiş bir alanına giriyor.

Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali

Kavramlar ve Kelimeler

Örtmece Kavramı ve Hayvan Adlarında Örtmece Oluşumu

Arzu Çiftöğlü Çabuk*

Dil; “Tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerleri sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” (Sözlük 2005: 1282) olarak tanımlanan kültürün en önemli yansıtıcısıdır.

Her toplumun kendine has bir yaşayış tarzı, hayata bakışı, değer yargıları vardır. Bir toplum için kutsal, değerli sayılan bir nesne veya kavram başka bir toplum için hiçbir şey ifade etmeyebilir. Toplumların sözvarlıklarına bakarak onların değerler sistemi hakkında bilgi edinmek mümkündür.

Kültürden kültüre farklılıklar gösteren kavramların anlatıcısı olarak deyim ve atasözü gibi kalıplaşmış söz öbeklerinin yanı sıra “örtmece” denilen anlatım olayını da sayabiliriz. Bu kavram için Türkçede “güzel adlandırma,¹ iyi adlandırma, edeb-i kelâm, asalet, hüsn-i tabir, değinmece” gibi terimler de kullanılmaktadır (Coşkun 2007: 187).

* Yrd. Doç. Dr. Arzu Çiftöğlü Çabuk, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul. aciftoglu@ticaret.edu.tr

¹ Güzel adlandırma: Kimi varlıklardan, nesnelerden söz edildiğinde doğacak korku, ürkme, iğrenme gibi duyguların, kötü izlenim ve çağrışımların önlenmesi amacıyla yönelen ve her dilde rastlanan bir değiştirme olayı (Aksan 1990: 100).

Örtmece kavramı

Fr. *euphémisme*, Alm. *verhüllung/euphemismus*, İsp. *eufemismo* İng. *euphemism* terimleriyle karşılanan kavram; Yunanca εὐφημισμός ‘euphemismus’ kelimesinden gelmekte ve ‘Bir şey hakkında güzel söz söyleme, iyi, uğurlu söz söyleme’ anlamını taşımaktadır (Aksan 1990: 100).

Bu kavramla ilgili yapılan çalışmalarda görülmüştür ki, eğer bir toplum tarafından “uygunsuz, kaba, müstehcen, iğrenç, yakışıksız, utandırıcı, nahoş, korku veren veya sıkıntıya sokan” bir çağrışıma sahip kelime veya kelimeler varsa o toplumun dilinde örtmeceye başvurulmaktadır.² Bu çağrışımı engellemek için kullanılan ifadeler “müphem, yumuşak, dolambaçlı, zararsız”dır. Çağatay konuyla ilgili “daha mülayim tabir” demeyi tercih ederken (Çağatay 1973: 365) Üstüner “kabullenilebilir sözcük veya sözler” der (Üstüner 2008: 4).

Örtmece konusunda yapılan çalışmaların çoğu, bu anlam olayının meydana gelmesinin temelinde tabunun olduğunu ortaya koyar.

Türkçe Sözlük’te tabu, “Kutsal sayılan bazı insanlara, hayvanlara, nesnelere dokunulmasını, kullanılmasını yasaklayan, aksi yapıldığında zararı dokunulacağı düşünülen dinî inanç; yasaklanarak korunan nes-

² “Anlamı ve çağrışımı korkulan, seilmeyen, iğrenilen öğeler taşıyan sözcükler yerine bu çağrışımları engelleyecek başka sözcüklerin kullanılması” (Hengirmen 1999: 199), “Uygunsuz, kaba veya yakışıksız gelen sözcüklerin yerine kullanılan duygu bakımından tarafsız sözcük veya ifade”, “Tercih edilmeyen, çok kibar görünmeyen, biraz keskin gibi görünen ifadeleri değiştirmeye yarayan yumuşatılmış ifade”, “Nesne, özellik veya eylemin dolaylı, mecazi ve bununla birlikte yumuşak bir biçimde ifade edilmesi yöntemi”, “Bazı sebeplerden dolayı söylenmesi rahatsız edici veya uygun olmayan sözcük ve ifadelerin yerine kullanılan sözcük veya ifadeler” (Uluoğlu 2012: 80), “Uygunsuz, sert, patavatsız ifadelerin daha müphem, yumuşak ve dolambaçlı olanlarıyla değiştirilmesi olayı” (Howard 1985: 101), “Korku veren ve hoş olmayan konulardan kaçınmak için kullanılan veya tabu sayılan kelimelerin yerine kullanılan kelime veya kelime grupları” (Fromkin and Rodman 1993: 304), “Utandırıcı veya zor durumda bırakan ifadelerin yerine kullanılan zararsız ifade” (Abrams 1993: 60), “Terbiyeli olan ve herhangi bir nahoş güceniklikten kaçınmak için niyetlenilen kelimeler” (Condon 1985: 101), “Toplumsal açıdan nahoş olan bir konu ile ilgili kelimenin kendisinin de nahoş sayılarak yerini zamanla bir başka kelime alması” (Palmer 2001: 81).

ne, kelime, davranış” (TDK, 2005: 1549) olarak tanımlanmıştır. Terim, Polonezce *ta* “işaretlemek, nişan koymak” ve *pu* olağanüstü, insanı şaşırtan, dikkat çeken” kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur (Güngör 2006: 70). Çağatay kelimenin “müstesna, özellikle söylenmiş, emredilmiş, işaretlenmiş, isimlendirilmiş” gibi anlamı Türkçeye tam olarak aktarılmayan yabancı bir tabir olduğunu belirtir (Çağatay 1973: 366). *Totem ve Tabu* adlı eserinde Freud, “Bizim için tabunun birbirine zıt iki manası vardır: “Bir taraftan kutsal (sacre), kutsallaştırılmış (consacre) manalarına; diğer taraftan da tehlikeli, korkunç, yasak, kirli manalarına gelir.” der (Freud 1947: 31).

Saadet Çağatay “Türklerde Batıl İnançlar Arasında Tabu” başlıklı makalesinde ilkel devirlerden kalma batıl inançlar arasında tabunun önemli bir yerinin olduğuna ve batıl inançların büyük bir kısmının hayat mücadelesi ve kötülüklerden korunma gibi yaşama içgüdüsüne bağlı olduğuna değinir: “İnsanların akılla karşılayamayacağı ve vücut kuvvetiyle yenemeyeceği zor tabiat olaylarıyla birlikte bazı korkunç hayvanlar, insanları oldum olası güç duruma düşürmüştür. Bunlardan korunmak gerekmektedir. Korkulan kuvvete karşı koymak ve ondan korunmak için tedbirler konmuştur. Tabu böylece korkulan işlerden kimselerden, canlılardan kaçınmak için kullanılan tedbirler veya kaçamak sözlerdir” (Çağatay 1973: 365).

Özellikle ilkel topluluklarda bazı kelimeler ağza alındığında, onları ağızına alanın birtakım tehlike ve zararlara uğrayacağı hatta ölebileceği korkusu hâkimdir. Onların gözünde bir “şey”in ismi ile cismi arasında aynılık, özdeşlik ilişkisi vardır. Genel kural olarak kendileri tabu olan “şey”lerin isimleri de tabu olduğu için söylenmemelidir. İnsan isimleri, tehlikeli hayvan isimleri, tehlikeli manevi varlıkların isimleri, kutsal varlıkların isimleri bu bağlam içindedir (Akpınar 1985: 14).

Tabu olan kelimeleri doğuran sebepler aslında dilin kendinde değil, iletişimini o dille yapan insan topluluğundadır. Yani tabular ve örtmeceler inançların, geleneklerin, prensiplerin ve kuralların dildeki görünüşleridir. Bir kelimenin sosyal değerinin gelenekle ilgili olduğu aynı anda iki kelimeden biri tabu iken diğerinin tabu olmamasından anlaşılabilir (Guiraud 62-64).

Konuyla ilgili olarak Palmer ise şöyle der: “Kimi zaman kelimelerin atıfta bulundukları şeylerin bazı özellikleriyle ilişkili hale geldikleri söylenmektedir. Bu şekilde kadın kelimesi zayıflığı, domuz kelimesi kirli, pis olmayı çağrıştırmaktadır. Tam anlamıyla ifade edecek olursak bu ne bir kelimenin anlamı meselesi ne de bir genel anlam meselesidir. Bu daha çok insanların (veya bazı insanların) kadının zayıf, domuzun da pis olduğuna inandıklarını göstermektedir” (Palmer 2001: 81).

Gülsüm Killi, “Hakas Türkçesinde Tabu Sözcükler ve Örtmece” başlıklı çalışmasında Venderyes’in, ilkel topluluklarda çoğu zaman adın, bağlı olduğu kavramın temel niteliklerinden sayıldığı görüşüne değinir. Zararlı bir varlığın adı da zararlı kabul edildiğinden ağza alınmaktan çekinilir; çünkü adı anılan varlığın hemen yanlarında belireceği korkusu vardır. Kovalanan bir hayvanın adını söylemek onu uyarmak olacağından ad ya yanlış söylenir ya da tamamen değiştirilir. Kelimelerle ilgili yasaklar böyle doğmuştur (Killi 2006: 54).

Hayvan adlarında örtmece

Hayvanlar, insanoğlu için tarihin her döneminde önemli olmuştur. Hayvan türlerinin yitirilme kaygısı, yani doğaya saygı, çevreyi koruma, ihtiyaçtan fazlasını tüketmeme veya Şaman dilinde hâkim sahipleri incitmeme endişesi oldukça iyi bilinen birçok töre ve geleneğin kaynağını oluşturur (Roux 1998: 177).

Wundt’un, Avustralyalılarla ilgili tabu yasaklarını insanlar, başka nesneler, hayvanlar olarak ayırdığı eserinde bu tabunun temelinde totemizmin çekirdeğini oluşturan kurt, ayı, kartal, inek, köpek vb. bazı hayvanların öldürülmesi ve yenmesi şöyle dursun, adının bile söylenmemesi gereği vardır. Geçimini hayvancılıkla sağlayan insanlar için zaten önemli olan hayvanlar, dinsel ve büyüsel bir ilişki çerçevesinde toplanınca daha büyük bir önem kazanmış ve zamanla o toplumun gözünde kutsal bir kimlik kazanmışlardır (Güngör 2006: 75).

Dilsel tabular nedeniyle ilkel topluluklarda bütün kutsal ve tehlikeli şeylerin adlarının anılması yasaklanmıştır. Toplulukların hayvanla-

ra atfettikleri uğur, uğursuzluk, kutsallık da onların dildeki anlatımlarını etkilemiştir. Halkların geleneklerinde yenmesinde sakınca olmayanlar ile yenmesi, dokunulması günah hatta rastlanması bile uğursuzluk sayılan hayvanlar vardır (Boratav 1973: 68).

“Tabu–Örtmece (Euphemism) Sözler Üzerine” başlıklı yazıda Buryat dilbilimcisi Ulyanov’un düşüncelerine yer verilir: “İlkel insanlara göre bitkilerin, hayvanların, tehlikeli manevi varlıkların ve hastalıkların ruhları vardır ve bu ruhlar insanları duyarak onların dediklerini anlar. Aynı insanlar gibi kendi aralarında konuşabilirler, kin ve nefret duyguları taşıyıp öç alabilirler (Güngör 2006: 73). Bu yüzden tehlikeli sayılan hayvanı bir sevgi adıyla yatıştırma yöntemine başvurulur (Guiraud 1984: 62-64). Hayvanlara takılan bu yeni adların kimisi okşayıcı, kimisi gizleyicidir (Çağatay 1973: 369).

Tabu sayıldığı için örtmece sözlerle anılan bazı hayvanlarda, korku yüzünden bu adların da kullanılmadığı ve yeni bir değişime uğradıkları görülmektedir. Böylece kelimeye çifte örtmece meydana gelir. Bunun en güzel örneği asıl adı *börü* olan hayvanın *kurt* şeklinde anılması ve bu takılan adın zamanla kendi isminin yerine geçerek onu unutturmasıdır. Börü adı “tekinsiz” kabul edildiği için kullanılmamış, onun yerine kullanılan kurt kelimesi söylene söylene bu hayvan cinsinin adı olmuştur (İnan 1958: 625). Günümüzde kurt adını da ağza almamak için bu hayvana *gök gözlü, dağdaki, dik kulak, sözüm ona* gibi yeni adlar verilmiştir.

Ögel, kurdun Türkler ve atlar için büyük bir tehlike olduğundan bahseder. Düşmanı ve haydutları bir şekilde yenmek mümkündür; ancak kurt sürülerini peşine takan ihtiyar kurdun uygulayacağı taktik ve hileyi önceden bilmek mümkün değildir (Ögel 1988: 2).

“Köktürklerin Tarihine Bir Bakış” başlıklı makalede Gabain, Ötüken yaylasında yaşayan Türklerin kutsal hayvan olarak *börü*yu tanıdıkları ve ona kutsallık atfettikleri için korku ve saygı sonucu onun adını *kurt* olarak değiştirdiklerine değinir (Gabain 1944: 688). *Divan u Lü-gati’t-Türk*’te kurt kelimesinin karşılığında “Soğulcan soyundan olan hayvanlar. Öbür Türklerce Oğuzlar *börü*ye kurt derler” açıklaması vardır (DLT 2006: 342). Böylece yırtıcı bir hayvana, küçük ve zararsız bir

hayvan adı verilerek onun gücünün etkisi sözde azaltılmaya çalışılmıştır.

Kurt, sadece bizim kültürümüzde değil, toplumların çoğunda korkulan bir yaratıktır. Onun adını ağza almamak, görüldüğü yörelerdeki insanların ortak tedbirlerindendir. Akpınar, İsveçli dil sosyoloğu Segerstedt'in *Kelimenin Kudreti* isimli eserinden kurt ağzından yazılmış bir manzumeyi aktarır:

Beni "kurt" diye anacakları/ Daima parçalayacağım/ Bana "gri" diye ne dokunmam/

Hele benden "altın ayaklı" diye söz edene/ Hiçbir diyeceğim yok (Akpınar 1985: 19).

Çok korkulan ve birçok kültürde adının ağza alınması tabu sayılan bir diğer hayvan da ayıdır. Hakas inancına göre ayı insanoğlunun uzak akrabası, kardeşidir ve her şeyi duyar. Yuvasını insan gibi yaptığı için ona konulan örtmece sözlerde saygı anlamı vardır. Diğer Güney Sibiryalı dillerinde de ayının "baba, dede, ana" gibi akrabalık adlarıyla örtülmesi dikkat çeker (Killi 2006: 54-55). *Divan u Lügati't-Türk'te* *apa*, "baba" anlamının yanı sıra "ayı"yı da ifade eden bir kelimedir (DLT 2006: 86).

Gördüğümüz yayınlarda örtmecenin tanımında hep bir korku, iğrenme veya ürkme olduğu belirtilmekteyken Killi'nin verdiği bu örnekte saygı duyulan, kutsal sayılan bir varlık için de örtmece yapıldığı görülmektedir. Türkiye Türkçesinde genellikle kişileştirme ve deyim aktarması yapılarak ona *karaoğlan*, *yaşlı*, *kara ihtiyar*, *ormanın sahibi* gibi lakaplar takılmıştır.

Sürüngenler içinde özellikle yılanla ilgili çok sayıda örtmece söz vardır. Yılan, derisini değiştirebilmesinden dolayı ölümsüzlük düşüncesinin sembolü olmuş; mitolojide, ibadette, büyücülükte ve sanatta kullanılan bir unsur haline gelmiştir (Güngör 2006: 74).

Yılanın bizim kültürümüzde hem olumlu hem de olumsuz çağrışımları vardır. Uğursuz ve zararlı olduğu düşüncesinin yanı sıra, masal ve efsanelerde evin bekçisi, hazinenin koruyucusu olan yılanlardan da bahsedilir. Bu şekilde iki ayrı düşüncenin oluşmasında onun zehirli ve

zehirsiz türlerinin olması etkilidir (Boratav 1973: 75). Bu hayvanla ilgili yapılan örtmeceler daha çok korku sonucudur. “Yılan” dememek için onun gıyabında *boz yörük, kıvrık, sokak, şerbetli sürüngen* gibi adlara başvurulmaktadır.

Kültürümüzde adı anılmak istenmeyen bir diğer hayvan da baykuştur. *Altın baş, gug guş, Hacı Murat, kör kuş* baykuşa verilen adlardan bazılarıdır. Batı kaynaklı masallarda ormanın en bilge hayvanı olduğu için bir sorun olduğunda baykuşa danışılır. Dilimizde de onun kutsallığına, bilgeliğine gönderme yapan *devletli, ulu kuş, Hüma kuşu* gibi nitelermelere rastlarız; ancak bu kuş ülkemizde genel olarak uğursuzluğuna inanılan, “Eyvah, baykuş ötüyor!” diye korkulan bir hayvandır.³

Domuz, İslam dinine inanan kişiler için yasaklı bir hayvandır. Onun etinin haram sayılması, bu dini kabullenmiş toplumların düşünce ve davranışlarına da yansır. Öyle ki “domuz” demekten çekinen halk ona *adıyaman, adıbatasica, kötü hayvan, sözüm ona* gibi adlar vermiştir.

Örtmece kavramına başvuru hayvanlara son örnek, gücü yettiği canlıları boğarak öldürdüğü için kendisinden korkulan bir kemirgenle ilgilidir. Etobur memeli olan bu küçük hayvana Fransızcada *belette* “güzelcik, küçük güzel”, Almancada *Schöntierle* “güzel hayvancık” eski İngilizcede *fairy* “güzel, peri gibi” İtalyancada *donnola* “küçük hanım” yakıştırmaları yapılmıştır. Türkçede aynı hayvan toplumca sempati ile karşılanan isimler almış kendisine *gelincik, gelin kadın* denmiştir (Aksan 1990: 100).

³ Bu korkunun altında yatan gerçeği Kazım Çapacı şöyle açıklar: “Köylerde insanlar genellikle erkenden yatarlar. Sabah erkenden kalkılıp tarlaya gidilecektir zira. Bu nedenle hava karadıktan sonra evlerde ışıklar söndürülür. Işığı yanan ev görmek neredeyse olanaksızdır. Gecenin ilerleyen bir saatinde köydeki bir evde ışıklar neden yanar? O evde ağır hasta, belki de ölüm döşeğinde olan biri vardır. Bizim “bilge” baykuşumuz da o ışığa doğru gelmiş, gecenin karanlığını bölen o ışıktaki avlanmaya çalışmaktadır. Bu sırada öter de elbette. O ötüşü duyan evdeki hasta, o gece ölürse baykuşa hemen yafta yapıştırılır: *Uğursuz, ölüm habercisi*”. (<http://www.kazimcapaci.com>).

Hayvan adlarında örtmece oluşum biçimleri

Türkçede örtmece kavramına dair yapılan çalışmalar, daha çok kelime hazinesine katkı şeklindedir; bu olayı oluşum biçimleri açısından inceleyen detaylı bir çalışma yoktur.

Türkçe dışında bu alanda yapılan çalışmalarda görülmüştür ki örtmece kavramını tek bir kalıp içerisinde incelemek mümkün değildir.⁴ Söz konusu çalışmaları göz önüne alarak, Türkçede yer alan hayvan adlarıyla ilgili örtmecelerin oluşum biçimlerini şu şekilde sıraladık:

⁴ V.P.Moskvin'in yaptığı sınıflandırmada 14 yöntem yer almaktadır:

1. Düz değişmece yoluyla; 2. Eğretileme yoluyla; 3. Kapsamlayış yoluyla; 4. Adılştırma (adı zamirle değiştirme) yoluyla; 5. Ses bakımından yakın bir sözcükle değiştirme yoluyla; 6. Kısaltma yoluyla; 7. Yazı diline ait sözcük ve ifadelerin kullanılmasıyla; 8. Yabancı sözcüklerin kullanımıyla; 9. Sözcüğün yerine onun ait olduğu tür kavramının kullanımıyla; 10. Dolaylama yoluyla; 11. Antonomaziya yani adın nesnenin herhangi belirleyici bir özelliğini belirten bir tanımla değiştirilmesi yoluyla; 12. Doğrudan adlandırma yerine mecazi bir başka adın kullanılması; 13. Meyozis, yani söz konusu eylem, özellik ve durumların yoğunluğunu olduğundan küçük gösterme yoluyla; 14. Eksilti (elipsis) yoluyla; geçişli fiillerin nesnesiz kullanımıyla (Moskvin V. P. (1999) (Murat Suzan Ulu). Üstüner, Adil Ahmedov'un "Türki Dillerindeki Tabu men Evfemizmler" adlı eserinde evfemizmlerin yapılma yollarını; "evfemistik metaforlar, evfemistik mecaz-ı mürseller, ironi, evfemistik eğretileme, sözcük gruplarından oluşan evfemizmler, zamirlerden oluşan evfemizmler, evfemizm oluşturan başka tesirler, deformasyon, üç nokta, alıntı kelimeler, elipsler (kelimenin hecelerinin yerine noktalar), saygı ifadesinden doğan evfemizmler" başlıkları altında ele aldığını belirtir (Ahmedov, 1995: 11). B. Warren örtmecelerin en yaygın oluşum biçimlerini tasnif eden kişi olmuştur. Warren oluşum yolları bakımından örtmeceleri aşağıdaki şekliyle iki grupta toplamıştır:

1. Şekle dayanan örtmeceler: A. Kelime yapımı yolu 1. Birleştirmeler, 2. Türetme, 3. Akronim, 4. Yansıma sesler. B. Ses değişiklikleri: 1. Ters argo, 2. Kafiyeli argo, 3. Ses birimsel değiştirme, 4. Kısaltma, 5. Silme. C. Ödünçlemeler.

2. Anlama dayanan örtmeceler: A. Ayrıntıyı öne çıkarma, B. İma etme, C. Benzetme, D. Metonim (kınaye), E. Zıt anlam, F. Olduğundan küçük gösterme, G. Abartma, H. Özel adlar verme, I. Coğrafi sıfatlar verme (Linfoot-Ham 2005: 261), (Demirci 2008: 30).

I. Şekle dayanan örtmeceler

1. Kelime yapımı yolu

1.1. Birleştirme

adı yaman: Ayı, Domuz (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 67)

adı kötü: Yengeç: (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 66)

bozyörük: Yılan (Çağatay 1974: 366)

altınbaş: Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 231)

1.2 Türetme

1.2.1 Fiilden türetme:

akarca Yılan (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 139)

alıcı Atmaca (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 215)

azılı Kart, erkek yaban domuzu (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 439; Domuz (Çağatay 1974: 367)

çalağan 1. Kartal. 2. Çaylak. (Derleme Sözlüğü, C. III, s. 1048)

çalguç Domuz (Derleme Sözlüğü, C. III s. 1053)

emecen Yılan (Çağatay 1974: 366)

esiren⁵ Kuduz köpek (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1782)

gısdırğaç Yengeç (Derleme Sözlüğü, C. VI, s. 2062)

kaygan Yılan (Çelik 2011: 125)

kesegen (kesen, keseğen, keseyen, kesgen, kesgü, kesküç, kesiyen) Fare (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 276-277).

kesegen 1. Domuz, erkek domuz (Derleme Sözlüğü C. VIII, 276)

kırkıcı Buzağı dişi denilen ve bitki köklerini kesen böcek, dana-burnu (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2829).

kıvrık Yılan (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2853)

sokak Ağılı yılan (Derleme Sözlüğü, C. X, s. 3657)

⁵ esir- "Azmak, kudurmak, delirmek" anlamında kullanılmaktadır (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1782). Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

1.2.2. İsimden türetme

kuyruklu Akrep (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 3020)

terkili Akrep (Derleme Sözlüğü, C. XII, s. 4753)

yalınsak 1. Tek gezen, azılı kurt (Derleme Sözlüğü, C. 11, s. 4146)

2. Azılı domuz. (Derleme Sözlüğü, C. 11); Domuz (Çağatay 1974: 367)

1.3. Yansıma sözcük

guggu Baykuş (www.kazimcapaci.com)

gügük Ağaçkakan (www.kazimcapaci.com)

gurgur Hindi (www.yakader.org)

kuguruk Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2991)

kukumav Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2992)

pisik Kedi (www.gulenkoyu.com)

2 Kelime grupları

2.1 Beddua

adı batasica Domuz, Yılan (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 66); Akrep (Çağatay 1974: 370)

adını el alsın Akrep (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 66)

adını eller alsın Domuz, Yılan (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 66)

andır⁶ Akrep (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 260)

2.2 İkileme

allı pullu Mayıs böceği, gelin böceği (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 225)

bici bici Bit,⁷ pire (Derleme Sözlüğü, C. II, s. 680)

⁶ Andır (I) İnsan ve hayvanlara ilenç yerine, "sahipsiz kal" anlamında kullanılır (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 259).

⁷ Saadet Çağatay, bit teriminin de tabu sözcük olduğunu ve büyük bir olasılıkla "yok ol, bit!" anlamına geldiğini söyler (Çağatay 1973: 370).

3. Ses değişimleri⁸

3.1 Kısaltma

bö, bô 1. Korkunç böcek, korkunç yaratık. (Derleme Sözlüğü, C. II, s. 753)

böcü 1. Böcek 2. Kurt 3. Domuz 4. Böcek, akrep, çıyan, örümcek vs. (Derleme Sözlüğü, C. II, s. 753)

öcü 1) Kurt, domuz vb. zararlı hayvanlar (Derleme Sözlüğü, C. IX, s. 3308)

4. Ödünçleme

avanak Sıpa (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 375).

civan Domuz (Çağatay 1974: 367).

gara canavar Domuz (Derleme Sözlüğü, C. VI, s. 1918)

havuç Hayvanlarda bulunan kurt (Derleme Sözlüğü, C. VII, s. 2313)

hınzır Domuz (Türkçe Sözlük 2005: 884)

merkebül evliya Geyik (Boratav 1973: 71).

merkep Eşek (Türkçe Sözlük 2005: 1374)

sultan Bir çeşit kertenkele (Derleme Sözlüğü, C. XII, s. 4707)

II Anlama dayanan örtmeceler

1. Tür adı kullanma

akşam kuşu Yarasa (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 141)

ala gücük⁹ Yılan (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 173)

gece kuşu Yarasa (Derleme Sözlüğü, C. VI, s. 1958); (Bilginer 2001: 443)

hacıkuşu Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. VII, s. 2248)

⁸ İncelediğimiz kelimelerdeki ses değişiklikleri, halk etimolojisi sonucu ortaya çıkmıştır.

⁹ gücük (I) 1. Kuyraksız, kuyrucu kesik hayvan (Derleme Sözlüğü C. VI, s. 2208).

kara kuş 1. Kartal. 2. Çaylak (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2648)

karanlık kuşu Yarasa (Çelik 2011: 123)

kötü hayvan Domuz (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2982)

ören kuşu Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. IX, s. 3346)

uğu kuşu Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. XII, s. 4783)

uğur kuşu Baykuş (Çelik 2011, s. 70)

ulu kuş Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. XI, s. 4035)

viran guşu Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. XI, s. 4105)

2. İma etme

sözüm ona Domuz (Aksan 2007: 99)

sözüm â Kurt (Çağatay 1973: 367)

3. Benzetme

kelebek Yarasa (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2726)

4. Metonim (kinaye)

ala guzu Kirpi (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 187)

orman kibarı Ayı (Bilginer 2001: 443)

pamuk balığı Köpek balığı (Bilginer 2001: 443)

şerbetli sürüngen Yılan (Özyıldırım 1996: 18)

5. Zıt anlam

kör bağa kuş¹⁰ Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2962)

kör kuş Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2969)

¹⁰ Baykuşların görme ve işitme kabiliyetleri son derece hassastır. Çok az ışıktaki avlarını yakalayabildikleri gibi, zifiri karanlıkta da işitme duyularıyla yerini tespit ederek yakalarlar. Gözlerinde “Al purple” yani “mor ışık görüntüsüne” sebep olan kimyasal bir madde bulunur. Rod hücreleri, en küçük bir ışığı bile kimyasal bir sinyale çevirirler. Böylece insanın sadece bir ışık parıltısını fark ettiği yerde baykuş buradaki cismi bütün teferruatı ile görür. Bütün kuşlarda üst göz kapağı alttakine geldiği halde baykuşlarda olay tersinedir. Mayı rengi görebilen tek kuş türüdür (<http://tr.wikipedia.org>).

6. Olduğundan küçük gösterme

börü Kurt (İnan 1958: 625)

incir kurdu Sırtlan (Derleme Sözlüğü, C. VII, s. 2539)

ufacık Eşek yavrusu (Derleme Sözlüğü, C. XI, s. 4024)

7. Olduğundan büyük gösterme

Allah devesi Uzun ayaklı, uzun gövde ve kanatlı bir çeşit sinek (Çağatay 1973: 370)

hep büyük guş Baykuş (Çelik 2011: 69)

ulukuş Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. XI, s. 4035)

8. Belirli bir özelliğiyle isimlendirme

8.1. Yaşadığı ortama göre

dağda gezen 1. Kurt 2. Domuz (Derleme Sözlüğü, C. III, s. 1324)

dağdaki Kurt (Derleme Sözlüğü, C. III, s. 1324)

sergen¹¹ gezen Sıçan, fare (Derleme Sözlüğü, C. X, s. 3588)

verde gezen Yılan (Derleme Sözlüğü, C. XI, s. 4250)

yerdeki sürünen Yılan (Çelik 2011: 125)

8.2. Fiziki özelliklere göre

8.2.1. Ad aktarması

altıboğumlu Akrep (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 230)

Bağ kesen makaslı böcek (Bilginer 2001: 443)

burun kapan Bukalemun (Derleme Sözlüğü, C. II, s. 803)

çengel kuyruk Akrep (Derleme Sözlüğü, C. III, s. 1137),

deri kanat Yarasa (Derleme Sözlüğü, C. IV, s. 1434)

dikkulak: Kurt (Derleme Sözlüğü, C. IV, s. 1488)

gök gözlü Kurt (Çağatay 1974: 366)

¹¹ Sergen: Mutfak rafı (Derleme sözlüğü, C. 10, s. 3587-3588)
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

gökyeşil Zehirli, yeşil kertenkele (Derleme Sözlüğü, C. VI, s. 2139)

gözsüz Köstebek (Derleme Sözlüğü, C. VI, s. 2183)

ibrişim kuşu İpek böceği (Bilginer 2001: 443)

kara kaçan Eşek (Sözlük 2005: 1077).

kara tırnak Atmaca (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2653)

karabacak Sığır (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2637)

kayış kanat Yarasa (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2701)

kızıl göz Kurt (Çelik 2011: s. 33)

kuyrugli Akrebe benzer eğri, sarı kuyruklu, zehirli bir böcek (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 3020)

Kuyruğuörü Akrep (Derleme Sözlüğü, C. IX, 3414)

küçül Fare (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 3025)

pav kulak Kurttan küçük, ir bir çeşit çakal (Derleme Sözlüğü, C. IX, s. 3414)

uçan memeli Yarasa (Çelik 2011: 125)

uzun böcü Yılan (Derleme Sözlüğü, C. XII, s. 4790)

uzun kulaklı Eşek (Tarama Sözlüğü, C. IV, s. 3003)

uzun Yılan (Derleme Sözlüğü, C. XI, s. 4053)

yeşilbaş Kertenkele (Çağatay 1973, s. 367)

8.2.2. Deyim aktarması

akca hacı 1. Leylek 2. Beyaz kartal (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 144)

ala baba Akbaba (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 171)

alagenevür Siyah benekli yılan (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 187)

ankır hacı Eşek (Derleme Sözlüğü, C. I, s. 274)

bahta bakan Bukalemun (Derleme Sözlüğü, C. II, s. 488)

bakla Beyaz siyah renkli bir yılan (Derleme Sözlüğü, C. II, s. 495)

beli bağlı Atmaca (www.kazimcapaci.com)

biryanlı kurt Sırtlan (Derleme Sözlüğü, C. II, s. 703)

- devletli Baykuş** (Derleme Sözlüğü, C. IV, s. 1443)
- ebe kulağı** Salyangoz (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1653)
- efe Çoban köpeği** (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1667)
- eli büyük Ayı** (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1715)
- elöpen Kertenkele** (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1726)
- eptes bozan** Tenya, şerit (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1764)
- gelin kadın** Gelincik denen bir çeşit hayvan (Derleme Sözlüğü, C. VI, s. 1981)
- gocaoğlan Ayı** (Derleme Sözlüğü, C. VI, s. 2089)
- hanımcık** Saka kuşu (www.kazimcapaci.com)
- hasanbalığı** Kertenkele (Derleme Sözlüğü, C. VII, s. 2297)
- hatuncuk** Saka kuşu (www.kazimcapaci.com)
- hınbıl Eşek** (Derleme Sözlüğü, C. VII, s. 2363)
- karadul** Sokması büyük acı veren, iri, esmer, zehirli örümcek (Sözlük 2005: 1076)
- kartal** Yaşlı erkek manda (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2669)
- kaşmer**¹² Kertenkele (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2681)
- kaymak ağacı** Çok süt veren manda, inek (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2703)
- kehtenbakan** Domuz (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2722)
- kızlaryoldaşı** Kertenkele (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2868)
- kocaoğlan Ayı** (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2892)
- mal**¹³ **kadın** Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. IX, s. 3113)
- muştucu** Girdiği eve sevindirici haber getirdiğine inanılan, keleşe benzer kahverengi bir böcek (Derleme Sözlüğü, C. IX, s. 3224)
- Övey ana** Isırdığı zaman çok acıtan, ince, karıncaya benzer bir böcek (Güngör 2006: 899)

¹² Kaşmer: Maskara, soytarı (Sözlük 2005: 1102).

¹³ Mal: Güzel (Derleme Sözlüğü, C. 9, s. 3107).
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

sarıoğlan Akrep (Derleme Sözlüğü, C. XII, s. 4672)

uzun kız Yılan (Çağatay 1973: 367)

yılan yastığı Kertenkele (Çağatay 1973: 367)

9. Özel adlar verme

Düldül¹⁴ Eşek (Derleme Sözlüğü, C. IV, s. 1627)

Fatmacık Kınkanatlılardan kara benekli, kırmızı renkte, kurtçukları yediği için faydalı sayılan bir böcek (Derleme Sözlüğü, C. V, s. 1839).

Hacı Murat Baykuş (www.kazimcapaci.com)

İshak¹⁵ Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. VII, s. 2555)

kara Heççe (Hatice) Hamam böceği (Derleme Sözlüğü, C. VIII, s. 2644).

Karafatma Hamam böceği (Çağatay 1974: 370)

Muratçık Baykuş (Derleme Sözlüğü, C. IX, s. 3220)

Mustafacık Çalığışu (www.kazimcapaci.com)

Süleymancık Kertenkele (Derleme Sözlüğü, C. X, s. 3708)

Yusufçuk 1) Bir çeşit baykuş. 2) Küçük bir çeşit ev kertenkelesi (Derleme Sözlüğü, C. XI, s. 4322), kumru (www.kazimcapaci.com)

Sonuç olarak; Türkçedeki hayvan adlarında yapılan örtmeceler öncelikle şekle ve anlama dayanan olmak üzere iki gruba, daha sonra kendi içinde gruplara ayrılmıştır. Bu yapılırken eldeki Türkçe kelime hazinesine göre hareket edildiğinden, yabancı kaynaklardaki gruplamalardan farklılıklar olmuştur. Mesela ters ve kafiyeyle argo kategorileri çalışmamızda yer almazken; anlama dayalı oluşturulan örtmecelerde deyim aktarması, ad aktarması ve özel adlar verme gibi çeşitliliğe gidilmiştir. Birden fazla gruba girebilecek türdeki kelime, baskın özelliğinin olduğu grupta toplanmıştır. Türkçedeki örtmecelerin şekilden çok an-

¹⁴ Düldül, İslam halifesi Ali'nin katıdır.

¹⁵ Kur'an-ı Kerim'de ilim sâhibi olarak zikredilen bir şahıstır.

lama dayalı olarak oluşturulduğu, anlam olayları içinde de en çok deyim aktarmasına başvurulduğu görülmüştür.

Kaynaklar

- Akpınar, Turgut (1985). "Dünyada ve Türklerde Ağza Alınması Yasak (Tabu) Kelimeler". *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları, s. 13-27.
- Aksan, Doğan (1990). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Cilt 3. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arslan, Erol Hülya (2002). Tabu (Taboo) ve Kelimelerin Anlam Alanlarına Etkisi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 2002 II*, Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları, s. 35-56.
- Arslan, Erol Hülya (2008). *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişimleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ateş, Oyarkılıçgil, Arzu (1996). "Dilde Tabu ve Örtmecenin Yeri Üzerine", *Ankara Üniversitesi Tömer Dil Dergisi, Language Journal*, Sayı: 49, Kasım 16-19.
- Boratav, Pertev Naili (1973). *100 Soruda Türk Folkloru: İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Condon, John C. (2000). Çev. Murat Çiftkaya. *Kelimelerin Büyülü Dünyası*, İstanbul: İnsan Yayınları.
- Coşkun Menderes (2007). *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Çağatay, Saadet (1974). "Türklerde Batıl İnançlar Arasında Tabu". *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri* (8-14 Ekim 1973). Ankara, Başbakanlık Basımevi.
- Demirci, Kerim (2008), "Örtmece (Euphemism) Kavramı Üzerine", *Millî Folklor*, Sayı: 77, 21-35, Ankara.
- Freud, Sigmund (1947). Çev. Niyazi Berkes. *Totem ve tabu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Gabain, Annemarie von (1944). "Köktürklerin Tarihine Bir Bakış". *DTCF Dergisi*, C. 2, s. 685-696.

- Gecekuşu, Ahmet (2006). *Güzel Adlandırma*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.
- Guiraud, Pierre (1975). Çev. Berke Vardar. *Anlambilim*. İstanbul: Gelişim yayınları.
- Güngör, Ahmet (2006). "Tabu-Örtmece (Euphemism) Sözler Üzerine". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Prof. Dr. Zeki Başar Özel Sayısı. Sayı: 29. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, s. 69-93.
- Hengirmen, Mehmet (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimler Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınları.
- İnan, Abdülkadir (1987). *Börü = Kurt Ve Yok = Hayır Kelimeleri Üzerine Makaleler ve İncelemeler*. 2. Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Kaşgarlı Mahmud (2006). *Divanü lügati't-Türk*. Çev. Besim Atalay. C. I. 5. bs. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Killi, Gülsüm (2006). "Hakas Türkçesinde Tabu Sözler ve Örtmece". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. Sayı 3/3. Sayfa 50-65.
- Koç, Aylin (2010). "Hastalık İsimlerinde Örtmeceler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*. Sayı: 188 ekim. Sayfa 77-95.
- Linfoot-Ham, Kerry (2005). "The Linguistics of Euphemism: Adiacronic Study of Euphemism Formation". *Journal of Language and Linguistics*. Vol. 4. No. 2. P. 227-263.
- Ögel, Bahattin (1988). *Türk Kültürünün Gelişme Çağları: Dünden Bugüne*. 3. basım. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Palmer, F. R. (2001). Çev. Ramazan Ertürk, *Semantik: Yeni Bir Anlambilim Projesi*. Ankara: Kitâbiyât Yayınları.
- Roux, Jean Paul (2001). Çev. Aykut Kazancıgil. *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Sağol Yüksekaya, Gülden (2009). "Türklerde Ölümün Algılanışı 'Ölmek' Karşılığı Kullanılan Kelimelerden Hareketle", *Uçmağa Varmak Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları. s. 3-41.
- Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü* (1963-1982), I-XII. cilt, Ankara: Türk Dil Kurumu. *Türkçe Sözlük* (1995). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

- Türkmen, Seyfullah (2009). "Türkçedeki Örtmece Sözcükler". *Karadeniz Araştırmaları*. Cilt: 6. Sayı: 23, Güz. s. 131-140.
- Üstüner, Ahat (20 - 25 Ekim 2008). "Örtmecelere bağlı alıntılar". Ankara: VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı.
- Üstüner, Ahat (2009). "Örtmece Sözcüklerle İlgili Terimler". *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 4/8 Fall. 166-177.
- Türkçe Sözlük* (2005). Haz. Akalın, Şükrü Haluk [ve öte.] 10. Basım. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- <http://www.kazimcapaci.com> (erişim tarihi: 04.08.2013).
- <http://www.gulenkoyu.com> (erişim tarihi: 09.09.2013).
- <http://tr.wikipedia.org> (erişim tarihi: 02.09.2013).
- <http://www.yakader.org> (erişim tarihi: 05.09.2013).

Eski ve Orta Türkçede Korkmak Kavramı

Ayşe Şeker*

'Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak'¹ anlamlarına gelen "kork-" fiili Eski Türkçe döneminden beri dilimizde olan bir kelimedir. Eski ve Orta Türkçede "korkmak" kavramı ile ilgili tespit ettiğimiz kelimeler şunlardır: *añıt-*, *beliñ ve türevleri*, *çanaç*, *kıym*, *kork-* ve *türevleri*, *saş*, *tezgi/tezik*, *ürk-* ve *türevleri*, *yan-* ve *türevleri*.

Bu kelimelerin kökenlerini ve kullanılış yerlerini alfabetik olarak şöyle sıralayabiliriz:

añıt-: Bu fiil Köktürkçede Bilge Kağan kitabesinin doğu yüzünde bir kez geçmektedir.

(a)nı (a)ñ(ı)t(a)γ(i)n tıp sül(e)d(i)m "Onu korkutayım diye sefer ettim." (BK D41)

Bu ibarede geçen kelime Orhun abidelerinin bulunuşundan bu yana farklı şekillerde okunmuş ve değerlendirilmiştir. Radloff kelimeyi *ınçıtaym* şeklinde okumuş ve **ınçıt-* "cezalandır-" fiilinden getirmiştir. Ancak Eski Türkçede böyle bir fiil bulunmadığı için bu görüş bilim adamlarınca benimsenmemiştir. Aynı dönemde Thomsen ise (a)ñ(ı)t(a)γ(i)n şeklinde okumuş ve kelimeyi "söyle-" anlamındaki *ay-*

* Arş. Gör. Ayşe Şeker, Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

¹ (TDK 2009, 1217)

fiiline dayandırmıştır. Malov da bu kelimeyi *añtayın* şeklinde okumuş ama kelimeye “cezalandırırım” anlamını vermiş ve bu kelimenin kökü olan *añt-* fiilini Yakutçada hoşnutsuzluk ünlemi olan *aya* kelimesine dayandırmıştır. Clauson da kelimeyi Fin atlasındaki *añtayın* yazılışına rağmen *ayıt-* “sor-” fiiline dayandırmıştır. *Añtayın* kelimesine “korkutayım” anlamını veren ilk isim Talat Tekin’dir. Tekin, bu iddiasını Uygurca metinlerde geçen *ayınç* “korku”, *aymanç* “korku”, *ayın-* “kork-”, *ayman-* “kork-” kelimelerinde olması muhtemel bir **ay-* “kork-” köküne dayandırmaktadır. Moğolcada da “kork-” anlamına gelen *ayu-* fiili bulunmaktadır. Dolayısıyla *añıg* ve *añt-* kelimelerinin kökünü **añ-* şeklinde bir fiile dayandırmak mümkün olabilir. Talat Tekin de bu görüşü savunmuştur.²

Muharrem Ergin de bu görüşe uygun olarak kelimeye “korkut-” anlamını vermiştir.³

añt- fiili Türk dilinin daha sonraki dönemlerinde herhangi bir varyantıyla karşımıza çıkmamaktadır.

beliñ: Bu kelime Uygur Türkçesinden beri dilimizde bulunmaktadır.

beliñ teg “korku gibi” (U II 25, 16)

Kelime Dîvânü Lugâti’t-Türk’te bir kez geçmektedir. “Düşman gelmesi yüzünden halk arasına düşen ürküntü” anlamındadır.⁴

beliñ kelimesi Osmanlı Türkçesinde de “dehşet duygusu, bir şeyden kaynaklanan korku, terör” anlamlarında karşımıza çıkmaktadır. Kelime bugün Güneybatı Türkmencesinde “iğrenme, nefret, tikslenme” manalarında,⁵ Türkiye Türkçesi ağızlarında da *belen~beleñ* şekliyle “havale denilen hastalık, sara, uçuk; deli” anlamlarında⁶ geçmektedir.

² (Tekin 2006, 113)

³ (Ergin 2009, 85)

⁴ (Atalay 1999-III, 370)

⁵ (Clauson 1972, 343)

⁶ (Derleme Sözlüğü 1965-II, 612)

Kelimenin Orta Türkçede *beliñle-* “korkuyla aniden sıçramak, ürkmek” şeklinde türevi bulunmaktadır.

Er beliñledi. “Adam korku ile uykusundan sıçradı.” (Kâş. III, 409)

Sarığ sandvaç ötti ünün sayradı

Beliñlep oçundu usı kelmedi. (KB, 4963)

Sarı bülbül öttü, güzel sesi ile şakıdı; irkilerek uyandı, uykusu dağıldı.”

beliñle- fiili Harezmi Türkçesinde ve Osmanlı Türkçesinde “uykudan sıçramak” anlamında bulunmaktadır. Altay Türkçesinin Teleüt ağzında da *peñinde-* “panikle-” şeklinde geçmektedir.⁷

Türkiye Türkçesi Anadolu ağızlarında da *beliñle-* fiili değişik varyantlarıyla pek çok yörede “şaşkınlıkla karışık korku duymak, uyku ile uyanmak, afallamak, sıçramak” anlamlarında geçmektedir.⁸

Beliñ kelimesinin Orta Türkçede *beliñçi* şeklinde türevi de bulunmaktadır. *Beliñçi* kelimesi Dîvânu Lugâti't-Türk'te “çok korkak” anlamında bir kez geçmektedir.

Beliñçi kişi “Çok korkak, ürkek kimse” (Kâş. III, 371)

çanaç: Bu kelimeye bi tek Orta Türkçe döneminde Kaşgarlı Mahmud'un eserinde bir kez rastlanmaktadır. Eserde, kelime “korkak, gevşek” anlamıyla verilmiştir.

Çanaç “Korkak, gevşek” (Kâş. I, 358)

kıym: Sadece Kaşgarlı Mahmud'un eserinde karşımıza çıkan bir kelimedir. “Düşman gelmesi yüzünden bir vilayet halkının korku ve dehşete düşmesi” anlamına gelmektedir. Kelime Dîvânu Lugâti't-Türk'te *kıym* okunacak şekilde harekelenmiştir. Ancak kelimenin hem okunuşunda hem de etimolojisinde farklı görüşler bulunmaktadır. Dankoff kelimeyi *kıy-* fiilinin bir türevi⁹ olarak görürken Clauson ke-

⁷ (Clauson 1972, 344)

⁸ (Derleme Sözlüğü 1965-II, 618)

⁹ (Dankoff 1985-III, 179)

limeyi “ürk-” anlamındaki *kuy-* fiilinin türevi¹⁰ olarak kabul etmektedir.

Kıym kelimesi Dîvânu Lugâti't-Türk'te “*Korkunç kıym boldı.*” örneğiyle verilmiş ve Atalay cümleyi “Korkunç kıym oldu.”¹¹ şeklinde tercüme etmiştir. *Kıym* kelimesinin anlamına bakarak cümleyi “Düşmanın gelmesi yüzünden korkunç panik oldu.” şeklinde tercüme etmek daha doğru olabilir.

Kuy- ve *kuyut-* fiileri Dîvânu Lugâti't-Türk'te “ürk-” anlamıyla birer kez geçmektedir.

At *kuydı*. “At ürkütü.” (Kâş. III, 246)

Ol atığ *kuyuttı*. “O atı ürküttü.” (Kâş. II, 326)

kork-: Bu fiil Eski Türkçeden beri dilimizde günümüzdeki şekliyle bulunmaktadır.

korkmadımız “korkmadık” (T 41)

Ölüm *adağa korksar*. “(PP 32, 4)

Kelimenin kökeninin nereden geldiği tam olarak bilinmemektedir. Erdal ve Tekin kelimenin *körn-* “koru-” fiilinden,¹² Hamilton ise *kor-* “savun-, koru-” fiilinden¹³ “-k” fiilden fiil yapım ekiyle türediğini düşünmektedir.

Kelimenin *körn-* fiilinin bir türevi olduğunu düşünmek semantik açıdan yanlış değildir. Bu mantığa göre “kork-” fiilinin bir nevi kendini korumaktan kaynaklanarak türetilmiş olduğu düşünülmektedir.

körn- “koru-” fiili Trkm. *göra-*,¹⁴ AMo. *kori-*, OMo. *quri-*, YMo. *qori-*¹⁵ şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

¹⁰ (Clauson 1972, 674)

¹¹ (Atalay 1999-III, 168)

¹² (Erdal 1991, 646; Tekin 2000, 95)

¹³ (Hamilton 1998, 187)

¹⁴ (Tekin 1995, 178)

¹⁵ (Starostin 2003, 842)

“kork-” fiilinin “korkak, korkluk, korku, korkuğ, korkul-, korkun-, korkunç, korkunçluğ, korkuş-, korkut-” gibi değişik türevleri bulunmaktadır. Metinlerde geçen örneklerden bazıları şunlardır:

Korkup başı tezginiür. “Korkup başı döner.” (Kâş. II, 312)

Saçratğudın korkmuş kuş kırk yıl açrı yıgaç üze konmas. “Tuzaktan korkan kuş kırk yıl funda, çalı, bodur ağaç üzerine konmaz.” (Kâş. II, 331)

Korkup añar eymenü oynamağıl. “Tanrı’dan çekin, kork ve oynama.” (Kâş. III, 377)

Bu til yasına korksa emdi özün

Yatu kalğa barça asıglıg sözün (KB, 983)

“Şimdi sen dilin zararından korkarsan, faydalı sözlerin olduğu yerde kalır.”

Anı kördi erse bu ay toldı çım

Katıg korktı özke koçı altı tın (KB 773)

“Bunu görünce Ay Toldı gerçekten çok korktu ve nefesi kesildi.”

Kiçig duşmanım tip usanma özün

Nelük korkayın tip küvenme sözün (KB 3401)

“Düşmanım küçüktür diye ihmalkâr davranma, niçin korkayım diyerek övünme.”

Törümüške korkma tileme tilek

Törütgenke korkğıl anı tut yölek (KB 4744)

“Türeyenden korkma ve ondan hiç bir dilekte bulunma; türeten-den kork ve her şeyi ondan iste.”

Yolda sözleştiler ‘Adılerni mundağ tések korkğaylar sançışğa bar-mağaylar, hatunlarğa aytmağalıñ. (KE 118r, 10)

Ey Peyğambar, Tañrıdın korkğıl taķı kâfirlarka taķı munâfıqlarka boy bérmeğil tedi erse, Peyğambar ‘as taķı Āyişe katınğa kirdi razhā taķı aydı. (NF 48, 3)

Ba'zılar aydılar: āzār ol erdi, kaçan ilgerü yörise mütekebbir dërler erdi, arada yörise korkak téyürler, soñıda yörise kavgunçı teg bizni sürer dërler erdi. (KE 102r, 6)

Korkluk er. "Korkak adam" (Kâş. III, 417)

Uwutka bolup korkuk alplik kılur.

Ögünçke bolup er özin öldürür (KB 2292)

"Korkak kimse dahi haysiyetini korumak için kahramanlık gösterir, övülmek için insan kendini ölüme atar."

Kayusı biyabanda yügrür kezip

Bayatka bu korku sakınçın sızıp (KB 6156)

"Biri Tanrı'ya karşı bu korku ve endişe ile bitkin bir hâlde çöllerde koşar."

İdiyā meni bu korkugdın kutkargıl, bu tilekdin peşmān boldum. (KE 121r, 6)

Kaçan kim mundağ tüş kördüm erse, köñlümke korkug kirdi kim mundağ ustāhlık neteg kıldım. (NF 192, 1)

İşdın korkuldu. "İşten korkuldu." (Kâş. II, 236)

Er işdın korkundi. "Adam işten korku duydu." (Kâş. II, 250)

Korkunç kıymı boldı. "Düşmanın gelmesi yüzünden korkunç panik oldu." (Kâş. III, 168)

Bu korkınç üçün bilge dünya koçup

Ajun tezginiü yügrür emgek yüdüp (KB 6154)

"Bundan korktuğu için arif dünyayı bırakıp zahmeti tercih ederek dünyayı dolaşır durur."

Bu Semdün bir dñ erdi korkunç küçlüg, heybetlig Süleymānga boyun sunmaz erdi. (KE 139v, 16)

Kızım Fāḫma erkek oğlan tuğurgay taķı ol oğlannı asragay-sen, seniñ etekiñde ulalgay, tēdi erse, korkunçum ketti taķı sewüindüm. (NF 178, 12)

Ya'nı eger köñliñ korkunçluğlar köñli bolsa erdi şabrıñ şabirler şabrı bolsa erdi 'ālemni yaratkan Teñridin kaçmağay erdiñ. (KE 155r, 3)

Bir korkunçlık tüş kördüm. (NF 191, 13)

Olar ikki korkuşdılar. “Onlar ikisi birbirinden korktu, korkuştular.” (Kâş. II, 221)

Ol anı korkıttı. “O, onu korkuttu.” (Kâş. II, 339)

Ol anı korkıttı. “O, onu korkuttu.” (Kâş. II, 365)

Baka tursa artux anın korku tur

Kalı korkmasa sen küçün korkıtur (KB 656)

“Sana fazla bakarsa onun bakışından kork; eğer korkmazsan o seni korkmaya mecbur eder.”

Na'ım bin Mes'ud Es-Sakafni on tewege tutup aydılar: bargıl Muhammedlerni korkıtgıl, yürek aldurup ala bolsunlar, tédiler. (KE 225r, 4)

Ol êkki âyat inen méni korkıtur. (NF 201, 8)

saş: Tarihî metinlerde sadece Dîvânü Lugâti't-Türk'te rastladığımız bu kelime “ürkek” anlamına gelmektedir.

saş at “ürkek at” (Kâş. III, 152)

Bu kelime günümüzde bir tek “vahşi” anlamında Güney Sibirya şivelerinde bulunmaktadır.¹⁶

Bugünkü “şaş-” fiilini de *saş* isminin varyantı olarak düşünebileceğimiz **saş-* fiilinden getirebiliriz. Nitekim Kutadgu Bilig'de **saş-* fiilinin türevi olan “ürkek” anlamında *saş* kelimesi bulunmaktadır.

İdi yakşı aymış sakınuş kişi

Bu söz işke tutgıl ay kılkı saşı (KB 4562)

“Takva sahibi çok güzel söylemiş, ey ürkek ve mütereddid insan, buna göre hareket et.”

tezgi/tezik: Orta Türkçe döneminde ortaya çıkan kelimelerdir. *Tezgi* “Düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü”, *tezik* “Halk arasında ürküntü, panik” anlamına gelir.¹⁷

¹⁶ (Radloff IV, 974)

¹⁷ (Atalay 1998-I, 387)

Bu anlamlardan hareketle her iki kelimenin türevinin *tez-* “kaç-” fiiline dayandırılması gerektiği açıktır. bk. Clauson 1972, 574; Dankoff 1985, 188; Erdal 1991, 207.

Tezgi boldı. “Düşman gelmesi yüzünden halk arasında ürküntü oldu.” (Kâş. I, 429)

Keyik sanı devlet kişike tezig

Kalı kelse bekle tuşa hem tizig (KB 712)

“Saadeti insan için ürkek bir geyik farzet; eger gelirse sıkı tut, ayağına köstek vur.”

ürk-: Eski Türkçeden beri dilimizde bulunan “ürk-” fiilinin Orta Türkçede de örneklerini görmek mümkündür. Kelimenin “ürkül-, ürkünç, ürküş-, ürküt-” gibi türevleri de vardır. Çağdaş şive ve lehçelerde “ürk-” fiili şu şekillerde geçmektedir: Azr., Kır., Trkm. *ürk-*; Uyg. *ürki-*; Hlç. *hirk-*; Özb. *hürk-*; Bşk. *kurk-*; ¹⁸ AMo. *ürgü-*, OMo. *urgu-*, YMo. *ürgü-*.¹⁹

bay er koñu: ürkü:pen barmi:ş (Irk B 27)

korkup ürküp belinlep (U II 29, 17)

Koy ürkti. “Koyun ürktü.” (Kâş. III, 420)

Hüseyn bu du‘anı kıldı, Malik bin Ca‘ferniñ ağı ürkti yıkıldı, adağı üze añuda kıldı, süyreyü keltürüp otka kemişti, helāk kıldı. (KE 246v, 2)

Kaçan kim Mekke halkı mundağ āwāz eşittiler erse, cümle korkup ürküp yıglaşu keldiler tağı aydılar. (NF 16, 15)

Ürkünç bolup ürküldi. “Ürküntü, kargaşalık olup ürküldi.” (Kâş. I, 250)

Ol koy ürkütti. “O adam koyun ürküttü.” (Kâş. I, 263)

Usıtğan kıyaş kapsadı

Umunçluğ adaş yaysadı

Ertiş suwın keçsedi

Budun anın ürküşür (Kâş. I, 155)

¹⁸ (Gülensoy 2007, 994)

¹⁹ (Starostin 2003, 1060)

“Susatan güneş kapladı, umulan arkadaş çekemezlik etti, İrtiş suyunu geçmek istedi, onunla ulus ürküşür.”

Bolmasa, bir uzun yıgaç almış, tegme bir çıpçuklar galaba kılmışda ol yıgaç birle anları ürkütür, yana kelürler, yana ürkütür bolsa, yana kelürler. (NF 244, 16)

yan-: “Tehdit etmek, korkutmak” anlamlarına gelen bu kelimenin Eski Türkçe ve Orta Türkçe dönemlerinde örneklerine rastlanmaktadır.

Yanıgma: yağı:g kelü: bilirtim. “Tehdit eden düşmanı gelerek bildirdim.” (T 53)

Beg anı yandı. “Bey onu korkuttu, tehdit etti.” (Kâş. III, 64)

Başıñnı tilese tiliñni küdez

Tiliñ tegme künde başıñnı yanur. (KB 967)

“Başını kurtarmak istersen dilini gözet; dilin her gün senin başını tehdit eder.”

Kelime Kutb’un Hüsrev ü Şîrîn’inde ve Kıpçakçada da “tehdit etmek” anlamındadır.²⁰

Dîvânü Lugâtî’t-Türk’tе bu kelimenin türevi olduğu bilinen yandır- “tehdit et-” fiili de bulunmaktadır.

Yaptığımız araştırmada Eski ve Orta Türkçede “kork-” kavramını veren kelimeler alfabetik olarak sıralanmıştır. Bu kelimelerin büyük çoğunluğu Dîvânü Lugâtî’t-Türk’tе karşımıza çıkmaktadır. Dîvânü Lugâtî’t-Türk’ün nasıl zengin bir kaynak olduğunu “kork-” kavramını incelediğimizde bir kez daha anlamış bulunmaktayız. Bu kelimelerin bir kısmı ne yazık ki günümüzde kullanımdan düşmüştür. Bir kısmı ise ağızlarda ve çağdaş lehçelerde yaşamaya devam etmektedir.

²⁰ (Clauson 1972, 942)

Kısaltmalar

AMo.	Ana Moğolca
Az.	Azerî Türkçesi
bk.	bakınız
BK	Bilge Kağan
Bşk.	Başkurt Türkçesi
D	Doğu
Hlç.	Halaç Türkçesi
Irk B	Irk Bitig
Kâş.	Dîvânu Lugâti't-Türk
KB	Kutadgu Bilig
KE	Kısasü'l-Enbiyâ
Krg.	Kırgız Türkçesi
krş.	karşılaştırınız
NF	Nehcü'l-Ferâdis
OMo.	Orta Moğolca
Özb.	Özbek Türkçesi
PP	Paul Pelliot
T	Tonyukuk
Tkm.	Türkmen Türkçesi
U	Uigurica II
Uyg.	Uygur Türkçesi
YMo.	Yazılı Moğolca

Kaynaklar

- Arat, Reşid Rahmeti, (haz.) Yûsuf Has Hâcib, *Kutadgu Bilig I Metin*, 3. baskı, TDK yayınları: 458, Ankara, 1991.
- Arat, Reşid Rahmeti, (haz.) Yûsuf Has Hâcib, *Kutadgu Bilig II Çeviri*, 4. baskı, TTK yayınları: II, Ankara, 1974.
- Arat, Reşid Rahmeti, (haz.) *Kutadgu Bilig III İndeks*, Yayımlayanlar: Kemal Eraslan, Osman F. Sertkaya, Nuri Yüce, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü yayınları: 47, İstanbul, 1979.

- Ata, Aysu, *Nāsrü'd-dîn Bin Burhānū'd-dîn Rabgūzî Kıssaşu'l-Enbiyā (Peygamber Kıssaları) Giriş, Metin, Tıpkıbasım, Dizin, 2 cilt, TDK yayınları, Ankara, 1997.*
- Ata, Aysu, *Nehcü'l-Ferādis Uşmağlarının Açık Yolu Cennetlerin Açık Yolu III Dizin-Sözlük, TDK yayınları, Ankara, 1998.*
- Atalay, Besim, *Divanü Lugat-it-Türk Tercümesi, c. I-II, 4. baskı, TDK yayınları, Ankara, 1998.*
- Atalay, Besim, *Divanü Lugat-it-Türk Tercümesi, c. III, 4. baskı, TDK yayınları, Ankara, 1999.*
- Atalay, Besim, *Divanü Lugat-it-Türk Dizinini "Endeks", c. IV, 4. baskı, TDK yayınları, Ankara, 1999.*
- Clauson, Sir Gerard, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Oxford, 1972.*
- Dankoff, Robert ve James Kelly, Maḥmūd el-Kaşgari, *Compendium of The Turkic Dialects: Edited and Translated with Introduction and Indices=Türk Şiveleri Lügati, Divanü Lugat-it-Türk: İnceleme, Tenkidli Metin, İngilizce Tercüme, Dizinler, Yayımlayanlar Şinasi Tekin, Gönül Alpay Tekin, 3 cilt, Doğu dilleri ve edebiyatlarının kaynakları: 7. Harvard, 1982, 85.*
- Eckmann, János, (haz.) *Nehcü'l-Ferādis Uşmağlarının Açık Yolu Cennetlerin Açık Yolu I Metin, II Tıpkıbasım, Yayımlayanlar Semih Tezcan-Hamza Zulfikar, TDK yayınları, Ankara, 1995.*
- Ergin, Muharrem, *Orhun Abideleri, Boğaziçi yayınları, İstanbul, 2009.*
- Erdal, Marcel, *Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon, I-II, Wiesbaden, Turcologica 9, 1991.*
- Gülensoy, Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, TDK yayınları, Ankara, 2007.*
- Hamilton, James Russel, *Dunhuang Mağarası'nda Bulunmuş Buddhacılığa İlişkin Uyurca El Yazması İyi ve kötü Prens Öyküsü, çev. Vedat Köken, TDK yayınları, Ankara, 1998.*
- Herkmen, Dilek, *Divanü Lugat-it-Türk'te Fiil Yapımı, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. Güliden Sağol Yüksekaya, c. I-II, İstanbul, 2007.*
- Radloff, Wilhelm, *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte, 4 cilt, St. Petersburg, 1893-1911.*

- Starostin, Sergei, DYBO, Anna, Mudrak, Oleg, *Etymological Dictionary of the Altaic Languages*, c. I- III, Leiden-Boston, Brill, 2003.
- Taş, İbrahim, *Kutadgu Bilig'de Söz Yapımı*, TDK yayınları, Ankara, 2009.
- Tekin, Talât, *Orhun Yazıtları Kültigin, Bilge Kağan, Tunyukuk, Simurg yayınları*, Ankara, 1995.
- Tekin, Talât, *Orhun Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, Sanat Kitabevi, Ankara, 2000.
- Tekin, Talât, *Orhon Yazıtları*, TDK yayınları: 540, Ankara, 2006.
- Türk Dil Kurumu, *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*, 12 cilt, TDK yayınları: 211/4, Ankara, 1963-79.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, TDK yayınları, Ankara, 2009.

Edebiyat Metinlerinden Örnekler

Türk Masal Geleneğinde Korku

Metin Eren*

Korku, yaygın ve evrensel bir duygudur. Kavram sözlük anlamıyla “Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü; kötülük gelme ihtimali, tehlike, muhatara”,¹ “Şiddetle savunmak; kendini korumak için yoğun bir istek duymak. Acı verici veya tehlike- li bir durumun yaratacağı düşüncesi ile bir şeyden korku duymak; şid- detli bir ürküntü içine düşmek; dehşete kapılmak. Kaygı duymak; kay- gılanmak; endişe etmek; endişelenmek. Sakınmak; çekinmek; saygı duymak. Cesaret edememek; yapamamak.”² anlamlarına gelir. Bir baş- ka tanım, korku unsurunun fizyolojik belirtileri üzerinde durur: “Ger- çek veya beklenen bir tehlike ile yoğun bir acı karşısında uyanan ve coşku, beniz sararması, ağız kuruması, kalp, solunum hızlanması vb. be- lirtileri olan veya daha karmaşık fizyolojik değişmelerle kendini göste- ren duygu.”³

* Yrd. Doç. Dr. Metin Eren, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Van. metineren1976@gmail.com

¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&sarama=gts&guid=TDK.GTS.52838b3b3371c6.92732768

² Yaşar Çağbayır, *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2007, C. III, s. 2748.

³ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&sarama=gts&guid=TDK.GTS.52838b3b3371c6.92732768

Korku; tehlike, kaygı, üzüntü, kötülük, dehşet, sakınma kavramlarıyla da yakın bir ilişki içerisinde. Kesin veya belirsiz emareler korkuya yol açabilir. Korku, bireysel veya toplumsal eylemlerin belirleyicisi ve yönlendiricisi en önemli duygulardandır.

Masal, geleneksel sözlü kültürün en önemli ve en yaygın türlerinden biridir. Farklı masal tanımları vardır: Bu tanımlardan Boratav'ın masal tanımı "Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayâl ürünü, gerçekle ilgisiz, ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı."⁴ şeklindedir. Masal türü ile ilgili geniş araştırmaları bulunan isimlerden Sakaoğlu'nun tanımının da dikkate değer bir özellik olarak "Hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türü."⁵ oluşu ifade edilir. Sakaoğlu'nun tanımı masallara "inandırabilme" boyutu katması nedeniyle önemlidir; bununla birlikte bu tanımların masalın içeriğine ve çeşitli yönlerdeki etkilerine ilişkin eksik bıraktığı kimi boyutlar vardır. Masallar barındırdıkları çok zengin olağanüstü olay ve kişilere, mantık düzenini alt üst eden rastlantılara karşın gerçekçi yönleri bariz ve güçlü anlatılardır. Masalların "inandırabilme" niteliği de bu yönleriyle ilgilidir. Wilfried Buch'un ifadesiyle, "Masalın, 'gerçekliğin şartlarından bağımsız, fantastik bir hikâye' olduğu doğru değildir. Çoğu masallar üç bölümlüdür: gerçekçi başlar, sonra fantastik gelişir ve idealistçe sona ererler... Masalın "insan üstü" figürleri de insanî imkânları temsil etmektedir. Masallar, çocuklara basit, somut, gözle görülebilir, takip edilebilir ferdi ve sosyal hayattan bilgi modelleri sunar."⁶ Masalın hedefi ve alımlanışı masalı tamamen gerçekdışı/ötesi bir bağlamda değerlendirmeye izin vermez. Bununla birlikte masalların tesiri çoğu zaman bilinçdışı alanı etkiler ve oradan günlük yaşama yansır.

Korkular da benzer özellikler taşır. Kimi korkular nesnel değerlendirmelere konu olabilir, yorumlanabilir, üstesinden gelinebilir; bu özel-

⁴ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1969, s. 80.

⁵ Saim Sakaoğlu, *Masal Araştırmaları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s. 2.

⁶ Wilfried Buch, "Masal ve Efsane Üzerine" (çev. Ali Osman Öztürk), *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Milli Folklor Yayınları, Ankara, 2003, s. 307-308.

likteki korkuların yanında korkuların önemli bir kısmı da bilinç alanının ötesinde belirir, bireysel ve toplumsal yaşamı yönlendirir.

Korku, bir konu ve motif olarak masalarda yaygın olarak yer almaktadır. Geniş bir coğrafyada, zengin bir birikime sahip Türk masal geleneği korku unsuru ile ilgili çok sayıda veri sunmaktadır. Bu çalışmada yapılmış derlemeler kullanılarak korku duygusunun Türk masallarındaki görünümü incelenecektir.

1. Gelecek Korkusu / Kader

Korku ile bilme arasında birbirini besleyen bir ilgi vardır. Kimi örneklerde bir olgu, kişi veya olaya dair bilgi arttıkça korku da artar. Bazı örneklerde ise bu durumun tersi geçerlidir. Bilinmezlik, sır, belirsizlik korkuyu doğurur, güçlendirir. İnsanoğlunun korku nedenleri arasında geleceğin neler getireceğine ilişkin olanlar en önemli korku unsurları arasındadır. Bu durum, Türk masal geleneği içerisinde masal türüne has bir atmosfer içerisinde sunulur.

Varyantları da olan bir masal tipinde bir genç kız, geleceğine dair verilen olumsuz haberdan korkar ve bu kehanetin gerçekleşmemesi için ailesiyle bulundukları yeri terk ederler. Masal, kehanetin önce gerçekleşmesi ve daha sonraki bir aşamada ise olumsuzlukların ortadan kalkmasıyla sonuçlanır.

Masal kahramanı sıradan bir ailenin kızıdır,⁷ fakir bir karı kocanın kızıdır⁸, padişahın biricik kızıdır,⁹ bir tüccarın kızıdır,¹⁰ bir annenin kızıdır.¹¹

⁷ Metin Eren, *Bitlis Masalları Üzerine Bir Araştırma*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2001, s. 194;

⁸ Yılmaz Önay, *Van Masalları Üzerine Bir Araştırma*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van 1995, s. 278.

⁹ Umay Günay, *Elazığ Masalları ve Propp Metodu*, Akçağ Yayınları, Ankara 2011, s. 447.

¹⁰ Bilge Seyidoğlu, *Erzurum Masalları*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2006, s. 214.

¹¹ Türkân Özokutan, *Kıbrıs Türk Masalları (Derleme-İnceleme)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005, s. 385.

Kızın geleceğinin kötülüğüne ilişkin haberi kızın su getirmeye gittiği çeşme verir ve kızın bahtının kara olduğunu söyler,¹² kızın pencesine konan kuş, kızın yedi sene ölü bekleyeceği haberini verir,¹³ gergef işlerken gergefine kuş konan kız kızın kırk gün cenaze bekleyeceğini söyler,¹⁴ bahçeye her giriş çıkışında karşılaştığı kuş bir ölünün başında kırk gün bekleyeceğini söyleyerek kızı korkutur.¹⁵ Kız ve ailesi bulundukları yeri terk ederler,¹⁶ kız annesiyle kaçır¹⁷, tüccar kızını kaçıtır.¹⁸ Kız etrafı çevrili bir eve girer ve kapı açılmadığı için evden çıkmaz,¹⁹ kızın üzerine yeşil boyalı bir kapı kapanır,²⁰ kız bir saraya girer ve üzerine kapı kapanır.²¹ Kapandığı yerde mahsur kalan kız yanına bir çingene kızını alır,²² bir “gurbet kızını” alır,²³ geçen gemiden bir cariyeye satın alır.²⁴ Ölü başında bekleyen kız bir an ölüyü çingene kızına bırakarak dışarı çıkar,²⁵ çingene kızı hanımını uyumaya ve giysilerini kendisine vermeye ikna eder.²⁶ Ölü uyanınca başında bekleyen kızın sözlerine inanarak onunla evlenir ve kendi başında uzun süre bekleyen kızı hizmetçi olarak tanır.²⁷ Uyanan ölü alışverişe gider,²⁸ sefere çıkar,²⁹

¹² Eren, *age.*, s. 194.

¹³ Önay, *age.*, s. 278.

¹⁴ Günay, *age.*, s. 447; Özokutan, *age.*, s. 385.

¹⁵ Seyidoğlu, *age.*, s. 214.

¹⁶ Önay, *age.*, 278; Eren, *age.*, s. 194.

¹⁷ Günay, *age.*, 447; Özokutan, *age.*, s. 385.

¹⁸ Seyidoğlu, *age.*, s. 214.

¹⁹ Önay, *age.*, s. 278; Eren, *age.*, s. 194.

²⁰ Seyidoğlu, *age.*, s. 214.

²¹ Özokutan, *age.*, s. 385.

²² Önay, *age.*, s. 278; Eren, *age.*, s. 194.

²³ Günay, *age.*, s. 448.

²⁴ Özokutan, *age.*, s. 385.

²⁵ Eren, *age.*, s. 195; Özokutan, *age.*, s. 385.

²⁶ Günay, *age.*, s. 448; Önay, *age.*, s. 279.

²⁷ Günay, *age.*, s. 448; Seyidoğlu, *age.*, s. 215; Önay, *age.*, s. 279; Eren, *age.*, s. 195;

²⁸ Özokutan, *age.*, s. 385.

²⁹ Eren, *age.*, s. 195.

²⁹ Önay, *age.*, s. 279; Özokutan, *age.*, s. 385.

hacca gitmek için çıkar,³⁰ şehre gitmek üzere evden ayrılır. Hizmetçi kız kendisine bir kuş getirmesini,³¹ sabır taşı getirmesini ister.³² Hizmetçi kız gerçekleri kuşa veya sabır taşına anlatırken gerçekler ortaya çıkar ve padişahın oğlu kendi başında bekleyen kızla evlenir.³³

Masallar bir temel bir izleği takip eder. En önemli fark Bitlis masalı olarak derlenen masalda kızın kaderinin olumsuzluğu belirli bir zaman dilimine bağlanmamışken³⁴ incelenen diğer masalarda bu durum belirli bir süreye bağlanmıştır.³⁵ Kahramanların kaderlerine ilişkin kehanet onlarda korku ve ümitsizlikle karşılaşılır. Korku ve ümitsizlik duyguları eylem olarak kendini kaçış şeklinde gösterir. Kaçış, korkulunun gerçekleşmesiyle son bulur. Anlatı, kahramanın olanları ve olacakları kabullenmesiyle sürer. Korku yerini bekleyişe bırakır. Korku duygusunu daha sonra belirsiz bir şekilde yeniden canlandıracak bir dış unsur anlatıya girer. Bu kahramanın benzeri olan bir unsur, onun sahne bir eşidir ve onun yerini alır. Kahraman durumunu kabullenir. Anlatıya dâhil edilen bir dış unsuru kullanarak konumunu değiştirmeye teşebbüs eder ve bunda başarılı olur.

Geleceğe ilişkin korkuyu ele alan bir diğer masal ise Saim Saka-oğlu'nun Gümüşhane Bayburt Masalları çalışmasında yer alır.³⁶ Masal kahramanı anne, oğlunun babasının mesleği olan balıkçılığı yapmasından korkar; oğlunun babasının mesleğine dair sorularında çocuğa yalan söyler. Bütün bunlara rağmen annesinin gerçeği söylemediğine dair şüpheler taşıyan oğlunun zorlamasıyla kocasının gerçek mesleğini söyler.

³⁰ Günay, *age.*, s. 448.

³¹ Eren, *age.*, s. 195.

³² Günay, *age.*, s. 448; Seyidoğlu, *age.*, s. 215; Önay, *age.*, s. 279; Özokutan, *age.*, s. 385.

³³ Eren, *age.*, s. 195; Günay, *age.*, s. 448; Seyidoğlu, *age.*, s. 215; Önay, *age.*, s. 279; Özokutan, *age.*, s. 385.

³⁴ Eren, *age.*, s. 194;

³⁵ Günay, *age.*, s. 447; Seyidoğlu, *age.*, s. 214; Önay, *age.*, s. 278.

³⁶ Saim Sakaoğlu, *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002, s. 305.

Bu masalda korkan kişi kahramanın kendisi değildir. Anne, kendi korkularını ve isteklerini oğluna yansıtır. Bu çabasına karşın oğlu, baba mesleği olan balıkçılığı yapar ve olağanüstü varlıkların yardımıyla zenginleşir ve padişahın kızıyla evlenir. Masal gelecek korkusuna ilişkin kaygıların yersizliğini ve korkunun kaderi değiştiremeyeceği mesajını verir.

Bir başka masalda ise padişah kızının çobanın oğluyla evleneceği kehanetinden korkar. Çobanın doğan oğlunu ölmesi için değirmenin su kanalına atar. Çocuk bir değirmenci tarafından bulunup büyütülür. Çobanın oğlunun ölmediğini öğrenen padişah oğlana bir mektup vererek büyük oğluna götürmesini söyler. Mektup, mektubu getiren kişinin öldürülmesini emretmektedir. Mektubu önce padişahın kızı alıp okur ve mektubu değiştirir. Mektubun yeni şeklinde mektubu getirenin padişahın kızıyla evlendirilmesi isteği yer alır. Oğlanla kız evlendirilir. Padişah, dönüşünde olanları öğrenince yazgının değiştirilemeyeceği gerçeğini kabullenir.³⁷ Temel mesajı aynı olmakla birlikte farklı bir motif yapısına sahip bir başka masalda ise vezire bir derviş, kızının bir fakirle evleneceğini söyler. Vezir, kızının kaderinin yazıldığı çocuğu bulur ve öldüğünü sanarak bir yere atar. Ölmeyen çocuğu bir çoban kurtarır ve çocuk bir çoban olur. Yıllar sonra vezirin kızı ile çoban karşılaşır ve vezirin kızı ona âşık olur. Babasına âşkını söyleyemeyen kız, hastalanır. En sonunda babasının zorlamasıyla sırrını söyler ve vezir kızını çobanla evlendirmek zorunda kalır.³⁸

Bu masallarda iki korku birlikte yer alır. İlk korku geleceğe dair verilen bir haberin beğenilmemesinden ve gerçekleşecek olmasından duyulan korkudur. Bu korkunun altında da padişahın statüsüne uygun görmediği bir evliliğin gerçekleşecek olmasına ilişkin verilen haber vardır. Korkunun kaynağında statü ile ilgili kaygılar yer alır.

³⁷ Esmâ Şimşek, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tıp Araştırması, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ 1990, s. 628-629..

³⁸ Özçelik, *age.*, s. 471-473.
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Masalların iletisi korkunun kaderin hükmünü değiştiremeyeceğidir. Kişinin mutluluğunun bu sonuca ulaşmasında yattığı da verilen mesajlar arasındadır. Bu mesajlar, Türk halk kültürünün temel kaynakları ve Türk halkının davranış kodlarıyla da önemli ölçüde örtüşmektedir.

2. Hayvan Masallarında Korku / Hayvanlara Karşı Duyulan Korku

Bir tür olarak masal incelenirken çeşitli alt başlıklara ayrılarak incelenir.³⁹ Bu tasniflerin en önemli maddelerinden birini hayvan masalları oluşturur. Hayvanlarla insanların ilişkilerine değin kimi masallar da bu grupta değerlendirilir.⁴⁰ Bu tür masalların bir kısmının bütün kahramanları hayvanlardan oluşurken bir kısım masallarda hayvan ve insan kahramanlar birlikte bulunur. Bu masal kategorisinde korku ile ilgili çok farklı örnekler tespit edilmiştir:

Bazı masallarda hayvanlar arasında mevcut hiyerarşi ve bu hiyerarşi çerçevesinde doğal korkular bulgulanır:

Horoz kendisini aldatarak avlamak isteyen tilkiyi iki avcı ve bir tazının geldiğini söyleyerek korkutur.⁴¹ Bu masalda canlılar arasında bulunan bir korku hiyerarşisinden söz edilebilir. Horoz tilkiden korkmaktadır ve kendisini korumak için tilkiyi insan unsuruyla korkutur. Masaldaki her canlı, reel durumda hangi unsurlardan korkuyorsa ona uygun korkuyu gösterir.

Tilki, kuyruklarını buzlu suda tutan arkadaşlarını “Bir avcıyla köpeği geliyor.” diyerek korkutur. Arkadaşları da korkularından kuyruklarını kopararak kaçarlardı. Böylece hepsinin kuyruğu küçük olur.⁴² Ken-

³⁹ Masal tasnifleri hakkında geniş bilgi için bkz.: Sakaoğlu, *age.*, s. 52-60.

⁴⁰ Boratav, *age.*, s. 84.

⁴¹ Eren, *age.*, s. 182.

⁴² Satı Kumartaşlıoğlu, Balıkesir Masallarında Motif ve Tıp Araştırması, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 2006, s. 82.

disini korkutmasını isteyen bildircin tilkinin gözünü kapattırarak köpeklerin arasına götürür. Tilki gözünü açınca, köpeklerin arasında kaldığını görüp korkar. Köpekler, tilkiyi her yerinden ısırılar da tilki bir yolunu bularak kaçıp kurtulur.⁴³ Su samuru düşmanlarıyla karşılaştığında kullanabileceğini söylediği kırk hilenin tamamını ayıyla karşılaştığında unuttur.⁴⁴ Aslanın sesini işiten eşek korkudan kaçmaya başlar.⁴⁵ Keçi yavrularını kurdun yiyeceğinden korkar ve onlara kurttan korunmaları için öğütler verir.⁴⁶ Koyun eşeğin anırmasıyla bulundukları yerin fark edileceğinden ve bu durumun kendileri için iyi sonuçlar getirmeyeceğinden korkar.⁴⁷

Kimi masallarda hayvan ve insan ilişkileri ve bu ilişkilerden kaynaklanan korkular bir gerçekliğe dayanmaktan öte mizahi unsurlar ihtiva eder: Serçe ayağına batan diken çıkarttırır ve dikenini koruması için verdiği insanlar emaneti korumayınca çeşitli şekillerde onları tehdit eder, korkutur.⁴⁸ Bir ülkenin padişahı tilkinin sözlerine inanarak korkuya kapılır ve kızını padişah sandığı bir değirmenciye verir. Tilki, ulaştığı konumu kendisine borçlu olduğunu unutan değirmencinin davranışlarını onu korkutarak düzeltmeye çalışır.⁴⁹ Tilki, "İşiniz tersine döndü. Keyfine düşün padişah ordu sevk edip, filan padişahın üstüne gidiyor. Ordunun yolu tam sizin mekanınızın üzerinden geçiyor, ordu geçene kadar bir yerde gizlenin." diyerek devleri korkutur.⁵⁰

Bu örnekler korkunun eyleme zorlayıcı yönlerine vurgu yapar. Olağanüstü özellikler gösteren bu masallarda korkmayacağı varsayılan

⁴³ Murat Işık, *Nogay Masalları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 475.

⁴⁴ Eren, *age.*, s. 184.

⁴⁵ Eren, *age.*, s. 192.

⁴⁶ Önay, *age.*, s. 225; Yukarı Çukurova Masalları arasında tespit edilen bir masalda ise yavrularına kurt konusunda öğüt veren koyundur. Bkz. Şimşek, *age.*, 492.

⁴⁷ Sakaoglu, *age.*, s. 270.

⁴⁸ Sakaoglu, *age.*, s. 273.

⁴⁹ Sakaoglu, *age.*, s. 277.

⁵⁰ Ryoko Asana, *Türkmen Masalları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 104.

çeşitli varlıklar gerçekdışı unsurlarla korkutulur ve istenilen şekilde davranmaya zorlanır.

Bir gün padişahın karısı dışarı çıkınca bir ayı onu alıp götürür. Kadın korkusundan sesini bile çıkaramaz. Bir zaman sonra çocukları olur. Anneleri bir süre sonra gerçeği söyleyince çocuklar buradan gidelim der. Anneleri korkarak: Hayır, ayı öldürür bizi. Gidemeyiz.”⁵¹ der. Bu örnekte korku masal kişilerini eyleme geçmekten alıkoyar.

Korku, korkulan hayvanın varlığını ortadan kaldırmaya veya o canlıya zarar vermeye yol açabilir. Yılan insanoğlunun genel olarak korktuğu canlılardandır. Yılan öldürme kırsal yaşamda sıkça gözlemlenen bir durumdur. Bir masalda bu durum örneklenir: Sütçünün oğlu korktuğu yılanın kuyruğunu koparır.⁵²

Çiftçi, verdiği sözü tutmadığı için ayıdan korkar. Çiftçi, kendisini ayıdan kurtaran tilkinin isteklerinden onu tazi ile korkutarak kurtulur.⁵³ Tavşanla çakal bir üzüm bağına girmek üzere iken bağın sahibi onlara ateş açınca her ikisi de korkularından kaçarlardı.⁵⁴ Kuyuya kapılan Mehmet’i kedisi kokusundan takip ederek kuyuya gelir. Mehmet’in kedisinden korkan fareler kedisini çekmesi karşılığında ne isterse yapacaklarını söylerler.⁵⁵ Arkadaşlarından kaçarak bir mağaraya sığınan tilki oduncunun suyunu içer. Oduncunun korkusundan dışarı çıkamaz.⁵⁶ Oduncuyu kollayan ayı, bir gün fırsatını bulup ona saldırır. O sırada karnı guruldayan oduncu, ayının korktuğunu görünce, karnında köpek yavrularının olduğunu söyleyerek onu korkutur.⁵⁷

⁵¹ Alfiya Zhamakina, Kazak Masalları Üzerine Bir İnceleme, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2009, age., s. 304-305.

⁵² Talha Tunç, Manisa Masalları Üzerine Bir İnceleme, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2008, s. 146.

⁵³ Sakaoğlu, age., s. 279-280.

⁵⁴ Tunç, age., s. 136.

⁵⁵ Tunç, age., s. 163.

⁵⁶ Özokutan, age., s. 267.

⁵⁷ Okan Alay, Bingöl Masalları (İnceleme-Metin), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2005, s. 65.

Yukarıda sıralanan örneklerde korku canlının varlığıyla ilgilidir. Korkuyu doğuran unsur, bir başka varlığın veya nesnenin kendi varlığını sona erdireceğine dair yaşamsal bir korkudur.

Kuyruğu kesilen tilki utanç yaşayacağı korkusuyla tilkilerin arasına gitmekten çekinir.⁵⁸ Kuyruk, tilki için bir statü göstergesi olarak sunulur. Bu statüden yoksun olarak kendi topluluğu içinde görünmekten korkar.

Masallarda hayvan-insan ekseninde gelişen korkuların bir kısmı gerçekçi bir özellik gösterir:

Uğradığı iftira nedeniyle evinden uzaklaşan kız, bir çeşme başında elini yüzünü yıkadıktan sonra vahşi hayvanların geleceğinden korkarak ağaca çıkar.⁵⁹ Babası tarafından dağ başında terk edilen kız çocuğu kurt seslerinden korkarak ağaca çıkar.⁶⁰ Gülsüm, etrafını saran aç kurtlardan önce korkmaz ve onlara ok atarken kurtların sayılarının fazlalığı ve kendisine yaklaşımlarıyla korkmaya başlar.⁶¹

Masal dünyasının kendine has düzeni gerçek dünyanın tutarlılıklarıyla uyuşmaz; bununla birlikte hayatı düzenleyen, eyleme şekil veren unsur olarak korku unsuru dikkatlere sunulur.

3. Ölümle Korkutma

Ölüm korkusu insanoğlunu en derinden etkileyen korkudur. Masallarda sıklıkla ölümden korkma veya ölümle korkutma yer alır. Ölümle korkutma kimi örneklerde bir eylemi yaptırmaya veya bir eylemden vazgeçirmeye dönüktür.

Çoban, annesini padişahın kızını istemeye göndermek ister. Annesi, konumlarının böyle bir istek için uygun olmadığını belirtse de oğlunun kendisini ölümle tehdit etmesi üzerine padişahın kızını iste-

⁵⁸ Önay, *age.*, s. 236.

⁵⁹ Eren, *age.*, s. 237.

⁶⁰ Eren, *age.*, s. 257.

⁶¹ Arzu Ardoğan, *Uygur Halk Masalları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009, s. 182.

meye gider.⁶² Padişah çamaşırcıya bazı sorular sorar ve sorduğu soruların cevabını bilmemesi halinde öldürmekle tehdit eder.⁶³ Padişah karşılaştığı çobana çeşitli sembolik sorular sorar ve ilginç cevaplar alır. Vezirini de bu soruların cevabını öğrenmesi için görevlendirir. Soruların cevabını öğrenmemesi halinde vezirini kafasını kesmekle tehdit eder.⁶⁴ Padişah, vezirini gördüğü rüyanın yorumunu bulamadığı taktirde başını gövdesinden ayırmakla tehdit eder. Vezir korkusundan titremeye ve ölüm korkusundan bir şey yememeye başlar.⁶⁵ Kötülükleriyle ünlü bir adam köyün imamına cennetlik mi cehennemlik mi olduğunu sorar. İmam, cennetliksin dese, yalan söylemekten; cehennemliksin dese, adamın öldürmesinden korkar.⁶⁶

Padişah, hanımını kız çocuğu doğurması halinde öldürtmekle tehdit eder.⁶⁷ Padişah, isteklerini yerine getirmezse avcı Mehmet'i idam etmekle korkutur.⁶⁸ Padişah, Avcı Mehmet'in kendisi için kuş kemiklerinden bir saray yapmasını ister. Bu isteği yerine getirilmediğinde onu öldürtmekle korkutur.⁶⁹ Kıskaç abi, yeğenlerini ortadan kaldırmaması durumunda kardeşini öldüreceğini söyler.⁷⁰ Padişah, kızının şikayeti üzerine damadından yapamayacağı işler ister, istediğini yapmazsa damadını öldürmekle tehdit eder.⁷¹ Padişah askerlerini geyiği canlı yakalamamaları halinde kafasını kesmekle korkutur.⁷² Adam, genç adama hanımına ne yaptığını söylemediği taktirde onu öldüreceğini

⁶² Eren, *age.*, s. 262.

⁶³ Eren, *age.*, s. 271.

⁶⁴ Eren, *age.*, s. 302.

⁶⁵ Ardoğan, *age.*, s. 189.

⁶⁶ Abdullah Doğan, Adıyaman Masalları, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sivas, 2006, s. 187.

⁶⁷ Sakaoğlu, *age.*, s. 311

⁶⁸ Sakaoğlu, *age.*, s. 292.

⁶⁹ Sakaoğlu, *age.*, s. 413.

⁷⁰ Sakaoğlu, *age.*, s. 430.

⁷¹ Mehmet Özçelik, Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 1993, s. 451.

⁷² Ardoğan, *age.*, s. 314.

söyler.⁷³ Yıllardır evli olan karı-kocanın uzun bir süre çocukları olmayınca adam karısına, bu yıl da çocuk sahibi olmaması halinde onu kovacağını söyler. Doğum zamanı kadın, kocasının korkusundan bir horoz getirip onu bebek diye sarar.⁷⁴

Korkutma konumunda olan kişiler, çoğunlukla yönetici konumunda olan kişilerdir. Bu kişiler erkek figürlerdir. Padişah, evde koca veya kaba gücü elinde tutan bir kişi bu figürleri örnekler.

Masalların bir kısmında korkutma, eyleme geçirmekten çok eylemden vazgeçirme amacına yöneliktir: Baba, kızıyla evlenmek isteyen kahramanı kızıyla evlenen bütün adayların gerdek sabahı öldüklerini söyleyerek vazgeçirmeye çalışır.⁷⁵ Yaşlı adam, siyah tavuğun yumurtasını bulmak üzere yola çıkan genci, şimdiye kadar onu bulmak için gidenlerin öldürüldüğünü söyleyerek gitmekten alıkoymaya çalışır.⁷⁶

4. Olağanüstü Varlıklardan ve Unsurlardan Duyulan Korku

Kendisinden korkulan olağanüstü varlıklar arasında masallarda en çok karşılaşılan varlık devlerdir. Devlerin yanında farklı görünüm-leriyle dikkat çeken varlıklar da korkulan unsurlar arasındadır. Bunlar özellikle dehşet hissi uyandıran varlıklardır.

Kahraman, arkadaşlarının tek gözlü dev tarafından yenmesi karşısında korkuya kapılır.⁷⁷ Mirza Mehmet, simurg kuşunun bir anda belirmesinden korkar.⁷⁸ Çocuğu olmayan adam Allah'tan bir yılan da olsa bir evlat ister. Çocuğu yılan olarak dünyaya gelen adam onu görünce korkar.⁷⁹ Keloğlan, devin kızları yemesinden korkarak onları kaçıtır.⁸⁰

⁷³ Işık, *age.*, s. 229.

⁷⁴ Alay, *age.*, s. 90.

⁷⁵ Özçelik, *age.*, s. 397.

⁷⁶ Önay, *age.*, s. 249.

⁷⁷ Eren, *age.*, s. 276.

⁷⁸ Eren, *age.*, s. 293.

⁷⁹ Önay, *age.*, s. 264.

⁸⁰ Sakaoglu, *age.*, s. 371.

Büyük ve ortanca kardeşler devî görünce korkup kaçarlar.⁸¹ Devden korkan ağabeylerinden sonra oduna çıkan küçük oğlan yanına peynir, koynuna ekmek torbası alır.⁸² Masalın kahramanı devin başını keser. Devin kafası da kendi kendine uçup bir kuyunun içine düşer. O şehir halkı devin kafasından çok korkar ve bütün halk şehri terk eder.⁸³ Üç kardeşten birinci gece büyük kardeş, ikinci gece de ortanca kardeş mezarın başında devî görünce korkudan kaçıp eve dönerler. Küçük kardeş, durumu ağabeylerine anlatarak üçü birlikte mağaraya gider. Küçük kardeş, diğerlerinin korkak davranması üzerine ipi beline dolayarak mağaranın dibine iner.⁸⁴ Kızlar, köşkte yedi başlı devî görünce önce çok koksalar da devin kendilerine iyi davrandığını görünce rahatlarlar.⁸⁵ Her gün (her ay ya da her yıl) ejderha, bir sürü koyun ve bir kızı yer. İnsanlar ejderhadan korktukları için onun emrini yerine getirir.⁸⁶ Genç kahraman, gittiği kuyunun başına gittiğinde içeriden bir ses geldiğini fark eder. Kuyunun dibine attığı halatı çektiğinde bir ejderhanın geldiğini görür. Korkan genç, halatı kuyunun dibine geri atar.⁸⁷

Cinler, şeytan olarak anılan canlılar, cadılık özelliği gösteren yaşlı kadınlar da korkulan varlıklardandır. Kambur, hamamdayken cinler oraya gelir, onları gören kambur önce korkar.⁸⁸ Gözleri kör olan masal kahramanı, cinlerden korkunca geceyi ağaçta geçirir.⁸⁹ Oğlan sarayda oturup üç gece dua ederek taşlaşan şehri eski haline getirebilirse padişahın kızı onunla evlenecektir. Kız, oğlana üç mum vererek gider. Oğlan üç gece boyunca sıra ile mumları yakıp sabaha kadar dua eder. Bu

⁸¹ Özçelik, *age.*, s. 402.

⁸² Kumartaşlıoğlu, *age.*, s. 84.

⁸³ Handan Kasımoğlu, Van Yöresine Ait Halk Masalları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 442.

⁸⁴ Alay, *age.*, s. 68.

⁸⁵ Alay, *age.*, s. 78.

⁸⁶ Zhamakina, *age.*, s. 413.

⁸⁷ Murat Işık, s. 63.

⁸⁸ Tunç, *age.*, s. 188.

⁸⁹ Özokutan, *age.*, s. 258.

sırada cinler de üç gece boyunca oğlanı korkutmaya çalışırlar.⁹⁰ Delikanlı eline yayını alıp: “Şimdi söylemezsen vururum” deyince gökyüzüyle bitişik duran bir ağacın başındaki yaşlı kadın korkup ağacın bir dalını kırıp taş olan delikanlı ve hayvanları eski hallerine döndürür.⁹¹ Bir köyün kadısının tek oğlu karısını kendi evinden getirirken yolda şeytanların yanına gelir. Kadın, kocasının iki adama dönüştüğünü görür, ikisinden hangisinin kendi kocası olduğunu ayırt edemeyen kadın, sol taraftakine “kocam” dese sağ taraftaki de ona çok benziyormuş. Böylece kadın hangisinin kocası olduğunu anlamayıp korkulu gözlerle bakar.⁹² Ölü eti yiyen kadından kocası korkar.⁹³ Köylüler konuşan bir eşek görünce korkarlar.⁹⁴

Bazı masallarda belirsiz olağanüstü unsurlar korku unsurudur: “Günlerden bir gün onun ulu oğlu atı besleyip dururken, bulut gibi bir kara bela gelip, fakirin bir atını yemiş. Oğlan kara beladan korkup, köşeye kısılıp yatıvermiş.”⁹⁵

5. Kadın Erkek İlişkileri ve Korku

Bu kısımdaki korkular cinsiyet ve cinsiyet tarafından belirlenen ev ilişkileri üzerinden kendini gösterir. Bu kategoride değerlendirilen korkular tek boyutlu değildir. Kadın ve erkeklerin korkuları farklılıklar gösterir.

Geleneksel toplumsal yapılarda kadın için en ciddi korkulardan biri kadının aile kurarak oluşturduğu bağın bozulması veya bu bağ içerisindeki tekilliğinin ihlal edilmesidir. Bu da özellikle, erkeğin ikinci bir evlilik yapmasıyla gerçekleşir. Bu korku masallarda da tespit edilmektedir.

⁹⁰ Zhamakina, *age.*, s. 409-410.

⁹¹ Zhamakina, *age.*, s. 299.

⁹² Zhamakina, *age.*, s. 311.

⁹³ Doğan, *age.*, s. 220.

⁹⁴ Doğan, *age.*, s. 262.

⁹⁵ Asana, *age.*, s. 123.

Bitlis masalları arasında derlenen bir masal bu korkuyu betimleyen örnekler arasındadır. Masalın konumuzu ilgilendiren bölümüne kadar olan motif düzeni şu şekildedir:

1. Karısını kardeşine emanet eden adam hacca gider. 2. Yengesi-ne göz diken kardeş, emeline ulaşamayınca yalancı şahitlerle kadını padişaha şikayet eder. 3. Recmedilen kadın ölmez. Oradan geçen bir adam kadını kurtarıp evine götürür. 4. İyileşen kadının güzelliği belirginleşir. 5. Evin hanımı, uzun bir çocuksuzluk döneminden sonra ilk kez bir çocuk dünyaya getirir. 6. Kocasının, kurtardığı kadınla evlenmesinden korkan evin hanımı kendi çocuğunu öldürerek suçu diğer kadına yüklemek ister.⁹⁶

Masalın ana izleği iffetin muhafazasıdır. Bununla birlikte masalın bir bölümü kıskançlık ve korku duygularının birbirini beslemesini vurgular.

Karı-koca ilişkilerini işleyen masalarda korku nedeni olan unsurlardan biri de çiftlerin çocuklarının olmamasıdır. Bu durumda kadın eşinin kendisini boşaması endişesi taşır. Çocuksuzluğa dair endişeler temelde geleceğe dair endişelerdir. Bu endişeler özellikle, kişinin kendisinin varlığının sürekliliğine ilişkindir.

Çocuğu olmayan kadın kocasının kendisini boşamasından korkar.⁹⁷ Çocukları olmayan padişah ve hanımı saltanat ve servetlerinin kime kalacağına dair endişe taşırlar.⁹⁸ Bu kapsamda değerlendirilecek korkulardan biri ise çiftlerin erkek çocuğunun olmamasıdır. Bu, kocanın kadını tehdit etmesine yol açan sonuçlar doğurur. Padişah sürekli kız çocuğu doğuran hanımını bu sefer de kız doğurması halinde idam

⁹⁶ Eren, *age.*, s. 202-203. Bu masalın çeşitli varyantları vardır. Saim Sakaoglu'nun Gümüşhane ve Bayburt masalları arasında derlenen bir masalda kadının kocası askere gider. Kadının kayını iftira ile kadını boşatır ve taşlatır. Bir tüccar kadını evine götürür. Tüccarın karısı kadını kıskanır ve onun kadınla evlenmesinden korkar. Bkz. Sakaoglu, *age.*, s. 463-464. Adıyaman masalı olarak derlenmiş bir diğer masalda ise bir ağanın çölde bulup getirdiği kadını, ağanın karısı kıskanır ve ağanın kadınla evlenmesinden korkar. Çocuğunu öldürüp kadını suçlu gösterir. s. 206.

⁹⁷ Önay, *age.*, s. 354.

⁹⁸ Sakaoglu, *age.*, s. 356.

ettireceğini söyler. Kadın kız doğurunca, korkudan çocuğun erkek olduğunu söyleyip erkek kıyafetleri giydirirler.⁹⁹

Kadın-erkek ilişkilerine yansıyan korku unsurlarından biri de statü farkından kaynaklanır. Kadın veya erkek iyi bir konumdadır. Özellikle âşık olan taraf kadın olduğunda duygularını açıklamaktan korkar. Sorun, kadının söz olarak ifade edemediği durumunu bedensel, ciddi bir rahatsızlık şeklinde yansıtmasıyla fark edilir ve çözülür.

Bu duruma örnek olan bir masal Afyonkarahisar masalları arasında derlenmiştir. Yakışıklı, cesur bir çobana âşık olan vezirin kızı babasından korktuğu için duygularını ifade edemez ve hastalanır.¹⁰⁰

Adamın biri her gün ava gider ve bir keklik avlar gelir. Bir gün karısı kekliği kediye kaptırır. Adamdan korktuğu için bir göğsünü keser ve pişirir.¹⁰¹

Kadın-erkek ilişkilerinde masallara yansıyan korku unsurlarından biri kadınların iffetlerini korumaya dönük erkeklerin saldırılarından korkmalarıdır. Bazı masalarda bu örtük olarak anlatılırken, bazı masalarda ise bu korku açık olarak verilir. Bir adamın elinden kurtardıkları kadını gemiye bindiren tüccarlar bir süre sonra kadına ilgi duymaya başlarlar. Kadın da kırk erkeğin arasında korkar. Tüccarların bakışları kadını daha fazla korkutur. Bu durumdan kurtulmak için dua eder: “Ey iyiyi ve doğruyu bilen Allah’ım! Sen dara düşen kullarının dualarını kabul edersin. Ya beni bunlardan kurtar, ya da canımı al.” der.¹⁰²

Masalların bir kısmında kadın-erkek ilişkilerinde kadının küçümsememesi gerektiği mesajı verilir: “Üç külhanbeyinden birisi ‘Allah; şeytan şerrinden, düşman şerrinden, karı şerrinden’ korusun!’ diye dua edince bir diğeri kadının şerrinin korkulacak bir şey olmadığını söyler.

⁹⁹ Sakaoğlu, *age.*, s. 311; Özçelik, *age.*, s. 449; Van masalı olarak derlenen bir masal da ise koca bezirgandır. Çocuğun cinsiyetini belirtmek üzere kapıya tüfek asılır. Bkz. Kasımoğlu, *age.*, s. 693.

¹⁰⁰ Özçelik, *age.*, s. 473.

¹⁰¹ Tunç, *age.*, s. 35.

¹⁰² Doğan, *age.*, s. 207. Bu masal

Bunu duyan bir kadın o genci eve çağırır. Genç akşam eve gider ancak o sırada kadının kocası gelir. Kadın genci banyoya kilitler. Adam karısına kimin olduğunu sorunca kadın her şeyi açıkça anlatır. Adam gencin banyoda olduğunu öğrenince anahtarı ister. Kadın anahtarı verince aralarında yıllardır devam eden “lades” oyununu kazanmış olur. Bunu duyan adam karısının bu oyunu kazanmak için numara yaptığını zannederek banyoya girmez ve evden çıkar. Kadın, gence kadınlardan korkması gerektiğini, aynı anda hem ona nasıl bir ders verdiğini hem de kocasıyla arasındaki oyunu nasıl bitirebildiğini anlatır.”¹⁰³

Kadın erkek ilişkilerinde korku unsurlarından biri de erkeklerin kadınlara dair korkularıdır. Erkeklerin kadınlara ilişkin korku unsurlarından en önemlisi aldatılma korkusudur. Bitlis masalları arasında derlenen “Sinan ve Gül” masalında Sinan, kendisi için insan sütü içen bir kadın almamaya karar verir. Halasının yeni doğum yapan kızını alan Sinan, buna rağmen kendi yetiştirdiği kadın tarafından aldatılır.¹⁰⁴

Masal kitaplarında, kadın ve aldatma ile ilgili çok sayıda masal vardır. Bu masalların bazıları aldatma / aldatılmayı korku duygusu ile birleştirerek işler. Bu masallardan biri Saim Sakaoğlu tarafından derlenmiştir. Masal yeryüzünde doğru kadın olmadığı düşüncesiyle evlenmeyen bir şehzadenin etrafında gelişir. Evlenmeye ikna edilen ve kendisi için namuslu bir kadın bulunan şehzade, karısıyla etrafı çok iyi korunan bir hisarda yaşamaya başlar. Bütün tedbirlerine rağmen aldatıldığını öğrenen şehzade karısını ve sevgilisini öldürür.¹⁰⁵

Aldatma olgusunu, korku ve sadakat duygularıyla birlikte işleyen masal örnekleri de vardır. Bu durumu örnekleyen masallardan biri Bingöl’de derlenmiştir: Dünyada dertsiz bir insanın olup olmadığını öğrenmek için seyahate çıkan fakir bir adam, dertsiz insan bulmaktan ümidini yitirmiş bir tepede otururken; camileri altından, evleri gümüşten bir şehir görünce aradığını burada bulabileceğini düşünür. O şeh-

¹⁰³ Tunç, *age.*, s. 250-256.

¹⁰⁴ Eren, *age.*, s. 240-242.

¹⁰⁵ Sakaoğlu, *age.*, s. 488-491.

rin ağasının söyledikleri nedeniyle haline şükreder. Ağa, ölüm döşesindeki karısının ölümünden sonra ağanın evlenecek olmasından korktuğunu söyleyip ağlar. Ağa, cinsel organını kesip onun üzülmemesini sağlar. Bir süre sonra iyileşen ağanın karısı köşkteki Arap köleyle birlikte olmaya başlar.”¹⁰⁶

Bu korku, erkek unsurunun oluşturduğu ve yönettiği korkudan farklı özellikler gösterir. Kadın, korkutmada aktif unsur değildir. Zorlayıcı ve güç uygulama konumunda değildir. Eylemleri gizlidir. Etkisini bu gizlilikten alır.

Kadın-erkek ilişkilerinde korku unsurunu mizahi bir dille işleyen anlatılar da vardır. Bu anlatılarda mizahı yaratan unsur, kadından korkmaması kültürel olarak varsayılan erkeklerin hanımlarından korku derecelerinin yarıştırılması oluşturur. Bu tür masallardan biri Bingöl’de derlenmiştir:

Bir yolcu, yolun kenarında oturan üç kişiye selam verip geçince, üç arkadaş selamın kime verildiği konusunda tartışmaya girerler. Gidip yolcuya sorarlar. Yolcu, karısından en çok korkan kişiye selam verdiğini söyleyince, onlar da karısından en çok kendisinin korktuğunu söyleyip sırayla kısa birer hikâyeye anlatırlar. Anlatılan hikâyeler, kocaların hanımlarından korkmaları ile ilgili abartılı ve mizahi anlatılardır.¹⁰⁷

Bir Bitlis masalında ise adam attığı bir taşla tavuğu öldürür. Karısının korkusundan tavuğu hemen yolup hediye olarak padişaha götürür.¹⁰⁸

6. Korku, Gizleme veya Gizlenme

Korku, çeşitli saklı unsurları açığa çıkaran bir duygu olduğu gibi bazı unsurları gizleme nedeni de olur. Masalarda bu örneklerle ve-
rilere sıklıkla rastlanır:

¹⁰⁶ Alay, *age.*, s. 232-233.

¹⁰⁷ Alay, *age.*, s. 264-266. Bu masalın bir varyantı Bitlis masalı olarak derlenmiştir. Kocaların korkaklıklarına dair anlatıların içeriğinde farklılıklar vardır. Bkz. Eren, *age.*, s. 344-346.

¹⁰⁸ Eren, *age.*, s. 333.

Kimliğini gizleme masallarda yoğun olarak tespit edilmektedir. Kimlik gizlemenin nedenleri arasında korkma da önemli bir nedendir. Padişah ziyaret ettiği çobanın siyah bir köpeği bir ağaca astığını görür. Bunun nedenini çobandan öğrenmek ister. Çoban, geçici olarak padişah olur ve boynuna haç takar. Vezirine de haçı olup olmadığını sorar. Vezir de haçını çıkarıp gösterir, kimliğini korkudan gizlediğini söyler.¹⁰⁹ Padişah sürekli kız çocuğu doğuran hanımını bu sefer de kız doğurması halinde idam ettireceğini söyler. Kadın kız doğurunca, korkudan çocuğun erkek olduğunu söyleyip erkek kıyafetleri giydirirler.¹¹⁰

Bazı durumlarda kişi yaptığı kötü bir davranışın ortaya çıkacağı korkusunu taşır. Vezir kendisine emanet edilen padişahın kızına sarkıntılık eder. Padişahın kızı vezirin elinden kurtulup kaçınca yaptığı fiilin ortaya çıkacağını düşünen vezir, padişaha kızının iffetli bir kız olmadığını söyler.¹¹¹

Gerçeği saklama örneğine rastlanabilecek bir diğer masal örneğine Kazakistan'da derlenen bir masalda rastlanmaktadır. Oğlan ava çıktığında kız kardeşi sarayları dolaşırken ağabeyinin kapattığı dev bulup onunla ağabeyinin haberi olmadan yaşamaya başlar. Zaman geçince kız bir oğlan dünyaya getirir; fakat ağabeyinden korkarak çocuğunu çalının içine terk eder.¹¹²

Korku, kimi durumlarda saklanan gerçeğin ortaya çıkmasıyla sonuçlanır: Padişahın kayıp kızını aramaya giden genç, rastladığı ihtiyarı korkutarak gerçeği öğrenir.¹¹³

Hizmetçinin biri padişahın boynuzlarını görür ve kimseye söyleyemediği gerçeği bir kuyuya haykırır. Zamanla kuyunun içinden kamışlar biter ve çobanın biri o kamışlardan düdük yapar. Çoban düdü-

¹⁰⁹ Eren, *age.*, s. 284-286.

¹¹⁰ Sakaoglu, *age.*, s. 311; Özçelik, *age.*, s. 449; Van masalı olarak derlenen bir masalda ise koca bezirgandır. Çocuğun cinsiyetini belirtmek üzere kapıya tüfek asılır. Bkz. Kasımoğlu, *age.*, s. 693.

¹¹¹ Özokutan, *age.*, s. 303.

¹¹² Zhamakina, *age.*, s. 281-283.

¹¹³ Zhamakina, *age.*, s. 358

ğü her öttürüşünde düdükten “Padişahın boynuzları var!” havası çıkar ve bu halk arasında yayılarak padişahın kulağına kadar gider. Padişah kimin söylediğini araştırmaya başlayınca hizmetçi korkar ve padişaha durumu kendisi anlatır.¹¹⁴

Padişahın kızının yüzüğünü bir cariyesi çalar. Padişah bir biliciden yüzüğü ve kimin çaldığını bulmasını ister. Bilicinin sözlerinden kendisine ulaşılacağından korkan cariyeye gerçeği biliciye söyler.¹¹⁵ Bir diğer masalda ise hanın üç tulum altını çalınır. Han, saklı bilgileri barındıran bir kitabı olan bir kişiyi çağırır. Altınları çalanlar ne yapacaklarını bilemezler ve yalanlarının çıkacak olmasından korkarlar.¹¹⁶

Bahtiyar isimli masal kahramanı, bir kitaptan esnafın çeşitli gizli suçlarını öğrenir. Onları söyleyince gerçeğin ortaya çıkmasından korkan esnaf onun her dediğini yapar.¹¹⁷

Bir bilgin bir memlekete gelir ve oranın bilginleriyle boy ölçüşmek ister. İlimsiz kişiler olan o âlimler ise böyle bir karşılaşmaya cesaret edemezler; çünkü cahilliklerinin ortaya çıkmasından korkarlar.¹¹⁸

Korku ve gizlenme ilgisi, insanlardan kötülük gördüğü için insanların arasına karışmaktan korkma şeklinde de kendini göstermektedir. İnsanlardan sürekli kötülük gören, iffeti sürekli saldırıya maruz kalan kadın batan gemiden kurtulduktan sonra bir süre insan içine karışmaktan korkar.¹¹⁹

Yanına eşeğiyle keçisini alarak şehre giden fakir köylü üç hırsız arkadaş tarafından aldatılarak soyulur. Biri onun eşeğini, ikincisi keçisini, üçüncüsü de onun elbiselerini kaçıır. Üç hırsız tarafından soyulan adam güvenini kaybeder, artık pazarda dolaşırken herkesten korkup kaçan birisi haline gelir.¹²⁰

¹¹⁴ Kumartaşlıoğlu, *age.*, s. 107-108.

¹¹⁵ Asano, *age.*, s. 136.

¹¹⁶ Işık, *age.*, s. 268-269.

¹¹⁷ Ardoğan, *age.*, s. 184-192.

¹¹⁸ Ardoğan, *age.*, s. 209.

¹¹⁹ Eren, *age.*, s. 204.

¹²⁰ Alay, *age.*, s. 249-252.

7. Diğer Nedenler

Korkaklıkla suçlanmanın kendisi kimi örneklerde korkunun nedenidir.¹²¹

Çocuk babasının sıkı tembihine rağmen yakaladıkları balığı başkalarına verir. Babasının korkusundan eve gitmez.¹²²

Masallarda korku ile ilgili tespit edilen özelliklerden biri de masal kahramanına korkmaması gerektiğine dair ikazlardır: Kahraman, girift, korkulması gereken unsurlarla dolu bir yolculuğa çıkacağı zaman, bu yolculuğunda karşılaşacağı varlıklara ilişkin bilgi veren bilge aynı zamanda korkmaması gerektiğini öğütler.¹²³ Bir Uygur masasında bu durum şöyle ifade edilir: “Bu kasrın kat kat kapısı olup, her bir kapıda korkunç ejderha, kaplan var. Onlar sana diş biliyor. Sen zerre kadar korkma ve ilerlemeye bak. Korkmazsan onlar sana zarar veremez, korkarsan oracıkta taş kesilirsin, buradan ebediyen çıkmazsın.”¹²⁴

Korkutma kimi zaman bir ferdin yeterli olgunluğa gelip gelmediğini sınamak için kullanılır. Yaşlı adamın kızları, askere alınacak babalarının yerine askere gitmek isterler. Büyük ve ortanca kardeşler yola çıktıkları zaman kılık değiştiren babaları yollarını keser ve haraç ister. Korkan kızlar gitmekten vazgeçip geri dönerler. Kendisinden korkmayıp direnen küçük kızının olgunluğuna inanan baba küçük kızın gitmesine izin verir.¹²⁵

Korku, ikiyüzlülüğü de doğuran unsurlar arasındadır. Korku, gerçek duyguların gizlenmesine yol açar. Masallarda bu durumu ifade eden anlatılar da bulunur. Masalın içinde masal anlatan anlatıcı kendi yaşadığı bir olayı anlatır. Bir gün atına binmiş giderken sesi gök gürlemesini andıran bir süvariye rastlar. Onun arkadaşlık teklifini korktu-

¹²¹ Eren, *age.*, s. 278.

¹²² Sakaoğlu, *age.*, s. 281.

¹²³ Sakaoğlu, *age.*, s. 293;

¹²⁴ Ardoğan, *age.*, s. 259, 313.

¹²⁵ Sakaoğlu, *age.*, s. 297-298; Eren, *age.*, s. 305-306.

ğu için kabul eder. Arkasından ok atar, kılıç sallar; bunların hiçbir etkisi olmadığını görünce bütünüyle teslim olur.¹²⁶

Kötü anılmak da insanları korkutur. “Ey hakan, Sahipcamal’i asker gücüyle alacak olursan, ilelebet ‘Sözünde durmayan namert’ diye anılacağından korkmaz, utanmaz mısın?”¹²⁷ Benzer bir motif, kahraman olarak anılan kişinin bu namını lekelememek adına korktuğunu hissettirmemesi şeklinde ortaya çıkar.¹²⁸

Padişahın kızı zindana geçişine izin vermeyen nöbetçileri babasına şikayet edip zindana attırmakla korkutur.¹²⁹

Adam nohut çocuklarının yapıp ettiklerinden bıkarak kendini yola atar. Karşidan araba gelir. Nohut da araba bağırıp durmasın, geri kaçsın diye arabayı korkutmaya çalışır. Bu sefer de araba, adamın kolunu ezer.¹³⁰

Korkuya neden olan unsurlar arasında dış görünüş oldukça önemlidir.

Afyonkarahisar masalları arasında derlenen bir masalda bir ailenin kurukafa bir çocuğu olur. Çocuk büyüyüp de evlenme çağına gelince evlenmek ister. Aile, çocuğun kurukafa olduğunu belirtir ve kızların onu görünce korkup kaçacağını söyler.¹³¹ Kız, rastladığı ustaya çirkinliğinin korkutucu olduğunu söyler.¹³² Oğlan babasından kalan kırık düdüğe üfürünce eli tokmaklı bir Arap çıkar. Aynı gösteri dünya güzelinin huzurunda gerçekleştirilir. Güzel, düdükten çıkan eli tokmaklı Arap’tan korkar.¹³³ Düdükten çıkan varlığın Arap olması ve eli tokmaklı oluşu onu korkulan bir varlık haline getirir. Padişah ve ço-

¹²⁶ Sakaoğlu, *age.*, s. 483-484.

¹²⁷ Ardoğan, *age.*, s. 301.

¹²⁸ Işık, *age.*, s. 262.

¹²⁹ Özçelik, *age.*, s. 406.

¹³⁰ Kumartaşlıoğlu, *age.*, s. 128.

¹³¹ Özçelik, *age.*, s. 446.

¹³² Zhamakina, *age.*, s. 403.

¹³³ Özçelik, *age.*, s. 535.

ban bir geyiği takip ederek bir kulübeye girerler. Kulübede bir dudağı yerde bir dudağı da gökte korkunç bir Arap'la karşılaşır.¹³⁴ Devler, canavarlar masallarda her zaman için korkulan varlıklardır. Kimi masallarda bu varlıklar betimlenir ve onları korkunç kılan hususiyetler verilir: "Kurgandan, son derece heybetli, yüzleri kırışmış, dudakları yarılmış, dişleri kürek gibi, kulakları kova gibi, tırnakları bilek gibi, ellerinden kan damlayan korkunç bir yalmavuz çıkmış."¹³⁵

Vahşi hayvanlar, zehirli hayvanlar korku duyulan varlıklardır: "Dede yoluna devam etmiş. Giderken korkunç bir yere gelmiş, dört taraftan kaplanlar, aslanlar, kurtlar, yılanlar, çıyanlar çıkmaya başlamış." Kesenin içinden, birbirinden zehirli, koca koca yılanlar çıkıp, sarayın içine dağılmışlar. Saraydakiler korkuya kapılmışlar. Kaçacak yer bulamamışlar.¹³⁶

Bir Azerbaycan masalında korku unsuru olan bir pehlivandır. On-dan korkulmasının nedeni gücünün karşısında hiç kimsenin duramamasıdır.¹³⁷

Alışılmışın dışında bir durum olarak öldüğü düşünülen bir kişinin yaşaması böyle bir kişiyle karşılaşan insanı korkutur. Mevta olduğunu düşündüğü ölüyü tabuta girmeye çalışırken gören köyün imamı, ölünün hortladığını düşünür ve korkup bayılır.¹³⁸

Ani hareketler de korkuya neden olur. Yemeğe giderlerken tilkinin kocası kedi bir çalıya doğru sıçrayınca bütün hayvanlar korkup kaçırlar.¹³⁹ Eşkıyaların başı soygun paralarını pay ederken üstlerine Delioğlan ağaçtan düşünce korkup kaçarlar.¹⁴⁰

¹³⁴ Özçelik, *age.*, s. 556.

¹³⁵ Ardoğan, *age.*, s. 222.

¹³⁶ Ardoğan, *age.*, s. 304, 316.

¹³⁷ Aliye Aydın, *Azerbaycan Masalları Üzerine Bir Araştırma-2 (Masalların Propp Metoduyla İncelenmesi)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2008, s. 37.

¹³⁸ Şimşek, *age.*, s. 817.

¹³⁹ Tunç, *age.*, s. 136.

¹⁴⁰ Tunç, *age.*, s. 267.

Her şeyin aşırı bir düzenlilik göstermesi de kimi durumlarda korkuya neden olur.¹⁴¹

Karanlık, belirsizlik unsurunu beraberinde getirdiği gibi korkuya da neden olur.¹⁴²

Bir şeylerden veya birilerinden kaçan kişi için her şey korkunç görünür. Kardeşler, üvey annelerinin tesiri altında kalan babalarından korkarak kaçarlar. Kaçan kardeşlerden biri rastladığı yaşlı kadına: “Nineciğim, ovaya geldik, ova korkunç, dağa geldik, dağ korkunç, şimdi bu âlemde bizim için korkmadan yaşar gibi yer yok mu acaba?” der.¹⁴³

Masallarda korku doğuran unsurlar arasında bakışlar ve bakışlara yüklenen anlamlar da yer alır: “Tüccarların bakışları kadını çok korkutur.”¹⁴⁴

Ses unsuru da korkuya neden olan nedenler arasındadır. “Bir baba oğluyla oduna giderken mağaranın birinden gelen korkunç seslerden ürkerler.”¹⁴⁵ Uygur masallarında tespit edilen bir unsur da sesin korku unsuru olabileceğini gösterir: “Devin: Hey, insanoğlu elini çek, diyen korkunç sesi yeri göğü titretmiş. Gök gürlemeye, şimşekler çakmaya başlamış.”¹⁴⁶

Kapalı doğal mekânlar, karanlık, tuhaf ve yüksek sesler, tuhaf görünüşlü cansız varlıklar da korkutan unsurlardandır.¹⁴⁷

8. Bir Masal Kahramanı Olarak Korkak

Türk masal geleneği içinde varyantları oldukça yaygın olan bir masal ise ana bir karakter özelliği olarak korkaklığı işler. Masal kahra-

¹⁴¹ Zhamakina, *age.*, s. 288.

¹⁴² Zhamakina, *age.*, s. 418., Ümmü Gülsüm Bozlak, Erdemli Masalları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2007, s. 175.

¹⁴³ Asana, *age.*, s. 110.

¹⁴⁴ Doğan, *age.*, s. 207.

¹⁴⁵ Kasımoğlu, *age.*, s. 82.

¹⁴⁶ Ardoğan, *age.*, s. 200.

¹⁴⁷ Ardoğan, *age.*, s. 315.

manları beş masalda “korkak” olarak nitelendirilirken,¹⁴⁸ bir masalda “tembel” niteliğiyle masalda yer alır.¹⁴⁹ Bir masalda ise “deli” olarak nitelendirilir.¹⁵⁰ Masallar detaylarda farklılaşmakla beraber şu temel epizotları izler:

a) Kahraman, çok korkak olduğu için dışarı çıkamayan birisidir. Bu nedenle de hiçbir iş yapmaz / yapamaz.

“Köse” yıldızlardan korkar, hiçbir iş yapmaz.¹⁵¹ “Bilal Ağa”, tilkiden çok korkmaktadır.¹⁵² “Tembel Ehmet” tandırda ihtiyar annesinin getirdiği yiyeceklerle hayatını sürdürmektedir.¹⁵³ Tilkiden çok korkan “Ali Ağa” hiç dışarı çıkmaz.¹⁵⁴ Ahmet, kümeslerine dadanan tilkiye taş atmayacak kadar korkaktır.¹⁵⁵ “Korkak Ali” tavukların, kuşların kendisini yiyeceğinden korkar ve hiç dışarı çıkmaz.¹⁵⁶ Korku nedeni belirtilmezse de “Gorkah Ahmet” evden çıkmaz.¹⁵⁷ Kahraman hiçbir şey bilmediği için dışarı çıkmaz.¹⁵⁸

b) Annesi veya hanımı kahramanı bir şekilde dışarı çıkarmayı başarır ve bir daha da içeri almazlar.

c) Kahraman, çeşitli eşyalar alarak evden ayrılır.

d) Kahraman eşyalardan birine, kılıç veya bir sopa, yaptığı küçük bir işi abartan ifadeler yazar.

Ahmet, sinekleri öldürdüğü sopanın üstüne “Ehmed-i nazar, gırh devî birden ezer.” yazar. Bunu okuyan devler ondan korkarlar ve onu

¹⁴⁸ Sakaoğlu, *age.*, s. 373; Ayyıldız, *age.*, s. 279; Şimşek, *age.*, s. 659; Eren, *age.*, s. 287; Yavuz, *age.*, s. 193; Alptekin, *age.*, s. 238 “Hanımından Korkan Osman Ağa” masalın ismidir.

¹⁴⁹ Önay, *age.*, s. 273.

¹⁵⁰ Alay, *age.*, s. 267.

¹⁵¹ Günay, *age.*, s. 201.

¹⁵² Sakaoğlu, *age.*, s. 373.

¹⁵³ Önay, *age.*, s. 273.

¹⁵⁴ Eren, *age.*, s. 287.

¹⁵⁵ Şimşek, *age.*, s. 659.

¹⁵⁶ Yavuz, *age.*, s. 193.

¹⁵⁷ Doğan, *age.*, s. 203.

¹⁵⁸ Alay, *age.*, s. 267.

kaldıkları saraya götürürler.¹⁵⁹ Ahmet, kılıcıyla öldürdüğü sinekler için “Bir vurmaya kırk gan edik Ahmet Ağa” yazdırır.¹⁶⁰ Ali Ağa masalında Ali Ağa, gömleğinin üzerinde kırk bit öldürür ve bu kanla buladığı kılıcının üzerine “Bir vuruşta kırk kelleyi kesen Pehlivan Ali Ağa” yazar.¹⁶¹ Hezer, bir çeşmenin başında sinekleri öldürür ve çeşmeye “Ben bi Hezerim, bi vurmada bing denesini ezerim.” yazar.¹⁶²

e) Karşılaştığı devleri, kişileri çok güçlü olduğuna inandıran kahraman devlerin kendisi için hazırladıkları sınamalardan kurnazlığı sayesinde başarıyla geçer.

Kahraman karşılaştığı insanları / devleri yumurtayı taşmış gibi ellerinde sıkarak güçlü olduğuna inandırır.¹⁶³ Kahraman, beraber kaldığı devlerin odun / su getirmesi isteklerini abartılı davranışlarla geçiştirir.

f) Kahramandan kurtulmak isteyen devler, onu zengin edecek hediyelerle evine götürürler.¹⁶⁴

g) Kahraman son bir oyunla annesinin veya hanımının yanında devleri korkutur ve başarısını ispat eder.¹⁶⁵

Yukarıda da belirtildiği gibi bu masallarda kahramanın ilk vasfı korkaklığıdır. Korkaklık bu kahramanları eylemsiz bırakmıştır. Korkuları nedeniyle dışarı çıkamayan kahramanlar, ev içinde de tam bir eylemsizlik içerisindeyler. Anlatıların kahramanları tam bir eylemsizlik içerisinde tasvir etmeleri, mizaha varan bir etki uyandırır ve toplumsal beklentilerle tam anlamıyla tezat oluşturur.

¹⁵⁹ Önay, *age.*, s. 273.

¹⁶⁰ Şimşek, *age.*, s. 662.

¹⁶¹ Eren, *age.*, s. 287.

¹⁶² Öcal, *age.*, s. 391.

¹⁶³ Sakaoğlu, *age.*, s. 373; Doğan, *age.*, s. 203; Yavuz, *age.*, s. 193; Eren, *age.*, s. 287; Öcal, *age.*, s. 392.

¹⁶⁴ Günay, *age.*, s. 202; Doğan, *age.*, s. 203; Yavuz, *age.*, s. 194; Eren, *age.*, s. 288; Öcal, *age.*, s. 393; Önay, *age.*, s. 277.

¹⁶⁵ Günay, *age.*, s. 203; Sakaoğlu, *age.*, s. 374; Doğan, *age.*, s. 203; Yavuz, *age.*, s. 194; Eren, *age.*, s. 288; Öcal, *age.*, s. 393; Önay, *age.*, s. 276.

Kahramanın harekete geçmesi için evinden uzaklaşması gerekmektedir ve bir şekilde kahraman evden uzaklaştırılır; fakat kahraman evden uzaklaşmadan yanına çeşitli yardımcı nesneler alır: Yumurta, ip, sopa, kılıç.

Evinden amaçsızca uzaklaştırılan kahraman küçük başarılarından büyük başarı hikâyeleri çıkarır: Belirsiz ifadelerle tasvir edilen mizahi başarılar, kırk sineği öldürmek, taşı sıkıyormuş gibi yapıp yumurta sık-mak, gerçeği bilmeyen devlerin gözlerini korkutur. Anlatının bundan sonrası, eylem içinde eylemsizliğin anlatılmasıdır aslında. Çoğunlukla devler tarafından sınanmaya çalışılan kahraman abartılı / iddialı söz ve hareketlerinin, kimi zaman da masallarda sıklıkla karşımıza çıkan şansının yardımıyla muhataplarını / düşmanlarını korkutur ve şaşırtır. Aynı sonucu veren her denemenin sonunda masalın "tembel / korkak" kahramanı başarılı ve zengin bir şekilde evine döner. Eylem içerisinde olmak güven duygusunu güçlendiren bir etki doğurur. Korkuyu azaltır.

9. Korkunun Fiziksel Tezahürleri

Korku belirtileri arasında titreme ve iştahsızlık masallarda belirlenen özellikler arasındadır: "Alkış Vezir korkusundan sıtmaya tutulmuş adam gibi titremeye başlamış. Ölüm korkusuna kapılıp boğazından ek-mek, aş geçmemiş."¹⁶⁶ Bedenin ürpermesi, rengin kaçması da korkuyu belirten özelliklerdendir." "Dedenin ruhu çekilmiş, korkusundan rengi kaçmış, beti benzi atmış, dizleri titremeye başlamış."¹⁶⁷ "Korkmuş. O kadar çok korkmuş ki yemeden içmeden kesilmiş. Gün geçtikçe kadın zayıflamış. Bir deri bir kemik kalmış."¹⁶⁸

Bir Muş masalında korkunun tezahürü korkan kişinin gaz çıkar-ması şeklindedir: Masal kahramanı Farıs Amca, tilki ile ayı arasında geçen olaya şahit olur; ancak ayı gördüklerini kimseye anlatmamasını ister. Farıs Amca olanları akşam çocuklarına anlatınca ertesi gün ayı-

¹⁶⁶ Ardoğan, age., s. 189.

¹⁶⁷ Ardoğan, age., s. 223, 304.

¹⁶⁸ Doğan, age., s. 232.

nın saldırısına uğrar ve bu arada korkudan hava yapar.¹⁶⁹ “Düğün gecesi değirmenci, korkudan altını kirletince tilki, evin küçük çocuğunu onun kucağına oturtarak değirmenciyi bu zor durumdan kurtarır.”¹⁷⁰

Korku, sadece fiziksel sonuçlar doğurmakla kalmaz; aynı zamanda ruhsal değişikliklerle de neticelenir. “Oduncu, korkuyla uyanmış. Uyanınca bunun bir düş olduğunu anlamış. Bir süre durup aklını toplama-ya çalışmış.”¹⁷¹

Korku, kişinin eşyayı kullanım şekline de yansır. Ahmet, bir deve rastlar; korkudan elindeki bastonu bilinçsizce sallar. Bastonu sallaması devi tehdit etmekten kaynaklanmaz, bilinçsiz bir eylemdir.¹⁷²

Korkunun belirtisi olarak nesnelerin varlığının yanında korkuyu ortadan kaldırmak üzere de çeşitli nesneler kullanılır. Babası, üvey annenin isteği üzerine kızını dağ başına bırakır. Kızına da “tak, tak” sesi geldikçe korkmaması söyler. Bir çam ağacına teneke asar ve kızı dağ başına bırakır. Kız, teneke sesini duydukça babasının orada bulunduğunu sanarak korkmaz.¹⁷³

Sonuç

Türk masal geleneği yaygın ve zengin bir anlatı geleneğine sahiptir. Korku ve korkunun yansıması olan çok sayıda öge masallarda yer alır.

Korku, yaşam isteğiyle açık bir ilişki içerisindedir. Masallarda korku unsurunun işlenişi yaşam-ölüm dengesiyle yakın ilişki içerisindedir. Yaşama arzusu kendisini ölümden korkma şeklinde de gösterir. Ölüm, bir tehlike olarak belirdiğinde korku kendisini güçlü bir şekilde de his-

¹⁶⁹ Şakir Yavuz, *Muş Masalları Üzerine Bir Araştırma*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2006, s. 71.

¹⁷⁰ Alay, *age.*, s. 64.

¹⁷¹ Ardoğan, *age.*, s. 242.

¹⁷² Sakaoğlu, *age.*, s. 426.

¹⁷³ Satiye Dağı, *Safranbolu Masalları*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2008, s. 61; Özçelik, *age.*, s. 516.

settirir. Türk, masal geleneğine ait örneklerde de bu denge tespit edilmektedir.

Korku ve bilgi unsurları da belli bir ilişki içerisinde. Kimi örneklerde kısmi bir bilgi korkuya yol açar. Bu bilgi özellikle geleceğe dair bir bilgidir. Bunun yanında bilgisizlik de çok önemli bir korku nedenidir.

Canlı varlıklar arasındaki korku hiyerarşisi Türk masallarına da benzer bir düzen içerisinde yansımıştır. Hayvanların kendi aralarında ve insan-hayvan ilişkilerinin korkuya dayalı boyutları gerçek yaşamla örtüşür.

Türk masallarında korku duyulan kategoriler arasında en önemli unsurlardan biri de olağanüstü özelliklere sahip varlıklardır. Bu varlıklar özellikle fiziksel anlamda belli bir ölçünün çok ötesinde bir büyüklüğe sahiptirler veya insanda dehşet hissi uyandıran varlıklardır. Alışılmışın dışındaki unsurlar bu anlamda korku doğuran unsurlardır.

Doğal durumun toplumsal alanda oluşturduğu korkular arasında en önemli ve görünür korkular erkek-kadın ilişkilerinden kaynaklanan korkulardır. Bu korkuların Türk masal geleneğine yansıyan şekilleri geleneğe dayalı toplumun değer yargılarını yansıtır.

Türk masal geleneği korkunun fiziksel, ruhsal belirtilerine ilişkin verileri de içerir.

Korku, hem bir konu olarak hem de bir unsur şeklinde Türk masal geleneği ait ürünlere çok boyutlu yansımıştır. Doğal, bireysel, toplumsal, yer yer zayıf bir tonda siyasal korkular masallarda tespit edilebilmektedir. Bununla birlikte zengin bir malzeme birikimine sahip bu geleneğin çok yönlü olarak incelenmesi gereği açık bir gerçektir.

Kaynaklar

- Alay, Okan, Bingöl Masalları (İnceleme-Metin), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2005.
- Alptekin, Ali Berat, *Taşeli Masalları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002
- Ardoğan, Arzu, Uygur Halk Masalları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009.
- Asana, Ryoko, Türkmen Masalları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.
- Aydın, Aliye, Azerbaycan Masalları Üzerine Bir Araştırma-2 (Masalların Propp Metoduyla İncelenmesi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2008.
- Ayyıldız, Ferit, İspir Pazaryolu Yöresi Masalları (Metin İnceleme), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2001.
- Boratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1969.
- Bozlak, Ümmü Gülsüm, Erdemli Masalları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2007.
- Buch, Wilfried, "Masal ve Efsane Üzerine" (çev. Ali Osman Öztürk), *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*, Milli Folklor Yayınları, Ankara 2003.
- Çağbayır, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2007
- Doğan, Abdullah, Adıyaman Masalları, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sivas 2006.
- Eren, Metin, Bitlis Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2001.
- Günay, Umay, *Elazığ Masalları ve Propp Metodu*, Akçağ Yayınları, Ankara 2011.
- Işık, Murat, Nogay Masalları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.
- Kasımoğlu, Handan, Van Yöresine Ait Halk Masalları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

- Kumartaşlıoğlu, Satı, Balıkesir Masallarında Motif ve Tıp Araştırması, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2006.
- Öcal, Ahmet, Karakuyu Köyü (Boğazlıyan-Yozgat) Çevresi Masalları I (Metin ve İncelemeler), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1999.
- Önay, Yılmaz, Van Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van 1995.
- Özçelik, Mehmet, Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1993.
- Özokutan, Türkân, Kıbrıs Türk Masalları (Derleme-İnceleme), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005.
- Sakaoğlu, Saim, *Masal Araştırmaları*, Akçağ Yayınları, Ankara 1999.
- Sakaoğlu, Saim, *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.
- Seyidoğlu, Bilge, *Erzurum Masalları*, Dergah Yayınları, İstanbul 2006.
- Şimşek, Esmâ, Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tıp Araştırması, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ 1990.
- Tunç, Talha, Manisa Masalları Üzerine Bir İnceleme, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2008.
- Yavuz, Şakir, Muş Masalları Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2006.
- Zhamakina, Alfiya, Kazak Masalları Üzerine Bir İnceleme, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dünyası Araştırmaları Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2009.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52838b3b3371c6.92732768

Muhibbî Dilinden Kanunî Sultan Süleyman'ın Korkuları

Nagehan U. Eke*

Giriş

Korku, insanlarda ortak, doğal ve evrensel bir duygu durumudur. *Türkçe Sözlük*'te "Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında uyanan kaygı duygusu."¹ olarak tanımlanan *korku*, insanın en derin ruhsal durumlarından biridir. Arapçada "havf" ile karşılanan *korku*, aynı zamanda "kötü beklenti, umutsuzluk" hâllerini de ifade eder. *Havf* kelimesi "Allah" için kullanılırsa, zararlı ve tehlikeli bir şeyden korkma durumunu değil, "Allah'a isyandan korkma, ona itaat etme, onu yüceltme ve ululama"² karşılar.

Her insanın ruhsal yaşantısı, birbirinden farklı olan ama aynı zamanda birbirini tamamlayan duygulanım ve zihinsel işlevlerden oluşur.³ Prof. Dr. Özcan Köknel, duygulanımın, iç ve dış ortamdan gelen

* Yrd. Doç. Dr. Nagehan U. Eke, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Muğla. nucaneke@gmail.com

¹ *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara 2005, s. 1217.

² Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, s. 64.

³ Özcan Köknel, *Korkular, Takıntılar, Saplantılar*, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul 1992, s. 15.

iletilerin ruhsal yaşantıda yarattığı değişimleri, etkileri ve tepkileri içerdiğini, *elem* ve *haz* doğrultusunda sıralanan duygulanım durumları olduğunu söyler.⁴ *Elem* doğrultusunda sıralanan duygulanım durumları arasında *acı*, *acıma*, *kaygı*, *korku*, *kıskançlık*, *kızgınlık*, *öfke*, *kin* ve *nefret* yer alır. Bunlardan *kaygı* ve *korku*, *elem* doğrultusundaki duyguların temelini oluşturur. Duygulanım, insanın insan olması için gereklidir; *korku* da duygulanımın etkili, önemli ve vazgeçilmez bir bölümüdür. Neticede insan, bütün korkularından arınmak, kurtulmak istedikçe, öteki duygulanımları da yaşamaktan uzaklaşacaktır. Bu da insanın, insan olmanın niteliklerini kaybetmesine neden olur. Korkan bir varlık olan insanın, en güçlünün kendisi olduğunu düşünmesi ve ona inanması mümkün değildir. Dolayısıyla insanı insan yapan en mühim taraflarından biri “korku” duygusudur.

İnsan korkularının bir kısmı doğuştan gelmekle birlikte pek çoğu öğrenilmiş tutumlardan kaynaklanır. Bu bağlamda korkunun temelini biyolojik olmanın yanında, kültürel kodları da taşıdığı aşikârdır. Ancak her ne şekilde olursa olsun, “korku” duygusu oldukça rahatsız edici olduğu için, korku duyan kişiler bu duyguyu uyandıran nesne veya durumlardan mümkün olduğu kadar kaçmaya çalışırlar.⁵ Korkuya neden olan durumdan mümkün olduğunca uzak kalmaya başlandığında ise insan, hareket serbestliğini kendi kendine kısıtlar. Bu kısıtlanma da, insanın günlük hayatta yerine getirmek zorunda olduğu görevlerini, hayatı zengin bir şekilde yaşayarak tecrübe edebileceği olumlu duyguları engeller. Dolayısıyla “korku” duygusunun karşısında “cesaret” vardır. Esasen “korku” olmasaydı, “cesaret” de var olmazdı. Ancak “cesaret”, tam mânâsıyla “korkusuzluk” değildir. *Cesaret* bir anlamda, insanın korkularıyla yüzleşme yeteneğidir.⁶

Bu çalışmada, Osmanlı padişahları içerisinde en uzun saltanat süren, bilhassa siyasî ve askerî faaliyetleri ile Türk âleminin “Büyük

⁴ Özcan Köknel, a.y.

⁵ Tülin Gençöz, “Korku: Sebepleri, Sonuçları ve Baş Etme Yolları”, *Kriz Dergisi*, 6 (2), s. 12.

⁶ Tülin Gençöz, a.g.m., s. 13.

Türk"ü, Avrupa âleminin "Muhteşem Süleyman"ı olarak şöhret kazanan, hüküm sürdüğü devri, Türk tarihinin her yönüyle altın çağına çeviren, ilim ve sanata da büyük ehemmiyet vermiş olan Kanunî Sultan Süleyman'ın, "Muhibbî" mahlasıyla yazmış olduğu şiirlerinden hareketle korkuları tespit edilerek, 46 yıllık saltanatını her alanda başarılarla süsleyen bu büyük devlet adamının iç âlemi aksettirilmeye çalışılacaktır.

Çok iyi bir eğitim görmüş olan Kanunî Sultan Süleyman, uzun saltanatı sırasında, âlim, şair ve sanatkârları himaye etmiştir. Yaptırdığı Süleymaniye Camii'nin külliyesinde bir yüksekokul açtırarak, fen ve tıp ilimleri ile diğer ilim dallarında birçok âlimin yetişmesini sağlamıştır. Aynı zamanda kendisi de âlim ve şair olan Kanunî Sultan Süleyman, biri Farsça, üçü Türkçe olmak üzere toplam dört Dîvânçe sahibidir. Türkçe dîvânlarından seçmeler, Âdile Sultan tarafından 1308 (1892) yılında bastırılmıştır.⁷ Bu çalışmada Muhibbî'nin, Prof. Dr. Coşkun Ak tarafından 2 cilt olarak hazırlanan "Dîvân"ındaki⁸ şiirleri esas alınmıştır.

Tarih kitaplarından, biyografilerden Kanunî Sultan Süleyman hakkında pek çok bilgiye ulaşabilmek mümkündür. Bu çalışmanın amacı, "insan" olarak Kanunî Sultan Süleyman'ı bir nebze olsun tanımaya ve tanıtmaya çalışmaktır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmanın hareket noktası ise bütün nitelikleri, ayrıcalığı ve yaratıcılığıyla madeni insan olan "şiir" olacaktır. Yalnız insana özgü bir güç olan "dil" ile yaratılan "şiir", şairin düşünce ve duygu dünyasında doğmuş kendine özgü imgeler, tasarımlar ve coşkularla ifade edilir.⁹ Şairin iç dünyasının kapılarını bu imgeler aracılığıyla açmak mümkündür. Ancak, şiir diliyle sağlanan iletişimin günlük dilden, hatta düzyazıdan farkı vardır. Ünlü düşünür R. Carnap'ın şu sözleri bu noktada dikkate değerdir: "İçinde güneş ışını ve bulut geçen bir şiirin amacı bize hava

⁷ Muhibbî, *Dîvân-ı Muhibbî I*, haz. Vahit Çabuk, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1980, s. 9.

⁸ Coşkun Ak (haz.), *Muhibbî Dîvânı I/II*, Trabzon Valiliği Yayınları, Trabzon 2006.

⁹ Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara 2006, s. 8.

durumuyla ilgili olaylardan haber vermek değil, ozanın kimi duygularını anlatarak bizde benzeri heyecanları uyandırmaktır.”¹⁰ Kanunî Sultan Süleyman da Muhibbî mahlasıyla söylediği şiirlerinde kimi zaman bilinçli olarak, kimi zaman da bilinçaltının dürtüsüyle çok çeşitli duygulanımlarını şiirlerinde okuyucu/dinleyiciye aşikâr eder. Burada bu duygulanımlardan “korku”nun ele alınışı değerlendirilecektir.¹¹ Çalışmanın hacmi doğrultusunda tamamı metne dâhil edilemeyeceğinden, örnek olarak sunulan beyitlerle beraber tespit edilen benzer beyitlerin numaraları bölüm başlıklarına eklenen dipnotlarda dikkatlere sunulmuştur.

1. Metafizik Korkular

1.1. Allah Korkusu¹²

Kur’ân-ı Kerîm meallerinde dünyevi korkular “havf” olarak geçerken, Allah korkusu ise daha çok “haşyet” olarak ifade edilmektedir. Nitekim “haşyet”, içinde derin bir saygıyı da barındıran korkudur.¹³ “Haşyetullah” da denilen bu korku genellikle insanın işlemiş olduğu günahlar sebebiyle ileride başına gelebilecek olan fenâ hâlleri düşüncesinden veya Allah’ın celâl ve heybetinden kaynaklanır. Turgay Gündüz, “Kur’ân’da Korku Motifi” adlı çalışmasında şu bilgilere yer verir:

“Kur’ân’da korku, Allah’a nispetle anılıyorsa makbul karşılanır ve sahipleri övülür. Ancak Allah’tan başka herhangi bir şeye nispetle kullanılıyor-

¹⁰ Aktaran: Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara 2006, s. 23.

¹¹ Çalışmanın esasını teşkil eden bu bölümün genel başlıkları, (Mehmet Ulucan, “Necâtî Bey’in Şiirlerinde Korku”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 20, S. 1, Elazığ 2010, s. 211-228.) künyeli makalenin tasnifi dikkate alınarak oluşturulmuştur.

¹² 1/6, 4/6, 6/6, 22/3, 23/3-5, 65/3-5-6-7, 134/4, 150/1, 159/5, 181/1-2-3-4-5, 189/5, 206/5, 230/1, 233/5, 564/6, 594/5, 1010/5, 1759/2, 1835/2, 1859/1, 1867/1, 2031/7, 2036/6, 2167/7, 2488/7, 2627/2, 2636/3-5, 2711/5, 2766/5.

¹³ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kalcı Yayınları, İstanbul 2001, s. 159.

sa bu uygun görülmez ve sahipleri ikaz edilir. Denilebilir ki Kur'ân'daki bütün çaba, Allah'tan kaynaklanmayan bütün korkuları yok etmek ve insanın sahip olduğu bu fitrî duygunun rahmeti her şeyi kuşatan Yüce Yaratıcı tarafından insanın hem dünyevî, hem uhrevî mutluluğunu temine yönelik olarak merkezden yönetilmesini sağlamaktır... En çok korkulması gereken şeyin güven duyulmaya en çok layık olan bir varlık olması gerektiği hatırlatılır. Böylece Allah'ın "korkutucu" yanı ile "güven duyulacak bir varlık olduğu" teması birlikte işlenir. Gerçek anlamda korkulması gereken güç, her şeyi elinde tutan güçtür. O hâlde insan sadece O'ndan korkmalı ve sadece O'na güven duymalı, O'ndan başka hiçbir şeyden korkmamalıdır..."¹⁴

Bu bilgiler ışığında denilebilir ki Allah korkusu her şeyden önce Allah inancından kaynaklanır. Kanunî de herhangi bir Sünnî Müslüman gibi imânın ve İslâm'ın şartlarını benimsemiş, ehl-i sünnet akidesine inanmış bir Müslüman olmanın yanında, tahta çıktığı andan itibaren sultanlık vasfına ek olarak "İslâm Halifesi" unvanına sahip bir Müslümandır. Bu ona "Allah'ın yeryüzündeki gölgesi (zill Allah fi'l-âlem)" ve "yeryüzünün halifesi (halife-i rûy-ı zemîn)" olma sorumluluğunu veren çok mühim bir vazifedir. Muhibbî mahlasıyla yazdığı şiirlerinde de bu sorumluluk bilincinin izlerini görmek mümkündür. Öyle ki asıl gurur duyduğu ve övündüğü cihâna sultan olmaktan ziyade Allah'a kul olmaktır:

Zâhirâ baksan egerçi berr ü bahrun şâhiyam
 Bir ulı dergâhun amma ben gubâr-ı râhiyam (G 1859/1)
 Cihâna şâh olmakdan sana kul olmadur fahrum
 Gerekmez Kayser ü Dârâ olan hakân u fağfûrî (G 2766/5)

Muhibbî'de Allah inancı, neredeyse bütün Dîvân şairlerinde de izlendiği üzere "esmâ-i hüsnâ" ile verilmeye çalışılmıştır. Muhibbî bu beyitlerde Allah'a, habîbin ve esmâ-i hüsnânın hürmetine isyanını, suçunu ve günâhlarını bağışlaması için yalvarır:

¹⁴ Turgay Gündüz, *Kur'ânda Korku Motifi (İnzar Kavramına Eğitimbilimsel Yaklaşım)*, Düşünce Kitabevi Yayınları, Bursa 2004.

'Afv kıl 'isyânımı kim bir adun **Gaffârdur**
 Ol Muhammed hürmeti kim sana olmuşdur habîb (G 22/3)
 Bir güneş-kârem günaha tevbe itdüm yâ **Mucîb**
 Umaram kim rahmetüne idesin beni karîb (G 181/1)
 Kesme ümîdün Muhibbî bir adı **Gaffârdur**
 Kullarına lutf-ı bî-hadd gösterür **Rabb-i Gafûr** (G 1010/5)
 Kim tutar emrünü lütfun gösterüp sensin **Halîm**
 Tutmayan fermânunu ol da görür kahr-ı '**Azîm** (G 1867/1)
 Olma ey dil anuben 'isyânunu sen nâ-ümîd
 Umaram 'afv ide cürmüm anaram **Gaffârı** ben (G 2031/7)
 Günâhun an Muhibbî eyle zârî
 Ola ki cürmini 'afv ide **Rahmân** (G 2167/7)
 Eylemezdi ey Muhibbî kimesne hergiz günâh
 Her nefesde bilse hâzırdur eger **Allâhını** (G 2711/5)

Muhibbî'nin bu noktada en büyük korkusu ise nefsine uyup işleyeceği günahlar ile isyan neticesinde Allah'a karşı yüzünün kara çıkmasıdır:

Muhibbî ağla an yüzün karasın
 Günâhun 'afv ide ol şâh-ı şâhân (G 6/6)
 Elüme alup nice kez bakaram âyîneye
 Anaram 'isyânımı korkum bu ola yüz kara (G 65/6)
 Nefsine uyup Muhibbî itme emrine hilâf
 Emrine hergiz hilâf eyler mi gör 'arz u semâ (G 65/7)
 Ağla Muhibbî ağla andukça her günâhun
 Ola kim ol Hatâ-pûş ide sana 'inâyet (G 206/5)

Allah'a karşı yüzünün kara çıkması hususunda duyduğu korku dolayısıyla da pek çok beytinde günahlarının bağışlanmasını diler:

Giceler zârlık ile dök gözünün yaşların
 Rahmetünden dur kılma kulların Yârabbenâ (G 65/3)

İki âlemde olmağa yüzi ak
 Muhibbî cürmi çokdur Yârab ister (G 564/6)
 Benüm yok senden özge pâdişâhum
 Muhibbî'nün suçın 'afv it ilâhî (G 2636/5)

İslâm inancında korku ve sevgi aynı zamanda “korku” ve “ümit” şeklinde görülür. Muhibbî’de de “korku” ve “ümit” (beyne'l-havf ve'r-recâ) arasındaki bu inanışın tezâhürlerini görmek mümkündür. O, korkularını şiirine yansıtısa dahi, bunu daha çok ümit vesilesi olarak kullanır:

Eyle seherde koma Muhibbî niyâzunu
 Hâcet dilense Tanrıdan ol dem revâ olur (G 594/5)
 Bilürem çokdur günâhum başdan aşmışdur velî
 Kesmezem lâkin ümîdüm rahmet-i ma'bûddan (G 2036/6)
 Egerçi 'âsîyem rahmet umaram
 Senün ihsân u lütfun bî-tenâhî (G 2636/3)

Kur'ân-ı Kerîm'in *Nâzi'ât Sûresi*'nin 40-41. âyetlerinde “Ama Rabbinin huzurunda korku ile duranın ve nefsi kötü arzulardan alıkoyanın varacağı yer cennettir.”¹⁵ denilmektedir. Muhibbî de Allah yolunda vazifelerini yerine getirmek ve nefsi korumak hususunda pek çok defa kendine telkinde bulunur:

Var iken kudret geçür ömrünü hubbu'l-lah ile
 Ey Muhibbî zikrin olsun dilde hayy-i lâyemut (G 189/5)
 Emr-i Hakkı gözleyüp erkân-ı dîni bunda tut
 Kim 'adem mülkine gitsen ola andan sana kût (G 230/1)
 Toğrut yolunu eğri yola gitme Muhibbî
 Tâ dökmiyesin sonra varup eşk-i nedâmet (G 233/5)
 Görüp alçakların hâlin elin tut kaldur ayagdan
 Hüdâ'dan şefkat istersen rahîm-i derd-mendân ol
 (G 1759/2)

¹⁵ Muhammed Esed, *Kur'ân Mesajı (Meal-Tefsir)*, çev. C. Koçtak, A. Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2002, s. 1232.

Çıkarma dâyimâ tevhidî dilden
Anunla varasın ol ki sîne (G 2488/7)

1.2. Kıyamet, Mahşer, Hesap Günü (Yevm-i Suâl) ve Cehennem Korkusu¹⁶

Kıyamet, haşr, mahşer, hesap günü ve cehennem gibi kavramlar İslâm inancına göre “öldükten sonra dirilme” hususuna dayanır. Bu kavramlar etrafında düşünülmesi gereken en önemli nokta, hesap defterlerinin açılıp haklının haksızın ayrılacağı, adaletin hüküm bulacağı zamanı hatırlatmalarıdır. Uzun saltanatı boyunca adaletiyle tanınmış, getirdiği kanunlarla “Kanunî” sıfatıyla anılmış bir sultanın şiirdeki sesi olan Muhibbî’nin bu hususlarda hassas oluşu ve şiirlerinde bu kavramlara sıkça yer verişî şaşırtıcı değildir. Muhibbî, insanın bu dünyada yapıp ettiklerinin deftere satır satır yazıldığından ve kıyamet ile beraber her birinin hesabının sorulacağından söz eder ve bu nedenle doğru yoldan ayrılmamak gerektiğini, bu dünyanın geçici olduğunu vurgular:

Yazılısar her ne eylersen bugün sen hayr ü şer
Cidd ü cehd ile ne tahsil olsa bu ‘âlemeddür (G 441(a)/4)
Toğru yoldan gel hurûc itme ki fânîdür cihân
Her ne itsen hayr ü şer âhır hesâbı var imiş (G 1273/5)
Derdâ vü dirîgâ nolisar hâlûmî bilmem
Ger nâme-i tâ’at ne-resed rûz-ı kıyâmet (G 233/4)
Şerr eyleme ki yazmaya tâ deftere kâtib
Cehd eyle ki her ne eyler isen hayr-ı ‘amel olsun (G 2204/3)

Muhibbî, birçok beytinde ise hesap gününde Allah’ın rahmetini kendisinden esirgememesini ve peygamberin şefaatine erişebilmeyi diler:

¹⁶ 1/6, 4/6, 23/3, 62/5, 81/5, 125/5, 134/4, 145/5, 153/3, 233/4, 304/5, 359/5, 441(a)/4, 1112/4, 1273/5, 1317/5, 1393/6, 1407/5, 1465/4, 1570/5, 1573/5, 2169/4, 2204/3, 2355/1, 2540/5, 2766/3.

Rûz-ı mahşerde Muhibbî bendeni
 İRme anı rahmetinden yâ rahîm (G 1/6)
 Cürm ü isyânım biründür gerçi hadden serverâ
 Sen şefâ'at kânısın geldüm sana şefkat uma (G 4/6)
 Ey Muhibbî cürm ü 'isyânuna oldun mu'terif
 Ümmete kesme ümîd şefâ'at eyler Mustafâ (G 62/5)
 Yuya yüzüm karasını âb-ı istiğfâr ile
 Umaram ki pâk ide mahşerde Gaffârü'z-zünûb (G 134/4)
 Çün şefâ'at kânısın yevm-i cezâda ümmete
 Bu Muhibbî derd-mendün hâline lutf eyle bak (G 1407/5)
 Yevm-i cezâda umarak ide şefâ'ati
 Ol iki mîm i hâ ile dâlı Muhammedün (G 1465/4)
 Şefâ'atdan Muhibbî olma nevmîd
 Kulısın cân u dilden Mustafânun (G 1573/5)

Muhibbî, bazı beyitlerinde ise âhiret hayatına dair birtakım kaygı ve korkularına yer verir. Bunlardan biri insanın dünyadaki fiillerinin mahiyetine göre hızlı veya yavaş, rahat veya zor bir biçimde geçecekleri varsayılan "sırat köprüsü", diğeri "mahşerin kalabalığı", bir diğeri ise "cehennem azabı"dır:

Giçe sırâtı berk yâ hâtıf gibi Muhibb
 Lutf-ı Hüdâ olursa eğer ana reh-nümâ (G 81/5)
 Ey Muhibbî nice bir câm ile mül zikr edesin
 Âhiret fikrini kıl çünki odur 'ayn-ı sevâb (G 125/5)
 İçsün şarâb-ı Kevseri sen sun Muhibbîye
 Mahşer güninde olmaya ol teşne-huşk-i leb (G 145/5)
 Tevbe eyle göz yaşıyle yu yüzünün karesin
 Yohsa yanmağa cehîm içre olursın bir hatab (G 153/3)
 Ehl-i günâh olanları dirler yakarlar âteşe
 Gayet günâhum çok benüm a'mâlümü sormaz mısuz
 (G 1112/4)

Ey Muhibbî tevbe kıl tâ kalmaya bâr-ı günâh
 Tâ sebük-bâr olmayınca anda giçilmez sırât (G 1317/5)
 Nolur hâlün giçersen sırâtı
 Kılıcdan iti dirler kıldan ince (G 2540/5)
 Kıyâmetde kaçan gelse bir ayag üzre bin ayag
 Umaram kim komayasın ayag altda ben mûrı (G 2766/3)

1.3. Dinî Esaslara Uy(a)mama Korkusu¹⁷

Kökü “barış” anlamına gelen “silm (selm)” kelimesine dayanan “İslâm” Arapça bir kelimedir. Genel anlamda “itaat etme, boyun eğme” olarak tanımlanan *İslâm*, “herhangi bir zorlama olmaksızın gönülden ve içtenlikle Allah’a itaat etmek, O’na teslim olmak, O’nun emir ve yasaklarına kayıtsız şartsız boyun eğmek”¹⁸ demektir. Başka bir ifadeyle *İslâm*, Allah’ın son peygamber Muhammed’e vahiy yoluyla bildirdiği, onun da insanlara ulaştırdığı şeylerin tümünü kabul ederek onları yaşamak, sözleri ve işleriyle onları kabul ettiğini göstermek, Allah’a ve Resûlüne itaat etmektir. O hâlde bir Müslümandan beklenen, kısaca *İslâm* dininin kurallarına uygun yaşamasıdır. Birçok Müslümanda dinî esasları yerine getirmeme veya getirememeye korkusu vardır. Ancak bu kaygı ve korkular, inanılmakla birlikte uyulması gereken kuralların hepsine gereği gibi uyulmasını sağlayamamaktadır. Bu da insanda ikilemden doğan sıkıntılı bir ruh hâli yaratır. Muhibbî de böyle bir ruh hâlini şiirine aksettirir. Muhibbî bir taraftan dini gereği gibi yaşayamamanın sancılarını dile getirirken, diğer taraftan bilerek veya bilmeyerek işlediği günahların bağışlanması için dua eder. Muhibbî’nin kendine bir de telkini vardır; ne kadar günaha bulanmış olursa olsun ibadeti ve zikri asla elden bırakmamalıdır, çünkü Allah bağışlamayı sever:

¹⁷ 1/4, 22/1, 26/5, 62/1, 81/4, 159/5, 233/5, 276/5, 279/5, 508/5, 713/5, 740/5, 888/5, 946/1, 1166/5, 1261/2, 1317/1, 1494/4, 1560/2, 1677/5, 1703/4, 1755/5, 1784/4, 2236/2, 2354/3, 2355/2-5, 2488/4, 2627/3, 2702/5, 2792/3.

¹⁸ <http://www.diyanaet.gov.tr/turkish/dinibilgiler/dinibilgi.asp?sayfa=7&yid=1>

Can kulağına irişdürdi seher bâd-ı sabâ
 Zikr-i Hakkı koma elden olmasun 'ömrün hebâ (G 62/1)
 Toğrut yolunu eğri yola gitme Muhibbî
 Tâ dökmiyesin sonra varup eşk-i nedâmet (G 233/5)
 Güneh bahrine gark oldun Muhibbî
 Sakın tâ'at ü zühdi itme târâc (G 279/5)
 Ey Muhibbî çok günâhun anup olma nâ-ümîd
 Cürm ü 'isyânun binin bir kere istiğfâr sır (G 740/5)
 Giceni tevhîd ile giçür Muhibbî subha dek
 Hîç dünyâ lezzetine benzemez bir lezzet al (G 1677/5)
 Muhammed hürmetine ya İlâhî
 Tarîk-i müstakîmden irme râhum (G 1784/4)
 İlâhî toğrı yoldan ayırma bizi
 Bihamdillah ki gördük toğrı dîne (G 2488/4)

Dinin gereklerini yerine getirmede Muhibbî'nin en büyük düşma-
 nı ve korkusu şüphesiz ki "nefs"tir. Nefsin oyununa gelmemek için
 kendini ikaz eden Muhibbî, nefsin şerrinden koruması için de Allah'a
 niyazda bulunur:

Zulmât-ı nefs içinde koma dest-gîrüm ol
 Rûşen kılup derûnumı Yârab vir safâ (G 81/4)
 Ey Muhibbî pehlevândur nefsin her kim basa
 Çünkü dürlü dürlü anun âdeme igvâsı var (G 508/5)
 Nefs-i katta'-i tarîk u menzil olmışdur ribât
 Key sakın başdan çıkarsın itmez isen ihtiyât (G 1317/1)
 Hevâ-yı nefse kim uysa Muhibbî sonu hacletdür
 Bu pendî cân ile kim gûş iderse şerm-sâr olmaz (G 1166/5)
 Ey Muhibbî gâfil olma nefs şerrinden sakın
 Toğrı yoldan seni çıkarmağa ol düşmen yiter (G 713/5)
 Nefs-i hazzın ey Muhibbî virme gel hayvân-sıfât
 Zabt-ı nefs it 'ârif ol 'âlemde insanlık budur (G 888/5)

Dinî esaslar denilince ilk akla gelenlerden biri de “ibadet”tir. *İbadet*, hem insanın yaratanına bağlılığını ve boyun eğişini, hem de ilâhî irade dışında her türlü eğilim, baskı ve otorite karşısındaki özgürlüğünü simgeler. Ancak insan Allah’a hem itaat hem de isyan etme yeteneğiyle donatılmış olduğundan bu noktada yalnızca Allah’a ibadet etmeye çağırılmıştır.¹⁹ Muhibbî de bunun farkında olarak isyandan korkmakta ve her ne kadar Allah’ın onun ibadetine ihtiyacı olmadığını düşünse de ibadetin önemine dikkat çekmektedir:

‘İsyân yelini üstine esdürme kerem kıl
Yohsa idiser hırmên-i tâ’atını târâc (G 276/5)
Ne ‘âcizem ki cürmüme tâ ola i’tibâr
Muhtâc tâ’atuma degül çün benüm Allah (G 2355/2)
Ko bu ‘ıyş u ‘işreti çünkim fenâdur ‘âkibet
Yâr-ı bâkî ister isen olmaya tâ’at gibi (G 2627/3)

Kutsal kitapların efsanevî peygamberinden aldığı adına yaraşır biri olan *Kanunî Sultan Süleyman*’ın esasen dini bütün bir Müslüman olduğu ve hayati önem taşıyan kararlarını almadan önce mutlaka din adamlarına danıştığı bilinmektedir.²⁰ Ancak yine de nefesine uyup günah işleyebileceği ve dinin esaslarını gereği gibi yerine getiremeyeceği endişesini şiirine yansıtmaktan çekinmemiştir.

1.4. Şeytan, Cin, Peri vd. Korkusu²¹

Kur’ân-ı Kerîm’de Âl-i ‘İmrân Sûresi 175. âyette “Kendi dostlarından korkmayı (içinize) yerleştiren şeytandan başkası değildir. Öyleyse onlardan değil, yalnızca benden korkun, eğer gerçek müminler iseniz!”²² denilmektedir. O hâlde insan şeytandan korkmalıdır, fakat asıl korkulması gereken Allah’tır. Şeytan bir hırsızdır, İslâm inancına göre

¹⁹ Muhammed Esed, *age.*, “Şems” 91/7-8 s. 1273.

²⁰ Merle Severy, “Kanuni Sultan Süleyman’ın Dünyası”, *National Geographic Türkiye*, Ekim 2001, s. 63.

²¹ 1/4, 4/7, 1560/2, 2133/5, 2781/3.

²² Muhammed Esed, *age.*, “Âl-i ‘İmrân” 3/175 s. 126.

insanın en değerli cevheri olan gönlündeki “iman”ı almaya çalışır. Hayattayken başaramadıysa insanın son nefesinde imansız gitmesi için uğraşır. Muhibbî'nin şeytandan korkmasının asıl nedeni de budur. Bu sebeple imanını şeytandan koruması için Allah'a sığınır:

Son nefesde sakla îmânüm benüm
 Bulmaya yol ana şeytân-ı racîm (G 1/4)
 Bu Muhibbî tevbe eyler tevbesin eyle kabul
 Fitne-i şeytândan sakla anı Yârabbenâ (G 4/7)
 Dilâ gel ihtirâz eyle sakın bu nefs-i zâlimden
 Sakınmak çün sana lâzımdurur şeytândan îmânun
 (G 1560/2)
 Nîk-'amel kılmağa cehd it hayr ü şerri fark kıl
 Kurtarasın tâ ki şeytândan bugün îmânunı (G 2781/3)

Rivayet edilen bir hadise göre “Bismillâhi tevekkeltü alellâhi ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh” duasını okumak, insanı her kederden emin kılar, onu muhafaza altına alır ve doğru yola iletir. Ayrıca şeytanları da uzaklaştırır.²³ Muhibbî de şeytandan emin olmak için gecedен sabaha kadar bu duayı okumayı kendine telkin eder:

Gitmesün dilden giceler subha dek lâ havl oku
 Ger diler sen olasın sen meğr şeytândan emîn (G 2133/5)

Muhibbî'nin şiirlerinde diğer Dîvân şairlerinin çoğunun şiirlerinde görülen *cin*, *peri* vb. gibi diğer metafizik varlıklar söz konusu edilmemiştir.

1.5. Felek, Çarh, Devrân, Dünya, Dehr Korkusu²⁴

“Gök, gökyüzü, sema; talih, baht, kader; her gezegene mahsus gök tabakası” anlamlarına gelen *felek*, Dîvân şairleri tarafından daha çok

²³ <http://www.sorularlailamiyet.com/article/16593/seytani-uzaklastiran-dua-var-midir-okundugu-zaman-aninda-seytani-uzaklastiran-dua.html>

²⁴ 11/5, 23/2, 81/1, 82/5, 91/5, 114/7, 153/4, 164/1, 196/4, 222/3-4, 230/5, 252/4, 254/4, 256/1-4, 263/4-5, 264/1, 265/6, 277/5, 280/5, 290/5, 291/4, 292/4, G 310, 311/4, 341/5, 348/5, 365/4, 370/6, 374/2-6, 375/1-2, 381/4, 399/4, 404/5, 434/5,

yükseklik, genişlik, sonsuzluk ve parlaklık gibi özellikleriyle anılır.²⁵ *Felek*, âşığın bütün şikâyetlerinin yegâne sebebidir. Âşığın, başka bir deyişle gönül ehlinin başına ne geldiyse hep *felek*'tendir. O, insanın kaderini ve talihini hazırlaması bakımından en şiddetli ve en acı şekilde itham edilir. Klâsik Türk şiirinde, şairin feleğe karşı tutumu menfidir. Onu, insanın kaderini ve talihini hazırlaması bakımından en şiddetli ve en acı şekilde itham eder. Buna göre *felek*, kıyıcı, zalim ve hilekârdır. Feleğin sözüne güven olmaz ve ona katiyen itimat edilmez, çünkü kimse onun elinden aman bulmamıştır.²⁶ Âşığı sevgilisinden ayıran, insanı mihnete, cevr ve cefaya gark eden, âşığın bağrını kebab, gözyaşını şarap eden hep *felektir*. Klâsik Türk şiirinde, devretmeleri bakımından “çarh, dehr, devrân” kelimeleri de “felek”e göndermede bulunur. Ancak bu kelimelerin Muhibbî'nin şiirinde “zaman” ve “dünya” anlamlarında kullanılması ve *felek* kelimesinin yalnızca 1 beyitte (G 1390/4) geçiyor olması dikkat çekicidir. O, diğer Dîvân şairlerinin aksine *felek*'i bir şikâyet aracı olarak kullanmaz. Onun en büyük korkusu öyle anılmaktadır ki “zamanın geri döndürülemez akışı” ve “dünyanın geçiciliği”dir. Bu korkusunu dile getirirken beyitlerinde, bahsi geçen kelimelerden daha çok “dünya” kelimesini tercih etmesi bunun bir başka göstergesi sayılabilir.

437/4, 439/5, 440/6, 443/1, 451/4, 456/4, 465/5, 475/4-7, 504/4, 510/5, 515/1-5, 518/6, 520/2-3, 521/5, 530/2, 537/2, 610/5, 611/5, 618/4, 636/5, 641/3, 673/4-5, 694/1, 698/5, 705/2, 717/5, 760/5, 769/2, 777/5, 786/4, 799/5, 815/4, 831/4, 841/4, 849/4, 853/5-6, 865/2, 874/5, 886/4, 914/5, 916/5, 921/7, 924/7, 927/4, 966/3, 984/6, 1017/1-7, 1033/5, 1040/5, 1048/2, 1075/2, 1087/4, 1102/5, 1105/4, 1122/6, 1129/5, 1148/4, 1162/5, 1166/4, 1171/6, 1227/6, 1232/4, 1261/2, 1273/6, 1301/6, 1304/5, 1319/3, 1390/4, 1403/2, 1412/7, 1413/2, 1426/5, 1430/7, 1435/5, 1449/4, 1455/1, 1529/1, 1560/4-5, 1573/3, 1609/6, 1628/3, 1642/1, 1661/5, 1667/1, 1679/5-6, 1680/2, 1682/6, 1686/1, 1688/2, 1700/5, 1709/6, 1719/4, 1720/5, 1725/4, 1726/4, 1741/5, 1872/2, 1875/5, 1886/3, 2015/5, 2065/7, 2079/5, 2090/5, 2098/5, 2106/4, 2137/3, 2150/3, 2155/8, 2158/5-6, 2159/2, 2166/3, 2167/6, 2180/5, 2185/4, 2221/5, 2228/1, 2237/3, 2256/5, 2270/1, 2272/4, 2290/2, 2338/6, 2349/1, 2370/5, 2390/5, 2391/4, 2395/4, 2449/3, 2470/5-7, 2471/2, 2481/4, 2495/5, 2496/5, 2500/1, 2503/5, 2506/1, 2511/5, 2540/2, 2543/1-2, 2548/2-5, 2550/1, 2553/1-2, 2555/4-5, 2579/5, 2593/5, 2595/5, 2610/4, 2613/1, 2615/5, 2627/4-5, 2631/5, 2632/5, 2658/6, 2667/2-3-5, 2672/5, 2705/5, 2708/5, 2733/5, 2738/6, 2748/5, 2770/5, 2792/2, 2799/5.

²⁵ İskender Pala, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, L&M Yayınları, İstanbul 2003, s. 160.

²⁶ Harun Tolasa, *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2001, s. 402.

Sultanlar sultanı, üç kıtanın fatihi, 16. yüzyılda Osmanlı Devleti'ni gücünün ve ihtişamının doruğuna çıkararak bütün dünyayı titreten bu büyük insanın şair hassasiyetiyle dile getirdiği en büyük korkusunun “yok olma” korkusu olduğu söylenebilir. Nitekim gazellerinde yüzlerce kez çeşitli vesilelerle bu dünyanın geçiciliğini ve vefasızlığını dile getirerek ona kapılmaması hususunda kendine telkinde bulunur. Muhibbî, özellikle mal, mülk ve ihtişamıyla onu kendine bağlamaya çalışacak olan *dünyanın* bu tuzağına karşı her daim tetikte olmak gerektiğini defalarca vurgular. Bugüne kadar hiç kimsenin ister fakir olsun ister zengin, ister köle olsun isterse cihan sultanı zamanın çarkından kurtulamadığını, bu vefasız dünyanın kimseye yâr olmadığını, ta-cın, tahtın, her şeyin neticede bir avuç toprak için olduğunu söyler. Kısacası Muhibbî için “dünya” kullandığı sıfatlardan da anlaşılacağı üzere tıpkı sevgili gibi vefasızdır, konup göçülen bir misafirhaneden öte değildir, elinden kimsenin aman bulmadığı, kardeşi kardeşe kırdıracak kadar zalim ve gaddardır, çeşitli oyunlarla insanı aldatmaya çalışan bir oyunbaz, gönül vermeye ve kapılmaya değmeyecek kadar çabuk geçen bir rüya, bir hayal hâlidir, insanı etkisi altına alan bir büyücüdür, nice pehlivanı helak etmiş kimsenin bileğini bükemediği bir kuvvettir, hiç kimsenin dostu değildir ve zengin fakir demeden herkesi yutan yedi başlı bir ejderhadır:

Ey Muhibbi merd isen aldanma **dehrün** âlına
Mâl ü câh ile seni aldamasın sakın bu **zâl** (G 11/5)

Ey Muhibbî bağlamak **dünyaya** dil lâyük değül
Çünkü senden olısdur ‘âkibet alem cüdâ (G 82/5)

Dil virme Muhibbî yüri bu **dehr-i ‘acûze**
Gör başa çıkabildi mi anun ile dâân (G 91/5)

Çarh-ı gerdûndur iden göz yaşın âb
Göreyim döne döne ola harâb (G 164/1)

Gönül virme bu **dünyâ** bi-vefâdur
Ki bundan görmedi kimse hakikat (G 196/4)

Bir avuç toprak ile ancak olur renc hâsılun
Cümle ‘âlem gencini sana müyesser buldı tut (G 222/4)

Çünkü bildün **dâr-ı dünyâ** kimseye itmez vefâ
 'Âkil isen ana bakma gönlünü andan sovut (G 230/5)
 Ey Muhibbî **dehr** elinden pâdişehlerdür zebun
 Eyledi Keyhusrev ü Cemşîd ü Şeddâd elgıyâs (G 263/5)
 Vefâ umma Muhibbî bî-vefâdan
 Sakın **dünyaya** aldanma gözün aç (G 277/5)
 Niceye dek **hırs-ı dünyâ** vaktidür
 H'âb-ı gafletden Muhibbî gözün aç (G 290/5)
 Gurra olma **dâr-ı dünyâ** bir misâfir-hânedür
 Anun için ehl-i diller didiler ana sipenc (G 292/4)
 Gönül virme bu **dünyaya** bilürsin pâydâr olmaz
 Giçer turmaz karâr itmez sanasın bir eser yeldür (G 365/4)
 Eylemez kimseye bu **dehr** vefâ
 Böyle olmuş ezelde kâ'idedür (G 375/2)
 Meyl eyleme **dünyâ** ni'amını görüp ey dil
 Hayvândur özin beste-i kâh u 'alaf eyler (G 456/4)
 Kim ki **dünyaya** meyl ide âhır
 Bil Muhibbî hayâl ü h'âb olısar (G 510/5)
Dünyâya sakın aldanuben virme ana dil
 Mağrur olayım dime 'ömr bâd-ı hevâdur (G 520/3)
 Aldanma **dehr-i duna** beş gün güler yüzüne
 Kime vefâ kılupdur sana ide o gaddar (G 537/2)
 Ey Muhibbî virme dil **dünyaya** zendür bilmiş ol
 Hiç iştmedük zene meyl eyleye merdâneler (G 717/5)
 Meğer cihâna bak ki füsûn u fesânedür
 Aldanma fesâne kalmayuben hep füsûn giçer (G 841/4)
 Dilâ mağrur olup virme gönül bu **dâr-ı dünyaya**
 Hakîkatle nazar kılsan hemân bir iki sâ'atdür (G 921/7)
 Burmamışdur kimesne burmaz bu **dünyâ** nicesin
 Pehlevânlar buna dimişler dümûrdan nicedür (G 1040/5)

Ey gönül aldanma sakın bu felek bir hokka-bâz
 Her nefes bin dürlü lu'bin gösterür ol bâzı çok (G 1390/4)
 Dost olmaz kimseye **dünyâ** çün bildün 'ıyân
 Dost olma sen de ger 'âkil isen dünyâ ile (G 2391/4)
 Ne zamâna kalduk oldı var ise âhır zamân
 Gör kıyar **dünyâ** için kardaş olan kardaşını (G 2610/4)
 Bu **dünyâ** heft-ser bir ejderhâdur
 Yutar dimez bu yohsul u budur bây (G 2792/2)

Muhibbî dünyaya ve zamana dair bu kaygı ve korkularını özellikle mahlas beyitlerinde, âdeta kendine bir ikaz şeklinde dile getirir. Zaman zaman, geçmişte yaşamış kendisi gibi zengin ve iktidar sahiplerinin bugün toprak olup gitmiş olduklarını kendine hatırlatarak, tac, taht, mal, mülk ve iktidarın kendisinde bir gururlanma yaratmamasını ister. Ayrıca bu dünyada padişahlığın bir anlık uykuya benzediğini, bu nedenle asla gafil olunmaması gerektiğini söyler.

'Ömrüni her dem geçür zevk it mey ü mahbûb ile
 Çünkü **dünyâ-yı denî** bildün Muhibbî fânidür (G 404/5)
 Mağrur olup **cihâna** olma Muhibbî gâfil
Dünyâda pâdişahlık bir lahza h'âba benzer (G 799/5)
 Ana rahminden berü bir gün beni şâd itmedün
 El-emân ey **çarh-ı zâlim** dâd elünden el-emân (G 2137/3)
 Ey gönül olma sakın **dünyâ metâ'**ına harîs
 Neyledi nakdine ıssı eyledi **Kârûna** sor (G 849/4)
 Çünkü 'âlem mülkine bir kimse mâlik olmadı
Bî-vefâ dünyâyâ dil virme Muhibbî sen sen ol (G 1720/5)
Dünyâ kime mihr itdi sana ide Muhibbî
 Cevr ile cefâ kılmada cânânuma benzer (G 914/5)
 Her ne ki virdi **dünyâ** evvel Muhibbî bir bir
 Âhır komaz alur ol virmişdürür sana karz (G 1304/5)
 Aldanup **dünyâyâ** dil virme Muhibbî kıl hazer
 Kimse yok vire haber **Behrâm-ı şâh-ı gûrdan** (G 2090/5)

Kalmayırsadur **cihân** halkın ana dil bağlama
Pâdişâh-ı **dehr** iken kaldı mı gör **İskendere** (G 2470/5)

2. Tabiat ile İlgili Korkular: İt, Kelb, Aslan, Akrep, Köpek, Yılan, Ejderha vb. Hayvan Korkusu²⁷

Muhibbî'nin şiirlerinde korku unsuru ihtiva eden hayvanların başında “yılan” gelmektedir. Klâsik Türk şiirinde “yılan” kelimesi çoğunlukla *Farsça* “mâr” kelimesi ile karşılaşılır ve sevgilinin saçı veya aşığın âhlarının şeklini anlatmak için kullanılır. *Yılan*, uzunluğu, siyah rengi, kıvrım kıvrım oluşu, daire şeklini alışı, zehri ve öldürücülüğü sebebiyle şiirde sık kullanılır. Hazinelerin bir yılan tarafından korunduğuna inanılması, tılsımlı veya yüz yıl yaşayan yılanların ejderha oluşları gibi inanışlar sebebiyle *yılan*, Klâsik Türk şiirinde kullanılan bir motif olmuştur.²⁸ Muhibbî'nin gazellerinde de “mâr, ejderhâ, ef'î, su'bân, genc, dürr, zülf, çeşm, sihr, tılsım” gibi kavramlar yılanın sembolik özelliklerini anlatan birer motif olarak görülmektedir. Aşağıdaki beyitler Muhibbî'nin gazellerinde âşığı helâk edici rolündeki yılanın sembolik kullanımına örnek verilebilir:

Didüm ki çekdüm rencini bulmağa hüsni gencini
İrmek ana mümkün degül bekler **dü-zülf-i ejdihâ** (G 30/4)
Ejder-i 'ışk öldürür didüm mahabbet ehlini
İşidüp cân ile gönlüm aldılar mâyl ana (G 37/2)
Hüsni gencine degül hâcet ola hattı tılsım
Zülfî hıfz için ana **bin başlu ejderhâ** yeter (G 372/3)
Meyl idüp gencîne-i dünyâya andan urma dem
Kamu 'âlem halkını bir bir olup **ejder** yakar (G 504/4)

²⁷ 30/4, 31/6, 37/2, 101/3, 249/4, 372/3, 395/5, 415/5, 452/3, 504/4, 515/3, 517/2, 551/1, 567/3, 569/4, 579/1, 594/2, 600/2, 612/4, 614/5, 617/3, 626/1, 666/1, 678/2, 683/4, 730/3, 731/5, 756/1, 759/3, 761/1, 769/3 786/5, 798/3, 839/1, 867/5, 920/1, 925/5, 943/2, 1034/2, 1421/5, 1514/2, 2023/1, 2247/2, 2323 (b)/4, 2406/2, 2411/3, 2422/4, 2431/4, 2594/4, 2692/5, 2792/2.

²⁸ Birsal Çağlar Abiha, “Necâtî Beg Şiirinde Mitolojik Bir Sembol: Yılan”, http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/birsal_caglar_abiha_necati_beg_siiri_mitolojik_sembol.pdf

Genc-i hüsne aldanup el sunma olursun helâk
 Bekler anı zülfinün her kılı **ejderhâ** giçer (G 517/2)
 Nigâra hüsnün içinde ruhun genc-i melâhatdür
 İki zülfün iki **ejder** o genc üstinde râhatdur (G 551/1)
 İçer 'uşşâk kanını meğer çeşmün gazanferdür
 Dimişler zülfüne **ef'î** ne **ef'î** belki **ejder**dür (G 579/1)
 Girilmez genc-i hüsnine iki zülfi iki **ejder**
 Bu 'ışkdan bî-haber olan görüp dir ana kâküldür (G 612/4)
 Genc-i hüsnine Muhibbî sanma elin
 Her taraf zülfi **ejdihâ** görünür (G 614/5)
 Boynında yâr zülfin gördüm didüm dütâdur
 Hey ne dütây olsun **bin başlu ejdihâ**dur (G 666/1)
 Hüsninün gencinde zülfin **çeşm-i ejder** gösterür
 Sihr ile Hârût ile Mârûtdan sâhir giçer (G 769/3)
Mâr-girem diyü ey dil varma ol zülfe yakın
Heft-ser bir ejdihâsını helâk eyler hemin (G 2023/1)
 Bağ-ı hüsninde kaçan kim zülf-i cânân bağlanur
 Benzer ol gence k'anun üstinde **su'bân** bağlanur (G 626/1)
 Genc-i hüsne sunma el gel eyle zülfinden hazer
 Pîç pîç olmuş yatur sanma ki ol **su'bân** uyur (G 925/5)
 Lebüni ağzuna alsan ana tiryakdur sakla
 Sakın sen **zülf-i mârından** turmaz o sem peydâ (G 31/6)
 Olmasun 'ıyân genc-i dürer hüsnünü sakla
 Sihr ile tılsım ile ana zülfünü **mâr** it (G 249/4)
 Gülşen-i hüsnine itmiş hattını bâ-rûzgâr
 Ey Muhibbî tan değül etrafını ger tuta **mâr** (G 395/5)
 Meded tiryâk-i la'lünden irişdür yâ helâk oldum
 İrişen **mâr-i zülfünden** bu demde bana semlerdür (G 515/3)
 Göricek zülfini cânâ lebüni zikr iderem
Sem-i ef'îyi gören himmeti tiryâke çeker (G 678/2)

İki çeşmün iki 'ayyâre benzer
İki zülfün de iki mâre benzer (G 839/1)

Muhibbî'nin şiirinde "köpek" ise "rakip"ın müşebbehünbihi olarak işlenmiştir. Geceleri mahalleyi beklemesi ve buraya yabancı sokmaması, aksi hâlde sahibini haberdar etmesi, sahibinin eşiğinden ayrılmaması, şamata ve gürültüyü sabaha kadar sürdürmesi gibi durumlar nedeniyle *köpek*, âşığa rakibi hatırlatır:

Kûyuna vardukça men eyler mahallün itleri
Neylesün hâli Muhibbî bendenün düşvârdur (G 415/5)
Kûyun kilâbı karşı gelür hâtırum sorar
Görmedi bizi hayli zamân âşinâlanur (G 567/3)

Siyah rengi, kıvrımlı şekli ve öldürücü zehri sebebiyle "akrep" sevgilinin saçının benzetileni olmuştur. Muhibbî de şiirinde "akrep"i bu sembolik anlamı dolayısıyla kullanırken akrebin zehrine karşılık sevgilinin dudaklarından panzehir umar:

Leblerin zıkr ile anma 'akreb-i zülfini ko
Var iken la'l-i müferrah virme gel semden haber (G 452/3)
Üşenmez 'akreb-i zülfün görse dil
Bilür la'l-i lebündür tolî tiryâk (G 1514/2)

Muhibbî'nin şiirinde heybetli "aslan" ise sevgilinin bakışı vesilesiyle anılmıştır. Sevgilinin gözleri ahudur, fakat bakışı "şirâne"dir. Ayrıca *aslan*, pençesiyle de ele alınmakta ve sevgilinin kudretiyle yine teşbih maksadıyla bir araya getirilmektedir. Bu bakışın pençesinden kurtulmak mümkün değildir. Âşığın o mert ve cesur gönlü dahi bu bakışın attığı tek bir pençede paramparça olur:

Dilâ mümkün degül görmek nigârun genc-i ruhsârın
Tılısm olmuş anı her dem iki şîr-i jiyân gözler (G 617/3)
Şîr-i çeşmün pençesinde işbu gönlüm merdi
Çâre yok hergiz halâsa çâk çâk olmuş yatur (G 798/3)
Çeşmün var iken kim irişe genc-i visâle
Yol bulma ana müşkil olur şîr arasında (G 2431/4)

3. Ahlâkî / Toplumsal Korkular²⁹

İnsan, genelde duygularını, özelde ise korkularını çevresiyle paylaşabildiği için sosyal bir varlıktır. Korkular, en temel psikolojik ihtiyaç olan “güven” duygusuna karşılık gelir. Güvende hissetmediği herhangi bir noktada korkular insan için “itici” güç olmaya başlar. Varlığının tehdit altına girmesiyle veya sahip olduklarını kaybetme endişesiyle korku başlar. Esasen korku, kötü bir duygu değildir. Nitekim “korkmayan” birisi önlem alamaz.³⁰ Şair hassasiyeti olan ve içinde yaşadığı çağın toplumsal düzenine hükmeden bir padişahın da toplumsal ve ahlâkî korkuları göz ardı etmesi elbette düşünülemez. Doğal bir tepki tipi olan “korkma” eylemi, diktatörce yaklaşımlarla “toplumsal paranoya” hâline gelebilir. Bu durumun farkında olan Kanunî Sultan Süleyman da hoşgörü politikasıyla topluma güven telkin etmeyi kendine bir vazife edinmiştir. Halkıyla âdeta empati kurarak Muhibbî dilinden onların korkularıyla yüzleşmiştir. Şiirlerinde bu korkuları dile getirmede atasözü ve deyimlere yer vermesi de onun toplumsal dili kullanmaya çalıştığının mühim bir göstergesidir. O kendini padişahım diyerek yüce görmemesi gerektiğini, asıl tac ve devletin “edep” olduğunu, dünyada insanın ne ekerse onu biçeceğini hem kendine hem de topluma hatırlatır:

Giceler tâ subha dek kıl rahmet-i Hakkı taleb
Her taleb kim bi-riyâ olan virür anı da Rabb
Yüce görme kendüni ‘aceb ü tekebbür eyleme
Kim ki kendüni görür yiri olur âhır leheb
Her ne ekersen dilâ ahır biçersin sen anı
Zîre Hakk virmişdürür her şeye bir dürlü sebeb
İster isen ‘âlem içre idesin dâyim huzur
Senden alçak yüksek ile cehd eyle olma habeb

²⁹ 85/6, 86/5, 93/3, 102/5, G 150, 161/5, 178/5, 179/3-4, 185/5, 192/2, 211/1, 230/3, 334/6, 361/5, 369/3, 475/6, 500/2, 564/5, 605/7, 831/5, 1061/2, 1066/3, 1144/2-3, 1418/2, 1559/5, 1560/3, 1719/5, 1734/3, 1868/2, 2155/4, 2236/4-5, 2270/4, 2550/2-3, 2551/1, 2610/4, G 2748, 2756/5, 2768/2.

³⁰ Özcan Köknel, *age.*, s. 15-18.

Mâl u câha gurre olma kor gidersin 'âkibet
 Şöyle tut dünyâ kamu sana musahhar oldu hep
 İtmeyince terk-i dünyâ iremezsin menzile
 Tâ ki yanında senün bir olmaya hâk ü zeheb
 Yür çekişme kande varsan zîr ü bâlâ isteme
 Tâc ü devletdür Muhibbî kimde var ise edeb (G 150)

Muhibbî insanlara toplumsal ve ahlâkî hususlarda şu nasihatlerde bulunur: Şayet pişman olmak istemiyorsa insan, kötü işlerden kaçmalı ve iyi işler yapmaya gayret göstermelidir. Örümceğin bile bir sinekle yetindiği bu dünyada insan, bir lokmaya kanaat etmelidir. Aksi hâlde gözü doymazsa gün gelir gözünü toprak doyurur. İnsan geleceği aklından çıkarmamalı ve zulmü bir kenara bırakmalıdır. Nitekim kimsenin hakkı kimsede kalmaz. Yoldaş, arkadaş dediğin arkadaşının kılına bile zarar vermez. Ancak zamane yoldaşları yoldaşına kılıç bile çekmektedir. İnsana dostunun kaşlarını çatması bile iyi değildir. Bilinmelidir ki kin ile din bile dağılır. İnsan verdiği sözün arkasında durmalı ve asla insanları aldatmamalıdır. Kişi daima cehaletten kaçmalı, irfan sahibi olmalıdır ki mazlumun eli yakasında olmasın. Sonuçta insan ne ekerse onu biçecektir. İyi insanlardan iyilik öğrenip başkalarına da daima iyilik edilmelidir. Nitekim üzüm üzüme baka baka kararır. Asla dedikodu yapılmamalıdır. Bilinsin ki kardeşinin dedikodusunu yapan, ölü eti yemiş mesabesinde. İnsanın kalbinde zerrece hırsa yer olmamalıdır. Hırsı olan insan cümle cihanı yese yine de doymaz. Başkasının ayıbını sana izhar eden kişi bil ki senin ayıbını da başkasına söyler. Öyle bir zamana gelinmiştir ki dünya için kardeş kardeşine kıyar:

Şer işi koyup hayre düriş yûri Muhibbi
 Tâ olmayasın sonra varup ehl-i nedâmet (G 185/5)
 Düriş hayr it ki tâ hayr ile adun
 Anıla olma sakın şûr u şer dost (G 192/2)
 Dâr-ı dünyâda dilâ bir lokmaya gel kâni' ol
 Bir mekesle nitekim eyler kanâ'at 'ankebût (G 230/3)
 Didesi toymaz meğer kim tolısar toprag ile
 Her kişinün kim meâl-i fikri mâl üstindedür (G 475/6)

Ferdâyı hâtıra getürüp zulmi ko bugün
 Komaz kimesne hakkını alur zemânedür (G 500/2)
 Yoldaş oldur ki koparmaya kılın yoldaşun
 Bu zamân yoldaşı gör tîgini yoldaşa çalar (G 1061/2)
 Dostum kin eyleyüp ebrûlarun çin eyleme
 Böyledür dirler meseldür kîn ile dîn tagılur (G 1066/3)
 Her ne söz ki söylesen cehd it anun icrâsına
 Sana düşmez söyleyüp halk-ı cihânı aldamak (G 1418/2)
 Bugün fazl ile 'irfân ol ko cehli eyleme pîşe
 Ki yarın dest-i mazlumda bulınmaya giribânun (G 1560/3)
 Ne ekersen anı biçersin Muhibbî hayr ü şer
 Cev eküben kendüm umup dime ekse cev değül (G 1719/5)
 Sâdık ol kavlünde hergiz gelmesün senden hilâf
 Kimde kim kizb olsa âhır olısardur ol zelil (G 1734/3)
 Eyülerden eylik öğren sen de gayre eylik it
 Bu meseldür kararur üzüme benzer çün üzüm (G 1868/2)
 Gıybet itme sen sen ol dünyâda bir kardaşunı
 Şöyle bil yemiş olursın cîfe vür murdâr etin (G 2270/4)
 Her kimün ki ola kalbinde anun zerrece hırs
 Toymaya gözi cihân ni'meti cümle yise (G 2550/2)
 Senün 'aybunı dahi herkese izhâr ider ol
 Gayrinün 'aybını her kim ki gelüp sana dise (G 2550/3)
 Ne zamâna kalduk oldı var ise âhır zamân
 Gör kıyar dünyâ için kardaş olan kardaşını (G 2610/4)

Kimi beyitlerde ise Kanunî, Muhibbî mahlasıyla bizzat kendine telkinde bulunur. Ancak sıra kendine geldiğinde Muhibbî'nin daha karamsar olduğu dikkatten kaçmamaktadır: Mahşerde yüzünün ak olmasını istiyorsa şerden kaçmalı ve daima hayır işlemelidir. Toplum tarafından ayıplanmak istemiyorsa aşk yolunda can baş derdine düşmemelidir. Muhibbî nesliyle övünmemelidir, nitekim insana anne babadan fayda gelmez. Şayet kötülükten sakınmazsa eşek kendisinden da-

ha iyidir. İnsandan vefa geldiğini görmeyen Muhibbî, iki âlemde de Allah'tan yardım diler. Âlemi baştanbaşa gezen Muhibbî ne yazık ki sırrını tutan bir kimseyi bulamamıştır:

Ey Muhibbi hayr eyle kıl şerden hazer
 Didiler mahşerde yüzi ak sana (G 86/5)
 Râh-ı 'aşk içre Muhibbî başa câna kalma kim
 Tâ ki hiçbir vech ile ta'n itmeye merdüm sana (G 102/5)
 Nesle bakılmaz Muhibbî fahr eyleme
 Fâide etmez kişiye em ü eb (G 161/5)
 Çünkü hayrân yok Muhibbî bâri gel şerden sakın
 Ger bu sözüm tutmayasın yek olur senden devâb (G 178/5)
 Görmedüm gelmez Muhibbî çünkü âdemden vefâ
 İki 'âlemde bana perverdigârımdan meded (G 334/6)
 Ser-te-ser geşt eyledi gezdi Muhibbî 'âlemi
 Bulmadı bir kimseyi kim sırrına mahrem düşer (G 605/7)

Görülmektedir ki Muhibbî şiirlerinde, kendisinin ve toplumu oluşturan diğer fertlerin saygıdeğer varlıklar olduklarının herkes tarafından bilinmesini ve gereğinin yerine getirilmesini ister. Ayrıca sadece ferdin ve toplumun değil, bütünüyle varlık âleminin aynı değerde görülmesini arzu eder. İçinde yaşanan bu âlemin her canlı için elzem olduğunu ve dünyanın sadece insanlar için olmadığını da belirtir. En önemlisi de iyiliğin çok büyük bir erdem olarak süreklilik arz etmesi gerektiğinin altını çizer. Toplumsal ve ahlâkî korkular ancak o zaman yerini güven ortamına bırakacaktır.

4. Kişisel Korkular

4.1. Sağlığı Kaybetme Korkusu³¹

Klâsik Türk şiirinde âşık ve onun aşk ve güzellik konusunda önüne geçemediği iç kuvveti olan gönül genellikle hasta ve yaralı olarak

³¹ 1/2, 118/1, 121/5, 123/4, 158/1-5, 159/1-3, 161/2, 225/2, 284/3, 289/3, 397/5, 424/1, 548/4, 561/3, 574/5, 624/2, 628/3, 632/5, 635/1, 668/2, 673/3, 677/5, 741/5, 772/5,

tasavvur edilir. Âşık ve gönlü için hasta hayali, daha çok ilaç ve şifa meselesi üzerine hatırlanır. Gönül hastadır, çünkü sevgilinin *ilaç, şifa, tabip, tiryak, dâr-ı şifâ* olan dudaklarına muhtaçtır. Bazen gözün ve gamzenin okları, zehri ve büyüleri ile hasta olan bu gönlün, sevgilinin du-dağı tarafından tedavisi yapıp ilaç verilmedikçe iyi olması mümkün değildir. Bu durumda sevgili dışında, en iyi hekim de dâhil hiç kimse ve hiçbir ilaç âşığı iyileştiremez. Hatta bu aşk hastalığının tek bir ilacı vardır, o da “ölmek”tir. Muhibbî de şiirinde bu hayale sıkça başvurmuştur:

Gül yüzinden keşf kıl şol turra-i tarrârın öp
 Haste cânâ çün şifâdur hâl-i ‘anber-bârın öp (G 118/1)
 Ey Muhibbî çâre yok bîmâr-ı ‘aşka bilmiş ol
 Dutmasun nabzun gelüp yok yire bî-çâre tabîb (G 121/5)
 Leblerün dârü’ş-şifâsından dil-i bîmâruma
 Ey tabîb-i cân neden göndermedün bir kez cevâb (G 123/4)
 İtmesün cevır ü cefâyı kendüzine hû habîb
 Hastenün ahvâli n’olur bilmeye derdin tabîb (G 158/1)
 Derd-mendem hasteyem bî-çâreyem bu ben garîb
 Bildün ahvâlümü çün tîmâre lutf it ey tabîb (G 159/1)
 ‘Âşıkam bîmâr-ı ‘aşkam bana sendendür ‘ilâc
 Kande varam çünki sensin hem tabîb ü hem habîb
 (G 159/3)

Dün devâ sordum tabibe ‘aşk için
 Didi ölmekdür ana ancak ‘ilâc (G 284/3)
 Derd-i Muhibbî çünki değil kâbil-i ‘ilâc
 Bilmez tabîb derdine dermân ne yirdedür (G 397/5)
 Bu Muhibbî derdün ile key ölümlü hastedür
 Dimedün eyâ o miskinün ‘aceb hâli nedür (G 574/5)

Gel ey tabîb çek elüni girme zahmete
 Ölmekden özge 'âşika sanma devâ olur (G 741/5)
 Bîmâr-ı zehr-i firkatüm yokdur ümîd-i sıhhatüm
 Talh oldı 'ıyş u 'işretüm şîrîn-dehânum kandedür (G 812/2)
 Ey tabîbâ ol Mesîhi-demden olmazsa 'ilâc
 Fâyide yok günde bin kez tıbb-ı Câlinûsa bak (G 1450/4)
 Leblerinden istesem dermân beni 'ayb eylemen
 Bu cihânda haste mi var istemeye sıhhatin (G 2089/4)
 Ol tabîb-i dil ölürsem de bana virmez cevâb
 Bağludur ben hasteye benzer ki sıhhat kapusu (G 2671/4)

Aşk hastalığı öyle illettir ki, âşığı sıtmalar tutar, âşığın bünyesi zayıflar, iğne ipliğe döner, söz söylemeye dahi mecali kalmaz. Âşık yemeden içmeden kesilir, harareti artan âşığın ağzına üç günde bir pamukla su damlatırlar. Bu öyle bir hastalıktır ki, bu hastalığa yakalanmamış olanlar, âşığın çektiği derdi anlayamazlar, bu yüzden de âşığa Allah'tan başkasının yardımı dokunmaz:

Derd-mendem derdüme eyle devâ
 Kim kamu hastalara sensin hakîm (G 1/2)
 Gün yüzi virdi harâret 'âleme
 Tan mıdur 'aşk içre tutsa beni teb (G 161/2)
 Cân za'if oldukça gönlüm nâlesi âhestedür
 Neylesün söze mecâli kalmadı dil-hastedür (G 424/1)
 Hasteyem za'fım katı sordukça hâlüm dâğ-ı gam
 Penbe ile damzurur ağzuma âb üç günde bir (G 548/4)
 Tâb-ı hüsninden Muhibbî bir harâret bağladı
 Teb tutar gibi olur sâhibi-firâş üç günde bir (G 632/5)
 Çekdiğüm derd ü gamı bilmez Hüdâdan gayri kes
 Anlamazlar sağlar haste ne hâl üstindedür (G 673/3)
 Gel esirge vir Muhibbî hasteye şâfi cevâb
 Ey tabîbüm çünkü dirler şefkat îmândan gelür (G 873/5)

Sorman derûn-ı derdüm hergiz beyâne gelmez
Var mı cihânda bir derd bu haste cânê gelmez (G 1100/1)

Hiç şüphesiz bir cihan padişahının dahi elinden aman dileyeyeceği, gerek kendisi için gerekse sevdikleri için korku duyacağı bir husustur sağlığın kaybedilmesi veya hastalık. Hastalıklar karşısında sorun olarak görülen pek çok şey önemini yitirir. Hayatta hiçbir şey sağlıklı alınan bir nefesin yerini tutamaz. Üstelik onun karşısında herkes eşittir. Hastalık, ister kul olsun, ister sultan aynı emareleri gösterir. Hastalık, hayatı boyunca pek çok kez hastalıklarla yüz yüze gelmiş, insanlık tarihinin en korkutucu hastalığı sayılan veba salgınında binlerce insanı kaybetmiş bir hükümdara, alem olmuş şu mısraını söyletmiştir:

Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi (G 2627/1)

4.2. Yalnızlık ve Vefasızlık Korkusu³²

Yalnızlık korkusu, insanın en temel korkularından biridir. Bundan dolayı, birey hayatı boyunca her koşulda bu korkuyu yenmeye ve bu olgudan çıkış ve kaçış yolları aramaya çalışır. Yalnız olduğunu bilen ve bir başkasını arayan tek varlık insandır. Dolayısıyla “yalnızlık” hem kendini bilmektir, hem de insanın kendinden ve yalnızlığından kaçıp kurtulma özlemidir.³³ Bunun yanında yalnızlık çoğunlukla gurbet, yalnızlık duygusu da gurbet ve gariplik duygusuyla bir ve beraber görülmüştür. Bu korkunun temel sebeplerinden biri de insanın sevdiklerinden vefa görmemesidir. Vefasızlık, kişinin insanlara karşı güven duygusunu yitirmesine neden olur ve sonuç olarak kişiyi insanlardan uzaklaştırarak yalnızlaştırır. Klâsik Türk şiirinde de âşık daima yalnız, sevgili ise vefasızdır. Muhibbî de şiirinde bilhassa bu konu üzerinde durur.

³² 24/9, 28/4, 30/1, 92/4-5, 96/5, 107/2, 124/5, 129/4, 306/5, 507/4, 511/5, 517/1, 520/4, 566/2, 584/5, 585/4, 590/2, 635/2, 636/6, 708/5, 741/1, 759/2, 766/3, 852/1, 909/6, 991/1, 1096/3, 1183/6, 1293/1-5, 1319/2, 1419/3, 1652/3, 1764/2, 2014/5, 2181/5, 2252/4, 2303/2, 2519/5, 2584/1, 2691/4, 2730/4, 2739/4, 2789/3.

³³ Halit Yıldırım, “Yalnızlık ve Yaşam”, <http://www.historicalsense.com/Archive/Fener48.htm>

Onun kaderinde ta ezelden sevgiliden ayrı olmak yazılıdır. Yine de vefa umarak sevgiliye gönül veren Muhibbî, en sonunda sevgiliden vefa gelmeyeceğini anlar. Muhibbî, âşıkları görmezden gelen, buna karşın rakibi her daim hoş tutan sevgiliye bu vefasızlık içeren davranışları kimin öğrettiğini merak eder. Muhibbî sevgiliden vefa göreceğini bilse, rakibin ve düşmanın her türlü cefasına katlanabileceğini söyler. Muhibbî ayrıca adaletin iyi, zulmün ise açık bir işkence olduğunu hatırlatarak sevgiliden kendisine vefa göstermesini ister. Muhibbî görünürde sevgiliyi, derin mânâda ise geneli kastederek vefasız olanların cevri ve cefaları yüzünden insanın başına dünyanın dar olduğunu ifade eder. Muhibbî, kimden vefa ve sevgi umsa sonunda hepsinin vefasız olduğunu görür ve zamane güzellerinin vefa göstermeyi değil, cefa etmeyi sevdiğlerini anlar. En sonunda Muhibbî sevgiliden hiç olmazsa ahdine bağlı kalarak kendisini öldürmesini ister, buna karşılık sevgili, şanın bu dünyada vefasızlıkla bilindiğini hatırlatır. Muhibbî de sevgiliye “madem öyle yok yere and içersin, Allah’tan da mı korkmazsın!” diyerek sitemde bulunur. Böylece Tanrı’ya yönelen Muhibbî, bütün dünyayı dolaştığını ve tek bir vefalı insana rastlamadığını söyleyerek bu hayatta Tanrı’dan başka kimsesinin olmadığını kabullenir. Üstelik vefasız olan sadece sevgili ve insanlar da değildir, insanın ömrü de, içinde yaşanılan dünya da vefasızdır:

‘Ömr dünyâ gibi çün bî-vefâdur

Dirîg itdi buna Cemşîd ü Dârâ (G 24/9)

Kime gam kime ferah yazmış çü hattât-ı ezel

Bunu yazmış başuma senden olam dâyim cüdâ (G 28/4)

Ben vefâ umup gönül virdüm sana ey pür-cefâ

‘Âkibet bildüm vefâ gelmez imiş senden bana (G 92/4)

Hoş tutar her dem rakibi gözlemez ‘âşıkların

Bî-vefâlık resmini bilsem kim öğredür ana (G 96/5)

Ey Muhibbî yârdan olursa ger bana vefâ

.Gam değil düşmen cefâsından ko cevri itsün rakîb (G 124/5)

Bu Muhibbîye cefâlar eyleme eyle vefâ

Çün bilürsin ‘adl yegdür zulm ise cevri sarih (G 306/5)

Cefâ vü cevâ ile ol bî-vefâlar
 Cihânı başumuza dâr iderler (G 590/2)
 Kimden vefâ vü mihr umaram bî-vefâ olur
 Bildüm zemâne hûbları hep pür-cefâ olur (G 741/1)
 Gel beni öldür vefâ kıl 'ahdüne didüm didi
 Bî-vefâlık resmidür 'âlem içinde şânumuz (G 1183/6)
 Geçit itdi cihân mülkini bulmadı Muhibbî
 Bir yâr-ı vefâ ehli ki hâlümü diyem ben (G 2014/5)
 'Âlemi gezdi Muhibbî bulmadı ehl-i vefâ
 Kimsesi yok senden özge yâ İlâhil-'âlemîn (G 2181/5)
 Ey Muhibbî ben-i âdemde vefânun adı yok
 Tağlara düş yürü şimdengirü hayvânlar ile (G 2519/5)
 İdem vefâ diyü âh dönüp cefâ kılursın
 Korkmaz mısın Hüdâdan yok yire içüp andı (G 2691/4)

Muhibbî için sevgiliden ayrı olmak demek ölmek demektir. Nitekim âşığın sevgiliden ayrılması ile canın tenden ayrılması eşdeğerdir. Muhibbî'ye sevgiliden ayrı olduğu her gece Nûh devrinden daha uzun gelir. Muhibbî kendini karıncanın, sevgiliyi ise Süleymân'ın yerine koyduğu beytinde, Süleymân'ın karıncayı öldürmekle övünemeyeceğini hatırlatarak, ayrılığı ile kendisini öldürmemesini ister. Muhibbî, işinin gece ve gündüz daima ağlayıp inlemek ve feryat etmek olduğunu söyleyerek, Tanrı'dan dünyada kimseyi sevgilisiz bırakmamasını ister:

Nigârüm gitdüğünde bir Muhibbî şeb be-hayr olsun
 Didüm bu şeb ne hayr olsun ki cân tenden vedâ eyler
 (G 636/6)

Beni hicrûnle öldürme kılup dûr
 Ne fahr ola Süleymân öldüre mûr (G 852/1)
 Muhibbîye terahhum eyle ey dost
 Be-gâyet hâli hicr ile mükedder (G 909/6)
 Nâle vü feryâd ü zâridür benüm dün ü gün işüm
 Yâ ilâhi olmasun 'âlemde kimse yârsuz (G 1096/3)

Sorma gönlüme cefâ vü cevri ni ol dilberün
Nûh devrinden uzundur bu şeb-i hicrân bana (G 107/2)

4.3. Sevgili Korkusu³⁴

Klâsik Türk şiirinde sevgilinin en belirgin özelliği zalim oluşudur. Katı gönüllü sevgilinin kılıcından daima kan damlar. Rakiple gezerek âşığı üzer. Âşığa asla merhameti yoktur. Bilakis âşığın canına kast eder. Denilebilir ki âşık öldürmek, sevgilinin son derece usta olduğu bir sanattır. Âşık ise bütün bunlara katlanmayı âdeta vazife kabul eder. Nitekim sevgilinin gamı, âşığın gıdasıdır. Muhibbî de sevgiliden gelecek her türlü cefaya razı olduğunun, âşıkların sevgilinin yan bakışının kılıcından korksalar bile onun bir bakışıyla ölmek için pervasızca canlarını verecek cesaretle olduklarının altını çizer:

Sana düşer eylemek cevri ü cefâ 'âşıklara
'Âşıkam her ne kılursan kıl tahammüldür bana (G 55/2)
Tîr-i gamzenden sorsan havf ider 'âşıklarun
Ölmeğe cânlar virür 'aşk ehli bî-pervâ olur (G 616/2)
Eğer cevri ü eğer kahr ü eğer mihr ü eğer insâf
Ne kim senden gelür ise Muhibbî ana kâyildür (G 693/5)

Muhibbî, her ne kadar sevgiliden gelecek eziyetlere tahammül göstereceğini söylese de zaman zaman tepkisini koymaktan kendini alamaz. Sevgilinin neredeyse her uzvu âşık için ayrı bir tehlikedir. Mu-

³⁴ 17/1, 51/3, 59/5, 74/4, 95/6-7, 97/3, 100/3, 102/4, 103/2-5, 106/1, 116/4, 121/2, 122/5, 136/1, 143/3, 165/2, 169/5, 212/5, 214/3, 217/7, 220/3-4, 143/3, 165/2, 169/5, 212/5, 214/3, 217/7, 220/3-4, 221/5, 224/2, 239/5, 245/5, 246/5, 255/5, 261/3, 264/2, G 273, 282/2, 283/3, 296/1, 299/4, 305/4, 322/2, 335/5, G 347, 349/1, G 352, 379/1, 390/3, G 428, 437/3, 448/5, 454/4, 465/2, 473/4, 480/3, 487/1, 499/4, 505/2-6, 512/4-5, 532/5, 540/3, 543/3, 557/1, 565/5, 574/5, 581/4, 584/3, 589/3, 607/5, 611/1, 613/3, 616/5, 619/5, 624/2, 628/2, 633/3, 641/4, 645/4, 665/4, 671/5, 677/3, 681/5, 687/2, 690/5, 692/4, 721/2-4, 726/2, 763/4, 768/5-6, 817/6, 818/4, 858/2, 861/4, 889/2, 901/4, 938/4, 960/2, 965/2, 982/4, 1014/5, 1038/1, 1040/2, 1066/4, 1085/4, 1109/3, 1115/2, 1273/7, 1390/2, 1486/4, 1541/3, 1542/2, 1672/7, 1693/4, 1751/5, 1811/5, 1936/1, 1962/5, 2075/4, 2140/2, 2148/3, 2183/4, 2195/5, 2225/1, 2226/3, 2228/2, 2234/4, 2235/2, 2323(b)/5, 2469/1, 2494/5, 2594/3, 2614/2, 2633/1.

hibbî de beyitlerinde her biriyle ilgili âşıkta korku uyandıran telakki-
lere yer verir. Örneğin sevgilinin saçı âşığa tesir eden güzellik unsurla-
rının başında gelir. Sevgilinin “misk”e benzeyen kâkülü âşığın bede-
ninde güç ve takat, göğsünde ise sabır ve şuur bırakmamış, âşığın can
ülkesini baştanbaşa sarmalamıştır. Âşığın gönlünün zülfün kemendin-
den kurtulabilme şansı neredeyse hiç yoktur. Muhibbî, siyah rengi do-
layısıyla “kâfir”e benzettiği sevgilinin saçının yaptığı katliamı Viya-
na’da bile görmediğini söyler:

Komadı tende mecâl ü sinede hîc sabr u hûş
Tutdı cân mülkin ser-â-ser kâkül-i miskin dost (G 221/5)
Zülf ile çeşmi elinden nice bulsun dil halâs
Bir ele almış kemend bir elde hançer depredür (G 499/4)
Muhibbî zülfinün kâfirliği çok
Ben anun görmedüm katlini pecde (G 2494/5)

Sevgilinin kara kaşı, kara gözü, kara kirpiği de âşığa bela üstüne
bela açar. Sevgilinin yan bakış kılıcıyla yaralar açılan âşığın gönlün-
deki her bir yara dile gelip yalvararak sevgiliden medet umar. Diğer
taraftan sevgilinin kirpik oklarının hedefi olan âşığın yüreği ise gün-
de bin kez ölür de sevgili yine de âşığa bakıp bunun da canı var diye
düşünmez. Muhibbî, sevgilinin harami gözlerinden korkulmasının şa-
şılacak bir tarafı olmadığını da söyler. Nitekim korkulu yeri görünce
kervan bile titrer. Sevgilinin yan bakışıyla ölen âşık “Neden?” diye
sorduğunda, sevgiliden “Âşığı öldürmenin sevabı varmış.” cevabını
alır. Bunun üzerine Muhibbî, “Katil gözün dünyada beni öldürdüğü
için kıyamet günü senin eteğini tutup elden bırakmayayım.” niyazın-
da bulunur:

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Bana olmuşdur belâ-ender-belâ (G 17/1)
Hâller âşûp bu gözler fitne müjgânlar belâ
Ey Muhibbî her biri bir türlü âfetdür sana (G 59/5)
Dil ü cân gamzeleri târi ile öldi sakın
Dostlar yalvarelüm ol gözi mekkâre meded (G 352/3)

Tîr-i gamzen sîneye ol denlü urdı yâreler
 Yâreler ağz açup her dem sana yalvareler (G 557/1)
 Harâmî çeşmüni gönlüm göricek n'ola vehm itse
 Göricek korkulu yiri mukarrer kârbân ditrer (G 721/4)
 Pârelenmişdür yürek müjgân okından âh kim
 Günde bin kez öldürür dimez ki bunun kanı var (G 889/2)
 Gamzen öldürdi Muhibbîyi neden didüm didi
 'Âşıkı öldürmenün bildüm sevâbı var imiş (G 1273/7)
 Dünyede katl eyledi çünkü beni kâtil gözün
 Tutam elden komayam mahşerde dâmânun senün
 (G 1542/2)

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri güzelliği bozduğundan pek arzu edilmez. Muhibbî bu hususu "Âşıkların âhı tutup yüzüne tüylerin gelmesinden korkarım. Mazlumların Allah'ı zulmünü hiç senin yanına bırakır mı?" diyerek belirtir:

Korkaram âhı tutup 'âşıklarun hattun gele
 Koya mı zulmünü hiç mazlûmun Allahı sana (G 51/3)

Sevgilinin aşkıyla ölümlü hasta olan Muhibbî, gönül doktoru olarak vasıflandırdığı sevgilinin dudağından şifa umar. Başka bir deyişle âşığa dert de sevgiliden, derman da sevgiliden gelir. Ancak sevgili, âşığın kendisini sevdiğini öğrendikten sonra yüzüne bile bakmaz. Nitekim doktor, ölecek hastaya gitmez. Daha da vahimi sevgili, aşkınla çok hastayım diyen âşığa, öldürmekten başka tedavi bulamadığını söyleyecek kadar da cüretkârdır:

Bu Muhibbî 'aşkun ile key ölümlü hastedür
 Ey tabîb-i dil meğer ire lebünden bir devâ (G 103/5)
 Sevdüğümü bileli hîç yüzüme bakmaz habîb
 Bu mukarrerdür ölümlü hasteye varmaz tabîb (G 136/1)
 Ey tabîb-i dil didüm 'aşkunla gayet hasteyem
 Didi öldürmekden özge bulmadum tîmârı ben (G 2235/2)

Muhibbî, aşktan çektiği kadar, hiçbir şeyden çekmemiştir. Derdi, kederi, ayrılığı, her türlü belâyı sevgilinin aşkına düştükten sonra çekmeye başlar. Muhibbî, haksız yere kendisini gözyaşına gark ettiği için aşkın bir adının da “katil” olduğunu söyler. Kısacası kolay sandığı aşkın çok zor olduğunu öğrenen Muhibbî, bu nedenle can ve baştan geçemedikçe aşka tutulmamak gerektiğini öğütler:

‘Aşk-ı ben âsân sanurdum katı müşkil kâr imiş
Cân u serden kim ki giçmez bağlamasun dil ana (G 103/2)
Gâh gam geh gussa vü mihnet Muhibbî geh firâk
‘Aşk-ı yâre düşeli bunca belâyı çekdürür (G 428/5)
Beni nâ-hakk yire ‘aşkun gözüm yaşına gark itdi
Anunçün ey gönül ‘aşkun bir adı dahi kâtildür (G 581/4)

“Âşık öldürmek” sevgilinin âdeta sanatıdır. Onun bulunduğu yer, âşıkların başlarının kurban edildiği bir mezbahayı andırır. Muhibbî, önce güzelliğiyle gönüller alıp, sonra da gâh cevri ile gâh naz ile tutkunlarını günde bin kez öldüren sevgilinin bu yaptığının hangi sanatta var olduğunu sorgular:

Didüm ey dilber neden ‘uşşâkı kurbân eyledün
Didi kim bilmez misin kuyum benüm ser-hânedür (G 619/5)
Kimden öğrendün nigârâ bu gönüller almasın
Sonra cevri ile anı öldürmeğe kangı fende var (G 768/5)
Nâz ile ben mübtelâsın günde bin kez öldürür
Anı düşmen eylemez bana anı kim yâr eyler (G 960/2)
Öldürdi yâr beni bu kûyı içinde âh
Hiç dimedi ki sen harem-i muhteremdesin (G 2226/3)

Sultanlar sultanı, üç kıtanın fatihi, cihanı titreten Kanunî Sultan Süleyman’ı bir tek aşkın dize getirdiğini aşağıdaki beyitlerden anlamak mümkündür. Nitekim Sultan Süleyman için dünyaya sultan olmaksızın sevgilinin eşiğinde dilenci olmak daha iyidir. Başka bir deyişle âlemin padişahı iken Muhibbî’nin muradı sevgilinin kulu olmaktır. Sevgili her ne emrederse Muhibbî onun fermanına hazır durur. Nite-

kim kulun sultan ile yarışması haddine düşmez. Üstelik içinde bulunduğu durum son derece vahimdir. Zulüm padişahıtan geldiği için Muhibbî'nin şikâyetinde bulunacağı bir yer dahi bulunmaz. Sevgiliye "Muhibbî öldü!" bile deseler, o sultan olan sevgili kulunun ölüm haberi karşısında en ufak bir üzüntü bile duymaz:

Bana bu dünyâya sultân olmadan
Yegdür olmak âsitânunda gedâ (G 95/6)
İden zulmi ana çün pâdişehdür
Muhibbî kime eylesün şikâyet (G 245/5)
Muhibbî pâdişâh-ı âlem iken
Murâdî kulun olmakdur nihâyet (G 246/5)
Her ne emr itsen buyur ben turmuşam fermânuna
Haddi mi vardur kulun ki ide sultân ile bahs (G 261/3)
Husrevâ kimdür dir isen bu Muhibbî bendeni
Derd-mendündür fakîrün ayağın toprağıdur (G 690/5)
Didüm öldi Muhibbî didi ol yâr
Gedâ ger ölse şâh eyler mi kaygu (G 2323(b)/5)

Sevgilide bulunmayan en önemli husus ise "adalet"tir. Muhibbî de bu kadar cefa eden, gönüller yıkan sevgilinin adaletini sorgular ve sevgiliye "mahşer gününde eteğine nice el yapışır diye Allah'tan korkmaz mısın?" diye açıkça sorar:

Yıkup dil kişverin vîrâne kıldun
Kanı lutf u kerem kanı 'adâlet (G 220/4)
Ey cefâ-hû cevri idersin Tanrıdan korkmaz mısın
Rûz-ı mahşerde bulına dâmenünde nice dest (G 224/2)
Dâd idüp kûyına vardum didi bir 'ârif bana
Dâd umarsan hûb-rûlardan bular bî-dâddur (G 677/3)
Bana şol denlü cefâlar kıldun usanmaz mısın
Yâ üşenmezsin yahûd korkmaz mısın Allahdan (G 2148/3)

Muhibbî, sevgiliden gelen cefa taşlarıyla kırılan gönül şişesinin kırık parçalarının sevgilinin ayağına batma ihtimalinden dahi korkacak kadar ince düşünceli; sevgilinin lal taşına benzeyen dudağı nede niyle sarhoş olup aşk sırrını âleme ifşa etmekten korkacak kadar kendinden geçmiş; cahilin ağzına düşer diye sevgilinin dudaklarını öven şiirler yazmaktan çekinecek kadar âşıktır. O, Tanrı'dan taş kalpli sevgiliye merhamet, güçsüz olan kendisine ise tahammül ve sabır vermesini diler:

Gerçi kim seng-i cefâ sıdı bu gönlüm şişesin
Korkaram âhır batar pâyuna ol sınımış zücâc (G 282/2)
Câm-ı la'lünden Muhibbîyi katı mest eyledün
Korkum oldur sırr-ı 'aşkun 'âleme ifşâ olur (G 616/5)
Düşe nâdân ağzına korkum budur la'l-i lebün
Leblerün vafında anun çün dimem ey yâr şi'r (G 965/2)
Yârab vir terahhum ol seng-dil cevâna
Yâ sabr u yâ tahammül bu pîr-i nâtüvâna (G 2469/1)

Son olarak Muhibbî, farklı beyitlerde çizdiği sevgili portresini ondan “aman” dilediği tek bir gazelde toplayarak şöyle resmeder:

Cevri çok cânân elinden elgiyâs
Gözleri fettân elinden elgiyâs
Haste-i 'aşkam bana olmaz devâ
Derd-i bî-dermân elinden elgiyâs
Gark ider âhır beni bu göz yaşı
Bahr-ı bî-pâyân elinden elgiyâs
Kulların hâlin bilür dâd eylemez
Zulmi b'i-hadd han elinden elgiyâs
Rûşen itmez külbe-i ahzânumuz
Ol meh-i tâbân elinden elgiyâs
Ey Muhibbî giceler tâ subha dek
İtdüğüm efgân elinden elgiyâs (G 273)

4.4. Kavuş(a)mama ve Kaybetme Korkusu³⁵

Söz konusu Klâsik Türk şiiri olduğunda bu iki korkunun yöneldiği yegâne şahsiyet “sevgili”dir. Âşık, sevgili ile kendisini öylesine özdeşleştirir ki o olmadan yaşayamaz hâle gelir. Âşık sevgiliden ayrı iken ona kavuşamamanın korkusunu yaşarken, olası bir kavuşma durumunda ise onu kaybetme korkusuna gark olur. Her durumda korku, âşığa göz açtırmaz. Denilebilir ki âşığın korku ve kaygılarının sonu yoktur. Söz konusu bir cihan hükümdarı olduğunda ve sahip oldukları göz önüne alındığında kaybetme korkusunun da ne kadar derin olacağı anlaşılabılır. Nitekim insanların sahip oldukları değerler arttıkça o oranda kaybetme korkuları da artar. Kanunî Sultan Süleyman da şair hassasiyeti ile ve şiir geleneği gereğince çoğunlukla sevgiliye kavuşamama ve onu kaybetme konusunu işler. Muhibbî her ne kadar bir sultan da olsa sevgilinin karşısında kuldan öte değildir. Dolayısıyla bir kulun sultana erişmesi ne kadar zorsa, âşığın da sevgiliye kavuşması bir o kadar imkânsızdır. Âşığın bu dünyadaki en büyük hedefi sevgiliye ulaşmaktır. Ancak bu hedef o kadar uzak ve âşığın sırtındaki yük o kadar ağırdır ki Muhibbî yolda kalıp da hedefe varamamaktan korkar. Yine de teselli için insanlar, eğer sabredilirse sonunda sevgiliye kavuşulabileceğini söyler. Bu kez de Muhibbî, ecelin kendisine yeterli zamanı tanımayacağından korkar. Böylece duaların geri çevrilmediği seher vaktinde, sevgiliye kavuşma sabahı için yalvarmaya başlar ve Tanrı’dan sevgiliye ulaşması için kendisine bir kapı açmasını ister. Üstelik sadece bu dünyada değil, öteki dünyada da sevgilinin vaslını murat eder. Muhibbî, ayrılık üzüntüsünü çekmeyen kavuşmanın değerini bilmeyeceğini, derde sabretmesini bilmeyenin de dermanın ne olduğunu bilemeyeceğini vurgular. Muhibbî, ciğerini kanla dolduranın ayrılık belası ol-

³⁵ 17/2, 25/3, 33/3, 37/6, 95/4, 113/5, 118/2, 126/7, 132/5, 133/4, 140/5, 156/5, 166/5, 168/4, 174/3, 175/4, 187/2, 265/4, 282/5, 297/5, 308/3-5, 309/3, 323/3, 340/4, 385/5, 460/3, 461/4, 479/5, 518/2, 525/2-4, 534/3, 591/1, 629/5, 657/2, 667/3, 675/4-5, 712/5, 726/5, 805/5, 812/6, 855/4, 903/4, 904/6, 923/3, 946/2, 956/3, 1020/1, 1116/2, 1128/1, 1133/3, 1229/5, 1253/4, 1383/1, 1422/5, 1590/5, 1668/1, 1725/3, 1728/4, 1733/1, 1736/1, 1832/3, 1837/3, 1838/3, 2126/5, 2372/2, 2409/1, 2428/3, 2604/5, 2652/4, 2655/5, 2728/4, 2767/5, 2785/5, 2786/2.

duğunu, kavuşmanın ümidinin bile insanın içini ferahlatmaya yeteceğini söyler. Ancak imkânsız olan o kavuşma ümidi bir uyku hâline benzer. Böylece isteği mümkün olmayan Muhibbî, bu çaresiz durum karşısında yine Tanrı'ya yönelir ve sorar, sonunda üzüntü gelmeyen bir mutluluk, ardından ayrılık gelmeyen bir kavuşma var mıdır diye. Nitekim sevgiliye kavuşmanın şeker gibi tatlı olduğu, ondan ayrı olmanın ise zehirden beter olduğu söylenir. Muhibbî'nin ömrü gider, haftalar, aylar ve yıllar geçer, ancak sevgiliden yoktur bir haber. Ayrılık günlerinin üzüntüsü Muhibbî'nin canına tak eder ve keşke dünyada ayrılığın adı dahi olmasaydı der:

Vaslına anun irmek mümkün değil
 Şehler ile hem-nîşîn olmaz gedâ (G 33/3)
 Âh kim menzil bâ'îd bâr-ı girân arkamdadur
 Korkaram yolda kalam olmaya ol menzil bana (G 37/6)
 Vasl için dirler müyesser olu âhır sabr ile
 Ger ecel itse tahammül itmese 'ömrüm şitâb (G 113/5)
 Ey Muhibbî subh-ı vaslın isteyüp eyle niyâz
 Didiler olur seher-gehler du'âlar müstecâb (G 126/7)
 Bu Muhibbî irmeğe cânâneye
 Yâ İlâhî eyle sen bir feth-i bâb (G 156/5)
 Nice yıllardur şehâ vaslun temennâ eylerem
 Neyleyem derdâ dirîgâ olmadı bir feth-i bâb (G 168/4)
 Murâdumdur dü-âlemde visâlün
 Murâdumı müyesser eyle Yârab (G 175/4)
 Çekmeyen hicrân gamın bilmez visâlün kıymetin
 Derde sâbir olmayan bilmez nedür dermân-ı dost (G 187/2)
 Firkât belâsıdur ciğerüm hûn iden benüm
 Vuslat ümidi eyleyiser âdemi ferâh (G 308/3)
 Bir hayâl-i h'âba benzer ol dahi muhâl
 Ne kılâm Yârab bu ben âşüfte-hâl nâ-murâd (G 323/3)
 Ey Muhibbî hîç ferah var mı sonı gam gelmeye
 Nitekim vuslat gele ardınca hicrân sarmaşur (G 385/5)

Benzedürler gerçikim vaslın nebât u şekkere
 Lîk hicrân şerbetin içen dimişler ağıdur (G 461/4)
 Bana key müşkil gelür cânân yanumdan gitdüğü
 Kim görüpdür kim bedenden can çıkup âsân gider (G 534/3)
 Her kaçan vaslın temennâ eyleyüp itsem niyâz
 Hışm ile redd eyleyüp ol dem bana der gösterür (G 675/4)
 Gitdi 'ömrüm ey Muhibbî bir dahi girmez ele
 Hafta giçer ay ü yıllar alımam andan haber (G 805/5)
 Fikri zikri 'âşıkun gerçi visâl-i yârdur
 Lîk hîç mümkün değül fikri muhâl üstindedür (G 946/2)
 Cânuma kâr eyledi âlâm-ı eyyâm-ı firâk
 Olmasaydı kâşki 'âlemde hîç nâm-ı firâk (G 1383/1)

4.5. Rakip, Ağyar, Hasûd vd. Korkusu³⁶

Klâsik Türk şiirindeki diğer tipler gibi *rakip* de idealize edilmiş bir tip olup, özellikleri belirlenmiş, vasıfları klişeleşmiş, âşık/şairlerin öfke, küfür ve lanetlerine boy hedefi olmuş, aşkı inkâr eden “kötü insan”ı temsil eder. Âşık, sevgilide vefa görmediğinde, gerçek hayatta olsun olmasın derhal *rakip* yahut *ağyara* küfür ve lanetler ederek, sebebini âdetta onlarda arar.³⁷ Rakibin en belirgin özelliği, sevgilinin yanından hiç ayrılmaması ve nereye gitse onunla âdetta gölge gibi adım adım beraber olmasıdır.³⁸ Âşığın baş düşmanı olan *rakip*, Muhibbî'nin şiirinde de beklendiği gibi kötüdür. Rakibin içinde bulunduğu bütün tasavvurlar, istisnasız olumsuzdur. *Rakip*, “düşman, kâfir, bekçi, bulut, iblis, dinsiz, münasebetsiz, devedikenî, karga, dev ve maymun”dur. Âşık için sevgilinin bulunduğu her yer cennettir, fakat burada rakibin görünmesiyle

³⁶ 101/2, 116/2, 139/1, 144/2, 151/3, 166/3, 169/4, 264/3-5, 274/3, 277/4, 325/6, 367/5, 386/3, 389/4, 400/2, 444/2, 567/3, 603/1, 609/2, 688/3-4, 843(a)/4, 939/3, 988(b)/3, 1021/6, 1030/3, 1049/4, 1081/1, 1092/4, 1202/4, 1227/2, 1292/3, 1366/2, 1418/5, 1540/4, 1549/4, 2212/5, 2266/5, 2536/3, 2584/5, 2775/6.

³⁷ A. Atilla Şentürk, *Klâsik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Rakib'e Dair*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1995, s. 25.

³⁸ A. Atilla Şentürk, *age.*, s. 42.

birlikte âşık için azap başlar. Dolayısıyla Muhibbî de sitemle “Ya o zaman neden cennet içinde azap olmaz derler?” diye sorar. Âşık ne zaman sevgiliye yaklaştırmaya çalışsa rakip âdeta bir bulut gibi araya girer. Nasıl ki Âdem’i cennetten kovduran İblîs’tir, âşığı da sevgilinin yöresinden uzaklaştıran rakiptir. Rakibin âşığa ettiği zulüm âşık için ölümden beterdir. Ancak âşık yine de sevgiliye kavuşma bayramını yaşamak istiyorsa rakibin kahrını çekmelidir. Nitekim Muhibbî bu durumu “devdikeninin zahmetini çekenlerin hacı olacağı” misaliyle özdeşleştirir. Nasıl ki gül bahçesinde gül dikensiz olmazsa, bu dünyada sevgiliye de rakiple mücadele etmeden kavuşulamaz. Bunu çok iyi bilen Muhibbî bu durumu kabullenmiş görünse de zaman zaman rakibe beddua etmeden de duramaz. Muhibbî, maksadı kendisini sevgiliden ayırmak olan rakibin yüzünün çirkinleşerek maymuna benzemesini diler. Esasen Muhibbî’nin buradaki esas korkusu bizzat rakip değil, sevgiliye kavuşma noktasında araya girecek, engel oluşturacak her türlü şeydir. Muhibbî bu korkusunu dile getirdikten sonra Tanrı’ya “neccinâ mimmâ nehâf (Yâ İlâhî, bizleri korktuklarımızdan korusun!)” diye yakarır:

Olmuşam diyü rakîbün mekr ü şerrinden emîn
 Dâğ-ı gam sinemde san mühr-i Süleymândur bana (G 101/2)
 Kûyuna varsam olur âzûrde dil ağyârdan
 Yâ neden dirler ki olmaz cennet içinde ‘azâb (G 116/2)
 Dün gice kasd eyledüm tâ kim görem rûy-ı habîb
 Mâni’ oldu araya girdi bulut gibi rakîb (G 139/1)
 Kûyuna koma râkib-i kâfiri
 Cennete lâyük degîldür bu Leheb (G 151/3)
 Cüdâ eyler beni kuyunda görse
 Rakibe yiridür dirlerse hâris (G 274/3)
 Çıkardı Âdemi cennetden İblîs
 Rakîb itdi beni kûyından ihrâc (G 277/4)
 Beni dûr itdi kapundan dünyede bî-dîn rakîb
 Dileğüm budur Hüdâdan ol da ola nâ-bedid (G 325/6)
 Kaçankim görse ‘uşşâkı hasedden yâre gamz eyler
 Rakibi bilmedüm hergiz cihânda ben ne milletdür (G 386/3)

'İyd-ı vasl istersen ey dil çek rakîbün kahrını
 Zahmet-i har-ı muğlânı çekenler hâcıdır (G 400/2)
 Dirîgâ olmadı yârüm bana yâr
 Beni öldüriserdür cevri ağıâr (G 603/1)
 Bir görürsin kûyuna varsam rakîb ile beni
 Hîç revâ mîdur ki insan ile bir ola bakar (G 688/3)
 Olımazam kûyına varsam rakîbândan halâs
 Benzerem o bâza kim üstine üşe zâglar (G 1021/6)
 Her ne kim söylerse hakkumda rakîbüm itme gûş
 Çıkmaz ağzından kelâm aslâ anun illâ ki şer (G 1030/3)
 Ağyârsuz 'âlemde dilâ yâr ele girmez
 Gülşende nitekim gül-i bi-hâr ele girmez (G 1081/1)
 Kapuna varmağa koma rakibi
 Melek div ile hergiz mahrem olmaz (G 1202/4)
 Yâr ağyare uya korkum budur
 Yâ İlâhî "**neccinâ mimmâ nehâf**" (G 1366/2)
 Bülbülündür bu Muhibb zâg u zagandur müdde'i
 Nâr-ı hicrânunla ol kâfirleri odlare yak (G 1418/5)
 Yâr işigünde koma öldür rakîb-i kâfiri
 Tîgunı tâ 'arş üzre ey Muhibbî asasin (G 2266/5)
 Rakîbün şimdi maksûdı beni senden cüdâ kılmak
 Göreyim anı mesh olsun döne tâ yüzi meymûna (G 2536/3)

Sonuç

Osmanlı çağlarının en ihtişamlı hükümdarı olan Kanunî Sultan Süleyman, 46 yıl boyunca (1520-1566) dünyanın en büyük devletini yönetmiş, bunun on yılı aşkın bölümünü, sarayının ve tahtının olduğu İstanbul'dan uzakta, seferlerde geçirmiş ve son seferi olan Zigetvar'da vefat etmiş, hatta kuşatma yarıda kalmasın diye ölümü ordudan gizlenmiş ve ancak kale düşünce herkese ilan edilmiştir. "Ölüsü bile bir kale fetheden Muhteşem Süleyman" olarak tarihi kaynaklarda ifade

edilmesi şaşırtıcı değildir. Hüküm sürdüğü devri Türk tarihinin her yönüyle altın çağına çeviren, ilim ve sanata da büyük ehemmiyet vermiş olan Kanunî Sultan Süleyman, aynı zamanda yirmi altısı şair olan Osmanlı padişahlarından biridir ve Muhibbî mahlasıyla yüzlerce şiir yazmıştır. O bir şairdir, çünkü sözü şiir biçiminde söylemenin düzyazı biçiminde söylemekten daha etkili olduğunu bilir. O bir şairdir, çünkü çevresindeki pek çok insan da şairdir ve böylece onların söylediklerini anlayabilir. O bir şairdir, çünkü şairleri himaye etmenin kendisine Peygamber sünneti olarak kaldığını bilir. O bir şairdir, çünkü âşıktır. Kendine seçmiş olduğu mahlas olan Muhibbî (seven, âşık, sevgi düşkünü, sevgiye yönelik) bile onun bu hassas noktasını aşıkâr etmeye yeter. O, üzülmüşken, severken veya ağlarken şiire sığınmayı sever. O bir şairdir, çünkü o bir insandır. Her insan gibi onun da duyguları ve elbette kişisel ve toplumsal korkuları vardır. Şiirlerinde kimi zaman kendi korkularıyla yüzleşir ve kendine telkinlerde bulunur, kimi zaman aydın sorumluluğu taşıyan bir sanatçı vasfıyla toplumsal korkulara ışık tutar, kimi zaman da halkının korkularını anlayabilmek için onlarla empati kuran bir hükümdar tutumu sergiler. Metafizik korkularına baktığında o da inançlı her Müslüman gibi Allah'tan, ona layık olamamaktan, dinin gereklerini yerine getirememekten, hesap gününde yüzünün kara olmasından, şeytana uymaktan ve en çok da bu geçici dünyanın şehvetine kapılmaktan korkar. Tabiata dair korkuları, daha çok tabiattan alınan benzetme unsurları vasıtasıyla sevgiliye ve rakibe yönelir. Ahlâkî ve toplumsal korkuları işlediği şiirlerinde ise kendisinin ve toplumu oluşturan diğer fertlerin saygıdeğer varlıklar olduklarının altını çizer. En önemlisi de iyiliğin çok büyük bir erdem olarak süreklilik arz etmesi gerektiğini vurgular. Muhibbî'ye göre toplumsal ve ahlâkî korkular ancak o zaman yerini güven ortamına bırakacaktır. Muhibbî'nin korkularının en büyük dilimini kişisel korkuları oluşturmaktadır.³⁹ O da her insan gibi hastalıklardan, yalnız kalmaktan, vefa görememekten, sevgilisine kavuşamamaktan, sevdikleriyle arasına gire-

³⁹ Muhibbî'nin korkuları şöyle özetlenebilir: Kişisel Korkular: % 46, Metafizik Korkular: % 41, Ahlâkî ve Toplumsal Korkular: % 7, Tabiat ile İlgili Korkular: % 6.

bilecek her türlü rakipten ve en çok da sevdiklerini, değer verdiklerini ve sahip olduklarını kaybetmekten korkar. Genel itibariyle bakıldığında hayatının hep “korku” ve “ümit” arasında gidip geldiği söylenebilir. O bir hükümdar da olsa, aşkı, korkuları ve ümitleriyle her şeyden önce bir insandır.

Kaynaklar

- Abiha, Birsal Çağlar, “Necâtî Beg Şiirinde Mitolojik Bir Sembol: Yılan”, http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/birsal_caglar_abiha_necati_beg_siiri_mitolojik_sembol.pdf
- Ak, Coşkun (haz.), *Muhibbî Dîvânı I/II*, Trabzon Valiliği Yayınları, Trabzon 2006.
- Aksan, Doğan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara 2006.
- Çabuk, Vahit (haz.), *Dîvân-ı Muhibbî I*, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1980.
- Gençöz, Tülin, “Korku: Sebepleri, Sonuçları ve Baş Etme Yolları”, *Kriz Dergisi*, 6 (2), s. 12.
- Gündüz, Turgay, *Kur’ân’da Korku Motifi (İnzar Kavramına Eğitimbilimsel Yaklaşım)*, Düşünce Kitabevi Yayınları, Bursa 2004.
- Köknel, Özcan, *Korkular, Takıntılar, Saplantılar*, Altın Kitaplar Yayınları, İstanbul 1992.
- Muhammed Esed, *Kur’ân Mesajı (Meal-Tefsir)*, çev. C. Koytak, A. Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul 2002.
- Pala, İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, L&M Yayınları, İstanbul 2003.
- Severy, Merle, “Kanuni Sultan Süleyman’ın Dünyası”, *National Geographic Türkiye*, Ekim 2001, s. 46-81.
- Şentürk, A. Atillâ, *Klâsik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Rakib’e Dair*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1995.
- Tolasa, Harun, *Ahmet Paşa’nın Şiir Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2001.
- Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara 2005.

Ulucan, Mehmet, "Necâtî Bey'in Şiirlerinde Korku", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 20, S. 1, Elazığ 2010, s. 211-228.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2001.

Yıldırım, Halit, "Yalnızlık ve Yaşam", <http://www.historicalsense.com/Archive/Fener48.htm>

Yılmaz, Mehmet, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

<http://www.diyaret.gov.tr/turkish/dinibilgiler/dinibilgi.asp?sayfa=7&yid=1>

<http://www.sorularlailamiyet.com/article/16593/seytani-uzaklastiran-dua-var-midir-okundugu-zaman-aninda-seytani-uzaklastiran-dua.html>

Klasik Türk Şiirinde Sarhoşların Korkulu Rüyası: Ases

Savaşkan Cem Bahadır*

Klasik şiirde en çok sözü edilen karakterler şüphesiz âşık-maşuk ikilisidir. Bu karakterlerin dışında akla zahid-rind, cadı, saki, adu vb. tipler gelmektedir. Klasik şiirde bahsi geçen her bir karakter çeşitli özelliklerinden hareketle şiirlerde kendine yer bulmuştur. Sözü edilen karakterlerden ikisi olan mest ve ases ise bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Şiirlerde sarhoş ve ases arasında aşağıda da değenileceği üzere iki farklı ilişki bulunmaktadır. Bunlardan ilki asesin görevi itibariyle sarhoşlarla olan doğrudan ilişkisidir. Bu ilişki edebiyat içinde asesin, sarhoşlara karşı ceza verici unsur olarak şiirlere yansması şeklinde görülmektedir. Şiirlere sarhoşların gözüyle bakıldığında ise sarhoş ve ases arasındaki ikinci ilişki göze çarpmaktadır. Sarhoşlar, aseslerden çeşitli nedenlerden ötürü korkmaktadır. Hazırlanan çalışmada işte bu korkunun nedenleri üzerinde durulmaya çalışılacaktır. Sarhoş ve ases arasındaki ilişkiye geçmeden önce bu iki karakterin kısaca tanıtılması uygun görülmüştür. Bilindiği üzere şarabın bilinen ve akla ilk gelen etkisi sarhoşluktur. Sarhoşluk sözlükte; “Sarhoş olma durumu,

* Dr. Savaşkan Cem Bahadır, İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, İstanbul. sacemb@hotmail.com

esrîklik, sermestlik, sermesti” anlamlarına gelmektedir. Sarhoşluk içki içmenin sonucudur. İçki içen kişiye de sarhoş denir. Sarhoş sözlükte; “Alkollü içki veya keyif verici bir madde sebebiyle kendini bilmeyecek durumda olan (kimse), esrik, mest, sermest, başı dumanlı, kafası bulutlu, kafası iyi, kafası dumanlı, kafası kıyak” anlamına gelmektedir. Klasik Türk edebiyatında sarhoş kavramı tek bir kelimeyle karşılanmamaktaydı. Şiirlerde sarhoş anlamında kullanılan birçok tabir yer almaktadır, ayyâş, kanzil, mest, evgâr, müdâmî, sekrân, şarîb bunlardan bazılarıdır.¹

Çalışmada yer alan bir diğer karakter ise “ases”tir. Ases, “kelime olarak Arapça asse fiil kökünden ism-i fail olup “Bekçi” anlamına gelen “Ass”ın çoğuludur.”² Şairler, gazellerde sadece “ases”e yer vermemişlerdir. Şiirlerde muhtesib, şahne, subaşı ve pasban da görevleri arasında farklılıklar olmasına rağmen ases ile birlikte aynı görevi yapan şahıslar olarak kullanılmıştır. Kısaca bu meslekleri açıklamak gerekirse muhtesib: “[eskiden] belediye işlerine bakan memur, belediye memuru”,³ şahne; “inzibat memuru, emniyet memuru”,⁴ pasban; “gece bekçisi”, subaşı ise; “bir şehrin ve özellikle küçük kasabaların inzibat işlerinin amiri”⁵ anlamlarına gelmektedir. Şiirlere bakıldığı zaman şairlerin yukarıda zikredilen ases, muhtesib, şahne, pasban ve hatta bazen subaşı gibi görevlilerin hepsini şiirlerinde kullandıkları görülmektedir. Bu iş kolları arasında yetki, giyim kuşam gibi farklılıklar olmasına rağmen şairlerin bu görevlileri ve yetkilerini şiirlerinde kullandıkları kolluk gücü türüne göre tek bir karaktere yükledikleri görülmektedir. Bu iş kolları, görevleri ve kıyafetleriyle ilgili olarak Evliya Çelebi, Seyahatname’sinin 14. faslında şu bilgileri vermektedir:

¹ Sarhoş anlamında kullanılan tabirler için bkz. Savaşkan Cem Bahadır, 16. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinde Şarap Ve Şarapla İlgili Unsurlar, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi), s. 73, İstanbul, 2012.

² Abdülkadir Özcan, “Asesbaşı”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), C. 3, Ankara, s. 464.

³ Ferit Devellioğlu, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara, 1999, s. 676.

⁴ Ferit Devellioğlu, age., s. 976.

⁵ Fehmi Yılmaz, Osmanlı Tarih Sözlüğü, Gökkuşbu 2012, İstanbul, s. 592.

"Hîn-i fetihde İslâmbol'a hâkim nasb olunanları beyân eder

Sekizinci hâkim: Muhtesib ağasıdır kim cemî'i ehl-i sanâyi'e hükm edüp ta'zîr ve siyâset edüp bey' şîrâsında hilaf edenin gerdenine tahta kulle ve başına şikenbe ve burnundan ve kulağından mihlamak için me'mûr bir hâkim-i mağfurdur.

Tokuzuncu hâkim: Asesbaşı ve dahi

Onuncu hâkim: Subasıdır. Gerçi bunlarda cellâdlar ve kırbac ve tâzi-yâneler vardır ammâ falaka deyenekleri yoktur. Lâkin mazannaları olduğu kimesneleri kayd [u] bend etmeğe ve mahkeme nâ'ibiyle ba'zı hânedânları basmağa me'mûrlardır. Ve her katl etdiklerin izn-i şer' ile salb [u] siyâset ederler.⁶

Esnâf-ı asker-i asesbaşı: Kadîm-i evvelden yok idi. Sene [...] târîhinde Ebü'l-feth Sultan Mehmed ihdâsıdır. Yeniçeri bölük odalarından bir oda asker ile sefer eşer bir çobracıdır.

Neferât-ı yeniçeriyân 500, pîrleri yine Hacı Bektaş'dır. Cümle yeniçerileri eli hezârân asâli muhteşem üsküflü neferlerdir. Şâhrânın tarafeyninde izdihâm eden temâşâcıları açup tarîk-i âmları vâsi' etmeğe ve askerî tâ'ifele-rin şer' ile katl etmeğe me'mûrdur. Andan,

Esnâf-ı şehir subaşı: [...] Kendü neferâtları 200, elleri sopalı bî-rahm âdemlerdir. Andan,

Esnâf-ı asesân-ı bî-amân: Nefer 202, bunlar dutma ve kapma ve urma ve kovma ve asma ve basma ve kayd [u] bend âdemleridir biri birinden eşed mel'ûn kavimdirler.

Esnâf-ı pâsbân-ı nighbân-ı İslâmbol: Neferât on iki bindir, kırk bindir derler ammâ fart-ı kelâmdır, üç yüz neferi Bedâsten-i atîk ve Bedâsten-i cedîd pâsbânlarıdır kim gedikli ulûfeli âdemlerdir. Mâ'adâsı her şeb sabâha dek İslâmbol içre keşik bekler.

Bu esnâf subaşıya tâbi' olmağıle ordu alayında rûz-ı rûşende ellerinde gûnâ-gûn musanna' fânûsları yakup şem'-i asel kâfûr-ı ihşidiler ve şem'-i

⁶ Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, hzl. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Robert Dankoff, Zekeriya Kurşun, İbrahim Sezgin, YKY Yayınları, İstanbul, 2011, 1. C., s. 53.

rîhleri yakup ellerinde ucu demirli sopalar ile bellerinde kılıçlar ve teber kemânlar ile ve palâs palâs esbâblar geyûp başlarında mahûf ucbe-likâ kurd derilerinden tâclar ve sivri gûnâ-gûn külahlar geyûp...

Görüldüğü üzere Evliyâ Çelebi, bahsi geçen mesleklerin, giyim-kuşamları, görevleri ve yetkileri arasındaki farklılıklarını Seyahatnâmesinde açıklamıştır. Evliyâ Çelebi'nin verdiği bilgilerin yanı sıra asesle ilgili diğer bilgiler şu şekilde özetlenebilir. Asesbaşı idaresindeki asesler, geceleri, asayîşi temin etmek için dolaşırlar, yasak yerlerde rastladıkları şüpheli kişileri yakalarlar, kimliklerini soruştururlar, suçlu olanları cezalandırırlardı. Suçsuz olanları ise, yasak yerlerde dolaştıklarından ötürü para cezasına çarptırılırlardı. Asesbaşı, merasimlerde ve kapıkulu ocaklarının sefere çıkışlarında, beş yüz kadar olan maiyeti ile yolun iki tarafına dizilerek düzeni sağlardı. Vezir-i azam divanında ve vezir-i azamın İstanbul'da kol gezdiği zamanlarda, bir kısım asesiyile birlikte asesbaşı da bulunurdu. Narh denetiminde subaşıyla birlikte sadrazama yardımcı olurdu. Yeniçerilere ulufe dağıtımına, Muhzır Ağa ile birlikte müşahit olarak katılırdı. Elçi karşılama ve kabul resimlerinde, protokolde yer alırdı. Asesbaşı, başına yeşil çuhadan çatal kalafat, arkasına zağra yakalı ve yeşil divan kürkü, bacağına ak çakşır, ayağına da sarı yemeni giyerdi. Devlet merkezi olan İstanbul'da, biri Galata'da diğeri Suriçi'nde olmak üzere iki asesbaşı vardı. Fakat, Suriçi Asesbaşısı üstün dereceliydi. Asesbaşı, Babıali'de bulunduğu için, kendisinin yeniçeri ağası dairesinde bir emir eri bulunurdu. Yeniçeri ağası, asesbaşına bu emir eri ile emir gönderirdi. Diğer şehir ve kasabalarda da, ases adı altında emniyet teşkilatı ve buna ait vergiler vardı.⁷

Ases hakkındaki bilgilerden bu iş kolunun toplum içindeki yeri, topluma etkisi ve halkla arasındaki ilişki daha iyi anlaşılabilir. Halk ile bu kadar iç içe olan asesin dönemin şiirlerinde yer alması da şaşırtıcı değildir. Çalışmanın konusu itibarıyla asesin yer aldığı şiirler tasnife tabi tutulduğunda asesin şiirlerde iki yönünün ön plana çıktığı görülmüştür. Bunlardan ilki asesin bir karakter olarak şiirde görevleri

⁷ Ayrıntılı bilgi için, Abdülkadir Özcan, "Asesbaşı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. 3, Ankara, s. 464.

yönüyle işlenişi; ikincisi ise sarhoş ve ases arasında oluşan korku ilişkisidir. Çalışmanın konusu sarhoş-ases korkusu olduğu için burada aseslerin görevleri ile ilgili birkaç örnek beyit verilip asıl konuya geçiş yapılacaktır.⁸

*Düzd-i gam yıkdı idi zevk u safâ dükkânın
Olmasa 'ışk gönül şehrinüñ ey cân 'asesi (Hayretî, 441/2)*

“Ey can, aşk gönül şehrinin asesı olmasaydı gam hırsız zevk ve safa dükkanını yıkmıştı.”

Hayretî yukarıdaki beyitte asesin gece sorumlu olduğu bölgede dolaştığını, orada insanların ve dükkânların güvenliğini sağladığını şiirinde belirtmeye çalışmıştır. Asesin başlıca görevinin bu olduğu daha önce zikredilmiştir.

*Fâş idermiş dilde esrârın diyü mestânenüñ
Şahne mühr urdı dehânına hum-ı meyhânenüñ (Nev'î, 241/1)*

“Şahne, sarhoşun gönlündeki sırrını açıklamasın diye meyhane küpünün ağzına mühür vurdu.”

Nev'î ise asesin bir başka görevi olan meyhaneleri gerektiğinde mühür vurarak kapatma işini şiirinde farklı bir bakış açısıyla ele almış-

⁸ Asesin görevleri ilgili diğer birkaç beyit aşağıda sıralanmıştır:

*Mestâne kury-i dilbere vardum kazâ ile
Segler üşüp yıkup beni ta'zîre çekdiler (Nev'î, 79/4)*
*Pîrlük muhtesibi geldi 'asâ ile saña
Didi bu bezm-i hayâtun ayagından çek elüñ (Zatî, 701/3)*
*'Asesleriün eli altında kaldı hem-çü âsâ
Şu togrular ki salâhında kılmadı ihmâl (Yahyâ, 45)*
*Ahşamın gel dünle gel itme rakîbüñden hazer
Gice gezdüñ diyebilmez mâh-ı tâbâna 'ases (Necâtî, 246/4)*
*Geliñüz kollayalım sagarı serd oldu havâ
Bâde-i nâb içeni şahne-i sermâ tutmaz (Nev'î, 173/3)*
*Ahz-ı mâl ile Hayâlî şehri vîrân idiler
Meclis eyle muhtesible kâdîyi tefîşe çek (Hayâlî Bey, 254/5)*
*Muhtesib sâkî mey içmege yasag eylemedin
Bir yire cem' oluban iş-ı müdâm eyleyelüm (Mürekkkepçi Enverî, 173/2)*

tır. Şair, şahnenin küplerin ağzına mühür vurduğunu ve bu sayede âşıkların sırrının güvende kaldığını izah etmeye çalışmıştır. Bu beyitten yine dönemin sosyal hayatında yer alan bir gerçeği görülebilmektedir.

Savm-ı hecrüñde kosun göñlümi zülfüñde gözün

Şeb-reve dahl idemez çün ramazân içre`ases (Mesîhî, 103/4)

“Senin ayrılığının orucunda gözün, gönlümü saçlarında kalmasına izin versin çünkü; ramazan ayı içinde gece dolaşana ases karışamaz.”

Mesihî’ye ait olan bu beyitte yine dönemin bir kuralına ve istisnasına rastlanmaktadır. Bilindiği üzere Osmanlı döneminde gece dışarı çıkmak yasaktı. Bu yasağın tek istisnası ise Ramazan ayıdır. Ramazan ayı boyunca insanlar gece eğlencelerine katılabilirlerdi. Şair de sevgilinin güzellik unsurlarını kullanarak sevgiliden ayrı kaldığı zamanı oruç dönemine, saçlarını geceye ve sevgilinin gözlerini gece dışarı çıkanları yakalayan asese benzeterek açıklamaya çalıştığımız olayı şiiri-ne yansıtmıştır. Şair oruç ayı olduğu için gece dışarıda dolaşan gönlüne aseslerin karışamayacağını çünkü; oruç ayında gece dışarıda dolaşmanın mümkün olduğunu dile getirmektedir.

Müşkil degül midür içe men’ ide muhtesib

Hem iltizâm ide şarâbı hem ihtisâb (Sâmî, 14/6)

“Muhtesibin şarabı hem içip hem yasaklaması zor bir iş değil midir? O hem şarabın vergisini alıyor hem de yasaklıyor.”

Sâmî bu beyitte aseslerin vergi toplama görevinden bahsetmektedir. Şairin beyitte bahsettiği durum ise seyahatnâmelerde sıklıkla rastlanılan bir durumun göstergesidir. Bu durumu Talat Onay şu şekilde anlatmaktadır: “Beyitlerin bir kısmından muhtesiblerin şarabı hem içtiklerini, hem şarabı men ettiklerini ve şarap vergisini iltizam ettikleri halde kendileri için başkalarını men’e kalkıştıklarını anlıyoruz. Bu haller her devirde görülen şeylerdir.”⁹

⁹ Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Akçağ, Ankara 2000.

Asesin yukarıda sayılanlardan başka bir görevi de Müslüman halkın şarap içip içmediğini kontrol etmektir. Çalışmaya konu olan asesin yaptığı bu görev ve görevin şiirlere farklı şekillerdeki tezahürüdür. Klasik şiirde yer alan ana karakterlerden biri “sarhoş”tur. Her ne kadar sarhoş şiirlerde kendine yer bulabilse de toplum hayatı içinde İslamiyet'in şarabı yasaklamasından dolayı kendine yer bulamamıştır. Sosyal hayatta Müslüman halk, haram olduğu için şarap içemezdi. Devlet de İslam hukukuna göre, İslâm'ın *emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i anil münker*¹⁰ emri üzerine halkını içki içmekten korumakla görevlidir. Bilindiği üzere İslamiyet her haram fiile bir ceza uygulamaktadır. Şarap içerek sarhoş olmak da haram ve ceza gerektiren bir harekettir. Haram olan bu hareketin fikhî olarak bir cezası da mevcuttur.¹¹ Şarap içen Müslümanlara “hadd-i şürib” yada “hadd-i sekr” adı verilen bir ceza uygulanmaktaydı. Bu ceza; özgür insanlar için seksen, köleler için kırk değnektir. Sözü edilen bu cezayı uygulayan görevli de “ases” tir. Gerçek hayatta vaki olan bu ceza şiirlerde de kendine dolaylı bir şekilde yer bulmuştur. Sarhoşun hem gerçek hayatta hem de şiirlerde asesten korkmasının öncelikli sebebi işte bu hadd-i şürib cezasıdır.¹²

Divanlara bakıldığında ise birçok şiirde şarap-meclis-sarhoşluk-meyhâne gibi kavramların şiir geleneği çerçevesinde sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak toplumda var olan yasağın, yasayı uygulayanların ve yasaktan etkilenenlerin şiire aksetmesi doğaldır. Bu durum şiirde birbirine zıt iki karakterin (sarhoş-ases) varolmasına neden olmuştur. Gazellerde ases, gerçek hayatta olduğu gibi içki içme yasağı uygulayan ve gerektiğinde ceza veren kişi olarak görülmektedir. Şiirler incelendiğinde asesin, sarhoşa karşı uyguladığı tek işlemin ceza

¹⁰ “İnsanlara iyiliği emretmek ve insanları kötülükten sakındırmak, men etmek” anlamına gelen ve Kur'an-ı Kerim'de bir çok surede geçen bir ayet. Bu ayetin bulunduğu surelerden birkaçı şunlardır: Âl-i İmrân suresi (3/104), Tevbe Suresi (9/71, 112), Hûd suresi (11/116).

¹¹ Mustafa Yıldırım, “İslam Hukukunda İçki İçme Suçu ve Cezası”, *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, İzmir, s. 14, s. 31-52.

¹² Hadd-i şürib cezası ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Savaşkan Cem Bahadır, “Şarap Yasağının XVI. Yüzyıl Divanlarındaki İzleri ve Kanunî Sultan Süleyman Dönemi Şarap Yasağı”, *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 5, Ocak 2013, s. 71-102.

olduğu görülmektedir. Yani şiirlerde ases cezalandırıcıdır. Sarhoşu cezalandırır, kadehini kırar, meclisini dağıtır. Aseslerin Müslüman halkın nefeslerini koklayarak sarhoş olup olmadıklarını kontrol ettikleri ise seyyahlar tarafından kitaplarda anlatılmıştır.¹³ Sarhoş ise gerek bu cezadan kaçmak gerekse en kıymetli varlığı kadehini ve içindekini saklamak için elinden geleni yapar. Sarhoş her an meclisini dağıtıp kadehini kırabilecek olan adesten gayr-ı ihtiyari korkar. Ases ve sarhoş arasında korku duygusu üzerinden oluşan ilişki şiirlerde de açık şekilde yer almıştır. Bunun en belirgin örneği şiirlerde yer alan “bîm-i ases, havf-ı ases” gibi terkiplerdir. Çalışmaya konu olan ve farklı şairlerden taranarak elde edilen örnek beyitler bir tasnife tabi tutularak iki başlık altında toplanmaya çalışılmıştır. Böylece sarhoş ve ases arasındaki korku ilişkisinin daha somut hale getirilmesi amaçlanmıştır.

1. Sarhoş İle Ases Korkusunu Doğrudan Anlatan Örnekler

Birinci bölümde örnek olarak kullanılan beyitler, sarhoşların ases korkusunu doğrudan doğruya korkmak, bîm-i ases, havf-ı ases gibi tabirlerle içlerinde barındırmaktadır. Bu beyitler, çalışmanın ana zemini oluşturmaktadır.

*Toldı gönlüm zülfine gözünden üşenür
Zîrâ ki gece korhar olur mest asesden*

(Kadı Burhaneddin, 711/3)

“Gönlüm (gece gibi siyah) saçınla doldu (bu yüzden) gece adesten korkan sarhoş gibi gözünden çekinir.”

Şairlerin sevgilinin güzellik unsurları üzerinden sarhoş ve ases arasındaki korkusu ilişkine değindikleri görülmektedir. Şairin ikinci mısra da kullandığı “korhar” ifadesi ile sarhoşların ases korkusunu şiire doğrudan konu ettiği görülmektedir. Birinci mısra da yer alan zülf ve göz sevgiliye ait güzellik unsurlarıdır. Bu iki kelime kendi aralarındaki anlam ilişkisi sebebiyle tenasüb oluşturmaktadır. İkinci beyitte yer

¹³ Metin And, 16. Yüzyılda İstanbul/ Kent-Saray-Günlük Yaşam, YKY Yayınları, İstanbul 2009, s. 173.

alan “gice, korhar, ases, mest” kelimeleri de aseslerin, mestleri (sarhoş-ları) yakalamak için gece teftişe çıkması ve bundan dolayı sarhoşların asesten korkması olayı ile birlikte düşünüldüğünde tenasüb oluşturur. Ayrıca beyitte yer alan bu kelimeler birbirleri arasında kullanılarak gayr-ı mürettep leff ü neşr yapılmıştır. Birinci mısradaki yer alan sevgili-nin saç, rengi dolayısıyla geceye; yine birinci mısradaki yer alan sevgili-nin gözü âşığı devamlı takip etmesi, âşığa korku salması ve her zaman âşığa eziyet edici yönü olması sebebiyle aseste benzetilmiştir. Burada zikredilmese bile âşığın gönlünün sevgilinin dudaklarından sarhoş ol-duğu açıktır. Sözü edilen bütün bu kavramlar bir arada düşünüldüğün-de beytin üzerine inşa edildiği sarhoş-ases korkusu ilişkisi daha net gö-rülebilmektedir. Ayrıca meclislerin gece düzenlendiği düşünülürse ge-ce ve ases arasındaki ilişki daha iyi anlaşılabilecektir.

Zülfün lebe vardı ve gözünden hazeri yok

Havf-ı ‘ases itmeye belî bâdede tersâ (Necâtî k. 18/3)

“Saçın dudaklarına vardı ve gözünden çekinmiyor. Tabii Hıristi-yan şarap içerken asesten korkmaz.”

Beyitte, “zülf, leb ve göz” kelimeleri sevgilinin güzellik unsuru ol-ması, “bâde, tersâ” kelimeleri Hıristiyanlık dinini anlatan unsurlar ol-ması yönüyle tenasüb oluştururlar. Ayrıca bu beyit önceki beyit gibi gayr-ı mürettep leff ü neşr barındırmaktadır. Birinci mısradaki yer alan “leb” kelimesi, sevgilinin şaraba benzeyen ve sarhoşluk veren dudağın-dan kinayedir. Bu benzetmenin karşılığı ikinci mısradaki yer alan “bâde” (şarap) ifadesidir. Aynı şekilde birinci mısradaki “göz” kelimesinin ikinci mısradaki karşılığı da “ases” tir. Yani şair, sevgilinin dudaklarını şaraba, gözlerini aseste benzetmiştir. Beyitte yer alan “zülf” kelimesinin de geceyi anlatmak için kullanıldığı düşünüldüğünde okuyucunun zih-ninde aseslerin gece sokaklarda dolaştığı imajının verilmeye çalışıldı-ğı görülmektedir. Böylece şair sevgilinin gece karanlığında şarap içti-ğini ve asesten korkmadığını kelimelerin çağrışımları ve ikinci mısra sayesinde bizlere aktarmıştır. İkinci mısradaki bu cesaretin nedeni anla-tılmaktadır, sevgili bir Hıristiyan güzeldir ve Hıristiyanların şarap iç-mesi serbesttir bu sebeple sevgili şarap içerken asesten korkmamakta-dır.

Dahı Ahmedîyi korhuduban n'ide gözlerün

Yoh nesneden ne alibile şahne vü 'ases (Ahmedî, 294/7)

“Artık gözlerin Ahmedî’yi korkutup ne yapacak, şahne ve ases olmayan şeyden ne alabilir?”

Ahmedî de bu beyitte sevgilinin gözü ile ases arasında bir bağlantı kurmaktadır. Şair, sevgilinin gözlerinin âşığı korkutması ile şahne ve asesin sarhoş üzerinde yarattığı korku arasında bir benzerlik ilgisi yaratmaya çalışmıştır. Buradan hareketle adı geçmese bile âşığın, sevgilinin güzellik unsurlarından dolayı “sarhoş” olarak düşünüldüğü görülebilir. Yani şair, âşığı sarhoşa; sevgilinin bir gözünü asese diğer gözünü şahneye benzeterek sarhoşların ases korkusu üzerine dayalı bir beyit oluşturmuştur. İkinci mısradaki yer alan “ne alibile” ifadesi şahnelerin, sarhoşlardan rüşvet¹⁴ aldığı imajını da zihnimize yaratmaktadır. Bu durumda sarhoşun üzerinde hiç parası kalmadığı için (çünkü hepsini mecliste bitirmiştir.) asese rüşvet olarak hiçbir şey veremediği sonucuna da ulaşılabilir. Rüşvet konusuyla ilgili olarak ele alınabilecek bu beyit Evliyâ Çelebi’nin ifadeleriyle de desteklenebilir. Evliyâ Çelebi, meyhanecileri anlattığı *Esnâf-ı mel’ûnân [u] menhûsan [u] mezmûmân ya’ni meyhâneciyân* bölümünde, meyhane işletenlerin İstanbul’u yönetenlere cerîme vermeleri hakkında şu sözleri söylemektedir:

Bu meşrûbâtların her biri İslâmbol’un birer köşesinde mahfidir, erbâbları varup her birinde def’-i gam edüp cân sohbeti ederler, ammâ mâlların berbâd ederler ve meyhâneciler ey kâr ederler. Ammâ cümle bâde-fürûşânın pâdişâha ve sadrı a’zama ve yeniçeri ağasına ve asesbaşı ve subaşıya ve ağa kapu kahyalarına ve Galata mollâsına ve Galata voyvodasına ve hamr emînine ve Galata çorbacısına ve’l-hâsıl otuz hâkime bilâ-kazâ sandıklarından mâllarından çıkarup cerîme verirler. Azîm mâl hâsıl olacak bir dollâbhâne-i şeytândır kim değme xî-aklın ferâseti ermez.¹⁵

Beni tâ şöyle harâb eyle ki sâki dilde

Neş’e-i mey sayam endûhunu bîm-i asesin (Nedim, 70/6)

¹⁴ Aseslerin rüşvet alması ile ilgili başka beyitler için bkz. Savaşkan Cem Bahadır, *agm.*, s. 80.

¹⁵ Evliyâ Çelebi *Seyahatnâmesi*, *age.*, 1. C., s. 356.

“(Ey) saki beni (şarabınla) öyle bir sarhoş et ki; ases korkusunun sıkıntısını şarap neşesi sayayım.”

Nedim beyitte ases korkusundan söz etmektedir. Ama şair bu korkudan kurtulmanın bir yolunu bulmuştur. Şair, sakiden yardım istemekte ve sakinin şarapla kendisini harap etmesini istemektedir. Böylece şair kendinden geçecek ve ases korkusunu unutarak bu sıkıntıyı şarabın verdiği neşe olarak hissedecektir.

Ba'd-ezîn sâgar-ı sahbâ çekelim

Çekilen havf-ı ases besdir bes (Şeyh Galib, 132/3)

“Bundan sonra sabah vakti şarap içelim, çekilen ases korkusu kafidir.”

Şeyh Galib beyitinde doğrudan doğruya ases korkusu tabirini kullanmaktadır. Zaten çalışmada vurgulanmak istenen durum sarhoşun adesten korkmasıdır. Şairin beyitte şarap içmek ile ilgili olarak iki noktaya değindiği söylenebilir. Birincisi, bir süre korku çektikten sonra "korkunun ecele faydası yoktur" mantığıyla şarap içme vaktinin geldiğini söylemesi ve cezasına aldırmadan şarap içmesidir. İkincisi ise sabah olması sebebiyle asesin içki denetimi yapmayı bırakması ve bu sebeple şarap içmesi olabilir. Her iki durumda da şairin ases korkusundan bıkmaya noktasına geldiği görülmektedir.¹⁶

¹⁶ Sarhoş-ases korkusu ile ilgili benzer beyitler tekrara düşmemek için aşağıda sıralanmaya çalışılmıştır:

Mey-perestân-ı hakâyık vermez ehl-i câma ses

Sürme-i âvâze-i mestândır havf-ı 'ases (Haşmet, 115/1)

Tutdı yükünü şahne-i bâd alsa n'ola bac

Konup cemene hâce-i subh açdı bahârm (Âşık Çelebi, 73/3)

Dilersin olmaya basdırma fikri 'işretde

Bahâ-yı bâdeyi et muhtesibden istikrâz (Lebib, 70/3)

Pîrehensiz kodı 'uşşâkı hayâl-i çeşmüñ

Muhtesib tut ki bulup zecr ile mey-hârı soyar (Mostarlı Ziyâî, 83/2)

Şöyle deng oldu Sehâbî bengden sûfî ki halk

Muhtesib gibi görüp anı da serhoş sandılar (Sehâbî, 142/5)

Mest-i müdâma zecr neden muhtesib gibi

Ey şeyh-i savma'a hele siz ehl-i hâlsiz (Sehâbî, 164/5)

2. Asesin Sarhoşa Eziyet Edici Unsur Olarak Kullanıldığı Örnekler

Çalışmanın ikinci bölümünde yer alan örnekler ases ile sarhoş arasında varolan korku unsurunun oluşmasında önemli bir paya sahip olan “eziyet verme” kavramını izah etmektedir. Yukarıda da değinildiği üzere sarhoş adesten sadece hadd-i sekr cezası için korkmaz. Sarhoş, bir şekilde kendisine sıkıntı ve eziyet verdiği için adesten korkmaktadır. Aşağıdaki örneklerde aseslerin sarhoşlara nasıl sıkıntı verdikleri ile ilgili örnekler yer almaktadır.

Bülbül-i mesti şikâr idüp siyâset kılmaga

San 'asesdür lâleler gül-şende gül subaşıdır (Me'âlî, 247/2)

“Gül bahçesinde sarhoş bülbülü yakalayıp ceza vermek için sanki lale; ases, gül; subaşı olmuştur.”

Me'âlî bu beyitte sarhoşların adesten neden korktuklarının cevabını doğrudan vermektedir. Şair beyitte bir bahçe hayal ederek içindeki kendini bilmez hareketlerde bulunarak öten (bağırıp çağırın) bülbülü sarhoşa benzetmiştir. İkinci beyitte ise lale, ase; gül, subasına benzetilmiştir. Birinci beyitte yer alan şikâr etmek (yakalamak) kelimesi, ikinci beyitte yer alan ases kelimesine ve aseslerin sarhoşları yakalamasına, siyaset kılmak tabiri ise subasının sarhoşlara ceza vermesine göndermede bulunmaktadır. Beyitte sarhoş ve ceza ilişkisi düşünüldüğünde “mest, şikâr, siyaset kılmak, ases, subaşı” kelimeleri arasında tenasüb olduğu görülmektedir. Sarhoş ve ceza bir araya geldiğinde akla hemen “hadd-i sekr” cezası yani şarap içerek sarhoş olunca ases tarafından vurulan seksen değnek cezası gelmektedir. Bu ceza da caydırıcı özelliktedir ve sarhoşların adesten korkmasının en önemli nedenlerinden biridir.

Mey-gede def'i kapanmasun ölüir mahmûrlar

Hayra girsün muhtesib şerre işi te'hîr eylesün (Necâtî, 425/2)

Şîşe sımadan muhtesibe revâna tevbe sımak yig

Getür ayagı hele bize nâşî duymca (Necâtî, 474/9)

Şarâb-i nâba lûf it muhtesib kahr ile çoh bahma

Mükedder kılma 'aks-i tîreden câm-i musaffâyı (Fuzûlî 278/5)

*Dâ'im sebû-yı 'ayşımı sensin şikest iden
İy çarh-ı kînedâr sitemger 'ases misin (Süheylî, 233/4)*

"Ey kindar felek her zaman zevk ve sefa testimi kıran sensin (yoksa) sen sıkıntı veren ases misin?"

Şair, asesi sıkıntı verici bir kavram olarak düşünmüş ve feleğe benzetmiştir. Felek de aynı ases gibi sarhoşa neşe ve sefa veren testiği kırmaktadır. Sarhoş bu sebeple sıkıntı içindedir. Sarhoş için en kıymetli metanın şarap olduğu düşünülürse testinin kırılıp şarabın yere dökülerek zayi olmasının sarhoşa neredeyse hadd-i sekr kadar eziyet verdiği düşünülebilir. Bu düşünceden hareketle sarhoşun asesten korkmasına bir nedenin de kadehinin/testisinin kırılması olduğu anlaşılmaktadır.

*Etrâf-ı mey-i la'l-i lebûnde hat-ı nev-hîz
Mestânelerûn kasdın ider bir 'asesidür (Süheylî, 100/3)*

"Senin lal renkli şaraba benzeyen dudağının etrafında yeni çıkan hatlar, sarhoşları yakalamak için çalışan bir adestir."

Bu beyit de yukarıdaki beyit gibi asenin görevlerinden biri olan sarhoşları yakalamanın şairane bir tasviri olarak dikkat çekmektedir. Şair sevgilinin dudağını açık bir şekilde lal renkli şaraba; dudağının etrafında yeni çıkan ayva tüylerini ise asese benzetmiştir. Şairin sözüne ettiği hatlar, beyitte sevgilinin şaraba benzeyen dudaklarından öpmek isteyenleri yakalayıp cezalandıracak olan ases şeklinde hayal edilmiştir. Ayrıca beyitte sevgilinin dudağı şarap gibi düşünüldüğü için şaraba ulaşmak isteyen sarhoşların "âşık", onu engellemek için dudağın etrafında bulunan hatların "rakib" karakteri şeklinde düşünülebileceği görülür. Bu yönüyle beyitte âşık-ases arasında da bir korku durumu olduğu düşünülebilir.¹⁷

¹⁷ Bu durumu Mücahit Kaçar çalışmasında şu şekilde izah etmektedir: "Sayısız âşığın bulunduğu bir mahallede kavga gürültü olmaması da imkânsızdır. Bu kadar kavganın olduğu, ağlama ve inlemelerle gürültünün eksik olmadığı bir mahallede elbette o zamanlar günümüzdeki polisin görevini yapan "Ases"ler de âşıklar için büyük bir korkuydu. Âşıklar, kavga ettiklerinden, sarhoş olup etrafa rahatsızlık verdiklerinden dolayı asesler tarafından yakalanır ve cezalandırılırdı, bu sebeple âşıklarla aseslerin

Muhtesib tañrı için gel maña çoh virme 'azâb

Meyl-i mescid mi ider mey-kedeler evbâsı (Fuzûlî 275/5)

“Gece bekçisi Allah için bana çok azap etme, (hiç) meyhane sarhoşu mescide meyleder mi?”

Yukarıdaki beyitte şair asenin kendisine azap ettiğinden bahsetmekte ve âdeta aman dilemektedir. Yukarıda da değinildiği üzere asenin görevi sarhoşları yakalamak ve gerekirse ceza uygulamaktır. Burada da böyle bir durumun varlığından söz edilmektedir. Şairin ceza olarak sarhoşların mescide yönlendirilmesi gibi bir durumu kullanması ise ilgi çekicidir. Bu durum bizlere zahid-rind karakterleri arasında geçen atışmaları¹⁸ hatırlatmakta ve bahsi geçen sarhoşluğun tasavvufî anlamlar içerebileceğini göstermektedir.

Çemende câm dutar lâle var idi o dahı

Cefâ-yı şahne-i bâd ile ıztırâb üzre (Nev'î, 442/2)

“Çemende (elinde) kadeh tutan bir (tek) lale vardı ama o bile şahne rüzgârının sıkıntısı ile ıstırap çekmektedir.”

Şair, burada bir meclis hayali kurmuştur. Beyitte "çemen, câm, lâle" kelimeleri meclisi oluşturan öğeler olarak tenasüb oluşturmaktadır. Şaire göre lâle, şekil itibarıyla elinde şarap kadehi tutan bir sarhoş gibi düşünülmüştür. Nev'î, ikinci mısradaki asenin ıstırap verici özelliğinden bahsetmiş ve “cefâ, şahne, ıztırâb” kelimelerini kullanarak tenasüb

arası iyi değildi. Şâir de işte bu yüzden -ruhların dünyaya başka bir varlığın bedeninde yeniden geleceğine inanılan “tenasüh” mezhebince- köpeklerin dünyaya insan bedeninde gelmeleri durumunda, bunun ancak ases veya zabıta memuru olarak görev yapan “şahne” şeklinde olacağını söylemektedir.

Tenasüh mezhebince segden âdem

Olursa şahnedir yâhud asesdir (Hamidelili Duâî)

Tenasüh/reenkarnasyon mezhebine göre köpek insan olarak dünyaya döndüğünde ancak şahne veya ases olacaktır.”

Mücahit Kaçar, "Klasik Şiirde Sevgilinin Mahallesi ve “Seg-i Kûy-ı Yâr”, *Türk Edebiyatı*, İstanbul 2008, s. 416, s. 39-43.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. A. Atilla Şentürk, *Sâfi Yahut Zâhid Hakkında*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1996.

oluşturmuştur. Ases ise çiçeklere zarar veren bir unsur olan rüzgâra benzetilmiştir. Yani şair, rüzgârın çiçeklere verdiği zarar ile asesin sarhoşlara verdiği zarar arasında bir benzerlik ilişkisi kurmuştur. Beyitte meclislerin artık yapılamadığı, elinde kadeh tutabilen sadece lâlenin kaldığı dile getirilmiştir. Bu durumun bir sebebinin Nev'î döneminde uygulanan şarap yasağı olduğu da düşünülebilir.¹⁹ Şarap yasağı dönemlerinde içkinin Müslümanların yanı sıra gayrimüslimlere de yasak edilmesi, aseslerin yaptıkları denetimleri arttırmasına yol açardı. Şair, aseslerin yoğun baskısından dolayı elinde bırakın kadeh tutan bir kişinin, kadehe benzer bir nesne tutan lalenin bile aşırı rüzgârda kalmış ve yıpranmış bir çiçek gibi ıstırap çektiğini dile getirerek asesin zulüm edici yönünü şiire aktarmıştır.

Gül nûş ider çemende diyü câm-ı hoş-güvâr

Sır kâsesini muhtesib-i devr-i rüzgâr (Nev'î, muk. 4/1)

“Gül, çemende tatlı şarap içiyor diye zamanın muhtesibi (onun) kadehini kırar.”

Nev'î bu beyitte de "gül"ü çemende şarap içen bir sarhoşa benzetmektedir. Muhtesib ise yukarıdaki beyitte olduğu gibi rüzgâr olarak tahayyül edilmiş ve zarar verici yönü ön plana çıkarılmıştır. Beyitte asesin, sarhoşun şarap kadehini kırdığı yani meclisi dağıttığı görülmektedir. Nev'î'ye ait olan yukarıdaki iki beyitte gül-lale çiçeklerinin sarhoşa ve asesin çiçeklere büyük zarar veren rüzgâra benzetilmesi manidardır. Zira çiçekler sert rüzgârda yapraklarını dökerek dağılırlar. Şairlerin sarhoşların, adesten gördükleri zararları bu benzetme yoluyla şiire konu ettikleri savunulabilir.

Sonuç

Sarhoş ile ases arasında oluşan ve “korku” konusu etrafında şekillenen şiirler kendi içinde incelendiğinde elimize şu sonuçlar geçmektedir:

¹⁹ Şarap yasağı ile ayrıntılı bilgi için bkz. Savaşkan Cem Bahadır, *agm*.

Ases, sarhoşlar için azap veren, sıkıntı çektiren kısacası kötü bir karakterdir. Örnek beyitlerin çoğunda asesin azap edici yönü ön plana çıkmaktadır. Asesin sarhoşa karşı uyguladığı en büyük ceza dayak atmak gibi görünse de şiirlerde sarhoşun acı çekmesine sebep olan en yaygın durumun ases tarafından sarhoşun kadehinin kırılması ya da meclisin dağıtılması olduğu görülmektedir.

Şairlerin sevgilinin güzellik unsurlarından “saç” ve “göz”ü, sarhoş-ases ilişkisi çerçevesinde kullandıkları tespit edilmiştir. Aseslerin görevlerini gece yapması ile sevgilinin saçının geceye benzetilmesi arasında doğrudan bir ilişki olduğu ve sevgilinin gözünün, âşık karakterine karşı takındığı korku verici özelliği dolayısıyla asese benzetildiği görülmüştür. Ayrıca bu benzerlik ilişkilerinin bulunduğu beyitlerde adı geçmese bile dudak-şarap ilişkisinin de beyitlerde yer alarak şarap-sarhoş-ases-ceza-korku gibi birbiriyle anlam ilgisi oluşturacak şekilde kullanılması dikkati çekmektedir.

Beyitlerde ilgi çekici bir başka durum da sarhoşların gül, lale gibi narin çiçeklere benzetilmesidir. Bu teşbihin karşısında ise ases karakterinin o narin çiçekleri kırarak zarar veren rüzgâra benzetilmesi yine asesin zarar verici yönünün şiirlerde öne çıktığının bir göstergesi durumundadır.

Ayrıca sarhoş ve ases arasındaki ilişkide zahid-rind, âşık-rakip karakterleri arasında var olan zıtlık ilişkisine benzer durumların varlığı söz konusudur. Her şeyden önce şairlerin sarhoş ağzından konuşmaları ve kendilerini sarhoş gibi göstermeleri ile asesi eleştirmeleri, asesin kötü taraflarını ifşa etmeye çalışmaları arasındaki durum benzerliği akla rind olduğunu öne süren şairler ile devamlı tahkir etmeye çalıştıkları zahid karakteri arasındaki ilişkiyi hatırlatmaktadır. Çoğu şiirde buna benzer zıtlık içeren kavramların varlığı sezilebilmektedir. Ases, şarabı yasaklarken sarhoşun, şarap içmeye meyletmesi; sarhoşun, yasak olduğunu, cezası olduğunu bile bile sarhoşluğundan vazgeçmemesi, sarhoş-ases arasında yakalanma korkusundan doğan rüşvet ilişkisinin de bulunduğunu ima eden örneklerle rastlanması bu türden ifadelerdir.

Kaynaklar

- Akbulut, İlhan, "İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2003, C. 52 S. 2, Ankara, s. 167-181.
- Akdoğan, Yaşar, Ahmedî Divan, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.
- Akyüz, Kenan, *Fuzûlî Divan*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1958.
- Ambros, Edith *The Lyrics of Meâlî an Ottoman Poet of the 16.th Century*, Berlin 1982.
- And, Metin, *16. Yüzyılda İstanbul Kent-Saray-Günlük Hayat*, YKY, İstanbul 2011.
- Arslan, Mehmet, *Aynî - Sâkînâme*, Kitabevi, İstanbul 2003.
- Arslan, Mehmet - Aksoyak, İ. Hakkı, Haşmet Külliyyatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.
- Bahadır, Savaşkan Cem, *16. Yüzyıl Klâsik Türk Şiirinde Şarap ve Şarapla İlgili Unsurlar*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Bahadır, Savaşkan Cem, *Şarap Yasağının XVI. Yüzyıl Divanlarındaki İzleri ve Kanunî Sultan Süleyman Dönemi Şarap Yasağı*, *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 5, Ocak 2013, s. 71-102.
- Baktır, Mustafa, "İçki", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C. XXI, TDV. Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s. 459.
- Bayak, Cemal, *Sehâbî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.
- Canım, Rıdvan, *Türk Edebiyatında Sâkînâmeler ve İşretnâme*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Necâtî Bey Divânı'nın Tahlili*, İ.Ü.E.F İstanbul 1971.
- Çavuşoğlu, Mehmet, *Yahyâ Bey Divanı*, İ.Ü.E.F. Yayınları, İstanbul 1977.
- Çavuşoğlu, Mehmet - Tanyeri, M. Ali, *Zatî Divanı C. III*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1987.
- Çavuşoğlu, Mehmet - Tanyeri M. Ali, *Hayretî Divan*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1999.

- Dilçin, Cem, "Fuzulî'nin Bir Gazelinin Şerhi ve Yapısal Yönden İncelenmesi," *D.T.C.F. Türkoloji Dergisi*, C. IX/1, Ankara 1991, s. 43-98.
- Doğan, Muhammet Nur, "Divan Şiirinde "Şarap" Metaforları", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 2009. s. 71.
- Doğan, Muhammet Nur, *Eski Şiirin Bahçesinde*, Alternatif Düşünce Yayınevi, İstanbul 2005.
- Doğan, Muhammet Nur, *Fuzulî'nin Poetikası*, Yelkenli Yayınları, İstanbul 2009.
- Ergin, Muharrem, *Kadı Burhaneddin Divanı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980.
- Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, Haz: Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Robert Dankoff, Zekeriya Kurşun, İbrahim Sezgin, YKY Yayınları, İstanbul 2011.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Nedim Divanı*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1951.
- Gürgendereli, Müberra, Mostarlı Hasan Ziyâ'î Divanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.
- Harmancı, Esat, *Süheylî Divan*, Akçağ, Ankara 2007.
- İnalcık, Halil, *Has-bağçede 'Ays u Tarab- Nedimler Şairler Mutribler*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.
- Kaçar, Mücahit, "Klasik Şiirde Sevgilinin Mahallesi ve "Seg-i Kûy-ı Yâr", *Türk Edebiyatı*, İstanbul 2008, S. 416, s. 39-43.
- Kanar, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.
- Kılıç, Filiz, *Âşık Çelebi Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr
- Koçu, Reşad Ekrem, *Eski İstanbul'da Meyhaneler ve Meyhane Köçekleri*, Doğan Kitap, İstanbul 2002.
- Kortantamer, Tunca, "Sakinamelerin Ortaya Çıkışı ve Gelişimine Genel Bir Bakış" *Ege Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C. II., İzmir, s. 81-90.
- Kurnaz, Cemal, *Hayâli Bey Divanı Tahlili*, M.E.B. Yayınları, İstanbul 1996.
- Kurnaz, Cemal- TATCı, Mustafa, *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2001.

- Kurtoğlu, Orhan, *Lebîb Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.
- Kutlar, Fatma Sabiha, *Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî Divan*, Ankara 2004. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.
- Levend, Âgâh Sırrı, *Divân Edebiyatı: Kelimeler, Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, 4.bs., Enderun Kitabevi, İstanbul 1984.
- Mansel, Philip, *Konstantiniyye Dünyanın Arzuladığı Şehir 1453-1924* (çev: Şerif Erol) Everest Yayınları 2011.
- Mengi, Mine, *Mesihî Divanı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 1995.
- Okçu, Naci, *Şeyh Galib Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr
- Onay, Ahmed Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Haz. Cemal Kurnaz, Akçağ Yayınları Ankara 2000.
- Özcan, Abdülkadir, "Asesbaşı" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), C:3, Ankara, s. 464.
- Özdemir, Hasan, "Şarabın İcadı ve Dört Vafı", *Türkoloji Dergisi*, C. XI, Ankara Üniv. Bas., Ankara 1993, s. 135-160.
- Saraç, M.A.Yektâ, "Tasavvuf Edebiyatına İçki Kavramına Giriş ve Yunus Emre Örneği", *İlmi Araştırmalar*, S. 10, 2000, s. 135-154.
- Şahin, Esma, "Osmanlı Şiirinde Şaraba Rehin Verme Metaforu", *Yücel Dağlı Anısına*, Turkuaz, İstanbul 2011.
- Şentürk, A. Atilla (1995), *Râkibe Dair*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Şentürk, A. Atilla, "Klasik Osmanlı Edebiyatı Işığında Eski Âdetler ve Günlük Hayattan Sahneler II" *Türk Dili*, Ağustos 1993, nr. 500, s. 211-223.
- Şentürk, A. Atilla, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, YKY, İstanbul 1999.
- Şentürk, A. Atilla, *Sâfi Yahut Zâhid Hakkında*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1996.
- Tarlan, Ali Nihat (1945), *Hayâlî Bey Divânı*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1945.
- Tarlan, A. Nihat(1985), *Fuzûlî Divanı Şerhi*, C. I-III, Kültür ve Turizm Bak. Yayınları, Ankara 1985.

- Tarlan, Ali Nihat, *Zatî Divanı C. I-II*, İ.Ü.E.F. Yayınları, İstanbul 1970.
- Tevfik, Mehmed, *İstanbul'da Bir Sene*, İletişim Yayınları, İstanbul 1995.
- Tournefort, Josep De, *Tournefort Seyahatnamesi*, Kitap Yayınevi, İstanbul 2005.
- Tulum, Mertol/ Tanyeri, M. Ali, *Nev'î Divan*, İ.Ü.E.F. Yayınları 1977.
- Yağcıoğlu, Songül Aydın (2010), "Fuzûlî ve Bâkî Divanlarında Aşk Anlayışı ve Sevgili Tipi", *Turkish Studies*, 5/3 Summer, 559-587.
- Yıldırım, Mustafa, "İslam Hukukunda İçki İçme Suçu ve Cezası", D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 14, İzmir, s. 31-52.
- Yılmaz, Fehmi, *Osmanlı Tarih Sözlüğü*, Gökkuşbu İstanbul 2012.

Divan Şiirinin Estetik Söyleminde Korku İzleri İçin Bir Betimleme Denemesi

Günay Çelikelden

Korku kavramının bir edebî metinde izini sürmek, öncelikle bu psikolojik olgunun anlam çerçevesini çizmeyi gerektirir. Pierre Mannoni'nin "Korku" adlı kitabında görülen "kutsal korkular" ve "kutsal olmayan korkular" şeklindeki sınıflaması temel alınmıştır. Kutsal korkuları M. Eliade'dan yaptığı alıntıyla anlatmaya başlayan Mannoni özetle şunları söyler:

"İnsan kutsal olanı öğrenir, çünkü bu, kutsal olmayandan tamamen farklı bir şey gibi ortaya çıkar, kendini gösterir." Kutsal olan, bu hierofani içinde, bu tamamen farklı şeyin bizim dünyamıza ait olmayan ve yine de ondan doğan bir gerçekliğin kendini göstermesinde ortaya çıkar. Önünde birdenbire beliren bu farklılık duygusu ile ne kozmik ne de insani hiçbir şeye benzemeyen bu güçle karşılaştığında insan kendi hiçliği duygusuna kapılır."¹

* Öğr. Gör. Günay Çelikelden, Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Eskişehir. gcelikelden@anadolu.edu.tr

¹ Pierre Mannoni, *Korku*, çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, 1995, s. 75.

Mannoni, kutsal olmayan korkuların ise “katı olmamakla birlikte halkların hayatına bir ritim veren bir art arda geliş içinde mistik korkuların nöbetini devraldıklarını ve ekonomik güçlüklerden gece ortamına kadar görünüşleri nasıl olursa olsun maddi güvensizliğe bağlı olduklarını”² söyler.

İşte bu izlek dâhilinde “kutsal korkular” başlığı ile Allah korkusu ve günah işleme endişesi etrafında görülecek dinî korkuların; “kutsal olmayan korkular” başlığıyla ise can, mal ve mevki kaybıyla alakalı kaygıların yanı sıra aşk, âşık, sevgili bağlamından doğacak dünyevî korkuların belirlenme çabasına girilmiştir. Bir bakıma doğrudan “korku” demek olan ve korkunun anlam alanında görülebilecek kelime ve kelime grupları Divan edebiyatının XVI. yüzyıl şairlerinden Bâkî’nin Divanı’nda tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada Sabahattin Küçük’ün hazırladığı “Bâkî Divanı (Tenkitli Basım) temel alınmıştır.”³

Bâkî’nin biyografisi, tarihî ve edebî kişiliği pek çok araştırmacı tarafından ele alınarak incelenmiş, eserleri gerek gramer özellikleri gerek sanatlar açısından yüksek lisans ve doktora tezlerine konu olmuştur. Dolayısıyla amacımız onun biyografisini ve bilhassa edebî kişiliği hakkında söylenenleri tekrar sunmak değildir; ancak elde edilen verilerin bağlamını yorumlama aşamasında söz konusu bilgilerden faydalanılmıştır.

Bâkî Divanı’nın tenkitli metninde toplam 27 kaside, 9 musammat, 548 gazel, 19 kıt’a 1 nazım, 31 matla ve Farsça şiirler vardır. Farsça şiirler, incelemeye dâhil edilmemiştir. Divan’ın taranması sonucunda korku ile alakalı şu kelime ve kelime grupları tespit edilmiştir:

“baş açuk, bî-bâk, bî-pervâ, (dil ü) cân ditremek, cebîn, cennet-firdevs-cehennem-dûzah-tamu-uçmak, dirîg itmek, endamı ditremek, endamın lerzân itmek, gam yemek, hamâ’il, hatar, hatar-nâk, havf, havf itmek, hazer etmek, hazer eylemek, hazer kılmak, hirâsân olmak, ihtirâz etmek, kaçmak, korkaram/korkarın, korkmak, korkum bu!, lebin dişlemek, lerze

² Pierre Mannoni, *Korku*, çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, 1995, s. 78.

³ Sabahattin Küçük, *Bâkî Divanı (Tenkitli Basım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994.

düşmek, lerze tutmak, lerze virmek, mehâbet, mehâbet göstermek, merg-ölüm, nâşî, ne gam!, pervâ, sakınmak, ser-endâz, zinhar!"

Kutsal / Dinî korkular

Kutsal olan "kutsal öfke" metaforu içinde beliren tehditlerle yüklenmiş olarak kendini gösterir.⁴ Bu nedenle Divan Edebiyatı'nda Allah, gerek müstakil manzumeler gerekse münferit beyitlerde havf u recâ yani korku ve umma kaynağıdır. Bâkî'nin III. Mehmed için yazdığı kasidelerinden seçilen şu üç beyit bunun metne yansıması halidir:

Niyaz it Hakk'a ey Bâkî vücûdın hıfz ide Bârî
 Hatâlardan nighedâr olsun ol Dârâ-yı devrânı (K14/34)
 Hudâvendâ Hudâ ol zât-ı pâke hırz-ı cân olsun
 Du'â-yı müstecâb-ı tâ'ifân-ı 'arş-ı Rahmânî (K14/35)
 Yüz sür Cenâb-ı Hakka niyâz u tazarru' it
 Olsun mezîd 'ömr-i Hudâvend-i rûzgâr (K17/12)

Bâkî, Dîvânı'nda tevhîd, münâcat ve na't türünde şiirlere yer vermemiştir. Bir diğer ifadeyle doğrudan kasidelerle başlayan eserde dinî ya da tasavvufî olgulara özel bir alan ayrılmamıştır. Dolayısıyla Allah korkusu ve günah işleme endişesi çevresinde görülecek dinî korkuların betimlendiği belirli şiirlere rastlanmaz. Bu durum şu soruyu akla getirmiştir: "Bâkî, dinî sayılabilecek korku ve endişelerini Dîvânı'ndaki estetik zemine yansıtmış mıdır?"

Kânûnî Sultan Süleymân, II. Selîm, III. Murâd ve III. Mehmed devirlerinde el üstünde tutulan, Kânûnî'nin saltanatından itibaren sultânü's-şu'arâ sayılan ve devletin önemli kademelerinde görevlendirilen Bâkî'nin yükselebileceği en üst makam olan şeyhülislamlığa kavuşmadan emekliye ayrılmak zorunda kaldığı malumdur.

Çavuşoğlu, dünya nimetlerinin zevkini çıkarmasını bilen bir şâir olan Bâkî'nin çok arzu ettiği bu makama ulaşamamasında sanatkâr, eğ-

⁴ Pierre Mannoni, *Korku*, çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, 1995, s. 76.

lenceye düşkün serbest yaratılışının da göz önünde bulundurulması gerektiğini söyler.⁵ Buna paralel olarak aşağıdaki şu beyitte şairin rahat yaşamaktan ötürü ömrünü heba etmiş hissine kapıldığı ve kıyamet gününde de adeta yüzünün kara çıkacağına dair bir korkusunun olduğu söylenebilir. “Korkum oldur” diyerek doğrudan işaret etmesinin yanında cehli zulmete benzetmesi, cevher ile seng-i hâre karşıtlığını kurması dolayısıyla meramını isti’âre zeminine taşıması yukarıdaki soruya bulunabilen ilk cevaptır.

Zulmet-i cehlde cevher diyü cem’ itdüğümüz
Korkum oldur çıka ol rûzda seng-i hâre (G426/6)

Dinî korkulara kaynak olabileceği düşünülen “merg-ölüm, cennet-firdevs-cehennem-dûzah-tamu-uçmak” kavramlarına bakıldığında ise Bâkî’nin ölümü, vakur bir biçimde karşıladığı ve ölümden korkmadığı, ölüm sonrasının da onun için korkutucu olmadığı görülür. Hatta ölüm son olmayıp, bir yerden bir yere göçtür. Bu nedenle hayatın geçiciliğine, ömrün kısalığına vurgu yapar:

‘Unfuvân-ı sıhhate ey Bâkî magrûr olma kim
Lâ-cerem her hayy-i dânâ irtihâl üstindedür (G168/6)

Bâkî’nin anlayışı Divan Edebiyatının bu soyut kavramlar karşısında takındığı tavrın bir göstergesi olmakla birlikte onun rind kişiliğiyle de ilgilidir. Köprülü Bâkî’yi kısaca şöyle anlatır:

“Zevklerine, eğlencesine düşkün bir şehir efendisi olup, basit fakat samimi görüşlere sahiptir. Bazı sûfiyâne tabirler sınırlı ve geneldir. Çok muvâzeneli, maddî ve basit burjuva zevklerine mâlik bir adam olan Bâkî’nin terennüm ettiği aşk, onun ruhî bünyesine tamamıyla uygundur. Diğer bir ifadeyle onun için aşk değişebilen, yenilenen, bütün güzellere karşı duyulabilen, sakın ve zevkli bir rabita, alakadır.”⁶

⁵ “Bâkî”, *İslam Ansiklopedisi*, 4 C. Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, s. 539.

⁶ “Bâkî”, *İslam Ansiklopedisi*, 2. C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s. 248.

İşte aşağıdaki beyitlerde de bu kavramlar aşk boyutunda şiirin estetik zeminine hizmet eden unsurlar olarak karşımıza çıkmıştır. Dolaşısıyla dinî korku ya da endişelerin anlam alanında görülebilecek “merg-ölüm, cennet-firdevs-cehennem-dûzah-tamu-uçmak” kelimeleri Bâkî'nin Divanı'nda sevgiliyle bağlantılı olarak teşbîh, isti'âre ve tevriye yoluyla şiire dâhil edilmiş; korku uyandırıcı olarak görülmemiştir. İlk soruya metnin sağladığı ikinci cevap da budur. Yeniterzi de “...divan şiirinde ölüm, soğuk tatsız bir olay değil; âşğın sevgili uğruna canını feda etmesi şeklindeki şairane tablolarla ele alınır.”⁷ demiştir.

Meydân-ı ‘aşk içinde ölümden kaçan kaçar
 Dîvâne dil ki merg ile hasmâne sarmaşur (G47/5)
 Tâlib-i dîdâr isen mir'ât-ı kalbün sâf tut
 Hâtırâ endîşe-i cennet cehennem gelmesün (G355/3)
 La'1-i lebünle tal'atun ravza-i Cennetü'n-na'îm
 Kaddüne Cebre'îl-i 'akl Sidre-i müntehâ didi (G528/4)
 Degül mi bezm-i vasl-ı yâr firdevs
 Belâ-yı sohbet-i agyâr tamu G398/3)
 Bâkıyâ bir mürğdur gûyâ giriftâr-ı kafes
 Kûy-ı yâri anıcak uçmak diler cânım benüm G345/5)
 Na'îm-i vuslat ansam dûzah-ı hecre salar cânım
 Bana bî-mûcib ol kaddi kıyâmet çok 'azâb eyler G167/3)
 Yakdı yandurdu gamunda dûstum düşmen beni
 Didi kim biz dûzah-ı cevri ü cefâyâ mâliküz G191/5)

Kutsal olmayan/Dünyevî korkular

Bu bölüm için “Bâkî, dünyevî sayılabilecek korku ve endişelerini Dîvânı'ndaki estetik zemine yansıtmış mıdır?” sorusu ile başlanmış ve metinde kişinin kendisi veya başkası adına duyduğu can, mal ve mev-

⁷ “Divan Şiirinde Ölüme Dair Bazı Hususlar”, SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1994:4, s. 87-103.

ki kaybıyla alakalı kaygıları ile aşk, âşık, sevgili bağlamından doğacak dünyevî korku yansımaları aranmıştır. Dinî korkularda temel hareket noktası olan Allah'ın yerini dünyevî korkularda padişah almıştır. Bunun nedeni "es-Sultânu zıllu'llâhi fi'l-arzı ye'vî ileyhi küllü mazlûmin (za'îfin)" hadisiyle sultanın yeryüzünde Allah'ın gölgesi olarak görülüp; yeryüzünde her mazlum (zayıf) insanın maddî sığınağı kabul edilmesidir.⁸ Mannoni'nin kutsal olmayan korkuların kutsal olan korkuların devamı olabileceği yönündeki görüşü tam bu noktada örtüşür. Dolayısıyla kutsal olmayan korkularda havf u recâ kaynağı padişah/devletin ileri gelenleri/sevgili olur. Bâkî'nin III. Murad için yazdığı terci'bendin nakarat beyti ile gazelinin bir beyti buna iyi birer tanıktır:

Sâye-i Yezdân penâh-ı dîn ü devlet Hân Murâd
Dâver-i devrân mu'izz-i saltanat Sultân Murâd⁹

Murâdun Hân Murâdun himmetinden kıl reca ey dil
Kim ol sultân-ı sûret pâdişâh-ı mülk-i ma'nâdur (G65/6)

İktidar sahibi olarak korkulan, bir şeyler umulan ve kendisine sığınılan hükümdarlar ile devrin ileri gelenleri için yazılan kasideler ilk verileri sağlamıştır. Divan'da 27 kaside bulunmaktadır. Bunlardan 17 tanesi dönemin padişahlarına (Kânûnî Sultan Süleyman'a 4, II. Selâm'e 1, III. Murâd'a 3, III. Mehmed'e 9), diğerleri ise zamanın büyüklerine sunulmuştur (Sadrazam Semiz Ali Paşa'ya 2, Kubad Paşa'ya 1, Ebussu'ud Efendi'ye 1, Baba Efendi (Filibeli Mahmud Efendi)'ye 2, Kadızâde Şemseddin Ahmet Efendi'ye 1, Ahizâde Karamanlı Mehmed Efendi'ye 1, Ebussu'ud Efendi'nin oğlu Şam Kadısı Mehmed Çelebi'ye 1, Münşeât sahibi Feridun Bey'e 1).¹⁰ Korku izleri tespit edilen kasideler ise şunlardır:

⁸ Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, Kesit Yayınları, İstanbul 2013, s. 614.

⁹ Sabahattin Küçük, *Bâkî Divanı (Tenkitli Basım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994, s. 86.

¹⁰ Sabahattin Küçük, *Bâkî Divanı (Tenkitli Basım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994, s. 3-73.

Kânûnî Sultan Süleyman: K1/21-23, K2/24-25; 30-31; 40-58 ; II. Selîm: K5/11-13; III. Murad: K6/23, K8/12-13; III. Mehmed: K9/14-16, K10/9-11, K13/3-4; 8-9, K14/21, K15/7-9, K16/6; Semiz Ali Paşa: K18/23, 48, K19/51; Kubad Paşa: K20/22; 29-39; Ebussu'ud Efendi: K21/20; 26-30; Baba Efendi (Filibeli Mahmud Efendi): K22/25-28, K23/28-31; Ebussu'ud Efendi'nin oğlu Şam: Kadısı Mehmed Çelebi: K26/31.

18 kasidenin toplam 77 beytine bakıldığında Bâkî'nin iki türlü dünyevî korkuya sahip olduğu anlaşılmaktadır. İlki kasidenin sunulduğu kişinin gücü ve heybetine dayanan korkutuculuğu yani iktidar sahibinden korkudur ki bunlar kasidelerin medhiye bölümlerindedir. Diğer de şairin daha iyi bir duruma gelememe endişesinden kaynaklanan korkusudur. Bunlar ise genellikle kasidelerin medhiye ve fahriye bölümleri arasında şairin başından geçenleri anlattığı sırada görülür.

a. İktidar sahibinin korkutuculuğu

'Adlün katında cevri ü sitem dâd-ı Keykubâd
 Hışmun yanında lutf u kerem kahr-ı Kahramân (K1/21)
 Lerzende görse havfı ile teb tutar sanur
 Baglar şihâb gerden-i gerdûna rîsmân (K1/22)
 Tîgun 'adem diyârına rûşen tarîkdur
 A'dâ-yı dîni turma kılıçdan geçür hemân (K1/23)

İlk beyitte şair, Kânûnî'yi yüz yıl hükümdarlık eden, ülkesini bayındır hale getirdiği söylenen ve adaletiyle meşhur Keykubâd ile Kahramân-ı Kâtil diye de bilinen pehlivandan üstün görerek övmektedir. Bu beytin ikinci mısraında Kânûnî'nin kızgınlığı karşısında Kahramân'ın kahrı hoş bir şey gibi kalmış ve ikinci beyitteki hüsn-i ta'lil sanatı ile korkunun estetik bir biçimde anlatılmasına zemin hazırlanmıştır. Geceleri yanıp sönen yıldızlarla felek, adeta Kânûnî'nin korkusuyla sıtmaya tutulmuş ve tir tir titreyen bir kişiye benzetilmiştir. Hayal, yine geceleri atmosfere girdiğinde hızla giden ışıklı bir cisim olarak görülen göktaşlarının feleğin boynuna sıtma tedavisi için bağlanan ipe benzetilmesiyle devam ettirilmiştir. Kısacası Bâkî'nin muhayyilesinde

göğe ait olarak görülen doğal olaylar Kânûnî'nin övgüsünde ondan duyulan havfa yani korkuya bağlanmıştır. Üçüncü beyitte ise yokluk ülkesine parlak bir yol oluşturan ve iktidarın simgesi haline gelen kılıç ile din düşmanları korkutulur. Övülen kişinin korkutuculuğu yalnızca ikinci beyitte "havf" kelimesiyle doğrudan işaretlenmiştir. Diğerlerinde ise bu durum, ifadenin tamamından çıkarılabilmektedir.

Küh-sâra irse şu'le-i şemşîr-i heybeti
Deryâlara atardı özin havfdan peleng (Kt5/1)
Deryaya düşse sâye-i tîg-i mehâbeti
Pertâb iderdi kendüyi sahrâlara neheng (Kt5/2)

İktidar sahibinden doğan korkunun "havf" kelimesiyle doğrudan işaretlendiği ve heybetin doğurduğu korkuyu ifade eden "mehâbet" kelimesinin de kullanıldığı bir örnek olarak yukarıdaki kıta da gösterilebilir. "Mehâbet göstermek" kelime grubunun kullanıldığı

Ceng meydânında yâ hod kırmızı dîbâ geyer
Rezm-gâhun tâ mehâbet göstere küffârına (G407/5)

yukarıdaki beyit ve aslında 407. gazelin tamamı bu başlıkta değerlendirilmeye müsaittir.

Tûp idüp kellelerin 'arsada tîguñ dâyim
Düşmen-i dîni bu üslûba kılur ser-gerdân (K2/24)
Ser-i a'dânı boyar kana dem-â-dem kılıcun
Anlara halk anun'çün didiler sürh-serân (K2/25)
Menzil-i sendeka vü mecma'-ı ilhâd olalı
Sarsar-ı kahrın ile hıttâ-i İrân vîrân (K2/30)
Mahv olupdur ser-i şemşîr-i cihân-gîrûn ile
Levh-i âlemde olan nakş-ı dalâl u tугyân (K2/31)

Bu dört beyitte ise Bâkî, yine Kânûnî'nin kılıcı üzerinden bir korku ve savaş resmi çizmektedir. Kânûnî kılıcıyla düşman kellelerini uçurmuş, kana bulamış, düşmanı şaşkına çevirmiş, sapkınlık ve azgınlık nakşını âlem levhinden kaldırmış; kahr kasırgasıyla İran'ı harap et-

miştir. Tasvirlerinin canlılığı Kânûnî'nin övgüsü sırasında ondan duyulacak korku duygusunu da pekiştirmektedir. Beyitlerde doğrudan korku demek olan bir kelime geçmez. Bununla birlikte özellikle "tîg, kılıç, şemşîr" kelimeleri ile "sarsar-ı kahr" tamlaması ve "mahv olmak" fiili sayesinde beyitler genel olarak korku duygusunu yansıtır niteliktedir.

Su gibi nâr-ı kahrından erir bir demde Rûyîn-ten
Tokinsa şu'le-i şemşîri nerm eyler Nerîmânı (K5/11)
İner Seyf âyeti gibi ser-i a'dâya şemşîri
Hadîs-i tîg-i pulâdın nice şerh ide Kirmânî (K5/12)
Alevlerdür duhân içre görünür tîgler gûyâ
Ne dem gerd-i siyâhı rezm-gâhı kılsa zulmânî (K5/13)

II. Selîm için yazılan kasidenin yukarıdaki beyitlerinde de aynı tarzda bir söylem vardır. Bu sefer II. Selîm, kılıcı üzerinden övülmektedir. İlk beyitte II. Selîm'in kahr ateşi, İsfendiyar'ı; şemşîrinin alevi de Nerîmân'ı alt etmektedir. İkinci beyitte şair Hâcû-yı Kirmânî'nin kılıç ve kalemin tartışmasını yaptığı Seb'u'l-Mesânî adlı eserine de telmihte bulunarak şemşîri düşmanın başına inen Seyf âyetine benzetir ve Kirmânî'nin bunu açıklayamayacağını söyler. Üçüncü beyitte de tîgin aleve benzetilmesi ve bir savaş sahnesi mevcuttur. Her üç beyitte de korkuyu doğrudan ifade eden bir kelime yoktur.

Hasm-ı gerd-en-keş izün tozına kılsun ser-fürû
Ser-fürû kılmazsa bir gün kellesi galtân gelür (K6/23)
Zamâne âteş urdı hırm-en-i a'dâ-yı bed-kîşe
Düşelden şu'le-i şemşîri Azerbâyçân üzre (K8/12)
Hirâsân oldı a'yân-ı Horâsân gözlerin açdı
Sabâ gerd-i siyâhın sürmesiyle İsfahân üzre (K8/13)

Bâkî'nin III. Murad için yazdığı altıncı kasidenin yirmi üçüncü beytinde düşmanların mutlak surette baş eğmeleri, eğmezlerse bunu canlarıyla ödeyecekleri söylenir. İşte buradaki tehdit söylemi edebî metne korkuyu yansıtmaya yollarından biri olarak görülebilir. İkinci örnekte yine şemşîr alevi etrafında bir beyit kurulmuştur. Üçüncü örnek-

te ise doğrudan korkmak anlamına gelen “hirâsân olmak” fiili kullanılmıştır. Sürmesiyle tanınan İsfahan’ın üzerine sabâyla getirilen kara toprağın sürülmesi, Horasan a’yanının korkarak gözlerini açmasına sebep olmuştur.

Saff-ı gazâda râyet-i ikbâli pâ-y-merd
 Rûz-ı vegâda kabza-i şemşîri dest-yâr (K9/14)
 Eyler hüçûmı düşmen-i dîne ‘Alî-sıfat
 Şemşîr-i hûn-feşânı kılur kâr-ı Zü’l-fekâr (K9/15)
 Şîr-i jeyâna pençe salar gâh-ı hışm u kîn
 Bebr-i yabâna karşı varur vakt-i kârzâr (K9/16)
 Nehengâsâ dil-âverler ‘adûyı yutdılar gitdi
 ‘Aceb deryâ imiş hakkâ bu leşkerghâh-ı ‘Osmânî (K14/21)

Dokuzuncu kasidede diğer üç padişah için söylediklerine benzer ifadelerle karşılaşılmıştır. Bu sefer övülen, savaş sahnesinde yerini alan ve kılıcıyla korku uyandıran III. Mehmed’dir. Üstelik, kızgınlık ve öç almada kükremiş bir arslana ve yırtıcı bir hayvan olan leopar/parsa karşı durabilmesiyle tasvir edilmiştir. Dolayısıyla bu art arda gelen beyitlerin tamamı genel olarak padişahın övgüsünde korkutuculuğuna hizmet etmektedir. On dördüncü kasidedeki örnek beyitte Osmanlı ordusu öncelikle düşmanı yutan deryaya sonra da koparan, parçalayan ve tehlikeli bir hayvan olan timsaha benzetilmiştir. Beyitteki tasvirin kuvveti adeta can kaybı endişesiyle doğacak bir korkunun eseridir.

Bâkî ne gam penâhuñ ola rûzgârda
 Sultân Mehemmed ol şeh-i sâhib-kerem gibi (K16/6)

Yukarıdaki bu beyit ise zamanın getireceklerinden korkmaya değil tam aksine III. Mehmed sayesinde korku ve endişe duymamaya yöneliktir. İşte korkusuzluk da korkunun düşündürdüğü bir olgu olup, şairin elinde şiirin estetik zeminine korkuyu yansıtabilecek bir araç haline gelmiştir.

Dem-i vegâda çü pâ-y-i semendi deprense
 Sîpîhre lerze düşer arza irişür zilzâl (K20/22)

Hocası Kadızâde Şemseddin Ahmet Efendi'nin dört yıl süren Halep kadılığı sırasında yanında olan Bâkî, Halep Beylerbeyi Kubad Paşa'ya "Lâmiyye" ya da "Hilâl" kasidesi olarak bilinen şiirini sunar. Bu beyitte savaş zamanı Kubad Paşa'nın atı hareket ettikçe yerin ve göğün içine korku düşer denmektedir. Bu durum "lerze düşmek" fiiliyle işaretlenmiştir.

b. Bâkî'nin mevki elde edememe korkusu

Bâkî, Nahcivan seferinden dönen Kânûnî Sultan Süleyman'a sunduğu altmış beyitlik kasidesinin fahriye bölümünden sonraki toplam on dokuz beyitte (K2/40-58)

Serverâ devr-i felekden yine şekvâmuz var
Tapuna 'arz idelüm ruhsat olursa el-ân

Muktedâ-yı 'ulemâ Hazret-i Kâdî-zâde
Ma'din-i fazl u hüner menba'-ı 'ilm ü 'irfân

Ol zamân kim birisin medrese-i 'âliyenün
Eyledüñ ana kemâl-i keremünden ihsân

Bu tarîkun nice yıl künc-i medârisde yatup
Elemin çekmiş iken her birümüz nice zamân

Şeref-i hidmetine yüz süre geldük gûyâ
Cûylar kim olalar tâlib-i bahr-i cummân

'Arsa-i bahse girüp cevherümüz 'arz itdük
Tîg-veş her birümüz şimdi kalupdur 'uryân

Zillet ü mihnet ile şimdi tamâm üç yıldur
Yaturuz zâviye-i hücrede bî-nâm u nişân

İrdiler pâye-i a'lâya ser-â-ser emsâl
Buldılar mertebe-i 'âliye cümle akrân

Ne revâdur fuzalâ kala kîbâb altında
Kim görüpdür k'ola deryâyı habâb içre nihân

Mihnet-i fakr belâ gayret-i akrân müşkil
Fukarâ bendelerün arada deng ü hayrân

Bir yıl emrûnle binâ hidmetine nâzır olup
Gördük ol maslahat-ı hayrı bi-kadri'l-imkân

Bu fakîr anda turup hidmete meşgûl oldum
İtmeyüp zerrece sa'yinde kusûr u noksân

Hâsılı cûd u kerem vakti irişdi şimdi
Lutfuña nâzırız ey Pâdişâh-ı 'âli-şân

Sûz-ı dilden bu kadar yanmaz idüm hidmetüne
Câna kâr eylemese âteş-i dâg-ı hirmân

Merhamet mevsimi ihsân demidür sultânım
Lutf kıl her ne ise devletüne lâayık olan

Bezî ile az ola mı ni'met-i cûd u keremün
Yimeden eksile mi hân-ı Halîlü'r-Rahmân

Ser-verâ tevsen-i eyyâm katı ser-keşdür
Ana lutf eyle inen eyleme irhâ-yı 'inân

Emr-i 'âlî yine der-gâh-ı mu'allânundur
Hele biz eyleyelüm vâki'-i ahvâli beyân

Zehre-i çûn u çirâ kimsede yokdur hâşâ
Südde-i devletünündür yine bâkî fermân

diyerek sultandan yardım ister, çünkü Hocası Kadızâde'nin Süleymaniye Medreseleri'nden birinde görevli olması hasebiyle üç yıldır medrese köşelerinde kalmakta ve bir yıldır da medresenin diğer binalarının

yapımında nezâretçilik yapmaktadır.¹¹ İşte Bâkî'nin mevkisini yükseltme isteğine paralel bir biçimde kendi hâlinde memnuniyetsizliğini gösteren bu beyitler, aslında onun daha iyi bir konum elde edememe ile değerinin bilinmeme endişesine ve korkusuna sahip olduğunun da kanıtıdır. Kânûnî'nin takdir ve iltifatlarına ilk defa bu kasidesiyle mazhar olan Bâkî, bu dünyevî korkusunu iktidârın desteğini arkasına alarak bastırmak istemiştir.

Bâkî en çok kasideyi III. Mehmed'e sunmuştur. Diğer padişahlar için yazdıklarına nispeten daha kısa olan bu kasidelerin sayıca fazlalığı, Şeyhülislam Bostanzâde'nin bir oyunu ile Rumeli kazaskerliğinden azledilen Bâkî'nin III. Mehmed'den eski makamını istemesine bağlanmaktadır.¹² Özellikle "Der-şikâyet ez-rûzgâr-ı gaddâr" başlığını taşıyan 10. kasideden alınan aşağıdaki beyitler

Bâkiyâ çarh-ı sitemkârûñ ne cevır itdüklerin
Yek-be-yek 'arz it ki şâh-ı ma'delet-güster bile (K10/9)
Hayli demdür hırka rehn-i hâne-i hammârdur
Havfum oldur ki ola dîvân ile defter bile (K10/10)
Korkaram çâpük-süvâr-ı 'arsa-i 'irfân iken
Esb nâ-geh bir gice bî-cev kala ester bile (K10/11)

bu durumun açık birer göstergesidir. 10. ve 11. beyitlerde "Havfum oldur" ve "Korkaram" diyerek mevkiyle alakalı bu endişelere doğrudan işaret edilmektedir. III. Mehmed'e sunulan ve Divan'da on üçüncü sırada yer alan "Arz-ı hâl be-südde-i bî-misâl-i Sultân Mehmed Hân" başlıklı kasidede ise Bâkî öncelikle

Aldanurdum gül-bün-i 'ömrün yüze güldüğine
'Ahdine tursa zamâne dönme devrân eger (K13/3)
Hâr u zâr olmazdı bülbül hâre yâr olmazdı gül
'Aksine devr itmeyeydi günbed-i gerdân eger (K13/4)

¹¹ Sabahattin Küçük, *Bâkî ve Dîvânından Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 2.

beyitleriyle felekten şikayet eder. Akabinde geçtiği medhiye bölümünde ise beyitler arasında kurduğu teşbih alakası ile padişaha hâlini arz etmekte ve ondan yine yardım istemektedir. Aslında burada ilk beyit müşebbehün bih ikinci beyit müşebbeh olarak düşünülebilir, çünkü Bâkî kaynağına bir süre yağmur yağmayan Nil Nehri nasıl kurumaya yüz tutarsa kendisinin de padişahın ihsanı olmadan sıkıntıya düşeceğini söyleyerek şiirini estetik bir zemine oturtmaktadır.

Lâ-cerem bir gün zemîn-i huşk olur deryâ-yı Nîl
Menba'ından yagmasa bir nice dem bârân eger (K13/8)
Derd ü mihnet çekme der-gâhında ey Bâkî yüri
'Arz kıl bilmezse hâlûñ hazret-i Sultân eger (K13/9)

Divan'da 15. sıradaki 11 beyitlik kısa bir kasideden alınan aşağıdaki örneklerde de şair, içinde bulunduğu duruma dair serzenişte bulunup değerinin bilinmediğini söylemektedir. Söz konusu üç beyit bahar tasvirinden hemen sonradır.

Ne mümkün dest-res dâmân-ı vasl-ı yâre ey Bâkî
Felek nâ-mihribân düşmen kâvî dil-dâr her-câyî (K15/7)
Talup gavvâş-ı dil kaldı derûn-ı bahr-i hayretde
Sanur arayı arayı bulam ol dürr-i yek-tâyı (K15/8)
Sözin lü'lû-yı lâlâdan zamâne tutdı zî-kıymet
Neden şâh-ı cihân bî-kıymet eyler böyle lâlâyı (K15/9)

Bâkî, Semiz Ali Paşa'ya *Rûh-bahş oldu Mesîhâ-sıfat enfâs-ı bahâr/Aç-dılar dîdelerin hâb-ı 'ademden ezhâr* matlalı "Bahâriyye"si ile "Hâtem" redifli kasidesini sunarak sadrazamın takdirlerini kazanır. Sadrazamın dikkatini çekip takdirini kazanmak Bâkî için aynı zamanda Kânûnî Sultan Süleyman'a ulaşma yollarından biri olmuştur.¹³

¹² Sabahattin Küçük, *Bâkî ve Divânından Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 7.

¹³ Haluk İpekten, *Bâkî, Hayatı Sanatı Eserleri*, 6. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2007, s. 14.

Güher-i fursatı aldurma sakın devr-i felek
 Sîm ü zerle gözünü boyamasun nergis-vâr (K18/23)
 Koma Bâkî kuluñı cür'a-sıfat ayakda
 Dest-gîr ol aña ey dâver-i 'âlî-mikdâr (K18/48)
 Koma ayakda bu masnû' u murassa ' nazmı
 Elde hoş yaraşur ey Âsaf-ı saf-der hâtem (K19/51)

İlk iki beyit Bahâriyye'ye, ikinci beyit de "Hâtem" redifli kasideye aittir. Burada Bâkî'nin kendisi adına duyduğu korkunun hâmîsiz kalıp bir mevkiye ulaşamayacağı endişesinden kaynaklandığı ifade edilebilir. Her iki beyitte de "ayakda koma" diyerek "garip, âvâre ve ortada bırakmama"¹⁴ isteğini kullanması dikkat çekicidir ve bu, Bâkî'deki dünyevî korkunun belkemiğini meydana getirmektedir.

Hocası Kadızâde'nin dört yıl süren Halep kadılığı sırasında yanındaki olan Bâkî, Halep Beylerbeyi Kubad Paşa'ya sunduğu kasidenin (K20/29-39) medhiye ile fahriye bölümleri arasındaki şu beyitlerle kendisine yardım ister.

Şu câmı sundı baña ser-verâ bu sâkî-i dehr
 Şarâbı zehr ile âlûde dârü-yı kattâl

Şarâb-ı hayret ile şöyle mest ü medhûşam
 Ne dest-i 'akla tasarruf ne pâ-yı fikre mecâl

Hemîşe san'at u pîşem dem-â-dem endîşem
 Özümle bahs u cedel yılduzumla ceng ü cidâl

Kemend-i 'acz ile olmazdı dest ü pâ beste
 Bu bendi geçmese baña zamâne-i muhtâl

Elündedür çü bu gün hall-i müşkilât-ı enâm
 Enâmil-i keremün kıl bu 'ukdeye hallâl

¹⁴ Komisyon, *Tarama Sözlüğü*, I. C., TDK, Ankara 1995, s. 307.

Sehâb-ı mekremet ü menba'-ı mürüvvetsin
Nem-i sehân ile ser-sebz gül-şen-i âmâl

Bu gül-şen içre seni serv-i ser-firâz görüp
Su gibi ayaguna akdı hâtır-ı meyyal

Sezâ-yı merhamet ü müstahikk-ı 'âtîfetem
Nevâl-i fazluñ idersen mahallidür ifzâl

Boyandı kanlu yaşum silmedin elüm ale
Ayakda kaldum eyâ ma'din-i kerem elüm al

Tapuna yüz süre geldüm safâ-yı hâtır ile
Zülâl gibi beni gül-sitân-ı lutfuna sal

Dilümde şekker-i şükr-i fevâzıl-ı keremüñ
Tapuñı arz ide geldüm ne ise mâ-fi'l-bâl

Halep'ten İstanbul'a dönerken Konya'da tanıştığı Ebussu'ud Efendi'nin oğlu Şam Kadısı Mehmed Çelebi'ye de bir kaside sunan, bu kasidenin fahriye bölümündeki

Lâyık-ı devlet ü şâyeste-i ikbâl oldur
Kalmaya Bâkî-i bî-çâre melûl ü gamgîn (K26/31)

beyti ile amacını açıkça belli eden Bâkî, Şam Kadısı Mehmed Çelebi'den aldığı tavsiye mektubunu İstanbul'da Ebussu'ud Efendi'ye "Lâ-miyye" kasidesiyle birlikte vermiştir. Aşağıdaki altı beyit bu şiire aittir. Öncelikle ilk beyit medhiye bölümündedir; kalan beş beyit ise fahriye ile dua bölümleri arasında söylenmiştir.

Kemîne-bende-i dîrînenem hudâvendâ
Bu bende cânibini lutfuñ itmesün ihmâl (K21/20)
Velîkin âyine-i tab'-ı safvet-âyînüñ
Bu rûzgârda var sûretinde gerd-i melâl (K21/26)

Fezâ-yı fakr u felâketde savlecân-ı kazâ
 Getürdi gûy-sıfat döne döne başuma hâl (K21/27)
 Hemîşe nergis-i ikbâl u baht hâb-âlûd
 Hemîşe turra-i tâli' müşevveşü'l-ahvâl (K21/28)
 Nigîn-i baht u sivâr-ı sa'âdet elde degül
 Ayakda kodı zamâne niteki zer halhâl (K21/29)
 Hezâr bâr belâ pûtesinde kâl oldum
 Henüz âteş-i mihnetde yok halâsa mecâl (K21/30)

Devrin sadrazamı Rüstem Paşa'nın şeyhi Baba Efendi lakaplı Filibeli Mahmud Efendi'ye sunduğu kasidelerden¹⁵ Bâkî'nin kendisini hâla istediği hâmîye, makama ve refaha kavuşmamış olarak gördüğü anlaşılmaktadır:

Sarsar-ı gam fikrüm evrâkın perîşân eyledi
 Çihre-i zerdüm belâdan buldı reng-i za'ferân (K22/25)
 Cür'a-i câm-ı belâ-encâm-ı gam bî-hûş idüp
 'Âkıbet kıldı humâr-ı derd ü mihnet ser-girân (K22/26)
 Cür'a-veş ayakda kodı sâkî-i devrân beni
 Dest-gir ol ey emîr-i meclis-i devr-i zamân (K22/27)
 Himmetüñ şimşâdınuañ şâh-ı bülendi var iken
 Kanda yapsun şâh-bâz-ı tab'-ı Bâkî âşiyân (K22/28)
 Ey Hâce-i yegâne senün âsitânua
 Bâkî kemîne bende geçer kemterîn gulâm (K23/28)

¹⁵ Sabahattin Küçük, Bâkî Divanı'nın tenkitli basımını yaptığı eserinde 22. kasideyi "Kasîde-i Bâkî berây-ı Hâce-i Sultan Selîm", 23. kasideyi de "Kasîde-i diğere be-nâm-ı berây-ı Hâce-i Sultan Selîm" başlığı ile vermiş; 22. kasidenin başlık dipnotuna bu kasidenin Divan'ın diğer nüshalarında Baba Efendi'ye sunulduğu bilgisinin olduğunu eklemiştir (1994:55-59). Buradan her iki kasidenin de Baba Efendi lakaplı Filibeli Mahmud Efendi'ye sunulduğu bilgisi çıkarılmaktadır, ancak İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı* adlı eserinde II. Selîm'in şehzâdeliğinde ve pâdişahlığında hocası Birgili Ataullah Efendi'dir bilgisini vermiştir (1988:146). Bu yazıda Sabahattin Küçük'ün çalışması esas alındığından onun verdiği bilgiler sürdürülmüştür.

Hâk-i derûn sücûdın ider bir fütâdedür
 Lutf eyle dest-gîri ol itsün biraz kıyâm (K23/29)
 Ser-rişte-i murâdı n'ola elde bulsa ol
 Habl-i metîn-i 'ahdüñe kılmışdur i'tişâm (K23/30)
 Gerdûn-ı dûna eylemez ol 'arz-ı ihtiyâc
 Tapun tururken eyleye mi minnet-i li'âm (K23/31)

c. Aşk, âşık, sevgili bağlamıyla ifade edilen korkular

Dünyevî korkuların bir diğer kolunu oluşturan aşk, âşık, sevgili bağlamıyla ifade edilen korkulara dair örnekler Divan'daki gazellerden elde edilmiştir. Bunun nedeni gazelin Divan şiirindeki aşk psikolojisinin esas yansıtılma yeri olmasıdır. Ö. Faruk Akün "Bütün Divan şiiri, işlediği duygu ve konulara topluca bakıldığında görüleceği üzere aşk konusu üzerine kurulmuştur. Aşk temi kaldırılacak olsa hemen hemen bütün divanlar boşalır."¹⁶ demiştir.

Divan şiirindeki geleneğin belirlediği aşk tek taraflıdır. Onda seven yalnızca âşıktır. Sevgili ise âşığına karşı ilgisiz, vefasızdır. Üstelik sevgili, âşık için dâima bir sultan, efendi veya sahip konumundadır.¹⁷ A. Atilla Şentürk, "Osmanlı şiirinin tipik bir özelliği de tek beyitte yerine göre Allah, Peygamber, zamanın padişahı, kendisine değer verilen büyük bir insan yahut karşı cinsten bir sevgiliye varıncaya kadar genişleyebilen, hüviyeti meçhul, daha doğrusu herkese ve her meşrebe göre değişebilen bir sevgili yelpazesinin aynı anda oluşturulabilir olmasıdır."¹⁸ der.

Âşık, rakiplerinden sevgilinin cevrenden ve ayrılığından sürekli şikayet etmekle birlikte, sevgilinin eziyet ve cefadan vazgeçmesini de istemez; çünkü sevgilinin uzaktan yüzünü göstermesi bile âşık için lü-

¹⁶ "Divan Edebiyatı", *İslam Ansiklopedisi*, 9 C., Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 414.

¹⁷ Ömer Faruk Akün, "Divan Edebiyatı", *İslam Ansiklopedisi*, 9 C., Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 415.

¹⁸ "Osmanlı Şiirinde 'Aşk'a Dair", *Doğu Batı Dergisi*, Aşk ve Doğu Sayısı, Ankara 2006, s. 66.

tuftur. İnsan ve Tanrı arasında idealize edilmiş bir güzel tasviriyle karışımıza çıkan sevgilinin naz ve eziyetten vazgeçmesi, yani âşığın “gözden düşmesi” ve ondan ayrı kalması aşktan doğan en büyük tehdittir. İşte bu başlık altında da Bâkî’nin güzel karşısında duyduğu korku ifadeleri sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Korkunun fiziksel görünümle ifadesi

Korkuya eşlik eden kalp atışlarının hızlanması, soğuk terleme, titreme, irkilme ya da şoka girerek donup kalma gibi pek çok fiziksel görünümü herkes tecrübe yoluyla bilebilir. Öyleyse “(dil) ü cân ditremek, endâmı ditremek, endâmın lertzân itmek, lebin dişlemek, lerze düşmek, lerze tutmak, lerze virmek” kelime grupları ile temelde sevgiliden ayrı kalma korkusunun metne yansıtıldığı söylenebilir. Aynı zamanda âşığın âhı ve aşkın kendisi de korkunun sözkonusu fiziksel tezahürlerine neden olmaktadır.

(dil) ü cân ditremek:

Haber-i hecrün ile tende dil ü cân ditrer

Esicek bâd-ı hazân berg-i dirahtân ditrer (G137/1)

Şu mâhî gibi kim hâk üzre düşmüş sudan ayrılmış

Zülâl-i tîg-i dil-berden cüda cismünde cân ditrer (G139/4)

endâmı ditremek:

Peyâm-ı hançer-i ser-tîzin ol mâhun degürmişdür

Anun’çün ditrer endâmı çemende bâddan bîdün (G251/3)

endâmın lertzân itmek :

‘Adûnun tîg-i kâfir gibi lertzân itdi endâmın

Miyânına takındı husrev-i sâhib-kırân hançer (G155/2)¹⁹

lebin dişlemek:

Görmesün kimse sakın diyü lebin dişler bana

Bakdugumca ol büt-i şekker-şikenden cânibe (G440/3)

¹⁹ Bu gazelin tamamı iktidârın korkutuculuğu için verilen örneklere benzer bir üslupla yazılmıştır.

lerze düşmek:

Şöyle sarsar felegi sadme-i bâd-ı âhum
 ‘Âleme lerze düşer günbed-i Keyvân ditrer (G70/2)
 ‘Arz idince şîve-i reftârını bâd-ı sabâ
 Lerze düşdi serv-i bâgun cümle-i endâmına (G480/2)

Üstelik Bâkî, âhından sakınılması yani korkulup çekinilmesi gerektiğini de söyleyerek durumu pekiştirmektedir.

Sakın sakın ki ey kaşı yâ tîr-i âhdan
 Ger gök demür olursa felekler deler geçer (G62/3)
 Nâr-ı âhumdan hazer kıl ey sipihr-i pîre-zen
 Tutuşur bir gün sakın ol âsmânî çenberün (G258/4)
 Gülistân-ı cihânı bâda virmişdür dem-i serdüm
 Sakın âhum yilinden ey nihâl-i nâz-perverdüm (G344/1)

lerze tutmak:

Gözlerüm segridügi bu ki hayâlün üzre
 Göricek lerze tutar dîde-i giryân ditrer (G137/2)

lerze virmek:

Lerze virdi ‘âleme saldı zemîne zelzele
 Gulgul-i kûs u nefîr-i sît-i ‘âlem-gîr-i ‘aşk (G236/5)

Korkunun doğrudan korkuyu düşündürecek kelimelerle ifadesi

Bu alt başlıkta “cebîn, hatar, hatar-nâk, havf, korkmak, pervâ” kelimeleri ve endişe ya da şüphe bildiren “Korkaram/Korkarın!/Korkum bu!/Korkum oldur!” kelime gruplarının kullanıldığı örnekler sıralanmıştır. Buradaki korkuların temelinde de sevgili ya da aşkın kendisi bulunur. Yalnız 534/3 ve 534/4 ile 545/3 numaralı örneklerde durum farklılaşmaktadır. Şöyle ki aşağıdaki iki beyitte sevgilinin neden olduğu bir korku yoktur ve korktuğu söylenilen kişi sevgilinin kendisi olup muskanın koruyuculuğuna sığınmaktadır.

Takinur göz degmesün diyü hamâ’il boynına
 Sakınur yavuz nazardan n’eylesün anacugı (G534/3)

Yalunuz nev-rüstedür seyr itmege korkar dahi
Kanda gitse bilesince salınur lâlâcuğı (G534/4)

545. gazelin üçüncü beytinde ise “Bir cây-ı hatar olmasa ‘âlemde ne-
dendür / Ebrûn bu gözi yaşı vü berkun hafekânı” cây-ı hatar ile bu dün-
yanın tehlikeli ve korkutucu olduğu söylenmektedir.

cebîn:

Secde kıldı göricek mâh kaşun mihrâbın
Bilmeyen şöyle hayâl eyledi kim ola cebîn (K26/22)
Sücüd itdi mihrâb-ı ebrûna mâh
Anı bilmeyenler sanurlar cebîn (G368/3)

gam yemek:²⁰

Nûş iden câm-ı lebün ölmekden aslâ gam yimez
Kim humârı olmaz ey sâkî şarâb-ı Kevser’ün (G258/3)
Ne gam endîşe-i zilletten ey Bâkî bu menzilde
Hidâyet reh-beri lutfın ana kim dest-gîr itdi (G523/6)

hatar-nâk:

Bu râh-ı hatar-nâkdan Bâkîyâ
Güzâr itmez illâ ki bî-bâk olan (G349/5)

havf itmek:

Havf ider sanma beni hançer-i bürrânundan
Degme nesneyle kesilmem sanemâ yanundan (G389/1)

korkaram / korkarın! / korkum bu! / korkum olur!:

Anun için varmazam ben kuyuna giryân olup
Hâk-i râhun korkaram cânâ gözümnden ter düşer (G119/4)
Kemerüm gibi miyânını kenâr ide diyü
Korkaram va’de-i vaslına nigâr ide hilâf (G231/3)
Sûz-ı ‘aşkunla bir şeb âh idicek
Korkaram oda yanar kâşâne (G471/6)

²⁰ “Endişe etmek, üzülmek” anlamlarının yanında bu beyitlerde doğrudan “korkmak” anlamında kullanıldığı görülür.

Tevbe meyden Bâkiyâ âsândur ammâ korkaram
 Döymeyem sâkî-i sîmîn-sâ'idün ibrâmına (G457/5)
 Bâkiyi gam öldürür 'aşkun yolında korkarın
 Şimdi mi çekdi belâyı râh-rev yoldaşdan (G376/5)
 Kaşun kemânı kendüyi hayli gerer çeker
 Korkum bu sîne tîr-i müjenden zarar çeker (G163/1)
 Korkum oldur göz dege hâk-i der-i cânânuma
 Yohsa kühl-âsâ çekerdüm çeşm-i hûn-efşânuma (G434/1)

pervâ:

Yanar od içre girür şem'-i ruhun şevkiyla dil
 Yanmadan pervâsı yok her hidmete pervânedür (G136/2)
 Tâlib-i şem'-i vasl olunca kişi
 Oda yanmakdan ana pervâ ne (G471/2)

Korkunun anlam alanında görülebilecek kavramlarla ifadesi

Aşk, âşık ve sevgili ile ilgili bir tehditin beyitlerde doğrudan işaret edilmesinin yanında korkunun anlam alanında görülebilecek kavramlarla da ifade edilebileceği düşünülmüştür. "Dirîg itmek, ihtirâz itmek, kaçmak, sakınmak, hazer eylemek, zinhar!" bu izlekte tespit edilebilen kelime ve kelime gruplarıdır. Bu nedenle âşığın kendisini tehdit altında gördüğü, sevgiliye sığındığı ve ondan ihsan istediği beyitler korkunun estetik zemine yansıtılması için birer araç haline gelmiştir. Aynı zamanda korkunun tersten okunmasıyla korkusuzluğun metinde "baş açık, bî-bâk, bî-pervâ, ser-endâz" kelimeleriyle doğrudan yansıtıldığı görülmüştür. Bu alt başlıkta kutsal olmayan bir korku kaynağına daha yer verilecektir. Metinde "nâşî" kelimesiyle gösterilen bu korku kaynağı ne padişah ne de sevgilidir. Nâşî kelimesi için Ferheng-i Ziyâ'da "vukufsuz, ecnebi"²¹ karşılığı verilirken; Steingass'ta "anything

²¹ Ziya Şükun, *Farsça-Türkçe Lugat*, III. C., Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1996, s. 1861.

arising, appearing or produced in the night”²² tanımına da rastlanmıştır. Burada “nâşî”nin mezhep dışı, yabancı, geceyle ilişkilendirilen ve el-betteki korkulan biri olduğu sonucuna varılmıştır.

nâşî:

Tutarken câmı nâşî gelse tâc ü günbed altında
Mey-i gül-rengi pinhân eyle ey soñ habâb-âsâ (G2/7)

dirîg itmek:

Sehâb-i lutfun âbın teşne-dillerden dirîg itme
Bu deştün bağıryanmış Lâle-i Nu’mânıyuz cânâ (G13/2)
Kâmetün cilvesin dirîg itme
Pâdişehler bülend-himmet olur (G93/3)

kaçmak:

Dil ne mihnetden kaçar hergiz ne gamdan incinür
Hecr elinden çekdügi cevri sitemden incinür (G76/1)
Leblerün mâ’ili kaçmaz hat-ı nev-hâsteden
Gam degül tâlib-i nûş olana nîş-i zenbûr (G125/3)
Hezârân ‘özi leng eyler kaçır meydâna gelmezdi
Eger Tatar-ı gamzen da’vet itse cenge Timûr’ı (G484/3)

sakınmak:

İhtirâz itmedünüz aldılar elden câmı
Vâkıf itmen sakınun kimseyi esrâra meded (G40/4)
Gice tenhâ işigi hâkine yüzler süreyin
Sakınun kimse haber virmesün agyâre meded (G40/5)
Kazâ-yı âsmânîden sakınmak sūd-mend olmaz
Rızâdur çâresi ‘aşkun görünmez bir belâ ancak (G234/5)
Sûfi gelicek açma sakın ‘aşk hadîsin
Dânâ-dil isen sırrunı nâ-dâne tuyurma (G405/4)

²² F. Steingass, *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Librairie du Liban Publishers, Beirut 1998, s. 1374.

zinhâr!:

Bâkî gözinden eyle hazer sorma leblerin
Zinhâr gâfıl olma şarâbun yasagı var (G53/6)
Zinhâr sakın mey yirine kanun içerler
Keyfiyyetün ol gözleri mestâne tuyurma (G405/2)

baş açuk:

Tarama Sözlüğünde “korkusuz pervasız”;²³ Meninski’de “servâz”²⁴ yani baş oynatan, başını feda eden yiğit, cesur anlamındaki ser-bâz karışılığı verilmiştir.

Hasret-i câm-ı lebün şol denlü te’sîr itdi kim
Kıpkızıl dîvâne mey baş açuk abdâlun habâb (G18/4)
Lâle çemende başı açuk kıpkızıl deli
Sevdâ-yı hâl-i yar ile muhtel dimâgı var (G53/4)
Farkında kılup yâsemeni dâgına penbe
‘Aşkunda geçer baş açuk abdâl karanfûl (G284/2)
Ruhunun lâle baş açuk delüsi
Hâli sevdası var dimağında (G424/3)

bî-bâk:

Bu râh-ı hatarnâkdan Bâkıyâ
Güzâr itmez illâ ki bî-bâk olan (G349/5)

bî-pervâ:

Câm-ı gül-gûn al ele nûş eyle bî-pervâ bu gün
Kuvvet-i bâzûn ile bir dil-ber-i meh-pâre çek (G254/3)
Şikâyet cevri dil-berden dil-i şeydâyı söyletsen
Günâh andan yine ol şûh-ı bî-pervâyı söyletsen (G264/1)
‘Aşkınun sevdâsına düşdüm yitürdüm kendümi
Kanda buldum bilmezin ol şûh-ı bî-pervâyı ben (G381/2)

²³ Komisyon, I. C., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 417.

²⁴ Mertol Tulum, Meninski’nin *Thesaurus’u ve XVII. Yüzyıl İstanbul Türkçesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011, s. 373.

Son iki beyitte korkusuz olan sevgilidir.

ser-endâz:

Pây-bûsın isteyen ol sâkî-i gül-çihrenün

Kendüyi nergis gibi mest-i ser-endâz eylesün (G388/4)

Sonuç

Korku, her yerde ve her zaman kendisini hissettirebilecek derecede güçlü bir duygu ve kavramdır. Korkunun tanımı, bu kavramın merkezinde gerçek ya da hayali bir tehdit algısının olduğunu gösterir. Bundan ötürü her bir insan için sığınma ihtiyacı doğar.²⁵ Çalışmamızda da geleneksel kimliğiyle öne çıkan Divan edebiyatının teknik olgunlukta en mükemmel örneklerini vermiş olduğu kabul edilen XVI. yy.'ın büyük şairi Bâkî'nin Divanı'nda nelerin tehdit olarak algılandığına bakılmıştır. Öncelikle kaynakları itibarıyla kutsal/dinî ve kutsal olmayan/dünyevî olmak üzere iki ana korku grubu belirlenmiştir. Dinî korkular için Allah, günah, ölüm ve öteki dünya kavramlarıyla oluşturulan anlam çerçevesine eserden bulunabilen örnekler sayıca azdır. Bu durumun gerek Divan edebiyatının gerekse şairin söz konusu kavramlara romantik bir bakışla yaklaşmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Hatta ortaçağ Avrupası için söylenenleri paralel bir okumayla Asya için de kabul edersek özellikle ölüm karşısında insanların bir direnme veya reddetme tutumu içerisine girmeyip, bunu vakur bir biçimde karşıladıkları sonucuna varılabilir.²⁶ Dolayısıyla ortada bilinçli bir korkusuzluk vardır, dahi denebilir.

Dünyevî korkular ise üçe ayrılmıştır. Bunlar "iktidar sahibinin korkutuculuğu, mevki elde edememe korkusu ile aşk, âşık ve sevgili bağlamından doğan korku"dur. Öncelikle bu korkular, iktidar sahiplerine sığınarak yazılan kasidelerle eserin estetik zeminine yansır. Kaside dış âleme yönelik yapılan tasvir ve övgüler ile şairin kendi iç âlemin-

²⁵ Halis Çetin, *Korku Siyaseti ve Siyaset Korkusu*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012, s. 31.

²⁶ Philipe Aries, *The Hour of Our Death*, Penguin Books, 1983, s. 13.

den duygu ve düşünceleri de aksettiren bir nazım biçimidir. Bir diğer ifadeyle kaside, sanat yönü yanında divan şairine bir caize kapısı da olmuştur. Bâkî kasidelerin içine yerleştirdiği dünyevî endişeleri ve korku yansımalarıyla bu kapıları sonuna kadar zorlamış bir şair olarak karşımızdadır.

Kasidelerdeki dünyevî korkuların iki kaynağı vardır: iktidar sahibi olan padişahlar ya da zamanın büyükleri ile iktidar sahibi olmaya çalışan Bâkî. İktidar sahibinden korku "havf", "hîrâsân olmak", "mehâbet göstermek" kelime ve kelime gruplarıyla doğrudan gösterilmiştir (K1/22, K8/13, Kt5/1, 2, G407/5). Geriye kalan beyitlerde ise hışmından ve kahrından korkulan iktidar sahibi, alev gibi parlayan ve kan dökücü olan kılıcıyla özellikle din düşmanlarına saldırıp, onları mahvetmekte hatta atının ayağının bir hareketiyle yeri ve göğü titretmektedir. Buna benzer bir tablo Kânûnî Mersiyesi'nin VI. bendinin birinci ve beşinci beyitleri arasında da mevcuttur.²⁷ Kasidelerin medhiye bölümlerinde özellikle teşbihten faydalanılarak oluşturulan benzer tasvirler ile Bâkî, okuyanın ve dinleyenin muhayyilesinde iktidar sahibinin düşmandan gelebilecek muhtemel tehditi bilinçli olarak algıladığı ve ona karşı bilinçli bir şekilde mücadele ettiği imajını yaratmaya çalışır. Mannoni'nin de dediği gibi korkusuz iktidar sahibinin kahramanlığı ile tehlikeye ve onun yarattığı duygular üzerine bir zafer kazanarak korkuya tam ve görkemli bir biçimde hakim olunacağını gösterir.²⁸ Kasidelerden örnek olarak alınan 77 beytin içinde yalnızca 19'unun bu türden olması ise kişilerin övgüsünde güç ve iktidarlarına binâen sözü edilen korkutuculuklarının şiirin estetik zeminine katkı sağlayacak bir unsur olarak kaldığının bir kanıtıdır.

İktidar sahibi olmaya çalışan Bâkî öncelikle yaptıklarını, içinde bulunduğu durumu ve bu durumdan hoşnutsuzluğunu dile getirir. Kasidelerin medhiye bölümlerinden önce, medhiye bölümlerinde fakat

²⁷ Sabahattin Küçük, *Bâkî Divanı (Tenkitli Basım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994, s. 79.

²⁸ Pierre Mannoni, *Korku*, çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, 1995, s. 100.

çoğunlukla fahriye bölümlerinden sonra ya da medhiye ile fahriye bölümleri arasında yer verilen bu ifadelerde felekten ve zamandan şikayet edilir; değerinin bilinmeyerek ortada bırakıldığı söylenir. “Havfum oldur” ve “korkaram” gibi doğrudan söylenen veya beyitlerin genelinden anlaşılan bu şikayetler aynı zamanda makam ve mevki edinme isteğinin gerçekleşmeme durumunun yarattığı gerilim ve korkunun da tezahürleri olarak karşımıza çıkmaktadır. 77 beytin 58’inde devrin nüfuzlu kişilerinden yararlanarak sürekli bir yükselme isteği peşinde olduğunu açıkça gösteren Bâkî, kasidelerin nesip/teşbib bölümlerindeki kadar mecazdan yararlanmamıştır. Bu ifadelerin nesip/teşbib bölümleri ya da gazellerden daha sanatsız olması bizi, korkan bireyin zihnen mevki tehditiyle meşgul olduğu düşüncesine götürür.²⁹

Aşk, âşık ve sevgili bağlamından doğan korkuların temelinde sevgiliden ayrı kalma tehditi vardır. Sevgilinin korkusuz olmasının beyitlerde yerini bulduğu gözlemlendiği gibi (G264/1, G381/2) zaman zaman sevgilinin korkabileceğini gösteren beyitlere de rastlanmıştır (G534/3, 4).

Metnin genel olarak sağladığı “cebîn, ne gam, gam yemek, hatar, hatar-nâk, havf, havf itmek, hirâsân olmak, korkaram/ korkarın, korkmak, korkum bu!, mehâbet, mehâbet göstermek, pervâ” doğrudan korkuyu düşündürecek kelime ve kelime gruplarıdır. “(Dil ü) cân ditremek, endamı ditremek, endamın lerzân itmek, lebin dişlemek, lerze düşmek, lerze tutmak, lerze virmek” ise korku duyanların hallerini yansıtır niteliktedir. “Baş açuk, bî-bâk, bî-pervâ, ser-endâz” ise korkusuzluğu göstermektedir. Korkunun çıktığı merkez olarak düşünülen Allah ve sevgilinin yanı sıra “nâşî” de kullanılmıştır. “Merg-ölüm, cennet-firdevs-cehennem-dûzah-tamu-uçmak, dirîğ itmek, hamâ’il, ihtirâz etmek, hazer etmek, hazer eylemek, hazer kılmak, kaçmak, sakınmak, zinhar!” ise metindeki korku izlerinin takibinde korkunun anlam alanında kabul edilen kelime ve kelime gruplarındandır.

²⁹ Pierre Mannoni, *Korku*, çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, 1995, s. 11.

Ele alınan metinde korku ile ilgili bulunabilenlerin yalnızca yukarıda söylenenler olduğunu iddia etmek, korku kavramını hafife alarak onun her defasında insana verdiği dersi unutmak demektir. Dolayısıyla söylenen küstahlığa düşmemek için bu türden çalışmaların sürekli bir okuma ile desteklenmesi gerekecektir.

Kaynaklar

- Akün, Ömer Faruk, "Divan Edebiyatı", *İslam Ansiklopedisi*, 9 C., Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.
- Aries, Philipe, *The Hour of Our Death*, Penguin Books, 1983.
- Çavuşoğlu, Mehmet, "Bâkî", *İslam Ansiklopedisi*, 4 C. Türk Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991.
- Çetin, Halis, *Korku Siyaseti ve Siyaset Korkusu*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.
- İpekten, Haluk, *Bâkî, Hayatı Sanatı Eserleri*, 6. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2007.
- Komisyon, *Tarama Sözlüğü*, I. C., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- Köprülü, M. Fuad, "Bâkî", *İslam Ansiklopedisi* 1. C. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997.
- Küçük, Sabahattin, *Bâkî Divanı (Tenkitli Basım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994.
- Küçük, Sabahattin, *Bâkî ve Divânından Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Mannoni, Pierre, *Korku*, çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, 1995.
- Steingass, F., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Librairie du Liban Publishers, Beirut 1998.
- Şentürk, A. Atilla, "Osmanlı Şiirinde 'Aşk'a Dair", *Doğu Batı Dergisi*, *Aşk ve Doğu Sayısı*, Ankara 2006.
- Şükun, Ziya, *Farsça-Türkçe Lugat Gencine-i Güftar, Ferheng-i Ziya*, III. C., Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1996.
- Tulum, Mertol, *Meninski'nin Thesaurus'u ve XVII. Yüzyıl İstanbul Türkçesi*, Türk Dil Kurumu Yayınları 1011, s. 373.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988.

Yeniterzi, Emine, "Divan Şiirinde Ölüme Dair Bazı Hususlar", *SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1994:4.

Yılmaz, Mehmet, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*, Kesit Yayınları, İstanbul 2013.

<http://www.tdk.gov.tr/03.08.2013>.

Korku Edebiyatı ve 1002. Gece Masalları'nda Tekinsiz Mekânlar

Macit Balık*

Gotik Edebiyat

Gotik, edebî bir tür olarak Türk edebiyatında uzun süre bayağı bulunmuş ve dışlanmışsa da özü itibariyle korku imgelerine yer veren birçok yazar ve esere rastlamak mümkündür. Birey ve toplumun en tabii hislerinden biri olarak korku, muhtelif zaman ve şartlar altında değişik formlar ve farklı yazın türleri içinde ortaya çıkmış psikolojik ve sosyo-psikolojik bir gerçeklik olarak edebî metinlerin vazgeçemediği yönelimlerden olagelmıştır.

Batının sosyo-politik ve tarihsel şartları içinde gelişen gotik, 'Gotlar'a dair gibi bir anlama geliyorsa da "gotik edebiyatın, beşinci yüzyılda Avrupa'da önüne geçilmez bir istila dalgası başlatarak Roma İmparatorluğu'nun çöküşünü hızlandıran 'barbar' bir kavim olan Gotlar'la"¹ ilgisi yoktur. Bir sanat terimi olarak 'gotik', 12. ile 16. yüzyıllar arasında Avrupa mimarisinin bir tarz ve üslûbunu tanımlamak için ilk kez Rönesans'ta kullanılmıştır. Korku ve dehşet endüstrisi ve edebiya-

* Yrd. Doç. Dr. Macit Balık, Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bitlis. macitbalik@gmail.com

¹ Kaya Özkaracalar, *Gotik*, L&M Yayınları, I. Baskı, İstanbul, 2005, s. 8.

tı üzerine oldukça geniş ve yetkin çalışmalar yapmış olan Giovanni Scognamillo, mimarîden resme geçen gotiğin oradan da gotik mimarisi tutkunu yazarlarla (Walter, Backford, Scott gibi) edebiyata geçip iyice yerleştiğini ifade eder.² Gotiğin mimarî bir tarzdan edebî bir türe evrilmesi ve yaygınlaşması ise 18. yüzyıla rastlar. Bu rastlantının tesadüfî olmadığını belirten Çiğdem Pala Mull, gotiğin edebiyatta canlanışının sosyal, politik ve tarihsel sebeplerini şöyle açıklar:

Gotiğin edebiyattaki canlanması, Aydınlanmanın akla yaptığı vurguya bir karşı çıkış olarak değerlendirilebilir. Tekinsiz olan; burjuva devrimi, Aydınlanma, bilimsel rasyonaliteye karşı bir tepki olarak ortaya çıkar. Vampirler, ölümsüzler, canavarlar, hayaletlerin yaşadığı dünya, Akıl Çağının, yasalar, kurallar ile açıkladığı bir dünyaya, rasyonel düşünceye ve duyguları reddetmeye yönelik inanışlara karşı estetik ve düşünsel bir başkaldırıdır. Kilisenin öğretilerinin ve batıl inançların yarattığı dogmalara karşı aklın güvenilirliğini savunan Aydınlanma düşüncesinin tersine, gotik romanların yarattığı dünyada duyular güvenilmezdir, akıl olayları kavramakta ve anlamakta yetersiz kalır ve doğüstü güçler korkusuzca hüküm sürer.³

18. yüzyıl İngiltere'sinde patlak veren ve akım haline gelip yükselen bir edebî eğilimin karşılığı olan gotik, "bir tepki, bir çeşit karşı koymadır. Bazen de soylu bir sıkıntının ve bir bunalımın ifadesidir."⁴ Bu tepkinin dünyaya ve bu dünyanın oluşturduğu ruhsal ve düşünsel baskıya karşı olduğunun altını çizen Scognamillo'ya göre gotik edebiyat türü, aydınlanma çağının, sınıfsal bir boşalma olduğu gibi kurgunun, düş gücünün, bastırılmış duyguların ve arzuların sığınağı ve ürünlerinden biridir. Onun tespitleri içinde dikkate değer hususlardan biri de korkunun gotik akımdan çok daha önce destanlarda yer aldığı, gerek gotik edebiyatın gerekse fantastik edebiyatın kaynak ve çıkışlarının destanlarda bulunabileceğidir.⁵ Çağdan çağa Batı'nın, Doğu'nun ve

² Giovanni Scognamillo, *Dehşetin Kapıları (Korku Edebiyatına Giriş)*, Mitos Yayınları, I. Baskı, İstanbul 1994, s. 24.

³ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, Ürün Yayınları, Ankara, 2008, s. 10.

⁴ Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1996, s. 48.

⁵ Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 48.

Uzak Doğu'nun yazılı kaynaklarında, halk tipi anlatılarında, giderek edebî yapıtlarında korku hiç eksik olmayan, ağırlığını koruyan bir olgudur; yazarın da, okurun da hayal gücünü ve kişisel veya ırksal-toplumsal karabasanlarını yüzeye çıkartır, çıkmalarına destek olur. Scognamillo, bilinenin aksine korku edebiyatının İngiltere'de ortaya çıkmadığını ortaya koymakla birlikte, en büyük ve en etkin katkıyı Gotik adını alacak olan akımdan yüzyıllar önce İngiltere'den aldığını söyler. Kendi korkularını içeren her ulusal destan gibi, yaklaşık olarak bin yıllık bir geçmişe sahip *Beowulf Destanı* da İngiliz edebiyatında ilk kez bir dehşetler panoraması çizer.⁶

Gotik eserlerin kurgusal yapısında neredeyse değişmez bir anlatım açısı, anlatıcı tutumu ve zaman akışı vardır. Evvela çizgisel ilerlemeyen bir anlatım tarzı göze çarpar. "Zamandizinsel bir anlatım yeri-ne zamanda sıçramalar, ileriye ve geriye dönük atlamalar vardır. Romanlardaki eş zamanlı anlatılar, birbirinin içine geçmiş anlatılar, ana anlatıdan uzaklaşıp, hatta tamamen unutup tekrar geri dönüşler karmaşık bir yapının oluşmasına neden olur."⁷ Gotik eserlerde daima kurgusallık ve yapaylığın öncelendiği görülürken, geçekliğin olduğu gibi aktarılması söz konusu edilmez. Sıklıkla kullanılan kahraman-anlatıcı, okuyucuyla özdeş bir algı ve yanılgı oluşturma işlevi görür. Bu sayede okurda inandırıcılığını güçlendirir ve kendi kaygıları ile karşı karşıya kaldığı dehşet manzaralarının okur tarafından da duyumsanmasını sağlamayı amaçlar. Moretti, anlatı kişinin karşı karşıya kaldığı dehşet durumlarını psikanalitik referanslardan hareketle değerlendirirken; "[k]orku edebiyatı, kahramanların -Freud'un da söylediği gibi- huzursuzluğun kaynağının kendi içlerinde fark etmenin eşliğine geldikleri pasajlarla doludur. Korktukları canavarların bizzat kendileri olduğunu anlamalarına ramak kalır. Önce delirmekten korkarlar doğal olarak."⁸

⁶ Giovanni Scognamillo, *Dehşetin Kapıları*, s. 18-19.

⁷ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 39.

⁸ Franco Moretti, *Mucizevi Göstergeler (Edebî Biçimlerin Sosyolojisi Üzerine)*, Metis Yayınları, İstanbul, 2005, s. 128.

Gotik romanlarda genellikle kullanılan izlekler belli başlı olaylar etrafında şekillenir. Eserler, “yargı, adalet, hak konularıyla, bu alanlardaki ihlaller açısından yakından ilgilidir; gasp etme, öç alma, zimmete para ya da mülk geçirme gotiğin konuları arasındadır. Genellikle gotik anlatı geçmişte yapılmış bir haksızlık üzerine yapılır ve bu haksızlığın sonuçları karakterleri zor durumda bırakır. [...] Gotik anlatılarda bir başka unsur da anlatının karşıtlıklar çerçevesinde yapılmasıdır. [...] Alçak vadiler güzelliği simgelerken, yüksek dağlar yüceliği ve onunla ilgili olarak korku ve dehşeti çağırıştırır. Gotiğin izlekleri arasında sürekli tekrarlanan kaçma, kovalama, hapsolma, yalıtılmışlık konuları da yer alır.”⁹ Bu tür romanlarda rastlanan önemli bir konu da bir ailenin geçmişteki bir hataları yüzünden “lanet”in genç nesiller üzerinde ortaya çıkması ve yerleşik yapıyı alt üst etmesidir. “Geleceğe dair kötü hisler, lanetler, gizli bölmeler ve orada bulunmuş el yazmaları, büyüler, gizemli tablolar, peçeler, yeraltı, şeytanın ruhları ele geçirmesi, mezarlar, ölülerin canlanması, ruhların dolaşması, iskeletler, ikizler, kapalı kalma, gotik şatolar, görüntüler, komplolar, ölmeden gömülme, vampirler, ölümsüzlük, canlanan nesneler vs. gibi unsurlar, yazarların gotik korkuyu yaratmak için kullandıkları unsurlardır.”¹⁰ Korku edebiyatının olağanüstü olayları kullanarak gerçek hayattan uzaklaştığını iddia etmenin doğru olmadığını öne süren Mull, gotik eserlerin yazıldıkları dönemlerdeki toplumsal ve bireysel kaygıları yansıttığını söyler.¹¹ Buna karşılık Franco Moretti, korku türüne daha temkinli ve eleştirel yaklaşır:

[K]orku edebiyatı, gizli güçlerin tehdidi altındaki bir aklı kurtardığını iddia ederken aslında onun esaretini derinleştirir. Mantıkî bir düzenin yeniden tesisi ile birlikte, sorgulanması imkânsız bir değerler sistemine bilinçdışı ve irrasyonel bir bağlanış gerçekleşir. Toplumu, [...] kocaman bir korporasyon olarak sunar: bu toplumun bağlarına zarar vermeye kalkan belasını bulur. Kendini düşünmek, kendi çıkarlarını gözetmek: bu edebiyatın defetmek iste-

⁹ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 52-53.

¹⁰ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 54.

¹¹ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 40.

diği asıl tehlikeler bunlardır. Liberallikten son derece uzak olan bu edebiyat, “organik” olmayı başarabilen bir kapitalizme, “kaynaşmış” bir topluma duyulan özlemi yansıtır ve kıskırtır.¹²

Korku edebiyatı çoğunlukla fantastikle iç içe, hatta fantastik kurgunun bileşenlerinden biri olarak değerlendirilir. Fantastik, gotik unsurları kullanır ama Todorov’un fantastik tanımını tam anlamıyla karşılamaz. Zira “nerdeyse inandım” formülünden hareketle, hem okur hem de kahramanın ortak bir şekilde olağan dışı durumlar karşısındaki “kararsızlık”ına yaslanan fantastik, korkuyu kapsar. Todorov, “Korku çoğunlukla fantastiğe bağlanır ancak bu zorunlu koşul değildir” derken “korku edebiyatının tam anlamıyla tekinsizliğin alanına”¹³ girdiğini söyler.

Gotiğin bir edebî tür olarak ortaya çıkışını en belirgin hatlarıyla gösteren ve macerasını başlatan romanın “bir başbakan oğlu olan Sir Horace Walepole’un *Otranto Şatosu*” (*The Castle Of Otranto*, 1764) olduğu konusunda mutabakat vardır.¹⁴ Fakat gotik romanlardaki asıl patlamanın 1780’lerin ortalarında yaşanacağı ve yüzyılın sonuna dek artarak devam edeceğini ifade eden Kaya Özkaracalar, bu eğilimin kültürel sebeplerinin yanı sıra ekonomik bir bağlam içinde görülmesi gerektiğine de dikkat çeker. 1740-1760 arasında ticarî açıdan başarılı olan çok sayıda roman basılmışken, 1770’lerde yükseliş, yerini inişe bırakır. Clery’e göre, bunda Amerika’nın sömürgelerindeki savaşın ekonomiye etkileri gibi dışsal nedenlerin payı olsa da, romancıların, romanların içeriğine ilişkin olarak kendi kendilerine koydukları katı sınırlamaların yeni ve orijinal fikirlerin ortaya çıkmasını zorlaştırdığını ve bu sınırlar içinde yeni konuların tükendiğini savunur.¹⁵ Batıda özellikle Fransız Devrimi’nden sonra yaşanan ve kitlesel tepkilere yol aç-

¹² Franco Moretti, *Mucizevi Göstergeler*, s. 135.

¹³ Tzvetan Todorov, *Fantastik (Edebî Türe Yapısal Bir Yaklaşım)*, Metis Yayınları, I. Bası, İstanbul 2004, s. 52.

¹⁴ Kaya Özkaracalar, *Gotik*, s. 8; Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 48; Tanseli Polikar, “Gotik Mekânlar Üzerine”, *Virgül*, 21, Temmuz-Ağustos 1999, s. 101-103.

¹⁵ Aktaran: Kaya Özkaracalar, *Gotik*, s. 16-17.

miş olan birtakım olaylar, dönemin gotik tarzdaki romanlarına ilham kaynağı olmuştur. Sözelimi, İtalya'da Cagliostro isminde nüfuz sahibi bir şarlatanın engizisyonla ortadan kaldırılması tüm Avrupa'da gündemi uzun süre meşgul etmiştir. Dönemin Walepole'dan sonra gotik yazının önemli isimlerinden "Ann Radcliffe gibi popüler yazarları, gizli komplolar veya gizli mahkemeler motiflerini kısa sürede eserlerine monte ederler. Radcliffe'in *The Italian* (1797) adlı gotik romanı, Cagliostro davasından esinlenen bir Alman romanının etkilerini bir hayli taşıyan bir eserdir, keza Matthew Lewis'in *The Monk*'undaki (1796) mahkeme motifi de bu eserlerdeki mahkeme motifinin bir tezahürü olarak görülebilir."¹⁶

Batıda gotik edebiyatın önemli isimlerinden biri olarak yukarıda zikredilen Ann Radcliffe'in türün önde gelen romanlarından biri olan *Udolpho'nun Esrarları*'nın (1764) yazarı olduğunu bu noktada kaydetmek gerekir. Yarattığı kahramanlarla şöhret kazanan diğer bir "dehşet sever kadın yazar ise Mary Godwin. Yani daha sonraki soyadıyla Mary Shelly(dir)" ki türün en çok bilinen eserlerinden *Frankenstein*'in (1818) (eser aynı zamanda bilim-kurgunun da ilk örnekleri arasındadır) yaratıcısıdır. William Beckford da gotik akıma Doğu'nun gizemli havasını taşıyan yazarlar arasında sayılır. *The History Of Calipho Valtek* (*Halife Valtek'in Öyküsü*, 1876) adlı yapıt klasik Doğu masallarından esinlenerek yazılmıştır.¹⁷ Gotiğin anavatanı olan İngiltere'den sonra Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde de korku türünün yetkin örnekleri verilmeye başlanır. "Metafizik ve korku Alman edebiyatına ilk kez Ernst Theodor Amadeus Hoffmann ile yerleşir, örneklerini sıralar. "Altın Saksı" (1814), "Falun Madenleri" (1817), "Otomat" (1814) gibi öykülerde ve Şeytanın İksiri (1815) adlı romanında Hoffmann etken olacak olgular getirir."¹⁸ Avusturya'da ise korku türünün en önemli temsilcisi olarak Gustav Meyrink adı öne çıkar.¹⁹ Diğer yandan "Avru-

¹⁶ Kaya Özkaracalar, *Gotik*, s. 18-19.

¹⁷ Tanseli Polikar, "Gotik Mekânlar Üzerine", s. 11.

¹⁸ Giovanni Sconamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 50.

¹⁹ Giovanni Sconamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 51.

pa'dan farklı olarak köklü bir tarihi olmayan, yani Ortaçağ'ı yaşamamış Amerika'da bile 'Amerikan Gotiği' denilen bir eserler öbeği ortaya çıkmıştır. Amerikan gotiğinin şüphesiz en önemli ismi Edgar Allan Poe'dur.²⁰ "[S]anatsal yücelikleri, aşırılıkları, tutkuları, dengesizlikleri ve kişisel dehşetleri ile Gotik akımın sancılı ruhu konumunu alan Edgar Allan Poe'nun (1809-1849) [...] canlandırdığı ve deştiği korkular salt doğaüstü'den kaynaklanmazlar. Hayaletlerin, karanlık düşlerin kol gezdiği soylu malikâneleri kullanmasına kullanır; [...] eski gizemlerden, bilinmeyenlerden yararlanır; lanetli kahramanlarına Byron'dan bir şeyler katar, Byron'un bazı özelliklerini de yakıştırır. Ancak tüm öykülerinin, olağanüstü maceralarının (ve kuşkusuz şiirlerinin) tek anlatıcısı ve kahramanı hep kendisidir."²¹ "Edgar Allan Poe'da evrensel bir zirveye ulaş"²² an korku edebiyatının önde gelen örneklerinden biri "The Fall Of House Of Usher" (Usher Evinin Çöküşü, 1839) ile "The Pit and The Pentulum"da (Kuyu ve Sarkaç, 1842) hâkim tema ölüm ve ölüm korkusunun yarattığı dehşettir. Poe'nun ardından Amerikan gotiğinde Bram Stoker'ın *Dracula'sı* (1897) "güncelliğini ve ilginçliğini, çarpıcılığını pek yitirmemiş olan bir başyapıt"²³ olarak öne çıkar. Bu yazarlarla birlikte Amerika ve Avrupa'da gotik, altın çağını yaşar ve sağlam bir gelenek kurar. Korku türünün bir başka önemli ismi de Amerikalı yazar H.P. Lovecraft'tır (1890-1937). Ondaki korku anlayışı ise, "içten kaynaklanan ve dıştaki olaylarla karşılaştığında somutlaşan, bedenlenen kozmolojik, evrenbilimsel; bazen çok eski ve bilinmeyen bir geçmişten, düşlerden ya da uzaydan gelen bir korkudur."²⁴ Korku edebiyatının günümüzde yaşayan ve eserlerinin birçoğu sinemaya da uyarlanan yazarı Stephen King'dir (d. 1946). Bir "Dehşet Ustası" (Master of Horror) olarak anılan King, "1974-1978 yılları arasında Göz (Carrie), Korku Ağı (Salem's Lot), Medyum (The Shining), Hayaletin

²⁰ Kaya Özkaracalar, *Gotik*, s. 27.

²¹ Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 51.

²² Giovanni Scognamillo, *Dehşetin Kapıları*, s. 42.

²³ Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 53.

²⁴ Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 56.

Garip Huyları (Night Shift), *Mahşer* (The Stand) ve *Tepki* (Firestrater)²⁵ gibi korku türü eserleri kaleme alır.

Korku edebiyatının malzemesi tarihsel devinimler ve değişim süreçlerine paralel olarak farklılaşabilmekte ve bugün korku ve dehşet uyandıran odaklar değişebilmektedir. Ortaya çıktığı ilk dönemlerde vampir, şeytan, peri, cadı gibi olağandışı varlıkların korku unsuru olduğu gotik yapıtların yaslandığı düşsel ve inançsal boyutlar bugün daralmaktadır. Zira birey artık gerçek dehşetler ile karşı kaşıya kalmakta ve bu nedenle de fantastik unsurlarla şekillenen gotik kurguların yerine daha çok insan gerçeğine temas eden durumlar korku türü eserlere malzeme teşkil etmektedir. Bugün karşı karşıya kalınan gerçek dehşetler artık “bildiğimiz (siyasal-toplumsal) ya da bilmediğimiz (uzaysal) bir ‘dıştan’ ya da kabul etmek istemediğimiz bir ‘içten’ kaynaklanmaktadır. Çağdaş korku yazarı, polisiye roman, casusluk romanı, bilim-kurgu ya da pembe dizi romanı alanlarında bir profesyoneldir.”²⁶ Batı menşeli bir tür olarak roman ve özelde gotik roman Türk edebiyatında da –batıdaki anlamıyla olmasa da- yansımalarını bulmuş fakat çeşitli sebeplerden yeterli teveccühü görmemiştir.

Türk Edebiyatında Korku

Türk edebiyatında korku türünün batıdaki anlam ve işleviyle yer aldığından söz etmek pek mümkün görünmese de “korku” unsurunun Türk yazarlarınca da –gotik bir mahiyet taşımamakla birlikte- ilgi gördüğü ve kurguyu oluşturan önemli bir malzeme olarak kullanıldığı düşünülebilir. Gotik, tür olarak Türk edebiyatında karşılık bulmaz fakat bu durum korku türünün popüler kültür ürünü olarak düşünülmesinin ötesinde, batıdaki sosyo-politik şartların yaşanmamış olmasından ileri gelmektedir. Zira, “halk masallarının cazulu, cinli ecinnili, bicikli, gulyabanili, doğal-doğaüstü varlıklı masalları, perili evli gotik edebiyatın şatolarını aratmayan atmosferli dünyası, yazılı edebiyat içinde (tür ola-

²⁵ Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 58.

²⁶ Giovanni Scognamillo, *Korkunun Sanatları*, s. 59.

rak) hiçbir karşıtlık kuramamıştır.”²⁷ Gotik türün oluşumuna kaynaklık eden olağanüstü varlıklar ve mistik inançlar Doğu’da, Anadolu ve İslâm kültüründe yer almakla birlikte batılı anlamda korku türünü ortaya çıkarmaz. Korku, bir tema olarak birçok roman ve öyküde yer alır ama gotik bir amaç doğrultusunda kurgulanan, korku ve dehşet unsurlarını kurgunun odağına alarak temel amaç olarak belirleyen eser sayısı oldukça azdır. Türk edebiyatında gotiğin gecikmesinin nedenlerini değerlendiren Yücesoy, isabetli bir biçimde Batı kültürü ile Türk kültüründeki toplumsal yapı, dini inançlar ve sanatsal kabullerdeki farklılıkların incelenmesi gerektiğini ifade eder. Hristiyanlık ve bu inancın doğaüstü yaratıklar, şeytan ve kötülük inancını ele alış noktasında İslâmî çizgiden ayrıldığını ifade eden Yücesoy, Hristiyanlıkta korkuyu diri tutan “ilk günah” inancının gotik edebiyatın bu kültürün ürünü olmasında önemli paya sahip olduğunu ifade eder:

*Dinî boyutun ötesinde toplumsal şartlar bakımından da Türk kültürü ile Anglo-Sakson kültür arasında gotiği doğuran belirgin farklar vardır. Gotiğin edebî bir tür olarak ortaya çıkışında etkili olan en önemli faktör, hem yıkıcı hem de inşa edici bir reform programı olan, 18.yüzyılda Batı düşüncesini şekillendiren Aydınlanma Hareketi’ne duyulan tepkidir. Dine düşmanlıkla bir arada yürüyen bir akla iman, aklın her şeyi yapabileceğine, insanın kendisiyle ve toplumla olan ilişkisini değiştirebileceğine duyulan güven-den ibaret olan Aydınlanma, Türk düşünce dünyasında Batılı anlamı ile yaşanmamıştır. Tepeden inme bir anlayışla benimsetilmeye çalışılan ve fikrî hareketlerin doğal sonucu olmayan Aydınlanma, toplum bazında tam olarak yaşanmadığı için sanatsal oluşuma neden olacak şiddetli bir tepkinin doğmasını ve Batı edebiyatı ile eşzamanlı olarak gotik eserlerin üretilmesini beklemek anlamsızdır.*²⁸

Korku türünün az üretilmesinin düşünsel ve dinî boyutlarının yadsınamayacağı bir yana, romanla tanışıklığın başladığı andan itiba-

²⁷ Güven Turan, “Korkunun Soğuk Eli”, *Dehşetin Kapıları (Korku Edebiyatına Giriş)*, Mitos Yayınları, I. Baskı, İstanbul 1994, s. 11.

²⁸ Özge Yücesoy, “Batı Edebiyatından Türk Edebiyatına Gotik Türün Serüveni”, *Hürriyet Gösteri*, 292, Kış 2007-2008, Aralık-Ocak-Şubat, s. 107-108.

ren “yüksek kültür” ürünü şeklinde telakki edilmesinin payı da büyüktür. Ömer Türkeş bu durumu, “ilk dönemde romanlarımızda, ‘Osmanlı nasıl kurtulur?’ meselesinin bir parçası olarak ithal edilen roman sanatı, toplumu eğitici/öğretici bir rol yüklenmişti”²⁹ şeklinde açıklar. Tanzimat aydınlarınca eski hikâyeden romana geçiş hayalcilikten akılcılığa, çocukluktan olgunluğa kısacası ilkelikten uygarlığa geçiş manasını taşımıştır. “Cumhuriyet’in ilanından sonra edebiyatı da kapsayacak biçimde her alanda yürütülen yeniden inşa seferberliği, belki de aydınlanmaya yapılan şiddetli vurgu, en çok mistik, fantastik, kısacası irrasyonel kaynaklardan beslenen korku türünü iyice cılızlaştırdı.”³⁰ Bunun nedeni başlangıcından 1980 sonrasına kadar Türkiye’de yaşanan toplumsal ve politik hareketlenmelere paralel bir şekilde edebiyatın gerçekleri belirleyerek toplumu eğitime veya ona istikamet tayin etme gibi edebiyat dışı bir işlevle kullanılmasıdır. Zira 1960 ile 1980 arasının darbeler dönemi olması da romanı iyiden iyiye politize eder. Romanı büyük amaçlara ve geniş sorunlara açılan bir kapı olarak gören Türk yazarların, rasyonel düşüncüyü alt üst etmeyi hedefleyen korku türünü ötelemeleri böylece kaçınılmaz olur.

Türk edebiyatında korku romanı denince akla ilk gelen isim Hüseyin Rahmi Gürpınar’dır (1864-1944). Onun *Mezarından Kalkan Şehit* (1928) adlı romanı neticede mezardan kalkan şehit olayına aklî bir açıklama getirse de tekinsiz köşk ve mezarlık tasvirleri ile gotik bir atmosfer yaratabilmiştir. Fakat Türk edebiyatında korku romanlarının sıralanışına karşı çıkan Emine Tuğcu, Gürpınar’ın *Gulyabani* (1911) ve *Cadı* (1912) romanlarının daha önce yazıldığını ve *Mezarından Kalkan Şehit*’ten önce zikredilmesi gerektiğini ifade eder.³¹ Gerçek anlamda korku türü içine alınabilecek ilk roman ise Ali Rıza Seyfi’nin (1879-1958) *Drakula* İstanbul’da adıyla 1953’te sinemaya da aktarılan ama Bram Stoker’ın *Dracula*’sının uyarlanmış ve kısaltılmış bir versi-

²⁹ Ömer Türkeş, “Korku Türünde İnsana Özgü Bir Şey Bulmak Mümkün”, *Hürriyet Gösteri*, 292, Kış 2007-2008, s. 118.

³⁰ Ömer Türkeş, *agm*, s. 118.

³¹ Emine Tuğcu, “Hüseyin Rahmi’nin *Cadı* Romanında Korku, Politik Söylem ve Kadının Konumlandırılışı”, *Hürriyet Gösteri*, 292, Kış 2007-2008, s. 120.

yonu sayılan *Kazıklı Voyvoda*'sıdır (1928). Kaya Özkaracalar'ın da tespit ettiği üzere ilk özgün korku yazarı, aralarında en az bir gotik öykü de bulunan ve bir dizi korku öyküsünün yazarı Kenan Hulûsi Koray'dır (1906-1944).³² Gotik edebiyatın öncelediği temalardan biri "ölüm"dür. Koray'ın *Bahar Hikâyeleri*'nde (1939) bulunan "Kavaklıkoz Hanında Bir Vak'a", "Gece Kuşu", "Tuhaf Bir Ölüm" ve "Bir Garip Adam" öyküleri farklı kurgulanmış olmakla birlikte hepsi de sonu ölümle biten korku hikâyeleridir. "Ölüm ve ölüm korkusu üzerinden yaratılan bu etki, sırlı olaylar, tekinsiz mekân tasvirleri ve tuhaf kişilerle kurgulanır ve etki kuvvetlendirilir."³³

Türk edebiyatında özgün bir gotik korku romanı olarak Kerime Nadir'in (1917-1984) *Dehşet Gecesi* (1958) sayılabilir. Özkaracalar'ın mükemmel olmasa da oldukça başarılı bir gotik korku romanı olarak nitelediği romanda Kerime Nadir, "türün can damarlarından birinin mekân betimlemeleri üzerinden yaratılan ayırt edici bir atmosfer duygusu olduğunun besbelli bilincinde olarak iç ve dış mekân betimlemelerine [...] diğer romanlarında olmadığı kadar önem vermiştir."³⁴ Türk edebiyatından korkuyu kurgunun ana unsuru haline getiren yazarlar arasında Vedat Örfi Bengü ve Cemil Cahit'i de zikretmek gerekir. Türk romanında korkunun izlerini süren Tuğcu, günümüz yazarları arasında ise Erdem Katırcıoğlu, Sadık Yemni, Mehmet Acar, Sinan Tamer, Mustafa Altınbay, Doğu Yücel, Levent Aslan, Hakan Bıçakçı, Hikmet Hükümenoğlu, Sezgin Kaymaz gibi isimleri sıralar.³⁵

³² Kaya Özkaracalar, *Gotik*, s. 63.

³³ Firdevs Canbaz Yumuşak, "Kenan Hulusi Koray'ın Korkutan Öyküleri", *Millî Folklor*, 97, Güz 2013, s. 139.

³⁴ Kaya Özkaracalar, "Kerime Nadir'in Erotik Korku Romanı: *Dehşet Gecesi*", *Hürriyet Gösteri*, 292, Kış 2007-2008, s. 127.

³⁵ Emine Tuğcu, "Türk Romanında Korkunun İzlerini Sürerken", *Varlık*, 1213, Ekim 2008, s. 5.

1002. Gece Masalları'nda Tekinsiz Mekânlar

Gotik, yalnızca bir edebî türe isim, bir kavram ve salt bir etiket veya sanatsal bir eğilim olmanın ötesinde anlamlar taşımaktadır. Burada vurgulanması gereken, bu akımın her belirtisi ile oraya koyduğu, hatta abarttığı *duygudur*. Yani insanın bilinmeyene ve doğaüstü sayılana karşı beslediği ilgi, bundan aldığı hazdır. Dolayısıyla 'gotik'in temeli, bu tür duyguları, korku, endişe, gerilim ve dehşetleri, gizem ve işaretleri uyarıdırabilmesi için gerekli olan *atmosferdir*; öykünün yapısı, biçimi etrafında kurulan ortamın havasıdır.³⁶ Özge Yücesoy'un belirttiği üzere bir eserin gotik olmasını belirleyen ön koşul; doğaüstü unsurlardan ve durumlardan beslenmesi ve ana eksenini, mekân unsuruna belirleyici bir rol yükleyerek, korku zemini üzerine oturtmasıdır. Edebiyat çevrelerinde başarılı kabul edilen gotik roman örneklerinin çoğunda, mekâna dayalı ürpertici *atmosfer* gayesi güdülmüştür.³⁷ Gotik eserlerde kompozisyonu tamamlayan ve okuyucuda dehşet duygusunu tahrik eden birtakım unsurların da bulunması gerekir. Sözelimi gotik mekânlar arasında en yaygın olarak kullanılanı "şato"dur. Fakat gotik romanlarda ortaya çıkan, roman kişisinde ve aynı zamanda okurda korkuyu ve kaygıyı tetikleyen genellikle gizemli mekânların tekinsizliğidir:

Gotik binalar, uzun tarihlerinin getirdiği yıpranmayı üzerlerinde taşırlar; gizemli geçmişlerinin ürpertici etkilerini dışarıya yansıtır. Kasvetli, karanlık, boğucu mekânlardır. Uzun karanlık koridorları, rutubet kokan tozlu odaları, altlarında yatan gizli aile mezarları ile gotik hayal gücünü tetiklerler. Göze görünen ve görünmeyen taraflarıyla, hayali ve gerçek korku unsurlarını içinde barındırırlar. Gotik eserde mekân bazen bir karakter gibi ortaya çıkar. Gotik mekânın tekinsizliği, karakterlerdeki güven duygusunu yıkar ve artık hiçbir şey güvenli değildir. Karakterler kendilerini bir an önce dışarıya atmanın özlemini duyarlar. Gotik eserlerde mekân karşımıza bir karabasan gibi çıkar.³⁸

³⁶ Giovanni Scognamillo, *Dehşetin Kapıları*, s. 27.

³⁷ Özge Yücesoy, "Batı Edebiyatından Türk Edebiyatına Gotik Türün Serüveni", *Hürriyet Gösteri*, 292, Kış 2007-2008, Aralık-Ocak-Şubat, s. 105.

³⁸ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kütalararası Serüveni*, s. 43-44.

Gotik mekân, oluşturulmak istenen atmosferin vazgeçilmez ögesi-
dir. Fakat tek başına değil, korku havasını oluşturan çeşitli kurgusal
öğelerle birlikte atmosferi oluşturur. Dehşet verici mekânlar arasında
en sık kullanılanları; “mağaralar, dehlizler, yeryüzünün bağırsakları sa-
yılan yeraltı geçitleri, uğursuz yerler, tekinsiz evler, -ve feodal dönem-
den başlamak üzere- soyluların, derebeylerinin şatoları, kaleleri, kule-
leri ve zindanları [...] iskeletler, zincirler, işkence odaları” ve bu me-
kânlarda ortaya çıkan “hayaletler, şeytanlar, batıl inançlar, lanetler,
kanlı cinayetler, kapkara ruhlar, intikamlar, ırza geçmeler”³⁹ malzeme-
yi ve aksesuarı oluşturup gotik olmanın şartlarını belirlemektedir. Go-
tik eserlerdeki başat özelliklerden biri de sadece mekânın kurgusunda-
ki olağanüstülük değil, aynı zamanda “mekân ve karakterin birbirini
tamamlayacak, zaman zaman birbirinin yerine geçecek şekillerde kul-
lanılmasıdır.”⁴⁰

Korku edebiyatının, yukarıda sözü edildiği üzere, mekân-karakter
ilişkinine yaslanan yapısı, bu mekânları “tekinsizlik” özelliği öncelene-
rek kurgulanmasını zorunlu kılar. “Tekinsiz (unheimliche) Almanca
'eve ait olmayan' demektir. Ev/heim tanıdık ve güvenilir olana gön-
derme yapıyorsa, tekinsiz, yabancı ve tehlikeli olanı çağırıştırır.”⁴¹ Bi-
linmeyen insanı daima ürküntü veren ve tehdit edici yapısı, gotik
eserlerde tekinsiz mekân unsurunun değişmez imgelerden biri olması-
nı sağlamıştır. Mull’a göre, “tekinsizlik bizi kurallarını bildiğimizi dü-
şündüğümüz, kendimizi güvende hissettiğimiz dünyadan uzaklaştırıp,
kuşku, endişe, ürperti ve korkunun hüküm sürdüğü bir dünyaya geti-
rir.”⁴²

Tekinsiz, fantastiğin sınır komşusudur ve ancak “fantastiğin şart-
larından birini gerçekleştirir: Bazı tepkilerin, özellikle de korkunun be-
timlenmesi koşuludur bu; bu koşul akla meydan okuyan somut bir olay

³⁹ Giovanni Scognamillo, *Dehşetin Kapıları*, s. 15, 27.

⁴⁰ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 41.

⁴¹ Talat Parman, “Temel Çaresizlikten Temel Korkuya”, *Hürriyet Gösteri*, S. 292, Kış 2007-2008, s. 101.

⁴² Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 26.

değildir, yalnızca kişilerin duygularına bağlıdır.”⁴³ Todorov, fantastiğe sınır komşusu olarak gösterdiği tekinsizi açıklarken; “Öykünün sonunda öykü kişisi değil de okuyucu yine de bir seçim yapar, çözümlerden birini benimser ve fantastiğin dışına çıkar. Gerçekliğin yasaları olduğu gibi duruyor ve anlatılan olayları açıklamaya yarıyorsa yapıt başka bir türe girer: tekinsiz türe”⁴⁴ ifadelerini kullanır.

Türk roman ve öyküsünde gotik kurgulu eserler arasında dikkat çekenlerden biri, farklı kuşak ve farklı dünya görüşlerine sahip yazarların “fantastik” şemsiyesi altında bir araya gelerek oluşturduğu ve Yiğit Değer Bengi (d. 1977) tarafından yayınlanan *1002. Gece Masalları*’dır (2005). İncelemeye konu olan bu seçkide yer alan on dokuz öykünün tümünde fantastik öğelere rastlanırken, büyük bir çoğunluğunun yoğun bir şekilde korku öğelerini barındırdığından söz etmek mümkündür. Eserin önemi, farklı edebî geleneklerden gelen, farklı kuşakların ve farklı birikimlerin ürünü olan öyküleri ortak bir paydada buluşturmasından ileri gelir. Barış Müstecaplıoğlu (d. 1977), Giovanni Scognamillo (d. 1929), Nazlı Eray (d. 1945), Ümit Kireççi (d. 1972), Kadir Aydemir (d. 1977), Altya Öktem (d. 1964), Arzu Çur (d. 1967), Ferhan Ertürk (d. 1961), Yiğit Değer Bengi (d. 1977), Gündüz Öğüt (d. 1966), Orhan Duru (1933-2009), İzzet Yaşar (d. 1951), Evren İmre (d. 1977), Levent Şenyürek (d. 1975), Çiler İlhan (d. 1972), Sadık Yemni (d. 1951), Levent Mete (d. 1958), Muammer Yüksel (d. 1959) ve İhsan Oktay Anar’ın (d. 1960) öykülerini bir araya getiren *1002. Gece Masalları*, farklı bakış açılarından ele alınabilecek malzemeye sahiptir. Bu çalışmada ise öykülerin büyük çoğunluğunun yaslandığı korku ve gerilim unsurlarını tetikleyen “tekinsiz mekân”lar ve atmosferin karakter üzerindeki etkileri tespit edilecektir.

1002. Gece Masalları’ndaki on dokuz öykünün tümünde olağanüstü, fantastik, düşsel ve tekinsiz mekânlardan söz etmek mümkündür. Fakat bunlar içinde özellikle mekâna odaklı korku havası oluşturanların sayısı on beştir. Hem okuyucuda hem de öykü kahramanında deh-

⁴³ Todorov, *Fantastik*, s. 52-53.

⁴⁴ Todorov, *Fantastik*, s. 47.

şet hissini harekete geçiren mekânların büyük çoğunluğu ya kapalı / dar mekânlardır ya da kimi mitolojik çağlara ait düşsel mekânlar olarak kurgulanmıştır. Öykülerde mekân, ürpertici atmosfer yaratmanın ötesinde birtakım işlevlere sahiptir. Zira mekânı önemli kılan başat etken, onun karakterle olan ilişkisi, sıra dışı bir öykü kişinin sıra dışı bir serüvenine zemin hazırlaması ve karakterle bütünleşmesidir.

Korkunun Dar Mekânı Olarak Ev

1002. *Gece Masalları*'nda güven vermeyen, tekinsiz mekânlar kapalı / dar, ürkütücü bir atmosfere yaratmayı önceleyen “İksir Ustaları”, “Kara Uyku”, “Helena”, “Vulgata”, “Bekleme Odası” ve “İnşaat İşçisi Rıfki'nın Dehşet Verici Akıbeti” öykülerinde öne çıkar. Bu öykülerde, mekânı tekinsiz kılan belirleyici öge genellikle karşılaşılan korkunç gelişmelerdir. Korku öğeleri bu öykülerde, gerçek hayatta karşılaşılabilen ama ürpertici varlıklar olabileceği gibi bütünüyle olağanüstü veya metafizik varlıklar da olabilmektedir. Ayrıca tekinsizliği sağlayan diğer bir unsurun da mekânda gerçekleşen akıl almaz olaylar olduğunu da kaydetmek gerekir. İncelenen öykülerde tekinsizliği barındıran ilk mekân “ev”dir. Yukarıda adları zikredilen öykülerin tümünde ev, olağanüstü hadiselerin gerçekleştiği, korku hissi veren aksiyonların yaşandığı tekinsiz mekânlar olarak tasvir edilir. Barış Müstecaplıoğlu'nun yazdığı “İksir Ustaları”nda mekân “ormanın doğal bir parçası olmuş” (s. 24) bir orman kulübesidir. İksir ustası yaşlı Arulet'in tek başına yaşadığı bu evde, büyü ve iksir üretimi gibi gerçek ötesi faaliyetler yürütülmektedir. Yazar, okuyucuyu sonradan gerçekleştirecek olan korkunç hadiseye hazırlarcasına öncelikle çevresine korku salan Maren adlı “canı”yı korkunç görünümü içinde tasvir ettikten sonra mekânı son derece kasvetli ve güven vermeyen bir atmosfer oluşturacak şekilde anlatır. “Zehir ustası, servet avcısı, şehvet düşkünü” Maren, “iki metreden uzun, ayı iriliğinde, güneş yanığı yüzüyle etrafındaki her şeyden üstün olduğunu düşünen devasa bir adam”dır (s. 22-23). Köylüler arasında, eğer Husnet'li Maren etrafta dolanıyorsa, birinin yakında öleceğine dair bir inanç vardır. Bu düşünce öyküde karşılığını bulacak ve korku türünün vazgeçilmez unsurlarından biri olan “ölüm” ile neti-

celenecektir. Arulet'in ormandaki evine gelen Maren'in içeri girdikten sonra bakışlarına takılan evin atmosferi şöyle aktarılır: "Dev adam, avuçlarını birbirine sürterek odanın ortasına kadar yürüdü. Bir süre sessizce raflardaki büyü kitaplarını, gereçlerini, masanın üstüne gelişigüzel atılmış parşömenleri, bir köşede duran tozlanmış sandalyeyi ve üzerindeki mumu inceledi. [...] Arulet'in kulübesi ormanın içinde, güzelce gizlenmiş. Ormanın doğal bir parçası olmuş sanki." (s. 23-24). Vak'anın geçtiği evin ormanın içinde ve vaktin de gece olduğu bir araya geldiğinde uçsuz bucaksızlığı ile ormanın oldukça ürpertici ve tekinsiz bir atmosfer oluşturması kaçınılmaz olmaktadır. Bu hava içerisinde Arulet'in icad ettiği iksirleri almak isteyen Maren, Arulet'i soğukkanlılıkla öldürür. Yazar cinayeti de "Maren, bir kapının kilidini açma rahatlığında geniş ağızlı kılıcını iksir ustasının karnında sapladı. İçeride çevirdi, yaranın ölümcül olduğuna kanaat getirince kılıcı aynı rahatlıkla geri çekti" (s. 30) şeklinde soğukkanlı bir şekilde detaylandırır. Ne var ki Arulet de etkisini görmek üzere Maren'e evinde ikram ettiği bira bardağına iksir tozu sürmüş ve bunu da elinde tuttuğu "büyü kutusuna" not etmiştir. Korkunç Maren de Arulet ile aynı akıbete ulaşmış ve acılar içinde çamura batarak ölmüştür. Öykünün tekinsiz türe girmesini gerektiren asıl gelişme de kurgunun ikinci bölümünde gerçekleşir. Andrew Bennett ve Nicholas Royle, tekinsizliğin şartları arasında "tuhaf tesadüfler ya da daha genel anlamda olayların kaderin bir oyunu olması"⁴⁵ şeklinde bir özellikten söz ederler. Öykünün sonunda, yakalandığı hastalığa çare aramak üzere yollara düşen Guorin ve nişanlısı, bir süre önce Maren'in öldüğü çamura battığını ve muhtemelen Maren'den sirayet etmiş olan mikrobu kapıldığını ortaya çıkaran bir diyalog içine girerler. Kurumuş bataklıkta Arulet'in büyü – iksir kutusunu görerek iksir ustasının gelecek nesillere aktarmak üzere yazdığı bilgilere ulaşırlar. Tekinsizliğin önemli göstergelerinden biri olan "tuhaf tesadüfler ve kaderin oyunu" hadiseleri de gerçekleşmiş olur.

Evin tekinsiz bir mekân olarak kurgulandığı diğer bir öykü ise Kadir Aydemir'in "Kara Uyku"sudur. Öykü, gizemli evde gerçekleşen baş-

⁴⁵ Aktaran: Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 25.

langıçta sıradan ama sonra olağan üstüne evrilen olaylarla başlar. Asıl hikâyenin anlatıldığı kısımda ise ev, “bilinmezlik” ve merak özelliklerine dayalı olarak mahalleli tarafından ürkütücü bir şekilde konumlandırılmıştır. Korku mekânları, sıra dışı olayların yaşandığı ve sıra dışı özellikleri olan kişilerin yaşadığı yerlerdir. “Kara Uyku”da bahsi geçen ev başlangıçta içeriden bakışla okura anlatılır: “gece tamamen indiğinde evin her yerinden böcekler çıkıyordu. Küçük, siyah, çok ayaklı, sert kabukluydular.” (s. 64). Evde yaşayanın da normal bir kişilik olmadığı, dışarıyla bağlantısı zayıf ve sınırlı, “tuhaf” biri olduğu öykünün başındaki tasvirden anlaşılır: “O gün tahta sandalyesine yaslanıp pencereden dışarıyı izlerken aklına yıllardır çalışmayan duvar saatini kurmak geldi. Ayağa kalktı, saatin yanına gitti, ama saati kurmaya gücü yoktu sanki. Saati yeniden çalıştırmak onu bilmediği bir zamanda yaşama tekrar başlatacak diye korkuyordu. Anlamsız bir dakikada durmuştu yelkovan, akrepten çok uzaktaydı. Saat durduğunda o nerdeydi, ne yapıyordu, ilginç bir düşünceydi bu” (s. 64-65). Öyküde olağanüstü gelişme ise ev sakininin pencereden aşağı attığı böceğin bilinç sahibi oluşudur. Gregor Samsa gibi dönüşüm geçirmese de, böceğin bilinç sahibi oluşu, kafkaesk bir öge olarak değerlendirmeyi hak eder. Böcek bilincinde, her gece aynı şeyin olduğunu, birinin tutup kendisin attığını ve bir gün sert bir taşla denk gelmekten duyduğu endişeyi aktarılırken o gece de başını sert bir şekilde çarptığından, tüm ayaklarından aynı anda geçen sızıdan söz etmesi, gizemli bir evle karşı karşıya olunduğun göstergeleridir.

Alt başlıklarından biri Yeni Komşular olan öyküde, gotik atmosfer mahallelinin söz konusu eve bakışı ile ortaya çıkar. Mahalleye taşınmış genç çiftin “evlerinin tam karşısında harabeye dönmüş bir yapı vardı(r). Bu harabe yapının duvarları eskimiş, boyası dökülmüştü, fakat kapı ve pencereleri bir savaş varmış gibi sımsıkı kapatılmış, evin her yerine koca çiviler takılmıştı. Bu esrarengiz çivi delikleri, duvarda kara lekeler bırakmıştı” (s. 67). Esrarengiz olan tüm varlıklar üzerine nasıl ki efsaneler, söylentiler uyduruluyorsa bu harabe evle ilgili de garip laflar üretilmiştir. Genç adam harabe evde yaşayan adamın aylardır dışarı çıkmadığından, kolları sert kabuklarla kaplı, korkunç bir görüntüsü olduğundan söz eder. Ev hakkında mahalleliden duyulanlar, “lanetli bir mekân” ile karşı karşıya kalındığı izlenimi verir:

Komşularımızın dediğine bakılırsa ev lanetlenmiş artık. Aslında mahallenin tüm yaşlıları böyle düşünüyormuş... Evi yakmayı düşünenler bile varmış içlerinde. Geceleri evin lambaları hep kapalıymış. Sonra sonra şüphelenmeye başlamış konu komşu. Gündüzleri güneş ışığının içeri sızmaması için sokağa bakan pencereleri tahtalar çakarak körleştirmiş adam. Geç saatlerde huzursuz sesler geliyormuş evin içinden. Bu evin altında yıllar önce uğursuz bir dut ağacı varmış. Bu ağaç garip iri böceklerle kaplıymış sürekli. Habersizce, bir gece kesmişler dev ağacı.” [...] “ağaçtan fışkıran kan evin bulunduğu alanı tamamen kaplamış. Bu eve gelip yerleşen herkes önce uykularında korkulu rüyalar görmeye başlamışlar, sonra gerçek yaşamlarında çıldırtıcı sonlar yaşayarak hayata veda etmişler (s. 68).

Ev hakkında anlatılanlar, genç çiftin hayatında tuhaf gelişmeler yaşanmasına kapı aralar. Olağandışı olayların öykü ve romanlarda çoğunlukla muhataplarının kadın olduğu ilkesi bu öyküde de karşılığını bulur. Nitekim genç kadın mahalleye taşındıktan sonra bir dizi ürperici olay yaşar. Önce sırtında uzun ve sert bir kıl çıkar, çıktığı yerden ise kırmızı yeşil bir irin akar. Tedirgin bir bekleyiş içine düşen genç kadın rüyalarına giren korkunç böcekten söz eder. Böceğin kendisiyle konuştuğunu, karşı evden çığlık çığlığa seslerin kendisini çağırdığını kocasına aktaran kadın gerilimin dozunu arttırır. Beklenmedik korkulara ve kâbuslara yol açan ana kurgu ögesi tekinsiz bir mekân olan lanetlenmiş “harabe ev”dir.

Batıda gotik romanlarda vampir, Drakula, şeytan gibi imgelerle sağlanan korku atmosferi, 1002. *Gece Masalları*’nın mekân odaklı korkuları içinde birebir olmasa da yerli metafizik varlıklarla ortaya konur. Ferhan Ertürk’ün “Helena” öyküsünde bir partide tanışan sarışın genç erkek ve sarışın genç kızın, erkeğin evindeki ilişkilerinin ardından gereklenen tekinsiz olayların yine kasvetli bir havaya sahip olan iç mekânlardan birinde geçtiği gözlemlenir. Olağanüstü durumlar bu kez genç erkeğin evinde başlar fakat boyut değiştirerek düşsel bir mekânda devam eder. Genç kız ve erkeğin sarhoş olarak geldikleri ev, “Bizans surlarının içindeki, tarihin neredeyse hâlâ yaşadığı”, “milyonlarca insanın yaşadığı İstanbul’un içinde farklı bir havaya” (s. 107) sahip bir

mahallededir. Erkeğin evi de olumsuz yönleriyle öne çıkarılırken okuyucuya, içinde sıra dışı olayların, olağanüstü durumların gerçekleşebileceği endişesini veren havası ile gerçek manada tekinsizdir. Mekâna yüklenen anlam, içinde gerçekleşecek olan olağanüstülüklerin haberciliğini de yapmaktadır. Nitekim kısa bir süre sonra kurguya dâhil olan “yaratık”, korku ögesi olarak öykünün merkez figürü haline gelecektir. El büyüklüğündeki yaratık açık kapıdan girerek yatağa tırmanır. Yazarın yaptığı tasvir, dehşet hissini tetikler niteliktedir: “Burunsuz yüzünde kocaman, dikkati aşırı çeken parlak siyah iki gözü vardı. Kulaklarına kadar uzanan sırtkan ağzını çevreleyen dudakları bir insana göre çok kalındı. Vücuduna göre biraz büyükçe duran kafasını, üzeri altın halka küpelerle dolu iki minik yuvarlak kulak süslüyordu. Burunsuz insansı yaratığın üstünde bir Bizans asili kıyafeti vardı; kan kırmızısı” (s. 108). Yaratık genç erkeğin bir tutam saçını yolar ve yine korku türü eserlerde vazgeçilmez mekânlardan olan “yeraltı dehlizleri”nden geçerek Bizans tarzı evlerden yapılmış, ortasında meydana, meydana da heykel bulunan bir köye götürür. Heykel, öyküye adını veren Helena adlı kadın heykelidir. Kendisine benzer yaratıkların da getirdikleri saçları sundukları bu heykel, saç yığınının ateşe verilmesiyle canlanmaya başlar ve hazırda bekleyen yaratıklarla ilişkiye girerek doyuma ulaşır. Ateş söndüğünde ise tekrar taşlaşır. Zira saçlar, ilişkiye girdiği kadınları doyuma ulaştıramamış erkeklere aittir. Öykü, olağanüstü olayların gerçekleştiği dar bir mekân olan evden yine sıra dışı başka bir olayın yaşandığı geniş mekân olarak köyü, tekinsiz bir atmosfer oluşturmak üzere işlevselleştirir.

Çiler İlhan’ın “Vulgata” başlıklı öyküsü, ana karakterin kiraladığı bir evde gerçekleşen ve aklın izah edemediği korkunç gelişmeleri odağa alır. “*I’m the giniy in the house* (Ben evdeki cinim)” (s. 169) cümlesiyle başlayan öyküde kiralanan ev, Gül Kuru adlı bir kadına aittir. Gül Hanım ölmüş ve evinin kiraya verilmesini, evi tutan kişi ikinci sene de kiralamak isterse evin ona miras bırakılmasını vasiyet etmiştir. Mekânın tekinsiz yapısı öykünün sonunda yer alan ve polis tutanaklarının parodisi olarak hikâyenin kırılma noktasını oluşturan metinden anlaşılmaktadır. Tutanaklarda kiralanan evin mutfak zemini travertenle kaplıdır ve yer döşemesindeki çatlaklardan birinden ışık çıkmak-

tadır. Işığın geldiği çatlakta rastlanan papirüste yazılanlar, öykü boyunca yaşanan olağandışı olaylara açıklık getirmektedir. Daha doğrusu akla uygun bir açıklama yapmaktansa, okuru yeni doğa kurallarının kabulüne sevk eden bir metin olarak işlev kazanmaktadır. Mektupta şunlar yazar: “Ben Cin Çocuk. Asırlar önce Homeros’un ciniydim, şimdi sizin emrinizdeyim. Bu zarf bunca yıldır, merhum ev sahibeniz iyi kalpli kız kurusu tarafından bilinçli olmadan korunageldi. Biz bir grup varlıksa bilinçle koruduk zarfı; kendim, benim korunmama adanmış melek, merhumun bu evi satın almak için aldığı banka kredisini geri ödeyebilmesi amacıyla müdür bey kimliğinde bedenlenmiş bir yüksek ruh.” (s. 13) Vak’a zamanı tutanaklardan anlaşıldığı üzere 13 Aralık 2034’tür. Mekâna yayılan tekinsizlik öykünün önemli kurgu unsurlarından ‘zaman’a da yansır. Gotik edebiyat eserlerinde zamanın kronolojik akışı tamamen bozulur, ya ani zaman sıçramaları ya da zamanın durması gibi olağan sayılmayacak değişimlere rastlanır. Polis tutanaklarından aktarılan mektubun okunmasından sonra zamanın durması, akıldışıyla yapılan kuvvetli bir vurgu olarak öykünün korkutucu atmosferini güçlendirir.

Tekinsizliğin yalnızca mekâna bağlı bir durum olmadığı, kurguda yer alan kişilerde görülen nadir değişimlerin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği, Bennett ve Royle’un tekinsizliğin görüldüğü hallerle yaptıkları açıklamadan anlaşılmaktadır. Cinsel kimlik hakkında kararsızlık veya cinsiyet karmaşası şeklinde beliren kişilik bozuklukları da tekinsizliğin belirdiği durumlar arasında sayılır.⁴⁶ 1002. *Gece Masalları*’nda yer alan ve korku romanlarının günümüzdeki önemli isimlerinden Sadık Yemni’nin kaleminden çıkan “Bekleme Odası” başlıklı öykü, çok kişiliklilik problemi yaşayan bir karakterin macerasına odaklanır. Öykünün henüz giriş cümleleri, mekânın tekinsiz, basık havasını hissettirir: “Bu kapı onu delirtecek. Her zerresinden ürkü gazı fışkırıyor. Hayal gücüne ağır aksak felaket senaryoları besteletiyor. Arkasında dev bir okyanusun yassıltıcı gücü varmışçasına hafifçe bombeli. Sıradan bir bekleme odası burası.” (s. 180). Öykünün merkez kişisi Me-

⁴⁶ Çiğdem Pala Mull, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, s. 25.

ral Arıburun adında 26 yaşında, bekâr bir bayandır. Kısa bir süre önce psikologundan “çok kişiliklilik ve periyodik olmayan hafıza yitimleri” ve ayrıca “uydurma kayıtlar sorunu” (s. 182) yaşadığını öğrenir. Sorununun hipnozla ortadan kaldırmaya çalışan doktorun muayenehanesi öykü kahramanının kişilik bozukluğu üzerinden ortaya koyulan “tekinsiz” durumu destekler nitelikte “tuhaf”tır. Bu özelliğiyle de tekinsiz atmosfer kompozisyonunu tamamlar. Meral, hipnoz odasına seksen metre uzunluğunda ve başlarından yarım metre yukarıdan bitecek kadar yüksekliğe sahip bir koridordan geçirilerek götürülür. Hipnoz yöntemiyle farklı din, ırk, kültür, meslek grubu, cinsiyet ve yaş grubuna ait kişilikler sergilediği açığa çıkarılan Meral’in aslında Ahmet Balerkır adında radikal dinci bir terör örgütü üyesi olduğu ortaya çıkar. “Bekleme Odası”nın başlangıcında Meral olan ana karakter öykünün sonunda Ahmet’tir. Sadık Yemni, tekinsizliği –mekânın atmosferini de göz ardı etmeksizin- kurgunun merkez karakterindeki “çok kişiliklilik” ile sağlar.

Türk edebiyatında gotik mekânlar denilince akla pek gelmeyen ama batıdaki örneklerinin de vazgeçilmez mekânlarından olan “şato”, 1002. *Gece Masalları*’nda sadece bir öyküde yer almıştır. Seçkinin son öyküsü İhsan Oktay Anar’ın “İnşaat İşçisi Rıfkı’nın Dehşet Verici Akıbeti”dir. Anar, postmodernist kurgulu romanlarında olduğu gibi, bu öyküsünde de parodist bir tavır ortaya koymuştur. Öykü, bütünüyle batı tarzı gotik anlatıların parodisine yaslanır. Parodi de olsa İhsan Oktay, mekân merkezli bir tekinsiz atmosfer oluşturmaya ihmal etmemiştir. İnşaatlarda çalışıp yavuklusu Durkız ile evlenebilmek için başlık parası toplamaya çalışan Gurbetçi Rıfkı amele pazarında beklerken yarım kalmış bir şato inşaatında çalıştırılmak üzere kamyonu bindirilir. Tekinsiz olaylar şato inşaatına yaklaşıldığı andan itibaren başlar. Yazar, “[b]urası gerçekten tekinsiz bir yer olmalıydı. Çünkü şatoda esrarengiz biri İskoç kahramanlık şarkıları söylüyordu” (s.227) diye tasvir ettiği şatonun “insanda kasvetli duygular uyandır”dığından söz eder. Korku türü roman ve hikâyelerde sıra dışı bir kahramanın, kimsenin girmediği mekânlara hesapsızca dalması, dehşet verici manzaralarla yüzleşmesi hemen hemen klişeleşmiş bir şekilde karşılaşılan imgelerdir. Rıfkı, şatoda şarkı söyleyen kişiyle karşılaşmadan önce yazar onun parodisini

yapar: “Ay ışığında görüldüğü kadarıyla saç sakal tıraşını epeydir ihmal etmiş, ayrıca tokyo terlikler giymişti. Ancak uzun ve siyah pelerini vardı.” (s. 227). Bir yandan nargile fokurdatan vampirin yanındaki sehpanın üzerinde ise Kızılay’dan alınmış iki ünite kan ve Bloody Mary yapmak için yarım şişe votka bulunmaktadır. “Köpek dişleri biraz uzunca” olan adam kendisiyle muhabbet eden Rıfkı’ya ölümsüz olduğunu, dilerse kendisini de ölümsüz yapabileceğini ve bu sayede az para kazanarak da başlık parası biriktirebileceği teklifinde bulunur. Teklifi kabul ettikten sonra o gece vampir Rıfkı’nın kanını emer ve onu kendisi gibi bir vampir yapar. Kana ihtiyaç duyan Rıfkı ve vampir işçileri gözlerine kestirirler fakat uyanık davranan işçiler bu saldırıdan kurtularak şatoyu basarlar. Hem vampiri hem de Rıfkı’yı göğüslerine kazık çakarak öldürürler. Mekânın tehlikesinin kalmadığını öne süren ustabaşı işçilere, tehlike tazminatı alamayacaklarını bildirir. Merzifonlu işçilerden biri vampirleri öldürdüğüne pişman olur. Fakat kısa bir süre sonra uykudan uyandığında gözlerinin kanlandığını görür. Zira kendisi de artık bir vampirdir.

İhsan Oktay, neredeyse korku türü eserlerin kullandığı tüm enstrümanları kısa öyküsü içinde kullanır. Başlı başına gotik bir mekân olan şato, sıra dışı bir kahraman, vampir ve ölüm/cinayet gibi öğeleri bira raya getiren Anar, öykünün geneline tekinsizliği (parodisini yapmış olsa da) güldürü öğeleriyle iç içe ve başarılı bir şekilde yaymış olur.

Korkunun Düşsel Mekânları

1002. *Gece Masalları*’nda yer alan öykülerde korku atmosferi oluşturmaya matuf tekinsiz mekânlar arasında düşsel mekânların da önemli bir yer teşkil ettiği görülmektedir. Tekinsiz mekânlar bu öykülerde gerçek hayatta karşılaşılması imkânsız, tamamen hayal mahsulü ve gerçeğin yasalarına aykırı olduğu gibi, mitolojik, masalsı ve metafizik de olabilmektedir.

Korku ve fantastik edebiyat üzerine çalışmaları ile bilinen Giovanni Scognamiglio’nun yazdığı “Kâbuslar Mağarası”, okurda korku ve

dehşet hissini öykünün isminden başlayarak yansıtmayı başarmıştır. İsimden içeriğe dönüldüğünde ise fantastik atmosferin korku havası oluşturmaya yönelik bir işleve sahip olduğu görülür. Öykünün girişinde yazarın mekâna ilişkin yarattığı gizem ve bilinmezlik, korku hissini erkenden tetikler. “Ragnor’un kuzeyindeki ikiz tepelerin arasında yükselen kara granit duvarının hangi çağlarda ve kimler tarafından inşa edildiği” (s. 37) kimse tarafından kesin olarak bilinmemektedir. Kulağın kulağa fısıldanan “lanetli destanlarda” Kmerlerden söz ediliyorsa da onların söz konusu topraklarda hangi zamanda yaşadıkları, neler yaptıkları ve nasıl yok oldukları gizemlidir. Bu nedenle de halk sözü edilen “kara granit duvarlardan uzak kalmayı” tercih eder. Öyküde mekânla bütünleşen sıra dışı bir kahramanın da yer alması, korku türünün öncelediği şartları yerine getirdiğinin açıkça göstergesidir. Yabancı adlı başkarakter, talanlara katılmış olduğunu ama alışılmışın dışında ve kimsenin dikkatini çekmeyen “el yazmaları, eski yazıtlar, deri üzerine işlenmiş metinler(i)” (s. 38) talan ettiğini ifade eder. Hikâyenin anlatıcısı da olan kahraman kendisini “savaşmak, çarpışmak, vurmak, vurulmak, çalıp çırpamak, saldırmak ve tecavüz etmek” (s. 38) gibi işler yapan biri olarak anlatır. Tekinsiz atmosferin gösterenlerinden biri olarak yüksek dağlar yüceliği ve onunla ilgili olarak korku ve dehşeti çağrıştırır. Kahramanın “göğes kadar yükselen kapkara granit duvar” (s. 40) arasında yaşamayı tercih etmesi, yukarıda sözü edilen ürkütücü kişi tasviri ile bütünlük oluşturur. “Lanetli duvar” arasında yaşamını sürdüren Yabancı’nın büyü yapabilme özelliği edinmesi, öykünün korkulu atmosferine farklı bir boyut da katmaktadır.

Ümit Kireççi’nin “Kıyamet Âşıkları” adlı öyküsünde ise hem kahraman hem de okuyucu açısından olukça ürpertici görünen bir savaş manzarasına tanık olunur. Korku ögesi olarak bu kez “vahşi ordu”nun öne çıktığı öykünün merkezî kişisi olan Savaşçı, “canavar ordusu” olarak da nitelenen güçlere karşı zor bir mücadele verecek ve bir “yolculuk savaşı”nın sonunda kutsal hedefe, “aşk mabedine” ulaşacaktır. Savaşçı’nın bakış açısıyla aktarılan savaş meydanı kahramanın cesaret telkin eden şiirlerinde tasvir edilir. “Labirent dolu mağaralar tehlikelerle doluydu / Canavarlar bütün yolları tutmuş kana susamıştı. / Ve günü geldi savaş davulları çaldı, borular böğürdü / Savaşçılar kıyamet ka-

pısının önünde saf tuttu / Hayat için ölmeye, yolculuk savaşını başlatmaya hazırдық / Elde kılıçlarımız, hayata aşkımız yüreklerdeydi” (s. 58). Savaşçı ve ordusunun karşısındaki canavarların anlatımında ise korku uyandırma arzusunun öncelendiği gözlenmektedir: “Hepsi çok vahşi ve çok iriydiler. Bellerinden çift başlı taş baltaları sarkarken ellerinde uçları çatallı dev mızrakları vardı ve hepsi de o kahrolası dört ayaklı, üç kişi boyundaki yaratıkların üzerindeydiler” (s. 56). Savaşçı ozanın tasvir edilen tekinsiz mekân içindeki mücadeleyi kazandığı öykünün sonunda anlatılanların “döllenme” savaşı olduğu açığa çıkarılır. Savaşçılar “sperm”, korkunç olayların geçtiği mekân ise “ana rahmi”dir.

“Kıyamet Âşıkları”na benzer bir savaş atmosferini konu edinen öykülerden biri de Yiğit Değer Bengi’nin “Son Kahraman”ıdır. Amerika’nın Bağdat’ı bombaladığı yılların anlatımıyla başlayan öyküde, hem modern zamanların korkularından biri olarak savaş ve katliamın bugünkü görünümü, hem de Bağdat’ın kadim dönemlerine yapılan zaman sıçramalarıyla ortaya çıkarılan savaş sahneleri, öykünün tekinsiz atmosferini oluşturur. Bağdat Arkeoloji Müzesi’ne giren bir “delikanlı”nın yerde gördüğü üçgen biçimindeki “tunçtan bir levha” anlatımın aniden Kargamış ve Assurlar arasında eski çağlarda yapılan mücadelenin aktarıldığı tarihi belirsiz bir geçmişe yönelmesine sebep olmuştur. Eski çağların anlatıldığı kısımda Muwata isimli bir savaşçının macerası aktarılırken öykünün en mühim korku ögesi ortaya çıkar. Zira Muwata, ne şekilde öldürüldüğünü, öldükten sonra Assurluların kendilerine neler yaptıklarını anlatır. Yazar, ölümlerin konuşmasını olağan bir durummuş gibi gösterse de sonu ölümle biten her olayın okuyucuda dehşet duygusu uyandırmasından öte, ölünün konuşturulması, tekinsiz atmosfer ile karakter arasındaki özdeşime güçlü bir vurgu yapar ve korku türünün temel şartlarından birini yerine getirmiş olur. Ölümlerin konuşmasının yanı sıra, yaşayanlarla aynı gerçeklik düzleminde görünmesi, tekinsizliği sağlamak için yeterli durumlardır. Levent Şenyürek’in “Çiçekler Dondu” öyküsünün merkez kişisi olan üniversite öğrencisinin farklı profili, olağanüstü hadiselerle yüz yüze gelmesinin uygun şartlarını hazırlar. Öyküde yalnız kalmayı tercih eden ve sosyal ilişkilerinde zayıf bir kişilik olarak gösterilen üniversite öğrencisi, tesadüfen karşısına çıkan güzel bir bayandan etkilenir. Bunu sadece eski

bir dostu olan Hülya'ya anlatır. Lakin ona göstermek istediği kızı sadece kendisi görebilmektedir. Zira okulundan yurda giden kestirme ama تنها bir ormanlık alandan geçerken aniden karşısına çıkan kız kendisiyle ilgili korkutucu gerçeği anlatır. Üç kez zatürree geçirmiş ve üçüncüsüne dayanamamış olan kızın ölmüş olduğu ve “öteki dünya”dan geldiği de bu aşamada anlaşılır. Yazar sıra dışı bir öykü kahramanı yaratarak kapı araladığı korku kompozisyonunu, ıssız, تنها bir orman yolunun tekinsiz atmosferi içinde ölmüş bir kızı konuşturarak tamamlar.

Ölülerin konuşması, onlara farklı boyut içerisinde bilinç atfedilmesi, hayata geri dönüşleri, yaşayanlarla diyaloga girmeleri veya öteki dünyadan aktarımlar yapmaları gotiğin vazgeçmediği korku öğeleri arasında ön sıralarda yer alır. Muammer Yüksel'in “Oyundan Çıkmak İster misin?” öyküsünde başkişi ölmüş bir erkektir ve ölümünden sonraki ilk anları aktarmaktadır. Öykünün başında mezarlık ve ölünün orada geçen ilk zamanlarda hissettikleri aktarılır: “Karanlık serildi üzerine; hareketler bitti, sesler sonlandı, ışık koyu karanlığın ötesinde gözden silindi gitti.” (s. 208). Bahsi edilen karanlıktan önce yaşananlar da ölünün bilincinden aktarılır. Öykünün birinci tekil anlatıcı tarafından aktarılmasının da korku edebiyatının vazgeçilmez tekniklerinden biri olduğunu bu aşamada hatırlamak gerekmektedir. Ölünün, “sonsuz bir karanlığın egemenliğinden” çıkarak müzikal bir atmosfer içine girdiği ve öykünün mekânının değişerek mezarlıktan “öteki dünya”ya geçildiği anlaşılmaktadır. Yaşanan gerçekliğe uymayan, verili dünyaya aykırı, zaman ve mekânın akılla izah edilemediği bir şekilde kurgulanması, tekinsiz bir düşsel mekân ile karşı karşıya olunduğunu ispat eder. Anlatıcı ne şekilde öldürüldüğünü detaylı bir biçimde ve farklı şekillerde kurgulayarak, ölümünü çeşitlendirerek defalarca aktarır. Fakat korku anlatılarının aksine, kurgunun sonunda tüm yaşananların aslında aklın/bilincin oyunu, tekrar tekrar kurgulanabilecek bir oyun olduğu açığa çıkar. Ölüm sonrasında yaşananlar, ölüler diyarındaki diyaloglar, ölüm ânı, cinayet senaryoları gibi korku hissini tahrir eden bütün olağanüstülüklerin öykünün sonunda mantıklı bir açıklamaya kavuşturulmasından dolayı öykü, tam anlamıyla tekinsiz türe dâhil olur.

Olağanüstü nitelemesini hak eden tekinsiz mekânların kurgunun odağına alındığı öyküler arasında Nazlı Eray'ın "Harita" ve Altay Öktem'in "Oyun" başlıklı öyküleri sayılabilir. "Harita" öyküsünün anlatıcısı sürekli gittiği sahaflardan birinden satın aldığı "erkek haritası"nı evine gelen bayan arkadaşıyla birlikte keşfe çıkar. Amaçları, ilişkide oldukları erkekleri daha iyi anlayabilmektir. Nazlı Eray'ın fantezist öykü tarzının örneklerinden biri olan erkek haritası, anlatıcı-kahraman ve arkadaşının içinde kayboldukları, karşısında "dehşet içinde" kaldıkları düşsel bir mekândır. Öykünün sonunda, haritadan çıkmazlarsa ölüp gidecekleri korkusuyla "saçları karışmış, yüzleri, bacakları yara bere içinde kalmış" (s. 53) bir vaziyette haritadan çıkarlar. Öykünün olağandışı hadisesi de haritayı yırttıkları zaman ortaya çıkar. İki kadın haritayı yırtmaya başladıkları anda "salonu birden acı çılgınlık" (s. 53) kaplar. Duyulan sesler anlatıcı ve bayan arkadaşının ilişkide bulundukları erkeklerin sesidir.

Altay Öktem'in "Oyun"unda mekân bu kez evin salonunda oynamakta olan çocuğun "oyun alanı"dır. Öykünün kurgusal gerçekliği içinde çocuk, haydutlar ve polis arasında kaçma kovalama oyunu oynarken, annesinin oyunu bozması üzerine farklı bir boyuta geçilir. Kararın yolları kapattığı bir kış günü kaçmakta olan bir kız ve bir erkek haydut ile peşlerindeki şef ve yardımcısının macerasına geçilir. Öykünün tekinsiz yanı ise tekrar çocuğun salondaki oyun gerçekliğine döndüğünde annesi Bayan Ruth'un zamana ilişkin söylediği cümlede ortaya çıkar. Çocuğun annesine, değneksiz yürüyebildiğini söylemesinin ardından Bayan Ruth'un "şimdi zaman geçti ve geriye döndük" (s. 88) cevabı, gotik anlatılarda görülen zaman sıçramalarının bu öyküdeki karşılığı olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Batı'da, özellikle İngiltere'de, Aydınlanma fikrinin akla yaptığı kuvvetli vurguya bir tepki şeklinde ortaya çıkan gotik edebiyat ürünleri, genellikle doğaüstü unsurlardan –şeytan, vampir, hortlak gibi- beslenerek ana eksenini korku ve dehşet hissine oturtmayı hedefler. Türk edebiyatının gerek klasik, gerek halk edebiyatı, gerekse Tanzi-

mat'la başlayan roman türünde korku öğelerine sık rastlansa da bunun gotik bir atmosfer oluşturma amacı taşımadığı, daha çok geleneksel halk inanışları içinde karşılık bulan fizik ötesi korkular olduğu görülür. Fakat Türk edebiyatında özellikle 1980'den sonra yazılmaya başlanıp 1990'larda ivme kazanan ve hâlâ süren bir tür olarak gotiğin Batı'daki örneklerine yaklaştığından söz etmek mümkündür.

İncelemeye konu olan *1002. Gece Masalları*, farklı geleneklerden gelip farklı birikimlere sahip yazarların kaleminden çıkmış olsa da korku, ürperti, dehşet ve olağanüstülük ortak paydalarında bira araya gelen ve korku türü açısından ciddi nesnel karşılıklar sağlayan bir seçkidir. Eserde yer alan öykülerin korku edebiyatı kapsamında değerlendirilmesine olanak tanıyan en önemli ortak yönler, mekânın tekinsizliğini önceleyerek kurulan korku atmosferi, mekânda yaşanan akıl dışı olaylar ve sıra dışı kişilerdir. Söz konusu tekinsiz mekânlar, bütünüyle bu dünyaya ait olmayan düşsel, fantastik olabildiği gibi gerçeğe uygun mekânlar da yazarının yaratım gücüyle tekinsiz atmosfere sahip, ürpertici, korkutucu şekilde kurgunun odağına alınmıştır. Çalışmaya konu olan öyküler Türk edebiyatında gotik türün yetkin örnekler vermeye başladığını gözler önüne sermektedir.

Kaynaklar

- Bengi, Yiğit Değer (ed.), *1002. Gece Masalları*, Metis Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2005.
- Moretti, Franco, *Mucizevi Göstergeler (Edebi Biçimlerin Sosyolojisi Üzerine)*, Metis Yayınları, İstanbul 2005.
- Mull, Çiğdem Pala, *Gotik Romanın Kıtalararası Serüveni*, Ürün Yayınları, Ankara 2008.
- Oktay, Dilek, "Sapık Arzular, Günahlar", *Virgül*, S. 21, Temmuz-Ağustos, 1999, s. 16-18.
- Özkaracalar, Kaya, *Gotik*, L&M Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2005.
- Parman, Talat, "Temel Çaresizlikten Temel Korkuya", *Hürriyet Gösteri*, S. 292, Kış 2007-2008, Aralık-Ocak-Şubat, s. 99-101.

- Polikar, Tanseli, "Gotik Mekânlar Üzerine", *Virgül*, S. 21, Temmuz-Ağustos, 1999, s. 10-13.
- Scognamillo, Giovanni, "Korkunun Türkçesi", *Hürriyet Gösteri*, S. 292, Kış 2007-2008, Aralık-Ocak-Şubat, s. 102-204.
- Scognamillo, Giovanni, *Dehşetin Kapıları (Korku Edebiyatına Giriş)*, Mitos Yayınları, 1. baskı, İstanbul 1994.
- Scognamillo, Giovanni, *Korkunun Sanatları*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1996.
- Todorov, Tzvetan, *Fantastik (Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım)*, Metis Yayınları, 1. baskı, İstanbul, 2004.
- Tuğcu, Emine, "Hüseyin Rahmi'nin Cadı Romanında Korku, Politik Söylem ve Kadının Konumlandırılması", *Hürriyet Gösteri*, S. 292, Kış 2007-2008, s. 120-125.
- Tuğcu, Emine, "Türk Romanında Korkunun İzlerini Sürerken", *Varlık*, S. 1213, Ekim 2008, s. 3-7.
- Turan, Güven, "Korkunun Soğuk Eli", *Dehşetin Kapıları Korku Edebiyatına Giriş*, Mitos Yayınları, 1. baskı, İstanbul 1994.
- Türkeş, Ömer, "Korku Türünde İnsana Özgü Bir Şey Bulmak Mümkün" *Hürriyet Gösteri*, S. 292, Kış 2007-2008, Aralık-Ocak-Şubat, s. 118-119.
- Yumuşak, Firdevs Canbaz, "Kenan Hulusi Koray'ın Korkutan Öyküleri", *Millî Folklor*, S. 97, Güz 2013, s. 135-144.
- Yücesoy, Özge, "Batı Edebiyatından Türk Edebiyatına Gotik Türünün Serüveni", *Hürriyet Gösteri*, 292, Kış 2007-2008, Aralık-Ocak-Şubat, s. 105-109.

İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında İktidarın İnşası ve Muhafazası Aşamasında Korkunun İşlevleri

Ebru Özgün*

“[k]orku yüreksiz bir insanın nefreti,
nefret de cesur bir insanın korkusu[dur]”¹

Giriş

Korku, insan doğasının bir parçasıyken ve her an her yerde karşılaşılabilecek/maruz kalınabilecek duygusal bir tepki iken, bunun iktidar yapının lehine kullanılan bir araç hâline dönüştürülmesi de kaçınılmaz görülmektedir. Her şeyden önce korkunun kendisinin bir iktidar mekanizması olduğundan bahsedilebilir. Korku insanın zihninde yer ettiğinde “sahip olduğu güçlerin tam [da] değerini burada gösterir.”² Korku “tüm bireysel varoluş boyunca, içerik ve derece farklılıkları gösterir, fakat bir daha asla yok olmaz. [H]ayatın hiçbir aşaması korkudan bağışık değildir.”³

* Yrd. Doç. Dr. Ebru Özgün. Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eskişehir. ebruozgun@anadolu.edu.tr

¹ İhsan Oktay Anar, *Susunkılar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007, s. 50.

² Pierre Mannoni, *Korku*, Çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 6.

³ Pierre Mannoni, *age.*, s. 6.

Korku-iktidar ilişkisinin nasıl kurulduğuna ilişkin Türkiye’de yapılan önemli çalışmalardan biri Yasin Aktay’ın *Korku ve İktidar*’ı; bir diğeri Halis Çetin’in *Korku Siyaseti ve Siyaset Korkusu*’dur. Aktay, korku ile iktidar arasındaki ittifakın iki boyutundan bahseder: “Elindeki iktidarı kaybetme korkusu şeklinde tezahür eden boyutu bir yanda, diğer yanda ise korkmuş gibi görünerek veya kendi tebaasını korkutarak bu korku üzerinden bir iktidar kurma boyutu.”⁴ İktidarın korku üretme yöneliminin yanı sıra korkuların da iktidar ürettiği üzerindeki tespit önemli: “Garip bir biçimde bu tür korkular iki türlü iktidar üretiyor; kendilerinden korkulanların giderek artan gizem ve iktidarlara, bir yanda da bunları bastırmak, yok etmek üzere harekete geçen bir güç aygıtının iktidarını.”⁵ Çetin ise çalışmasında, iktidar ve meşruiyet ilişkisi bağlamında korkuya değinirken, iktidarın korku kaynaklarının yanı sıra korkuları nedeniyle sürekli tetikte olan iktidar yapılarından bahseder. Ona göre, korku ve iktidarın doğalarından gelen ortak nokta, “tehdit et” ve “yönet” anlayışıdır.⁶ Korkunun “keşfedilip, yönetilip yönlendirilmesi ve insanların bedenlerine ve ruhlarına sindirilmesi ile”⁷ mutlakiyetlerini koruyan ve güvence altına alan iktidar yapıları, bu yolla güçlerine güç katmak isterler. Böylece kendi konumlarını korku ile inşa ve muhafaza eder, hatta sürdürücülüğünü sağlarlar. Çetin’e göre, “iktidar, gerçeklerin korkutucu görünümünün toplumda kök salmasını sağlar. Bu yüzden korku, sadece bir eğitim aracı değil eğitim aracılığıyla bir yönetim ve iletişim kaynağıdır.”⁸ İktidarın korkuyu bir iletişim aracı olarak kullanması kendi menfaatleri gereğidir ve kendine tabi insanlar yaratmanın yollarından biri olarak öne çıkar. Hobbes da insanları birleşerek toplum kurmaya yönelten, daha doğrusu ortak bir iktidara boyun eğ-

⁴ Yasin Aktay, *Korku ve İktidar*, Pınar Yayınları, İstanbul 2010, s. 9.

⁵ Yasin Aktay, *age.*, s. 11.

⁶ Halis Çetin, *Korku Siyaseti ve Siyaset Korkusu*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012, s. 10.

⁷ Halis Çetin, *age.*, s. 17.

⁸ Halis Çetin, *age.*, s. 24.

meye götüren nedenin korku olduğunu söyler; bu, ölüm ya da yaralanma korkusudur.⁹

İhsan Oktay Anar'ın romanları da iktidarın inşası ve muhafazası aşamasında korkuya yüklenen işlevlerin sorgulanmasına yönelik yetkin malzeme sunar. Bu bağlamda, Anar'ın "korku" kavramını nasıl ele aldığı ve bu yolla iktidar yapılarının, ideolojik tutumların, davranış biçimlerinin ve hiyerarşilerin metinlerde nasıl görünür hâle geldiği çalışma kapsamında öne çıkan sorulardır. Romanlardan beşinin *-Puslu Kıtalar Atlası, Kitab-ül Hiyel, Amat, Suskunlar ve Yedinci Gün-* tarihsel arka planını oluşturan Osmanlı Dönemine bakıldığında, her şeyden önce tahakküm altındaki tebaanın hemen her davranışını kontrol eden, iktidara yönelik olası tehditleri bertaraf eden ve toplumu kayıtsız şartsız itaate zorlayan bir iktidar anlayışıyla karşılaşılır. Böylece romanlarda başta hükümdar-tebaa ilişkisi üzerinden olmak üzere, iktidar yapının pek çok varyantı ile anlam üretme yoluna gidilir. Romanlarda tarihsel süreçteki bilinen Osmanlı iktidar yapılarının işlevselliği ikinci planda kalmakla -hatta *Yedinci Gün* dışında varlığı hemen hiç hissedilmemekle- birlikte, iktidar tutkusuyla yanıp tutuşan ve varlığını bu yolla kanıtlamaya çalışan sıradan insanın ön plana çıktığı görülür. Bu kişilerin asıl tutkuları, farklı yollardan sonsuz güç ve sonsuz yaşamı elde etmekte birleşir. Dolayısıyla iktidarı arayan kişilerin emellerine ulaşmada sarf ettikleri olağanüstü çaba ya da ellerindeki gücün devamını sağlama noktasında yapılan sıra dışı davranışlar çok çeşitlidir. Bu romanlardaki iktidar mekanizmasının sorgulandığı psikolojik güç odaklarından biri de korkudur. Kişilerin iktidara ulaşma çabaları ile elde ettikleri gücün sürekliliği açısından bakıldığında korku unsuru, romanlarda azımsanmayacak bir öneme sahiptir.

Ölümlü Tanrının Korkuyla İttifakı

"Korku hiyerarşisinde herkes korktuğu tanrının kulu, korkuttuğu kulun tanrısı oldu. Bu korku hiyerarşinin en tepesinde tek korku tan-

⁹ Mehmet Ali Ağaoğulları, C. Bâli Akal ve L. Köker, *Kral Devlet ya da Ölümlü Tanrı*, İmge Kitabevi, Ankara 1994, s. 203.

rısı yer aldı. Korkuya dair tüm sıfatlar insanları ve korkuyu özdeş yaratan bu tek Tanrı'ya atfedildi. Tanrı zamanla kutsal kitaplar aracılığıyla korkuya evrensel bir değer yükleyip tanrısal korku haklarını kendini yeryüzünde temsil eden tanrı-insanlara devretti."¹⁰ Anar'ın romanlarında da tanrı-insan, dolayısıyla ölümlü tanrı varlığını ve sürekliliğini sağlamak için korkuyla ittifak eder. Yazar tarihe başvurarak resmî ideolojinin söylemi üzerinden iktidar mekanizmasının temel zihinsel yapısını gözler önüne sermektedir. Osmanlı tarihinden seçilen pasajlarla daha başta, idare şekli mutlak monarşi olan bir devlet sisteminin otoriter gücü romanlara malzeme oluverir. Osmanlının saltanat makamı üzerinde biraz durmak gerekirse; diğer devletlerde olduğu gibi Osmanlıda da yönetim şekli, başta dinsel olmak üzere geleneksel, kültürel, coğrafi, ekonomik vb. faktörlerle biçimlenmiştir. Buna göre, Osmanlı hanedanında iktidarı elinde bulunduran padişah, bu yetkiyi yaşamı boyunca sürdürür. Öldükten sonra ise oğlu ya da kardeşi gibi onun soyundan gelen biri tek başına iktidar sahibi olur. Osmanlıda otuz altı padişah altı yüz yirmi üç sene hüküm sürmüştür.

Yaklaşık altı asra sığdırılan bir hükümlanlık, çoğu yazarda olduğu gibi Anar için de cazibe merkezlerinden biri hâline dönüşür. *Puslu Kıtalar Atlası* ve *Amat* 19. Osmanlı padişahı, "Sultan Mehmed-i Râbi" ya da "Avcı Mehmed" olarak da bilinen IV. Mehmet (1648-1687) dönemine tarihlenirken; *Suskunlar*, "Sultan Ahmed-i Sâni Han Efendimiz'in devri saltanatından sonraki senelerden birinde"¹¹ geçer. Osmanlı tarihi içerisinde II. Ahmet (1691-1695) devrinden sonraki yani II. Mustafa (1695-1703) dönemine denk düşen bu ifadenin yanı sıra, roman içinde önceki devirleri kapsayan kimi zaman ölçütleriyle de IV. Mehmet (1648-1687) ve II. Süleyman (1687-1691) devirlerine kadar uzanılır. *Kitab-ül Hiye'l*'de ise, III. Selim (1789-1807) döneminden II. Meşrutiyet'in ilan edildiği 1908 yılına kadar üç kuşağın yaşamı anlatılır. Burada da yedi padişah hükümlanlığına tanıklık eden ve yaklaşık bir asırlık bir tarihe tekabül eden bir zaman dilimi söz konusudur.

¹⁰ Halis Çetin, *age.*, s. 18.

¹¹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 11.

Anar'ın altıncı romanı *Yedinci Gün* ise II. Abdülhamit (1876-1909) devrinden bir anda 1930'lu yılların İstanbul'una sıçrar. Kimi romanlarda *-Puslu Kıtalar Atlası*, *Amat* gibi- dönemin padişahlarının adı bile geçmezken, anlatıcı tarafından seslenilen "padişah efendimiz" söyleminde vurgulanan ya da buyurduğu fermanlarla olayların akışına yön verme işlevinde olan padişah, korkulması gereken/beklenen iktidar mercii olarak varlığını her dâim hissettirir. "Siyasal iktidar, güçlü bir toplumsal denetim ağı kurmak, öteki korku unsurlarını dışlamak, tehdit söylemleri ile devlet otoritesini meşrulaştırmak için sürekli korku söylemlerine başvurur. Böylece devlet iktidarı süreklilik kazanır."¹² *Yedinci Gün*'de II. Abdülhamit'in yaptığı da budur. Dönemin iktidarının -II. Abdülhamit'in istibdat döneminin tarihsel süreçte de bir korku devri olduğu düşünülürse- en çok varlığını hissettirdiği ve korkunun iktidar araçlarından biri olarak baskın bir şekilde kullanıldığı romandır ve bu özelliğiyle diğerlerinden ayrılır. Dönemin iktidar anlayışının topluma yansıttığı despotik rejim, uygulamada korku yaratacak şekilde faaliyete geçer. Bir anlatıcı/yazar olarak metinsel sürecin tüm aşamalarında yorumsal kimliğiyle varlık bulan Anar, kendi metninde kendisi de rol alır ve sürecin başından sonuna kadar etkin bir aktör olarak belirir. Bu anlatıcı/yazar aynı zamanda dönemin iktidar merkezine hitap eder ve Osmanlı düşünce yapısını yansıtan sözleriyle âdeta roman kişilerinden biri gibi hareket eder. Her ne kadar dışarıdan bir göz gibi olayların takibinde, kişilerin sunumunda belli bir mesafeden olan biteni gözlemlerse de ya da aradaki tüm mesafeleri kaldırıp kendini açıkça belli edip sınırsız bir görüş alanına sahip olsa da anlatıcı/yazar, sonuçta roman kişilerinin içinden çıktığı Türk-İslam toplumunun bir mensubudur. Bir kimliği, bir kişiliği vardır; bu toplumsal mekanizmanın bir parçasıdır. Nasıl ki roman kişileri Osmanlı döneminin siyasi, dinî, ahlaki, geleneksel yapısına, örf ve âdetlerine uygun bir yaşantı sürdürüyorsa, anlatıcı/yazar da bu aidiyet duygusuyla iktidar yapının konuşturduğu ölçüde Türk-İslam devletinin yükselen değerlerini yüceltir ya da iktidarın varlığını sarsacak söylemlerden kaçınır, âdeta di-

¹² Halis Çetin, *age.*, s. 44.

ğerleri gibi korkar [!]. Metinde tüm Osmanlı tebaası gibi anlatıcı/yazar da istibdat döneminin bu korku rejiminden etkilenir: “Saadeti ve saltanatı dâim olsun, Müslümanların Hâlifesi Devletlû Padişah Efendimiz’in istib... Tövbe! Hâşâ! Efendimiz’in devri bir huzur, sükûn ve sükût devriydi. Huzuru imamlar hutbeleriyle câmiilerde, sükûnu polisler sopalarıyla sokaklarda, sükûtu ise hafiyeler jurnalleriyle şehirde sağlardı.”¹³ Romanda hutbeler, polis sopaları ve hafiyeler sultan adına üretilen korku araçlarıdır. Dönemin bu havası, bir anlamda korkuya maruz kalan halkın sözcülüğünü de yapan anlatıcı/yazarın ironik bir biçimde aksini ifade etmesiyle alaya alınır. Bir yandan da anlatıcı/yazarın bu tavrı, korkulan iktidarın gazabından kaçmak için onu hoş tutma, onun suyuna gitme psikolojisinin bir yansıması olarak okunabilir. Romanda Galatasaray’daki Sponek Birahanesi’nde sultanın hafiyelerinden birinin varlığından dolayı mekân “tıklım tıkışık dolu olmasına rağmen içeride tıs yoktu[r]”, hiç kimse “sükût içinde ağız dil verm[ez].”¹⁴ Salondaki ahali için bir korku unsuru olan bu hafiye “tıpkı kediler ve köpekler gibi kulak kepçelerini sağa sola, ileriye geriye, öne arkaya oynatabiliyor, Padişahı[n] saltanatını tehdit edebilecek bir lâkırdı, bir fısıltı, bir isyân haberi işitip o lâfı eden[i] saraya fitlemek için can atıyordu[r].”¹⁵ II. Meşrutiyet’in ilanının anımsatıldığı romanda, gazeteci çocuğun haberi duyurmasının ardından “ürkek, ruhsuz ve ağlamaklı memurlar[ın] korkudan elleri ayakları gevşe[r]. [H]emen koşar adım arka sokaklara sap[arlar]. [Onlara göre] bu [padişahın] emrindeki hafiyelerin sarkıttığı bir zoka olabilir.”¹⁶ Görüldüğü gibi iktidarın ürettiği korkularla her an karşı karşıya gelen toplum, sürekli tetikte beklemekte ve türlü komplo teorileriyle teyakkuzu elden bırakmamaktadır.

“Fiziksel görünüm”ün korku üretmedeki işlevselliğine de romarlarda sıklıkla rastlanır. İktidar hevesinde olan roman kişilerinin ya da iktidarın kullandığı mekânların heybetli ve azametli dış görünüşleri,

¹³ İhsan Oktay Anar, *Yedinci Gün*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012, s. 101.

¹⁴ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 100.

¹⁵ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 100.

¹⁶ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 102.

insanda hem korku hem saygı uyandırırken onu tahakküm altına almayı da kolaylaştırmaktadır. Bu kişiler için fiziksel görünüm güç ile eş-değerdir. Romanlarda güç peşinde olan, sonsuzluğu arayan, bilme tutkusuna kapılan ihtiraslı ve kötülük temsilcisi figürler, kişilik yapılarına uygun fiziksel niteliklerle donatılmışlardır. Bu durum çevrelerindeki kişilerin kendilerine tâbi olmalarında büyük kolaylık sağlar. *Puslu Kıtalar Atlası*'ndaki Ebrehe “köse, kara giysili, çatlak sesli”, “yarasa kıklıklı, tuhaf tavırlı, saydam tenli [bir] uğursuz”dur.¹⁷ Onun metindeki tasviri, çevresinde uyandırdığı izlenimi anlamlı hâle getirir:

“Kara sarığı ve kızıl cübbesiyle yarasa misali biri olan bu kişi, odadaki mavi dumandan hiç etkilenmemişe benziyordu. Uzun parmakları ve nice zamandır kesmediği kirli tırnakları zaç yağıyla meşgul olmaksızın sararmıştı. Çenesi küçücüktü ve bir kadınınkini andıran teni o kadar saydamdı ki, şakaklarında, alnında ve ellerinin üstünde mavi damarlar görünüyordu. Gözleri iriydi ama kapkara gözbebekleri küçücüktü. Yüzünde ve vücudunun diğer yerlerinde asit yaraları vardı. Köse olmasına rağmen çenesinde göze çarpan birkaç kıl, onun hükmedici bir görünüm kazanmasına yetiyordu. Karşısında süklüm püklüm duran dilenciye o bet, o dayanılmaz derecede çatlak sesiyle istediklerini bir bir söylerken, sesi, kokusu ve görünüşüyle yarattığı izlenim sonucu hemen hemen hiç kimse onun emirlerine kulak asmamaya cesaret edemedi.”¹⁸ Kara sarığını saran, zifiri cübbesini giyen Ebrehe¹⁹ dış görünüşüyle hem çevresindekilere korku salar hem de romandaki kötü figür yanını pekiştirir. Roman kişilerinden Hınzıryedi'nin Ebrehe karşısındaki duruşu da bunu örnekler niteliktedir:

“Günlerdir çektiği pişmanlık ve suçluluk duygularıyla küçüldükçe küçülen Hınzıryedi, efendisini, o heybetli adamı, o yüce Ebrehe'yi olanca azametiyle karşısında görünce ve onu zahmetlere sokup bu sefil yerlere getirdiğini düşününce o kadar utandı, o kadar utandı ki, kendisinin bir bit, bir pire kadar bile değer taşımadığına karar verdi. [E]fen-

¹⁷ İhsan Oktay Anar, *Puslu Kıtalar Atlası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006, s. 121.

¹⁸ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 102-103.

¹⁹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 119.

disi ona gülümsüyordu, ama korkunç, ürpertici bir gülümsemeydi bu. [H]ınzıryedi, günlerdir gösterdiği sadakatsizliğin, Büyük Efendi'yi uzun süre görmemesi ve onun azameti ve heybetini unutmasından kaynaklandığını anlayıverdi. [G]üç karşısında duyduğu bu şaşkınlıktan nasıl kurtulacağını bilemedi.”²⁰

Amat'taki Kaptan Diyavol Paşa ise “tiz sesli”,²¹ “seyrek bıyıklı”, “köse sakallı”, “pençeyi andıran el”li,²² “kızıl cüppeli”, “gözbebekleri kırmızı, dişleri ise sarı ve sivri” bir “mahlûk”tur.²³ Bunun dışında kara çerçeveli boy aynası, kara mintan, kara çakşır, kara destarda Diyavol Paşa'ya ait olan eşyalar olarak onun kimliğini ele verir. Fiziksel görünümüyle çevresindekileri tahakküm altına alan Kaptan Diyavol Paşa'nın kamarasındaki kitaplık da onun karanlık tarafıyla, şeytani yüzüyle örtüşür.²⁴

Suskunlar'daki Tağut da “önden arkaya ve arkadan öne dönen gözleri”, “her bir gözünde, biri insanınkine benzeyen, diğeri ise yılanınkini andıran iki gözbebeği”, “her on bir saat ve altı dakikada bir atan nabızı”, “belli yerlerden etine kaynamış ve kesilse bile tıpkı saç sakal gibi yeniden çıkan siyah elbisesi”²⁵ sayesinde çıkarları uğruna kullandığı insanları korkutur, sindirir. Kötülüğün temsilcisi olan tüm bu figürler, dış görünüşleri, sesleri, tavırları ve azametleri sayesinde çevrelerine topladıkları kişilere dilediklerini yaptırır, onları tahakküm altında tutarlar.

Otoriter rejimin sarsılmaması için katı politikalar geliştiren devlet mekanizması, eğitim sisteminde de varlığını büyük ölçüde hissettirir. *Efrâsiyâb*'ın *Hikâyeleri*'nden “Güneşli Günler” hikâyesindeki yatılı okulun duvarlarında asılı olan müdürlerin ve muavinlerin fotoğrafları ile binanın iç yapısının tasviri, devlet kurumlarındaki işleyişin, kurulu

²⁰ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 119-120.

²¹ İhsan Oktay Anar, *Amat*, İletişim Yayınları, İstanbul 2008, s. 24.

²² İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 26.

²³ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 229.

²⁴ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 25.

²⁵ İhsan Oktay Anar, *Suskunlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007, s. 188.

düzenin, katı, anlayışsız, otoriter eğitim sisteminin eleştirisi olarak ironik bir üslûpla tanımlanırken korku faktörü öne çıkmaktadır. Buna göre yatılı okulun duvarları “yüksek ve yüce, çirkin, kirli bir renkte”dir.²⁶ Çünkü “çirkinliğe büyüklük eklendiğinde tikslenme duygusunun korkuya dönüşeceğini bilen devlet, okulların böyle bir renge boyanmasını uygun görmüştü[r]. Zaten korku, bu binada hüküm süren neredeyse yegâne hayaletti[r].”²⁷ Hikâyenin genelinde “siyah” renk, bir korku ögesi olarak işlev görür. Derse giren muallimin “kara kaplı not defteri”nin olması, talebeler açısından korku yaratır. Okula yeni gelen okul müdürünün porfiria hastalığından dolayı okulda kalın, siyah perdelelerin kullanılması, mumların bir kısmının söndürülerek karanlık bir ortam yaratılması, adamın siyah elbiseler giyip siyah eldiven takması karamsar ve kasvetli havanın sürdürülmesine katkı sağlar.

Fiziksel görünümün etkililiğinin yanı sıra insanoğlunun en büyük korkularından biri olan ölüm de hem iktidar sahiplerince hem de itaat edenler tarafından bir tehdit olarak algılanır. İktidar yapının ölüm korkusu yaratmada kullandığı yollardan biri “hile”dir. *Puslu Kıtalar Atlası*’nda içtiği zehirli şerbet sonrasında kendisine verilen kırmızı haplardan günde bir tane almazsa öleceği bildirilen Hınzıryedi, Büyük Efendi Ebrehe’nin emirlerine itaat etmediği takdirde hapların kendisine verilmeyeceği konusunda tehdit edilir.²⁸ Zülfiyar’ın Hınzıryedi’ye içirdiği zehirli şerbet bir yanılsama olarak sunulurken, her an öleceği korkusuyla yıllarca yaşayan Hınzıryedi, efendisinin gözetiminde tezgâhlanan oyunla bir kandırmacanın içine düşer. “Korkuya neden olan nesneler zamanla tabu niteliği kazanır. Tabu bir yandan kutsal (*sacre*), kutsallaştırılmış (*consacre*) anlamlarına; diğer yandan da tehlikeli korkunç, yasak, kirli anlamlarına gelir.”²⁹ Hınzıryedi için tabulaşan nesne şerbettir. Şerbetin panzehiri şeklinde sunulan kırmızı hap ise, onun muhtaç olduğu ve yokluğunda sorun yaratacak bir nesne hâline dönüşen ikincil bir korku aracı olarak kullanılır.

²⁶ İhsan Oktay Anar, *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 19.

²⁷ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 19.

²⁸ İhsan Oktay Anar, *Puslu Kıtalar Atlası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006, s. 105.

²⁹ Halis Çetin, *age.*, s. 40.

Romanda Hinzıryedi'yi oyuna getiren Ebrehe, bu kez başkalarının tezgâhlanan bir iktidar oyununda tuzağa düşürülecek ve korkularının esiri olup avcıyken ava dönüşecektir. Ebrehe bir kehanet aynası bulur ve dünyanın sonunun geleceği yönündeki kehanete karşılık hayatta kalmak için bir zaman makinesi tasarlar. Romanda işlevsel kullanılan "ayna" motifi, "Büyük Efendi Ebrehe'nin cellat mezarından aldığı"³⁰ ve "[s]ırmalı bir Şam kumaşıyla örtülmüş, dört ayaklı ve şekil itibariyle mangalı andıran" tuhaf bir aynadır.³¹ Ebrehe'nin satın aldığı kehanet aynası denilen bu sahte nesne, aslında yıllar evvel Nemçe istihbarat teşkilatının Osmanlı Devleti'nin çöküşü için kurguladığı bir kandırmacadan başka bir şey değildir. Ebrehe, tüm hayatını bu kehanet aynasına endeksler. Bu -sözde- kehanet aynası, giderek onun günahkâr ruhu için bir korku nesnesi hâline dönüşür. Nemçe istihbarat teşkilatının planına göre, eşkâlleri Mehdi'ye benzeyen kadınlı erkekli bir grup manastıra kapatılıp çiftleştirilir. Üçüncü neslin dünyaya gelmesine değin manastırda kapalı kalan bu kişilerden son beşine, Osmanlı Devleti'nin dili, dini, gelenekleri ve âdetleri öğretilir. Kendilerine ad verilmeyen ve numarayla çağırılan bu kişilerden kimi veremden ölür, kimi de aklını kaçırarak Mehdi adaylığından çekilir. En sona kalan ve kendisine "Franz" adını koyan casus, planlanan yer ve zamanda Osmanlı topraklarına giriş yapar. Ancak yıllardır aynadaki son kehanet için hazırlık yapan Ebrehe ve adamları tarafından yakalanır. Kıyametin kopacağına ve dünyanın sonunun geleceğine yönelik inanç dizgesi, tüm ilahi dinlerin ortak kabulüdür. Büyük kurtarıcı Mehdi ise, kıyametten önce zulümle mücadele etmek için Tanrı tarafından gönderilen kişidir. Kehanet aynasında beliren,

Kıyametten bir yıl önce

Yedinci dolunayda

Mehdi batı kapısından girecek³²

³⁰ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 141.

³¹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 149.

³² İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 176.

ibaresi dünyanın sonunun yaklaştığına delalet eder ve Ebrehe dehşete kapılır. Ebrehe'nin aynadaki son kehaneti öğrenip bununla ilgili okuduğu kitaplarda karşılaştıkları, onun günahkâr ruhu için bir korku ögesi hâline dönüşür:

“Kehanet Aynası'ndakileri okuduktan sonra bu konudaki hemen hemen her kitabı elde ettim. Taberanî'yi, Ebuşseyh'i, Hafız ibni Hacer'i, İbni Merduveyh'i ve diğerlerini okudum. Güneşin batıdan doğacağını, savaşların ve hastalıkların çıkmasından sonra toprağın bütün hazineleri ve ağırlıkları kusacağını, dağlar ve çukurların kaybolmasıyla yeryüzünün dümdüz olacağını, Mehdî'nin gelip benim gibilerle savaşacağını ve büyük bir yalımın diğer günahkârlar gibi beni de Mahşer'e, Büyük Toplantı yerine sürükleyeceğini öğrendim. Bu dünyada artık birkaç yıl sürem kaldığına ve bu sürenin sonunda günahlarımın cezasını ebedi ıstırapla çekeceğime böylece inandıktan sonra, belki de çılgınca gelecek ama, *bir kaçış yolu aradım.*”³³

Klasik olarak nitelenebilecek korku davranışlarını sıralayan Mannoni, bireyin korku durumunda “kaçma”ya, “saklanma”ya veya bunlar olmazsa “boyun eğme”ye yöneldiğini ifade eder.³⁴ Metinde Ebrehe'nin ölüm korkusu karşısında “bir kaçış yolu” aradığına dair yapılan vurgu bu anlamda önemlidir. Onun “Kehanet Aynası başka birinde, mesela hâlâ padişahta olsaydı, o mutlaka tövbe ederdi”³⁵ şeklinde devam eden sözleri, aslında tam da Nemçe istihbarat teşkilatının olmasını istediği harekettir. Franz'ın da belirttiği gibi tasarının tek amacı, padişahın batı kapısından kente girecek olan Mehdî'nin elini öpüp tahtını ona bırakması ve aslında bir Nemçe casusu olan bu kurtarıcının ülkeyi yönetmesidir.³⁶ İktidarın ele geçirilme mücadelesinde inanç dizgelerinin kullanılıp iktidarı elinde bulunduranın gücünü kırmayı amaçlayan bu tasarıda, Batı'nın akılcı politikası, Doğu'nun ilahî düzeni önceleyen yapısını istismar etmekte ve Batı'yı temsil eden güç, bu yolla amacına

³³ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 180.

³⁴ Pierre Mannoni, *age.*, s. 10.

³⁵ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 180.

³⁶ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 209.

ulaşmak istemektedir. Pozitif bilimin gücüyle yaratılan boş inanışların, devletlerin yayılmacı siyasetinde başvurdukları stratejiler ve taktikler olarak belirmesi, romandaki önemli eleştiri noktalarından biridir. Gerçek Hınzıryedi gerekse Ebrehe, Çetin'in bahsettiği insan profiliyle örtüşürler. Buna göre "korku, akli devre dışı bırakır; insanı bilinçli hareket eden bir özne olmaktan uzaklaştırır, etki edemeyeceği güçler arasında oynanan bir oyunun nesnesi haline getirir."³⁷

İktidarın ürettiği ve romanlarda işlenen bir diğer korku unsuru "hurafeler"dir. Olayların yorumlanmasında, akıl erdirilemeyen güç durumların çözümlenmesinde, birtakım hurafeler ve batıl inanışlar aracılığıyla olayları yönetip denetleyebileceklerini varsayan kişiler, halk arasındaki itibarlarını, toplumsal etkilerini ve hükmetme vasıflarını bu yolla arttırmak isterler. *Puslu Kıtalar Atlası*'nda aynı mahalledeki iki taşmektebin birbirine olan düşmanlığı, hiyerarşinin üst seviyelerindekiler -mektep hocaları ve kalfalar- tarafından üretilen hurafelerle desteklenir. Aralarında yüz yıldır süren kavganın hangi sebeple başladığı bilinmezken nesilden nesle aktarılan bu husumet, her iki tarafın da hocaları, kalfaları ve talebeleri tarafından farklı yollarla sürdürülür. Bu hiyerarşide "bir kâğıda küfür dolu bir hiciv yazıp bunu düşman mektebin muallimine götürmesi için gözüne kestirdiği bir çocuğu görevlendir[en]" hocalar ve "birbirlerine girmeyip sadece yolda karşılaştıkları zaman ağız dalaşı yapmakla yetin[en]" kalfalar, yönetici ve denetleyici vasfını üstlenirlerken; "[hocanın yazdığı] kâğıdı söz konusu zata tebliğ eden [ve] öfkeden küplere binen adam tarafından falakaya yatırıl[an], ayakları şişmiş bir halde mektebine dönünce de kahraman ilan edil[en]"³⁸ talebeler ise, işi yüklenici, öne sürülen, fiilen kullanılan bir nevi işçi sınıfıdır. Mektebe yeni gelen talebelere "düşman mektepteki meslekdaşlarının, sümüklü, yaralı bereli, cerahatli insanlar olduğunu, bir dua edip yüz kat küçülerek geceleri masum çocukların kalplerini yediklerini, sonunda kurbanlarının da onlar gibi ecinni taifesine karıştığını sır veriyormuşçasına an-

³⁷ Halis Çetin, *age.*, s. 74.

³⁸ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 57.

lat[an]"³⁹ hocalar ve kalfalar, talebelerin içine korku ve nifak tohumlarını salarak onları karşı mektebin aleyhine kışkırtırlar. Bu, 21. yüzyıl dünyasına değin sirayet eden bir iktidar dalgasının bir mektep ölçeğinde dışavurumudur. Hiyerarşi skalasında en yüksekte ve en güçlü olanların, kendilerinden aşağıdaki ve güçsüz çoğunluğu kendi çıkarları uğruna kullanmaları çağlar boyunca süregelen ve korkutmayla arzu edilene ulaşma en sık tercih edilen yollardan biri olmuştur.

Kitab-ül Hiye'l'de ise fiziksel güç mekanizmasıyla hurafe yaratanlar, iktidarı -kısa süreliğine de olsa- yakaladıklarını sanırlar. "Frenk dilinde 'elektrik' denen mucizevi güç"⁴⁰ Yâfes Çelebi tarafından tasarlanan Leyden şişesi için kullanılır. Tarihteki önemli buluşlardan biri olan "Leyden şişesi" ve onun kullanımı konusunda çeşitli rivayetlerden yola çıkılarak kurgulanan olay örgüsü, hem tarihsel bilgiler içermekte hem de bu yolla mizah yaratılmaktadır. Bu noktada Yâfes Çelebi'nin güç kaynaklarından biri olan "Leyden şişesi"nin tarihsel geçmişine göz atmakta fayda var: Leyden Üniversitesi profesörlerinden Hollandalı bilim adamı Pieter Van Musschenbroek (d. 1692 - ö. 1761), 18. yüzyılın en gözde buluşlarından ve elektrik tarihinde adı geçen aygıtlardan biri olan Leyden şişesini, Alman deneycisi E.G. von Kleist'ten bir yıl sonra -1746'da- bağımsız olarak keşfetmiştir. Mekanizmanın işleyiş şekli ise şöyle anlatılmaktadır:

"Leyden şişesi içine metal bir çubuk batırılmış, yarısına kadar su veya cıva gibi bir sıvı ile dolu bir cam şişeden oluşmaktadır. Dielektrik ortamını cam şişenin oluşturduğu bu tarihteki ilk bilinçli olarak yapılmış sığaç, elektriğin depolanarak çeşitli deneylerde bir kaynak olarak kullanılabilmesini sağlamaktaydı. Leyden şişesi de kısa bir sürede aynen von Guericke'nin elektrik makinası gibi Avrupa'da günün konusu haline geldi. Şişedeki metal çubuğa el değdirilerek çarpılma olayı sarayların eğlence konusunu ve meydanlarda gösteri yapan birçok

³⁹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 57.

⁴⁰ İhsan Oktay Anar, *Kitab-ül Hiye'l*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 28.

açıkgözün geçim kaynağını oluşturdu. Leyden şişeleri kimyasal doğru akım bataryasının bulunuşuna dek her türlü elektriksel deneyde gerilim kaynağı olarak kullanıldı.”⁴¹

Leyden şişesinin 18. yüzyıl Avrupa’sındaki görünümü ile Yâfes Çelebi’nin ona yüklediği işlevler örtüşür. O da tıpkı Avrupa’da meydana gösterisi yapan pek çok açıkgöz gibi geçim kaynağını Leyden şişesinden elde eder, çeşitli hurafelerle câhil halk kesimini aldatır. Yâfes Çelebi, hazırladığı Leyden şişesindeki elektrik akımını Deli Abuzer Beşe üzerinde deneyince, çarpılan adamı gören kalabalığa şöyle seslenecektir:

“Ey ahali! Bu şişenin içinde bir cin var. Bundan sonra bana hürmet edecek ve oğullarınıza torunlarınıza bayramlarda elimi öptürteceksiniz. Ayrıca beni ‘çelebi’ diye çağıracaksınız. Yoksa bir dilek dileirim ve şişedeki cin istediğim adamı çarpar.”⁴²

Halkı sindirme politikasıyla güç ve kudretini arttırırken hükmetme arzusunu besleyen bu zat, artık hem çelebi diye çağrılır hem de şişelere talep fazla olduğundan bu işten para kazanır. Ancak cinlerden medet uman şişe sahipleri istediklerini elde edemeyince azalan müşteriler yüzünden Yâfes Çelebi, başka gelir kaynağı bulmak zorunda kalacaktır. Her batıl inanış ya da asılsız rivayet, gerçeklik etkisini yitirdiğinde denetlenme alanı daralacağı gibi, bu durum iktidar mekanizması için de giderek bir tehdit oluşturmaya başlar.

İktidarın hurafeler yoluyla korku üretmesinin bir başka örneği Calûd ile Üzeyir’in ilişkisinde görülür. Calûd, İstanbul Sanayi Mektebi’nde okuyan öksüz ve yetim öğrencilerden “en uysal, en sessiz ve en siliği”⁴³ olan Üzeyir’i yanına çırak olarak alır. Calûd ve Üzeyir daha çok, tüm psikolojik etkilemeler yoluyla karşısındakinin üzerinde baskı kurarak katı bir kontrol mekanizması geliştiren “efendi” ile onun altında ezilen, silikleşen, güçsüzleşen bir “köle”nin ilişkisini andırır. Calûd,

⁴¹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Leyden_%C5%9Ei%C5%9Fesi, (Erişim Tarihi: 24.06.2010)

⁴² İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 28.

⁴³ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 115.

Üzeyir'in şahsiyetini yok etmek ister. Bunun için "gür sesi"ni, "demir tokatları"nı kullanır. Onu tüm dünya varlıklarından soyutlayarak sekiz yıl boyunca güçsüz, korkak, sünepe, güvensiz ve şahsiyetsiz yetiştirerek bir eve kapatır. Onun çeşitli hurafeler ve hikâyeler yoluyla her şeyden korkmasını, diğer insanlardan daha güçsüz hissetmesini sağlar. Calûd bu süre içerisinde dev yılan projesini gerçekleştirebilmek için Üzeyir'i hazırlar. Üzeyir'in yeni yeni gelişen şahsiyetini yok etmek ve onu tamamen yılan makinesi üzerinde yetiştirmek için türlü numaralar çevirir. Dışarıdaki dünyanın amansızlar, kana susamış canavarlar, dedikoducular, hafiyeler, eli kanlılar, meymenetsizler, nemrutlar, zorbalarla dolu olduğunu söyler. Çetin'in de ifade ettiği gibi "bilgi" iktidar elinde istenildiği gibi kullanılır, gerçek anlamından saptırılır ve buyruğundaki kişilere değiştirilip dönüştürülerek sunulur: "Korku siyasetleri eğitim alanlarında insanların neden korkacağını onların bedenlerine ve ruhlarına işler. Bilgiyi sadece korkacağı şeyleri öğrenmek niyetiyle açıklar ve korku kaynağı hakkındaki gerçek bilgileri gizler, müphemleştirir ve ya çarpıtır. Korku siyasetinde eğitime hâkim olan temel algı bilmenin cesareti değil bilginin korkusudur. Yani gerçeği bilmekten korkmaktır. Çünkü korku siyaseti bilir ki 'gerçekler insanı özgürleştirir'."⁴⁴

"Böylece kendisini düşmanlarla dolu bir ummanda gören çocuk, zihninde döl tutan o canavara, o dev yılanı sarılacak, onu bir kurtarıcı olarak görecekti[r]."⁴⁵ Calûd tarafından güçsüz, silik, pısırik yetiştirilen Üzeyir, tasarladığı dev yılanı "dünyayı dolduran canavarlara karşı koruyabilecek yegâne silah"⁴⁶ olarak görür. Üzeyir, zihninde gitgide büyüyen yılan fikrinin, -Calûd tarafından telkin edildiği üzere- onu dış dünyadan gelecek tehlikelerden koruyacağına inanır. "Korku, korkutulandan güvenilene sığınma doğası yaratır. Daha önemlisi korku, içinde sığınılacak güvenlik/sığınma kaynağını da taşır. Güvenlik kaynakları ise kendisine sığınanlardan ziyade kendisini korumak için korku üretir. Onun ürettiği korkuların kaynağı ise ona sığınanların korku-

⁴⁴ Halis Çetin, *age.*, s. 24.

⁴⁵ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 120.

⁴⁶ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 125.

sudur.”⁴⁷ Calûd’un yapmak istediği de tam anlamıyla budur. Efendisi tarafından korkuya maruz bırakılan Üzeyir, korkularından kurtulmak için yine ona, dolayısıyla dev yılan projesine sığınır. Bir tehdit ve ikna unsuru olarak araçsallaşan korku,⁴⁸ Üzeyir’de de kendinden daha güçlü bir otoriteye sığınma ihtiyacı doğurur. Oysa “içinde mürettebat olmadan çalışabilecek, kendi kararlarını kendi verebilecek ve kendi hedeflerini seçip elektrik şularını gönderebilecek”⁴⁹ olan bu yılan mekanizması, tüm canlı hayatını yok etme potansiyeline sahiptir ve âdetâ bir iktidar namzetidir. İçinde büyüttüğü korkularının üstesinden gelme aşamasında Üzeyir’in seçtiği yol, hayatını daha da tehlikeli bir duruma sokar ve bu korku unsuru esasında onun için yeni ve daha güçlü bir tehdit hâline dönüşür. Romanın sonunda bir sağaltım ve olgunlaşma sürecinden geçen Üzeyir, girdiği kuyudan zihninde tek bir “nokta” ile çıkacaktır. Nefsi körelen Üzeyir, içsel arayışını tamamlamış, manevi yükselişe geçmiştir. Calûd’un usul usul dayattığı tüm o çarpıtılmış bilgiler hükmünü yitirirken, Üzeyir artık hakikî bilginin peşinden gidecektir. Gerçekler Üzeyir’i özgürleştirmiştir.

Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri’ndeki “Güneşli Günler” hikâyesinde din dersi hocasının talebelere ettiği nasihatler, dinî gerekçelere dayandırılarak -din gibi mutlaklık ve kutsallık kaynaklarını araç olarak kullanarak-⁵⁰ korku yaratma amacı taşır: “Adam, iskambil destesindeki papazların onları dinden imandan çıkarıp kafir yapacağını, çıplak kadın fotoğraflarına bakıp çavuşu tokatlamaya devam ederlerse tez zamanda süngülerinin düşeceğini, tütün içenleri ise, ateşten yaratılan cinlerin er geç çarpacağını anlatırdı.”⁵¹ Talebelerinin alışkanlık hâline getirdikleri birtakım davranış biçimlerinden onları vazgeçirmeye çalışan din dersi hocası -ki okul hiyerarşisinde talebeden daha üst bir mevki dedir- büyük bir inandırıcı gücün arkasına sığınarak, itiraz edilemeye-

⁴⁷ Halis Çetin, *age.*, s. 22.

⁴⁸ Halis Çetin, *age.*, s. 31.

⁴⁹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 128.

⁵⁰ Halis Çetin, *age.*, s. 50.

⁵¹ İhsan Oktay Anar, *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 22.

cek bu anlamlandırma dünyasına bireyleri -talebeleri- korku ile entegre eder.⁵²

Anar, “masal anlatıcısı”nın nitelikleri ile onun ilgi odağı olmak için kullandığı söylem biçimine de atıfta bulunur. Mark Azadovski’ye göre “usta halk anlatıcısı, geleneğe bağlı olsa da, yaratıcı bir kişidir. [O] anlatma tekniğinin ustasıdır. Sonra da anlattıklarını bir dinleyici kitlesi önünde canlandırabilen bir gösterimcidir. [M]asalı anlatanla, dinleyen arasındaki karşılıklı etkilenme masalın yaratılmasında önemli bir olaydır. [D]inleyicinin davranışı, onun yaratıcılığını kamçıla[r].”⁵³ Azadovski’nin Rus masalları üzerinde tespit ettiği ve aynı malzemenin çeşitli söyleyicilerin dilinde yeni biçimlere girdiği, hatta aynı söyleyicinin dilinde bile değişebileceği yolundaki iddiası, Anar’ın da metinlerinde özellikle vurguladığı yaratıcı-kurucunun katkısı anlayışıyla örtüşür. Buna göre *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*’ndeki “Bidaz’ın Laneti” hikâyesinde, torunlarına korku hikâyesi anlatan ninenin kişisel nitelikleri, gözlem yeteneği, hayat deneyimi ile anlatımda ilgiyi nasıl derinleştireceği ya da nasıl daha karmaşık hâle getireceği konusundaki tavrı yine korku odaklı olması bakımından ilgi çekicidir:

“Masal anlatırken, torunlarının muhayyilesi üzerindeki saltanatı neredeyse sınırsız olan kadın, zavallıları daha da çok ürpertmek için neyin anlatılıp neyin gizleneceğini gayet iyi bilir, lafının arasında durarak, ‘Ormandaki umacının nerede saklandığını size değil, Selahattin’ime anlatacağım; siz gidin hele!’ derdi. Bu tehdit üzerine çocuklar hüsrana uğrayıp önce yalvar yakar olurlar, ancak ninelerinin kararlılığı üzerine istemeye istemeye uzaklaşırlardı. Ardından kadın, Selahattin adlı gözde torununun kulağına, diğerlerinden esirgediği sırrı fısıldar, köşede heyecandan kıvrım kıvrım kıvranan çocuklara da, bu sırada nispetkâr bir bakış fırlatmayı ihmal etmezdi. Masaldaki gerilim bu sayede had safhaya ulaşır, hem erişilmesinin zorluğu, hem de aralarından biri tarafından bilinmesi, sırrın değerini kat be kat arttırır, çocuk-

⁵² Halis Çetin, age., s. 51.

⁵³ Mark Azadovski, *Sibirya’dan Bir Masal Anası*, çev. İlhan Başgöz, 2. basım, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 42.

lar Selahattin'in peşini bırakmayıp kâh yalvarma kâh tehditle, umacının saklandığı yeri öğrenmeye çalışırlardı. Masal bitince çocuklardan kimi, pencereden dışarıdaki esrarengiz karanlığı süzer, ürpertici düşüncelere gark olması sonucu alt dudağı sarkardı. Nine ise bir cıgara yakar, tütünü tellendirirken köpüklü kahvesini keyifle içip, kendisinin çocukluğunda yaşadığı korkuların yeni nesle de sirayet etmesiyle, belki adaletin yerini bulduğunu düşünürdü.”⁵⁴

Ninenin geçmişte yaşadığı kendi korkularının intikamını sonraki kuşaklardan çıkarması, korkunun işlevlerinin bir başka boyutunu gösterir. Yine *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*'ndeki dedelerin torunlarına anlattıkları hikâyelerde kullandıkları hurafeler üzerine kurulu korku ögesi, torunları üzerinde üstünlük sağlama ve onları sindirip sözünü dinletme amacı taşır. Machiavelli'nin korku ile insanları terbiye etme ideali⁵⁵ dedelerin torunlarına yaklaşımında somutlaşır. Anlatılan hikâyelerin korkutuculuğunun pekiştirilmesi ise gerçek hayatta karşılaşılan kimi korku nesneleriyle yapılan pratikle gerçekleşir:

“Dedeler elbette, cinli perili masallarla torunlarını korkuttukları sürece dikkate alınıp sözlerinin dinleneceğini bilirlerdi. Çocukları korku yoluyla yönetmenin zevkini artık bir kez tattıkları için, bazan onları toplayıp kıra dağa götürür, asırlar önceki putperestlik devirlerinde Rumlardan kalan mermer lahitleri, bir bayırın ortasındaki âbideyi ve üzerindeki garip, anlaşılmaz, efsunlu yazıları gösterir, bu kalıntıların altındaki defineyi çıkarmanın sihir nedeniyle imkânsız olduğunu anlatırlardı.”⁵⁶

İnsanoğlunun özgürlük korkusunu yenmek için çeşitli kölelik yolları ürettiğini söyleyen Halis Çetin, “konformizm” kavramı üzerinde durur. Buna göre, “[o]rtak korku bütünlüğünde birlikte olunan berikiler ile uyum içinde olup kurulu düzene boyun eğmek, berikilerin beklentilerine uygun davranmak ve bu beklentileri davranışlarında yan-

⁵⁴ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 40.

⁵⁵ Aktaran Halis Çetin, *age.*, s. 387.

⁵⁶ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 41.

sıtmak zorunluluğu”⁵⁷ doğmaktadır. “Toplumsal bir yapı içinde olan insanlar daha fazla hayatta kalmak şansına sahiptirler. Toplum dışı kalmak veya ‘sosyal ölüme’ maruz kalmak korkusu insanlarda çok ciddi kaygı sorunlarına neden olur.”⁵⁸ Dolayısıyla “[k]endi bireysel benliğinden, evrensel ahlaki değerlerinden ve ben olma aklından özgürlük korkusuyla vazgeçen ve çevresindeki milyonlarca diğer insanlar gibi robotlaşan insan, artık kendini yalnız hissetmez, kaygı duymaz ve korkmaz ol[ur].”⁵⁹ Bu görüşün pratiğini *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*’ndeki Ezine halkı üzerinde görmek mümkündür. Anar’ın geleneksel kabuller içerisinde sorguladığı bir anlayış da muhafazakâr düşünce tarzıdır. “Ezine Canavarı” hikâyesinde, muhafazakâr insan hayatının haklı görünme çabaları ile onun içinden çıkan bir değer (!) olarak “dedikodu”nun yayılma alanı Anar’ın perspektifinden sunulur. Ezine, “örf ve âdetlerin fertleri yönettiği”, “derin bir iç dünyası ve yüce duygular gibi sıkıntılardan” uzak, “dünya ve insanlar hakkındaki bütün hükümleri önceden verip bunları geleneklerinde yaşatan”, “vicdan denilen baş belasından kurtulmuş” bir kasaba⁶⁰ olarak, kendi içlerine kapalı, var olan durumlarını korumaya meyilli ve değişime karşı dirençli insanlardan oluşur. Bu “cemaat” tarafından “kesin, sarsılmaz ve sağlam” hükümlerin çiğnenmesi, kabul edilmemesi yahut kendiyle hesaplaşıp onların yerine yenilerinin koyulması “hem gereksiz hem de tehlikeli bir macera” olarak algılanır. “Doğru”yu nasıl olsa örf ve âdetler göstermekte, bu yüzden kişinin bunun üzerine düşünmesine, dolayısıyla “vicdan” a da gerek kalmamaktadır. Bu yüzden çoğunluk yanlısı olan bu kasabanın, içinde yaşadığı cemaat tarafından ayıplanıp cezalandırılması da tek korku ögesi olarak öne çıkar. “Diğerleri”nin düşünceleri ve sözleri insan hayatına yön verince, kasabada yaşayanların “av” olma potansiyellerini “avcı” olmaya dönüştürme çabaları da “kendini gerçekleştirme”nin en kolay ve en akıllıca yolu”⁶¹ addedilmektedir. Bu insanlar için-

⁵⁷ Halis Çetin, *age.*, s. 11.

⁵⁸ Halis Çetin, *age.*, s. 39.

⁵⁹ Halis Çetin, *age.*, s. 11.

⁶⁰ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 174.

⁶¹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 174-175.

de yaşamanın ve güçlü olmanın en temel kuralı “başkalarını korkutup boyun eğdirmek [...], insanların kusurlarını araştırıp bularak onları ayıplama fırsatına erişmek, bu kuvvetli tehdit kozunu bir kez ele geçirdikten sonra cemaatten atılma korkusunu başkalarına yaşatmak, [i]nsanların günahları ve kabahatleri hakkında bilgi biriktirmektir[r].”⁶² “Korkudan korunmak için sığınılacak tek yer de yine korkunun kendisi[dir].”⁶³ Ezine cemaati içerisinde var olabilmenin tek yolunun onlar gibi hareket etmek gerektiğini öğrenen Ezine insanı, bu cemaat içinde yok olma ya da cemaatten dışlanma korkusu yüzünden yine ironik bir biçimde güven kaynağı olarak gördüğü iktidar yapıya -Ezine halkına-sığınmakta, artık iktidarın bir parçası olarak kendini güçlü hissetmektedir.

Mutlak ve Kutsal Tanrı Korkusu

İlahî dinlerin kişiler üzerindeki yaptırım gücü de iktidar mekanizmasının çoğulculuğu açısından ilgi çekicidir. Bireyler mensup oldukları dinin kaidelerine bağlı olmakla mükellef oldukları için eylemlerinde bunu göz ardı edemezler. Bu toplumsal kurumun töreleri, semboller, inançları, kutsal saydıkları ona bağlı olan kimselerin hayat tarzını da şekillendirir, davranış biçimlerini de belirler ve onları belli bir dünya görüşü içinde bir araya getirir. Romanlarda bu kutsal bağlanma çerçevesinde kişilerin eylemleri kısıtlanır, ilahî düzen dünya üzerindeki yaptırım gücünü kullanır. Böylelikle “din” de korku ögesi olarak ortaya çıkan iktidar yapılarından biri olur. Bu anlamda romanlarda öne çıkan korku unsurları, Allah’ın gazabından korkma, ölüm ve cehennem korkusudur.

Dinin korkulması gereken bir olgu olduğuna yönelik inancın dışavurumu *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*’ndeki Ölüm’ün sözleriyle ifadesini bulur. Cezzar Dede’nin ikinci bir tür olarak anlatmayı teklif ettiği dinî hikâye, Ölüm için “korku ile bağlantılı görünür[r].”⁶⁴ Ona göre “insanla-

⁶² İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 175.

⁶³ Halis Çetin, *age.*, s. 17.

⁶⁴ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 55.

rın çoğunu dine sokan şey Tanrı korkusu olduğuna göre, bir dinî hikâyeye de, en azından bu insanlara göre aslında bir korku hikâyesi[dir].”⁶⁵ Bulunan ve bilinen şeyin artık korkudur olmaktan çıktığı varsayılabilir. Dolayısıyla bilinmeyenin kişi üzerindeki baskılayıcı gücü korkuyu her an tetikte tutmaktadır. Ölüm, Cezzar Dede ile anlattıkları “korku”, “din” ve “aşk” hikâyeleri arasındaki ilişkiyi bu bağlamda irdeler:

“Her insan ancak bilmediği şeyden korkar. Korkusunu yenmek için bilmek ister. Fakat bilmesi için araması gerekir. İşte, din de bu arayış değil midir? Bununla birlikte, eğer insan bir şeyi arıyorsa, onu bulmuş ve ona kavuşmuş da değildir. Kavuşmadığı şeye erişmek için can atar. Eh! Bu da aşktır işte! Kısacası, yolumuzu şaşırmış değiliz. Korkudan arayışa, arayıştan ise aşka geçtik. [A]rayış bitince, aranan şey artık bir kez bulunduğu için, korku da aşk da biter.”⁶⁶

Ölüm ve Cezzar Dede’nin birbirlerine anlattıkları ilk korku hikâyesi sonrasında Ölüm’ün Cezzar Dede’ye söyledikleri, anlatıcı tipinin bakış açısını göstermesi açısından da dikkat çekicidir:

“Sözüm ona ikimiz de birer korku hikâyesi anlattık. Gel gör ki, korku denilen bu temel duyguyu pek fazla ciddiye almış görünmüyoruz. Ölümün ta kendisi olduğuma göre onu yakından ve uzaktan bir nebze olsun tanımayan ben, bu sıfatımla müsamahayı hak ediyorum. Ama yıllarca beni bekleyen senin gibi bir insanoğlunun, doğrusu, daha ciddi ve ürpertici bir hikâye anlatmasını beklerdim. En azından bu konuda senin, bana karşı tartışılmaz bir üstünlüğün vardı. Fakat bunu hakkıyla kullanamadın: Tüylerimizin ürpermesi gerekirken, sen hikâyeyi anlattığın sırada bir iki yerde gülümsediğimi hatırlıyorum. Bu elbette, uyandırması gereken tesir itibarıyla, bir korku hikâyesi için affedilir bir kusur değil.”⁶⁷

Anlattığı korku hikâyesini ciddi bir tavırla, dehşet verici sahneler kullanarak, katı kurallar uygulayarak yorumlayan Ölüm karşısında,

⁶⁵ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 55.

⁶⁶ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 204.

⁶⁷ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 55.

Cezzar Dede'nin kurguladığı korku tablosu Ölüm'ü "gülümsetir". Bu, hem Cezzar Dede'nin hem de anlatıcı/yazarın bilincinden yansıyan, ciddi metinlere alay ve mizahla yaklaşan anlayışın eseridir. Aynı şekilde Cezzar Dede'nin ikinci olarak anlattığı "Bir Hac Ziyareti" başlıklı dinî hikâyede de Ölüm hayal kırıklığına uğrayacaktır. Onun korkuyu da içinde barındıran ciddi, soylu, kutsal, ilahî ve gerçekçi metinlere yaklaşımı yine sekteye uğramış, Cezzar Dede'nin böylesi içeriğe sahip metinlere "keyfince" yaklaşması, söylemsel değerın yitimine ve Ölüm'ün tepkisine yol açmıştır. Ölüm, Cezzar Dede'nin korkuyu ve dinî duyguları hafife aldığını düşünür:

"Benim nefesimi enselerinde hissettiklerinde, nedendir bilinmez, insanlar ilâhî duygulara boğuluverirler. Ama görünüşe bakılırsa, sen pek oralı olmuyorsun. Yoksa rahmet niyaz edeceğin böyle bir durumda sözüm ona bir dinî hikâyeye anlatıyormuş gibi yaparak benimle düpedüz dalga geçmezdin. Sen, nefeslerini vermeye ramak kalanların kapıldığı korku yanı sıra huşû ve dinî duygulardan kaynaklanan üstünlüğünü de kullanamadın. Doğrusu senden, dinler dinlemez en zalim ve en kıyıcı bir adamı bile hidayete erdirip evliya yapacak bir hikâyeye beklerdim. Gel gör ki bu fırsatı kaçırdın. Kısacası yine keyfince, aklına geleni anlattın durdun. Yerinde olsaydım, biraz hesap kitap yapar, ahrette bana faydası dokunacak ulvî bir şey anlatırdım. Ayrıca hikâyende bir nebze olsun korkuya rastlamadım. Bu da elbette, bir dinî hikâyeye için büyük eksiklik. Anlaşılan sen, dinden olduğu kadar korkudan da nasibini almamışsın. Yoksa benim Ölüm olduğuma inanmıyor musun?"⁶⁸

İlahî iktidarın yeryüzündeki temsilcisi olan Ölüm, tüm kulların aksine ondan korkmayan Cezzar Dede karşısında şaşkınlığını gizleyemez. Anar, negatif değerlerin pozitif değerler karşısındaki baskılayıcı gücüne rağmen, iyi ve güzel olanın hâlâ yaşa[tıl]dığı yolundaki iddiasını yine roman kişilerine biçtiği rollerle vurgular. Dogmatik düşüncenin, çıkar ilişkisinin, yobazlığın, hasedin, kan dökücülüğün, kibrin, açgözlülüğün, zulmün karşısında, sevgi, özveri, iyimserlik gibi insani değerleri yüceltir ve insan olmanın şerefini, yaşamı anlamlı kılan insanı

⁶⁸ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 82.

öne çıkarır. Ki böyle bir insan için hayatta korkulacak hiçbir şey kalmamıştır artık. Cezzar Dede'nin Ölüm karşısındaki duruşu ve hayata bakışı bu doğrultuda dile gelir:

“– ‘Geçmişime bakıyorum da, hayat bugüne kadar bana hep güzel şeyler göstermiş: Bu dünyada her şey güzel. Çirkinlik diye bir şey yok; kim bilir, sadece aldanarak ve büyük bir budalalıkla, onda çirkinliği görenler çirkindir belki. Ama ben, dünyayı korku duygusuyla değil, güzellikle tanıyorum. Benim ona baktığım gibi, Dünya da bana bakıyor ve gülümsüyor, ben ona neden gülümsemeyeyim?’”⁶⁹

“– ‘Sen yakasına yapıştığın her insanı korkak mı sanıyorsun? Yoksa ölümsüz olduğun için korkusuzluğun yalnızca sana mı mahsus olduğunu düşünüyorsun? Benim dünyada tattığım en büyük lezzet, hayat değil, insanlık! Her zaman olduğu gibi şimdi de, yaşıyor olmanın değil, insan olmanın zevkini çıkarıyorum. Anlattığım her hikâye için bana bir saat süre verdiğin için sana müteşekkirim. Fakat şunu iyi bil: Ben bu süreyi yaşamak yerine, hikâye anlatmak için kullanıyorum.’”⁷⁰

Anlattığı her hikâye süresince kendisine yaşama hakkı tanınan Cezzar Dede, kendinden korkulması beklenen ve can alma yetkisiyle donatılmış Ölüm karşısında galip gelir. Cezzar Dede'yle paylaştığı deneyim sonrasında Ölüm'ün mührü kırılır. Görmüş geçirmiş ve ilahî düzenin bir parçası olarak dünyaya gönderilmiş Ölüm'ün, insanoğlunun hayatta kalmak konusundaki üstün çabası ile nice güzelliği ve mutluluğu kaçırmayı yolundaki eleştirisi, yine tanrı korkusuyla ilişkilendirilir:

“– ‘[B]irçok kişi için, insan olmanın zevkini ve keyfini çıkarmak değil, hayatı sürdürmek ve korumak daha önemli görünüyor. Ne pahasına olursa olsun yaşamaya çalışmakla, doğrusu çok büyük bir mutluluğu kaçırmıyorlar. Acı ve ölüm korkuları onları yönetiyor. İşin kötüsü, bu korkuya Tanrı diyorlar. Oysa dünyayı korkuyla değil, bir insanın gözleriyle görselerdi, Tanrı'yı görmüş olurlardı.’”⁷¹

⁶⁹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 83.

⁷⁰ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 139.

⁷¹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 139-140.

Osmanlı Dönemi'nin yoğunlukta işlendiği romanlarda İslamiyet'in hâkim bakış açısı da metinler arasına sızmakta ve Allah'la kul arasındaki ilişki iktidar mekanizması çerçevesinde irdelenmektedir. Örneğin *Amat*'ta İslamiyet'e uygun iradi[!] faaliyette bulunma olgusunu öne çıkaran Abuzer Reis, -Allah'tan korktuğu için- kutsal günlerde günah sayılan davranışlardan kaçınma çabası içindedir. Bu durum metinde mizahi bir dille ifadesini bulur:

“Tembellikleri ve kepezelikleri nedeniyle sanki cihat ilân ettiği mürettebata, sadece Ramazan ayında küfür savurmazdı. Ancak, yaş ilerleyip bir ayağı çukura girince, Üç Aylarda ve Regaip Gecesi ile Mevrit Kandili'nde de küfür etmez olmuştı. Yine de, bu mübarek günlerde kantarlıyı savurmamasına rağmen, elinden düşürmediği kızılıcık sopasının zavallı denizcilerin kaba etlerine gömülmeyeceğine dair hiçbir âdemoğlu garanti veremezdi.”⁷²

Suskunlar'da ise, vaiz Cüce Efendi'nin cehennem hakkında söylediklerinden sonra dehşete kapılan cemaatin cehennem korkusuyla başvurduğu yollar mübalağayla birlikte absürd yaratır. Vaazdan sonra ahali ateşten öyle korkar ki, cemaatten bazılarının evlerinde birkaç gün mangal yakmadıkları bile görülür. Hatta Cüce Efendi'nin vaazlarında musikiyi en büyük günahlardan biri ilan etmesi üzerine bu cemaat, Kalın Musa'nın musikiyle uğraşan ailesiyle de selamı sabahı kesmişler, onların evlerinden ne zaman bir nağme işitilse, çocuklarını bu zındıkların kapısını penceresini taşa tutmaya azmettirmişlerdir. “Çünkü bu zındıkların cehennemden cezp edebilecekleri bir kıvılcım, ahşap evlerle dolu tüm mahallede devasa bir yangın çıkarabilirdi.”⁷³

Ölümlü Tanrı Korkarken

İktidar da kendi varlığını tehlikeye atacak durumlardan korkar. Tüm korkuların aslında hayatın ötekisi olan ölüm kaynaklı⁷⁴ olduğu

⁷² İhsan Oktay Anar, *Amat*, İletişim Yayınları, İstanbul 2008, s. 23.

⁷³ İhsan Oktay Anar, *Suskunlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007, s. 50.

⁷⁴ Halis Çetin, *age.*, s. 21.

düşünüldüğünde, bir sona eriş, yok oluş anlamı taşıyan ölümün, iktidar için de istenmeyen bir son olduğu açıktır. *Yedinci Gün*'de çağın iktidar yapılarının ölüm korkuları şöyle dile gelir: "[D]ünya hayatından ne kadar kâm alıyorlarsa, vefât da onlar için büyük bir korku kaynağıydı. Sargon gibi diğer bir zorbanın, Ramses'in de vefât etmekten ödü patlar, bu yüzden sadece askerlerden değil, hekimlerden oluşan bir ordu da beslerdi."⁷⁵ İktidarın varlığını tehdit edenlere karşı aldığı önlemler romanlarda çok çeşitli işlenir. "İçgüdüden akla, reflekslerden eyleme kadar her şey korkunun gücü ve etkisiyle yok olur. Korkan insanın zihni sadece tehlike ile meşguldür ve artık bir yargıda veya bir usavurmada bulunamaz. Onun için her şey bulanık, belirsiz, anlamsız ve düzensizdir. O, artık analiz yapamaz ve akıl yürütemez. O, artık tamamen irasyonel dünyanın parçasıdır."⁷⁶ Dolayısıyla metinlerde korkan iktidarın içine düştüğü bunalım ve bunun üstesinden gelmek için başvurduğu yollara bakıldığında, mantıkdışı, abes davranışlar sergilediği göze çarpar. Korkan iktidarın durumu bulunduğu konum itibariyle ironiktir aslında. Çünkü korkuya kapılanın bir yenilgi durumunu sergilediği ya da gücünde kuvvetinde bir eksiklik duyduğu⁷⁷ varsayıldığında, tüm yetkilerin elinde olduğu, itibar, güç ve kudret gibi üstünlüklerin sahibi iktidarın korkması beklenmez. Ancak onun da zaafı vardır ve otorite boşluğunun, idare zayıflığının hissedildiği, dış güçlerin baskılarını arttırdığı anlarda iktidarın varlığı da tehdit altındadır. "Öte yandan korku, politik [i]ktidarın eksikliklerini veya taşkınlıklarını ortaya koymaya yarayabilir."⁷⁸ Belki de bu yüzden, yazarın her türden iktidar mekanizmasına yönelttiği eleştirinin bir yansıması olarak korkan -ve dolayısıyla gücünden taviz veren- iktidarın görünümü, metinlerde alaysı, mizahi bir üslûpla ifadesini bulur.

Devlet otoritesine bakıldığında hurafeler, iktidar yapının işleyişine hizmet eden kontrol mekanizmalarından biri olduğu kadar, otorite-

⁷⁵ İhsan Oktay Anar, *Yedinci Gün*, s. 190.

⁷⁶ Halis Çetin, *age.*, s. 31.

⁷⁷ Tarık Dursun K., "Hadi, Gelin, Korkalım!", *Kitap-lık Dergisi*, Ed. Murat Yalçın, Kasım 2003, Sayı 66, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, s. 62.

⁷⁸ Pierre Mannoni, *age.*, s. 90.

nin gücünü sarsan ve ortaya çıktığı durumlarda önlem alınması zorunlu hâle gelen bir tehlikeye dönüşebilmektedir. Bu durumda bu kez korkan taraf devletin başındakilerdir. *Puslu Kıtalar Atlası*’nda yeşil uyku şurubunun avludaki ceviz ağacının dibine dökülmesiyle “ertesi yıl mahalledekiler, bu ağacın cevizlerinden yiyen çocukların haşaratlıktan vazgeçerek gece yarısı uyanıp zırlamadıklarını keşfedeceklerdi[r]. Sonradan üzü bütün Kostantiniye’ye yayılacak olan bu ağaç, yiğit bir nesil yerine uykucu bir gençliğin yetişmesine sebep olacağı korkusuyla padişah fermanıyla kesilecekti[r].”⁷⁹ Bu durumu Aktay “korktuğu için korku nesnesi üzerinde bir iktidar kurma, ona zarar verme hâli”⁸⁰ olarak tanımlar. Böylesi bir uygulama, iktidar bünyesindeki tebaanın -büyük ölçüde askeri sınıfın- zayıf düşme olasılığına karşılık, padişahın iradesiyle devletin bekası için alınan tedbirlerden biri olarak görülür.

İktidarın varlığına yönelik tehditlere karşı alınan tedbirlerin bir diğer örneği *Kitab-ül Hiye*’de verilir. II. Mahmut devrine tekabül eden yıllarda, Dersaadet’te Rumların isyan edeceklerinden korkulduğu için herkese silahlanması emredilir. Devletin sert politikaları sonucu halkın içine düştüğü trajikomik durum şöyle anlatılır:

“Bu emri yerine getiren halk da birer piştov alıp, hemen her yerde ve zamanda, gece yarısı cami avlusunda, gün ortasında pazarda, sabah kahvesi içerken kıraathanede, akşam namazı kılarken mescidde gerekli gereksiz silahlarını patlatmaya başladı. Öyle ki, piştovu olmayanlar erkek sayılmıyordu. Bu yüzden eli ayağı tutmayanlar bile baskıya dayanamayıp birer silah edindiler. Dersaadet, keyif için atılan silahların velvelesiyle inlerken kimi karısını, kimi de çocuğunu kazayla vurdu. [K]aza kurşunlarıyla tam dokuz bin can telef olmuştu ki, eğer denildiği gibi Rumlar isyan etselerdi bu kadar zayıat verileceği şüpheliydi.” (KH: 72).

Korkulan olası bir tehdit karşısında akliselim kararlar verebilme yetisini kaybeden devlet, kısa bir süreliğine de olsa halka dilediği zaman silah kullanma imtiyazı tanımış, bu durum önlem alındığı düşü-

⁷⁹ İhsan Oktay Anar, *Puslu Kıtalar Atlası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006, s. 51.

⁸⁰ Yasin Aktay, *Korku ve İktidar*, Pınar Yayınları, İstanbul 2010, s. 10.

nülen güç durumdan çok daha büyük kayıplar verilmesine yol açmıştır. Dış güçlere karşı devletin uyguladığı bu yanlış politika, kaza kurşunlarına kurban giden yerel halkın yitimine, dolayısıyla iç kuvvetin zayıflamasına sebep olmuştur.

Korkuyu yaratan etkenlerin nedenleri kimi zaman hayal gücünün sınırlarını zorlar ve olaylar karşısında gösterilen aşırı tepkilerin sunumu absürd yaratır. *Puslu Kıtalar Atlası*'nda Kostantiniye'de saray eşrafından bazı kişilerin esrarengiz biçimde zehirlenerek öldürülmesinin ardından birtakım olağanüstü yöntemlere başvurulduğu görülür. Mutfakta yemekler pişer pişmez kilitli kaplara alınarak sofraya getirilmekte, kilit besmele çekilip anahtarla açıldıktan sonra, kilit denen nesneyi servetini korumak amacıyla üç bin yıl önce icat eden Harun'un ruhuna dua edilmektedir.⁸¹ *Yedinci Gün*'de ise "Aman kimse kral olmasın da hürriyetimizi kaybetmeyelim" diyen senato adı altında "moruklar meclisi" o kadar ödle ve tabansızdır ki kendi askerlerinden bile ödleleri kopar. Bu yüzden kendi ordularının Roma'ya girmesini dahi yasaklarlar.⁸²

Son Söz Yerine

Korku ile yönetme gücünü elinde tutma ya da iktidar sahibi olma anlayışının örnekleri metinlerde çok çeşitlidir. Hemen hemen her iktidar anlayışının temelinde korku ile sindirme politikası yatar. En alt gruplardan devletin en üst kademelerine kadar çeşitli düzeylerde karşılaşılan iktidar mercileri, korkuyu büyük bir güç olarak ellerinde tutarlar. İktidarın inşası, muhafazası, hatta pekiştirilmesi aşamasında kişiler, karşısındaki kişiyi sindirme, onu korkutma faaliyeti çerçevesinde çeşitli yöntemlere başvururlar. İhsan Oktay Anar'ın romanları da güç ilişkilerinin varlığı açısından korkuya yüklenen işlevlerin sorgulanmasına yönelik yetkin malzeme sunar. Romanlarda iktidarın ürettiği korkuları yayan unsurlar olarak "fiziksel donanımlar", "hileler", "hurafe-

⁸¹ İhsan Oktay Anar, *age.*, s. 133.

⁸² İhsan Oktay Anar, *Yedinci Gün*, s. 193.

ler” ve “cemaat” öne çıkarken; “ölüm” ve “cehennem” ise tanrı adına üretilen korku unsurları olarak işlevsel kullanılır. Ölümlü tanrının yani iktidar ehlinin korkusu ise romanlarda mizah yaratacak şekilde ele alınır. Korkan iktidarın gülünç, kusurlu, eksik ya da abartılı yanları teşhir edilerek zaafı ifşa edilir. Böylece korkunun sonrasında ortaya çıkan davranış biçimleri hem güldürme hem düşündürme işlevi taşır. Absürde yaslanan bu mizah anlayışının yanı sıra okuyucuda farkındalık yaratmak da hedeflenir. Korkan iktidarın gülünç duruma düşmesi ve altüst edilmesi, Anar’ın her türden hiyerarşik yapıya muhalif tavrının da bir göstergesi olarak okunabilir.

Kaynaklar

- Ağaogulları, Mehmet Ali, C. Bâli Akal ve L. Köker, *Kral Devlet ya da Ölümlü Tanrı*, İmge Kitabevi, Ankara 1994.
- Aktay, Yasin, *Korku ve İktidar*, Pınar Yayınları, İstanbul 2010.
- Anar, İhsan Oktay, *Amat*, İletişim Yayınları, İstanbul 2008.
- Anar, İhsan Oktay, *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.
- Anar, İhsan Oktay, *Kitab-ül Hiyel*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.
- Anar, İhsan Oktay, *Puslu Kıtalar Atlası*, İletişim Yayınları, İstanbul 2006.
- Anar, İhsan Oktay, *Suskunlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007.
- Anar, İhsan Oktay, *Yedinci Gün*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.
- Azadovski, Mark, *Sibirya’dan Bir Masal Anası*, çev. İlhan Başgöz, 2. Basım, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Çetin, Halis, *Korku Siyaseti ve Siyaset Korkusu*, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Leyden_%C5%9Ei%C5%9Fesi (Erişim Tarihi: 24.06.2010)
- K., Tarık Dursun, “Hadi, Gelin, Korkalım!”, *Kitap-lık Dergisi*, Ed. Murat Yalçın, Kasım 2003, Sayı 66, Yapı Kredi Kültür Sanat Yay., İstanbul, s. 62-63.
- Mannoni, Pierre, *Korku*, Çev. Işın Gürbüz, İletişim Yayınları, İstanbul 1995.

Tarihten Örnekler

Çingiz Han'ın Yetiştirdiği Kültürde Korku ve Korku Salma Taktikleri

Neslihan Durak*

İktidarların her türlüşünün temel hedefi insanı iktidarın bir parçası haline getirmektir. Bu aynı zamanda iktidarın ve iktidarı temsil eden kişinin korku sembolü haline dönüştürülmesi sürecinin de yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.¹ Korkutmak, insanın temel amaçlarından biri olan bir şeylere anlam vermede kullanılan en etkili yöntemlerden biridir.² Çünkü korkuyla itaat kavramları arasında bir illiyet ilişkisi vardır. Korku iletişim kurmanın ve itaat uyandırmanın önemli araçlarından olduğu için³ insanların algılarında devlet, iktidar, liderler ve daha pek çok anlayışlarıyla ilgili değişiklik meydana getirmek için kullanılan en etkili tekniklerdendir. Bu bağlamda Çingiz Han (1206-

* Doç. Dr. Neslihan Durak, İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Malatya.

¹ S. Zadeoğlu - A. Sağır, "Göğü Delen Adam Papalığı", *Türk Kültürü ve Sanat Araştırmaları Dergisi II*, No: 3, Eylül 2013, Karabük 2013, s. 284.

² Ö. N. Soykan, "Varoluş Yolunun Ana Kavşağında Korku ve Kaygı, Kierkegard ve Heidegger'de bir Araştırma", *Doğu-Batı Düşünce Dergisi*, Yıl 2, S. 6 Nisan 1999), Ankara 1999, s. 35.

³ İtaatin temelinde itaat edilenin itaat eden üzerindeki gücü ya da kontrolü vardır. İtaatin sağladığı yarar kabul edilmek ya da cezalandırılmamak şeklinde düşünülebilir. Bkz. Ç. Kağıtçıbaşı, *İnsan ve İnsanlar*, İstanbul 1988, s. 68 vd.

1227) devlete, iktidara, Tanrıya anlam vermek ve bu anlamı insanlara yansıtmak için korku ve itaat kültürünü en etkin şekilde kullanan liderlerden biri olmuştur.

Tarih sahnesine çıkarken babasını kaybetmiş, dul annesine yardım eden, ailesinin geçimini ve güvenliğini sağlamanın yanı sıra hayatta kalma mücadelesi veren sıradan bir kişi (bir genç) olarak devrin kayıtlarına geçen Temuçin, kısa bir süre sonra Çingiz Han adıyla dünya tarihinin büyük cihangir, komutan ve devlet adamlarından biri olarak anılmaya başlamıştı.⁴ O, bulunduğu bölgelerden çok uzak mesafelere gerçekleştirdiği seferleriyle dünya tarihinde bir ilke imza atarken bu kadar geniş topraklara hükmeden bir kişi olarak da dünya liderlerinin önünde yer almayı başarmıştır.⁵ Yenilmez bir lider olarak savaşlarını daima parlak bir strateji organizasyonu, disiplin ve cesaretle yöneten Çingiz Han daha çok acımasız, zalim ve yakıp yıkan kimliği ön plana çıkarılırken döneminin korku sembolü haline gelmiştir.

Esasen Moğolların dini, sosyal, toplumsal ve kültürel yapıları incelendiğinde Çingiz Han'ı tarif eden bütün korku merkezli bu sembol ve tanımların Moğolların hükümdarlık anlayışının başarılı bir şekilde tezahürü olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Çingiz Han, Moğollardaki "Nasıl gökte bir Tanrı varsa, yeryüzünde de tek bir han olmalıdır ve bu görev Tanrı tarafından Moğol Hanına verilmiştir" anlayışının en başarılı uygulayıcılarından biri olmuştur.⁶ Nitekim dağınık Moğol boy-

⁴ Onon, Kerulen nehirleri civarında yaşayan boyları bir araya getirdikten sonra sınırlarını biraz daha genişleterek 1206 yılında bozkır halklarının lideri olan Çingiz Han, öncelikle etrafındaki boyları bir birlik altında toplamıştır. Bu boylar hakkında geniş bilgi için bkz. [Rashiduddin Fazlullah, *Jamii'u't-Tawarikh, Compendium of Chronicles I*, (nşr. Ş. Tekin-G. A. Tekin), Harvard 1998, s. 37 vd.] O, kısa bir süre sonra da idallerini genişleterek dünyaya hükmetmek için icraatlara başlamıştır. Onun bu dönemdeki faaliyetleri ve kişiliği hakkında geniş bilgi için bkz. Alaaddin Ata Melik Cüveynî, *Tarih-i Cihan Güşa*, (nşr. M. Öztürk), Ankara 1999, s. 93 vd.; P. Ratchnevsky, *Genghis Khan His Life and Legacy*, London 2006, s. 158 vd.; G. Hambly, *Central Asia*, London 1969, s. 86 vd.

⁵ E. D. Philips, *The Mongols*, London 1965, s. 67 vd.

⁶ Esasen binlerce yıldır Türklerle aynı kültür çevresinde yaşayan Moğollar, pek çok hususta olduğu gibi Tanrı tarafından kutsanan hanın tek başına dünyayı yönetmesi anlayışında da Türk cihan hâkimiyeti mefkûresini kendilerine uyarlamışlardır.

larını bir birlik altında toplamak üzere yola koyulan Çingiz Han da doğarken bizzat Tanrı tarafından kendisine ululuk bahşedilerek yani gücünü Tanrıdan alarak, “Tanrının elçisi” sıfatıyla dünyaya gelmişti.⁷ Dolayısıyla Moğol Hanına yapılan başkaldırıları ve ona karşı işlenen suçları, Tanrıya yapılan başkaldırıları ve suçlardı.⁸ O sebeple Çingiz Han’ın kendisini Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olarak görmesi, Moğolları imparatorluk seviyesine taşıırken Çingiz Han’ın ötekiler tarafından vahşet olarak değerlendirilen bütün fiil ve eylemleri Moğol toplum yapısında meşru görüldüğü gibi büyük bir şan ve şeref kaynağı olmuştu.⁹ Öyle ki bugün halen Asya’nın pek çok bölgesinde yaygın olarak bilinen “Moğol korkusu”, aynı zamanda Moğol gururunu da yaratmıştır.

Tanrının temsilcisi olarak cihan hâkimliği idealiyle harekete geçen Çingiz Han’ın iktidarı, elbette bir yığın dostluk, düşmanlık ve ihanetler sonucu gerçekleşmişti. Bozkırdan gelen Çingiz Han, devamlı yön değiştirebilecek kadar kaygan olan ilişkiler içerisindeydi. O sebeple akrabaları ve etrafındaki boylar arasında bağlılık ve özverilerinden emin olabileceği kişileri etrafında toplamıştı. Yine yetiştirdiği hayat şartları Ona dostlarına karşı cömert ve hoşgörülü olmayı, düşmanlarına karşı da acımasız davranmayı öğretmişti. Aynı zamanda bir Moğol li-

Bkz. B. Ögel, *Dünden Bugüne Türk kültürünün Gelişme Çağları*, İstanbul 2001, s. 17 vd.

⁷ *Manghol-un Niuça Topça'an*, Moğolların Gizli Tarihi, (nşr. A. Temir), Ankara 1986, s. 19; Tanrı, bu dönemde Şaman Kökücü’nün aracılığı ile Çingiz Han’a “seni, sökesin, yenesin, yok edesin ve imha edesin, inşa edesin diye halkların ve krallıkların başına getirdim” şeklinde bildirmişti. J. P. Roux, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, (nşr. A. Kazancıgil), İstanbul 1994, s. 93; G. Lane, *Genghis Khan and Mongol Rule*, London 1952, s. 9.

⁸ Çingiz Han’ın ünlü kumandanlarından Cebe, Harezm topraklarında ilerlerken Nişabur önlerine geldiğinde Çingiz Han’ın şu fermanını okumuştur: “...Tanrı, doğudan batıya yeryüzü imparatorluğunu bana verdi. Buyruğuma uyanın canı bağışlanacak, ama karşı çıkanın vay haline! Kadınları, çocukları, yandaşlarıyla birlikte öldürülecek” şeklinde yine Tanrının gücüyle korkutmuştu. Bkz. R. Grousset, *Cihan Fatihi Cengiz-Han*, İstanbul 2001, s. 220.

⁹ Çingiz Han, “Tanrı dünyayı bana vermiştir. Her kim bana tabi olursa devlete erer. Her kim bana tabi olmazsa vücudu ortadan kalkar. Çocukları köleliğe düşer” şeklinde dünyanın kendine ait olduğunu iddia etmekteydi. Ebu'l-Gazi Bahadır Han, *Türk Şeceresi Türk’ün Soy Ağacı*, (nşr. Y. Yiğit), İstanbul 2010, s. 124.

deri olarak Ona yetiştigi kültür, düşmanlardan intikam almanın Tanrı tarafından kabul gören bir anlayış kazandırmıştı. O sebeple Çingiz Han'ın imparatorluk ideallerini gerçekleştirmesinde öç alma duygusu, Onun en baskın kişilik özelliklerinden biri olarak tarihe geçmiştir.¹⁰

Dönemin muhatapları tarafından Tanrının gazabı olarak görülen Çingiz Han ve Moğolların kendilerinin de en büyük korkularının Tanrı olduğu görülmektedir. O sebeple düzenledikleri seferler başta olmak üzere yaptıkları diğer bütün fiil ve eylemlerde esas hedeflerinden biri Tanrı'yı memnun etmek, öfkelendirecek hareketlerden uzak durmaktır.¹¹ Tabiat olayları arasında gök gürültüsü ve yıldırım çarpması onların en büyük korkularındandı. Mesela Tanrı'yı rahatsız etmemek adına giysilerini hiç yıkamazlardı. Onlar ıslak kıyafetlerini kurutmak için astıkları takdirde, Tanrı'nın kızarak gürleyeceğine inanırlardı. Yani göğün gürlemesi en büyük korkulardan biriydi. Bir kimsenin kıyafetlerini yıkamasının gök gürültüsüne sebep olacağına inandıkları için bu tür eylemlerde bulunan kişilerin kıyafetlerini ellerinden alıp döverek cezalandırırlardı. Bir yabancı çadırlarında bulunduğu sırada şayet gök gürlerse onun uğursuzluk taşıdığına inanırlar ve gök gürültüsü bitene kadar o yabancıyı çadırın dışında tutarlar, kendileri de kara keçelerin içine sığınırlardı.¹² Bu arada bir kişinin malına yıldırım çarptığı zaman bu kötüye alamet olup Tanrının öfkelenerek onu bu şekilde cezalandırdığı düşünülmekteydi. Hatta yıldırım çarpan bir kişinin ailesi veya sülalesi kendi kabilelerinden üç yıllık bir süre ile uzaklaştırılırken bu süre zarfında hükümdarlık alanına girmesine müsaade edilmezdi. Yine bir hayvana yıldırım çarptığında da bu hayvanı birkaç ay sürülerinin içine almazlardı.¹³

Bu anlayış çerçevesinde etraflarında gözle görünmeyen iyi ve kötü ruhların dolaştığına inanan Moğollar, onları rahatsız etmekten ziya-

¹⁰ İ. Dinç, *Cengiz Han*, İstanbul 2002, s. 128.

¹¹ Johann de Plano Carpini, *Moğol Tarihi ve Seyahatnâme 1245-1247*, (nşr. E. Ayan), s. 35.

¹² W. Von Rubruk, *Moğolların Büyük Hanına Seyahat 1253-1255*, (nşr. E. Ayan), İstanbul 2001, s. 40.

¹³ J. P. Roux, ... *Eski Dini*, s. 100.

desiyle korkarlardı. Ruhların kendilerine zarar vermemesi için çeşitli dönemlerde bir kısım ayinler düzenleyerek onları memnun etme gayreti içine girerlerken, kötü ruhların kendilerine zarar vermesini engellemek için bir kısım ritüeller yaparlardı.¹⁴ Mesela bir çocuk doğduğu zaman çadırın kapısına bir yay ve ok gerilmek suretiyle kötü ruhun girmesinin engellendiği düşünülürken ebe ve yakın akrabaların dışında bir başkasının girmesi de yasaklanarak kötü ruhun içeri girmesinin engellendiğine inanılırdı.¹⁵ Hükümdar soyundan birisi hastalandığında çadırın etrafına nöbetçiler yerleştirirler ve bunlar bölgeye kimseyi yaklaştırmazlardı. Herhangi bir ziyaretçiyle birlikte kötü bir ruh veya rüzgârın gelmesinden korkarlardı.¹⁶ Bunun yanı sıra kötü ruhlardan korktukları için köylerde arabalar üzerine yerleştirilmiş olan insan biçimli, keçe veya bezden yapılmış putların gerçekte aileleri, sürülerin çobanlarını, hayvanları ve tahılları kötü ruhlardan korumak için yapıldığı anlaşılmaktadır.¹⁷

Toprağın ve suların da ruhlarının olduğuna inanan Moğollar, bazı bölgeleri yasaklı hale getirmişlerdi. Özellikle samur, sincap ve diğer yabani hayvanlar bakımından zengin olan topraklar yasak bölge olarak ilan edilmişti.¹⁸ Moğollarda kanın yere akıtılması da ruhun toprak tarafından emilmesi ve kötü kişilerin eline geçmesi anlamına geldiği için kanın akıtılması yasaktı. O sebeple insan ve hayvanlarda kan akıtılmadan işlem yapılırdı.¹⁹ Yine suyun da dışkı ile kirletilmesi, yıkanılması, çamaşır veya kap kacağın yıkanması da yasaklanmıştı. Özellikle ilkbahar ve sonbaharda suya girilememekte, bir akarsuda eller yıkanma-

¹⁴ L. Ligeti, *Bilinmeyen İç Asya*, (nşr. S. Karatay), Ankara 1986, s. 104 vd.

¹⁵ J. Man, *Cengiz Han*, (nşr. İ. Tulçalı), İstanbul 2004, s. 87.

¹⁶ W. Von Rubruk, s. 43.

¹⁷ Johann de Plano Carpini, s. 34 vd.; J. P. Roux, ... *Eski Dini*, s. 112.

¹⁸ Moğolların seferler sırasında bile bu durumu dikkate aldıkları görülmektedir. Bir defasında Ögedey Kağan, Kitan seferi sonrasında hastalanarak dili tutulmuştu. Pek çok büyücü ve kâhin, yer ve suların hâkim ruhlarını rahatsız etkilerini o sebeple böyle bir musibetle karşılaşıldığını bildirmelerinden de anlaşılacağı üzere ruhlara karşı büyük korku vardı. Bkz. *Gizli Tarih*, s. 193.

¹⁹ J. P. Roux, ... *Eski Dini*, s. 135.

maktaydı. Bu şekilde suyun ruhunun pisliklerle kirletilmesine müsaade edilmemekteydi. Kirletildiği takdirde bunların ruhlarının kendilerini cezalandıracağına inanılırdı.²⁰

İşte gözle görünmeyen ruhlardan son derece korkan Çingiz Han'ın aslında kendi gücünü tesis ederken de korku psikolojisini ön plana çıkararak hareket ettiği görülmektedir. Herhangi bir ilmi bir terbiyeden geçmediği gibi okuryazar dahi olmayan Çingiz Han'ın insanı tanıma konusunda son derece başarılı olması dikkati çekmektedir.²¹ Onun sahip olduğu liderlik vasıfları ile ilgili değerlendirmelerde bulunan Vladimirtsov, Çingiz Han'ı “*deha sahibi bir vahşi*” olarak tarif etmektedir.²² Nitekim aynı zamanda herhangi bir ilmi terbiyeden geçmemesine rağmen insan psikolojisini de çok iyi bilen Çingiz Han, iktidarı altına almak istediği hâkimiyetlerle ilgili stratejilerinde öncelikle onlara psikolojik olarak hükmetme politikası gütmüştür. Esasen Çingiz Han, bu şekilde etrafındakiler üzerinde büyük bir korku duygusu yaratırken kendi adamlarına da sadakat ve şerefın erdemini öğretmekteydi.²³

Çingizlilerin son derece başarılı savaşçılar oldukları dünyaca bilinen bir gerçektir. Onların özellikle Çinlilerden de öğrendikleri çok çeşitli savaş silahlarını istila ettikleri ülkelerde de başarılı bir şekilde kullandıkları görülmektedir.²⁴ Temel prensibi disiplin olan Çingiz Han'ın savaşlarda kullandığı bu silahlar ve taktikler, yöneldikleri topraklarda-

²⁰ J. P. Roux, ... *Eski Dini*, s. 111, 114.

²¹ G. Hambly, s. 97 vd.

²² B. Vladimirtsov, *Gengis-Khan*, Paris 1948.

²³ Mesela başlangıçta çok yakın arkadaşı olan Camuka ile yollarını ayırdıktan sonra onun yanında yer alan adamları Camuka'yı yakalayıp Çingiz Han'ın huzuruna getirdiklerinde ödüllendirilmeyi beklemişlerdi. Bu durumda Çingiz Han, Camuka'ya ihanet eden bu adamları öldürterek kendi adamlarına ihanet ederlerse karşılığının ne olacağını göstermiştir. R. Grousset, *Cihan Fatihi Cengiz-Han*, İstanbul 2001, s. 154.; J. P. Roux, *Moğol İmparatorluğu Tarihi*, (nşr. A. Kazancıgil-A. Bereket), İstanbul 2001, s. 231.

²⁴ Çingiz Han'ın ordusunu tanzimi, eğitime taktikleri ve stratejileri hakkında geniş bilgi için bkz. Cüveynî, s. 90; T. N. Dupuy, *The Military Life of Genghis Khan of Khans*, New York 1969, s. 23 vd.

ki bütün hâkimiyetlerin büyük korkuya kapılmalarına yol açmış olup, yaşattıkları bu korku ile onlar, çoğu zaman hiç çaba göstermeden çok büyük merkezleri teslim almışlardır. O sebeple Moğol istilaları, insan neslinin başına gelmiş en korkunç felaketlerden biri olarak tasvir edilmektedir.²⁵

Çingiz Han'ın savaş taktikleri incelendiğinde onun savaşmayı planladığı bölgeye girmeden önce titiz bir şekilde istihbarat çalışması yürüttüğü görülmektedir. Göndermiş olduğu casusları vasıtasıyla bir yandan yerel idareciler arasında ihtilaf çıkartmak, diğer yandan da ahalinin paniklemesini sağlayacak girişimlerde bulunarak onları öncelikle psikolojik olarak çöküntüye uğratmak onun başlıca taktiklerindendi.²⁶ Atlara ya da develere bağlanan arabalarla çekilen ya da kendi tekerlekleri üzerinde hareket ettirilen koçbaşları, tırmanma merdivenleri, dört tekerlekli seyyar kalkanlar, pek çok çeşitte yangın ve duman bombaları atabilen mancınıklar, bir kilometre öteden gemi direği gibi oklarla tuğla duvarlarda delikler açabilen devasa boyutlarda ikili, üçlü kuşatma yayları dönemin en modern silahları olarak Çingiz'e hem güç vermekte hem de bu silahları tanımayan ülkeler üzerinde büyük korkuya sebep olmaktaydı.²⁷ İstilalar sırasında mancınıkların yağlanması için insan yağı kullanmaları, şehirleri neftyağı bombardımanı ile bir anda yangın yerine çevrilmesinin esrarının çözümsüzlüğü ve öldürülen kişilerle hendeklerin doldurulması gibi ilk kez Çingiz Han'ın kullandığı daha başka pek çok savaş taktik ve aletlerini tanımlayamamaları insanları büyük bir korkuya sevk etmiştir. Bu arda istila edilen yerlerdeki kişilerin bir kısmının özellikle kaçmasına müsaade edilmesi Çingiz

²⁵ P. Ratchnevsky, s. 170 vd.; Ayrıca istila edilen bölgedeki yerel idarecilerin büyük çoğunluğu korkuya kapılıp şehirlerini terk ederken Moğol askerleri hiç çaba sarf etmeden bölgeyi ele geçirmekteydiler. Nitekim Moğol- Harezmsah seferlerinde başta Herat valisi olmak üzere pek çok vali ve idareciler daha Moğollar Harezm topraklarına gelmeden şehirlerini terk etmişlerdir. Geniş bilgi için bkz. Maulana Minhaj-uddin Abu-Umar-ı Usman (Cüzcanî), *Tabakat-ı Nasri: A General History of the Muhammadan Dynasties of Asia II*, (nşr. H. G. Raverty), Bengal 1970, s. 1013.

²⁶ T. May, "Genghiz Khan Secrets of Success", *Military History*, July/August 2007, s. 44 vd.; E. Konukçu, s. 280.

²⁷ J. Man, s. 184.

Han'ı daha da efsanevileştirmektedir. Büyük bir afet olarak anımlanabilen bu durum karşısında geriye kalan şehirler; korku, panik ve çaresizlik duygusuna kapılarak çoğu zaman hiçbir mukavemet göstermeden teslim olmaktaydı.²⁸ Üstelik ele geçirilen şehirlerdeki ahalinin erkek, kadın, çocuk ve sanatkârlar şeklinde tanzim ettirilmesi kısa sürede şehirlerin boşaltılmasını ve bir sonraki şehre girilmesini hızlandırmaktaydı. Dolayısıyla bu şekilde hızlı ilerleyişle çok geniş alanları kısa sürede istila eden Çingiz Han'ın istila ettiği şehirlerin gençlerini ordusunun öncü birliği olarak kullanması da çok fazla askeri güç harcamasızın düşmanı üzerinde büyük güç tesis etmesine imkân sağlamaktaydı.²⁹

İşte Çingiz Han'ın adının duyulduğu toprakların tamamında Moğol gücü ve korkusu öylesine büyümüştü ki düşmanları arasında Moğol askerleri yenilmez, insanüstü varlıklar olarak tanımlanmaya başlanmıştı. Öyle ki Çingiz Han'ın insan etiyle beslenen dört köpeğinin olduğu belirtilirken onlarla ilgili vahşi bir tablo çizilmekteydi. Onun bizzat yanında görev alan dört askeri şu şekilde tanımlanmaktadır: "Çingiz Han, onları demirden zincire bağlı tutar. Bu köpeklerin alınları bakırdandır, dişleri keskin, dilleri sivridir. Yürekları demirdendir. Kamçı yerine eğri kılıçları vardır. Onlar çiğ damlaları içerler, rüzgâra binerler. Savaşlarda insan eti yerler. Şimdi onlar zincirlerinden boşalmıştır. Salyaları akar, keyiflidirler. Bu dört köpek Cebe, Kubilay, Celme ve Sübütey'dir."³⁰ Esasen olağanüstü yaratıklar olarak tarif edilen bu kişiler, Moğol askeri hayatında gerçekten de çok büyük başarılar göstererek imparatorluk sınırlarının genişlemesinde önemli roller üstlenmişlerdir.

²⁸ V. V. Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, (nşr. H. D. Yıldız), Ankara 1990, s. 429.

²⁹ Moğolların Harezmi topraklarında uyguladıkları savaş taktikleri hakkında geniş bilgi için bkz. Marco Polo, *Dünyanın Hikaye Edilişi Harikalar Kitabı I*, (nşr. I. Ergüden), İstanbul 2003, s. 175; J. P. Roux, *Moğol İmparatorluğu...*, s. 246 vd.; N. Durak, "Afghanistan'da Çingizli Hâkimiyetinin Tesisi", *İslam Öncesi Çağdaş Türk Dünyasına Prof. Dr. Gülçin Çandarlıoğlu'na Armağan*, İstanbul 2008, s. 253 vd.

³⁰ *Gizli Tarih*, s. 141; D. Avcıoğlu, *Türklerin Tarihi II*, İstanbul 1994, s. 1001.

Çingiz Han'ın Harezmsahlar Devleti'ni istila ederken özellikle psikolojik savaş taktiklerini uyguladığı görülmektedir.³¹ Hatta Çingiz Han daha Alaaddin Muhammed Harezmsah ile görüşmelere başlamadan Moğollarla ilgili korku efsaneleri Harezmsahlar topraklarında yayılmıştı. Nitekim Çingiz Han, doğudaki seferlerini yoluna koyup batıya doğru yönelirken savaşmayı erken bulduğu için ticari ilişkilerle başlayan bir politikayla hareket etmeyi uygun bulmuştur. Nitekim O, Alaaddin Muhammed Harezmsah'a maksadının ticareti geliştirmek olduğunu belirten ve görünüşte de samimiyet içeren bir mektup göndermiştir. Esasen Çingiz Han, "...Sizin gücünüzü, geniş imparatorluğunuzu biliyorum. En büyük isteğim sizinle barış içinde yaşamak. Size oğullarımın en mümtazı nazarıyla bakacağım. Sen de Kuzey Çin'i ele geçirdiğimi, kuzeydeki bütün boyları buyruğuma soktuğumu biliyor olmalısın. Senin de bildiğin gibi ülkemde savaşçıdan geçilmiyor..." şeklinde küçümseme, tehdit ve korku ihtiva eden bu mektubuyla daha ilk baştan Harezmsahlar Hükümdarının psikolojisini altüst etmeyi başarmıştı.³² Mektuptaki ifadelerden tedirgin olan Alaaddin Muhammed Harezmsah, Çingiz'in gönderdiği bu elçilerden birini gecenin ilerleyen saatlerinde gizlice yanına çağırtmış ve ona kıymetli hediyeler verdikten sonra "bu kâfir (Çingiz Han) bana oğlum demeye kalkıştığına göre ordularının sayısı nedir?" şeklindeki sorusuna karşı elçiden aldığı cevap korkularını daha da artırmıştır.³³

Alaaddin Muhammed Harezmsah, Çingiz Han'ın gücünü bizzat kendi adamlarına tespit ettirmek ve kendisini ziyarete gelen Moğol el-

³¹ L. Kwanten, *Imperial Nomads (A History of Central Asia 500-1500)*, Leicester 1979, s. 120.

³² Aslında Çingiz Han, Alaaddin Muhammed Şah'a oğlum diyerek onu vasalı gibi gördüğünü ima etmişti. Bkz. V. V. Barthold, *Four Studies on the History of Central Asia*, Leiden 1956, s. 37; M. Prawdin, *The Mongo Empire Its Rise and Legacy*, New York 1967, s. 149.

³³ Çingiz'in Harezmsahlar ülkesine mektubu götüren elçilerini de özellikle Müslümanlardan seçmiştir. Hatta Alaaddin Muhammed'in gece yanına çağırıldığı elçi de Harezmlî Mahmud lakaplı bu topraklardan yetişme bir kişiydi. Ebu'l-Gazi Bahadır Han, s. 102; M. Baron C. D'ohsson, *Moğol Tarihi*, (nşr. E. Kalan-Q. Şükürov), İstanbul 2006, s. 93 vd.; R. Grousset, *Cihan Fatihi Cengiz-Han*, İstanbul 2001, s. 199.

çilerine mukabil bir elçilik heyetini Çingiz'in huzuruna göndermişti. Harezm elçilerini Kitan topraklarında karşılayan Çingiz Han, burada bir kez daha Harezmşahların yüreğine büyük bir korku düşürecekti. Harezm elçileri, Çingiz Han'ın huzuruna doğru ilerlerken Moğolların girdiği şehirler boyunca insan kemiklerinden oluşan dağları ve yağla kaplanmış toprakları rapor etmeye başlamışlardı.³⁴ Elçilerin yaklaşık üç menzil ilerledikleri yol boyunca etraflarındaki toprakların çürüyen insanların yağıyla simsiyah olduğunu görmeleri panik ve korkularını daha da artırmıştı. Nihayet elçiler, bugünkü Pekin (Hanbalık) şehrinin sınırlarına yaklaştıklarında uzaktan beyaz bir tepe gördüklerinde üstünün karla kaplı olduğunu zannetmişlerdi. Nitekim büyük bir vahşetin yaşandığı Pekin'e vardıklarında gördükleri o tepenin Moğolların eline geçmemek için kendilerini burçlardan atan yirmi bin genç kızın iskeletleri olduğunu öğrendikten sonra Çingiz Han'ın huzuruna kavuşmuşlardı.³⁵ Dolayısıyla elçiler daha Büyük Han ile karşılaşmadan Alaaddin Muhammed Şah'a iletecekleri mesajı almışlardı. İşte elçilerin getirdiği bu haberler, bir yerde Harezmşahlar Devleti'nin kaderini de çizmiştir.

Neticede iki ülke arasında gerçekleşen bu ikili elçilik görüşmelerinin ardından başlatılan ticari münasebetler, Otrar'da Moğol tacirlerinin öldürülmesi hadisesi ile son bulmuştur.³⁶ Bu meselenin çözümüne dair yapılan görüşmelerde Alaaddin Muhammed Şah'ın yaşanan meseleyi önemsemez tavır ve üslubu, Çingiz Han'da tarif edilemeyecek bir öfke yaratmıştı.³⁷ O sebeple Çingiz Han'ın Harezmşahlar toprakla-

³⁴ Çingiz Han'ın Çin'in kuzeyine 1211 yılında başlattığı seferleri 1215 yılına kadar devam etmiş olup bu seferler biterken başkent Pekin başta olmak üzere Kuzey Çin'in hâkimiyetini ele geçirmişti. Bkz. J. Man, s. 176; R. Fox, *Genghis Khan*, London 1936, s. 196.

³⁵ İ. Kafesoğlu, *Harezmşahlar Devleti Tarihi*, Ankara 2000, İstanbul 1987, s. 230; K. Stubbs, "Facing the Wrath of Khan", *Military History*, Mayıs 2006, s. 32; Bir kısım müellifler Moğol korkusuyla kendini kale surlarından aşağı atan genç kızların sayısının 60. 000 olduğunu belirtir. V. V. Barthold, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*, (nşr. H. D. Yıldız), Ankara 1990, s. 418; P. Jackson, *The Mongols and the West 1221-1410*, Edinburg 2005, s. 42.

³⁶ Otrar hadisesi ve neticeleri hakkında bkz. Cüzcânî II, s. 969 vd.; Reşididdin II, s. 241.

³⁷ M. Prawdin, s. 157 vd.

rındaki intikamı çok ağır olacaktı.³⁸ Büyük bir titizlikle savaş planını yaptıktan sonra Harezmşah şehirlerinden Buhara'ya giren Çingiz Han, ahaliye ilk tehdidini savurmuştu: “Şunu bilmenizi isterim ki yanlış bir iş yaptınız. Başınızdakiler suçlu. Şimdi neye dayanarak böyle konuştuğumu soracaksınız. Söyleyeyim, ben Tanrının belasıyım. Büyük bir suç işlemeseydiniz, Tanrı beni üzerinize saldırtmazdı.”³⁹ şeklindeki ifadeyle Tanrının gücünün kendisiyle birlikte olduğunu ve yaşanacaklarla ilgili ilk tehditlerini savurmuştu.

İntikamın ilk şehirlerinden olan Buhara'nın istilasını müteakip Moğol askerleri Semerkant'a doğru yönelirken Moğolların her tarafı talan ettikleri, önlerine geleni öldürdükleri, her tarafa fitne fesat yayarak kızların ırzlarına saldırmak başta olmak üzere pek çok işkence yaptıkları şehre çoktan ulaşmıştı. Dolayısıyla Semerkant, Gazne ve diğer daha pek çok şehri savunmakla görevli askerler sayıca çok fazla olmalarına rağmen büyük bir korkuya kapılmışlar ve hiçbir çarpışmaya girmeyerek geri çekilmişlerdir.⁴⁰ Merv, Bamiyan gibi şehirlerde kedi ve köpekler dâhil ele geçirilen canlıların pek çoğu neftyağıyla yakılmak suretiyle öldürülmüştü.⁴¹ Harezmşah topraklarındaki bu vahşetler karşısında şehirler çok kısa sürede boşaltılırken arkalarında bıraktıkları bu şehirlerde sanki yüzlerce yıldır hiç kimse yaşamıyormuş gibi bir manzara hâkimdi.⁴²

Bu arada şehirlerden ele geçirilen esirler Moğollar tarafından öldürülme korkusuyla, etrafa gönderilerek Moğolların geri çekildikleri haberlerini yayarak insanların saklandıkları yerlerden hiçbir çaba sarfetmeden çıkarmaları, Moğol askerlerinin köyleri ele geçirmelerinde büyük kolaylık sağlamaktaydı. Nitekim Harezm topraklarındaki Moğol korkusu öyle bir aşamaya ulaşmıştı ki bu durumu İbnü'l Esir, “tek

³⁸ Moğollar ile Harezmşahlar arasında yaşanan bu savaşlar hakkında geniş bilgi için bkz. Gregory Abû'l-Farac, *Abû'l-Farac Tarihi II*, (nşr. Ö. R. Doğrul), Ankara 1999, s. 482 vd.; İ. Kafesoğlu, s. 230 vd.

³⁹ R. Grousset, *Cengiz-Han*, s. 211.

⁴⁰ Reşidüddin II, s. 247 vd.

⁴¹ L. Kwanten, s. 121; R. Fox, s. 214.

⁴² İbnü'l-Esîr, *İslâm Tarihi El Kâmil Fi't-Tarih Tercümesi XII*, (nşr. A. Ağırakça-A. Özaydın), İstanbul 1987, s. 323, 353.

bir asker bir geçide girerek burada yüz civarında kişiyi öldürmüş, hiç kimse elini kaldırıp da en ufak bir şekilde buna karşı koymamıştı. İşte haddinden fazla bir zillet ve korku insanlar üzerine düşmüş, kalpleri Moğollara karşı korkuyla kaplanmıştı. Keza evlere giren Moğol askerleri de tek başlarına evlere girdiklerinde hiçbir direnişle karşılaşmadan hane halkını ele geçirmişlerdi.”⁴³ şeklinde insanların bu dönemdeki ruh hallerini ifade etmeye alışmıştır. Nitekim daha ilk baştan itibaren psikolojisi altüst olan Harezmsah, Moğol askerlerinden en az iki kat daha fazla bir orduya sahip olmasına rağmen Çingiz Han’ın karşısında direnç gösteremeyerek büyük bir korku ile Moğol askerlerinin önünden kaçmasına ve ülkesini onlara teslim etmesine yol açmıştır.⁴⁴

İbni Bibi, Moğol korkusunu bizzat yaşayan Otrar valisi Kayır Han’ın kayınvalidesinin “Eğer bir Moğol külahını, binlerce Harezmliler kalbine Moğol korkusunu öyle sarmıştı ki anlatılması imkân dâhilinde değildir.”⁴⁵ dediğini belirterek Harezmliler askerlerinin korkularını dile getirmiştir.

İbnü’l-Esir, bahse konu dönemde yaşanan hadiselerin pek çoğuna vakıf olmasına rağmen Moğolların gazabına maruz kalmaktan korktuğu için uzun bir süre bu hadiseleri kaleme almaya cüret edememiş, ancak daha sonra “...keşke annem beni doğurmasaydı, keşke bu büyük felaketten ölüp gitseydim! Adım sanım unutulsaydı da bu olayla karşılaşmasaydım, böyle bir olayı yaşamaysaydım... Cenab-ı Allah’ın Hz. Âdem’i yarattığı günden bu güne kadar bu büyük felaketin benzeri görülmemiş ve yaşanmış değildir.” şeklinde hissettiği korku ve temennilerini paylaşmıştır.⁴⁶

⁴³ İbnü’l-Esir, s. 333, 352; Öyle ki Gazneli Mahmud ve Sultan Alaaddin Muhammed Harezmsah’ın mezarları açılarak kemikleri çıkarılmış ve yakılmıştı. Moğollarda ata ruhlarının mevcudiyetinin bu yerlerin kutsallığını pekiştirdiği ve burada gömülenlerin yeni kuşaklarla bir bağ kurduğu anlayışı mevcut olduğundan böyle bir muamelede bulunmuşlardır. Bkz. J. P. Roux, *Orta Asya’da Kutsal Bitkiler ve Hayvanlar*, (nşr. A. Kazancıgil-L. Arslan), İstanbul 2005, s. 173.

⁴⁴ M. Baron C. D’ohsson, s. 97; V. V. Barthold, ...*Türkistan*, s. 429.

⁴⁵ İbni Bibi, *El Evamirü’l-Ala’iye Fi’l-Umuri’l-Ala’iye (Selçukname I)*, (nşr. M. Oztürk), Ankara 1996, s. 432 vd.

⁴⁶ İbnü’l-Esir, s. 312.

Çingiz Han'ın kullanmış olduğu savaş stratejileri ve korku taktikleri sonraki zamanlarda Moğolların gittikleri yerlerde bir kısım olağanüstü hikâyelerin türemesine zemin hazırlamıştı. Nitekim Moğollar, tıpkı Harezm ahalisini maruz bıraktıkları katl ve tahripkâr faaliyetlerini Anadolu'da da sürdürürlerken bölge ahalisi üzerinde yaratılan Moğol korkusu hemen hemen öncekilere benzerdi. Şöyle ki Anadolu köylülerinden birine giren Moğol askerinin tek başına olduğu halde köy halından birine yere yat, kılıcımı getirinceye kadar bekle demesi üzerine köylünün, korkusundan hareket dahi etmeden Moğol askerinin kendisini öldürmesini beklediği rivayet edilir.⁴⁷

Moğol korkusu, Türkiye Selçukluları'nda da derin bir şekilde hissedilmiştir. II. Keykavus, 1256 yılında Aksaray'da Baycu Noyan'a yenilince Hülagü'nün hiddetinden korkarak onun huzuruna çıkmış ve "Köleniz, hükümdarının ayağını hizmetkârının başı üstüne koyarak onu şerefliendireceğini ümit etmek cesaretini göstermektedir."⁴⁸ diyerek canının bağışlanmasını sağlamıştı.

Asya'da zirveye ulaşan Çingiz korkusu, kısa bir sürede Avrupa'ya da bulaşmıştı. Üstelik bu dönemde kıtlık ve mezhep çatışmalarıyla perişan bir vaziyette olan Avrupalılar, Moğolların kim oldukları, savaş taktikleri ve daha başka özellikleri hakkında çok doğru bilgilere de sahip değillerdi.⁴⁹ Nitekim Moğollarla ilgili haberler Avrupa'ya ulaştığında yaşanan korku, dedikodu ve rivayetler tarif edilemeyecek kadar çoktu.⁵⁰ Burada özellikle Moğollar, insan ötesi niteliklere sahip ve in-

⁴⁷ O. Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*, Ankara 2010, s. 489.

⁴⁸ F. Sümer, "Anadolu'da Moğollar", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi I*, (1969), Ankara 1970, s33; R. Grousset, *Bozkır İmparatorluğu*, (nşr. R. Uzman), İstanbul 1993, s. 242.

⁴⁹ Çingiz Han, topraklarının idaresini oğulları arasında taksim ederken Cuci ulusuna Deşt-i Kıpçak bölgesi ile bundan sonra batıda Moğol atının girdiği bütün toprakların idaresini tahsis etmişti. O sebeple batıya doğru yapılan seferlerin başkomutanı olarak Cuci ulusunun bu dönemdeki temsilcisi durumundaki Batu Han, 1237 yılında 150. 000 kişiden müteşekkil güçlü bir orduyla Avrupa'ya doğru sefere çıkmıştır. Diğer Çingiz uluslarının da iştirak ettiği bu sefer, Avrupa'da büyük başarılarla ve süratle devam ederken başkent Karakorum'dan Büyük Kağan Ögedey'in ölüm haberi ulaşmış, bunun üzerine Macaristan, Polonya civarında ilerleyen Moğol askerleri seferi bırakılıp geri dönmüştür. Geniş bilgi için bkz. T. N. Dupuy, s. 98 vd.

⁵⁰ Moğolların bu bölgeye yönelik seferleri hakkında bkz. P. Jackson, s. 60 vd.

san gücüyle karşı konulması mümkün olmayan, korkunç varlıklar olarak tasvir edilmekteydi. Avrupa'nın her yerinde insanlık dışı yaratıkların şeytani gariplikleri hakkında söylentilerle birlikte olağanüstü güçlere sahip olan bu at başlı yaratıkların kurbanlarını yedikleri yankılanmaktaydı. Özellikle Almanya'da bu korkunç yaratıkların İsrail'in yitik kavimlerinden biri olduğuna inanıldı⁵¹ ve Yahudi tüccarların sınırları aşıp onlara gizlice silah taşıdıkları söylentisi yayılmaya başlayınca bölgedeki pek çok Yahudi sınır karakollarında gereksiz yere idam edildi. Macarlar ise Moğolları "köpek suratlı Tatarlar" olarak tanımlarken çaresiz bir şekilde bu korkunç yaratıkları beklemeye başlamışlardı.⁵² Avusturya'daki bir Fransız keşiş ise, Moğol askerlerinin Avrupalı kadınlara tecavüz ettikten sonra kurbanlarının göğüslerini koparıp "köpek başlı prenslerine" sunduklarını ve prenslerin de bu leziz yemekleri büyük bir keyifle yediğini yazmıştı.⁵³ Ayrıca ele geçirdikleri kurbanlarının etlerini haşlayarak veya kızartarak yedikleri haberleri Avrupa şehirlerinde yayıldıkça Doğu Avrupa'da yaşayan ahali iç kısımlara doğru kaçmaktaydılar.⁵⁴

Kilise de yaşadıkları bu korku ve paniği, eski efsane ve mitleri yeniden canlandırmakla izah etmeye çalışmaktaydı. Efsaneye göre eski çağlarda Gog ve Magog (Yecüc ve Mecüc) adlı iki yağmacı dev, Avrupa'yı dehşete düşürmüştü.⁵⁵ İskender bu devleri yenilgiye uğratıp Kafkas dağlarının açılması imkânsız kapılarının ardına kilitlemişti. Şimdi ise bunların soyundan gelenler özgür kalmış ve uygarlıkları yok etmek

⁵¹ Moğolların Makedonyalı İskender tarafından Hazar Dağlarında bir yere kapatılan Yahudilerin soyundan geldiği ve bunların Avrupa'ya gelmesi durumunda Avrupa'nın tamamını yok edeceği dedikoduları Avrupa'nın tamamına yayılmıştı. Bkz. L. Wiener, "The Tartar Myth", *The Modern Language Quarterly* (1900-1904), Vol. 3, No: 1, (July 1900), s. 27.

⁵² Avrupa'nın Hristiyan kavimleri ve hükümdarları "Bunlar insan da değil, kana susamış, merhamet nedir bilmez ve sade öldürmekten, yok etmekten zevk duyan köpek başlı canavarlardı!" şeklinde Moğollarla ilgili yaşadıkları korkuyu tarif etmekteydiler. Bkz. L. Ligeti, s. 91.

⁵³ R. Marshall, *Doğudan Yükselen Güç Moğollar*, (nşr. F. Doruker), İstanbul 1996, s. 2.

⁵⁴ L. Wiener, s. 27.

⁵⁵ P. Jackson, s. 22.

için çabalamaktaydılar. Onları durdurmak ancak İskender'in adını anımsatarak mümkün olurdu. Kuzey Avrupa'da korkan insanlar kiliseleri doldurmuş ve vaazları dinleyerek rahatlamaya çalışmaktaydı. "Tatarların gazabından kurtar bizi Tanrım" şeklinde dualar etmekteydiler. Tüm Hristiyanların yok edileceğine inanan Papa "Şu Tatarların elinde Hristiyan adının tümüyle silineceğini düşününce kemiklerim sızlıyor" diyerek içinde bulunduğu korku ve çaresizliği paylaşmaktaydı.⁵⁶

Moğol kumandanlarından Sübütey, batıya doğru ilerlerken Riazan şehrini beş gün boyunca sistemli bir şekilde yerle bir ettikten sonra prens ve tüm sülalesini kazığa oturtmak veya canlı canlı derilerini yüzdürtmek suretiyle cezalandırmıştı. O, bu arada planladığı şekilde yerli ahaliden birkaç kişinin daha ilerideki şehirlere doğru kaçmalarına müsaade etmişti.⁵⁷ Şehirlerinde yaşananlara bizzat şahitlik etmiş olan bu kişilerin çevrede yaydığı vahşet haberleri korku ve paniğe kapılan ahalinin büyük bir kısmının şehirlerini terk ederek kaçmalarına yol açarken geriye kalanının ise çaresiz bir şekilde öldürülecekleri günü beklemelerine sebep olmuştu. Nitekim Moğol askerleri Kiev'e girerken infiale kapılan ahali Meryem Ana Kilisesi'ne sığınmıştı. Ancak kalabalığı taşıyamayan kilisenin çökmesi ahalinin tamamının hayatını kaybetmesine ve Moğolların bir kez daha işlerinin kolaylaşmasına imkân sağlamıştı.⁵⁸

Leignitz çevresinde yaptıkları seferler sırasında Moğollara direnen şehrin dükü Henryk öldürülmüş ve kafası mızrağın ucuna takılarak şehrin surlarının etrafında gezdirilmek suretiyle direnen ahalinin cezasının ne olacağı sergilenirken psikolojik olarak dirençleri de çöküntüye uğratılmıştır.⁵⁹ Yine aynı mahalde seferler düzenleyen Moğol kumandanları Kadan ve Baydar, askerlerine emirler vererek ele geçirdik-

⁵⁶ R. Marshall, s. 2.

⁵⁷ Bkz. H. T. Cheshire, "The Great Tartar Invasion of Europe", *The Slavonic Review*, V, No: 13, (Jun. 1926), s. 91; R. Marshall, s. 54.

⁵⁸ J. J. Saunders, *The History of the Mongol Conquests*, Pennsylvania 2001, s. 92; R. Marshall, s. 57.

⁵⁹ T. N. Dupuy, s. 104.

leri ahalinin birer kulaklarını kestirmişler ve bu şekilde toplanan dokuz çuval kulak Batu'ya gönderilmiştir.⁶⁰ Böylece onlar bir yandan bölge ahalisini hiç unutamayacakları farklı bir ceza uygulamasına maruz bırakılırken diğer yandan da Batu Han'ın nazarında başarılarını ispat etmiş oluyorlardı.

Moğolların Gürcü ve Ermeniler üzerine gerçekleştirdiği seferlere bizzat tanıklık eden Kirakos, o sırada ölenlerin sayısının bir hayli fazla olduğunu belirtirken yakınlarını kaybedenlerin düşman görür korkusuyla ağlamaya bile çekindiklerini ve Moğol askerleri saldırmazın diye gündüz olmaması için Tanrıya dua ettiklerinden bahsederek Moğol korkusunu nasıl yaşadıklarını paylaşmıştır.⁶¹ Yine devrin Ermeni müverrihlerinden Grigor da Moğolları Avrupalıların tanımlarına benzer bir şekilde insana benzemeyen olağanüstü görüntüye sahip yaratıklar olarak tarif ederek onlarla ilgili korkularını dile getirmiştir.⁶²

Ruslar da Moğol korkusunu iki yüz yıl boyunca ağır bir şekilde hissetmişlerdir. Bu dönemde bir Moğol memurunun bile Rus topraklarına gelmesi büyük korku uyandırmaktaydı. Moğol memuru Rus şehirlerinden birine geldiğinde şehrin grandükü yaya olarak karşılamaya çıkar ve ona bir kadeh kırmızı takdim ettikten sonra ayaklarına kapanmak suretiyle saygı ve tazimde bulunurdu. Ayrıca hanın fermanını okuyan bu elçinin ayakları altına kıymetli bir kürk serilerek hürmet edilirdi. Yine grandükün bir dizi yere çökmüş vaziyette okunan fermanı dinlemesi Moğollara karşı hissedilen korkunun bir göstergesiydi.⁶³

⁶⁰ G. Vernadsky, *Moğollar ve Ruslar*, (nşr. E. B. Özbilen), İstanbul 2007, s. 77.

⁶¹ Kirakos, "Ermeni Müverrihlerine Nazaran Moğollar", *Türkiyat II*, (nşr. E. Dulauri-er), İstanbul 1928, s. 154 vd.

⁶² "...ilk defa yukarı memlekete gelenler insana benzemiyorlardı. Korkunç ve tarifi mümkün olmayan bir şekilde idiler. Bunların başları öküz başı kadar büyüktü, gözleri kuşgözü gibi küçük, burunları kedininki gibi yassı, çeneleri köpek çenesi gibi çıkık, belleri karıncanıninki gibi ince, bacakları domuzunki gibi kısa idi ve sakalları hiç yoktu. Bir arslan kadar kuvvetli idiler. Sesleri de kartal çığlığına benzerdi. Tatarlar hiç umulmadık bir yerde zuhur ederlerdi... Ömürleri üç yüz sene sürdüğü için ölümlü bilmezlerdi. Ekmek katıyen yemezlerdi. İşte ilk defa yukarı memleketlere gelenler böyle insanlardı." Bkz. A. Grigor, *Moğol Tarihi*, (nşr. H. D. Andreasyan), İstanbul 1954, s. 7.

⁶³ M. Baron C. D'ohsson, s. 218.

Sonuç olarak dünya tarihinde adından en çok söz ettiren liderlerden biri olan Çingiz Han'ın insan tahayyülünü zorlayan vasıfları Moğolların Çin'den Macaristan'a Sibirya'dan Afganistan'a kadar çok geniş alanlara yayılmalarına imkân sağlamıştır. Bahse konu bu bölgelerdeki insanlardan hayatta kalanların bir kısmı gizlenmeyi başarmış, bir kısmı kaçmış, bir kısmı ise ölenlerin arasında yatarak Moğolların köylerini terk etmelerini müteakip kalmışlardı. Ancak Çingiz Han ve Moğol adının duyulduğu bütün coğrafyalarda korku efsaneleri yüzlerce yıl devam etmiştir. Bu dönemde yaşanan hadiseler tabii olarak Asya ve Avrupa'da siyasi dengeleri altüst ederken geniş coğrafyaların demografyası ve jeopolitiğini de önemli ölçüde etkilemiştir.⁶⁴ Ayrıca Asya ve Avrupa'da İslamiyet, Hristiyanlık ve Budizm'in gücü ve etkileri de kalıcı bir şekilde değişikliğe uğratılmıştır. Bahse konu dönemde hali hazırda kendi içlerinde büyük buhranlar yaşayan Avrupalılar, Moğol gazabına bir daha maruz kalmaktan korktukları için dini ve kültürel ilişkileri geliştirmek bahanesiyle büyük çaba sarf etmek zorunda kalmışlar ve özellikle papalık vasıtasıyla pek çok din adamının yanı sıra diğer bir kısım memurlarını bu topraklara göndermek suretiyle Moğollarla ittifak tesis etmenin yollarını aramışlardır.

Neticede tarihin ilk devirlerinden itibaren yoğun olarak Onon-Kerulen bölgesinde yaşayan Moğollar, liderleri Çingiz Han sayesinde ilk kez bütün dünyada kendilerinden söz ettiren büyük bir imparatorluğa kavuşurken bu sayede farklı coğrafya ve kültürleri de keşfetme imkânına sahip olmuşlardı. Onlar korku dolu efsanelerle büyük medeniyetleri yok ettikten kısa bir süre sonra konargöçer hayat tarzını bırakarak yerleşik hanlıklar kurmanın adımlarını atmışlarsa da ele geçirdikleri toprakların önemli bir kısmı XIII. yüzyılın ikinci yarısından itiba-

⁶⁴ Özellikle abdest alma ve kurban kesme gibi İslam dininin temel prensiplerine karşı çıkan Moğol anlayışı karşısında Türkistan'da yaşayan Müslüman Türkler, kâfir olarak değerlendirdikleri bu istilacıların hükmü altına girmek için yaşadıkları toprakları hızla terk ederken bir kısmı Anadolu'ya bir kısmı da Hindistan'a sığınmışlardı. Dolayısıyla bu dönemde her iki coğrafyadaki Türk hâkimiyetleri, Türkistan'dan gelen bu yeni Türk göçleri sayesinde mevcut nüfuslarını artırmışlardır. [Bkz. Z. V. Togan, *Umumi Türk Tarihi'ne Giriş*, İstanbul 1981, s. 322]; Yine Doğu Avrupa'da Moğolların önünden kaçanlar Orta Avrupa nüfusunu beslemişlerdir.

ren Türk-İslam hâkimiyetlerine dönüşmüştür. Ancak Çingiz Han'ın gücü yeryüzünden silinmiş olsa da aradan geçen yüzyıllara rağmen onun dünyaya yön veren korku dolu liderlik vasıfları tarihin hafızasında halen yerini korumakta, Moğollar için de bütün efsane ve kahramanlık hikâyelerini süsleyen eşsiz bir lider, ebedi bir ata olarak ihtişam ve önemini muhafaza etmektedir.

Halk Kùltüründe Korku

İzmir - Torbalı - Ormanköy (Çengele) Köyünde Korku ve Tehdit İle İlgili Bazı Anlatımlar: Semerkudurması Ve Mavi Tren

Necat Çetin*

Korku yaşayan her insanda olan bir duygudur. Sadece kişiye göre değişir. Birisinin korktuğu şeyden başkası hiç korkmaz. Ama her insanda muhakkak bir korku vardır. Korku yerleşik yaşamda daha fazla görülür. Çünkü göçer yaşamda korkunun yeri daha az, hemen hemen yok gibidir. Bu çalışma Torbalı ilçesine idari yönden bağlı kendi köyüm olan Ormanköy'de saha araştırmasına ve kendi yaşadıklarına dayanmaktadır.

Korku, insanın yapısında gerek fizyolojik, gerekse psikolojik etki eden, bazen de tüm hayatı boyunca travma yaratan bir olgudur. Korkma veya korkutma biçimleri kişilere, yaşa, çevreye, etnik yapıya göre değişkenlik gösterir. Örneğin Torbalı Çaybaşı semtinde yaptığımız alan araştırmasında Yeni Mahalle'de ikamet eden Romanlar farklı şeylerden korkmakta, kendi ailemin ve çevremın yaşadığı bir Yörük köyü olan Ormanköy'de aynı olgu farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Anlatımlar daha çok elektriğin olmadığı, iletişim araçlarının yaygın olmadığı, daha kapalı bir toplumsal yaşamın sürdüğü dönemlere aittir.

* Necat Çetin, Yöre araştırmacısı, Torbalı, İzmir. cetin.necat@gmail.com

Çocukları korkutmak

Romanlar arasında çocukların özellikle geceleri dışarıya çıkması için (3-10 yaşları arasındaki çocuklara) söyledikleri korku teması “cadı-hortlak”tır. Çocuğun eğer dışarı çıkarsa cadı veya hortlağın “cadı seni alacak, kaçırarak” şeklinde korkutulduğu ifade edilmiştir. Diğer bir korku unsuru ise “Arap (zenci) adam”dır. “Arap adam kaçırarak seni” gibi çocukları korkutmak için ifadeler kullanılmış.

Yine Romanların kutsal bayramı olan Hıdırellez gecesı (5 Mayıs) eğlenceden sonra 6 Mayıs sabahı erken kalkanın bulunduğu yerde uyan kişilere eline aldığı dalağan (ısırgan) otu ile çıplak yerlerini gezdirerek acı içersinde uyanmasının sağlandığı, bunun nedeninin ise o yıl boyunca o sabah çekilen acıya karşılık tüm yıl boyunca acı çekmemesi inancı olduğu tespit edilmiştir. Amaç ısırgan otu ile dalanan kişinin o yıl sağlık ve sıhhat içersinde olması dilenir. Romanlar arasında daha önceleri bazı geceler yetişkin kişilerin beyaz çarşafa bürünerek gizlendiği yerden ortaya çıkarak bir anlamda hortlak olarak kişileri korkutmaya dayalı oyunlar oynandığını, ancak şimdilerde artık bunların yapılmadığı tespit edilmiştir. Romanlar daha önceki yıllarda ürkek yapıları olduğunu ifade eden kaynak kişi, bunun nedeninin romanlara karşı ötekileştirme olduğu, potansiyel suçlu olarak görülme korkusunun bulunduğunu, bu nedenle Romanların bulundukları yerde eskiden herhangi bir kavga veya tehdit ile karşılaştıklarında hemen orayı terk ettiklerini, bunun en büyük nedeninin jandarmaya (Karakola) çekilmek ve bir ton bedava dayak ve eziyete maruz kalma korkusu olduğunu ifade etmiştir.¹

Ormanköy’de çocuk korkutmak: Semer kudurması

Köyde elektriğin ve insanların tabii doğal olarak çocukların da dünyadan habersiz olduğu benim de çocukluk yaşamımın geçtiği dönemlerde 4-10 yaş gurubu çocuklar “semer kudurması” ile korkutulur-

¹ Zeynel oğlu 1960 doğumlu Günaydın Uzunkol. Çaybaşı yeni mahallede ikamet eder. 04/05/2013 günkü görüşme.

du. Çocukları geceleri dışarı çıkmaması için uydurulan hayali bir korkuydu. Ne kimse görmüştü ne de semer kudurmuştu. Ama büyüklerimiz bizi bu şekilde korkuturdu. Aslında semer eşek veya beygire gerekse binmek gerekse onlarla yük taşımak için kullanıldı. Kolanı² ve palanı³ olurdu.

Eskiyeen semer bir yere atılır, bazen de gece dışarı çıkmak isteyen çocuklar için korku malzemesi olarak kullanılırdı. Eğer çocuk evde zapt edilemez hale gelmişse yakınları tarafından bir senaryo oluşturulur. Aileden bir büyük bir yerde atılmış olan eski kullanılmaktan dağılma noktasına gelen semeri sırtına alır, evin etrafında özellikle çocuğun görebileceği bir yere daha yakın yerde dolaşmaya başlar. Biraz da semere çeşitli sesler çıkarması için bazı metal veya aksesuarlar bağlanır, semeri sırtına alan kişi hafif öne eğilerek semeri omuzlardı. Dolaşmaya başlayınca doğal olarak farklı farklı sesler çıkarır. Ev ahalisi de bu senaryonun içinde olunca evin etrafında gece karanlığında şangıttı, şungurtu içersinde dolaşan güya kudurmuş semer çocuğa özellikle gösterilirdi. Hatta kuduran semer evin ama kapısını, ama penceresini vurur, şangırtıyı daha da çoğaltırdı. Çocuk gece karanlığında (o zamanlar elektrik olmadığı için ancak ayın doğal ışığı içersinde) acayip sesler çıkaran kudurmuş semeri görünce bir daha gece dışarıya çıkmaya teşebbüs etmez, doğru yatağın içersine saklanır, aileden biri de çocuğun fazla korkmaması için hemen onunla beraber yatar, eğer dışarı çıkarsa kuduran semerin kendisini alıp götürceği ve bir daha geri getirmeyeceği anlatılırdı. Tabii gündüz çocuk gece ay ışında gördüğü kudurmuş semeri, çıkardığı sesleri fazlasıyla diğer komşu veya köy çocuklarına anlatır, çocuklar arasında bu olay uzun süre korku malzemesi olurdu. Burada amaç sanırım çocuğu özellikle gece dışarıdaki tehlikelerden koruma kaygısıdır.

² Kolan: At, eşek vb. hayvanların semerini veya eyerini bağlamak için göğsünden aşırılarak sıkılan yassı kemer.

³ Palan: At, eşek vb. hayvanların semerinin öne kaymaması için kıç tarafında dolaan yassı kemer.

Mavi tren

Toplumları gerek dönemsel gerekse bölgesel korkuları olmuştur. Bunun nedeni o bölgenin ve dönemin kendine özgü şartları ve insanları sindirme düşüncesinden dolayı korkunun hafızalara yerleştirilmesidir. Seferberlik döneminde Torbalı ve çevresinde en çok korkulan erkeklerin (eş, baba, evlat) sürekli savaş nedeni ile askere alınması ve geri gelmemesi korkusudur. Adeta köylerde erkek kalmamış gibidir. Bu durumdan yararlanmak isteyen asker kaçaklarının köylerde insanlar üzerinde dayak ve öldürme korkusuyla baskı kurmaları toplumsal hafızada çete korkusu yerini almıştır. Yunan işgal döneminde ise Yunan askerlerinin köylere baskını, kaba dayak, çeşitli işkencelerle insanları sakat bırakması, asayişsizlikten dolayı çalıkakıcı dediğimiz kişilerin çete hareketine başlamaları insanların daha farklı korkulara kapılmalarına neden olmuştur. Gündüz köye Yunan askeri baskını, gece ise evlere çete baskını anlatırlardı dönemi yaşayanlar. 1930'lu yıllarda insanların korkularının başında jandarma korkusu yerini alır. Bir erin tüm köyü önüne katıp kazaya (ilçe) götürmelerinden söz ederler. II. Dünya Savaşına ise korkunun nedeni ise açlıktır. Çünkü savaşa girmemiş olmamıza rağmen kıtlık yaşanmıştır, tarım ürünleri özellikle de tahıllar halkın elinden toplanıp alınmıştır. 1960'lı yılların sonunda ise toplumsal olaylarda insanlar çocuklarının olayların içersine girmesinden korkarlar. 1970'li yılların sonlarında ise anarşik olaylardan korku vardır. Ve nihayet 12 Eylül 1980 darbesinde ise asker korkusu. Bu dönemde Torbalı ve civarında bir mavi tren olayı çıktı. Dönemi yaşayan ve tanık olduğum pek çok şey benim mavi tren olayını yazmama neden oldu. Neydi mavi tren? Mavi tren aslında 1975 model mavi renkli bir Ford marka dolmuş idi. İçersinde sivil 3 polis, sivil 3 tanede jandarma olan köylerde kaçak silah toplayan bir ekip idi. Ellerinde ihbar listeleri olur, köylere gece gelirler, önce muhtarı bulurlar, sonra ise ellerindeki listedeki kişileri toplarlardı. Tabii bu arada kaba dayak, dipçik, cabası. Mavi trene binenin ne zaman nerde ne şekilde ineceği belli olmazdı. Gelenlerin insanlıktan çıkmış olduğuna çok tanık olmuşumdur. Geceleri köye bir araç girdiğinde “mavi tren” geliyor denilerek köy kahvelerinin çok kısa sürede boşaldığını, insanların oraya buraya saklandıklarını gördüm. Bu mavi trene bineler o gece kaç köy dolaşırsa dolaşılır,

eğer kalabalık insan toplanmış ise sıkış-tepiş götürülür. Bu arada yolda bilmem kaç kez dayak faslı geçirildiğini dönemin yaşayan tanıkları bana anlatmıştır. Eğer sizin köyde gıcık gittiğiniz birisi varsa o kişi hakkında asılsız bir ihbar mektubu yazmanız yeterliydi. O ihbar hemen işleme alınır, o kişi mavi tren ekibi tarafında adamakıllı sorgulanır, zavallı kişi dayaktan asılsız ihbarı kabul eder, bilmem kaç ay sonra çıkarıldığı mahkemede suçsuz olduğu anlaşılırsa salıverildi. Mavi tren asayiş devlet görevlilerinin bölge insanı üzerinde kurdukları bir korku unsuruydu. Mavi tren Torbalı Jandarma Bölük Komutanlığına atanan rahmetli Mahmut Aksoy Başçavuş tarafından ortadan kaldırıldı. Çünkü mavi tren ekibinin topladıkları silahları tekrar el altından sattığı tespit edilince dürüst bir komutan olan Mahmut Başçavuş bu ekibin Torbalı sınırları içersine girmesini yasakladığını anlatmıştı bana. Böylece millet rahat bir nefes aldı. Ama özellikle dönemi yaşayanların hafızasında korku unsuru olarak kaldı.

Çocukluk Günlerimin Kabusu "Alkarısı"

Ertuğrul Sağlamer*

Çocukluğum Sivas'ta altmışlı yıllarda geçti. Çok eski zamanlarda olduğu gibi o yıllarda da anneler, çocukları yaramazlık yapmasın, evin istemedikleri bölümlerine gitmesin, diye alkarısı adını verdikleri korkunç yaratıkla korkuturlardı. Yaratığın geleceğini ve çocukları kaçıracağını söylerlerdi. Bu durum, çocuklar ve hatta bir kısım büyükler üzerinde etki oluşturur, korkuya neden olurdu. Alkarısı tipi şöyle tarif edilirdi; Baştan ayağa kırmızı giysiler içinde, çok güzel (bir kısım insanlar ise çok çirkin tarif ederdi) ve bir o kadar da kuvvetli biri. Genelde evin kullanılmayan bölümlerinde (tavan arası, bodrum kat, sandık odası gibi) saklanır, birden rastladığı kişiyi etkisi altına alırdı. Özellikle bu kişinin gözlerine bakmamak gerekirdi.

Bahsedilen yaratık ayrıca lohusalara musallat olur, onların çocuklarına zarar verirdi. Bu yüzden lohusalara, alkarısıyla benzeşmesi, bu yakınlıktan ötürü zarar görmemesi için kırmızı renkli giysiler giydirilir, olmazsa başına kırmızı kurdele bağlanırdı.

Alkarısından kurtulmanın tek yolu vardı, o da yanında iğne taşımak. Ne zaman ki alkarısına rastlanır, hemen hızlı bir hareketle eteğine iğneyi tutturmak gerekirdi. Eteğinde dünyaya ait bir nesne olduğu için kaçamaz ve iğneyi takanın hizmetine girmiş olurdu. Ne zaman ki

* Ertuğrul Sağlamer, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, İstanbul.

sahip insafa gelir iğneyi çıkartır, o zamana kadar her istenileni yapmak zorunda kalırdı.

Uykuyla uyanıklık arasına düşme, zihin açık olup vücuduna komut verememe durumu da “karabasan” ya da “alkarısı çöktü” şeklinde tabir edilir, korunmak için yatarken mutlaka “Ayetel kürsi” okunması gerektiği tembihlenirdi.

Türkiye Sahası Efsanelerinde Özel Adlı Kötü Ruhlar

Seçkin Sarpkaya*

Türk mitolojisinde kötü ruhlar

Mitolojik sistemlerde geniş yer tutan unsurlardan biri de kötü ruh anlayışıdır. Tüm kültürlerin mitolojik görüşlerinde kötü ruhlarla ilgili çeşitli tasarımlar bulunmaktadır. Bu tasarımlar kültürden kültüre, dolayısıyla bir mitolojik görüşten diğerine farklılıklar gösterdiği gibi mitolojik sistemlerde çeşitli ortak tasarımlar ve düşünce ürünleri de söz konusudur.

Kötü ruh, mitolojiler açısından baktığımızda genel anlamda insanlara kötülük eden ve doğaüstü bir varlık şeklinde düşünülen bir tasarımdır.¹ Kötü ruh anlayışıyla ilgili olarak inanç sistemlerinde duyularla algılanamayan ve göze görünmeyen varlıklarla ilgili temel tasarımlardan biri *cindir*. *Cin* anlayışı hemen hemen tüm kültürlerde ve mitolojik sistemlerde görülmektedir. Yunan, İskandinav ve Asur-Babil

* Seçkin Sarpkaya, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, yüksek lisans programı öğrencisi, İzmir. sarpkaya.seckin@hotmail.com

¹ Esat Korkmaz, *Ansiklopedik Şeytan Tasarımı-Terimleri Sözlüğü*, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul 2006, s. 411.

gibi mitolojik düşünce sistemlerinin yanında Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi semavi dinler de bu anlayışlara sahiptir.²

Türk kültürü ve Türk mitolojisinde de kötü ruh anlayışı ve buna bağlı olarak *cin* türünden tasarımlar görülmektedir. Hem tarihi anlamda hem de sözlü kültür ürünlerinde izlerini görebileceğimiz düşünce yapısı bağlamında bu tür varlıklar Türk mitolojisinde yer almaktadır. Divânü Lugâti't-Türk'te yer alan ve *şeytan* anlamına gelen *yek* ifadeyle yine aynı sözlükte yer alıp *cin* anlamına gelen *yel* ifadesi vardır.³ W. Radloff'un Altay Türklerinden derlediği Yaratılış Destanı'nda, kötü varlıkların ilki kabul edilen ve şeytana denk tutulan Erlik'in, kötü ruhların veya varlıkların ilk yaratılanları olarak kabul edebileceğimiz *kötü ruhun saçlısı Albıs* ve *kötülük saçan Şulmus* adlı varlıkları yarattığını görürüz.⁴

Türk düşünce ve tasavvurlarındaki kötü ruh tasarımlarında genel anlamda Şamanist düşüncedeki kötü ruh anlayışıyla İslamiyet'te yer alan *cin* anlayışı görülmektedir. Şamanist düşüncelerde kötü ruhlar *kara neme* adıyla bilinmektedir. Bu ruhların başında da Altay Türklerine göre Erlik, Yakut Türklerine göre de Arsan Duolay bulunmaktadır.⁵ Altay Türklerinin mitik düşünce ve tasavvurlarında *kara tös* ve *kara neme* şeklinde adlandırılan kötü ruhların veya ölmüş günahkâr insanların ruhları olarak düşünülen *körmöslerin* kötü olanlarının başında bulunan Erlik insanlar ve hayvanlar için en ağır hastalıklar, korkunç felaketler ve cezalandırılmaların sebebidir. Ölüm getiren olarak tasarımılanan ve yeraltında yaşadığı düşünülen Erlik hem yeraltında bulunan hem de yeryüzüne yayılmış kötü ruhlar avanesinin başındadır. Kötü ruhlar da insanlara, Erlik'in yaptığı gibi, çeşitli kötülükler

² Orhan Hançerlioğlu, *Dünya İnançları Sözlüğü*, 5. basım, Phoenix Yayınevi, İstanbul 2010, s. 100.

³ Kaşgarlı Mahmud, *Divânü Lugâti't-Türk*, çev. Düz. Seçkin Erdi, Serap Tuğba Yurtsever, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2005, s. 681.

⁴ Bahaeddin Ögel, *Türk Mitolojisi I: (Kaynakları ve Açıklamaları ile Destanlar)*, 2. baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1993, s. 462.

⁵ Abdülkadir İnan, *Tarihte ve Bugün Şamanizm: Materyaller ve Araştırmalar*, 3. baskı, TTK, Ankara 1986, s. 39.

yaparlar.⁶ Yakut Türklerinin mitolojik görüşlerinde Erlik'in karşılığı olarak düşünebileceğimiz Arsan Duolay da, Erlik'e benzer şekilde düşünülmektedir. Yeraltı dünyasındaki kötü ruhların başı olarak kabul edilen Arsan Duolay insanlara kötülükler gönderir.⁷ *Abaahı* adı verilen kötü ruhlar zümresi de yeryüzünün tüm katlarında bulunan, hem insanlara hem de hayvanlara zarar verebilen ve tasviri anlamda çirkin olduğu ifade edilen kötü ruhlardır.⁸

Türk mitolojik sisteminin İslamiyet ile birlikte oluşan tasarımlarına baktığımızda insanlarla çeşitli şekillerde uğraşıp, onlara zarar veren ve düşman olan kötü ruh tasarımı olarak cin adlı varlıkları görürüz.⁹ Cinler, Türk halk geleneğinde varlığına inanılan ve bazı olağanüstü görünüm ve eylemler ile açıklanan varlıklardır. Çeşitli tabiat unsurları ve mekânlara bağlı olarak tasarımılanan bu varlıklar insanlara karşı çarpmak, sakatlamak hatta öldürmek gibi çeşitli eylemlerde bulunurlar. İnsanlara karşı kedi, oğlak, teke ve başta olmak üzere birçok şekilde göründükleri gibi insan şeklinde veya insana benzeyen ve görüntü bozukluğuna sahip iriyarı bir yaratık olarak da görünebilirler. Bunun yanında insanların karşısına hamamlarda, değirmenlerde, mezarlıklarda ve bulaşık sularının bulunduğu yerler veya çeşitli terk edilmiş mekânlarda çıkarlar.¹⁰ Bu varlıklarla ilgili düşüncelerin kökeninde Şamanist mitolojik görüşlerin olduğunu söylemek mümkündür.¹¹ Cin adlan-

⁶ A. V. Anohin, *Altay Şamanlığına Ait Materyaller*, çev. Zekeriya Karadavut - Jannet Meyermanova, Kömen Yayınları, Konya 2006, s. 3-7, 25. Ayrıca bkz. Abdülkadir İnan, *age.*, s. 40-41.

⁷ İbrahim Dilek, *Türk Mitoloji Sözlüğü (Altay-Yakut)*, Gazi Kitabevi, Ankara 2013, s. 21.

⁸ İbrahim Dilek, *age.*, s. 4.

⁹ Jean-Paul Roux, "Demonlar. Türkler ve Moğollarda", *Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarında Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü I. Cilt*, ed. yön. Yves Bonnefoy, çev. Gönül Yılmaz, hzl. Levent Yılmaz, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2000, s. 164.

¹⁰ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar)*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1984, s. 74-76.

¹¹ Fuzuli Bayat, *Türk Mitolojik Sistemi-II (Kutsal Dışı-Mitolojik Ana, Umay Paradigma-sında İlkel Mitolojik Kategoriler-İyeler ve Demonoloji)*, 2. basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012, s. 346-347.

dırması aslen kötü ruh olarak düşünülebilecek varlıkların içerisinde özel bir sınıfın adyken gelenekte yayılıp gelişerek bu tür varlıkların genel bir adı haline gelmiştir.¹² *Cin*lerin yanı sıra Türkiye sahası inançlarında ve mitik düşünce ve tasavvurlarında genel bir yayılma gösteren *Al Karısı* / *Albastı* ve *Karabasan* da bulunmaktadır. *Al Karısı* / *Albastı*, tüm Türk boylarının mitik tasavvurlarında görülen bir kötü ruh türüdür. Bu kötü ruh özellikle gece vakitleri atlara musallat olarak onları yorar ve terletir. Bunun yanında lohusalara ve yeni doğmuş çocuklara zarar verir. Lohusanın üzerine bir ağırlık olarak çöken ya da ciğerini çekmek suretiyle lohusayı öldüren *Al Karısı* yeni doğmuş çocukları da çarparak öldürebilir. İnsanlara gür saçlı, çirkin ve iriyarı bir kadın olarak görüldüğü düşünülmektedir. Genelde *Albastı* adıyla bilinen bu varlık Türkiye sahasında birçok bölgede *Al Karısı* adıyla yayılma göstermiştir.¹³ *Karabasan* ise insanlara geceleri uyurken gelen bir varlıktır. İnsanları gece uykusunda boğmaya çalışan bu kötü ruh Türkiye sahası halk inançlarında görülmektedir. Gece uykusunda insanlara zarar veren *Karabasan* kötü ruh türünden *Albastı* gibi varlıklarla da ilişkili düşünülmektedir. Mitik tasavvurlarda net bir tasviri ve görüntüsü belirtilmeyen bu varlık bazı varyantlarda küçük ama çok ağır bir erkek olarak tasvir edilebilmektedir.¹⁴ Burada genel anlamda verdiğimiz bilgi kötü ruhların Türk mitik düşünce ve tasavvurlarındaki durumuyla ilgili genel bilgidir. Bu kısımda ele aldığımız *Erlik* ve ona bağlı kötü ruhlar zümresi, *cin*, *Al Karısı* ve *Karabasan* ile ilgili bilgi Türk mitolojisinin tamamından, halk inançları ve sözlü kültür ürünlerinden elde edilen bilgidir.

Bu varlıklar Türk mitolojisinde “iyi-kötü” karşıtlığında kötü olarak kabul edilen varlıklardır. Buna bağlı olarak bu varlıklardan çeşitli

¹² Özkul Çobanoğlu, *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s. 83.

¹³ Pertev Naili Boratav, *age.*, s.78. Ayrıca bkz. Abdülkadir İnan, “Al Ruhı Hakkında”, *Makaleler ve İncelemeler I. Cilt*, 3. baskı, TTK, Ankara 1998, s. 259-267. Fuzuli Bayat, *age.*, s. 297, 327-337.

¹⁴ Fuzuli Bayat, *age.*, s. 293-299.

kötülükler beklenir. Bu kötülükler kişinin doğrudan kendisine yapılan ve sonu psikolojik rahatsızlık, sakatlanma ya da ölüme varabilecek çeşitli eylemlerdir. Bunun yanı sıra kişinin çeşitli mallarına zarar verme, yoldan çevirme suretiyle niyet ettiği işine engel olma veya kişinin ailesinden birine zarar verme gibi sonuçlar doğuran eylemler de bu varlıklarla ilişkili düşünülmüştür.

Buna bağlı olarak bu varlıklardan gelebilecek herhangi bir kötüliğe karşı bir kaygı mevcuttur denilebilir.¹⁵ Bu da kötü ruhları bir korku sembolü haline getirmiştir. Türk mitolojisinde kötü ruhların, dünyadaki diğer halkların mitolojik görüşlerine benzer bir şekilde korkunun ifadesi veya kişileştirmesi haline geldikleri düşünülebilir. Bu bağlamda insanın herhangi bir tehlike karşısında zarar göreceği duygusundan kaynaklanan ve bir nesneye bağlı olarak ortaya çıkan yani var olan bir nesneden kaynaklanan korku¹⁶ duygusunun Türk mitolojisindeki nesnelerinden birinin de kötü ruhlar olduğunu ifade edebiliriz. Türk mitolojisinde tam olarak belirlenemeyen yapılarından dolayı kötü ruhların yarattığı bilinenden bilinmeyene yönelen hareketin ortaya çıkardığı duygu korku duygusudur.¹⁷ Türk halk kültüründe, genelde *cin* olarak düşünülen kötü ruhlar insanlara karşı çeşitli eylemler sergilerler. Bu eylemlerin başında insanlara karşı çeşitli oyunlar oynayıp insanları korkutmak yer almaktadır.¹⁸ Bu bağlamda, Türkiye sahasında gelenek çerçevesinin yayılması sonucu *cin* olarak düşünülen kötü ruhların, birçok kültürde olduğu gibi, ilk başlarda mitik tasavvurlarda belirgin bir yer tutarken zamanla kökenleri ve geçmişteki işlevlerinin

¹⁵ Bu noktada korku ve kaygı arasında bir ayrım yapıldığı görülmektedir. Bu ayrıma göre korku belli bir nesneye bağlı bir duygu olarak ortaya çıkarken kaygı nesneye bağıllığı bulunmayan bir ruhsal durumdur. Bunun için bkz. Walter Schulz, "Çağdaş Felsefede Kaygı Sorunu", *Korku ve Kaygı Tartışma*, Düzenleyen Hoimar von Ditfurth, çev. Nasuh Barın, Metis Yayınları, İstanbul 1991, s. 7.

¹⁶ Walter Schulz, *age.*, s. 7-8.

¹⁷ Korku duygusu insan için bilinenden bilinmeyen ve belirsizliğe doğru bir hareketin sonucu olarak düşünülmektedir. Bunun için bkz. Jidda Krishnamurti, *Korku Üzerine*, çev. Anita Tatlıer, 6. basım, Ayna Yayınevi, İstanbul 2012, s. 17-18.

¹⁸ Özkul Çobanoğlu, *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s. 83.

unutulduğu görülmektedir. Bu durum da bu kötü ruhların birer korku ögesine dönüşmesine sebep olmuştur.¹⁹

Türk mitolojisinde eskiden beri var olan, geçirilen kültürel süreçler ve yaşanan inanç sistemi değişiklikleri ile yüklü bir birikim oluşturan, oluştuğu dönemlerde ifade ettiği anlamların izlerini taşımakla birlikte değişikliklere uğramış olan kötü ruhlar Türk halk kültüründe çeşitli korkuların ifadesi veya tam tersi bir okumayla korkuyu yaratan nesneler olarak görülmektedir. Kötü ruhlar, kökeninde Türk Şamanizmi'ne ait mitolojik görüşleri barındırarak Türkiye sahasında, hem İslamiyet'in kabul ettiği bilgiler hem de geleneksel halk görüşlerinin iç içe geçmesi ile düşünce sisteminde oluşan, tehlikeli ve korkulan varlıklar olarak kabul edilmektedir.

Kötü ruhlar hakkında verdiğimiz genel bilgi, gerek anlatının kurgusu açısından gerekse işlevsel manada Türk halk anlatımlarında çokça yer alan bu olağanüstü varlıkların çok yönlü olarak incelenmesi gerekliliğini ortaya koyar. Böylesi bir inceleme bir makale boyutunu aşacağı için bu makalede Türkiye sahası efsanelerinde yer alan ve özel adlara sahip kötü ruhları ele alacağız. Makalemizde bu kötü ruhları alfabetik olarak sıralayacağız. Yayınlanmış efsane metinlerindeki örneklerin inceleneceği bu makalede efsanelerde tespit ettiğimiz özel adlı on altı kötü ruhun hangi adla anıldığı, başka bir kötü ruh veya varlıkla benzerliği, metinlerde verilen fiziksel tasviri, bulunduğu mekân, metinlerde yer alan eylemleri ve bu kötü ruhlardan korunma ya da kurtulma yöntemleriyle ilgili tespitler yer alacaktır. Sonuç olarak da incelemede tespit ettiğimiz ve özelliklerine yer verdiğimiz özel adlı bu kötü ruhların eylemleri bakımından ve tasvirleri bağlamında genel özelliklerini tespit etmeye çalışacağız ve giriş kısmında hakkında bilgi verdiğimiz *cin*, *Al Karısı/Albastı* ve *Karabasan* gibi geniş yayılım alanı gösteren varlıklarla ortak noktalarını karşılaştırmalı olarak açıklamaya çalışacağız.

¹⁹ Muvaffak Duranlı, "Saha Türklerinin Demonolojik Varlıklarından Üör ve Sosyal Yaşamda Üstlendiği Fonskiyonlar", *Motif Akademi*, ed. Işıl Altun, 2008, 2, Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı, İstanbul, s. 12.

Türkiye sahası efsanelerinde özel adlarla yer alan kötü ruhlar

Kötü ruhlar, Türkiye sahasının geleneksel görüşlerinde yaygın bir kabul şeklinde *cin* olarak adlandırılrsa da kimi bölgelerde bu varlıklarla ilgili farklı adlarla anılan tasarımlar da bulunmaktadır. Bu kötü ruhlar, bu ruhlara dair genel görüşlere benzer şekilde ya da bu görüşlerden bazı farklılıklar ile tasarlanarak bölgeye özel bir adla anılabilir. Bu durum çeşitli sebeplere bağlanabilmektedir. Burada birkaç örnekten hareket edecek olursak *Birobiro*, *Kamos* ve ilerleyen bölümlerde efsanelerden tespit ettiğimiz örneklerle de inceleyeceğimiz *Mekir*²⁰ den bahsedebiliriz. Burada yer verdiğimiz bu örneklerden *Birobiro* ve *Kamos* efsane metinlerinde karşımıza çıkmamıştır. Bu kötü ruhları sadece Türkiye sahası mitik tasavvurlarındaki özel adlı kötü ruhlara örnek teşkil etmeleri açısından seçtik.

Birobiro, Anadolu'nun güney bölgelerinde yaşayan Türkmenlerin geleneksel görüşlerinde yer alan bir tür kötü ruhtur. Bu görüşlere göre *Birobiro*; insana benzeyen, tek ayaklı, tek kollu ve tek göze sahip korkunç, şeytani bir varlıktır.²⁰ *Kamos* ise Harput'ta varlığına inanılan ve tek başına uyumak üzere olan kişilerin üstüne ağırlığı ile çökerek onları korkutup çarpan; bazen iriyarı veya kısa bir insan şeklinde bazen de bir kara kedi kılığında tasvir edilen bir kötü ruhtur.²¹ Efsane metinlerinden tespit ettiğimiz ve hakkında ilerleyen bölümlerde bilgi vereceğimiz *Mekir* de ismini andığımız bu iki kötü ruhla benzer bir adlandırma özelliği göstermektedir. Bu kötü ruh özellik olarak *cin* ile benzetilmektedir. Fakat adlandırmada görülen bu değişim veya farklılık birtakım yerel değişikliklere, kötü ruhun içinde geçtiği efsane ve olaya veya sadece inanç olarak bulunduğu bölgenin kelime haznesine bağlı olabilir.²² Bu örneklerin dışında da kötü ruhlar yaptıkları işlere, görünüşlerine veya cinsiyetlerine göre hem bölgesel hem de genel anlam-

²⁰ Celal Beydili, *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara 2005, s. 162-163.

²¹ Fuzuli Bayat, *age.*, s. 296.

²² Pertev Naili Boratav, *Türk Mitolojisi Oğuzların – Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi*, çev. Recep Özbay, BilgeSu Yayıncılık, Ankara 2012, s. 48.

da çeşitli özel adlar alabilmektedir.²³ Bu tür bir özellik Altay Türklerinin Şamanist görüşlerinde de görülmektedir. Bazı ruhların adlandırılmalarında boylar arasında hatta boy ve kabile içinde değişiklikler görülmektedir.²⁴

Özel adlarla anılan kötü ruhların bazı örneklerine Türkiye sahası efsanelerinde rastlanmaktadır. *Cin* veya *şeytan* gibi genel adlarla anılabilen kötü ruhların, yukarıda da belirttiğimiz gibi, çeşitli bölgelerde *Conguluz*, *Davara*, *Enkebir*, *Kardek* veya *Mekir* gibi özel adlarla bilinenleri de bulunmaktadır. Bu kötü ruhların, Türkiye sahasında yer alan *cin* veya *Al Karısı* gibi daha çok bilinen korku öğeleriyle benzer özelliklere sahip olduğu düşünüldüğü gibi bu varlıklardan farklı özelliklere sahip oldukları da kabul edilmektedir. Bunun yanında özel adlarla anılan bu kötü ruhlar kendi aralarında da benzer veya farklı özelliklere sahiptirler.

1. *Conguluz* (*Congoloz*, *Goncoloz*, *Goncalos*, *Koncoloz*, *Koncolos*, *Karakoncoloz*, *Karakoncolos*)

Conguluz, *Yozgat* ilinden derlenen bir efsanede yer alan bir kötü ruhtur. Efsanede yer alan ifadelerle göre ismi *Conguluz* şeklinde olan bu kötü ruh, kışın karların içinden çıkan bir adam şeklindedir. *Conguluz*, evlerden birine giderek evde yaşayan insanların tanıdığı birinin sesiyle herhangi birini evden çıkartıp peşine düşürmeye çalışır. Efsane metninde *Conguluz* bir aileye gelir ve ailenin gelinini, gelinin askerdeki kocasının sesiyle kandırarak dereye kadar götürür. Gelini dereye boğarak öldürür.²⁵

Bu kötü ruhun ismi halk inançlarında *Congolos* şeklinde de görülmektedir. *Congolos* kışın en soğuk zamanlarında gelip bazı evlerde

²³ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar)*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1984, s. 77.

²⁴ L. P. Potapov, *Altay Şamanizmi*, çev. Metin Ergun, Kömen Yayınları, Konya 2012, s. 287.

²⁵ Zekeriya Karadavut, *Yozgat Efsaneleri (İnceleme – Metinler)*, Selçuk Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Konya 1992, s. 235.

açıkta bırakılan suların veya yemeklerin üstüne kusup işer. Gece derin uykudayken bazı kişilere tanıdıklarının sesiyle ismen seslenir ve onları şehir dışında bir yere götürüp bırakır. Kendine gelebilen kişiler kurtulurken kendine gelemeyenler donarak ölür. *Congolos*'tan korunmakla ilgili verilen bilgiye göre de evde pancar bulundurmak, pancar kaynatmak veya evin eşiğinin yakınına pancar gömmek gereklidir.²⁶

Congoloz, Trabzon'dan derlenen anlatmalarda yer alan bilgilere göre kış mevsiminde soğuk gecelerde ortaya çıkıp insanlara zarar veren, karşısına çıktığı kişi içinde kara bulunan kelimelerle cevap vermezse elindeki yün tarak ile o kişiye zarar veren bir yaratık olarak tarif edilir. Bu kötü ruhun isminin farklı yörelerdeki yerel söyleyişlerde "*goncoloz*, *goncalos*, *koncoloz*, *koncolos*, *karakoncolos*, *karakoncoloz*" gibi şekilleri de bulunmaktadır.²⁷ *Congoloz*, Ağrı efsanelerinde yer alan ve aşağıda ele alacağımız *Kardek* adlı kötü ruh ile benzerlik gösterir. Her iki kötü ruh da insanları tanıdıkları kişilerin sesleriyle çağırıp evlerinden uzağa götürerek öldürmeye çalışır. Bunun yanında aşağıda inceleyeceğimiz bir diğer kötü ruh olan *Kepoz* da bir efsane metninde *Conguluz* ile, tıpkı *Kardek* ve *Conguluz* benzerliğindeki gibi, aynı yönden *Conguluz* ile benzer. Bu kötü ruhun gece ortaya çıkıp zarar vermesi karanlıkla ilişkisini açıklar. Bu da eski Türk inançlarında kötü ruhların karanlıkla ilişkilendirilmesinin bu kötü ruh aracılığıyla taşınan bir izi olarak düşünülebilir.

2. Davara

Davara ismiyle bilinen kötü ruh iri yarı, şişman ve ağır bir yaratık olarak tasvir edilmektedir. Bu kötü ruhun uyuyan insanın üstüne binecek bir eliyle ağzını burnunu kapatıp o kişiyi boğmaya çalıştığına inanılmaktadır. Avucunun içinde ince bir delik vardır. Kişi bu ince delikten nefes alarak hayatta kalır. Bu esnada üstüne *Davara* binen kişinin

²⁶ Hasan Özbaş, "Yozgat'ta Congolos", *Türk Folklor Araştırmaları*, Yıl 1967, S. 212, C. 10, İstanbul, s. 12.

²⁷ Haydar Gedikoğlu, *Trabzon Efsaneleri ve Halk Hikayeleri*, T.C. Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Trabzon 1998, s. 127.

bilinci açıktır. Bu sebeple ne olup bittiğini fark eder. Bu duruma halk arasında “*davara binmesi*” adı verilir.²⁸

Davara daha çok Doğu Karadeniz bölgesindeki efsanelerde yer alan bir kötü ruhtur. Efsanelerde daha çok *Davara*, cadı veya hortlak inançlarıyla yakın görülse de onlardan farklı bir varlıktır. *Karabasan* inancına daha yakın görünen *Davara*’nın; deli veya sarhoş kişilerden korkan, ellerinde yirmi ve ayaklarında yedi uzun tırnak bulunan, uyusunda insanların üstüne çöküp boğmaya çalışan ve çeşitli suçların cezası olarak Tanrı tarafından gönderildiğine inanılan bir tür cin olduğu düşünülmektedir.²⁹ *Davara* adlı kötü ruh gece insanları boğmaya çalışması ile Türkiye sahası geleneksel görüşlerinde yer alan *Karabasan* ile, incelememize aldığımız kötü ruhlardan da *Enkebir*, *Karavura* ve *Hıbilik* ile benzerlik gösterir. Bunun yanında avuç içindeki delik ile tasvir bakımından da *Hıbilik* ile benzerlik gösterir.

3. Enkebir

Enkebir, taradığımız efsane metinleri içerisinde sadece Sivas ilinden derlenen bir efsanede yer alan bir kötü ruhtur. Bu efsanede belirtildiğine göre *Enkebir* insanın göğsüne oturan ve ağırlığı çok fazla olan ruhani bir varlık olarak kabul edilir. Simsiyah bir gölge olarak tasvir edilen ve ruhani âlemden gelen soyut bir varlık olduğuna inanılan *Enkebir*, cinsiyet fark etmeksizin herkese gelebilir. Göğsüne oturduğu kişiyi boğmaya çalışan *Enkebir*’den kurtulmak için ezan okumak gerekmektedir.³⁰

Enkebir, Türkiye sahasında yer alan kötü ruhlar arasından *Karabasan* inancıyla yakınlık göstermektedir. Bu makalede yer verdiğimiz özel isimli kötü ruhlar arasından da *Davara*, *Karavura* ve *Hıbilik* ile insanın üzerine oturup boğmaya çalışması yönünden benzediğini söyleyebiliriz. *Enkebirin* de simsiyah bir gölge gibi tasvir edilmesi ve ruha-

²⁸ Haydar Gedikoğlu, *age.*, s. 127-129.

²⁹ İsmet Zeki Eyüboğlu, *Anadolu İnançları Anadolu Mitolojisi İnanç – Söylence Bağlantısı*, Geçit Kitabevi, İstanbul, 1987, s. 111-113.

³⁰ Kutlu Özen, *Sivas Efsaneleri*, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas 2011, s. 344.

ni âlemden gelen bir varlık olmasında da eski Türk inançlarından izler görülebilir.

4. Geçkinciler

Geçkinciler, Muğla'dan derlenen dört efsanede yer alan bir tür kötü ruhtur. Efsanelerde *Geçkinciler* gürültü çıkartarak insanların evlerinin etrafından, cami yakınından, bir kuyunun çevresinden ve açık alanlardan geçerler. Çeşitli hayvan seslerinden oluşan bir gürültü olarak düşünülen *Geçkinciler* bir efsanede rüzgâr şeklinde yer alır.

Geçkinciler'in yer aldığı bir diğer efsaneye göre bir kadına musallat olup kadını hasta ederler. *Geçkinciler*'in kendisine musallat olduğu bir kadın başka bir köydeki hacıdan muska alarak bir kuyunun başına gider. Bu kuyunun yakınındaki beyaz topraktan çıkan geçkinciler at, köpek gibi çeşitli hayvan sesleriyle gelirler. Kalabalık halde gelen *Geçkinciler*'den bir tanesi kadının bulaşık yere döktüğü sıcak su yüzünden total kaldığı için kadına musallat olmuştur. Kadın, hacının verdiği muskayı *Geçkinciler*'e vererek kurtulur. Bu çalışmada verilen diğer bilgilere göre Yatağan'a bağlı Turgut beldesinde *Geçkinciler*, şeytan olarak düşünülmektedir.³¹

Geçkinciler, genel olarak cinlerle ilgili efsanelerde yer alan cinlerin hayvan şeklinde görülmesi ve düğün yapmaları inançlarıyla benzer özellikler göstermektedir. Bunun yanında bulaşık yerlerde veya kuyuda olmaları da cinlerin özellikleri ile benzerdir. Rüzgâr şeklinde olmaları eski Türk inançlarıyla ilişkilendirilebilir. Kuyuda yaşamaları ise bu varlıkların, Şamanist düşünce sisteminde de görülebileceği gibi, yeraltı dünyası ile ilişkisine işaret olarak görülebilir. Bu bilgiler ışığında *Geçkinciler*'in, eski Türk inançları ve İslamiyet'in verdiği bilgilerin katmanlaşması sonucu oluşmuş cin inancının Muğla yöresine özel bir adlandırması olduğu düşünülebilir. *Geçkinciler* hayvan şeklinde tasvir edilmeleri ve insanları rahatsız edip korkutmaları bakımından aşağıda ele alacağımız *Oğrak* ve *Mekir* ile benzerlik gösterirler.

³¹ M. Naci Önal, *Muğla Efsaneleri (İnceleme – Metinler)*, 2. baskı, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla 2005, s. 285-287.

5. Haftar (Heft vurması, Heftik vurması)

Haftar, Doğu Anadolu Bölgesinde özellikle Diyarbakır'dan derlenen efsanelerde adı geçen bir kötü ruhtur. Efsanelerde yer alan bilgilere göre *cin* türünden bir yaratık olup Baskil çevresinde *Haftar* adıyla anılan bu kötü ruh başta at olmak üzere çeşitli hayvan kılıklarında görünür. Dağlık bölgelerde insanın yanından hızlı bir şekilde geçen bu kötü ruhun amacı zarar vermekten çok korkutmaktır. *Haftar*'ın ateşten korktuğuna inanılır bu sebeple *Haftar*'dan korunmak amacıyla ateş yakmak gerekir.³²

Diyarbakır'dan derlenen efsanelerde de *Heftik vurması* ve *Heft vurması* görülür. Bu efsanelerde *Bizden İyiler* adıyla da anılan bu kötü ruh uzun boylu, uzun ve korkunç saçlı bir kadın olarak tasvir edilir. Yani doğum yapmış kadınlara zarar veren bu kötü ruhun lohusa kadının ciğerini çekip yiyeceğine inanılır. Buna da halk arasında *Heft vurması* adı verilir. *Heft vurmasını* engellemek için lohusanın yedi gün yalnız bırakılmaması; yatağının başına iğne, demir ve Kur'an asılması gibi yöntemlere başvurulduğu bilgisi de efsanelerle birlikte verilmektedir.³³ *Heftik vurması* da tıpkı *Heft vurması* gibi Diyarbakır efsanelerinde görülür. *Heft vurması* ile aynı özelliklere sahiptir.³⁴

Bu haliyle özellikle *Heft vurması* adıyla anılan kötü ruh, tasviri ve zarar veren davranışları bakımından, tüm Türk dünyasında ortak motiflerden biri olan *Al Karısı* ve *Albastı* ile benzer özellikler gösterir. Bunun yanında ele alacağımız özel adlı kötü ruhlardan *Pirabok*, *Kepoz* ve *Hıbilik* ile benzerdir. Bu noktada *Haftar* ve *Heft vurmasını* isim noktasındaki benzerlik ve bölgesel yakınlıktan dolayı aynı başlığa almayı tercih ettik.

³² Ali Berat Alptekin, *Fırat Havzası Efsaneleri*, Kültür Ofset Basımevi, Antakya 1993, s. 13.

³³ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989, s. 116.

³⁴ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri – 2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bildiri*, San Matbaası, Ankara 1990, s. 124.

6. Hıbilik (Gıbilik)

Hıbilik, Malatya'dan derlenen iki efsanede yer alan bir kötü ruhtur. Bir efsaneye göre *Hıbilik* gece vakti bir adamın göğsüne oturur fakat adam kurtulur. *Hıbilik*'le ilgili verilen bilgilere göre bu kötü ruh *Al Karısı*'na benzer fakat *Al Karısı*'nın erkek şeklinde geleni olarak düşünülür. Yanına gittiği kişinin göğsüne oturur ve o kişiyi öldürene kadar boğar. Yakalandığı takdirde bulunduğu eve bereket getiren bir özelliği vardır.³⁵ Bir diğer efsanede *Hıbilik* ufacak ama çok ağır bir erkek olarak tasvir edilir. *Hıbilik*, uyuyan bir insanın üzerine çökerek onu boğmaya çalışır.³⁶

Bu iki efsanede *Hıbilik*, yaptığı kötülük ve verdiği zarar bakımından *Karabasan*'a benzer özellikler gösterir. Bununla birlikte incelediğimiz özel adlı kötü ruhlardan *Enkebir* ve *Davara* ile, aşağıda ele alacağımız kötü ruhlardan da *Karavura* ile yanına gittiği kişinin göğsüne oturup o kişiyi öldürene kadar boğma eylemi yönünden benzerdir. Bunun yanında tasviri olarak da yine aşağıda inceleyeceğimiz kötü ruhlardan *Kepoz* ile bir efsanede benzerlik gösterir.

7. Hut

Hut, Mardin efsanelerinde yer alan ve dev tipine dâhil edebileceğimiz bir kötü ruhtur. Mardin efsanelerinde verilen bilgilere göre *Hut*; ayı ve insan karışımı bir görüntüye sahip, tüylü ve çok fazla yiyen bir dev olarak düşünülür. *Hut* adlı bu devin insan gibi duygulara sahip olduğuna ve kadın olanlarının erkekleri, erkek olanlarının da kadınları kaçırp evlendiğine inanılmıştır. Efsaneye göre *Hut*, bir köyün kırlarında kendi başına gezen çok güzel bir kızı mağarasına kaçıtır. Kız, yedi yıl *Hut*'la kaldıktan sonra bir çoban kızı bulur. Köylülerin çabasıyla da kız kurtarılır.³⁷

³⁵ Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 128-129.

³⁶ Kudret Yıldırım Yağbasan, *Malatya Efsaneleri*, Malatya Kitaplığı Yayınları, Malatya 2013, s. 176.

³⁷ Nuriye Sancak, *Mardin Efsaneleri*, Sakarya Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2008, s. 91-92.

Mardin efsanelerinde yer alan bir başka efsane de adı *Hud* şeklinde olan devler hakkında bilgi verir. Efsaneye göre Mardin'in Kızıltepe ilçesinde "Çeme Şkestune (Kırılma Deresi)" de yedi başlı, büyük devler yaşar. Bu devlerin ağzından çıktığı düşünülen ve efsanede açıklaması yapılmayan bir şey dünyayı bile yok edebilecek güçtedir. Efsanede yer alan bir başka bilgiye göre de bu derede bulunan bir yer bir tür kuyu veya bir devin ağzıdır. Bu dere kötülerini cezalandıran bir yer olarak bilinir.³⁸

Burada özellikle ilk efsanede bir dev tipi olarak görülen *Hut* adlı kötü ruhun bir ayı olarak düşünülmesi ve kız kaçırpı evlenmesi dikkat çekicidir. Türkiye sahası efsanelerinde görülen "ayının kız kaçırpı evlenmesi" bu efsanede de görülmektedir. Bu da Mardin'de bu efsanenin bir hayvanın üzerinden alınıp; belirlenemeyen ve açıklanamayan bir canlıya yorulması olarak açıklanabilir.³⁹ *Hut* adlı kötü ruha aynı bölgede hem iyi hem kötü özellikler atfedilmesi de dikkat çekicidir. Burada bu tür bir varlığın bulunduğu bölgede iyi veya kötü eylemlerde bulunabilen soyut bir varlık olarak kabul edilmesi durumunu görebiliriz.

8. Kapoz (Keppoz, Kepoz)

Kapoz; Bingöl, Diyarbakır ve Elazığ efsanelerinde yer alan bir kötü ruhtur. Bingöl'den derlenen bir efsanede *Al Karısı* ile benzer özellikler gösteren *Kapoz*, iki sülale tarafından üzerine firkete, toplu iğne veya çuvaldız batırılmak suretiyle yakalanıp hizmetçi edilir ve on iki yıl sonra bu ailelerin neslinden kimseye zarar vermemesi sözü verdirilerek serbest bırakılır.⁴⁰ Bingöl'den derlenen beş efsanede daha görülen *Kapoz*, efsanelerde yer alan ifadelerle göre *Al Karısı* ile genel anlamda benzer özellikler gösterir. Başta at olmak üzere çeşitli hayvanlara musallat olur. *Al Karısı*'ndan farklı olarak erkeklerin üzerine de bir ağırlık ola-

³⁸ Nuriye Sancak, age., s. 101-102.

³⁹ "Ayının kız kaçırpı evlenmesi" ile ilgili bkz. Pertev Naili Boratav, *Türk Mitolojisi: Oğuzların-Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi*, BilgeSu Yayıncılık, çev. Recep Özbay, Ankara 2012, s. 37.

⁴⁰ Ali Berat Alptekin, age., Antakya 1993, s. 130.

rak gelebilen *Kapoz* gece vakti ahırda veya evlerde ortaya çıkar. Çuvaldız veya iğne gibi demir nesnelerden korkar. Bir efsane metninde yer alan ifadeye göre de *Kapoz* kendisine küfür edilince kaçar.⁴¹ Bingöl'den derlenen bir başka efsanede yer alan ifadelerle göre bu kötü ruhun adı *Keppoz* şeklinde de olabilir. Efsaneye göre sudan yaşlı veya genç insanlar şeklinde çok sayıda peri çıkar. Bu perilerden esmer tenli, kıvırcık saçlı olan bir tanesi iğne batırılarak yakalanır. Peri olarak düşünülen bu varlığa *Keppoz* adını verirler. Bir süre sonra *Keppoz* ailesine geri dönmek ister ve serbest bırakılır. Suyu geri döndüğünde ise suyun üzerine kan olur. Efsaneyle birlikte verilen bilgiye göre bu tür kötü ruhların insanlarla birlikte olanları affedilmez.⁴² Burada efsaneyle ilgili verilen bir başka bilgi de dikkat çekicidir. Efsanenin yer aldığı makalenin notlar kısmında yer alan bilgiye göre *Keppoz* insanlara korku getiren kabus ile aynı şeydir. Burada *Keppoz* adının, bizim de üzerinde durduğumuz gibi, bir adlandırma meselesi olduğu bilgisi yer alır.⁴³

Bu kötü ruhun ismi Diyarbakır efsanelerinde *Kepoz* şeklindedir. Diyarbakır'dan derlenen bir efsanede kocaman memelerini omuzlarından geriye atmış, uzun dağınık saçlı, iri yarı bir kadın olarak tasvir edilen *Kepoz*, tıpkı *Al Karısı* gibi ata musallat olup atı yorar. Atın sırtına yapışkan bir madde sürülerek yakalanan bu kötü ruh saçından kesilen bir parça ile hizmetçi edilir. Bir süre eve hizmet ettikten sonra saçından kesilen parçayı bulur. Bu saç parçası sayesinde özgürlüğüne kavuşur. Evden kaçmadan önce de ailenin altı aylık bebeğini kaynayan süt kazanına atar.⁴⁴ Diyarbakır'dan derlenen bir efsanede daha *Kepoz* bir önceki efsaneyle aynı şekilde görülmektedir. Bu efsanede de *Kepoz*, gece bir atı acı acı kişnetir ve sabah bu at yeleleri örülmüş bir halde bulunur. Atın sırtına sürülen balmumu ile yakalanıp çuvaldız ba-

⁴¹ Recai Bazancir, *Bingöl Efsaneleri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Van 2010, s. 84-86.

⁴² Ramazan Çeçen, "Cin-Cadı Efsaneleri", *Folklor / Edebiyat*, Yıl 1997, S. 11, Dizgi ve Ofset Yayıncılık, Ankara, s. 48.

⁴³ Ramazan Çeçen, *agm.*, s. 51.

⁴⁴ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989, s. 102.

tırılarak tutsak edilen *Kepoz* eve hizmetçilik eder fakat her söylenenin tersini yapar. *Kepoz* kendisiyle birlikte gelen kişiye göle girdiğinde köpük çıkarsa geri dönebileceğini ama göl kırmızı olursa kendisini öldürmüş olacaklarını söyler. Efsanenin sonunda göl kan kırmızısı olur ve *Kepoz* kendi türünden varlıklar tarafından öldürülür.⁴⁵ Diyarbakır'dan derlenen bir diğer efsanede ise *Kepoz*'un oldukça ağır, çok kısa boylu, çirkin, burunsuz bir erkek olarak tasvir edildiği görülür. *Kepoz*, gece vakti insanların üstüne çöküp onları boğmaya çalışan bir varlık olarak düşünülür. Efsanede *Kepoz* üzerine çuvaldız batırılarak köle edilir. Yedi yıl kölelikten sonra kaybolan bu kötü ruh birinin üstüne çöktüğü zaman yanında başka biri konuşursa kaybolur.⁴⁶ Bu son efsanede *Kepoz*, geceleri insanın üstüne çöktüğüne inanılan *Karabasan* benzerlikler gösterir. Bunun yanında ele aldığımız özel adlı kötü ruhlardan da *Davara*, *Enkebir*, *Karavura* ve *Hıbilik* ile verdiği zarar bakımından benzer özellikler gösterir.

Elazığ'dan derlenen bir efsaneye göre *Kapoz* bir kişiye gece vakti gündüzden konuşup anlaştığı bir arkadaşının sesiyle seslenir. *Kapoz* bu kişiyi uykusundan uyandırıp evden çıkartarak uçurumun kenarına götürür.⁴⁷ Bu efsanede *Kapoz*; incelediğimiz *Conguluz* ve *Kardek* adlı kötü ruhlar ile benzerlik gösterir. Bu da benzer bir inanışın farklı bölgelerde farklı adlarla anılması veya bu kötü ruhlarla ilgili düşüncelerin katmanlaşmasının bir sonucu olarak düşünülebilir.

9. Karavura

Karavura, Sivas yöresinde insanlara uyanıkken musallat olan ve üzerlerine çöken bir ağırlık olarak kabul edilen bir kötü ruhtur. İki türde görülür. Bir türde avuç içi delik olur. Avuç içi delik olan sadece ağırlık yapıp korkuturken avuç içi delik olmayan boğarak öldürür. Başında püsküllü bir kovuğu vardır ve püskül kapılınca insan gibi görü-

⁴⁵ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri – 2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bilirdi*, San Matbaası, Ankara 1990, s. 102-103.

⁴⁶ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 114.

⁴⁷ İsmail Gökem, *Elazığ Efsaneleri*, Manas Yayınları, Elazığ 2006, s. 175.

nür. *Karavura*'nın kavuğunu alan kişi sadece kendi rızasıyla geri verir. *Karavura* kendisi kavuğunu geri alamaz. Yakalayan kişi de kavuğu geri vermeyeceği için o kişi ölene kadar *Karavura* kavuğunu geri alamaz ve bu nedenle de kurtulamaz.⁴⁸

Karavura, yaptığı kötülük ve verdiği zarar bakımından *Karaba-san*'a ve ele aldığımız kötü ruhlardan *Enkebir*, *Hıbilik*, *Davara*'ya benzer. *Kepoz* da bazı efsanelerde *Karavura* ile aynı özelliklere sahiptir. *Karavura* tasviri olarak da avcundaki delik bakımından *Davara* ile benzerdir.

10. Kardek

Bingöl efsanelerinde köyün uzak bir yerinden bir hayvan veya insan şeklinde olup insanları çağıran *Kardek* isimli bir kötü ruh bulunmaktadır. Efsanede yer alan bilgilere göre senede veya ayda bir defa ya da iki senede bir gelen bu yaratık insanları isimleriyle çağırıp köyden uzağa götürür. Bu kötü ruhun çağırmasına giden kişilerden birkaçı bir daha geri dönmemiştir. İnsan-hayvan karışımı kabul edilen bu varlık köyden insanları çağırırken kendisi de insan kılığındadır. Efsaneyle birlikte verilen bir bilgiye göre de bu kötü ruhun adı yörede ölüme gitmeyi ifade eden "*Kardek seni mi çağırdı?*" şeklinde ifadelerde de yer almaktadır.⁴⁹

Kardek insanlara zarar verme şekli bakımından incelediğimiz kötü ruhlardan *Conguluz* ve *Kapoz* ile benzerdir. Bunun yanında varlığına inanılan ve *Kardek* olarak adlandırılan bu kötü ruhun, aslen korkulan ölümün bir sembolü şeklinde adlandırılması ve Bingöl'de bu şekilde bir ifade oluşması önemlidir. Burada asıl korkulananın ölüm olduğu *Kardek* adlı kötü ruhun bunun bir kişileştirmesi olduğu düşünülebilir.

⁴⁸ Kutlu Özen, *age.*, s. 354-355.

⁴⁹ Recai Bazancir, *age.*, s. 80.

11. Mekir

Mekir, cine benzer özellikler taşıyan ve özellikle Kars ve Tokat yöresi inançlarında görülen bir kötü ruhtur. Bu adın Arapça *makr* "hile" sözcüğünden türediği düşünülmektedir.⁵⁰ Bunun yanında bu adlandırma Erzurum'da da *cin*leri karşılayan bir ifade olarak kullanılmaktadır.⁵¹

Mekir, Erzurum efsanelerinde yer alan ve *cin* türünden olduğu kabul edilen bir kötü ruhtur. Erzurum'dan derlenen bir efsanede *Mekir*'in kedi, keçi, köpek, at, ölü veya tabut şekillerine girebildiği bilgisi yer alır. Efsanede yer alan bilgilere göre *Mekir* akarsu, göl gibi su kaynaklarını geçemez. Genelde karanlık bastığı zaman görülür. Bir insanla karşılaştığı zaman o kişinin ismiyle seslenir. Amacı sadece korkutmaktır. Hamam ve mezarlık gibi kimi yerlerin çevrelerinde görülür. Kara renktedir ve şekil değiştirerek insanları korkutur. Ayete'l Kürsi okunduğu zaman herhangi bir kötülük yapamaz.⁵²

Mekir, verdiği zarar ve yaptığı kötülük bakımından geleneksel görüşlerdeki *cin* ve aşağıda incelediğimiz, Ağrı efsanelerinde yer alan *Oğrak* ile benzer özellikler gösterir. *Mekir*, tasviri olarak da bu varlıklarla benzer özellikler gösterir. Bu kötü ruhun amacı sadece korkutmaktır. Bu da çeşitli korkutan olayların bir sembol ile belli bir bölgeye ait şekilde ifade edilmesiyle ilişkilendirilebilir.

12. Oğrak (Gurrebeş)

Oğrak, Ağrı efsanelerinde yer alan bir yaratıktır. *Oğrak* hakkında Ağrı'dan derlenmiş üç ayrı efsane bulunmaktadır. Bu efsanelerde *Oğrak*'ın insanların karşısına keçi, koyun, oğlak, tazi, tilki, kedi, köpek ve toklu gibi değişik hayvan suretlerinde veya bir ölü şeklinde çıktığı bilgisi yer almaktadır. İnsanların karşısına geceleri çıkar. Kimi zaman da karşısına çıktığı kişinin annesi veya babası gibi tanıdık birinin sesiyle konuşur. Gece vakti özellikle tek başına yolculuk edenlere görünür.

⁵⁰ Pertev Naili Boratav, *age.*, s. 48-49.

⁵¹ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar)*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1984, s. 75.

⁵² Bilge Seyidoğlu, *Erzurum Efsaneleri*, Erzurum Kitaplığı, İstanbul 2005, s. 220.

Musallat olup dalga geçer. İnsana saldırmaz fakat çeşitli tuzaklar kurup oyunlar oynayarak insanları oyalar. Kurşun işlemez, insan sesiyle konuştuğu insana kurtulduğu için dua etmesini söyler. Sudan korkar, akarsuyu geçemez. Köylere giremez, köpek sesi duyulduğunda da kaybolur. Efsane metinleriyle birlikte yer alan bilgiye göre “Gurrebeş” ismiyle de bilinmektedir.⁵³

Bu bağlamda *Oğrak*’ın hem eylemleri hem de tasviri bakımından geleneksel düşüncelerdeki *cin* ile benzer özelliklere sahip olduğu söylenebilir. *Oğrak* ile ilgili olarak *cinin* Ağrı bölgesinde görülen özel bir adlandırmasıdır diyebiliriz. Herhangi bir zarar vermeyip sadece korkutması incelediğimiz kötü ruhlardan *Mekir* adlı kötü ruh ile ortak bir özellik olarak düşünülebilir. Giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi Türk halk geleneksel görüşlerinde *cin*lerin insanlara karşı korkutmak amaçlı çeşitli oyunlar oynaması özelliği *Oğrak* ve *Mekir*’de görülmektedir.

13. Pirabok (Piraboçık)

Pirabok, Mardin ve Diyarbakır efsanelerinde yer alan bir kötü ruhtur. Mardin efsanelerinde yer alan bilgilere göre ismi *Pir Abok* olan bu kötü ruh; beline kadar uzun saçları bulunan, uzun ve eğri dişlere sahip, korkutucu, çirkin bir yaratık olarak tasvir edilir. İssız yerlerde dolaşan ve mağaralarda bulunan bu kötü ruh karşılaştığı kişileri taş atarak veya kendine has bir türkü söyleyerek korkutmak ister, kendisi de iğneden korkar. Efsaneye göre bir adam *Pir Abok*’u bulabileceği bir yerde bekler. Karşılaştığı anda da iğne saplayarak bu kötü ruhu yakalar. *Pir Abok* iğne saplanınca on beş yaşında güzel bir kıza dönüşür. Adam, bu kıza evlenir. Bu kızdan bir kızı olur. *Pir Abok* olan bu kız, üzerindeki iğneden kurtulunca kaybolur fakat kimseye görünmeden gelip kızına bakmaya devam eder. Bu kötü ruhla ilgili verilen diğer bilgilere göre *Pir Abok*; karşılaştığı kişinin herhangi bir tanıdığı dâhil her şekle girebilen, görüntüsü ile insanları delirtebilen bir yaratık olarak düşünülür.⁵⁴

⁵³ İsmet Alpaslan, *Ağrı Efsaneleri*, Birleşik Matbaacılık, İzmir 2010, s. 387-390.

⁵⁴ Nuriye Sancak, *age.*, s. 90-91.

Pirabok adlı kötü ruha Diyarbakır efsanelerinde sıklıkla rastlanmaktadır. *Pirabok*, Diyarbakır efsanelerinde, geleneksel görüşlerdeki cin figürü ve *Al Kansı* ile benzerlikler gösterir. *Pirabok* efsanelerde farklı şekillerde tasvir edilir. Efsanelere göre *Pirabok*; uzun boylu erkek kılığında,⁵⁵ genç ve güzel bir kadın kılığında,⁵⁶ otuz renkli bir kuş şeklinde,⁵⁷ kara kedi şeklinde,⁵⁸ bir kişinin tanıdığı biri kılığında⁵⁹ ve küçük bir kız çocuğu kılığında⁶⁰ görülebilir.

Efsanelerde bulunan diğer bilgilere göre *Pirabok* adlı kötü ruh insanlara karşı çeşitli eylemlerde bulunur. Buna göre *Pirabok*; bir efsane- de gece vakti hamamda bir adamın karşısına çıkar.⁶¹ Bir başka efsane- de âşık olduğu adamı kaçırpı onunla evlenen *Pirabok*;⁶² yer aldığı diğer efsanelerde su başına gelip bir kişiyi korkutur,⁶³ yeni doğum yapmış lo- husalara zarar vermek için musallat olur,⁶⁴ lohusa kadının ciğerini çe- kip onu öldürmeye çalışır,⁶⁵ yeni doğmuş çocuğu çarparak öldürmeye çalışır,⁶⁶ gece bir kişiyi mağarasına davet eder,⁶⁷ cin türünden diğer var- lıklarla birlikte mezarlıkta düğün yapar⁶⁸ ve bir kişinin bahçesinde ayaklarını yere vurarak şarkı söyler vaziyette⁶⁹ görülür.

⁵⁵ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989, s. 93.

⁵⁶ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 105. Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 206. Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri – 2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bil- diri*, San Matbaası, Ankara 1990, s. 96.

⁵⁷ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989, s. 107.

⁵⁸ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 115.

⁵⁹ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri – 2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bil- diri*, San Matbaası, Ankara 1990, s. 101.

⁶⁰ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 111.

⁶¹ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989, s. 93.

⁶² Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 105.

⁶³ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 107.

⁶⁴ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 115.

⁶⁵ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri – 2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bil- diri*, San Matbaası, Ankara 1990, s. 96. Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 127.

⁶⁶ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 127.

⁶⁷ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 96.

⁶⁸ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 101.

⁶⁹ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 111.

Efsane metinleriyle birlikte verilen bilgilerde lohusaların *Pirabok*'tan korunması için bazı önlemlerle ilgili bilgiler verilir. Bu bilgilere göre lohusanın etrafı yedi gün ipe çevrilir ve lohusanın suyuna iğne atılır.⁷⁰ Ayrıca lohusanın yatağının başına demir veya Kur'an konur.⁷¹ *Pirabok* ile karşılaşan veya *Pirabok*'tan herhangi bir zarar gören kişilerin aklını yitirebildiği de verilen bilgiler arasındadır.⁷²

Bu kötü ruh Diyarbakır efsanelerinde *Piraboçık* adıyla da anılmaktadır. *Piraboçık*; insan şeklinde veya iriyarı, dağınık ve uzun saçlı, kocaman memelerini omuzlarına atmış şekilde tasvir edilir.⁷³ *Piraboçık*, insan olarak tasvir edildiği bir efsanede birden fazla sayıda görülür. Bir gece vakti bir hocaya gelip ölmekte olan bir hastaları için yardım isterler. Şehir dışına doğru giderler fakat bir su kenarına gelince korkup dururlar. Hocanın ezan okumasıyla da kaçarlar. Fakat bu hocanın korkudan dili tutulur. Bir diğer efsanede *Piraboçık* memesine iğne batırılarak hizmetçi edilir. İğneden kurtulunca kendisini yakalayanlara beddua ederek kaybolur. Bir başka efsanede ise *Piraboçık*, bir adama arkasından saldırır.⁷⁴

Bu bilgiler ışığında *Pir Abok*, *Pirabok* veya *Piraboçık* adıyla anılan kötü ruhun cin varlığına ait geleneksel görüşlerin veya daha önceki örneklerde belirttiğimiz gibi tüm Türkiye sahası efsanelerinin ortak motiflerinden biri olan *Al Karısı*'nın bölgeye özel bir adlandırması olduğu söylenebilir. Bu kötü ruh, incelediğimiz özel adlı kötü ruhlardan da *Haftar*, *Kapoç* ve aşağıda ele alacağımız *Pirelik* ve *Pispatik*'e benzer.

14. Pirelik

Pirelik de *Pirabok* gibi Diyarbakır efsanelerinde görülen bir kötü ruhtur. Bu efsanelerde *Pirelik*; kadın görünümünde, korkutucu bir cin

⁷⁰ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989, s. 115.

⁷¹ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri – 2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bildiri*, San Matbaası, Ankara 1990, s. 127.

⁷² Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 101.

⁷³ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 97, 108.

⁷⁴ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 97-98, 108.

şeklinde, bir oğlak görünümünde ve esmer, iriyarı bir yaratık⁷⁵ şeklinde tasvir edilmektedir. *Pirelik*'in yaptığı eylemler lohusalara musallat olup ciğerini çekmek ve bebeği çarpmak,⁷⁶ bir mağara ağzında⁷⁷ veya gece yol üzerinde⁷⁸ insanların karşısına çıkıp korkutmak şeklindedir. Efsanelerde *Pirelik*'e karşı korunma yöntemi olarak lohusanın başına çengelli iğne asılması veya yeni doğmuş bebeğin alnına tencere karasından artı işareti yapılması yönünde bilgi yer alır.⁷⁹ Bunun yanında *Pirelik*'in ateşten ve köpekten veya köpek sesinden korktuğu bildirilmektedir. Ayrıca bir efsanede *Pirelik*'in serbest bırakıldıktan sonra bir su kaynağına geri döndüğü fakat cinlerin onu aralarına almak istemeyip öldürdüğü bilgisi yer alır.⁸⁰ Efsanelerde *Pirelik* ile karşılaşan kişilerin korkudan dilinin tutulduğu⁸¹ hatta ölebileceği⁸² bilgisi yer almaktadır.

Pirelik adlı kötü ruh bu özellikleri bakımından aynı bölgedeki efsanelerde yer alan ve incelememize dâhil ettiğimiz *Pirabok* ile benzerlik gösterir. *Pirabok* adlı kötü ruhta olduğu gibi geleneksel görüşteki cinle ilgili düşüncelerin ve *Al Karısı*'na atfedilen özelliklerin bir özel ad altında kabul edildiği görülmektedir.

15. Pispatik

Pispatik, Diyarbakır efsanelerinde bulunan bir kötü ruhtur. Diyarbakır'dan derlenmiş bir efsanede cin türünden bir yaratık olduğu belirtilmektedir. Bu efsaneye göre şubat ayında bir adamın karşısına yolculuk esnasında erkek kılığında çıkar ve karşısına çıktığı kişiyi gideceği yönün tersine doğru götürür. Çuvaldız batırılınca genç ve güzel bir kız kılığına girer ve hizmetçi edilir. Çuvaldız çıkarılınca da beddua ederek

⁷⁵ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 109, 110, 112, 113.

⁷⁶ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 119.

⁷⁷ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 110.

⁷⁸ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 112.

⁷⁹ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 118.

⁸⁰ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 112-113.

⁸¹ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 112.

⁸² Muhsine Helimoğlu Yavuz, *age.*, s. 110.

kaybolur.⁸³ Bu efsanede geleneksel görüşlerdeki *cin* ile benzerlikleri görülür. Çuvaldız batırılarak yakalanması ve güzel bir kız kılığına girmesi *Al Karısı* ile benzer bir yönüdür.

Diyarbakır'dan derlenen bir diğer anlatmada *Al Karısı*'na benzer şekildedir. Bu anlatmada *Pispatik* adlı kötü ruhtan korunmak için uygulanan yöntemlerle ilgili bilgiler yer almaktadır. Anlatmaya göre yeni doğum yapmış kadının yatağının başına bir şişe dizilmiş kırk adet soğan konulur. Bu kadın her sabah soğanlardan birini ısırp dışarı atar. Eğer bu uygulama yapılmazsa *Pispatik*'in gelip lohusanın ciğerini çekeceği ve bebeği de boğarak öldüreceğine inanılır.⁸⁴

Pispatik, geleneksel görüşlerde yer alan *Al Karısı* ile benzerken, incelediğimiz kötü ruhlardan *Pirabok* ve *Pirelik* ile de zarar verme amaçlı gerçekleştirdiği eylemler ve tasvir açısından benzer özellikler gösterir.

16. Zırtlan

Zırtlan, Muğla efsanelerinde yer alan bir tür kötü ruhtur. Muğla'dan derlenmiş bir efsanede *Zırtlan*'ın büyük bir dev veya canavar gibi olduğu fakat bunlardan ayrı, farklı bir yaratık olduğu bilgisi yer alır. Efsanede *Zırtlan* bir ağacın altında uyuyan bir adamı sırtına alıp götürür. Uykusundan uyanan adam belindeki demir çuvaldızı *Zırtlan*'a batırınca bu kötü ruh, adamı bırakıp kaçır. *Zırtlan*, adam uyuduğu için, adamı ölü zannedip götürmeye çalışır.⁸⁵

Bu bağlamda ele aldığımız tüm kötü ruhlar gibi *Zırtlan* da ölümün bir sembolü olarak düşünülebilir. *Zırtlan*, Muğla yöresi için, açıklanamayan bir olayın canavar türünden bir yaratığa atfedilmesinin yarattığı bir sembol olabilir.

⁸³ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989, s. 94.

⁸⁴ Muhsine Helimoğlu Yavuz, *Diyarbakır Efsaneleri – 2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bil-di*, San Matbaası, Ankara 1990, s. 123.

⁸⁵ M. Naci Önal, *age.*, s. 287-288.

Sonuç

Genel bir değerlendirme yapacak olursak kötü ruh terimiyle andığımız bu varlıklar her ne kadar İslamîyet ile birlikte genel olarak cin adıyla anılsa da bu varlıkların adlandırmalarında, başta da kısaca değindiğimiz gibi, bölgesel ayrımlar ve değişimler görülmektedir. Bu adlandırma farklılıklarının çeşitli sebepleri olabilir. Bu kötü ruhların adları anıldığı bölgelerin dil özelliklerine bağlı olabilir. Burada *Haftar*, *Kapoz* veya *Pirabok* gibi bölgesel adlandırmaların bölgenin dil yapısına bağlı kelimelerle ilgili olduğu düşünülebilir. Bu adlar bölgede kullanılan kelime haznesine bağlı olarak oluşmuş ve sembolik olarak belli anlamlar taşıyor olabilir. Bir örnek olarak *Haftar* veya *Heft vurması* ismindeki “heft” kelimesi Farsça “yedi”ye karşılık gelen “heft” kelimesi ile ilişkilendirilebilir. Burada yedi rakamının mitolojide taşıdığı anlam ve Şamanist dünya tasavvurlarında cehennemin yedi katlı olması gibi özellikler bu adlandırmanın açıklanmasında faydalı olabilir.⁸⁶ Bu noktada ele aldığımız kötü ruhların isimleriyle ilgili etimolojik çalışmalar ilgi çekici sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Bunun yanı sıra bu özel adlandırmalar, cinlerin zararlarından korunmak için “iyi saatte olsunlar” veya bizim bir örnekte bahsettiğimiz gibi “Bizden İyiler” olarak adlandırılmalarına benzer bir şekilde, bu kötü ruhlarda gelebilecek zararlardan korunmak için yapılan bir isim değişikliği veya tam açıklanamayan kötü ruhu tanımlamak için bir araç olabilir.⁸⁷ Çeşitli korkuların kişileştirilmesi olan bu kötü ruhların özel adlar alması, korkuyu tanımlama ve açıklama sürecinde bir adlandırma ihtiyacının sonucu olabilir.

Türk mitik düşünce ve tasavvurlarında kötü ruh inançları çevresinde genel tasarımlar olduğu gibi bazı bölgelere özel adlandırmalar ve tasvirler de bulunduğu görülmektedir. Giriş kısmında bilgisini verdiği-

⁸⁶ “Yedi” rakamının mitolojideki anlamı ve önemiyle ilgili bkz. Nimet Yıldırım, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2008, 360 – 372. Şamanist görüşlerdeki dünya tasavvuru için bkz. Mircea Eliade, *Şamanizm İlkel Esrime Teknikleri*, çev. İsmet Birkan, 2. baskı, İmge Kitabevi, Ankara 2006 s. 233. Ayrıca bkz. Fuzuli Bayat, *Türk Mitolojik Sistemi I (Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi)*, 2. baskım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2011, s. 55-58.

⁸⁷ “İyi saatte olsunlar” ifadesi ve anlamı için bkz. Pertev Naili Boratav, age., s.75.

miz *Erlık* ve *avanesi* ya da *cin* gibi geleneksel çerçevede geniş yayılım gösteren kötü ruh tasarımları bütüncül olarak kötü eylemler beklenen ve korkutucu şekilde betimlenen ve genelde Türk dünyası, özelde ise Türkiye’de ortak adlarla tanınan varlıklardır. İncelememize aldığımız özel adlı kötü ruhlarla ilgili düşünceler ise geniş kitleler tarafından ortak bir adlandırmayla bilinen varlıkların çeşitli tasvirlerinin veya korkutan eylemlerinin özel adlı kötü ruhlarla atfedilmesiyle şekillenmiştir. Buna göre gelenekte *cin* ile ilgili olarak düşünülen tasvirler ve eylemler bölgeden bölgeye çeşitli özel adlar ile ayrılmıştır ve bu ayrım farklı adlandırmalar ile bölgeye özel tasarımlar ortaya çıkarmıştır. Korkutma, psikolojik anlamda rahatsız etme veya boğma, çarpma sonucu öldürme gibi eylemleri yapan kötü ruhlar farklı bölgelerde farklı özel adlar ile anılmıştır.

Bu bilgilerden hareketle Türkiye sahası efsane örneklerinde tespit edip incelemeye çalıştığımız özel adlı kötü ruhların mitik tasavvurlarda yer alan ve gelenekte yayılma gösterip genel bir ad olarak kullanılan *cin*, *Al Karısı/Albastı* ve *Karabasan* ile çeşitli benzerlikleri söyleyebiliriz. İnsanları yolundan şaşırtma, kaçırıp götürerek çeşitli şekillerde ölüme sebep verme ve çeşitli oyunlar ile korkutma açısından *cin* ile benzeyenler *Conguluz*, *Geçkinciler*, *Hut*, *Kardek*, *Mekir*, *Oğrak* ve *Zırtlan*’dır. Bazı efsanelerde *Pirabok*, *Pirelik* ve *Pispatik* de benzer özellikler bağlamında *cin* ile benzerlik gösterir. Geceleri uykuda insanın üstüne çökme ve boğma bakımından *Davara*, *Enkebir*, *Hıbilik*, *Kapoz* ve *Karavura* adlı kötü ruhlar *Karabasan*’a ve *Albastı*’ya benzemektedir. Gece vakti ata musallat olma, lohusalara ve yeni doğan bebeğe zarar verme açısından ise *Haftar*, *Pirabok*, *Pirelik* ve *Pispatik* ile bazı efsane metinlerinde *Kapoz*, *Al Karısı*’na benzer özellik göstermektedir.

İncelediğimiz özel adlı kötü ruhların birbirleri arasında bir diğer temel benzerlik noktası ise tasviri anlamdaki benzerliklerdir. Bu kötü ruhlar efsanelerde çeşitli şekillerde tasvir edilirler. Bunların başında insan şeklinde veya iğne batırma gibi farklı işlemler sonucu erkek veya kadın olarak insan gibi görünme tasvirleri gelir. Burada kötü ruhların kötü ve korkunç olmalarına bir vurgu olarak bazı efsanelerde bu kötü ruhlar insan formu bozulmuş bir şekilde veya görüntü olarak kö-

tü kabul edilebilecek nitelermelerle tasvir edilirler. Bunun yanında çok iri veya çok küçük olma da genel olarak tasvirlerde görölmektedir. Keçi, oğlak, tazı, tilki, kedi, köpek ve at gibi hayvanlar şeklinde görölmeleri veya çeşitli hayvanlara ait fiziksel özelliklere sahip olmaları da tasvirlerde sıklıkla görülen ifadelerdir. İncelediğimiz özel adlı kötü ruhlar-
dan *Conguluz*, *Davara*, *Geçkinciler*, *Hut*, *Kardek*, *Pirelik*, *Pispatik* ve *Zırtlan* farklı hayvanlar olarak tasvir edilmeleri ve insan şeklinde veya form bozukluğuna sahip insan-hayvan karışımı varlıklar olarak düşünölmeleri bakımından tasviri olarak *cin* ile benzetilmektedirler. Bunun yanında *Haftar* ve *Pirabok* da bazı efsanelerde *cin* ile ilişkilendirilen tasviri özelliklere sahiptir. *Enkebir*, *Hıbilik* ve *Kapoz* kısa boylu, çirkin bir erkek şeklinde tasvir edilmesi bakımından *Karabasan* ile benzetilmektedir. *Pirabok* ve bazı efsanelerde *Haftar* korkunç görünümlü çirkin bir kadın şeklinde tasvir edilmeleri bakımından *Al Karısı* ile benzer özellik gösterirler.

Özel adlı kötü ruhlarla ilgili bir diğerk ortak nokta temelde hepsinde fiziksel ya da psikolojik zarar verme özelliğinin bulunmasıdır. Bu zararlar çoğunlukla boğma ve çarpma ile öldürmeye varmaktadır. Kötü ruhlar kişinin doğrudan kendisine zarar vermediği taktirde ya niyet ettiğiki işini engelleme ya da malına zarar verme şeklinde kötü kabul edilebilecek davranışlarda bulunurlar. Kötü ruhların tamamı kötölük yapma ve zarar verme özelliğiki gösterirler. Bunun yanında sadece korkutmak amacıyla da çeşitli eylemlerde bulunabilirler. Bu da kötü ruhların farklı bölgelerde farklı adlarla anılmalarına rağmen temelde kötü, zarar veren ve bu nedenle korkulan varlıklar olduklarına işaret eder.

Efsane metinlerinden hareketle incelediğimiz tüm özel adlı kötü ruhlarla karşı duyulan korku aslen zarar görme veya ölüm karşısında duyulan korkudur. Bu da temel ve ortak bir korkunun birtakım benzer veya farklı özellikler göstererek kimi bölgelere göre yerelleştirilmesi ve yerel bir ifade kazanmasıdır. *Kapoz* örneğinden hareket edecek olursak bu kötü ruhun Elazığ, Diyarbakır ve Bingöl'de farklı kötü ruhlarla atfedilen özellikleri tek bir isim altında topladığını görürüz. Tıpkı *cin* adlandırmasının İslamiyet'le birlikte gelenekteki çerçevesini genişlete-

rek tüm kötü ruhları karşılayan bir adlandırmaya dönüşmesi gibi *Kapoz* veya *Kepoz* da belli bir bölgede birbirinden farklı kötü ruhlarla ilgili anlatma yapılarını veya bu kötü ruhlara ait özellikleri bir isim altında toplayan bir adlandırma türü olarak görülmektedir. Bu da belli başlı korkular ve bu korkuları karşılayan sembollerin belli bir bölgede özel bir adlandırma ile karşılanmasına örnektir.

Kaynaklar

- Alpaslan, İsmet, *Ağrı Efsaneleri*, Birleşik Matbaacılık, İzmir 2010.
- Alptekin, Ali Berat, *Fırat Havzası Efsaneleri*, Kültür Ofset Basımevi, Antakya 1993.
- Anohin, A. V., *Altay Şamanlığına Ait Materyaller*, çev. Zekeriya Karadavut - Jannet Meyermanova, Kömen Yayınları, Konya 2006.
- Bayat, Fuzuli, *Türk Mitolojik Sistemi-I (Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi)*, 2. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2011.
- Bayat, Fuzuli, *Türk Mitolojik Sistemi-II (Kutsal Dışı-Mitolojik Ana, Umay Paradigmasında İlkel Mitolojik Kategoriler-İyeler ve Kötü Demonoloji)*, 2. basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012.
- Bazancır, Recai, *Bingöl Efsaneleri*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Van 2010.
- Beydili, Celal, *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Yurt Kitap-Yayın, Ankara 2005.
- Boratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar)*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1984.
- Boratav, Pertev Naili, *Türk Mitolojisi Oğuzların – Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan Türklerinin Mitolojisi*, çev. Recep Özbay, BilgeSu Yayıncılık, Ankara 2012.
- Çeçen, Ramazan, “Cin – Cadı Efsaneleri”, *Folklor / Edebiyat*, Yıl 1997, Sayı 11, Dizgi ve Ofset Yayıncılık, Ankara, s. 39-52.
- Çobanoğlu, Özkul, *Türk Halk Kültüründe Memoratlar ve Halk İnançları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- Dilek, İbrahim, *Türk Mitoloji Sözlüğü (Altay-Yakut)*, Gazi Kitabevi, Ankara 2013.

- Duranlı, Muvaffak, "Saha Türklerinin Kötü ruholojik Varlıklarından Üör ve Sosyal Yaşamda Üstlendiği Fonskiyonlar", *Motif Akademi*, ed. Işıl Altun, 2008, 2, Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı, İstanbul, s. 11-23.
- Eliade, Mircea, *Şamanizm İlk Elrime Teknikleri*, 2. baskı, çev. İsmet Birkan, İmge Kitabevi, Ankara 2006.
- Eyüboğlu, İsmet Zeki, *Anadolu İnançları Anadolu Mitolojisi İnanç-Söylence Bağlantısı*, Geçit Kitabevi, İstanbul, 1987.
- Gedikoğlu, Haydar, *Trabzon Efsaneleri ve Halk Hikayeleri*, T.C. Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Trabzon 1998.
- Görkem, İsmail, *Elazığ Efsaneleri*, Manas Yayınları, Elazığ 2006.
- Hançerlioğlu, Orhan, *Dünya İnançları Sözlüğü*, 5. basım, Phoenix Yayınevi, İstanbul 2010.
- İnan, Abdülkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm: Materyaller ve Araştırmalar*, 3. baskı, TTK, Ankara 1986.
- İnan, Abdülkadir, "Al Ruhı Hakkında", *Makaleler ve İncelemeler I. Cilt*, 3. baskı, TTK, Ankara 1998, s. 259-267.
- Karadavut, Zekeriya, *Yozgat Efsaneleri (İnceleme-Metinler)*, Selçuk Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Konya 1992.
- Kaşgarlı Mahmud, *Divanü Lugatı't-Türk*, çev. Düz. Seçkin Erdi, Serap Tuğba Yurtsever, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2005.
- Korkmaz, Esat, *Ansiklopedik Şeytan Tasarımı Terimleri Sözlüğü*, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul 2006.
- Krishnamurti, Jidda, *Korku Üzerine*, çev. Anita Tatlıer, 6. basım, Ayna Yayınevi, İstanbul 2012.
- Ögel, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi I: (Kaynakları ve Açıklamaları ile Destanlar)*, 2. baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1993.
- Önal, M. Naci, *Muğla Efsaneleri (İnceleme-Metinler)*, 2. baskı, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla 2005.
- Özbaş, Hasan, "Yozgat'ta Congolos", *Türk Folklor Araştırmaları*, Yıl 1967, S. 212, C.10, İstanbul, s. 12.
- Özen, Kutlu, *Sivas Efsaneleri*, Dilek Ofset Matbaacılık, Sivas 2011.
- Potapov, L.P., *Altay Şamanizmi*, çev. Metin Ergun, Kömen Yayınları, Konya 2012.

- Roux, Jean-Paul, "Demonlar. Türkler ve Moğollarda", *Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü I. Cilt*, ed. Yön. Yves Bonnefoy, çev. Gönül Yılmaz, hzl. Levent Yılmaz, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2000, s.164.
- Sancak, Nuriye, *Mardin Efsaneleri*, Sakarya Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2008.
- Schulz, Walter, "Çağdaş Felsefede Kaygı Sorunu", *Korku ve Kaygı Tartışma*, Düzenleyen Hoimar von Ditfurth, çev. Nasuh Barın Metis Yayınları, İstanbul 1991, s. 7 – 29.
- Seyidoğlu, Bilge, *Erzurum Efsaneleri*, Erzurum Kitaplığı, İstanbul 2005.
- Yağbasan Yıldırım, Kudret, *Malatya Efsaneleri*, Malatya Kitaplığı Yayınları, Malatya 2013.
- Yavuz, Muhsine Helimoğlu, *Diyarbakır Efsaneleri*, San Matbaası, Ankara 1989.
- Yavuz, Muhsine Helimoğlu, *Diyarbakır Efsaneleri-2 ve Diyarbakır Üzerine Sekiz Bildiri*, San Matbaası, Ankara 1990.
- Yıldırım, Nimet, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2008.

Sivas'ta Korku Üzerine Notlar: Kork Korkmazdan

Müjgan Üçer*

Bir tehlike veya tehlike ihtimali karşısında duyulan ürküntü olan *korku*, kaygı, üzüntü ve endişe anlamında da kullanılır. Dilimizin en-
gin ifade ve mecazlar dünyasında; korku, korkmak ve bunlardan türet-
tiğimiz bir hayli sözcük, deyim ve atasözlerimiz vardır.

Korku belâsı; tehdit sebebiyle, çaresizlik içinde, bir şeyi yapmak ve
yapmamak zorunda kalındığında kullandığımız bir deyimdir.

Etrafına *korku veren*, *korku saçan* kimseler gibi, insanı ürperten
manzaralar, tehlikeli durumlar da aynı duyguyu uyandırır. İnsanın içi-
ne *korku düşürür*. *Korkuya kapılmak*; çok korkmak, içini korku kapla-
mak herkese ve içinde bulunulan duruma göre değişse de biliriz ki *kor-*
kunun ecele faydası yoktur; yani korkmak olacak şeyleri önleyemez. İn-
san ne kadar korkarsa korksun, erinde gecinde öleceğini de bilir. *Kor-*
ku dağları bekler; yapılması gerektiği halde yapılmaktan korkulan, çeki-
nilen, korkunun kendisini hissettirdiği durumlarda kullandığımız bir
deyimdir.

Korkulu rüya görmektense uyanık durmak iyidir/hayırlıdır, sözümüz;
arzu edilen fakat tehlikeli olan bir işe girmektense, o işten vazgeçip

* Müjgan Üçer, Araştırmacı yazar, Sivas.

tehlikeden uzak durmamamız gerektiğini bildiren bir ata öğüdüdür. *Korkulu düşün sonu hayrolur, hayırlıdır*, sözümüzle korkulan her şeyin sonunun kötü gelmeyeceği, insanın korka korka -dikkatle- yaptığı pek çok iş de iyiliklere vesile olabilir.

Korkulmak; korkuya kapılmak, endişe edilmek, kaygı duyulmak, yapılmaya cesaret edilememek, çekinilmek ve saygı duyulmak anlamında da kullanılır.

Korkuluk, kuşların, tarla, bağ, bahçe, bostan gibi yerlerde ürüne zarar vermesini önlemek için konulan insan şeklinde, sırtında ceketi, başında kasketi olan bir (erkek) kukladır ki bu insanın, kendisine uygun gördüğü ne kadar ironik bir semboldür.

Korku ile ilgili olarak ülkemizde hemen her yerde çok iyi bilinen bu ifadeler gibi yıllardır Sivas'ta halk ağzından kaydetmiş olduğum ve bir kısmı da ülkemizin pek çok yerinde benzer şekilde söylenen deyim ve atasözlerimizden bazı örneklerle yer verelim:¹

Kork Allah'tan korkmaysan: En yüce varlık Allah'tır. İnsan kendisini yaratan Allah'tan korkmalı, bu korkunun içinde derin bir sevgiyi bulunduran saygı duymalı, çekinmeli, hareketlerini ona göre düzenlemelidir. Allah'tan korkmayan, onun yarattığına da her kötülüğü yapabileceği için böyle insanlardan çekinilmelidir.

Allah'tan kork, ayağının tırnağını kes, kuldan utan elinin tırnağını kes: İnsan, başkalarının göremediği kabahat ve kusurlarını Allah korkusuyla yapmamalı ve toplumdan utanarak, çekinerek de hatalı hareket etmemeli, kusurlarını düzeltmelidir.

Büyükannelelerin, torunlarına yaptıkları bu nasihatın herkese söylenilebilen bir başka ifadesi de şöyledir: *Allah'tan kork, kuldan utan*.

Allah'tan korkmaz, kuldan utanmaz: Toplumda, böyle bir sıfatla nitelenmek veya anılmak, bir insan en kötü bir durumdur.

Allah'tan korkmayanın belasından, Allah'tan korkanın bedduasından kork.

¹ Müjgân Üçer, *Atalar Sözü Yerde Kalmaz, Sivas'ta Sözlü Gelenek*, İstanbul, 1998.

Kork korkmazdan, utan utanmazdan: Hiçbir şeyden (Allah'tan bile) korkmayan ve utanma duygusunu kaybetmiş kimseler her türlü kötülüğü yapabileceklerinden, insanın böylelerinden uzak durarak, utanılacak duruma düşmemesi gerekir. Bu söz şöyle de söylenir: *Kork Allah'tan korkmazdan, utan kuldan utanmazdan.*

Kork Allah'tan korkmayandan.

[Anlam itibariyle ilgili olan şu sözlerimizi de kaydedelim: Görün-sün, görünmesin her işi en iyi şekilde yapmayı öğütleyen Denizli yöremizden derlenen bir söz de şöyledir: *Kocasından korkan ekmeğin yüzünü, Allah'tan korkan astarını pişirir.*² Ekmeği pişirirken, göze görüneni değil, özünü de iyi pişirmek gerekir. Her iş de böyledir. Yani işi en iyi şekilde yapmalıdır.

Urfalı bir hanımdan derlediğim bir söz de şöyledir: *Arlı arından korkar, arsız der; "benden korkar."*]

Adam adamdan korkmaz, hatır sayar: Karşısındaki kimse hak ettiği halde karşılık vermeyenler, korkudan değil hatır saymaktan ve etrafında bulunan insanların ayıplayacağından çekinir.

Ak sakallıya da korku gerek: İnsan yaşlansa da yeri geldiğinde korkmalıdır.

Akan sudan korkma, durgun sudan kork: İçinden geçeni söyleyen insandan değil, içindekini belli etmeyen insandan korkmak gerek.

Akıllı düşmandan korkma, deli dosttan kork: Düşman akıllı ise, kötülüğü bile düşünerek yapar. Deli dostun ne yapacağı belli olmaz.

Bedduadan korkmayan, belâsına uğrar.

Çıktı kırkı, gitti korku: Yeni doğan çocuklar, kırkılanınca yani kırkı çıkınca, artık çocuğa dışardan herhangi bir zarar gelmez inancıyla ailesinde korku kalmaz. (Yeni doğmuş çocuklar eskiden kırkı çıkmadan evden dışarı çıkarılmazdı.)

Doğru, Allah'tan başka kimseden korkmaz.

² Elif İnanç'tan, Hayati İnanç tarafından derlenmiştir. (Denizli)

*Dostun, sertinden değil, düşmanın yumuşağından (yaltaklananın-
dan) kork.*

Dövüşe katılan yumruktan korkmaz.

Göz gördüğünden korkar.

*Hayın (hain) karnı (içi, benliği) havfli olur: Hain kimse yaptığı kö-
tülüğün korkusuyla yaşadığı için korkak olur.*

Helal haram, ver Allah'ım; kulun korkmaz yer Allah'ım.

*Kork (sakın) abrulun beşinden, öküzü ayırır eşinden: Nisan ayında,
güneşin boğa burcunda bulunduğu; altı gün soğuklarının (Sitte-i sevir)
ve fırtınanın olduğu, havanın değişkenlik gösterdiğini günleri belirt-
mek için söylenen bir atasözüdür. (Halk takviminde; Öküz soğuğu da
denir. Sivas'ta, davranışını her zaman aynı göstermeyen kimseler için
şöyle denir: Sitte-i sevir, her saati bir tevür /devir).*

Korkanın anası ağlamamış.

Korkağın anası senede bir gün, cesurun anası her gün ağlar.

Korkak bezirgân ne kâr eder ne ziyan.

Korkulu (korkunçlu) rüya (düş) görmektense, uyanık durmak iyidir.

Korkunun ecele faydası yok.

Ölmüş eşek kurttan ne korkar.

Paralı adamdan dağlar da korkar.

Serçeden korkan darı ekmez.

Suyun ağır akanından, adamın yere bakanından korkulur.

Tok aslandan korkma, aç kediden kork.

Ürkütme korkağı, yiğit edersin.

Vay arka, vay arka, ya utana ya korka.

Yiğidin bakışı, 'korkağın kılıcından keskindir.

Deyimler

Beti benzi atmak: Korkudan rengi sararmak.

Bostan korkuluğu: Gösterişli fakat işe yaramaz kimse.

Fare gibi kaçacak delik aramak: Korkudan saklanacak yer aramak.

Gölgesi ağır: Saygıdan doğan bir korku veren, sayılan kimse için kullanılan sözdür.

Gözü kara/Gözü pek: Korkusuz, atılğan kimse.

Gözünü daldan, budaktan esirgememek/sakınmamak: Gelecek tehlikelerden korkmamak. Cesur ve atılğan olmak.

Gözü enik iken korkmak: Çocukken çok korkutulanların, büyüdüklerinde haklı olsalar bile sustukları zaman söylenen bir deyimdir.

Gözü korkmak: Daha önceki kötü sonuçtan dolayı, bir işi göze alamamak, veya zarar geleceğini düşünmek.

Gözünü korkutmak: Birini korkutmak, yıldırmaq.

Havfini çekmek: Birinin korkusunu çekmek.

Korktuğu başına gelmek: Olmaması istenilen kötü bir durumla karşılaşmak.

O korkuyu ineğine ver de bir kazan süt fazla versin: Yapılan tehditlere önem vermeyen kimseler, tehdit eden kimseye böyle diyerek, adeta onunla alay edebilirler.

Ödünü patlatmak: Birini çok korkutmak. (Korkak kimselere *ödlek* denir.)

Şeytan onun korkusundan, Kardeşler'den (Kardeşler Dağı) şehre inmiyor: Kötülükte şeytanı bile geçtiği düşünülen kimseler için kullanılan bir deyim.

*Yüreği kalkmak:*³ Korkmak, heyecanlanmak.

Yüreğini kaldırmak: Korkutmak, heyecanlandırmak.

³ Eskiden, korkan kimselere okuyan ocaklı hanımlar, "Yürek ölçme" denilen bir işlem yaparlardı. Bildiği duaları okuyan ocaklı hanım, korkan kimsenin el parmaklarının ucundan başlayarak kol, omuz ve başına kadar karışlayarak korkan kimsenin yüreğini ölçer'di.

Korkanlara yapılan bir uygulama da, bu kimsenin üzerinde bıçak gezdirerek dua okumaktı. Bu uygulamalar günümüzde terkedilmiştir. Korkanlara, nazara uğradığı inanılanlara "kurşun dökmek" az da olsa görülebilmektedir.

İyi Dilekler:

Allah korktuğumuza uğratmasın.

Allah'tan korkan, kuldan utanana düşesin.

Sabahtan er kalkan, Allah'tan korkanla karşılaşasın. (Eş veya yeni gelin için söylenir.)

Hatıralar:

Sivasın kadim ailelerinden Delireşitoğullarından Hamdi Yılmaz Ertekin (1909-1958) savcılık ve hakimlik yapan bir hukukçu idi. Meslekî cesaret ve dürüstlüğünü gösteren şu sözünü her zaman söylerdi: “Sadece Allah'tan ve kanunlardan korkarım.”⁴

Gülibik namıyla anılan Kösebekiroğlu Mehmet (1898-1966) kimine göre deli, kimine göre velî olarak bilinirdi. Sivas'ta şehrin önde gelenleri dahil, herkesin sevgisini kazanmış, nev'i şahsına münhasır, ârifane sözler söyleyen bir fırın işçisi idi. Onun hikmetli sözlerinden biri şöyledir: “Eskiden yanlış söylemeye korkardık, şimdi doğru söylemeye korkuyoruz.”⁵

Korkmaz Hoca: Sivas'ta Korkmaz Hoca diye anılan ve asıl adı Ebubekir olan, Serçeli Camii'nin imamı, dürüstlüğü ve iyi insan olmanın yanında, korkmaması, cesareti ile de ünlü imiş. Arkadaşları; “Sana, Korkmaz diyorlar, gerçekten korkmaz mısın? Bize gece, mezarlıkta helva pişir de lakabını hak et” demişler. Odun, yağ, şeker, un ve helva tavasını da yanına alan Korkmaz Hoca, arkadaşları ile mezarlığa gitmiş. Arkadaşları hocaya; “Biz mezarlar arasında korkarız, uzakta duralım, sen helvayı pişir” demişler. Hoca mezar arasında ateş yakmış, helvayı yapmaya başlamış. Arkadaşlarından biri hocayı korkutmak için, yandaki mezara saklanmış. Hoca helvayı yapmış, tam o sırada yandaki mezardan bir el uzanmış; “Bize de helva” demiş. Hoca, elindeki tahta

⁴ Müjgân Üçer-H.Suna Ertekin-Akkaya, “Örnek Bir Hekim, Dr. Osman Nuri Ertekin (1878-1944)” VIII. Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri, İstanbul, 2006, s. 559. (Hamdi Yılmaz Ertekin, Osman Nuri Ertekin'in oğludur.)

⁵ Prof. Dr. Yener Okatan'ın verdiği bilgi.

kaşığı, uzanan ele vururken, şöyle diyerek, demiş: “Diriler dururken, ölüler helva yemez!” Bu söz, herkesin haddini, durumunu bilmesi için de söylenir olmuş.

Lâtifeler:

Anne bahçede kuzu meledi de ben korkmadım: Korkmadığını, büyüdüğünü belirtenlere şaka yollu -bazen de alay için- söylenen bu sözün hikâyesi şöyledir: Çocuğun biri evlerinin bahçesindeki kuzunun melemesi üzerine koşarak annesinin yanına gelmiş ve sevinçle şöyle söylemiş; “Anne bahçede kuzu meledi de ben korkmadım!”

Safiye hala: Korkak erkekler için kullanılır.

Horozdan korkan: Korkak kimse.

Çocukları severken söylenen bir tekerleme:

İlahî su kuşu
Sen ettin bu işi
Ürküttün kurbağayı
Korkuttun dervişi

II. Dünya Savaşı yıllarında şekerin pahalı oluşu üzerine söylenen bir tekerleme:

Şeker çıktı kırka
İçeriz korka korka
Şekerin parasına
Dikiniz şal hırka

Sivas Manilerinden Örnekler:

Karanfil kaşım dedim
Ağrıyor başım dedim
Ellerin korkusundan
Yâre kardaşım dedim

Kapının arkasından
Asıldım halkasından
Kızlar korkmuş gitmiyor
Kaynana korkusundan

Bellerde çakı m'olur
Âşıkda uyku m'olur
Alırım de de kurtul
Bu kadar korku m'olur ..

İmanım Korku

Fatma Pekşen*

Gölmek, konuşmak, esnemek, düşünmek kadar insani bir haldir korkmak da. Doğal afetlerden yırtıcı hayvanlara, yatalak kalmaktan ölüme, karanlıktan küçücük bir böceğin elimize çıkmasına kadar pek çok şeyden ürkeriz, çekiniriz, korkarız. Kimi zaman kendi çabamızla korkularımızın üstesinden geliriz, kimi zaman etrafımızdan destek almak durumunda kalırız, kimi zaman da uzun yıllara yayılan tedavi metotlarına başvururuz.

Dili tutulmak, kekelemek, alta kaçırmak, eli ayağı çözülmek, kalbi çarpmak, geceleri kâbus görmek, uyuyamamak, sıçrayarak uyanmak, zayıflamak, iştahı kesilmek, ileri durumlarda bayılmak, sarılık olmak gibi belirtilerle kendini gösterir korku.

İnsanın boş bulunduğı bir anda apansız önüne çıkan -hatta 'böh' diyerek şaka! yapan- insan, kükreyerek, havlayarak, gıdıklayarak saldıracağı gibi aniden ortaya çıkan hayvan, korkunç şeylerin anlatımı, aniden duyulan yüksek perdeden patlama türü ses, deprem, kaza vs. gibi şeylerle ortaya çıkar.

Bu yüzden büyükler, "çağanın çocuğın yanında gorhunç şeylerden bahsetmen. Apansız gulağının dibinde bağırman. Uyuluyken yüzün su

* Müjân Üçer - Fatma Pekşen, *Aslanburcu'ndan Yükselen Selçuklu Kartalı: Divriği, Asitan Yayınları, 2010 Sivas, s. 364.*

serpmen. Uyhudan bağırarak galdurman. Besmele çekerek, sarsmadan uyandırın. Bir suç işlerse vurman, eyiliknen anlatın. Bir sen vurursun, bir de şeytan. Guççük çağaları, genç kızları evde yalovuz goyman. Önerine pisik atlasa gorharlar, gelen dert getmez, ne gelürse gorhudan gelir..." türünden nasihatler verirler yeni anne-baba olanlara.

Sonra da geçmiş tecrübelerine dayanarak, örnekler verirler. Filanca'nın babası, çağa uykuluyken eliyle yüzüne su serpmiş, çağa konuşmıyormuş şimdi. Filanca adam, kapıyı geç açan torununa bir bağırış bağırış ki, o andan itibaren torun kekeç (kekeme) olmuş. Filanca kadın yeni gelirken, yüzüne naylon kadın çorabı geçirip, şaka yapan komşusu aniden önüne çıkınca bayıntı (bayılma) âdet olmuş. Filanca kızın anne-babası teravih namazına camiye gitmiş, kız da tuvaletteyken yer oynamış (Zelzele). Korktuğunu bilemeyen kız sonradan ince hastalığa tutulmuş (verem olmuş), iyileşene kadar ne çekmişler. Bunun gibi bir sürü örnek verilir.

Korkan kişi korktuğunu anlayabilir de anlamayabilir de. Eğer biliniyorsa, hemen çevredekilerce su içirilir, alınna, saçlarının dibine su sürülür, idrar yapması istenir ve damak kaldırılır. (İşaret parmağı korkanın ağzına sokularak damak üste doğru kaldırılır. Yüze de hafif bir şaplak indirilir. Eğer uğunma (ağlarken nefesi kesilip morarma) varsa bu şaplakla korkan kişi ağlayarak açılır).

Ardından da şeker, lokum gibi bir tatlı çeşidi verilir. Bunun yüreği geri oturtacağına inanılır. Eğer korku boyutu daha fazlaysa etraftakilerin verdiği, -ya da erişkinse kendi kendine hazırladığı- nişe içirilir. Nişe, yani çiğ nişasta su ile ezilip, ayran kıvamında olunca korkan kimseye verilir. Pek de hoş olmayan, mide bulandıran bu tad ile insanın iğrenerek, kendine gelmesi umulur.

Korkudan bayılma durumunda, yüze küçük küçük şaplak atılır, burna çaput tütsüsü yapılır; soğan koklatılır, eğer kötü bir durum olmuşsa bilekler boş ya da kolonya ile ovularak teselli edilir.

Kesilip, daha pırpır atmakta olan ev kuşunun / güvercinin yüreği, sığağı ile korkana içirilir. Buna kuş yutma denilir. Kutsal sayılıp meşinden bir kulpla evin yüksek bir köşesinde asılı duran Kâbe toprağından

-aslında taş gibi serttir- küçük bir parça koparılarak, suda ezilip korkana içirilir. Kardeş kanı (palmiye bitkisinin reçinesi) ile haraza denen kırmızı renkte, sığırdan elde edilen taş gibi bir madde dövülüp suda ezilerek içirilir.

Korkana, nazar değme uygulamasında olduğu gibi Cuma günü, öğle ile selâ arasında, Ayırt Suyu getirilir, kırk kaşık bu sudan *tıhtap tasına* (Tıktap tası / Şifa tası) konur. Boy abdesti alan hastanın son dökünme suyuna bu su katılarak, hastanın başından aktarılır. Son dökülen bu su bir teşinde toplanır, ayak değmeyecek yere genellikle, gül ağacının dibine dökülür.¹

Divriği merkezindeki korkmak durumunda, eğer iyileşme yoksa zayıflama, uyku bozuklukları vs. devam ediyorsa, o zaman mahalle aralarındaki korku tutan kimselere gidilir. Ekseriyeti kadın olan bu kimselere üç gün üst üste ve aç karna gidilir.

Horavenk (Güllübağ) mahallesinden Kurugöllügil'in Hatun Ana, (sonraları gelini Aysel Hanım da el alıp, korku tutmaya başlamıştır) Arapasan Bayırı dibinde Çıtındıl'ın Hayati Efendi'nin annesi, Horavenk mahallesi, Acıca mevkiindeki Ermeni vatandaşımız Nuniya Hanım, Uluzar mahallesindeki Arhutlu'nun Türkmen Ana, Basmacılı'nın Cece Vesigül Ana ilk akla gelenlerden.

Çoğunlukla çocuk olan, -ki koskoca kadınların / adamların da geldiği görülmüştür- hasta, korku tutan kadının evine sabahın erken saatinde götürülür. Korkuyu tutacak olan kadın, hastayı boylu boyunca kendi önüne, yere yatırır. Eklem yerleri olan, el ve ayak bileklerinin iç kısmını, dizlerin altını, alını, şakakları ve bedenin her tarafını dairesel hareketlerle ovuşturup, hafif hafif sıkır. "Abovvv, düğüm düğüm olmuş damarları. El benden şifa Allah'tan" diyerek salâvat getirip, dualar okuyarak bu hareketleri tekrarlar.

Üç gün üst üste, aç karna bu masaj hareketleri yapıldıktan sonra, hastada iyileşme görülür. Bu masajdaki maksat, korkudan düğüm dü-

¹ Fatma Pekşen, "Divriği Yöresi Halk Hekimliğinde Kadının Yeri", *Türk Mutfak Kültürü Üzerine Araştırmalar*, ed. Kâmil-Nimet Toygar, Cilt 14, Ankara 2007, s. 246-247.

ğüm olup, kan dolaşımını yeterince yapamayan damarları çözüp eski hale getirmektir.

Korku rahatsızlığının ocaklılarından birisi olan Karaibrahimgil'in Vesigül Hatun, getirilen çocukların gözkapaklarını kaldırır, kullak memelerini ovalar, parmağı ile çocuğun göbeğini bükerek tedavi edermiş.

Korku tutanların içinden, Arhutlu'nun Türkmen Ananinki daha farklıdır diğerlerinden. (Aslen Divriğili olmayan, Koçgiri kökenli olup, yıllarını Arhutlu ailesinde çalışarak geçiren, son yıllarını da aile büyüklerinden birisi olarak, köşede oturup emir buyuran bir hanım olarak tamamlayan bir kadındır Türkmen Ana.)

Sabah erkenden karşısına gelen hasta için evvela yağ tavası getirilir mutfaktan. Ocak isiyle renk değiştirmiş olan tavanın yağlı karasını parmak parmak alarak, hastanın alnına, ayağının altına, ellerinin içine, sırtına, sinesine, kadınsa saçının arasına artı şeklinde sürer. Sürerken de "çaldım garayı, aldım belayı / gorhuyu. El benden sebep Allah'tan" der. Eliyle eklem yerlerini ovalar. Ovalama işlemi bitince de elini yere vurur.

Gene yağ tavaşının içine acer mih (acar, taze, hiç kullanılmamış) koyarak tereyağı ile kızdırır, bu yağ ılınca kaşık kaşık korkan kişiye içirir. Eğer midesi bulanır da içemezse ekmeğini banarak yemesini söyler. "Bu yağı içeceksiz ki yüregiiz yerine horp diye otura" der. Üç gün üst üste tekrarlanan bu işlemden sonra hastada iyileşme görülmeye başlar.

Türkmen Anadan el isteyenler çok olmuşsa da "biz ocahlıyuh, sizde olmaz" diye cevap vermiştir.

Üçüncü günün ardından, hasta sahipleri para, üzüm, şeker, havlu, çorap gibi ufak tefek hediyeler getirip verirler. Bu parpu sayılır. Yoksa hastalık korkuyu tutan kişiye geçer diye düşünülür.

(Parpu ya da parpı, el almış / ocaklı kimselerce el sürerek tedavi etmek, paylamak, korkutmak, gözdağı vermek gibi anlamlara gelmekle birlikte, okuyan kimseye verilen hediye de denilir.)²

² Wilhelm Radloff, *Türklük ve Şamanlık*, Örgün Yayınevi, 2009 İstanbul, s. 364.

Gene korku için, hocalara muska yazdırıp, korkanın boynuna asanlara rastlanır.

Kimi köylerimizde kömbenin yanık kısmını yiyen kimselerin korkmayacağına dair bir inanış vardır. Gerek hayvandan gerekse diğer şeylerden korkmaması için özellikle küçük çocuklara yanık kısımlar verilir.

Divriğili tarihçi yazar Necdet Sakaoglu ise çocukluk hatıralarının bir yerinde “Deve katarları geçerdi kapımızın önünden. Büyüklerimiz, korku tutmasın diye bizi develerin altından geçirirlerdi.” diye döneminin bir uygulamasından söz etmektedir.

Akşamın ileri saatinde eve geç kalmış bir çocuğun korkmaması için türkü söyleyerek gitmesini öğütleyen anneler olur bazen. İnsanın ıssız saatlerde kendi sesinin kendine arkadaş olacağına inanırlar.

Eskiden ay tutulmasından, güneş tutulmasından korkanlara rastlanırdı. Teneke tencere tava çalıp, bağırarak ayın / güneşin açılacağına inanırlardı. Ağlayarak dua edenlere de denk gelinirdi.

Gene, kıyametin akşam ezanı ile yatsı ezanı arasında kopacağına inanılır, ani çıkan rüzgârdan, fırtınadan korkulurdu. Ezan namazının bu sebepten dolayı çabuk kılınması gerektiği öğütlenir.

Korku, geniş bir yelpazeye yayılmış olsa da, en çok hıblılık çökmesinden, “uğrağa uğramak” diye tabir olunan cinlerin musallat olmasından, al basmasından ürkölüp çekinilir. Bunlar için de yurt genelinde olduğu gibi çeşitli tedbirler alınır, bu hallerden birisi başa geldiyse kurtulmaya çalışılır.

Al basması, yani al karısının şerrine uğranma hali hakkında çok şey anlatılır; kimi ailelerin başına gelenlerden bahsedilir.

Al karısı, al ve dağınık saçlı, sarımsı, yeşil gözlü, önde iki uzun dişi olan, uzun tırnaklı, çok uzun boylu birisi imiş. (Derli toplu olmayan, saç baş dağınık, taranmamış, örülmemiş uzun tırnaklı kızlara, kadınlara “al karısı gibi olmuş” benzetmesi yapılır.)

Divriğili loğusalardan birisinin yanında sokulup, hasta gelinin ciğerini sökmeye çalışan al karısının yakasına atiklik edip yorgan iğnesini so-

kan bir aileden bahsedilir. İğne yakada durduğu müddetçe al karısı her işe koşulurmuş. Annem küçükken, mahallesinden yaşlı bir komşunun bu metotla yıllarca al karısını evde tuttuklarını dinlediğini söylemişti.

Bir gün çeşmeden su taşıırken, çeşme başındaki birisine “şu yakamdaki iğneyi çıkart, evde çağalarım ağılıy” demiş; kendisi çıkartamazmış zaten. O kişi de iğneyi çıkarınca al karısı yok olmuş. Bir daha da gören olmamış.

Al karıları atlarla dığaskenlere (dığasken / loğusa) musallat olurlarmış. Besmelesiz bağlanan atları sabaha kadar koştururlar, yelelerini örerlermiş.

İşte bu yüzden al karılarından korunmak için, dığaskenin yatağının başucuna Kur'an-ı Kerim koyulur. Bir bardak su bulundurulur. Yastığının altına soğana saplanmış yorgan iğnesi konulur. (Amaç iğneyi al karısı gelecek olursa yakasına saplayıp yakalamak.) Küçük bir çocuk dahi olsa gelinin yanı yalnız bırakılmaz. Al karısı, kalabalığa yanaşmaz, yalnız yatan loğusanın yanına gelir diye inanılır.

“Taze gelin dığaskenden sayılır” sözü gereğince, yeni gelin de kırk gün al karısının şerrinden sakındırılır ve evdekilerce yalnız bırakılmamaya çalışılır.

Wilhelm Radloff, Türklük ve Şamanlık adlı kitabında, Asya içlerinde, Anadolu'daki uygulamalarla örtüşen inanışlardan bahseder:

“Kırgız-Kazak Türklerinin hurafelerine göre “albastı” iki nevi olup, biri “kara albastı” ve diğeri de “sarı albastı”dır. Sarı albastı, sarı-sın bir kadın suretindedir. Bazen keçi veya tilki suretlerine de girer. Bu ruh loğusalara musallat olup ciğerlerini alır götürüp suya atar. Baksılar yahut ocaklı adamlar “albastı”yı ciğeri yerine koymaya mecbur ederler. Albastı'yı yakalayan baksı eline kopuz alarak şu afsunu söyler:

“Ey, albastı zalim
Koy ciğerini yerine
Zavallının canın iade et
Sözümü tutmazsan
Bana hürmet etmezsen
Gözlerini çıkarırım...”

Kimi yerlerde ise baksı afsun yaparken, albastıya loğusanın ciğeri yerine koyun ciğeri sunarlar. Şöyle söylerler:

“Ey şeytanlar şeytanlar
Bu ciğeri alınız
Buna kanaat ediniz
Bu kadını öldürmeyiniz
Zararınızı dokundurmayınız.”

Albastı tüfek sesinden korkar. Demirci ve ocaklılardan da korkar. Öyle ki bu kişilerin mendili veya külahı bile onları korkutmaya yeter. (Loğusanın odasına erkek giysisi koymak âdeti)³

Hurafeye göre alkarısı, tüfek sesinden, ocaklı adamlardan, demirden ve kırmızı renkten korkar. Bunun içindir ki loğusa yataktayken başına beyaz yaşmak ve kırmızı tül bağlarlar. Kırmızı altın takarlar, loğusa kırmızı şeker hediye götürürler.³

Hıbilik şimdilerde eski hükmünü yitirdiyse de yaşlıların halen anlattığı bir şeydir. İnsanı bir gece yarısı uykusundan uyandıran, ama bırakın kımıldamayı, nefes bile aldırmayan, yorganının üstüne çöken, oldukça ağır, kediye benzeyen, simsiyah, göze görünmeyen bir varlık olarak tarif edilir. İnsanın hiçbir yeri hareket edemezmiş hıbilik çöktüğünde.

Ölüm ile hayat arasında, nefessiz kalınan, kalbin bile durma hizasında olduğu bir zaman dilimi olurmuş bu. Dilin bile hareket edemediği bu durumda, kalpten gelen bir dua ile (besmele, ayet-el kürsi filan) ancak ki insan derin bir nefes alabilirmiş. Ondan sonra da kımıldamaya başlarmış.

Hıbilik'in altından bir fesi varmış. Üstüne hıbilik çöken kişi, eğer atik davranır da yerinden sıçrayıp kalkarsa, hıbilik altın fesini orada bırakır kaçarmış.

³ Wilhelm Radloff, *Türklük ve Şamanlık*, Örgün Yayınevi, 2009 İstanbul, s. 365. (Baksı: Eski Türk kavimlerinde kopuz çalarak, müzikleri insanları iyileştiren ruhani ozanlara verilen ad. Muallim, üstad, hekim, falcı anlamlarına da gelir.)

O gün işlediği bir günah yüzünden, besmelesiz, tövbesiz uykuya yatmaktan, yatağın altında ekmek kırıntısı kaldığından filan olurmuş bu hal. Daha çok yalnız yatanların başına gelirmiş.

Eskiden evinden hiç çıkmamış, askere gidecek olan gençlerin yeni yerine alışması için yapılan bir uygulamadan söz edilir yaşlılarca. Gençten gece karanlığında, mesela elli metrelik bir kendiri, bir kazık yardımıyla belirlenen bir mevkie çıkıp gelmesi istenirmiş. Ertesi gün büyükleri gidip çaktığı kazığa bakacak, “aferin” diyecek, ertesi gece o ip miktarından daha uzağa gitmesi istenecektir.

Gencin birisine uygulanan bu “uzağa alıştırma” metodunda genç, gittiği yerden saatler geçtiği halde eve dönmemiş. Şamdanları fenerleri yakıp aramaya giden yakınları, onu yerde baygın bulmuşlar. Meğerse bir kazıktan diğerine girmesi gereken ipin ucu mezarlığa tesadüf etmişmiş. Kazığı oracığa çıkması icap eden aslan yürekli genç, gece karanlığında fistanının üstünden çaktığı kazığı fark edememiş. Evine dönmek isteyip de fistanını oradan kurtaramayınca, “eyvah, mevta beni mezara çekiyi!” diye bağırarak olduğu yere yığılmış. Cesarete alıştırmaya çalıştıkları gencin, bu muazzam!!! korkusunu nasıl giderdiler Allah bilir.

Divriği kırsalında korkan çocukların götürüldüğü çeşitli ziyaret yerleri de bulunur. Mesela, Çengelli Dağı’nda bulunan Sarı Baba’ya götürülen çocuk, oradan alınan toprak katılmış su ile adak yerinde yıkanır.

Gene, Kekliktepe Köyü’nde bulunan Taş İliği adlı adak yerindeki çeşme başındaki taşın orta yerinden bir parça beyaz renkli taş çıkarılır. O taş bir su kabına konulur, üç gün süreyle o sudan korkan kişiye içirilir. Daha sonra o taş ey ayak değmeyen bir yere gömülür.⁴

Merkezde ise eski dönemlerde Hacı Osman Mescidi mahallesindeki Hamitli ailesinin bahçesi içinde bulunan korku taşından faydalanılırdı. Benekli olan taştan küçük bir parça kırılır, suda kaynatılarak korkan çocuğa içirilir.⁵

⁴ Kutlu Özen, *Sivas ve Divriği Yöresinde Eski Türk İnançlarına Bağlı Adak Yerleri*, Dilek Matbaacılık, 1996 Sivas, s. 224.

⁵ Kutlu Özen, *Sivas ve Divriği Yöresinde Eski Türk İnançlarına Bağlı Adak Yerleri*, Dilek Matbaacılık, 1996 Sivas, s. 83.

Kork Allah'tan korkmayandan, dağları korku bekler, korkunun ecele faydası yoktur, Allah'tan korkup, kuldan utanmak, korkanın anası ağlamamış, diri yılanı üstüne atsan korkmaz / inadından dönmez, imanım korku, korkulu rüya görmektense uyanık durmak evladır, kork abdulun beşinden, öküz ayrılır eşinden, Allah korktuğumuza uğratmasın gibi pek çok deyimler atasözleri yer alır günlük konuşma dilinde (Abdul / aprul nisan ayı).

Biz de Allah korktuğumuza uğratmasın diyerek konumuza noktayı koyalım.

Kaynaklar

- Özen, Kutlu, *Sivas ve Divriği Yöresinde Eski Türk İnançlarına Bağlı Adak Yerleri*, Dilek Matbaacılık, 1996 Sivas.
- Pekşen, Fatma, "Divriği Yöresi Halk Hekimliğinde Kadının Yeri", *Türk Mutfak Kültürü Üzerine Araştırmalar*, ed. Kâmil-Nimet Toygar, Cilt 14, Ankara 2007.
- Radloff, Wilhelm, *Türklük ve Şamanlık*, Örgün Yayınevi, 2009 İstanbul.
- Üçer, Müjgân - Fatma Pekşen, *Aslanburcu'ndan Yükselen Selçuklu Kartalı: Divriği*, Asitan Yayınları, 2010 Sivas.

Doğum Sonrası Korku ve Kayseri Bölgesinde Albasmalı İnanmaları

Nimet Sönmez*

Mesut Sönmez**

Doğum Sonrası Korku ve Bunalım

Lohusalık dönemi doğumdan sonraki ilk kırk günü kapsar. Bu dönemde kadınlar geçirdikleri ruhsal değişim sebebiyle uykusuzluk, huzursuzluk, korku, panik, ağlama nöbetleri gibi davranışlar sergileyebilir. Bu belirtiler *lohusalık hüznü* olarak adlandırılır ve kimi zaman hekim müdahalesi gerektirir. Lohusalık döneminde ortaya çıkan bu korkular kültürel inanmaların da etkisiyle halüsinasyonlar görülmesine neden olur. Korkular ilerlediğinde anne ölümü bile düşünebilir. Bu durum *doğum sonrası depresyon* tanısı alır. Bu gibi rahatsızlıkların ortaya çıkmasında hem biyolojik faktörler hem de psikososyal nedenler etkilidir. Kadınların yaklaşık % 85'inde melankolik ruh hali görülmekle birlikte çoğunlukla 1-2 hafta içerisinde kendiliğinden düzelir. Lohusaların bir kısmında ise şikâyetler en geç bir yıl içinde kaybolur.

* Nimet Sönmez, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul.

** Mesut Sönmez, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Öğrencisi, Afyon.

Alkarası İnanmaları

Alkarısı / Alanası / Albastı nedir?

“Daha çok loğusa kadınlara musallat olan hayali kadın”¹

“... Bir başka tehlikeli varlık Albastı’dır. O, bir atlara, bir de loğusa kadınlara musallat olur”²

“Halk dilinde al, alanası, alkızı, alkarı, albastı ve albıs adlarıyla da anılan alkarısı kötü ruhlardan sayılmakta ve cin, peri, dev veya şeytan şeklinde tasavvur edilmektedir.”³

“Türk kültüründe yaygın olarak görülen bu ruh, Umay Ana ruhunun zıddı bir role sahiptir. Türklerin yaygın olarak yaşadığı bölgelerde Al karısı, Albıs, Alvız, Albastı gibi farklı isimlerle karşımıza çıkan bu ruh Kara Albastı ve Sarı Albastı şeklinde görülür. ... Bazı mitlerde yeraltı ve ölümler âleminin temsilcisidir. ... Yeni doğan çocuklara ve doğum yapmış kadınlara zarar verdiklerine inanılır.”⁴

“Anadolu’nun kimi bölgelerinde yeni doğum yapmış loğusa kadınlara görünen, onların korkmasına, hasta olmasına, hatta ölmesine neden olan kötü bir cin vardır. Bu cin yeni doğum yapmış bebeklere de zarar verir. Bu cinin değişik adları olmasına rağmen alkarısı ve albasması adı en yaygın olanlarıdır.”⁵

“Al, alkarısı, alanası, alkızı, albasması, alarvadı, alacama, albıs, almış gibi adlarla anılan hemen hemen bütün Türk dünyasında görülen olağanüstü varlıklardan biridir.”⁶

¹ Doğan Kaya, *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ, Ankara 2007.

² Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Folkloru*, Gerçek Yayınları, İstanbul 1973.

³ *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Cilt-2*, İstanbul 1989. s. 469:

⁴ Remzi Duran, *Mitoloji ve Din*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2012.

⁵ Hülya Çevirme – Ayşe Sayan, “Alkarısı İnanmaları ve Bilim”, *Milli Folklor*, 2005 s. 65.

⁶ Ayşe Duvarcı, “Türklerde Tabiatüstü varlıklar ve Bunlarla İlgili Kabuller, İnanmalar, Uygulamalar”, *Bilgi*, Kış 2005, s. 32.

Alkarısının fiziksel özellikleri

“Oldukça esmer, zayıf, dağınık saçlı, uzun boylu, yağlı vücutlu, uzun dişli, ayak parmağı arkada tabanı önde, iri dudaklıdır. Bunun yanında oldukça güzel olanları da vardır.”⁷

“Çoğunlukla al gömlekli, yaşlı ve son derece çirkin bir cadı şeklinde görülmekle birlikte güzel olanların da bulunduğu kabul edilmektedir.”⁸

“Bazı anlatımlarda çirkin görünüşlü, omuzlarından geriye attığı, dizlerine kadar uzanan göğüsleri olduğu bazılarında da güzeller güzeli bir kadın olduğu bilgisi yer alır. Genç erkeklere güzel kız, genç kızlara da yakışıklı erkek olarak görüldüğü de söylenir.”⁹

“Keçi, tilki, kedi, köpek, buzağı, örümcek, kuş, gelin, kefenli ölü gibi çeşitli kılıklarda görünse de daha çok uzun boylu, uzun parmaklı ve tırnaklı, dağınık saçlı, yağlı vücutlu, el ve ayakları küçük, dişlek, bir dudağı gökte bir dudağı yerde, çıplak gezen, göğüslerinden birini geriye atmış, tepesinde gözü olan, çok çirkin, al gömlek giyen, bu yaratık Dobruca Türkleri tarafından sarışın ve şişman bir kadın olarak tasavvur edilir.”¹⁰

“Ablam doğum yaptığında evin içinde gezen keçi kafası görmüş.” (KK 21)

“Sarışın bir kadına benziyor.” (KK 26)

“Çok güzel bir kadındı, sarı saçlı mavi gözlüydü.” (KK 18)

“Herkesi göre değişiyormuş. Ben eşimin kılığında görmüştüm.” (KK 17)

“İnsan gibi, sarı saçlı güzel bir kız.” (KK 25)

“Bir akrabası veya en yakın akrabası kılığına girmiş şeytandır.” (KK 27)

⁷ Doğan Kaya, *age*.

⁸ İslam Ansiklopedisi.

⁹ Remzi Duran, *age*.

¹⁰ Ayşe Duvarcı, *age*.

“Avucunun ortası delik bir yaratıktır.” (KK 9)

“Sevdiklerinin kılığına bürünür ama yüzü karanlıktır. Belli olmaz ama tipi akrabalarına, kocana benzer.” (KK 4)

“Bana çocukluk arkadaşım gibi göründü.” (KK 12)

“Uzun saçlı, çipçirkin bir şeytan.” (KK 10)

“O çirkin bir keçi görünüşlü, uzun saçlı bir iblis.” (KK 11)

“Arkası kuyruklu, kırmızı kafalı, çirkin bir kadınımış.” (KK 1)

“Uzun boylu, uzun tırnaklı, uzun parmaklıdır, çok çirkin ve iğrençtir, saçları dağınıktır, kocaman bir başı vardır, ayaklarını ters diye biliriz. Bana bir kere gelen kıllı yumuşak bir şeydi.” (KK 19)

“Alkarısı çeşitli suretlerde gelir bazen keçi, bazen kıl, bazen bir kuş.” (KK 14)

“Siyah bir karaltı gibi.” (KK 16)

“Hayvan ve şekilsiz insan gibi görünen ruhlardır.” (KK 19)

Alkarısının mekânları

“İnanca göre daha çok nehir ve dere yataklarını, gölleri ve harabeleri mekân tutar.”¹¹

“Alkarısının ahır ve samanlıklarda, viranelerde, nehir kenarlarında, çeşme ve kaynak başlarında bulunduğu inanılır.”¹²

“Genelde karanlık, sulak ve bol otlaklı yerlerde yaşarmış.” (KK 14)

Alkarısının fiileri

“İnsan ciğerini, yüreğini ve böbreğini çok severler. Bu bakımdan loğusa kadınlara düşkündür.”¹³

¹¹ Doğan Kaya, *age*.

¹² İslam Ansiklopedisi

¹³ Doğan Kaya, *age*.

“Bu varlık atları gece ahırdan alır sırtlarına biner, sabaha kadar koşturmuş, atların yelelerinin örülmüş ve vücutlarının tere batmış olmasından anlarlarmış at sahipleri hayvanlara musallat olduğunu... Alkarısının lohusanın ciğerini söküp götürdüğü, kendini ve çocuklarını bununla beslediği sanılır.”¹⁴

“Loğusa kadınla çocuğunun ölümüne sebep olur. Yeni doğum yapmış kadınlarla çocuklarına musallat olduğu, kadının böbrek, yürek ve ciğerini yemekten hoşlandığı söylenir... Henüz kırkını çıkarmamış lohusanın göğsüne oturarak ciğerini söker ve suya batırır, eğer tedbir alınmazsa kadın ölür.”¹⁵

“Yeni doğan çocuklara ve doğum yapmış loğusa kadınlara zarar verdiklerine inanılır. Doğum yapan kadının veya yeni doğan çocukların ciğerini söküp suya atarmış.”¹⁶

“Loğusa kadının ciğerini sökerek suya atmaya çalıştığına inanılan ‘alkarısı’ eğer bunda muvaffak olursa lohusanın ve doğan bebeğin öleceği inancı yaygındır. Alkarısı insanlar dışında ahırda bulunan ineklere ve atlara da musallat olduğu inancı bilinmektedir. Bu inanç şekil itibari ile hayvanların sabaha kadar koşturulup terletilmesi, yelelerinin ve kuyruğunun örülmesi biçimiyle karşımıza çıkmaktadır.”¹⁷

“Albastı en çok lohusalara ve bebeklere düşman olduğuna lohusanın ciğerini sökerek suya attığına veya yediğine inanılır.”¹⁸

“Eskiden doğum yapan kadınları al basarmış. Kendi çocuklarını bırakırlarmış, doğum yapan kadınların çocuklarını alıp götürürlermiş.” (KK 21)

“Al bastığında sesini çıkardamazsın, kıpırdayamadan ölöverirsin. Bazılarını dilsiz bırakırmış.” (KK 6)

¹⁴ Pertev Naili Boratav, *age*.

¹⁵ İslam Ansiklopedisi

¹⁶ Remzi Duran, *age*.

¹⁷ Tuğrul Balaban, *Sandıklı Halk İnanışları ve Uygulamaları*, Afyonkarahisar 2006.

¹⁸ Ayşe Duvarcı, *age*.

“Hamilelerin, yeni doğan çocukların ciğerlerini yiyerek beslenir.”
(KK 19)

“Geldiği zaman kadının veya çocuğun ciğerini söker. Ciğerini söktüğünde nefes alamadığı için ağzı köpürerek ölür. Ciğeri aldığından kimsenin haberi olmaz, ciğeri en yakın dere veya kuyuda yıkar ve yer.”
(KK 14)

“Çocuğu alıp kaybeder.” (KK 1)

Albasması için alınan tedbirler ve batıl hareketler

“Loğusa kadını al basmaması için yanında Kur'an-ı Kerim, bıçak, tüfek, kılıç, kazma, süpürge, yumurta, üzerlik ve geldiğinde alkarısına batırması için yorgan iğnesi gibi nesneler bulundurulur, başına kırmızı ipek başörtüsü bağlanır. Kırkı çıkıncaya kadar loğusa yalnız bırakılmaz. Şayet alkarısı yakalanırsa, yakalandığı evde hizmetçi olarak çalışır ve her tarafı tertemiz yapar, bütün ev işlerini görür.”¹⁹

“Lohusaya gelincik, miyan otu şerbeti gibi kırmızı renkli şeyler içirme, odasında demir bulundurma ve özellikle onu yalnız bırakmama bu tedbirler arasındadır, erkeğin bulunduğu yere alkarısının girmeyeceğine inanılır. Onun lohusaya ‘basarak’ eziyet verdiğine hükmedildiği zaman silah patlatmak da ondan hastayı kurtarma çarelerindendir.”²⁰

“Alkarısını vücuduna iğne veya çuvaldız saplayarak insan şekline dönüştürdükleri ve uzun süre hizmetlerinde kullandıkları rivayet edilmektedir. Alkarısının yakalandığı evlere ‘ocak’, o evlere mensup olanlara da ‘ocaklı’ denilir. Alkarısının ocaklarla ocaklılardan ve onlara ait eşyanın bulunduğu yerden uzak durduğuna inanılır... Önce alınacak tedbirlerin belli başlıları lohusayı kırk gün yalnız bırakmamak; gece gündüz odasında lamba yakmak; ona ve çocuğuna yakın bir yere Kur'an, ayna, soğan, sarımsak, nazarlık asmak; yastığının altına en'am, kama, bıçak, maşa, makas, ekmek, erkek ceketi veya yeleği koyup üs-

¹⁹ Doğan Kaya, *age*.

²⁰ Pertev Naili Boratav, *age*.

tüne iğne sokmak; lohusanın başına ve çocuğun beşiğine birer al kurdele bağlamaktır. Eğer loğusa veya çocuğu albasmasına uğramışsa hoca yahut ocaklıya okutulur; yanlarında ansızın silah atılır veya demir aletlerle gürültü yapılır; odaya al (veya kır) bir at getirilip kişnetilir, hastanın üzerine arpa konarak ata yedirilir.”²¹

“Bu ruhun tüfek sesinden, demircilerden ve kamlardan başka hiçbir şeyden korkmadıklarını, lohusanın ve çocuğun ciğerlerini çeşitli dualar ve koyun ciğerleri ile albastı’yı kandırarak ancak kamların alıp döndüklerini söylemektedir.”²²

“Kadınlar bu yaratıktan korunmak için başörtülerinin, kıyafetlerinin bir yerine iğne veya çengelli iğne tuttururlar. Yeni doğum yapmış kadının yatağının etrafına yünden örülen iplikler gerilir... Yeni doğum yapmış kadın yalnız bırakılmamalıdır, geceleri ışık söndürülmemeli, çocuğun beşiğinin yanına ise ekmek ve Kur’an bırakılmalıdır.”²³

“Elinde ciğer bulunan bir kadın görülürse hemen yakalanması ve üzerine iğne, çuvaldız gibi bir metal parçası takılması veya zift dökülmesi gerektiğine inanılır. Onu yakalayan kişi ‘ocaklı’ olur ve ‘alcı’ adını alır. Alkarısı, alcının soyundan gelen kadınlara zarar veremez. Alkarısından korunmak için doğum yapan kadın kırk gün kırk gece dışarı çıkmaz. Ayrıca evde yalnız bırakılmaz. Aynı zamanda başucuna Kur’an asılır. Yatağının altına bıçak, makas, demir para, iğne, çuvaldız, maşa gibi metal eşyalardan biri veya çörekotu, soğan, sarımsak kabuğu, süpürge konur. Bu ruhu kandırıp şaşırtmak için orta yere erkek elbiseleri de bırakılır. Ziyarete gelenlere kırmızı renkli şekerden yapılan şerbet ikram edilir. Alınan bu tedbirlere rağmen lohusanın çok ağrısı varsa, morarıyor, sayıklıyor, bayılıyorsa al bastığına karar verilerek bir hoca veya ocaklı çağırılır. Tüfek atılıp, tencere kapakları vurularak, gürültü yapıp bu ruhu kovmak için uğraşılır.”²⁴

²¹ İslam Ansiklopedisi

²² Remzi Duran, *age*.

²³ Hülya Çevirme- Ayşe Sayan, *age*.

²⁴ Ayşe Duvarcı, *age*.

“Alkarısı geldiği kadının veya çocuğun yanında kırmızı bir bez parçası yoksa ya da Kur’an-ı Kerim yoksa o kişiyi öldürür.” (KK 14)

“Hamile kadın yalnız bırakılmaz, geceleri sürekli ışıklar yanar, hasta yalnız kaldığı zamanlarda ise ağzına sakız verilerek uyumasına engel olunur. Hamile kadının başına su, süpürge ve Kur’an konur veya yakasına iğne türü bir şey takılır. Yanında sürekli bir erkek kalır.” (KK 19)

“Bebeklere kırmızı bir şey takarlar hatta annelerin doğum yaptıktan sonra başlarına kırmızı kurdele bağlamalarının nedeni de bu.” (KK 12)

“Kırmızı başörtü bağlanır. Çocuğun başucuna kırk çıkana kadar Kur’an-ı Kerim konur.” (KK 23)

“Bir tas su koy yatağına. Kırmızı don giy ya da kırmızı yazma tak. Bir de beşiğe muska gerdir.” (KK 4)

“Kadının yanında toplu iğne bulundurun. Eğer gelirse batırıldığında yok oluyormuş.”

(KK 13)

“Lohusalık döneminde kırmızı giyilmesine dikkat edilmeli ve genelde kadınlara olduğu için eşleri evde yokken onların bir giysisini yatağın bir ucuna koymaları da gerekir.” (KK 2)

“Yatağa Kur’an konur. Yorganına büyük iğne konur. Dökülmeyecek şekilde su konur. Gerekirse aynı odada erkek yatırılır. Yedi gün boyunca bir erkek ve kadın uykusuz kalır bekler.” (KK 22)

“Erkeklerden korkarlar erkek eşyası olursa gelmezler.” (KK 8)

“Yatağının etrafına ip çekerler. Yastığın üstüne Kur’an konur. Bir tas su koyarlar, yatağı kırmızı yaparlar.” (KK 9)

“Su koyarsan gelmez, sudan atlayamaz.” (KK 6)

“Çocuk olduğu zaman beşiğine bir Yasîn kitabı veya Kur’an koyarız. Çocuk yalnız bırakılmaz. Geceleri uyumayız bebeğin başında nöbet tutarız. Bebeğin üstüne kırmızı örtü örteriz.” (KK 27)

“Kapılarımızın önüne sarımsak asarız. Siyah kıyafetler kullanmama dikkat ederiz.” (KK 26)

“Erkeklerle albastı gelmezmiş. Doğum yapan kadınların yatağının üstüne erkek gömleği asarlarmış. Yatağın başına iğne sokarlarmış. Başlarına Kur'an-ı Kerim asarlarmış, kapının arkasına süpürge koyarlarmış, bir de doğum yapan kadının kocası yanında yoksa başka biri doğum yapan kadının yanında kalarmış. Bebeği dışarı çıkarırken kundağının içine ekmek koyarlarmış, loğusa kadınları yalnız yatırmazlarmış, kırmızı yorgan örterlermiş.” (KK 21)

“Odada bıçak bulundurulur, odada at kişnetilir, odada erkek bulundurulur.” (KK 1)

“Bebek doğduktan sonra onu bir beşiğe koyarız daha sonra beşiğin etrafını iple dolaştırır, çevirir bağlarız. Beşiğe yakın yerlere su koyarız çünkü alkarısı sudan atlayamaz, geçemez. Doğum yapan kadının başına al yazma bağlarız, beşiğe de al yazmalar bağlarız. Çocuğun kırkı çıkana kadar başında bir erkek durur.” (KK 10)

“Dış kapıya at bağlarız, beşiğe siyah bezler asarız. Anne olan kişi al yazma giyer, beşiğin etrafına birkaç tane iğne koyulur.” (KK 11)

Yaşanmış Alkarısı Hikâyeleri

“Ablam doğum yaptığında evin içinde bir keçi kafası geziyormuş. Bilinci yerindeymiş. Çocuğu almaya çalışmış. Dua okumaya başlayınca kaybolmuş.” (KK 21)

“Oğlum doğduğunda gece geç vakit iki kolumu tuttu bastırmaya başladı. Nefes alamayacak kadar oldum. Tutarsan dileğin olur dediler tutamadım. Sonra yok oldu.” (KK 18)

“4. çocuğumdan sonra başıma geldi. Göğsüme biri oturdu nefes alamaz oldum kaynanam odaya girince kayboldu.” (KK 17)

“İlk doğumumdan sonra gece geç vakitlerde öyle birini gördüm. Hiçbir yerimi oynatamadım. Sanki rüya gibi bir kız, kardeşlerimin adını sayıkladım gitti.” (KK 25)

“Bir yaratık bana yarım bir elma verdi. Arka taraftan bir ses geldi. Baktım avucunun ortası delikti elmayı almadım. Erkekleri uyandır-dım.” (KK 9)

“Doğumumdan sonra oğlum yanımda yatıyor ama havada uçuyor, uyanıktım. Sonra yakışıklı biri ona elma uzatıyor. O da alıp yere atıyor. Adam git gide çirkinleşip, korkunç oluyor. Sonra dua okumaya başladım gitti.” (KK 2)

“3. çocuk doğduktan sonra üstüme çöktü, elinde delik var ancak oradan nefes alıyor. Ağzımı kapattı. Sonra bana bir dilim karpuz uzattı almayınca karpuz da kendi de yok oldu.” (KK 57)

“Doğumdan sonra gelen kalabalık dağılmıştı. Odaya çocukluk arkadaşım girdi. Bebeği sevmeye başladı. Bebeği götüreceğim dedi. Bebek ağlamaya başlayınca kocam içeri girdi, kayboldu.” (KK 12)

“Doğum yapalı bir hafta olmuştu. Akşam yattık, evde erkek yoktu. Çocuklar da uyuyordu. Ben de yanlarına uzandıydım, uyumuşum. Evin ışıkları yanmıyordu. Üstüme bir ağırlık çöktü. Baktım küçük kızım. Ben onu ittim kendisi tekrar kalktı üzerime yüklendi. Dur diyorum durmuyor. Büyük kızıma şunu al üzerimden dedim. Sonra nefes alamaz oldum can havliyle bir tekme attım, duvara yapıştı. Kendime geldim. Işıkları yaktım, çocukların hepsi uyuyordu. Çok korktum.” (KK 6)

“Doğum yapalı üç gün olmuştu. Şafak vakti ışıkları söndürdüm. O arada biraz daldım. Bir buzağı pencereden dilini uzattı göğsümden beni çekti. Bağırırım sesim çıkmadı, kelime-i şahadet getirmeye çalıştım. İlemelerimi kızım duydu, o kalkınca üstümden kalktı.” (KK 13)

“Evde erkek olursa al gelmez derler. Babam da çocukken komşu kadın doğum yapmış. Kocasını evde yokmuş. Gelmiş babaannemi yanında kalması için götürmüş, erkek diye babamı da götürmüşler. Gece yatmışlar, kadınlar uyumuş babam uyumamış. Kapı yavaşça açılmış, köyden iki kadının kılığında içeri iki kadın girmiş. Bir diğerine başucundan yaklaş demiş. Diğer Kur'an var demiş. Öbürü yanından yaklaş o zaman demiş. Çocuk uyanık demişler. Ben onun ağzını kapatırım demiş biri. Babamın ağzını eliyle kapatmış. Babam ısırmış ama ısırılmıyormuş çünkü pamuk gibi yumuşakmış. Avucunun ortası delikmiş. O arada kadın anacımın diye bağırarak. Babam da kadınlar çıkınca anesini uyandırmış. Bir hafta sonra doğum yapan kadın ölmüş.” (KK 4)

“Oğlum doğduğunda kocam yola gidiyordu, kayınbabam al gelme-
sin diye eşiğin dibinde yatıyordu. Bir akşam kocam gelince kayınba-
bam gitti. Daha ilk akşamdı, ışık açıktı ben uyuyakalmışım. Arkamdan
biri beni yakaladı. Boğmaya çalışıyordu. Yakalamak için elimi attım,
tüylü yumuşak bir şeydi. O kadar yumuşaktı ki yakalayamıyordum. Al-
lah dedim kalktım. Kocam başımda oturuyordu, o görmemiş.” (KK 19)

“Bir gün teyzemgilde bizim akrabalarla oturuyordum. Teyzem ye-
ni doğum yapmıştı. Yatak odasında kırmızı kurdele ile Kur'an asılıydı.
Çocuğun beşiği de yatak odasıındaydı. Teyzem çocuğu alıp odaya getir-
di. Bebeği odasında sekmene bıraktı. O ara eniştem sigara içmeye çık-
tı. Ben de teyzemin oğlunun yanına gittim. Teyzem de çocuğu odada
yalnız bırakmış, mutfığa ananemin yanına gitmiş. O sıra elektrik kesi-
lince biz balkona oturduk. On dakika kadar sonra ananemin sesi gel-
di. İçeri karanlıktı mum yakıp girdik. Odaya girdiğimizde çocuğa alka-
rısı gelmiş. Ağzı hep köpüktü ve nefes alamıyordu. Ananem hemen
dua okudu ve al karısı git git diye bağırırdı. Ben çok korktum. Hemen
içeriden kırmızı kurdele ile Kur'an'ı aldım geldim. Sonra çocuk düzel-
meye başladı. Çocuğu hemen yıkadılar.” (KK 14)

Sonuç

Korku; tüm canlılarda var olan, herhangi bir tehdit karşısında is-
tem dışı ortaya çıkan olumsuz bir histir. Korkunun oluşmasının önem-
li sebeplerinden biri de karşılaşılan şeylerin anlaşılabilmesi, bilgisinin
edinilememesidir. İnsanlar tarihten günümüze korkularını bertaraf et-
mek için korkuyu oluşturan sebepleri tam algılamaya ve ortadan kal-
dırmaya çalışmışlardır. Korkuya sebep olan şeyi çözemediklerinde ken-
dilerince yorumlamalar yapmışlar ve bu korkularından kurtulmak için
çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Bu tarz yöntemler Türk kültüründe
eskiden beri bulunmaktadır.

Şamanizm'de yer alan, kötü olayların sorumlusu olan kötü ruh
inancının kalıntıları günümüzde de devam etmektedir. Şamanizm'de
görülen kötü ruhu kovmak için yapılan uygulamalar günümüzdeki al-
karısına karşı alınan tedbirlerle benzerlik göstermektedir. Geçmişten

günümüze varlığını sürdüren alkarısı inanması da sebebi anlaşılamayan doğum sonrası anne ve bebek ölümlerini açıklama ve bu durum karşısında oluşan korkuyu yenme düşüncesi sonucu ortaya çıkmıştır. Doğum sonrası görülen bu ölümlere somut bir sebep bulamayan insanlar, korkunun ve biyolojik değişimlerin de etkisiyle görülen halüsinasyonlara da dayandırarak, bu ölümleri kötü ruhlardan olduğuna inanılan alkarısına atfetmişlerdir.

Türk folklorunda önemli bir yeri olan 'alkarısı' inanmaları üzerine yaptığımız bu çalışmada daha çok bu inanmanın günümüzde Kayseri yöresindeki varlığı üzerinde durduk. Araştırma ve derlemelerle tespit ettik ki; 'alkarısı' inanmaları tüm Türk boylarında varlığını sürdürmekle birlikte en canlı şekilde Oğuzların bir boyu olan Avşarlar arasında yaşamaktadır.

Lohusa kadınlara, bebeklere bazen de atlara musallat olduğuna inanılan, genelde alkarısı diye adlandırılan bu varlığın halk arasında al, alanası, alkızı, alkırı, albastı ve albıs gibi adlarla anıldığı da tespit edilmiştir. Alkarısı, Türk kültüründe koruyucu bir ruh olarak bilinen Umay Ana ruhunun zıddı, kötü bir ruh olarak bilinmektedir. Bu kötü ruh keçi, tilki, kedi, köpek, buzağı, örümcek, kuş, gelin, kefenli ölü gibi çeşitli kılıklarda görünse de daha çok uzun boylu esmer, zayıf, dağınık saçlı, yağlı vücutlu, uzun dişli, ayak parmağı arkada tabanı önde, iri dudaklı, çoğunlukla al gömlekle, yaşlı ve son derece çirkin bir cadı şeklinde tasvir edilmektedir. Bunun yanı sıra güzel ve sarışın olanların da görüldüğü anlatılar arasındadır.

Alkarısının genelde karanlık, sulak ve bol otlaklı yerlerde, nehir ve dere yataklarında, harabelerde, çeşme ve kaynak başlarında yaşadığına inanılmaktadır. Yeni doğum yapan kırkı çıkmamış annenin ve kırkı çıkmamış bebeklerin ciğerini söküp götürdüğüne ve bir müddet sonra bunların öldüğüne inanılmaktadır. İnsanların haricinde ahırda-ki atlara da musallat olduğuna, atları gece kaçırıp terletene kadar koşturduğuna, bitkin düşürdüğüne de inanılmaktadır.

İnsanlar alkarısından korunmak için kendince tedbirler geliştirmişlerdir. Lohusa kadını al basmaması için kırkı çıkıncaya kadar yalnız bırakmama, yanına Kur'an-ı Kerim, bıçak, kılıç, maşa gibi metal, kesi-

ci aletler, tüfek, süpürge koyma, geldiğinde alkarısına batırması için yorgan iğnesi gibi nesneler bulundurma tedbirleri alınmaktadır. Bebek için ise; beşiğine al kurdele bağlama, beşiğin etrafını iple çevirip bağlama veya beşiğin etrafına su koyma gibi tedbirler alınmaktadır. Alkarısının vücuduna iğne veya çuvaldız saplayarak insan şekline dönüştürdükleri ve uzun süre hizmetlerinde kullandıkları da anlatılmaktadır. Alkarısının yakalanıp çalıştırıldığı bu evlere 'ocak', o evlerde yaşayanlara da 'ocaklı' denilmiştir. Ocaklara, ocaklılara ve onlara ait eşyanın bulunduğu yerlere alkarısının gelmediğine inanılmıştır.

Bu inanma doğum sonrası oluşan değişimler ve korkular sonucu ortaya çıkmış bir inanmadır. İnanmanın oluşmasını sağlayan en önemli sebeplerden biri doğumdan sonra görülen, nedeni bilinemeyen anne ve bebek ölümleridir. İnsanlar bu ölümlere somut bir sebep bulamadıklarından lohusalık döneminde görülen halüsinasyonlara da dayandırarak anne veya bebeğin ölümüne böyle bir açıklama, sebep gösterme yoluna gitmişlerdir.

Kaynak kişiler

1. Ayten Teber (41)
2. Banu Kandemir (33)
3. Cemal Nuhoğulları (41)
4. Döndü Kara (57)
5. Dudu Yıldıztekin (56)
6. Elif Bekçe (45)
7. Elvan Kiraz (36)
8. Emine Akkaya (83)
9. Eşe Aydoğdu (63)
10. Fadime Teber (58)
11. Fatma Şaştımoğlu (60)
12. Fevziye Korkmaz (23)
13. Güldane Sezer (48)
14. Halil İbrahim Cansız (62)

15. Hatice Aslan (65)
16. Hürü Pektaş (65)
17. Kebire Sönmez (31)
18. Mediha Pamuk (82)
19. Menekşe Tunç (50)
20. Meri Türkben (53)
21. Nimet Hayaloğlu (35)
22. Nurdane Aksoy (43)
23. Nurdane Yavuz (37)
24. Saniye Polat (54)
25. Songül Ocak (57)
26. Suna Yararbaş (38)
27. Tazegül Kara (48)

Kaynaklar

- Balaban, Tuğrul, *Sandıklı Halk İnanışları ve Uygulamaları Yüksek Lisans Tezi*, Afyonkarahisar 2006.
- Boratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Folkloru*, Gerçek Yayınları, İstanbul 1973.
- Çevirme, Hülya- Sayan, Ayşe, “Alkarısı İnanmaları ve Bilim”, *Milli Folklor*, 2005, s. 65.
- Duran, Remzi, *Mitoloji ve Din*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2012.
- Duvarcı, Ayşe, “Türklerde Tabiatüstü varlıklar ve Bunlarla İlgili Kabuller, İnanmalar, Uygulamalar”, *Bilgi*, Kış 2005 s. 32.
- Kaya, Doğan, *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ, Ankara 2007.
- Küçük, Abdurrahman, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul 1989.

*Azərbaycanın Xalq Tətbiqi Sənətində
Qoruyucu Simvollar*

Röya Tağıyeva¹

Hər bir azərbaycanlının həyatının ayrılmaz bir hissəsi olan xalça bütün ona xas əsas funksiyası ilə bərabər həm də evin, ailənin, şəxsin qoruyucusu olmuşdur. Bu qoruyucular xalçaya gözəllik verən naxışlar və rənglərdir. Bunula bağlı Azərbaycanda “Xalça Pirdir” , “Xalça qoruyandır” və s. kimi saysız-hesabsız deyimlər, məsəllər yaranmışdır.

Xalça pirdir. Xalçanın xalq inanclarında müqəddəs tutulduğuna, qoruyucu olduğuna, eyni zamanda bərəkət rəmzi sayıldığına işarə edən deyim. Bu inanclara görə xalçanı kəsmək günah sayılır. Çünki xalça üçün sağlam qoyundan qırılan yundan ip ayrılır və hesab olunur ki, bu iplərin lifləri ölü deyil, canlıdır. Qoyun özü bərəkət simvoludur, yəni onun südündən, ətindən, yunundan bəhrələnilir. Eyni zamanda xalçaya həkk edilən “qoruyucu”lar ailəni, evi bədbəxtliklərdən mühafizə edirdi.

Yer üzündə elə insan yoxdur ki, o qorxu hissi keçirməsin. Ən xırda qorxudan tutmuş böyüyünəcən, hər birimiz fərqli-fərqli qorxulara tutuluruq. Deyirlər ki, qorxudan qorxma, qorxunu yaradan səbəbdən qorx. Səbəb isə müxtəlif olur. Bu məqalədə Azərbaycanda qədim xalq

¹ Prof. Dr. Röya Tağıyeva, Bakı.

inancları ilə bağlı “qorxu”lar və onlardan “müdafiə” üsullarından danışılacaq.

İnsanları qorxudan nələr olub? Bəd nəzərlər, uğursuzluqlar, cinlənmək və s. Qorxular meydana gəldikcə, forması dəyişdikcə, onlarla savaşıb qalib gəlmək yollarını da axtarıb tapıblar. Azərbaycanda da qorxulardan minlərlə qorunma üsulları mövcud olmuşdur. Hətta “Kitabi-Dədə Qorqud” boylarında əcəlinin çatdığını hiss edən Dədə Qorqud ölümdən qaçmaq üçün bulaq başında xalça salıb oturaraq qopuz çalmağa başlardı. Yuxarıda qeyd etdiyimiz “Xalça qoruyandır” məsəlidə öz kökünü burdan götürmüşdür.

Bəzən alaçıqların, evlərin ətrafına, qapılara at quyruğundan tel sancırlar. Bu həm bəd nəzərdən, uğursuzluqdan qoruyur, həm də zəhərli həşəratların alaçığa daxil olmasının qarşısını alır. Eyni xarakterli başqa bir məmulat keçi tükündən hazırlanmış “ləmə qabağı”lardır (şəkil 1, şəkil 2). İnanclara görə ilan keçi tükündən gələn spesifik iydən qorxur. Ona görə də ağartı məhsulları (süd, qatıq, ayran və s.) saxlanan yerlərin önünə asılırdı.

Şəkil 1*

Şəkil 2*

Başqa bir adətə görə evdə bir bədbəxtlik, ağırlıq, xəstəlik üz verərsə ondan xilas olmaq üçün hana qurub xüsusi qırmızı rəngli xalça-

“Çillə Şəddəsi” (şəkil 3) toxuyurlar. “Çillə Şəddəsində” qırmızı rəngə üstünlük verilməsi Türk xalqlarının, o cümlədən azərbaycanlıların inancında xeyirxah ruhların rəmzi hesab edilməsi ilə əlaqədardır.

Sadaladıqlarımız qorxudan əmələ gələn ilkin müdafiə növləridir. Əgər qorxu olmasa bunlar yaranmazdı. Bu qorxuların içərisində ən çox yayılanı bəlkə də “bəd nəzər”lərdir. Çünki qorunma üsullarına nəzər saldıqda ən çox “gözqaytarıcı”lara rast gəlirik. Əsasən xalçaların haşiyə hissələri qoruyucu xarakter daşıyır. “Mən yeddi qala gölüyəm - qorxum, hürküm yoxdur” deyimi işlədən şəxs özünü, yeddi qat qoruyucu haşiyə elementləri ilə toxunmuş xalçanın (şəkil 4) “göl”ünə bənzədir. Bu xalçanın haşiyələrindəki elementlərin qoruyucu olduğuna işarədir. Haşiyə ara sahəni qoruyur. Sanki bütün xoşagəlmzliklərə, bədbəxtçiliklərə qarşı bir sədd çəkir.

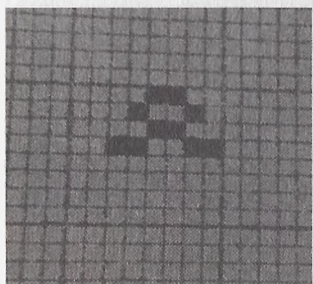

Şəkil 3*

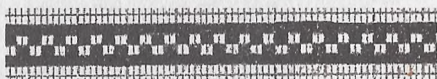

Şəkil 4*

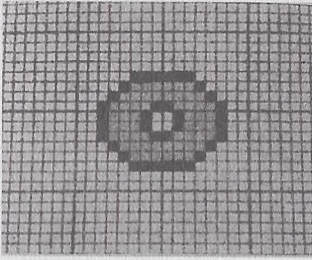
Eyni zamanda xalçanın özünü də əşya kimi deyil, əziz bir varlıq kimi qoruyurlar. Bu gün də yaşamaqda olan qədim xalq inancına görə xalçaya göz dəyməməsi, onun rahat toxunub başa çatması üçün xalçaya düyün (şəkil 5), siçandişi (şəkil 6), “göz” (şəkil 7), heyvan başı (şəkil 8) və s. təsvirlərdən ibarət naxışlar salar, bir növ onu “tilsimləyərtilər”.

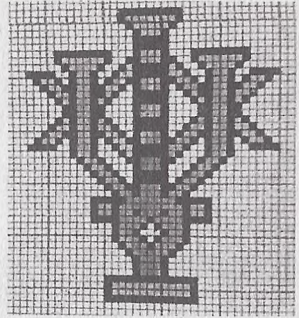
Şəkil 5*

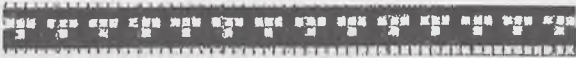
Şəkil 6*

Şəkil 7*

Şəkil 8*

Şəkil 9*

Qədim türk sözü olan “bitik” (qədim türk sözü, “bitik”, “pitii”) kəlməsi qoruyucu dua mənasını daşıyır (şəkil 9). Bu elementlər xalçanın digər naxışlarından fərqli olaraq təkrarlanmadan yalnız bir dəfə (xalçanın kənarlarından birində və ya mərkəzdə) işlənərdi (şəkil 10, 11, 12).

Şəkil 10*

Şəkil 11*

Şəkil 12*

İnsanlar bəzən sağlamlığı ilə bağlı bəd xəbər eşitdiklərində vahiməyə düşürlər. Amma, daha tez sağalmaq üçün ilk öncə bu vahimədən, qorxudan qaçmaq lazımdır. Qorxu öz işini beyində görür. Beyin isə öz növbəsində orqanizmə signal ötürür. Həməən orqanlar isə, bu signaldan lərzəyə gələrək, bunun təsirindən qoruna bilmirlər. Və immun sistemi də, güc də burda məğlub olurlar. Alimlərin tədqiqatları göstərir ki, bədəndəki immuniteti artırmaq üçün xüsusi səslərdən istifadə edilir.

Ələlxüsüs də dəmirdən cıxan səslər. Azərbaycanda istifadə olunan “Çılcam”lar da eyni xarakter daşıyır. Bu qablar həm də “qırxaçar camı” adlanır. Qabın özünəməxsusluğu üzərində və içərisində “Qurani-Kərim”dən qırxa qədər ayənin həkk olunması və kənarlarındakı dəşiklərdən üzərində “Bismillah” yazılmış qırx ədəd lövhə- “açar” asılması idi (şəkil 13). Qorxmuş, dərdə düşmüş, çillə keçirmiş şəxslərin “çillə çıxarma”sında, eləcə də, təzə gəlinlərin və körpələrin qırx günü tamamında keçirilən “qırxın tökülməsi” ayinlərində istifadə olunur. Qabın içərisinə su töküb dua oxuyur və suyu çilləli şəxsin başından aşağı tökərək onun paklaşdığına inanırdılar. Qabların üzərində ən çox “Fələq”, “Nas”, “Kafirun” surələri və “Bəqərə” surəsinin bəzi ayələri işlənirdi. Bu da qabın təyinatına görə (cindən, şeytandan, şərdən qorunmasına) idi.

Şəkil 13 *

Lətif Kərimov adına Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət Muzeyinin fondundan olan çılcamlardan (şəkil 14) birinə nəzər salaq:

“Rəhman və Rəhimli Allahın adıyla / De ki, “Mən sığınırım insanların Rəbb –inə, insanların sultanına / insanların Tanrı –sına, /

Qaçıram vəsvəsə gətirib yoxa çıxan şeytanın şərrindən, / insanların ürəyini vəsvəsə ilə dolduran şeytanın. / cinlərdən, insanlardan qaçıram”.

Şəkil 14*

Yuxarı haşiyədə Qurandan Bəqərə surəsinin 255-ci ayəsi təkrar olunmuşdur: Allahdan başqa tanrı yoxdur. O diridir, əbədidir, yaratdıqlarının üstündədir Allahın gözü. O nu nə mürgü tutar, nə yuxu. Göylərdə nə varsa, yerdə nə varsa Onundur. Onun izni olmadan kim gələ bilər yanına iltimas üçün. Onların nə elədiklərini, eləyəcəklərini bilir.

Ondan sonra əl-kafirun surəsi yazılmışdır: Ya mərhəmətli, ya Allaha şükür. Ya Rəbb, ya mərhəmətli. Ya Rəbb, ya mərhəmətli / Ya Rəbb, ya mərhəmətli / Ya Rəbb, ya / rəhman / , Ya Rəbb, ya rəhman / Ya Rəbb, ya rəhman / Ya Rəbb, ya rəhman / Ya Rəbb, ya rəhman / Ya Rəbb, ya rəhman / ”.

Qədim xalq üsulları ilə qorunmanın müasir dövrümüzdə yaşaması insanların qəlbində onun şəfaverici gücünə inamın qalması ilə əlaqədardır. Bu inam hələ neçə-neçə nəsillərə ötürüləcək və daim yaşayacaqdır.

Ədəbiyyat

Azərbaycan etnoqrafiyası, II cild, Bakı 2007

Lətif Kərimov, *Azərbaycan xalçası*, I cild, Bakı-Leninqrad 1961

Röya Tağıyeva, *Azərbaycan xalçası məişətdə*, Bakı 2006

* Şəkillər Lətif Kərimov adına Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət Muzeyinin kolleksiyasındandır.

Korku Sineması

Türk Sinemasında Geç Doğan Bir Tür: Korku

Y. Gürhan Topçu*

Korku, insanın var oluşundan bu yana ona eşlik eden en temel duygulardandır. İnsanların anlam veremediği, bilmediği, görmediği şeyler korkularına kaynaklık etmiştir. İlkel insanlarda hayatta kalma dürtüsünün ateşleyicisidir korku. Mannoni (tarihsiz, 10-11), psikolojik düzeyde korkunun insanı içinde bulunduğu tehlikeli durumdan kurtarıp bir sığınağa ulaşmaya yönelttiğini, bazı korkuların da arkaik olarak genlerimize işlediğini söyler. Mitler, efsaneler, destanlar, masallar insanların korkularını besleyen, onların kuşaklardan kuşaklara aktarılmasını sağlayan araçlar olmuşlardır. Resim, tiyatro ve edebiyat korku imgeleri ve motifleriyle doludur. Sinema da keşfinden kısa bir süre sonra korku öyküleri anlatmaya başlamış ve korku sinemanın en popüler türlerinden birine dönüşmüştür. Sinemanın ilk yıllarında, örneğin Melies'nin filmlerinde perdede hayaletler, iskeletler, canavarlar cirit atar. O dönem için en başarılı örnekleri Alman Dışavurumcu sineması verirken, sesin gelişile birlikte Hollywood korkunun bir tür olarak uyuşmalarını ve alttürlerini belirler ve üretir. Sinema seyircisi de ilgiyle bu türü günümüze kadar yaşatır.

Korku filmleri büyük oranda Hollywood tarafından üretilse de birçok ülkede örnekleri görülmüştür. Her ülke gerek Hollywood'u tak-

* Doç. Dr. Y. Gürhan Topçu, Mersin Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Mersin.

lit ederek, gerekse kendi korku motiflerini perdeye yansıtarak korku filmleri çekmiştir. Bu yelpaze İspanya'dan İtalya'ya, İskandinav ülkelelerinden Uzakdoğu'ya kadar genişletilebilir. Ancak Türk sinemasına baktığımızda özellikle 70'lerde en azından nicelik olarak dünyanın sayılı film üreten ülkelerinden olan Türkiye'de çekilen korku filmlerinin sayısının 2000'li yıllara dek bir elin parmaklarını geçmediğini görürüz. Bu çalışma, bunun ve 2000'li yıllardan sonra görülen artışın nedenlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Türk Sinemasında Türler ve Korku Türünden Uzak Durulmasının Olası Nedenleri

Korku sineması çok farklı kaynaklardan beslenir. Efsaneler, mitler ve batıl inançlar gibi edebiyat da korku sinemasının temel kaynaklarından birini oluşturur. Korku sineması özellikle ilk dönemlerinde büyük oranda yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip korku edebiyatından yararlanmıştır. Gotik roman ve öyküler, Edgar Allen Poe ve Lovecraft'ın eserleri, Bram Stoker'ın *Dracula'sı*, Mary Shelley'in *Frankenstein'i* gibi edebiyat ürünleri korku sinemasının temel kaynakları olmuş ve diğer eserlerle de zenginleşmiştir.

Türk edebiyatında ise tür olarak korkudan bahsetmek oldukça zordur. Scognamillo, Türk edebiyatında korku denince ilk örnekler olarak Ali Rıza Seyfi'nin *Kazıklı Voyvoda*, Hüseyin Rahmi'nin *Dirilen İskelet*, *Ölüler Yaşıyor* ve Kerime Nadir'in *Dehşet Gecesi* gibi eserleri sıralamasına rağmen bu eserlerin bir gelenek oluşturmaktan uzak olduğunu vurgular. Batının korku geleneğinin temelinde ortak bir mitoloji, tarih, kültür ve inanç olduğunu vurgulayan Scognamillo, ulusal bir korku edebiyatının temellerinin destanlar, masallar ve folklorda bulunabileceğini söyler (2007:103). Türk destanlarında, masallarında, halk inanışlarında korku unsurlarına çok sık rastlamamıza rağmen bu edebiyata yansımamıştır. Hem Yücesoy (2007:108) hem de Türkes (2007:118) Türk edebiyatında korkunun yokluğunu modern edebiyatın Osmanlı İmparatorluğuna geç gelişine bağlarlar. İlk dönem edebiyatçıları romanı edebi bir tür olarak yerleştirmeye çalışırken, geç kaldıkları Aydınlanmacı ideallere vurgu yapmak için önce anlatılardaki

doğüstü unsurları temizlemeye çalışırlar, çünkü roman “yüksek sanat” olarak toplumu eğitmek gibi bir misyona sahiptir ve korku gibi saygın kabul edilmeyen bir türle vakit kaybedemez. Bu nedenle Türk sineması korku türü için temel bir kaynaktan yoksun kalmıştır.¹ Ancak bunu tek başına Türk sineması için en önemli ya da geçerli sebep olarak sunamayız. Bunu aklımızda tutarak diğer nedenlere de eğilmeliyiz. Daha olası bir nedeni Türk sinemasının üretim pratiklerinde ve bu pratiğin temelini oluşturan tür (*genre*) kavramında bulabiliriz.

Sinemada tür (*genre*) birçok kuramsal tartışmaya neden olmuş çok boyutlu bir kavramdır. Kavram üzerinde tam bir uzlaşma olmasa da tür filmleri genellikle ticari üretim sistemi içinde yer alan, öyküsel ve yapısal olarak benzer kalıpları tekrarlayan filmlerdir. Film türlerinin nasıl tanımlanacağı, nasıl ortaya çıktığı, nasıl işlev gördükleri gibi konular üzerinde tartışmalar süregelmıştır (Abisel, 1995: 22). Altman, türü endüstri üretimini önceden belirleyen, şekillendiren bir formül, her bir filmin temellendiği biçimsel bir çerçeve, dağıtım ve gösterimde bir kategori ve seyircinin talep ettiği izleme konumu olarak ifade ederken (aktaran Özarslan, 2013: 54), Gledhill, türü yönetmenlerce ve izleyicilerce paylaşılan belirli beklenti ve kurallar bütünü olarak tanımlar (2010: 341). Sobchack ise türü, filmi çekenlerin ve seyircilerin üzerinde anlaştığı uyuşmalarla sınırlı, düzenli bir dünya deneyimi yaratan, sabit bir öyküye, tanımlanmış karakterlere sahip, sonucu tahmin edilebilir filmler olarak tanımlar (Aktaran Abisel, 1995: 23). Sonuç olarak tür, seyirciye aşina olduğu, rahat bir izleme deneyimi sağlarken, film yapımcılarına daha az riskle, daha fazla seyirciye ulaşma olanağı getiren, böylece popüler sinemanın ihtiyaç duyduğu arz-talep dengesini kuran bir olgu olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle Türk sineması özellikle Yeşilçam dönemi boyunca tür filmleri üretimine bağlı kalmıştır.

¹ Türk romanında korku türünün 1990 sonrasında canlanmaya başladığını görüyoruz. Hürriyet Gösteri dergisinin “Türk Edebiyatında Korku” dosyasında yapılan listede (2007:133) özellikle de 2000-2005 arasında Türk edebiyatında birçok korku romanı yayınlandığını görüyoruz. Aynı dönemde Türk korku filmlerinde de paralel bir artış olması dikkat çekicidir.

Türk sinemasında “Yeşilçam” dönemi boyunca ticari garantisi olan, seyirciden talep gören çok çeşitli tür filmleri üretilmiştir. Ağâh Özgüç, “Türlerle Türk Sineması” kitabında, çalışmanın ilk halinde, 1985’e kadar Türk sinemasında “Edebiyat uyarlamaları, melodram, güldürü, müzikal filmler, dinsel filmler” gibi on bir tür saptadığını belirtir (2005: 13). Kitabın geneline baktığımızda ise “işçi filmleri, yol filmleri, biyografik filmler” gibi farklı türler ve bunların alttürlerinin de eklenmesiyle, Türk sinemasının birçok türde film ürettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Hatta Yeşilçam yukarıdaki türler dışında da çok farklı sulara açılmış, örneğin fantastik filmler çekmiştir. Amerikan çizgi romanlarından masallara kadar birçok kaynaktan yağmalanan fantastik filmler düşük bütçeli, büyük kentlerde bile gösterime girmeyen “B türü” “takviye” filmler olduğu için gecekondü sineması örneği olarak değerlendirilmiştir (Scognamiglio, Demirhan, 1999:8). Süper kahramanlar, kovboylar, uzaylılar, masal kahramanları, bu dönem furya halinde boy göstermiştir. Ancak bu türlerin çoğunun ilk birkaç filmin iş yapmasından sonra, diğer filmlerin de pastadan pay kapma kaygısıyla aynı tür filmler çekmeleri sonucu bir furyaya dönüşerek sınırlı bir dönemde üretildiğini hesaba katmamız gerekir. Yine de Yeşilçam üretim sisteminin temel amacının risk almadan kâr etmek olduğu düşünüldüğünde bu furyaları hariç tutarak Yeşilçam’ın büyük ölçüde melodram, aksiyon-macera ve güldürü türlerine odaklandığını iddia edebiliriz. Bu türler “iş” garantisine sahip, Yeşilçam’ın kolayca çektiği, seyircinin talep ettiği türlerdir. Bütün bu tür çeşitliliği içinde Türk sineması çok uzun yıllar tek bir türden, korku türünden uzak durmuştur. Yapılan birkaç denemenin devamı gelmemiş, Türk sinemasında korku filmlerinin sürekliliği olması için 2000’li yılları beklemek gerekmiştir. Yeşilçam’ın korku türünden uzak durmasını yapım ve finans sistemi ile açıklamak daha doğru olacaktır.

Yeşilçam döneminde Türk sineması filmlerin bütçesini büyük ölçüde bölgesel dağıtımıcılardan aldığı avanslarla ve yapımcının öz kaynaklarıyla sağlamaktaydı. Yapımcının bir sonraki filmini finanse edebilmesi büyük ölçüde filminin iş yapmasına bağlıydı. Filmin herhangi bir nedenle iş yapmaması yapımcıyı çok zor durumda bırakabiliyor, hatta piyasadan tamamen çekilmesine neden olabiliyordu. Bu nedenle yapımcılar mümkün olduğunca risk almaktan kaçmış, denenmiş for-

müllere bağlı kalmış ve hem teknik ekibin, hem yönetmenin hem de oyuncunun aşına olduğu türlere yoğunlaşmışlardır. Bölge işletmecileri de bu sistem üzerinde söz sahibiydi. “Bölge işletmecileri, her yıl İstanbul’a, yapımcıya, kendi bölgesinde ne tür filmlerin beğenildiğine dair bilgiler vererek, bir sonraki dönemin çekilecek filmlerinin sayısı ve niteliğinin saptanmasında en büyük rolü oynar ve filmlerin gerçekleşmesi için yapımcılara avans verirler. Böylece işletmeci salonlarında oynayacak filmleri garanti altına almış olur. İlerleyen süreçte, işletmeciler yapımcılar ve sinema sektörü üzerinde hegemonyalarını kurarak, oyuncu, tür, konu gibi temel öğeleri belirlemeye başlarlar.(...) Amerikan stüdyo sisteminin Türkiye’ye özgü farklı bir adaptasyonu olarak değerlendirebileceğimiz bu sistemin en büyük olumsuzluğu farklı bir film yapmak isteyen yapımcı ya da yönetmenin şansının azalması; artan film sayısı nedeniyle benzer üretimlere yönelinmesi ve kaliteden ödün verilmesi ileri sürülebilir.” (Erkılıç, 2003:95). Bu üretim ve pazarlama geleneği içinde korku türü kendine yer bulamaz. Bunun yanı sıra çekim pratiği en az maliyetle en hızlı şekilde filmi tamamlamak olan Yeşilçam’ın sağlam bir teknik ve atmosfer isteyen korku filmini çekmeyi ekonomik bulmadığı da düşünülebilir.

Yeşilçam’ın teknik yetersizliği bilinen ve alay konusu edilen bir durumdur. 1943’e kadar özellikle İpek Film Stüdyosu gibi az sayıda modern stüdyoda sesli çekim yapmasına rağmen Türk sineması, artan film üretimiyle sessiz çekim yapıp filmi dublajla seslendirme yoluna gitmiş, daha ucuza, daha fazla sayıda ancak daha kalitesiz filmler çekmiştir (Erkılıç, 2003: 40,51). Kamera, aydınlatma, dekor, özel efekt, laboratuvar gibi teknik konularda Yeşilçam sürekli sıkıntı çekmiş, bu yetersizliklerini ilkel çözümlerle aşmaya çalışmış, aşamadığı noktalarda da görmezden gelmeyi tercih etmiş, aynı şeyi seyirciden de beklemiştir. Korku sineması büyük ölçüde atmosfer kurmayı gerektirdiği için dekor, kostüm, özel efekt ve aydınlatma gibi teknik konularda yetkinlik büyük önem taşır.² Teknik konulardaki bir aksama filmin yaratmak iste-

² Nitekim *Drakula İstanbul’da* And Film’in Nişantaşı’ndaki kapalı stüdyosunda çekilmiş (Scognamillo, Demirhan, 1999:70) ve özenli görüntüleri ve teknik kalitesiyle dikkat çekmiştir.

diği atmosferi, etkiyi yok edecektir. Bu tarz bir çalışma, filmin çekim süresini, dolayısıyla maliyetini de arttıracaktır. Yeşilçam'ın bu konudaki eksiklikleri, yapımcıların bu türden uzak durmalarının bir başka nedenidir. Bütün bu olumsuzluklar ve çekinceler sonucu 2000'li yıllara kadar Türk sinemasında korku türüne dâhil edilebilecek ancak dört film çekilebilmiştir.

Türk Sinemasında İlk Korku Filmleri, “Kuzum, Kimdir Bu Kont Drakula?”

Türk sinemasında çekilen ilk korku filmi Aydın Arakon'un yazıp yönettiği *Çılgık* (1949) olarak kabul edilir. Ancak şu an hiçbir kopyası elimizde bulunmayan *Çılgık*'ı gösterime girdiği yıl sinemada izleyen Giovanni Scognamillo filmin korkudan çok gerilim türüne dâhil edilebileceğini düşünmektedir. Atlas film şirketinin Mecidiyeköy'de yeni inşa ettiği stüdyoda çekilen film Hitchcockvari bir gerilim öyküsüne benzemektedir. Aydın Arakon da senaryoyu yazarken Hitchcock'un *Rebecca* filminden esinlenmiştir (Sekmeç, 2007:30). Filmin konusunu Sekmeç (2007:32), tanıtım broşüründen şöyle özetler: Fırtınalı bir gecede Doktor Haluk bir kasabaya sığınır. Kalacak bir yer ararken Rüştü beyin konağına gelir. Rüştü bey yeğeni Nergis ve hizmetçileriyle yaşamaktadır. Haluk o gece korkunç çılgınlıklar duyar. Ertesi sabah ürkek bir kız olan Nergis'le karşılaşır. Hizmetçi, Nergis'i besleme olarak aldıklarını ancak onun deli olduğunu söyleyerek ondan uzak durmasını ister. Geceleri korkunç çılgınlıklar devam eder. Haluk bir tuhafılık olduğunu anlamıştır. Nergis'i tedavi ettirmek üzere götürmek isterken Rüştü Bey Haluk'u öldürmek ister ancak bıçak Nergis'e saplanır ve Nergis Haluk'a aşkını itiraf ederek ölür. Filmin sonunda Rüştü beyin mirasına konmak için Nergis'i hayaletlerle korkutarak ruh sağlığını bozduğu anlaşılır. Konusundan da anlaşılabilceği gibi *Çılgık* daha çok gerilim türüne dâhil edilebilecek bir yapım gibi durmaktadır.

Çılgık'ı saymazsak, Türk sinemasında ilk gerçek korku filminin 1953 yılında çekilen yönetmenliğini Mehmet Muhtar'ın yaptığı *Drakula İstanbul'da* olduğu konusunda genel bir kabul vardır. *Drakula İstanbul'da* büyük ölçüde Bram Stoker'ın orijinal *Dracula* romanından

yararlanan, özgün bir uyarlamadır. Senaryosunu Ümit Deniz, Ali Rıza Seyfi'nin orijinal Dracula romanından, kahramanlarını ve mekânları Türkçeleştirerek uyarladığı *Kazıklı Voyvoda*'dan yararlanarak yazmıştır (Scognamillo, Demirhan, 1999:71). Filmî Mehmet Muhtar yönetmiş, Özen Sermet görüntü yönetmenliğini yapmış, Drakula'yı Atıf Kaptan oynamıştır. *Drakula İstanbul'da*, genç avukat Azmi'nin İstanbul'da mülkler satın alan Kont Drakula'ya tapularını götürmek üzere Roman-ya'ya gitmesi ile başlar. Romen köylüler Drakula'dan çok korkmaktadır. Azmi de merakla sorar "Kuzum, kimdir bu Kont Drakula?" Azmi, Drakula'nın şatosunda kont tarafından karşılanır. Yemek yerken elini yanlışlıkla kestiğinde kanı gören kont sivri dişleriyle ona doğru hamle yapar ama son anda kendine hâkim olur. Bu, vampir imgesiyle özdeşleşmiş sivri köpek dişlerinin beyaz perdede ilk kez görüldüğü sahnedir. 1931'de çekilen Hollywood uyarlamasında Dracula'nın sivri dişleri yoktur (Özkaracalar, 2007: 293). Azmi, girmemesi gereken, kontun portresinin olduğu bir odaya girdiğinde resmin gözlerinden yayılan duman yüzünden uykuya dalar. Dişi bir vampir onu dudaklarından öper. Bu sahne, vampir filmlerinin doğasında bulunan erotizmi ilk kez perdeye yansıtan sahnelerden birisidir. Dişi vampir tam Azmi'nin kanını emecekken Kont gelip onu kovar. Ertesi gün Azmi kütüphanede bulduğu bir kitaptan vampirler hakkında bilgi alır ve nasıl yok edileceklerini öğrenir. Daha sonra mahzendeki tabutunda kontu bulur ve elindeki kürekle ona vurur ancak konta zarar veremez ve kaçır. Tabut kapağı kendiliğinden kapanır. Eşyalarını toplayıp kaçarken aynı gizemli dumanın etkisiyle uyuya kalır.³ Drakula İstanbul'a doğru yola çıkarken, Azmi'nin karısı Güzin ise İstanbul'da dansözlük yapmakta ve Azmi'nin dönüşünü beklemektedir. Güzin'in arkadaşı Şadan ise geceleri uyurgezer gibi dolaştığı bir hastalıktan mustariptir. Gece, Güzin Şadan'ı sahilde bulur, Drakula onun kanını emmektedir. Bu arada Azmi şatodan kaçmış ve Edirne'ye gelmiştir. Güzin hemen Edirne'ye Azmi'nin yanına gider. Gece Drakula tekrar gelir ve Şadan'ın kanını

³ Filmin sanat yönetmeni Sohban Koloğlu filmdeki duman tabakalarını yaratmak için ekipten 30-40 kişinin ağızlarında sigara ile yere yattıklarını anlatır (aktaran Scognamillo, Demirhan, 1999:73).

emer. Şadan sonunda ölür. Gazetelerde İstanbul'da bazı çocukların saldırıya uğradığı ve kanlarının emildiği haberleri çıkar. Doktor Naci Eren, ki Azmi'nin vampirlikle ilgili okuduğu kitabın yazarıdır, Şadan'ın bir vampire dönüştüğünü ve ruhunun huzura kavuşması için kalbine kazık çakılıp kafasının kesilmesi gerektiğini söyler. Gece Drakula Güzin'e geldiğinde Azmi bir sarımsak demetiyle Güzin'i kurtarır. Azmi, doktor ve arkadaşları vampire dönüşen Şadan'ı kalbine kazık çakıp, kafasını keserek huzura kavuştururlar. Bu arada Drakula, çalıştığı müzikholde Güzin'i hipnotize eder ve bir piyano kendi kendine çalarken dans ettirir. Drakula tam Güzin'in kanını emecekken yine Azmi sarımsağıyla yetişir. Daha önceki sahnelerde aniden yok olan, yarasaya dönüşen Drakula Azmi'den bu kez koşarak kaçır. İstanbul sokaklarında bir kovalamaca başlar. Azmi Drakula'yı tabutunda bulur ve kalbine kazık çakarak öldürür.

Drakula İstanbul'da çekildiği döneme göre yüksek bütçeli bir filmidir. Yapımcı Turgut Demirağ'ın belirttiğine göre çekim süresi Yeşilçam standartlarına göre oldukça uzun sayılabilecek bir süre olan yedi haftadır. Kontun şatosu And Filmin platosunda yaratılmış, bazı sahneler de yapımcı Turgut Demirağ'ın köşkünde çekilmiştir (aktaran Scognamillo, Demirhan, 1999:70). Film kimi anlatım sorunları ve boşluklara rağmen özellikle Drakula'nın şatosunda geçen sahnelerinde gotik bir atmosfer yaratmayı başarır. Özen Sermet'in başarılı görüntüleri filmin diğer bir artısıdır. Film romandaki bazı motifleri Türk kültürüne göre değiştirmek zorunda kalmıştır. Örneğin Dracula'yı uzak tutan haçın yerini sarımsak almıştır. Yine de günümüzdeki Türk korku filmleriyle kıyaslandığında *Drakula İstanbul'da*'nın İslam'a fazla vurgu yapmadığını görüyoruz. Bunun tek istisnası filmin başındaki han sahnesidir. Hancı kadın kendisini "fena ruhlara" karşı uyardığında Azmi, "Sen üzülme madam, ben Allah'ıma inanıyorum. Fena ruhlar bu iman karşısında bana hiçbir şey yapamazlar." der ve sakladığı muskayı gösterir. *Drakula İstanbul'da*, yapımcısı Demirağ'ın ifadesine göre oldukça iyi iş yapmıştır (aktaran Scognamillo, Demirhan, 1999:71). Ancak yine de Yeşilçam'ın yeni bir korku denemesine girişmesi için on yedi yıl geçmesi gerekecektir.

Korku türüne dâhil edilebilecek ve uzun yıllar kayıp olduğu düşünülen bir başka film de Yavuz Yalınkılıç'ın 1970'de çektiği *Ölüler Konuşmaz ki*'dir. Araştırmacı Sadi Konuralp filmi 2002 yılında Lale Film stüdyoları arşivinden bulup izlemiş ve ilk kez *Geceyarısı Sineması* dergisinde yazmıştır (2002:1). Bugün internette filme ulaşmak mümkündür. Film ıssız bir yolda yürüyen genç bir çiftle, Melih ve Oya ile açılır. Bir at arabası durur ve onları kalabilecekleri tek yer olan Âdem Bey konağına götürmeyi teklif eder. Arabacı yolda sık sık "Bugün ayın 15'i, bir an önce dönmem lazım" der. Ses kuşağındaki bir çan sesi sözlerine eşlik eder. Melih ve Oya konağa gelirler. İssiz konak, kendiliğinden açılan kapılar, esrarengiz bir uşak, perdenin arkasından Oya'ya bakan bir göz gibi unsurlar gerilimi arttırır. Ses kuşağı da muhtemelen yabancı bir filminden alınan fısıltılar ve çan sesleriyle gerilimi destekler. Film korku filmlerinin klişeleri –Oya tek başına korkmuş bir şekilde Melih'i ararken birden onu tutan elin Melih'e ait olması gibi- ile bir süre ilerledikten sonra şapkalı ve pardösülü bir adam ortaya çıkarak Oya ve Melih'i öldürür. Daha sonraki sahnede adamı mezarından çıkarken gördüğümüzde hayalet olduğunu anlarız. Daha sonra kasabaya yeni atanan bir öğretmen olan Sema gelir. Sema da aynı konakta kalacaktır. O da konakta kendisinden önce kalan çiftle benzer ürkütücü şeyleri yaşar. Bu arada kasabanın kahvesinde imam ve arkadaşları olaylardan bahsederler. İmam hayaletten konuşurken "Bu hikâyeler Balkan memleketlerinde geçer." der ve Varna'daki kasabalarda bir hayaleti demir kazıkla nasıl yok ettiklerini anlatır. Böylece film vampir mitine göndermede bulunur ve hayaletin vampir olduğu ima edilir. İlerleyen sahnelerde hayaletin okul müdürünün içinde yaşadığı anlaşılır. Filmin sonunda Sema, imam ve ona yardım edenler ellerinde Kur'an'larla hayaleti köşeye sıkıştırırlar. Daha sonra sabah ezanıyla birlikte güneş doğar ve hayalet üzerine düşen güneş ışığıyla buharlaşır. Filmin finali açıkça Murnau'nun *Nosferatu*'sundan etkilenmiştir. *Ölüler Konuşmaz ki* oyunculuk, kamera, senaryo, kurgu gibi Yeşilçam'ın kronik dertlerinden mustarip olduğu için korkutucu olmaktan uzaktır. Ama filmin en temel kusuru, hayalet ortaya çıkmadan önce belirli bir gerilim yaratmayı başarmışken, cinayetleri işleyen, dolayısıyla korkutucu olması gereken hayaletin fazlasıyla konuş-

kan olması,⁴ film boyunca sinir bozucu kahkahalar atması ve tüm korkutuculuğu alttan aydınlatmaya yüklemeye çalışmasıdır. *Ölümler Konuşmaz ki*, ölümler bu kadar konuşkan olmasa, daha özenli bir senaryosu olsa, belirli bir teknik düzeyi tuttursa belki başka korku filmlerinin yolunu açabilecekken bu şansını kaybetmiştir.

Yeşilçam'ın bir sonraki korku denemesi Metin Erksan'ın 1974'de yönettiği *Şeytan* filmidir. William Peter Blatty'nin çok satan *The Exorcist* romanından uyarlanan, William Friedkin'in yönettiği aynı adlı 1973 yapımı filmin yumuşak bir ifadeyle "uyarlamasıdır" *Şeytan*. Aslında Türkiye'de telif hakları yasası olmadığı için, yapımcı Hulki Saner dünyada gişe rekorları kıran ama henüz Türkiye'de gösterime girmeyen filmi birebir kopyalayarak Metin Erksan'a çekirmiştir. Erksan orijinal filmde fazla faydalanmadığını, temelde romanı kaynak olarak kullandığını ifade etse de (aktaran Scognamillo, 1998: 258), Arslan (1999: 50), *Şeytan*'ın romandan çok orijinal filmle benzeştiğini, örneğin romanda yer alan ancak filmde olmayan kimi sahnelerin *Şeytan*'da da olmadığını ve filmin müziğinin *The Exorcist*'den aynen alındığını vurgular.

Şeytan, tıpkı *The Exorcist* gibi Uzakdoğu'da kazı yapan bir arkeologun şeytan heykeli bulmasıyla açılır. Ardından anlatı İstanbul'da varlıklı bir kadın olan Ayten ve kızı Gül'ün yaşamını bize tanıtır. Ayten batılı tarzda yaşayan, tenis oynayan, kızına bale dersi aldırان bir kadındır. Ayten ve Gül'ün mutlu yaşamı Gül'ün yaşadığı bazı tuhaflıklarla gölgelenir. Gece Ayten uyandığında Gül'ü yanında görür, nedenini sorduğunda Gül yatağının sallandığını söyler. O sırada tavan arasından gelen ses üzerine Ayten yukarı çıkar, orada "*Şeytan*" adlı kitabı görür.⁵ Daha sonra Gül'ün doğum günü partisinde arkadaşı Ekrem'den yanında gördüğü Tuğrul'un kim olduğunu sorar. Ekrem Tuğrul'un "doktor,

⁴ Hayalet, Melih ona ateş ederken "Kafatasımda bir yara var. Tabutumu çivilerlerken kafatasıma saplanmıştı çivileri. Benim başım acımaz ki. Ben ölmem ki. Bana kurşun işlemez ki" şeklinde sürekli konuşur ve sinir bozucu kahkahalar atar.

⁵ Aslında kitabın kapağında tam olarak "*Şeytan: Akıl hastalıkları hakkındaki çağdaş görüşlerin ışığı altında evrensel dinlerde şeytanın ruh zaptetmesi olayı ve şeytan kovma merasimi*" yazmaktadır.

psikolog, yazar ve din âlimi" olduğunu söyler. Tuğrul Ayten'in tavan arasında gördüğü kitabın yazarıdır. Gül'deki tuhafliklar hızla ilerler. Parti sırasında Gül merdivenlerden inerek konukların şaşkın bakışları altında işer. Gece Gül'ün çılgılığı ile odasına koşan Ayten onun yataкта istemsiz bir şekilde sallandığını görür. Gül hastaneye kaldırılır. Orada doktorlara küfrederek Doktorlar ileri tetkikler yapmaya karar verirler. Bu sahneyi *Şeytan*, *The Exorcist*'de olduğu gibi modern tıbbın Gül'ün derdine çare olamayacağını vurgulayacak şekilde kurar. Gül evde yine istemsiz şekilde kafasını şiddetle sallar. Tuhaf sesler çıkarır. Doktorlar şok tedavisi, omurilik sıvısı alma gibi yollar denerler ama sonuç alamazlar. Gül giderek kötüleşir. Mektup açacağı ile mastürbasyon yapar, onu engellemeye çalışan annesini yaralar, eşyaları hareket ettirir ve başını tam arkasına çevirir. Ayten Tuğrul'dan yardım ister. Tuğrul eve geldiğinde Gül yatağa bağlıdır ve yüzünde yaralar vardır. Gül ona şeytan olduğunu söyler. Tuğrul bir hocadan yardım ister. Hoca, şeytan kovma konusunda bilgili bir arkadaşını tavsiye eder. Bu kişi filmin başında arkeolojik kazı yaparken gördüğümüz kişidir. O da Tuğrul gibi hem bilim adamı, hem din âlimi yani çok kimliklidir. Tuğrul ve hoca şeytan kovma ayinine başlarlar. Orijinal filmdeki İncil, haç ve kutsal suyun yerini, Kur'an ve zemzem alır. Uzun bir şeytan kovma merasiminin ardından hocanın kalbi daha fazla dayanamaz ve ölür. Tuğrul durumu görünce şeytan-Gül'e vurarak kendi içine girmesini sağladıktan sonra kendini pencereden atarak ölür. Filmin sonunda Gül ve Ayten camiye giderler. Gül'ün orada hocanın elini öpmesiyle film biter.

Şeytan, Hristiyan mitolojisi ve ritüellerini temel alan orijinal filmdeki öğeleri İslami karşılıklarıyla değiştirmeye çabalar. Ancak anlatının bu çabası filmi tam anlamıyla iki dünya arasında bırakır. Arslan (1999:58,61), *Şeytan*'ın Hristiyanlık, İslamiyet ve ikisine de ait olmayan uydurma unsurlar arasında gidip gelen metnini melez bir metin olarak tanımlar ve filmin Tuğrul, Ayten ve Gül gibi Batılı bir kimlikle kurulan karakterlerinin ve sonunda dua, hoca, zemzem suyu gibi Doğulu çareye muhtaç olmalarını, şeytanın ruhu zapt etmesi, şeytan kovma ayini, Latince konuşan şeytan gibi Hristiyan kodlarıyla birleştirmesinin film hakkında tutarlı bir sav öne sürmeyi imkânsız hale getirdiğini söyler. Film birçok unsuru İslamileştirirken bazılarını da (ör-

neğin Gül'ü ele geçiren şeytanın Arapça değil, Latince konuşması gibi) nedensiz biçimde aynen korur. Böylece film Arslan'ın isabetli tespitinde olduğu gibi melez bir metin olarak kalır. *Şeytan* gösterime çıktığında seyirciden fazla ilgi görmez (Scognamillo, Demirhan, 1999:80).

2000'li Yıllar, İlk Denemeler

Şeytan'ın ardından Türk sineması korku konusunda yine uzun bir suskunluk dönemine girer. Öncelikle 2000'li yıllarda başlayacak korku furyasından önce 1990'lardaki birkaç denemeden bahsetmek gerekir. 1993'de yurt dışında sinema eğitimi alan yönetmen Kutluğ Ataman ilk uzun metraj filmi olan *Karanlık Sular*'ı çeker. *Karanlık Sular*, köklü bir ailenin bir köşkte yaşayan son ferdi olan Lamia, onun yıllar önce ölen oğlu Haldun, Lamia'nın köşküne göz koyan erkek arkadaşı Haşmet, Haldun'dan haber getiren bir Amerikalı Richie, esrarengiz bir parşömen ve yeni bir din oluşturmak için parşömenin peşindeki bir örgüt etrafında geçer. İstanbul'un ara sokakları, karanlık dehlizler, eski köşklelerle film çok farklı, gizem dolu bir atmosfer kurar. Haldun bir vampir olmasına ve Richie'nin kanını emerek vampirliği ona bulaştırmasına rağmen filmde vampir kelimesi hiç geçmez. Yönetmen Ataman'ın, olay örgüsüne yerleştirdiği, çıkarları için cinayet bile işlemekten çekinmeyen uluslararası şirket, köşkü sigorta parası için yakmaya çalışan Haşmet gibi gerçek kan emici karakterlerle vampirliği aslında bir metafor olarak kullandığını düşündürtür. *Karanlık Sular* temelde *arthouse* tarzı bir film olarak bir korku filmi kategorisine dâhil edilemez.

1990'larda korku unsurları kullanan bir başka ilginç deneme Yeşilçam'ın kenarda kalmış yönetmenlerinden olan Mehmet Alemdar'ın yönettiği *Kader Diyelim*'dir (1995). *Kader Diyelim*, hayal gücünü aşan bir türler arasılıkla arabesk-korku, daha doğrusu arabesk-slasher türünde bir filmidir. Arabesk şarkıcısı Vahdet Vural'ın başrolde oynadığı filmi Savaş Arslan "Yeşilçam taponu" olarak niteler. "Yeşilçam taponu, öncelikle adından da menkul olarak Yeşilçam'ın sinemasal dili ve anlatısını yansıtır. Gösteremediği şeyi sözle anlatır, hatta bazen gösterdiği şeyi bir de sözle anlatarak yineler. Anlattığı hikâyeyi yerelleştirirken

Doğu'ya ait kılar (...) Çalar çırpır, her kaynaktan alakasız şeyleri bir araya getirip çorbalar, pastişler yaratır" (Arslan, 2007:98). *Kader Diyelim*, Hitchcock'un *Psycho* (1960) filminden uyarlanmıştır. Ancak bir Yeşilçam taponu olarak *Psycho*'yu büyük bir cüretle yerlileştirmiştir. Tipik bir arabesk filmi gibi Vahdet Vural'ın şarkıları eşliğinde İstanbul görüntüleriyle açılan *Kader Diyelim*, *Psycho*'daki ıssız oteli şehrin ortasına yerleştirmiş, kadınlarla annesinden kaynaklı sorunlar yaşayan Norman Bates'i, onları "seviş benimle" diyerek öldüren otelci Naci'ye dönüştürmüş, Naci'ye cinayetleri bazen boğarak, bazen bıçakla işletmiş, araya erotik sahneler, bolca Vahdet Vural şarkıları serpiştirerek tuhaf bir kolaj yaratmıştır. Filmin sonunda Vahdet Vural Naci'yi öldürür ve karakola teslim olur. Mehmet Alemdar ise aynı yıl çektiği *Şüphenin Bedeli* ile bir de gerilim filmi denemesi yapar.⁶

2000'li yıllara gelindiğinde, 2004 yılı Türk sinemasında daha sonra bir furyaya dönüşecek korku filmlerinin ilk iki örneğinin çekilmesi ve bunların gişede başarılı olmasıyla bir dönüm noktası sayılabilir. Bu filmler Orhan Oğuz'un yönettiği *Büyü* ile Yağmur ve Durul Taylan'ın yönettiği *Okul*'dur. *Büyü*, yüzyıllar önce Mardin'in bir köyünde yaşlı bir büyücünün telkinleri sonucu köy halkının bütün kız çocuklarını öldürmesi ve köyün lanetlenmesini anlatan bir prologla başlar. Anlatı günümüze döndüğünde bir arkeolog ekibi terkedilmiş köye kazı yapmaya giderler. Arkeoloji ekibinin başarılı üyesi Ayşe'yi kıskanan çocukluk arkadaşı Zeynep bir büyü yaptırır. Büyü laneti canlandırır ve ekiptekiler teker teker öldürülürler. Filmin sonunda kazı başkanı profesörün ekipte yer alan kızı Sedef'in elindeki kan, ceylan derisine yazılı büyüye bulaştığı için içine cin girdiği ve cinayetleri işlediği anlaşılır. *Büyü*, yıllar sonra ilk çekilen korku filmi olarak seyirciden ilgi görmüş ancak çok da eleştirilmiştir. Özellikle diyalogların özensizliği, kötü oyunculuklar ve özel efektlerin yetersizliği filmde en çok eleştirilen konulardır. Bu aksaklıklar sonraki Türk korku filmlerinde de haklı bir

⁶ Mehmet Alemdar Cinemascope dergisinde Mesut Kara'nın kendisiyle yaptığı söyleşide "Gerilimi, korku filmini seviyorum. Avantürü seviyorum. Biraz da Karadenizlilikten geliyor herhalde" der (2007:97).

şekilde sık sık dile getirilecektir. “Bu toprakların korku filmini yapma” iddiasındaki yönetmen Orhan Oğuz, filmde yabancı korku filmlerinin klişelerini bol miktarda kullanmaktan çekinmez. Duvardan akan kanlar, kendiliğinden açılıp kapanan kapılar, seviştikten hemen sonra öldürülen gençler, gençleri “oraya gitmeyin” diye uyarın yaşlı bilge adam, hatta katırları süren ve lanetli köye yaklaşmaya korkan “yerliler”, özellikle Hollywood korku ve macera filmlerinden aşına olduğumuz klişelerdir. Özkaracalar (2013:340), *Büyü*’nün doğuya oryantalist Batı filmleri gibi baktığını söyleyerek “Doğu insanı gariptir. Ne acayip adamlar. Ne konuştuklarını anlamıyoruz” gibi diyalogları örnek verir. *Büyü*, dua ve cevşen gibi İslam’a ait bazı motifleri kullanmasına rağmen İslami bir mesaj içermez. Film bütün eleştirilere rağmen 553.000 seyirciye ulaşarak (Yavuz, 2012: 143) iyi bir gişe yapar.

Yağmur ve Durul Taylan’ın yönettiği *Okul*, ise korku-komedi-gençlik filmi türlerini harmanlayan bir yapımdır. Doğu Yücel’in *Hayalet Kitap* romanından uyarlanan *Okul*, intikamcı hayalet gibi yabancı bir korku motifini üniversite sınavı stresini yaşayan gençler izleğiyle birleştirir. Gökalp aynı lisede okuyan Güldem’e aşkını mektuplarla itiraf ettikten sonra arkadaşları arasında alay konusu olunca intihar eder. Ertesi yıl ölüm yıldönümünde hayaleti intikam almak üzere geri döner. Arkadaşları ise hem hayalet ile hem de üniversite sınavının stresi, gelecek korkusu ve idealleri arasında sıkışmışlardır. *Okul*, yapımcısı Sinan Çetin’in *aura*’sını fazlaca taşıyan⁷, Amerikan komedi gençlik-lise filmi klişelerine fazlaca yaslanan, Deniz Akkaya gibi popüler figürlere yer veren ve yine senaryo, diyalog ve özel efektlerde sıkıntılı bir filmidir. Ancak düşük maliyeti ile 836.000 seyirciye ulaşarak *Büyü* ile birlikte kendisinden sonraki korku filmlerine kapıyı açmıştır. Senarist Doğu Yücel bir röportajında *Okul*’un çekildiği dönemde korku filmi yapmanın aptallık olarak algılandığını, şartların yetersiz olduğunu, yi-

⁷ Senarist Doğu Yücel *Cinemascope* dergisinde yayınlanan bir röportajında “Senaryo aşamasında, çekim aşamasında ve en son kurgu aşamasında gelen bu müdahalelerden dolayı istediğimiz film ortaya çıkmadı” (Kasım 2007:111) derken yapımcı Sinan Çetin’in ilk filmlerini çeken Taylan kardeşlere ve senariste sık sık müdahalede bulunduğunu düşündürmektedir.

ne de filmin Türk sinemasında dışlanan iki türü korku ve gençlik sinemasını hortlattığını vurgular (2007:111). Filmin afişinin korku motifi içermemesi, bir komedi gençlik filmi izlenimi vermesi yapımcıların korku türüne kuşkuyla yaklaştığının göstergesi gibidir.

Ve Furya Başlıyor

Büyü ve *Okul*'un tüm eleştirilere rağmen gişede başarılı olmaları Türk sinemasında korku türünün önünü açtı. Yapımcılar, Sinan Çetin'in yolunu izlediler ve tanınmamış oyuncular kullanarak, genç yönetmenlere şans vererek⁸, düşük maliyetle çektikleri korku filmlerinin öncüleri olan *Büyü* ve *Okul* gibi çok sayıda seyirciye ulaşmasını umdular. Bu ilk furyada 2006 yılı çekilen beş korku filmi ile bir milat oldu: Hasan Karacadag'ın yönettiği *Dabbe*, Biray Dalkıran'ın yönettiği *Araf*, Togan Gökbakar'ın yönettiği *Gen*, Taylan kardeşlerin yönettiği *Küçük Kıyamet* ve Tan Tolga Demirci'nin yönettiği *Gomeda*.⁹ Taylan kardeşler dışındaki diğer dört yönetmen de ilk uzun metrajlarını çekiyorlardı.

Bu dört film içinde *Gen* hem atmosfer yaratmadaki başarısı ve özenli görüntü yönetimiyle hem de bir korku alttürü olan kesme-biçme'nin (*slasher*) başarılı bir örneği olarak dikkat çeker. Film, şehirden uzakta, izole bir psikiyatri kliniğinde geçer. Genç psikiyatr Deniz yıllardır hiç konuşmayan şizofren annesini geride bırakarak, göreve başlamak üzere kliniğe geldiğinde bir hastanın intihar ettiğini görür. Polis de oradadır. Polis olayı soruştururken heyelan yolları kapatır, telefonlar kesilir ve böylece klinikte mahsur kalırlar. Bundan sonra art arda cinayetler işlenmeye başlar. Bazı erkek hastalar bir bıçakla öldürülürler ve cinsel organları kesilir. Polis aciz kalır. En sonunda katil yaşlı başhekimi öldürmeye geldiğinde katilin Deniz olduğu anlaşılır. Deniz'in annesi yıllar önce aynı klinikte yatmış ve tecavüze uğramıştır. Deniz bu tecavü-

⁸ Doğu Yücel *Cinemascope*'daki aynı söyleşisinde ilk filmlerini çekmeye çalışan genç yönetmenlerin para bile almadan filmi yönettiklerini belirtir.

⁹ *Gomeda*, 2006 yılında çekilmesine rağmen 2007 yılında vizyona girdiği için bazı kaynaklarda 2007 yapımı olarak geçer.

zün ürünüdür ve intikam almak üzere gelmiştir. Ancak Deniz'in bilmediği bir şey vardır. Hastalar kliniği ele geçirmiş ve personelin yerini almışlardır. Deniz yakalanır ve en tehlikeli hasta olan tecrit hastasının yanına atılır ve onun tarafından tecavüze uğrar. Son sahnede Deniz'i ilaç ve şoklardan uyuşmuş bir şekilde ve hamile olarak görürüz.

Gen, kesme-biçme alttürünü intikam ögesiyle birleştirirken, feminist film eleştirisinin korku türünde kadının temsili konusundaki ortaya koyduğu yaklaşımını da yineler: iğdiş edici ve kurban. Deniz kurbanlarını sadece öldürmekle kalmaz, cinsel organlarını keserek onları gerçek anlamda iğdiş eder. Deniz'le ilgili üstü örtülü verilen en önemli şey baba figürünün eksikliğidir. Aslında filmde ima edilen şey tecrit hücreesindeki yüzü maskeli tehlikeli hastanın Deniz'in babası olduğudur. Bu durumun sık sık altı çizilir. Deniz'in ve tecrit hastasının görüntüleri art arda kurgulanır. Özellikle ikisinin de tepesinde ışık yanan, alt açıdan çekilmiş görüntüleri birbirini izlediğinde seyircinin bu tahmini güçlenir. Deniz iğdiş edici olarak ataerkil düzeni tehdit eder. Otoritenin sembolik temsilcisi polisi de öldürür. Ancak yakalanır ve tecrit hücreesindeki psikopatın yani babasının yanına atılır. Hücrede babası Deniz'e tecavüz eder. Bu sahne ima edilmez, açıkça gösterilir. Clover (1992a:265) korku filmlerinde özellikle kadının cezalandırıldığı sahnelerin erkeklerin seyir zevkine uygun, iyi aydınlatılmış, her şeyin görülebildiği şekilde çekildiğini, erkeklerin öldürüldüğü sahnelerin ise geçiştirildiğini ifade eder. *Gen*'de de Deniz'in öldürdüğü erkeklerde kamera çoğunlukla karanlıkta duvara çevrinip sıçrayan kanları gösterirken, Deniz'in tecavüzle cezalandırıldığı sahnede, üstten aydınlatılmış hücrede kamera olaya en hâkim konumda tecavüzü bize açıkça gösterir. Filmin son sahnesi anlatının Deniz üzerinden kadına bakışını özetler. Deniz artık zararsızdır. Baba tarafından cezalandırılmış, tehdit ediliği yok olmuştur. Otoriteye teslim olmuştur. Üstelik erkeğin kadına biçtiği ideal rolü sembolize eder. Konuşamayacak durumda, tekerlekli sandalyede ve hamiledir (Topçu 2009a: 454-455). *Gen*, Hollywood'un yarattığı bir tür olan kesme-biçme filmleri geleneğini takip ederken yerellikten beslenmez. Yönetmen Togan Gökbakar bunun bilinçli bir tercih olduğunu söyler: "Bizim filmde de Türk kültürüne has hiçbir öge yok. Bulgarca dublaj yap, Bulgar filmi olabilir (...) Amerikan gerilim

filmi matematiğini ve onun araçlarını kullanarak yapılmış bir film” (Kahraman ve Aytaç, 2006:21). *Gen* bir ilk filme göre fena sayılmayacak bir gişe yapar ve 173.000 seyirciye ulaşır.

Aynı yıl çekilen bir diğer film de Biray Dalkıran'ın yönettiği *Araf*'dır. *Gen* gibi *Araf* da korku filmlerinin feminist eleştirmenlerce dile getirilen kadına yönelik sorunlu bakışını tekrarlar. *Araf*, kadının doğal görevi olarak görülen anneliğe kürtaj olarak ihanet eden kadının cezalandırılmasını anlatır. Eda bir dans öğrencisidir. Cenk'le çıkmasına rağmen onu zengin bir işadamı ile aldatır. Hamile kaldıktan sonra kötü bir kürtaj geçirir ve işadamı onunla ilişkisini bitirir. Aradan üç yıl geçer. Eda, Cenk ile evlenmiştir ve hamiledir. Ancak Eda küçük bir kız hayaleti görmeye başlar ve ardından bebeğini düşürür. Sürekli çocuk hayaletini gören Eda yavaş yavaş aklını yitirmeye başlar. Filmin sonunda Eda'yı bir akıl hastanesine yatıran Cenk evdeki bilgisayarın kaydettiği hayaletin görüntülerini izleyince hastaneye koşar ancak Eda'nın odası boştur. O sırada Eda'nın oyuncak telefonu çalar ve Eda'nın “Beni bekleme. Ben artık kızım ile birlikteyim” sözleriyle film biter.

Araf'ın anlatısı serbest cinselliğin ve kürtajın cezalandırılması üzerine kurulmuştur. Filmin olay örgüsü ve anlatısı, evli bir erkekle birlikte olarak Cenk'i aldatması ve hamile kalarak kürtaj olması yüzünden Eda'yı suçlayarak seyircinin başına gelenleri hak ettiğini düşünmesine yol açar. Birlikte olduğu adam Eda'nın yatak odasında giyinirken yatağın başucunda Cenk'in fotoğrafı bize Eda'nın suçunu anımsatır. Hamile Eda klozete kusarken adam tepkisiz bir şekilde çıkar gider çünkü ilişkileri sevgiye değil, cinselliğe dayalıdır. Bir kadın doktor, Eda'ya hamile olduğunu gülümseyerek bir müjde verir gibi söyler, çünkü annelik sevinilecek bir şeydir. Eda'nın tepkisini görünce “Yoksa evli değil misin?” diye sorar. Toplumsal cinsiyet kalıpları çocuklara genellikle aile ve çevre tarafından öğretilir. Özellikle kız çocuklarına anneliğin doğal ve güzel bir duygu olduğu ancak evlilik öncesi cinsel ilişkinin kötülüğü öğretilir. Eda da haberi aldıktan sonra kumsalda yürümeye başlar ve monoloğunda “Ne yapacağım ben? Sandığım kadar güçlü değilmişim. Hayatın iki yönü varmış. Küçük bir kızken sana söylenen-

leri yaşamadan anlamıyormuşsun” der. Küçük bir kızken kendisine dayatılan cinsiyet kalıplarına uymadığı için Eda cezalandırılır ve filmin tamamı bu cezalandırma süreci ile ilgilidir. Kürtaj sahnesi de bu sürecin bir parçasıdır. Kasap gibi bir doktor, hijyenik olmayan bir ortamda Eda’ya kürtaj yapar ve Eda’yı azarlarken bir anlamda filmin mesajını seslendirir “Bağırma kızım, yapıyorsunuz, ediyorsunuz, sonra biz uğraşıyoruz.” Eda’nın kürtaj sahnesi arkadaşlarının dans gösterisiyle paralel kurgulanır. Pırıltılı sahne ışıkları, loş ve kirli klinikle tezat oluşturur. Eda acı ile bayılırken tepesindeki ışık sahneyi aydınlatan spot gibidir. İki sahnenin paralel kurgulanması arkadaşlarının hak ettikleri alkışları alırken, Eda’nın da hak ettiği cezayı bulduğunu vurgular. Ancak Eda’nın cezası henüz başlamaktadır. Aradan üç yıl geçmiştir. Eda ve Cenk evlenmişlerdir. Gece yatak odasında sevişirlerken ön planda evlilik fotoğrafları vardır. Bu kez Eda toplum tarafından onaylanan cinselliği yaşamaktadır ancak bu yine de geçmiş günahını affettirmez. Küçük kızın hayaletinin ilk kez bu sahnenin ardından görünmesi de bu savı destekler. Hayalet çocuk Eda’ya “Anne beni neden öldürdün?” diye sorar. Anlatı hayaleti sadece Eda’ya musallat ederek ve bu soruyla karşı karşıya bırakarak tarafını iyice ortaya koyar. Çünkü annelik bir kadın olarak Eda’nın doğal, içgüdüsel görevidir ve kürtaj kararına onu iten sebepler önemli değildir. Filmin sonunda Eda yok olur. Cenk’e “Kızımın yanındayım” der. Anlatı Eda’nın nasıl ortadan kaybolduğu noktasını boşlukta bırakır. Ama bunun önemi yoktur çünkü mesaj açıktır “Annenin yeri çocuğunun yanındır.” Eda ancak günahının bedelini bu şekilde ödeyerek huzur bulabilecektir¹⁰ (Topçu, 2009a:455). *Araf*’ın tek sorunlu yanı bu ataerkil, muhafazakâr söylemi değildir. Yine kötü oyunculuklar, kötü yazılmış diyaloglar, yetersiz özel efektler filmin eleştiriler almasına neden olur.¹¹ Çocuk hayaletin, yüzü acemice

¹⁰ Yönetmen Biray Dalkıran, *Altıyazı* dergisinde yayınlanan bir söyleşisinde tam tersine filmin kürtaj konusunda taraf tutmadığını, objektif kaldığını iddia eder (2006: 34).

¹¹ Biray Dalkıran aynı söyleşide (2006:34) filmin dramatik yapısının güçlü olduğunu, efektlerin dünya standartlarında olduğunu, türün gereklerini yerine getirdiğini ve yapılmışlardan farklı olduğunu iddia ederek kendine güvenini sergilerken, eski Yeşilçam yönetmenlerinin kendileriyle ve yaptıkları filmlerle barışık tavrını anımsatır.

boyanmış sevimli bir kız çocuğu olması, filmin korkutma çabasını büyük ölçüde buna dayandırması filmin en ciddi zaafı olarak ortaya çıkar.

2006'da çekilen bir diğer film *Küçük Kıyamet*, Taylan kardeşler ve senarist Doğu Yücel'in *Okul*'dan sonra farklı türleri birleştirdikleri ikinci ortaklıkları olarak dikkat çeker. Film, senarist Doğu Yücel'in de vurguladığı gibi (2006:44) bir korku filminden çok psikolojik gerilim türüne daha yakındır. Dışarıdan mutlu bir evliliği varmış gibi görünen Bilge, yaşanan bir depremde korkarak eşi, çocukları, yeğenleri ve bebeğinin dadasıyla İstanbul'dan uzaklaşır ve Fethiye'de bir villa kiralarlar. Villada ve çevrede Bilge ve ailesi sürekli tuhaf olaylarla karşılaşır. Villanın karşısındaki mezarlıkta hepsi için hazırlanmış mezarlar vardır. Filmin doruk noktası, evin esrarengiz kâhyasının Bilge'nin eşi Zeki'yi hazırladığı mezara gömdüğü sahnede başlar. Film, senaryodan oyunculuğa kadar bütün sinemasal araçları başarıyla kullanarak gerilimi kademe kademe kurar. Finalde ailenin aslında Fethiye'ye hiç gidemediği, hepsinin depremde enkaz altında kaldıkları, Bilge'nin Fethiye'de yaşadığı tüm şeyleri deprem sonrası enkaz altında düşündüğü anlaşılır. *Küçük Kıyamet*, kolektif bilinçaltına yerleşen deprem korkusunu başarıyla işlerken yer yer korku sahneleri barındırsa da temelde başarılı bir psikolojik gerilim filmi olarak dikkat çeker.

2006'nın ilginç yapımlarından biri olan *Gomeda* ise sinema konusundaki kuramsal çalışmalarıyla bilinen Tan Tolga Demirci'nin yönettiği bir ilk filmidir. *Gomeda* M.S. 5. yüzyılda Gomeda adlı bir bölgede yasak ilişki sonucu hamile kalan kadınların mağaralarda ölüme terk edildiğini ve rahimlerinde sıkışan öfkenin bir lanete dönüştüğünü anlatan bir dış sesle başlar. Ardından bir grup genç kamp yapmak üzere ıssız bir bölgeye gelirler. Terk edilmiş bir çadırda buldukları not defterinde Gomeda ile ilgili bilgiler vardır. Başlangıçta film bir *teen-slasher* türünde ilerleyecek izlenimi verir. Ancak anlatı, karakterlerin kâbusları ve düşlerini yansıtan sürreal imgelerle ilerler. *Gomeda* yönetmeni Demirci'nin de vurguladığı gibi bir korku filmi olarak nitelendirilemez. Demirci filmi sipariş üzerine¹² çektiğini vurgulayarak "*Gomeda*'nın aç-

¹² Demirci, yapımcıların kendisini kurguya bile sokmadıklarını belirtir. Bu da yapımcıların korku filmine, genç yönetmenlere yaklaşımlarını gösteren ilginç bir veridir.

mazı şuydu; beş kişi üzerinden bir hikâye yazmam istendi, filmin Kapadokya’da geçmesi istendi (...) Ben bu siparişe kendi dilimi yedirmeye çalıştım” diyerek filmini fantastik-gerilim türü olarak niteler ancak pazarlama kaygısıyla filmin tanıtımının korku olarak yapıldığını vurgular (Yüce, 2007:101).

Hasan Karacadağ’ın yönettiği *Dabbe* ise Türk korku filmleri içinde önemli bir damara dönüşen İslami korku filmleri akımını başlatmıştır. *Dabbe*’yi ve diğer İslami korku filmlerini ayrı bir alt başlıkta incelemek yerinde olacaktır.

İslami Korku Filmleri

İslami korku filmleri tanımını sadece cin, Kur’an, Arapça dualar gibi İslami motifleri kullanan filmleri tanımlamak için kullanmıyorum. Bu toprakların korkusunu yarattığını iddia eden filmlerin, bu toprakların inanç ve mitolojisinden beslenmesinden daha doğal bir şey olmamakla birlikte İslami korku filmleri bunu daha ileri taşıyıp tam bir İslami söylem kurarak inanç, gelenek ve Doğu’yu yücelterek, modernite, pozitif bilimler ve Batı’yı bu topraklara uymayan, eğreti kalan olarak konumlarlar. Genelde bu filmlerde sıkça vurgulanan yaşadığımız dünya ve metafizik dünya ayrımı aslında bir modernleşme projesi olarak Türkiye ve buna karşı çıkan İslami muhafazakâr kitle ayrımını simgeler. İslami korku filmleri gibi bir kategoriden bahsedeceksek Hasan Karacadağ’ın filmleri başı çeker. Hasan Karacadağ, Japonya’da sinema eğitimi gördükten sonra Türkiye’ye dönmüş ve 2006’da ilk filmi *Dabbe*’yi çekmiştir. Karacadağ, *Dabbe* ile başladığı korku filmleri dizisinde çektiği hemen bütün filmlerde İslami söyleme yaslanmış ve bu kesimden de destek görmüştür.¹³ Karacadağ, hemen bütün filmleri yoğun bir

¹³ İslami internet sitesi www.iyibilgi.com (Erişim tarihi 02.05.2009) Karacadağ’ın İslami söyleme sahip sonraki filmi *Semum* için “İşin içine din girdiği zaman, özellikle de bu din İslamiyet olunca bir kısım kalem sahibinin teyakkuza geçmesi doğaldı” ifadesini kullanıyor ve yönetmen Hasan Karacadağ’ın şu sözlerine yer veriyor: “Anlatmak istediğim inançlı bilim ile inançsız bilim arasındaki çizgi. Bilim inançlı olsa ve dua ile tıbbın gerektirdiği teknoloji birlikte uygulanabilse ortaya çok farklı sonuçlar çıkar. Hristiyanlar filmlerinde haçı rahatlıkla kullanıyor; *Semum*’da duanın

eleştiri almasına rağmen gerek röportajlarında, gerek filmde kullandığı ibarelerle eski Yeşilçam yönetmenlerine has bir kendine güven sergilemekten,¹⁴ filmlerini “Bir Hasan Karacadağ Korkusu” olarak sunar-ken, filmlerinde gerçek cin görüntüsü kullandığını, sette garip olaylar yaşandığını iddia etmekten çekinmez.

Karacadağ’ın ilk filmi *Dabbe* İslami korku filmlerinin ilk örneği sayılabilir. *Dabbe*, Amerika’da gençler arasında başlayan bir intihar salgınının Türkiye’ye sıçramasıyla başlar. İzmir’in Selçuk ilçesinde yaşayan Tarık adlı bir genç, dış dünyayla ilişkisini keserek evinden çıkmadan sadece internetle ilgilenir, sonunda da intihar eder. Tarık’ın yakın arkadaşları olan Hande, Cem ve Sema’ya da Tarık tarafından internet üzerinden tuhaf mesajlar gelmeye başlar. Önce mesajlara inanmayan, ardından garip olaylar yaşayıp, tuhaf yaratıklar görmeye başlayan üç arkadaş dehşete kapılırlar. Bu yaratıklar, kişilerin bilinçlerini ele geçirerek onların hayalle gerçeği ayırmalarını engellemekte ve intihara sebep olmaktadır. Bu esrarengiz olaylar üzerinde araştırmalar yapan Hande, ulaştığı bilgileri Komiser Süleyman ile paylaşır. Ona göre, yeryüzündeki tüm ölümleri gerçekleştiren Dabbet-ül Arz isimli bir varlıktır. *Dabbe* bunun için cinleri kullanırken dünyaya internet üzerinden yayılır. Film, bütün karakterlerin cinler tarafından ele geçirilmesiyle oldukça kötümser bir sonla biter. *Dabbe*, diğer Türk korku filmleri gibi iki dünya ayrımını sık sık vurgular. Örneğin cinlerin saldırısına ilk uğrayan yerin, batıya açık, turistik Selçuk ilçesi olması tesadüf değildir. Tarık ve Hande eski Yunan’dan Atatürk’e kadar Anadolu’nun tüm kültürel birikimini yansıtan objelerle dolu bir hediyelik eşya mağazasında çalışırlar. Hande, Tarık’ı merak edip evine giderken bindiği dolmuşta önünde oturan çarşafli kadınla bir tezat oluşturur. Filmde

ve Cevşen’in gücünü görmekte ne sakınca var?” İslamcı sinema eleştirmeni Ali Murat Güven (2009) ise Karacadağ’a desteğini şu sözlerle ifade ediyor: “Hasan kardeşim (...) sakın arkana bakma ve yoluna aynen devam et (...) Ancak şunu da aklının bir köşesine not et lütfen: Ben ve benim sözlerime değer verenler; sonuna kadar arkanda olacağız”

¹⁴ *Dabbe 2*’nin başında “İzlemek üzere olduğunuz film anlatılan olaya tamamen kişisel yaklaşımından ibarettir. Bilinmeyen varlıklara ait yaptığım bu korku yorumu bazı hassas bünyeleri etki altında bırakabilir” yazar.

devlet otoritesini temsil eden komiser Süleyman karısının ölümünden dolayı vicdan azabı ile kıvrınmakta, acz içinde hiçbir şey yapamamış bir anlamda modern Türkiye'nin başarısızlığını sembolize etmektedir. Aynı şekilde televizyonda konuşan psikiyatr aynı acz içinde "Bugün metafizik olayları modern bilimle açıklamakta güçlük çekiyoruz" der. Kamera cinlerin öznel açısına gönderme yaparken diğer karakterleri üst açıdan görüntüleyerek bu acizlik durumunu güçlendirir (Topçu, 2009b:197-198). *Dabbe*, korkutmak için bolca ses ve görüntü efektine dayanan, daha sonra Türk korku filmlerinin alamet-i farikası haline dönüşecek kötü oyunculuk ve kötü diyaloglarla ilerleyen bir filmidir. Filmin birçok sahnesi, başta Zıraman (2013:359-375) olmak üzere birçok kaynakta vurgulandığı gibi *Kairo* (Kiyoshi Kurosawa, 2001) ve birçok Japon korku filmiyle neredeyse kare kare aynıdır. Yine de film, bütün eleştirilere rağmen 540.000 seyirciye ulaşır.

Karacadağ'ın 2008'de çektiği ikinci filmi *Semum* daha baskın bir İslami söyleme sahiptir. *Semum*, zengin işadamı Volkan ve karısı Canan'ın şehir dışında lüks bir sitede bir villa almalarıyla başlar. Ancak bu yeni villa onlara mutluluk değil, felaket getirecektir. Yan villada yaşayan, karısı kaybolmuş tuhaf komşu, aynı şekilde tuhaf bahçıvan ve Canan'ın başına gelen olaylar hayatlarını kâbusa çevirir. Volkan ve Canan, Cumhuriyet'in yaratmaya çalıştığı burjuvazinin ideal birer sembolü gibidirler. Satın aldıkları büyük villa Hollywood filmlerinden fırlamış gibidir. Evlerini Batılı tarzda döşerler, Batılı tarzda yaşarlar. Mizansen bize bu yaşam tarzının ipuçlarını verir. Lüks lokantalarda yemek yerler, köpük dolu küvetlerde banyo yaparlar. Canan garip olaylar yaşamaya başlayınca Volkan olaylara sürekli mantıklı yaklaşmaya çalışır. Her ne kadar Volkan akıl ve mantığa iman etmiş bir cumhuriyet burjuvası olsa da akıl ve mantık, semum gibi bir güç karşısında aciz kalacaktır. *Semum*, Canan'a ilk kez görüldüğünde, Canan ağlayarak "Volkan bana yardım et" der. O sırada ezan sesi duyulur ve yardımın nereden istenmesi gerektiğini bildirir, ancak Volkan bu mesajı almaz ve Canan'ı pozitif bilimden yardım almak üzere psikiyatra götürür. Ancak elbette psikiyatr Canan'a yardım edemez. *Semum*, Canan'ın bedenini ele geçirir ve film *The Exorcist*'den fazlaca ilham alarak ilerlemeye devam eder. Canan giderek kötüleştiği için onu yatağa bağlamak zo-

runda kalırlar. Canan'ın yüzü değişmiştir, kötü kötü bakarak hırlar. Canan'ın psikiyatrı Oğuz onu bir kliniğe yatırmaya karar verir. İtici bir karakter olarak sunulan Oğuz filmde pozitif bilimin temsilcisidir. Ancak bu karakter adeta metafizik karşısında pozitivizmin başarısızlığının sembolü gibi kurulmuştur. Volkan'ın ortağı Ali ise özellikle 1980 sonrası yükselen yeni burjuvaziyi temsil eder. Bu toprakların kültürüyle yoğrulmuştur, inanması gereken şeylere inanır. Ali, Canan'ı bir semumun ele geçirdiğini anlar ve Volkan'ı bir hocadan yardım istemek için ikna eder.

Volkan ve Ali arabayla eski İstanbul sokaklarında ilerler. Volkan'ın villasıyla bu sokaklar Doğu ve Batı kadar zıttır. Adeta bu topraklardaki Batıcılık ve İslami gelenek zıtlığını temsil ederler. Volkan'ın yaşadığı site ne kadar Batıysa bu sokaklar da o kadar Doğu'dur. Araba eski çeşmeler, surlar, kemerler ve binalar arasından ilerler. Mikail¹⁵ hocaların evi de medrese gibidir. Yardımcısı takke takar, kendisi cübbe giyer. Evin içinde hiçbir modern eşya yoktur. Volkan ve Ali Mikail hocayı alarak villaya doğru yola koyulurlar. Anlatı biraz önceki karşıtlığı vurgulamak için eski sokaktan geçen aracın görüntüsünü ağaçlar arasındaki sitedeki villaların görüntüsü ile bağlar. Mikail yatağa bağlı Canan'ın yanına gider ve semuma Arapça hitap ederek "Çık dışarı ya semum" der.¹⁶ Canan'ın içindeki semum odanın içinde büyük bir rüzgâr yarattığında Mikail cebindeki Kur'an'a sarılır. O sırada psikiyatrı Oğuz, Canan'ı kliniğe götürmek üzere ambulansla gelir. Anlatı burada mizansen ve diyaloglarla kaba bir şekilde safları ayırır ve kendi safını belli eder. Saflardan biri bilim ve akıldır, diğeri ise İslam. Doktor Oğuz siyah giymiştir, Mikail ise beyaz. Mikail doktora: "Bak doktor bilim elbette bir gerekliliktir ama insan bir şeye inanmadan asla yaşayamaz. Bilim kadar din de bir ihtiyaçtır. Neden ayrımcılık yapıyorsun?" der. Mikail semumla mücadele etmeye başlar. Bu sırada doktor perişan bir şekilde dışarıda oturur ve korkuyla içeriden gelen sesleri dinler. Mika-

¹⁵ Mikail, İslam inancında evrenin düzeninden sorumlu olan, refah ve huzur getirmekle görevli dört büyük melekten biridir. İsmi sembolik anlamı dikkat çekicidir.

¹⁶ Bu sahneden itibaren *Semum*'un birçok noktada *The Exorcist*'den esinlendiği aşikârdır.

il Hoca ise semumun meydan okumasını kabul eder ve cehennemde onunla ve diğer semumlarla mücadele eder. Mücadele sırasında Allah'tan yardım isteyen Mikail'e istediği yardım gelmekte gecikmez. Yeşil bir nur halesi Mikail'i korur ve Mikail Hoca yeşil nurun yardımıyla semumu yok eder. Canan kurtulduktan sonra Doktor Oğuz mahcup bir biçimde arabaya biner ve Mikail'e kaçamak bakışlar atar. Anlatı doktoru olayın sonuna kadar orada tutarak, doktorun Mikail'in (ya da İslam'ın) zaferiyle yüzleşmesini sağlamıştır (Topçu, 2013:356-357).

Alper Mestçi'nin yönettiği 2007 yapımı *Musallat* da, yönetmeni-nin Karacadağ'ın aksine İslamcı bir kimliğe sahip olmamasına rağmen İslami bir söyleme sahiptir. *Musallat* filmde de sık sık vurgulandığı gibi imkânsız bir aşkı anlatır. Güzel bir kız olan Nurcan, nişanlısı Suat ve Nurcan'a âşık olan cin bu aşk üçgenini oluştururlar. Ancak farklı bir okuma ile anlatının imkânsız aşk olarak Batı uygarlığı ve onu referans alan Türk modernleşmesi ile İslam'a dayanan geleneksel Türk toplu-munu ele aldığı görülebilir. Film Suat'ın çalışmaya gittiği Almanya'da başlar. Berlin tren garının alt açıdan çekilmiş metal ve camdan oluşan modern yapısı, ardından Berlin zafer anıtı (elinde haç tutan bir melek), mitolojik kahramanlarla süslü bir çeşme ve fondaki çan sesi fil-min Batı uygarlığını nasıl gördüğünü özetler: gelişmiş ve Hristiyan ama bize yabancı, kısacası başka bir dünya. Suat Almanya'ya alışamamıştır ve Nurcan'ı çok özlediğini söyler. Ancak Suat'ın alışamamasın-daki temel neden duyduğu özlem kadar, ona yabancı gelen ülke ve kül-türdür. Suat'ın evinde televizyon daima açıktır ve sürekli Almanca ko-nuşan spikerin sesi duyulur. Böylece dil de Suat'ın yabancılaşmasını ifade eden bir araç olur. Suat iş çıkışı sıkıntılı bir şekilde dolaşırken Berlin'in sembol yapıları, 14. Yüzyıl çan kulesi ve modern TV kulesi birkaç planda sürekli görünür. Özellikle bu yapıların alt aç çekimleri Suat'ı eziyor gibidir. Çan kulesi Almanya'nın Hristiyan geçmişini, TV kulesi ise bugünkü gelişmişlik düzeyini sembolize eder ve ikisi de Su-at'ın oradaki "yabancılık" duygusunu güçlendiren görsel birer motif iş-levi görürler. Suat sürekli Nurcan ile ilgili kâbuslar görür ve Türkiye'ye dönmeye çalışır ama adeta görünmeyen bir şey onu engellemektedir. Suat'ın yaşadığı olaylar arttıkça giderek daha garip davranmaya başlar. En sonunda iş yerinde bayılınca arkadaşı Metin onu doktora götürür.

Suat MR'a girer. MR cihazının bilim-kurgu filmlerinden fırlamışçasına modern yapısı iki ayrı dünya vurgusunu güçlendirir. Ancak Batının modern tıbbi Doğunun metafizik sıkıntısına elbette çare olamaz. Suat MR'da şiddetle sarsılmaya başlar. Oysa kontrol odasındakiler monitörde onu sakın bir şekilde yatarken görmektedirler. Bilim sahibi Batılılar, ya da Batı bilimi onun sıkıntısını göremez. Anlatı onu ancak İstanbul'da gideceği Hacı Burhan gibi "ilim" sahiplerinin görebildiğini vurgular. Metin, sonunda onun Türkiye'ye dönmesi gerektiğine karar verir. Kamera kilisenin çan kulesinden yukarı doğru yükselirken çanlar çalmaya başlar. Kamera daha sonra bulutlardan aşağı inerken minareyi görürüz ve ezan sesi duyulur. Bu şekilde anlatı iki farklı evren arasında geçiş yapar. Bu geçişin kilise ve camii aracılığıyla yapılması anlatının bu iki farklı evreni sadece Almanya ve Türkiye değil, Batı ve Doğu, Hristiyanlık ve İslam olarak gördüğünü ifade eder.

Musallat'ın ilk bölümü yabancılaşma kavramıyla özdeşleştirilebilirse ikinci bölüm de geleneğin "aşinalığıyla" özdeşleşir. Suat, İstanbul'da kendini çok daha iyi hisseder. Kâbuslarla, krizlerle karşılaşmaz. Bunda Hacı Burhan'ın duaları kadar, bu aşinalık duygusunun, kendi topraklarında olmanın rahatlığı da vardır. İstanbul'da geçen ikinci bölümde baştaki varsayımımıza uygun olarak anlatı, Doğu ve Batı'yı keskin çizgilerle ayırmaya devam eder. Almanya'nın tersine, İstanbul'da modernlikle ilişkilendirilebilecek hiçbir yapıyı görmeyiz. Anlatının Almanya ile ilişkilendirdiği uzam ne kadar Batıysa, İstanbul'la ilişkilendirdiği uzam da o kadar Doğudur. Camiler, tarihi dokulu yapılar, mütevazı bir otel İstanbul'daki uzamı oluşturur. Suat'ın derdine çare bulmak üzere geldiği Hacı Burhan eski bir mahallede, ahşap, geleneksel bir İstanbul evinde oturur. İyi niyetle Suat'a yardım etmeye çalışır ve bu yardımı için para almaz. Türk sinemasında genelde birkaç örnek dışında din adamları yobaz, çıkarıcı ve dini kazanç aracı olarak kullanan figürler olarak gösterilirlerdi. *Musallat* bu klişeyi İslami filmlerde çok kullanılan başka bir din adamı klişesiyle değiştirir, sevgi dolu, bilgisini Allah rızası için kullanan din adamı. *Musallat* da tıpkı *Semum* gibi ilginç bir şekilde hocanın para almayacağına özellikle vurgu yapar. Hacı Burhan, Suat'a bir muska yazar. Hacı Burhan muskayı verirken: "Bana gelenlerin iman etmesi gerekiyor. Bilgi ile iman bir yere kadar

birlikte gidiyor, bir yerden sonra yolları ayrılıyor. O zaman derdine çare neyse o yola gidersin” der. Hacı Burhan’ın bu sözleri Türk toplumunun modernleşmenin ilk yıllarından bu yana karşı karşıya olduğu çıkmazı ifade eder ve modernlikle dinin tercih edilmesi gereken iki zıt kutup olduğunu vurgular.

Hacı Burhan, Suat’a bir cinin musallat olduğunu anlar. Filmin ikinci bölümü Suat’ın ve diğer karakterlerin, üçüncü bölümde açıklığa kavuşacak cinin gazabı yüzünden ölümü ile sona erer. Hacı Burhan Suat’ı kurtaramaz, çünkü Suat muskasını çıkararak “tedbirsiz yakalanmıştır” ve bunun sonucu cin tarafından çarpılarak ölür. Bu sahnenin de gösterdiği gibi muska, yabancı korku filmlerindeki haçın işlevini üstlenir. Yabancı korku filmlerinde haç özellikle vampirlere karşı koruyucudur ve bir nedenle haçını çıkaran karakter kaçınılmaz bir şekilde vampir ya da doğaüstü yaratığın saldırısına uğrar. Suat da banyoya girerken muskasını çıkarır ve cin tarafından çarpılır. Hacı Burhan ve Metin, Suat’ı doğduğu topraklara gömmek üzere götürürler. Suat’ın gömülmesinin ardından Metin, Burhan, Burhan’ın oğlu ve gelini de dâhil olmak üzere tüm karakterler cin tarafından çarpılırlar. Sadece Burhan yaralı olarak kurtulur ve filmin başındaki satırları yazarak bize olayları açıklamaya başlar. Üçüncü bölüm aslında bir geriye dönüştür ve olayları en başından anlatır. Cin, Suat’ın nişanlısı Nurcan’a henüz küçük bir kızken âşık olmuştur. Daha sonra Suat’ın Almanya’ya gitmesini sağlamış ve Suat’ın kılığına girerek Nurcan ile evlenmiş ve onunla birlikte köyde yaşamaya başlamıştır. Bu arada da Suat’ın Almanya’dan dönmesini engellemeye çalışır. Suat’ın Almanya’da yaşadığı olayların nedeni budur. Bu arada Nurcan, Suat zannettiği cinden hamiledir. Nihayet Nurcan doğum yapar, ancak bebek, yarı insan yarı cin bir yaratıktır. Doğumu yaptıran ebe kadınlardan biri paniğe kapılıp “İnsan değil bu” diyerek bir makasla bebeği öldürür. Suat kılığındaki cin, öfke ve nefretle çıldırır. Suat ve diğerlerini öldürmesinin nedeni budur. Film, Hacı Burhan’ın şu sözleriyle sonlanır “Çok büyük bir aşkı ama yanlıştı.”

Musallat’ta anlatının temel vurgusu farklı dünyalardan, farklı evrenlerden olan cin ile insanın aşkıdır ve bu nedenle yanlıştır. Anlatı-

daki iki farklı evren sadece cinin yaşadığı boyut ve yaşadığımız dünya değildir, filmè göre ait olmadığımız modern Batı ve ait olduğumuz geleneksel Doğu da en az onun kadar farklıdır. Filmin sonundaki doğumda ortaya çıkan bebek de bu vurgunun son noktasıdır. İki farklı evrenin birleşmesinden ancak bir ucube doğar ve felaketle sonuçlanır. Film bu şekilde okuduğumuzda, bu ucube, taklit ettiği Batıya asla ait olmayacak Türk modernleşmesidir (Topçu, 2013:353). *Musallat*, muhafazakâr söylemine rağmen, senaryo, diyaloglar ve özel efektler açısından o güne kadar çekilenler içindeki en başarılı korku filmi olarak dikkat çeker.

Bu arada Hasan Karacadağ da boş durmaz ve İslami korku filmleri serisine 2009'da gösterime giren *Dabbe 2* ile devam eder. Film ceylan derisinden bir parşömene –nedense Latin harfleriyle- yazılmış bir metni davudi bir sesin yaklaşık 3 dakika boyunca okuduğu ağdalı cümlelerle süslü bir girişle başlar ve sonuç olarak kıyamet habercisi “Dabbe'tül Arz”dan kaçış olmayacağını anlatır. Bu filmde de Karacadağ artık alametifarikası haline gelen, Japon korku filmlerinden aşına olduğumuz, kendiliğinden açılan televizyon ekranlarındaki tuhaf görüntüler, cep telefonlarıyla iletişim kuran doğüstü varlıklar, bolca görüntü ve ses efektleri, üzerinde fazla düşünülmemiş senaryo ve çok kötü oyunculukları tekrarlar. *Dabbe 2*, neredeyse tek mekânda, İstanbul dışındaki bir evde geçer. İlhan, ikinci eşi Melis'le bu evde yaşamaktadır. İlhan'ın kızı Funda ve arkadaşları eve ziyarete gelirler. *Semum*'da olduğu gibi *Dabbe 2*'de de Karacadağ yine bir burjuva ailesine odaklanır. Evde esrarengiz olaylar olur, siyah bir duman görünür. Dışarıda kıyamet kopmaktadır. Televizyonda alevler içindeki İstanbul'u izlerler. Karacadağ, bu filmde senaryo ve karakter gelişimi namına hiçbir çaba göstermemiştir. Film boyunca sürekli içeri duman dolar, karakterlerin üstünden uçar, gezinir, garip sesler duyulur, karakterler çılgılık atar ve “Bu ne ya! Napıcaz şimdi ya!” şeklinde konuşurlar. Karacadağ, *Semum*'da yararlandığı *Exorcist*vari bedenini ele geçirilmesi temasını bu filmde de kullanmaya devam eder. Funda'nın arkadaşı Ece'nin bedeni o yaratık-duman tarafından ele geçirilir. Yüzü değişir. Sonra *Evil Dead*vari şekilde Funda'ya sıra gelir. Ece zombi gibi bir yaratığa dönüşmüşken, Funda biraz çılgılık attıktan sonra ölür. Sonunda İlhan “Allah'ım

neden bize acı çektirdin? Neden bizi terk ettin? Sana inanmıyorum, sana inanmıyorum” diye inanmadığı varlığa seslenerek kendi içinde çelişkili bir tirat attıktan sonra duman hepsini kaplar ve film biter. *Dabbe 2*, ilk iki filmine göre daha az İslami söyleme sahiptir. Film, açık ara serinin en kötüsüdür ve *Dabbe*’nin gişe başarısı henüz tazeyken bundan yararlanmayı amaçladığı izlenimi verir.

Furya Devam Ediyor

Türk sineması düşük bütçe-iyi gişe formülünün cazibesıyla korku filmlerine devam eder. 2009’dan itibaren hepsi sinemada gösterim şansı bulamasa da her sene beş ya da altı korku filmi çekilir. 2009 düşük bütçeli korku filmlerinin yılı olur. Bu yıl çekilen filmlerden Özgür Selvi’nin yönettiği *Cin Geçidi* vizyona bile giremez. Filmin maddi sıkıntılardan dolayı tamamlanamadığı, oyuncuların bile filmi izleyemediği basına yansır (http://www.sabah.com.tr/Gunaydin/KulturSanat/2009/12/16/cin_gecidi_aylardir_vizyon_gunu_bekliyor). Aynı yıl Cem Akyoldaş’ın yönettiği *Konak*, üç kız, üç erkekten oluşan üniversite öğrencisi bir grubun okul projesi için gittikleri Beypazarı’nda bir konakta mahsur kalmalarını anlatır. Altı genç pencereleri demir perdelerle kapanan konakta neler olduğunu anlamaya çalışırlar. İçeride bir de maskeli, eli bıçaklı bir saldırgan vardır. Film, Hollywood’un çok sayıda çektiği, gençlerin birer birer bıçaklı bir katil tarafından öldürüldüğü bir *teen-slasher* formatında gelişeceği izlenimi verir. Ancak gençler fiziksel zarar görmelerine rağmen –birisinin yüzü yanar, içlerinden biri iğdiş edilir- kapının açılmasıyla ölmeden konaktan kurtulmayı başarırlar. Filmin sonunda yaşananların gruptan bir erkeğin tecavüz ettiği¹⁷ kız arkadaşlarının annesinin -kült *slasher* serisi *Friday the 13th*’de olduğu gibi- tuzağı olduğu anlaşılır. Film, yönetmeni Cem Akyoldaş’ın İslamcı kanal TGRT kökenli olmasına rağmen, herhangi bir İslami mesaj içermediği gibi, erotizm dozu da yüksektir. İçlerinden hiçbirinin ölmemesi, filmi gerilim türüne daha yakın kılar. *Konak* da diğer birçok

¹⁷ Tecavüz sahnesi, 80’lerin Nuri Alço’lu Türk filmlerini anımsatacak şekilde “dejener gençlerin” katıldığı bir partide içkiye atılan uyku hapı ile gerçekleşir.

Türk korku filmi gibi kötü oyunculuklar, mantık hataları, senaryodaki boşluklardan mustarıptır. 2009'da çekilen bir başka düşük bütçeli, gösterime girmeyen film Fırat Gürsoy'un yönettiği *Karanlıktan Karanlığa*'dır. Almanya'dan gelen bir grup Türk gencinin deniz kenarında kamp yapmasıyla başlar film. Filmin ilk 50 dakikasında neredeyse hiçbir şey olmaz. Ardından *teen-slasher* formatına uygun biçimde teker teker öldürülmeye başlanırlar. Filmin sonunda katilin içlerinden biri olduğu anlaşılır. *Karanlıktan Karanlığa*, video olarak çekilmiş, amatör ötesi oyunculuk, mizansen ve diyaloglarla ilerlemeye çalışan Z sınıfı denebilecek bir yapımdır. Filmin gösterime girdiğine dair herhangi bir bilgi yoktur.

Bir başka genç yönetmen Arkin Aktaş da sinemaya korku filmi çekerek başlayan yönetmenler kervanına katılır. 2010'da çektiği *Üç Harfliler: Marid* adından da anlaşılabilceği gibi yine cin temasını işleyen bir filmidir. Çocukluğunda ablası ve arkadaşlarının çağırıldığı cin tarafından bedeni ele geçirilen Ayla, hoca ve dua gücüyle kurtulduktan sonra, aradan yıllar geçer ve Ayla'yı olayı bir psikiyatra anlatırken görürüz. Cin yıllar sonra Ayla'ya tekrar musallat olur. Cinin dönüşünün nedenini anlatı açıklamaz ancak Ayla'nın çalışan, modern bir kadın olması tek olası neden gibi görünmektedir. Ayla ve kocası Cem, parasal olarak rahat bir hayat süren bir çifttir. Ayla küçükken kendisini kurtaran hocanın hiç yanından ayırmamasını tavsiye ettiği muskayı kaybedince yeni bir muska yazması için Cem başka bir hocayı eve çağırır. Arkadaşları Meltem ve Serkan'ı da davet ederler. Serkan olayı ciddiye almamaktadır. Dört arkadaş evde hocayla buluşurlar. Bu arada film, gerilimi Japon korku filmlerden fırlamış gibi görünen küçük bir kızın sürekli görünmesiyle yükseltmeye çalışır. Hoca, *Semum* ve *Musallat*'ın aksine hizmetinin karşılığında yüklü bir para alır. Ancak anlatı bu nedenle muskanın koruyucu olmadığını ima eder ve Ayla hariç hepsi cin tarafından çarpılır ve ölürler. *Üç Harfliler: Marid* aslında Hasan Karacadağ'ın filmlerinin izinden giden, üstüne hemen hiçbir şey koymayan bir filmidir. Benzer şekilde bolca ses efektleri, kameranın önünden geçen gölgeler, inandırıcılığı olmayan karakterler, cinin özel açısını temsil eden bozulmuş görüntüler, cinlere inanmayan ama sonunda cezalandırılan modern tiplerle adeta bir Karacadağ filmi izler

gibi yizdir. Yönetmen Aktaç filmin başına ve sonuna başka bir kadın oyuncuyu Ayla olarak konuşturarak filmin gerçek bir olayın yeniden canlandırılması olduğunu ima eder. Ancak bütün çabalara rağmen film korkutmayı başaramaz. *Marid*, İslami söyleminde de Karacadağ'ı izleyerek parayla kirlenmemiş muskanın ve Kur'an'ın koruyuculuğuna vurgu yapar.

Araf'ın yönetmeni Biray Dalkıran 2007'de çektiği bir melodram olan *Cennet*'den sonra *Cehennem* (2010) ile korku türüne dönüş yapar. *Cehennem*, Türk sinemasındaki ilk üç boyutlu (3D) filmi olarak ilan edilmiş ve İspanya'dan gelen teknik ekibin desteğiyle çekilmiştir. Film, bir moda fotoğrafçısı olan Ahmet'in terk edilmiş bir mum fabrikasında yaptığı çekimden sonra tuhaf olaylar yaşamasıyla başlar. Babası da eskiden oranın müdürlüğünü yapmıştır. Garip olaylar giderek artar. Kendisini aldatan karısının yanarak ölümünden sonra Ahmet bir medyum aracılığıyla yıllar önce mum fabrikasının sahiplerinin engelli çocuklarından utandıkları için onu yakarak öldürdüklerini öğrenir. Çocuğun hayaleti hem insanlardan, hem de kendi anne babasından intikam almak istemektedir. Biray Dalkıran, *Cehennem*'de ne yazık ki *Araf*'ın düzeyine bile ulaşamaz. Oyunculuk, diyaloglar birçok Türk korku filminde olduğu gibi sorunludur¹⁸ ancak kamera açıları ve mizansenlerin acemiliği de filme bir öğrenci filmi havası verir. Senaryo mantık hataları ve boşluklarla doludur. Ahmet'in eski karısının küçük hayaletin kız kardeşi olduğu ortaya çıkar. Filmin sonunda eski karısının fabrikada Ahmet'i elleri bağlı bir şekilde küçük hayalete teslim etmesinin nedeni anlaşılmaz. Özel efektler acemicedir. Türk korku filmi yapanların *Lost*'dan esinlenerek kullandıkları siyah duman yine başrolde. Genelde 3D filmlerin tüm enerjilerini görselliğe vererek içeriği boşladıkları tüm dünyada kabul gören bir düşüncedir. Ancak *Cehennem* bunun da ötesine geçerek kamera, ışık, senaryo, oyunculuk gibi tüm sinemasal araçlara boş vererek tamamen 3D'ye odaklanmış görünmektedir.¹⁹

¹⁸ Duvar da kendiliğinden Arapça yazılar belirir. Ahmet'in tepkisi "Bu yazılar normal yazılar değil" olur.

¹⁹ Filmi üç boyutlu değil, DVD kopyasından iki boyutlu izlediğimi vurgulayarak gelen internetteki eleştirilerden 3D olarak da seyirciyi tatmin etmediğini söyleyebilirim.

2010'un ilginç yapımlarından biri de bir korku-komedi²⁰ denemesi olan *Ada: Zombilerin Düğünü*'dür. Murat Emir Eren ve Talip Ertürk'ün birlikte yönettikleri *Ada*, Türk korku filmleri içinde "buluntu film" (*found footage*)²¹ formatını kullanan ilk yapımdır. Hollywood'da *Blair Witch Project*'le (1999) başlayan ve bizzat Hollywood tarafından başta *Paranormal Activity* (2007) olmak üzere *Rec*, *Cloverfield* gibi bir-biri ardına çekilen filmlerle suyu çıkarılan buluntu görüntü formatı kısa sürede bir alttüre dönüşmüştür. *Ada: Zombilerin Düğünü*, adından da anlaşılabilirliği gibi korku unsuru olarak zombileri kullanır ve bu açıdan Türk korku filmleri içinde tektir. Film bir grup gencin, bir arkadaşlarının düğününe katılmak üzere Büyükkada'ya gitmeleriyle başlar. Düğünde zombiler insanlara saldırmaya başlar ve gençler bu durumdan kurtulmaya çalışır. Buluntu film formatına uygun olarak zombilerin nereden çıktığı filmde açıklanmaz. Film sadece gençlerin kurtulma mücadelesine odaklanır ve yine türün formatına uygun olarak umutsuz bir açık sonla biter. Gençlerin çoğu zombilerin kurbanı olur. Son kalan ikisi kurtuluş umuduyla yetkililerin toplanma yeri olarak duyurduğu iskeleyle gelirler ancak onları kurtarmaya kimse gelmemiştir. *Ada*, makyaj, özel efekt gibi konularda buluntu görüntünün avantajlarından yararlanır. Sallanan kamera, doğal olarak profesyonel çerçeve olmaması, ölümün kadraj dışında, kameradan uzakta ya da karanlıkta yaşanması filme gerçeklik etkisi katarken teknik ekibi de makyaj, efekt konusunda oldukça rahatlatır. *Ada*, komediyi büyük ölçüde gençlerin küfürlü diyaloglarına ve sevimli ama beceriksiz tek bir karaktere yük-

²⁰ Korku-komedi türünde çekilen başka filmler de vardır. *Hababam Sınıfı 3,5*, (Yönetmen Ferdi Eğilmez, 2006), *Kutsal Damacana* (Yönetmen, Kamil Aydın-Ahmet Yılmaz, 2007), *Kutsal Damacana İtmen* (Yönetmen Korhan Bozkurt, 2010), *Kutsal Damacana 3: Dracoola* (Yönetmen Korhan Bozkurt, 2011) ve oldukça amatör, yerel bir deneme sayılabilecek *Kırokula Vampir Muğla'da* (Yönetmen Mustafa Kara, 2011) bu alttüre giren filmlerdir.

²¹ *Found footage*, bir olayın gerçekleştiği anda kaydedilen görüntülerinin daha sonra bulunmasıyla yapıldığı iddia edilen, bu şekilde farklı bir gerçeklik etkisi yaratmaya çalışan film türüdür. Sallantılı, elde taşınan kamera, amatör kamera kullanımından kaynaklanan profesyonel almayan kamera açıları, ters ışık, grenli görüntüler gibi özellikler taşır. Düşük bütçeli korku filmleri için ideal bir tarza dönüşmüştür.

lerken formatın gereklerini büyük ölçüde yerine getirmeyi başarır ancak gişede başarı sağlayamaz.

Musallat'ın yönetmeni Alper Mestçi'nin ikinci filmi *Musallat 2: Lanet* 2011'de gösterime girer. Filmin adı *Musallat*'ın devamı olduğu izlenimi verse de *Musallat 2*, yeni karakterlerle bambaşka bir öykü anlatır ancak korku unsuru yine cinlerdir. Filmin adının bu şekilde konması ilk filmin başarısından yararlanmayı amaçlayan ticari bir yaklaşım olarak düşünülebilir. Mestçi, bu filmde Türk korku filmlerinin çoğunun yaptığı gibi iyi eğitilmiş, iyi bir gelire sahip, modern bir aileye odaklanır. Ailenin kızı Elif üniversite öğrencisidir, hemen her Türk korku filminde olduğu gibi geceleri kâbuslar görür, tuhaf olaylar yaşar. Anne ve babasının bir kazada ölmesinden sonra onların gerçek anne ve babası olmadığını öğrenir ve gerçek ailesini bulmak üzere evlatlık verildiği köye gider. Mestçi ilk filmde olduğu gibi bu filmde de olayın nasıl gerçekleştiğini geriye dönüşle anlatmayı tercih eder. Elif'in anne ve babası çocuk sahibi olmayınca bir büyücüden yardım istemiş ve cinlerin yardımıyla Elif doğmuştur. Ancak cinler çocuğu geri istemiş ve alamayınca bütün aile cinlerin gazabına uğramıştır. Filmin sonunda Elif'i doğduğu evde, büyücü kadının kucagında ninni dinlerken görürüz. Mestçi ilk filmde olduğu gibi bu filmde de iyi bir senaryo, başarılı oyunculuklar ve diyaloglar, yerinde kullanılan özel efektlerle iyi bir korku filmi örneği verir.

2011'de gösterime giren bir başka korku filmi, Erdoğan ve Erkan Bağbakan'ın birlikte yönettiği *Karadedeler Olayı*'dır. Film, yine bir cin öyküsünü "buluntu film" formatında anlatır. Filmin başında "Bu film bir olayın anatomisidir. Olayın geçtiği yer ve kişilerin isimleri gizli tutulmuştur" yazarak buluntu film türünün sıkça kullandığı "Bunlar gerçek" iddiasıyla korkutuculuğu beslemeyi amaçlar. Hatta yapımcılar daha da ileri giderek basın duyurusunda filmin bir belgesel olduğunu iddia ederler.²² 1989'da bir köyde yaşandığı iddia edilen olayları anlatan

²² Beş aydır sinemalarda fragmanı yayınlanan "Karadedeler Olayı" isimli belgesel film projesi Ağustos ayı içerisinde tamamlanacaktır. 2 yıl önce ekibimize ulaşan bilgi, belgeler ve 3 adet VHS bandın incelenmesi neticesinde yapımına başlanan bu belgesel film, karşılaşılan birçok hukuksal engelle, belgeselde anlatılan olayla birinci dereceden ya da dolaylı şekilde ilgisi bulunan kişilere, bu kişilerin varislerine ve dönemin

film o dönem gazete kupürlerini de haber programı formatında yansıtarak bu duyguyu güçlendirmeye çalışır. Filmin baştan sona buluntu filmlerle ve röportajlarla ilerler. Bir köyde köylülerin cinler gördüklerini iddia etmeleri gazetelere yansımış, bir gazeteci de köye giderek olayı araştırırken video kaydı yapmıştır. Daha sonra gazeteci ortadan kaybolur. Filmde üç kaset vardır. Birinci kaset, gazetecinin köyde yaptığı kayıttır. Burada kamera köyde amaçsızca gezer, gazeteci cinleri gören köylülerle konuşur. Bazen duyduğu sesler kameraya yansısı da herhangi bir şeye şahit olmaz. İkinci kaset gazetecinin Jandarma'daki sorgu kasetidir. Gazeteci köyden ayrılırken kamerasını 14 yaşında bir çocuğa bırakmış, birkaç gün sonra çocuk ve ailesi ölü bulunmuştur. Jandarma bunun üzerine gazeteciyi sorgular. Ancak bu sorgu kaseti de anlatıya hiçbir şey katmaz. Arada kaybolan gazetecinin kız kardeşi ile haber programlarının kullandığı teknik olan siluet aydınlatma ile röportaj yapılır. Üçüncü kaset gazetecinin kamerayı bıraktığı köylü çocuğun köyde yaptığı kayıtlardır. Bu kasette çocuğun kırsal alanda gezinirken bir şey tarafından sürüklendiğini görürüz ancak onu sürükleyen şey görünmez. Daha sonra kamera tekrar bir şey olmamış gibi gezinir. Karşıdan gelenlerin diyaloglarından çocuğun tekrar kamerayı ele aldığını anlarız. Akşam yemeği yenirken çocuk tüfeği alır ve ailesini katleder. Anlatı çocuğun cinler tarafından ele geçirildiğini ima eder. *Karadedeler Olayı*, *Ada: Zombilerin Düğünü* gibi buluntu film formatını kullanır ancak teknik olarak *Blair Witch Project*'e daha yakındır. Film sallantılı kamera, flu ve grenli görüntüler, araya giren röportajların gerçeklik etkisi yaratmasından medet umar. Ancak tüm çabasının sonucunu zayıf finaline yüklediği için başarılı olmaktan uzaktır.

2011'de gösterime giren ilginç bir film ise Serkant Yaşar Kutlubay'ın yönettiği *Mühürlü Köşk*'tür. *Mühürlü Köşk*, Serkant Yaşar Kutlu-

arşivlerine ulaşmanın zorluğuna rağmen nihayet tamamlanma aşamasına gelmiştir. Kamuoyuyla paylaşılması gereği görülen bu olaya, 2 yıl süren yapım aşamasının hiçbir döneminde ticari bir film gözüyle bakılmamış ve bu tür bir lansman yapılmamıştır. 2011 yılının başından itibaren başlayan süreç bir bilgilendirme sürecidir. "Karadedeler Olayı" belgesel bir filmidir, bu nedenle de sinemalarda gösterilen diğer filmler gibi oyuncu, profesyonel fotoğraflar ve orijinal müzikler gibi unsurları barındırmaktadır (http://karadedelerolayi.net/files/karadedeler_olayi_hakkinda.pdf).

bay'ın gösterime giren ilk filmi olmasına rağmen, öncesinde yönetmen *Hepiniz Öleceksiniz* (1999), *Kanlı Hafta Sonu* (2002), *Kanlı Orman* (2009), *İblis: Cadı Kanı* (2010), *Doku* (2012), *Ruhani* (2012) gibi birçok korku filmi çekmiş görünmektedir. Bu filmlere ulaşma imkânı olmadığı için bunların ne kadarının tamamlandığı, hangi mecralarda gösterime girdiği bilinmemektedir. Ancak bunların erotizm dozu yüksek, aşırı düşük bütçeli video yapımlar olduğu varsayılabilir. *Mühürlü Köşk* de bu özellikleri taşımaktadır. Film, biri kadın, ikisi erkek üç soyguncunun polisten kaçarken sığındıkları bir köşkte başlarından geçenleri anlatır. Filmde tuhaf karakterler, vampirler ve tabii ki siyah duman cirir atar ve soyguncular teker teker cezalandırılırlar. Filmde, Karacadağ'ın filmlerine rahmet okutacak düzeydeki oyunculuklar, özel efektler vardır. Senaryosu ise mantıksızlıklar ve boşluklarla doludur. İlginç olan bu düzeyde bir filmin tam 87 kopyayla gösterime girmesidir.

Hasan Karacadağ, *Dabbe* serisine 2012'de de *Dabbe: Bir Cin Vakası* ile devam eder. Bu filmde de cin motifini kullanan Karacadağ bu kez "buluntu film" formatını keşfeder. Uzakdoğu'dan Hollywood'a kadar korku sineması tarihini yağmalayan Karacadağ'ın bu formata ilgisiz kalması beklenemezdi. Karacadağ'ın odağında yine "Beyaz Türkler" vardır. Ceyda ve Sinan, kızları Burcu'yla havuzlu bir villada yaşayan, modern bir çifttir. Ceyda'nın uyurgezerlik sorunu için psikiyatrin tavsiyesiyle evin her yerine kamera yerleştirilir. Ayrıca Sinan da elinde kamera sürekli çekim yapar. Uyurgezerlik sorunu büyüyen Ceyda, giderek saldırganlaşır ve çevresine zarar vermeye başlar. Sonunda bir hoca evlerinde çalışan kadının Ceyda'ya bir büyü yaptırdığını ve bu büyüyle cinlerin ona musallat edildiğini keşfeder. Sonunda büyüyü yaptıran kadın, büyüyü bozmaya çalışan hoca, hatta küçük kız dâhil tüm karakterler cinler tarafından öldürülürler. Sadece Ceyda içindeki cinle birlikte hayatta kalır. Film, yaklaşık ilk bir saatindeki düşük temposuyla Karacadağ'ın önceki filmlerinden aşına olunan kameranın ani görüntü atlamaları ve ses efektleriyle korkutmayı amaçlar. Ancak Sinan'ın arkadaşı yakındaki cinlerin bastığı söylenen terk edilmiş köye gittiği sahneden sonra tempo hızlanır. Filmin finalindeki gecekondu sahnesi de başarılı bir çevre düzenlemesi ile gerçekçi bir etki yaratmayı başarır. Bu filmin, serinin diğer filmlerine göre daha başarılı olmasının temel sebebi yönet-

menin ilk kez her taraftan çıkan CGI yaratıkları ya da dumanlar yerine görünmeyen bir varlıkla korkutmayı tercih etmesidir. Ancak Karacadağ, bu filmde de geleneğini bozmaz ve tanınmamış oyuncuların kötü oyunculuklarıyla devam eder. Mantık hataları bu filmde de fazlasıyla göze çarpar. Örneğin Sinan ve Ceyda'nın arkadaşları villada cinler tarafından duvardan duvara fırlatılmalarına rağmen bir şey yokmuş gibi beklemeye devam ederler. Filmdeki ilginç bir nokta da büyüü bozmaya çalışan hocanın da ölmesidir. Burada yönetmen *Marid*'de olduğu gibi hocanın yaptığı büyü bozma için para aldığını göstererek bir anlamda onun cezalandırılmasını sağlar. Filmin promosyonu için Karacadağ yine türün ilk örneği sayılabilecek *Blair Witch Project*'in taktiğini kullanır ve Ceyda T. vakasının gerçek olduğunu, filmde gerçek cin görüntüsü kullandığını iddia eder. Filmin başına da bu izlenimi güçlendirmek için tıp raporları, ses kayıtları koyar. *Dabbe: Bir Cin Vakası*, içerdği sorunlara rağmen, Karacadağ'ın filmleri içinde en başarılı olanıdır.

Melikşah Altuntaş tarafından yönetilen *Görünmeyenler*, 2012'de çekilen bir başka buluntu görüntü (*found footage*) alttüründe bir filmidir. Filmin neredeyse yarısı boyunca yeni bir eve taşınan bir ailenin el kamerasıyla çektiği sallanan görüntüleri izleriz. Ardından aile küçük kızlarının vücudundaki izlerden şüphelenerek eve güvenlik kameraları yerleştirir. Filmin devamında güvenlik kameraları ve el kamerası görüntüleri birlikte ilerler. Çiftin küçük kızı Merve'nin hayali arkadaşı, kendiliğinden açılan kapılar, araya giren bulanık görüntülerle ses efektleri gibi klişe unsurlarla gerilim yaratmaya çalışan *Görünmeyenler*'in son on beş dakikasına kadar hiçbir şey olmaz. Bu dakikada tempo hızlanır ancak filmin bütün gizemini zorlama bir şekilde anlatıya yerleştirilen bir karakterin açıklaması anlatı açısından ciddi bir eksi puan olur. Ailenin yerleştiği ev eskiden bir anaokuludur ve bir öğretmen çıldırarak çocukları ve kendini öldürmüştür. Evdeki garip olaylar onların hayaletlerinin işidir. Filmin sonunda anne ve kızı da hayalet öğretmenin gazabına uğrarlar.

2012'de gösterime giren son korku filmi, reklam filmi kökenli Osman Evre Tolga'nın yönettiği *HTR2B: Dönüşüm*'dür. Filme adını veren HTR2B, The Independent gazetesinde bilim adamlarınca bulun-

duğu iddia edilen ve insanları şiddete yönelttiği öne sürülen bir genidir. ABD kökenli bir ilaç şirketi, bu geni kontrol edebilmek için Türkiye’de denekler üzerinde deney yaparken bir grup denek laboratuvarından kaçarak şehir dışındaki bir evde bir aileye dehşet saçarlar. Aile de, kendisini saldırganlardan korumaya çalışırken en az onlar kadar vahşileşmekten kaçınmaz. Türk sinemasının ilk *gore*²³ filmi olarak nitelendirilebilecek *HTR2B: Dönüşüm*, hayatta kalmaya çalışan aile bireylelerinin de gereksiz şiddet uyguladığını göstererek, kamerasını özdeşleşmeye imkân vermeyecek şekilde kullanarak, aslında şiddetin hepimizin içinde olduğunu aşırı kanlı sahnelerle vurgular (Tırpan, 2013: 91). *HTR2B: Dönüşüm*, 104 kopyayla gösterime girmesine rağmen, yaklaşık 44.000 seyirciye ulaşarak gişede başarılı olamaz.

Sonuç

Türk sineması yaklaşık 90 yıllık bir dönemde korku türünden yukarıda tartışılan nedenlerle uzak durmuştur. 2000’li yıllarda ise ürkek birkaç denemenin gişede başarılı olmasıyla korku filmleri bir furyaya dönüşmüştür. Bunun birkaç olası nedeni düşünülebilir. İlk akla gelen neden ekonomiktir. 90’lı yıllardan itibaren Türkiye’de seyirci profili değişmiştir. UIP, Warner Bros gibi Amerikan dağıtım şirketlerinin sektöre el atmaları, özellikle alışveriş merkezlerinde sinema salonlarının sayısının artması, fiziki koşulların düzelmesi, gençlerin sinema salonlarına yönelmesine neden olmuştur. Türkiye’de sinema seyircilerinin % 88’i 18-39 yaş civarındadır, % 72’si ise üniversite öğrencisi ya da mezunudur (<http://www.medyaist.com/content/izleyici-profil>). Bu genç, eğitilmiş kitle, en azından popüler sinema hakkında bilgili ve bilinçlidir. Özellikle Hollywood filmleriyle sinema kültürü oluşan bu kuşak, Hollywood’un popüler türlerinden olan korku türünü de sever ve talep eder. Yapımcılar bu talebi görmüş ve değerlendirmişlerdir. Özellikle 2004’de çekilen *Büyü* ve *Okul*’un yüksek gişe getirisi diğer korku filmlerine de kapıyı açmıştır. 2006’da çekilen dört korku filmi de toplamda 1.200.000

²³ Şiddeti ve kanı bütün açıklığıyla sergileyen, genelde istismar sinemasıyla özdeşleşmiş bir tür.

seyirciye ulaşarak korku türünün yerini sağlamlaştırmıştır. Burada özellikle 90'lardan sonra büyüyen reklam sektörünün de katkısıyla, Türk sinemasının teknik düzeyinin çok arttığını da vurgulamak gerekir. Aynı şekilde 2000'lerde gelişen bilgisayar teknolojisi de ihtiyaç duyulan özel efektleri kolaylaştırıp, ucuzlatmıştır. Bu teknik gelişmeleri taleple birleştiren yapımcılar temelde düşük maliyetli bir tür olan korku filmleri çekmek için, yine maddi kaygılarla genç yönetmenlere şans tanırırlar. Yukarıda incelenen filmlerin 12'sinin yönetmenlerin ilk filmi olması bu savı destekler. Korku filmleri yapımcılar için düşük maliyet-yüksek gelir gibi bir formüle dönüşmüştür. Aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi incelenen 20 filmde sadece 7'si 100.000 seyircinin altında kalırken, 8 tanesi 300.000 seyirciyi aşmıştır. Bunun farkında olan yapımcılar bu filmleri yüksek kopya sayısı ile gösterime sokmuşlardır.

Filmin Adı	Yapım Yılı	Kopya Sayısı	Ulaştığı Seyirci
Büyü	2004		553,137
Okul	2004		836,521
Dabbe	2006		538,391
Küçük Kıyamet	2006	112	383,749
Araf	2006	103	126,676
Gen	2006		173,112
Gomeda	2007	72	46,768
Musallat	2007	125	301,220
Semum	2008	138	334,168
Dabbe 2	2009	196	264,259
Konak	2009	88	38,317
Ada: Zombilerin Düğünü	2010	43	29,343
Üç Harfliler: Marid	2010	99	139,875
Cehennem	2010	147	104,292
Musallat 2: Lanet	2011	135	514,331
Karadedeler Olayı	2011	76	75,205
Mühürlü Köşk	2011	87	27,740
Dabbe: Bir Cin Vakası	2012	150	370,221
Görünmeyenler	2012	63	35,673
Dönüşüm: HTR2B	2012	104	44,154

Gişe başarısı bir yana, bu filmlerle ilgili ciddi sorunlar da vardır ve bu sorunlar büyük ölçüde yine yapımcıların bu furyadan pay almak için genç yönetmenleri, alelacele, özensizce yazılmış senaryolarla yola çıkarmalarıyla başlar. Mantık hataları ve boşluklarla, özensiz diyaloglarla dolu senaryolar, Türk korku filmlerinin temel zaafıdır. Aynı şekilde genç, tanınmamış oyuncuların kötü oyunculukları, genç yönetmenlerin oyuncu yönetimi konusunda tecrübesizliğiyle birleşince bu filmlerin birer alametifarikasına dönüşürler. Özel efekt teknolojisi ve makyajdaki bütün gelişmelere rağmen korku filmlerinin Türk sinema sektöründe henüz çok yeni olması bu alanda da tecrübe ve yaratıcılık kaynaklı sıkıntılar yaşanmasına neden olur. Yönetmenlerin tecrübesizliği de mizansenden kurguya kadar birçok alana yansyarak filmlerde bir “olmamışlık” duygusu yaratır.

Tema olarak zombilerden hayaletlere kadar çeşitlilik gösterse de, Türk korku filmlerinin büyük ölçüde İslamiyet’te varlığına inanılan cinlere yoğunlaştığını görüyoruz. Yüksek gişe getiren Türk korku filmlerinin çoğunluğunun cin temalı olması, seyircinin de kendi inanç ve kültüründen beslenen korkulara yöneldiğinin bir göstergesidir. Yapımcıların da seyirci talep ettikçe bu temayı işlemeye devam etmeleri sürpriz olmayacaktır. Korku türü, Türk sinemasında şimdilik varlığını sürdürmeye devam edecek gibi görünmektedir. Ancak yukarıda vurgulanan zaaflar sürerse, seyircinin zekâsını, türe dair bilgisini hafife alan filmler, sadece furyadan pay kapmak için çekilmeye devam ederse, Türk sinemasında korku türü ne yazık ki geçici bir furya olarak kalma tehlikesiyle karşılaşacaktır.

Kaynaklar

- Abisel, N. (1995), *Popüler Sinema ve Türler*, İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Arslan, S. (1999), "Yeşilçam'ın Şeytan'ı Hollywood'un The Exorcist'ini Döver", *Geceyarısı Sineması*, S. 5, s. 50-61.
- Arslan, S. (2007), "Yeşilçam taponu ya da Naci Oriental'e Göre Norman Bates'in Arabesk Hikayesi", *Cinemascope*, S. 12, kasım 2007, s. 98-99.
- Burul, Z. (2006), "Biray Dalkıran: Araf Sadece Bir Korku Filmi Değil", *Altyazı*, S. 55, Ekim 2006, s. 34.
- Creed, B. (1993), *The Monstrous-Feminine: Film, Feminism, Psychoanalysis*. London: Routledge Press.
- Erkiliç, H. (2003), *Türk Sinemasının Ekonomik Yapısı ve Bu Yapının Sinemamıza Etkileri*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gledhill, C. (2010), "Tür Kavramını Yeniden Düşünmek", *Sinema: Tarih, Kuram, Eleştiri* içinde (Ed.) S. Büker, Y.G.Topçu, s. 337-376, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Kahraman, Ç. ve S. Aytaç (2006), "Togan Gökbakar ile Bir İlk Film Söyleşi", *Altyazı*, Sayı 50, Nisan 2006, s. 20-21.
- Kara, M. (2007), "Mehmet Alemdar: Gerilimi, Korku Filmini Seviyorum", *Cinemascope*, S. 12, kasım 2007, s. 97.
- Konuralp, S. (2002), "Unutulmuş Bir Türk Korku Filmi", *Geceyarısı Sineması*, S. 12, s. 1.
- Mannoni, P. (Tarihsiz), *Korku*, Cep Üniversitesi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özarslan, Z. (2013), "Sinemada Tür Kuramı", *Sinema Kuramları 2* içinde (Ed.) Z. Özarslan, s. 51-75, İstanbul: Su Yayınevi.
- Özgüç, A. (2005), *Türlerle Türk Sineması*. İstanbul: Dünya Kitapları.
- Özkaracalar, K. (2007), *Geceyarısı Filmleri*, İstanbul: +1 Kitap.
- Özkaracalar, K. (2013), "Bize Özgü Kültürel Motiflerden Beslenmek Ya Da Beslenmemek Mesele Bu Değil", *Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler 10*, s. 339-343, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Scognamillo, G. (1994), *Dehşetin Kapıları, Korku Edebiyatına Giriş*, İstanbul: Mitos Yayınları.

- Scognamillo, G. (1998), *Türk Sinema Tarihi*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Scognamillo, G. ve M. Demirhan (1999), *Fantastik Türk Sineması*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Scognamillo, G. (2007), "Korkunun Türkçesi", *Hürriyet Gösteri*, Kış 2007-2008, S. 292, s. 102-104.
- Sekmeç, A. (2007), "Kayıp Korku Filmi: Çığlık", *Sinematürk*, S. 8, Haziran 2007, s. 29-32.
- Tırpan, M. (2013), "İnsanın Kurdu İnsan", *Altyazı*, Şubat 2013, S. 125, s. 90-91.
- Topçu, Y. G. (2009a), "Türk Korku Filmlerinde Kadının Sunumu", *Sakarya Üniversitesi Uluslararası-Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi Kongre Bildirileri*, 2. Cilt, s. 452-460, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Basımevi.
- Topçu, Y. G. (2009b), "Transgressing Boundaries: Genies in Turkish Horror Film, Fear, Horror and Terror Conference," *There Be Dragons Out There: Confronting Fear, Horror and Terror*, (Ed.Shona Hill, Shilinka Smith) Inter-Disciplinary Press, s. 187-203, Oxford, UK
- Topçu, Y. G. (2013), "İslami Korku Filmlerinin Türk Modernleşmesiyle İmtihani", *Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler 10*, (Ed.) Deniz Bayrakdar, s. 345-358, İstanbul: Bağlam yayınları.
- Türkeş, Ö. (2007), "Korku Türünde İnsana Özgü Çok Şey Bulmak Mümkün", *Hürriyet Gösteri*, Kış 2007-2008, S. 292, s. 18-119.
- Yavuz, D. (2012), *Türkiye Sinemasının 22 Yılı, 1990-2011*, İstanbul: Antarkt Sinema Kitaplığı.
- Yücel, D. (2006), "Bir Filmin Hikâyesi: Küçük Kıyamet", *Altyazı*, Aralık 2006, S. 57, s. 42-44.
- Yücesoy, Ö. (2007), "Batı Edebiyatından Türk Edebiyatına Gotik Türünün Serüveni", *Hürriyet Gösteri*, Kış 2007-2008, S. 292, s. 105-109.
- Zıraman, Z. (2013), "Türk Korku Filminde Japon İzleri: Bir Hasan Karacadağ Korkusu", *Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler 10*, s. 359-376, İstanbul: Bağlam Yayınları.

İnternet Kaynakları

- Güven, A. M. (2009), "Karacadağ'ın Yaratıkları Korkutmaya Devam Ediyor" www.yenisafak.com.tr/yazdir/?t=09.02.2008&c=17&iletisim=98557 (Erişim 03.05.2009).

http://www.sabah.com.tr/Gunaydin/KulturSanat/2009/12/16/cin_geci-di_aylardir_vizyon_gunu_bekliyor (Erişim 12.12.2013).

<http://www.boxofficeturkiye.com>

<http://www.medyaist.com/content/izleyici-profil>

Korku Hikayeleri

Korku Hikâyeleri

Emine Gürsoy Naskali*

Korkunun geniş bir yelpazesi vardır. Heyecan, endişe, dehşet, acı, üzüntü, saldırganlık, dili tutulma, donma, yıkım, yok olma duygusu, içe dönme ve küskünlük gibi şekillerde korkuyu görmek mümkün. Resim karesine benzer hafızada kristalleşen anlık korkuların yanı sıra, uzun zaman dilimlerine yayılan korkular da vardır.

Korku yaşanan olayları, ama her gün herkesin başından geçebilecek korkuları derlemek düşüncesiyle birkaç bin anlatımdan burada okuyacağınız 749 hikayeyi seçtim. Hikâyeleri yazarların büyük çoğunluğu 15-16 yaşında genç insanlardır.

Hikâyeler, İstanbul (Sultantepe, Sultangazi, Başakşehir, Fatih, Kâsımpaşa, Ümraniye, Bahçeşehir, Bağcılar, Kartal), Erzincan (Çayırılı), Alanya, Ankara (Sincan), Alanya, Antalya, Kocaeli (Kandıra, Çamkonak köyü), Yalova, Erzurum (Çat), Yozgat, İzmir (Menemen), Kastamonu, Bilecik ve Ağrı (Patnos)'tan derlenmiştir. İstanbul'dan derlenen hikâyeler her ne kadar İstanbul çıkışlı olsa Türkiye'nin çeşitli il, ilçe ve köylerinde geçmektedir çünkü aileler İstanbul'a gelmeden önce oturdukları yerlerle bağlantılarını sürdürmekte, düğünlere, cenazelere, tatillere memleketlerine gitmektedirler.

* Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul. eminenaskali@gmail.com

Hikâyelere yansıyan en yaygın korku; yaşanmış kazalar ve yakınlarını, sevdiklerini kaybetme endişesidir. Hikâyelerde aile bağlarının, anne babaya düşkünlüğün toplum içinde çok güçlü olduğunu görüyoruz. Bir aile ferdi hastahaneye götürülmüşse bütün aile hatta bütün mahalle hastahaneye gelebiliyor, gözyaşları aile fertleri için dökülüyor, pikniklere kalabalık aileler olarak çıkılıyor. Doğrudan doğruya kazayı yaşamış olmak kadar kazaya tanık olmak da hafızalarda bir korku olarak sabitleniyor.

Korku hikâyeleri korkunun kaynağına veya çeşidine göre sınıflandırarak sunulmuştur. Kazalar, yakınları kaybetme endişesi, ölüm, insanlardan gelebilecek fenalıklar (tecavüze yeltenenler, tinerciler, sarhoşlar, meczuplar), insanlar için duyulan endişeler, şiddet, kaybolmak, kaçırılma tehlikesi, terkedilme, takip edilme, unutulmak, tehlike sezince duyulan kaygı, hayvanlar (köpek, tavuk, horoz, domuz, eşek, öküz, inek, ayı, kedi, fare, yılan, örümcek, tavşan vb.), hastalıklar, hastaneye götürülme veya yakınların hastanelik duruma gelmesi, kan korkusu, okulda yaşanan olaylar, başarısızlık endişeleri, gerçekleşmemesinden endişe duyulan hayaller, yangın, deprem, boğulmak, sel, rüzgâr, şimşek, yükseklik, hız, lunaparkta yaşanan olaylar, hırsız, polise yakalanma, jandarmaya yakalanma, terör, mezarlıklar, metruk yerler, dar mekânlar, ayrılık (ölüm, boşanma), Allah, kıyamet, kalp kırmak, vicdan muhasebesi, rezil olma, azarlanma, alay edilme, yanlış anlaşılma, kavga, huzursuzluk, mahkeme, belirsizlikler, mahremiyetin ihlali, baba, anne, aile, izinsiz bir şey yapmış olmak, yalnızlık, karanlık, üç harfliler, karabasan, açıklanamayan garip olaylar, rüyalar, sesler, korku filmleri, korkutulma, şakalar, değerleri kaybetmek, karşı cinsle ilgili düşünceleri korkunun çeşidi veya kaynağı olarak tanımlayabiliriz.

Korku hikâyeleri şu başlıklar altında verilmiştir:

Kazalar

Ölüm

İnsanlar

İnsanlar İçin

Şiddet

Kaybolmak

Kaçırılma

Takip

Unutulmak

Tehlike Sezince

Köpek

Tavuk, Horoz, Domuz, Eşek, Öküz, İnek, Ayı, Kedi, Fare, Yılan,
Örümcek vb.

Hastalık, Ambulans, Hastane

Kan

Okul, Dersler, Başarı

Hayaller

Yangın

Deprem

Boğulmak

Sel, Rüzgâr, Şimşek

Yükseklik ve Hız

Lunapark

Hırsız, Polis, Jandarma, Terör

Mezarlıklar

Metruk Yerler

Kapalı Mekanlar

Ayrılık

Allah

Kıyamet

Kalp Kırma, Vicdan

Rezil Olma, Azarlanma, Alay

Yanlış Anlaşılma

Kavga, Mahkeme

Belirsizlikler

Baba, Anne, Aile

İzinsiz

Yalnızlık

Karanlık

Üç Harfliler

Karabasan

Garip Olaylar

Rüyalar

Sesler

Korku Filmleri

Korkutmalar, Şakalar

Değerleri Kaybetmek

Karşı Cins

Korkunca

Kazalar

Benim iki tane amcam var. Bu amcalar pazarda ayakkabıcılık yapar. Her hafta Çarşamba günleri İstanbul'a piyasaya giderler, ayakkabıları alırlar. Ben de bir Çarşamba onlara yardım etmek için sabahın beşinde kalktım. Onlar da aynı anda benimle birlikte kalktılar. Amcamın minibüsü ile yola çıktık. Giderken Avrupa yakasına feribot ile geçtik. Oraya indiğimizde çorbacıda bir kase işkembe içtik. Sonra amcamlarla belirledikleri mağazalardan çeşitli ayakkabılar aldık. Alınan ayakkabıları mesela Converse'lerin önlerinde hani eklemeler oluyor ya, işte onlar ayakkabı dikiş atölyelerinde dikiliyor, onları diktirdik. İşte, işimiz bitti. Malları yükledik arabaya. Geri dönüyoruz. Anadolu yakasına arabalı feribot ile geri dönerken önümüzden geçen bir tane vapur arıza yapıyor. Bizim kaptan kenardan geçemeyeceğini anlıyor. Çünkü vapur çok büyük. O yüzden motorları durduruyor. Ben o an vapura çarpıp ölceğiz zannediyordum. Allah'tan kaptan tecrübeliydi.

Çok ucuz atlatmıştık. Eve sağ salim vardık ya, gerisi önemli değil. Bu da bir badire idi. Hiç unutmayacağım bir anıydı. Allah başka kimsele bu korkuyu yaşatmasın. (Salih Metehan Erdem, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bundan üç sene önce arkadaşlarımla şakalaşırken, arkadaşın biri bir apartmana kaçtı. Kapıyı hızla arkadan iterken ben de önden ittim, elim cama girdi. Şahdamarıma iki santim kala bileğim kesildi. Bayağı kan akmaya başladı. Ben bu olaydan korkmadım, ama arkadaşın nenesi (babaannesi) dişsiz ağzıyla, “Bu camı sen kırdın, parasını da senden alacağım.” dediğinde çok korktum. (Berkay Er, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Bir Pazar sabahı arkadaşlarla geziyoruz bizim köyde. Bir komşumuz yeni bir ev yaptırıyor. Ben arkadaşşa dedim, “Gel bir bakalım, ev nasıl olmuş.” diye. Tam kapıdan ayağını içeri attı kafasına küçük bir tuğla düştü. Kafası yarıldı. Bana dedi, “Sen yaptın.” “Zorladın, gel bakalım dedin.” Ama ben nasıl ağlıyorum korkudan. Sonra inşaatı yapan adamlar geldi. Çocuk nerdeyse ölüyor ama nasıl kan gidiyor kafasından. Ben o kanı gördükçe ağlıyorum. Bir yandan beni susturmaya çalışıyorlar, bir yandan kafası kırılan çocuğun kanını durdurmaya çalışıyorlar. Sonra babam geldi, “Ne oldu?” dedi doktora. Doktor anlattı. Babam bana bir vurdu, zannettim yanağım diğer yanağıma yapıştı. Babam bana bir baktı. Ben dedim eve gidersem annemle bir olurlar, beni dövecekler. Babaannemgile gittim. Çocuktan haberim yok. Sonra çocuğu sordum. Kafasına 18 tane dikiş atmışlar ama kafası bir şişmiş, nerdeyse iki kafa olmuş. Yüzü gözü öyle şişmiş ki. Sonra arkadaşın babası geldi, nasıl olduğunu sordu. Anlattım. Bir de o çocuğun babası dövdü. Şimdi korkuyorum, babama söyleyeyim mi. Ağlaya ağlaya eve gittim, babam sordu, “Ne oldu?”, dedim, “Burak’ın babası vurdu.” Babam dedi, “İyi olmuş, sen de bir daha gitmezsin inşaatlara.” O günden bugüne inşaatlardan nefret ediyorum. Bir inşaat görsem 500 metre öteden gidiyorum. İşte hayatımda en korktuğum günlerden birisiydi bu. (Mesut Kaçar, yaş 17, Çayırılı, Erzincan)

Her şey gayet iyiydi, ta ki babam uzun yıllar sonra araba kullanmak isteyene kadar. Köydeydik [Giresun’un bir köyü]. Ramazan ayında ifta-

ra anneannemlere gidecektik. Annemin ısrar ve çabaları hiçbir işe yaramamış, babam arabayı kendi kullanmakta kararlı idi. Çok korkuyordum. Babam taşlı, kıvrımlı yoldan ilerliyordu. Yolun bir tarafı dağ bir tarafı ise uçurumdu. Yirmi dakikalık yolu babam, annemin ısrarlarıyla kırk dakikaya çıkardı. Yemeğimizi yer yemez annem kalkmak istedi, çünkü köyün yolları acemi sürücüler için hava iyice kararınca daha tehlikeli oluyordu. Dedem ve anneannem bizi dualarla arabanın yanına kadar yolladı. Fakat babam dar sokaktan arabayı çıkarması mümkün olmayınca dedemin harman yerine girip manevra yapacaktı. Babam arabayı çalıştırdı, biz de dışarıda arabanın yönünü çevirmesini bekliyorduk, dedem de arabanın sol arkasından babama komut veriyordu. Dedem inşaat demirlerine takılarak düştü. Babam acemilik ve telaşla fren yerine gaza bastı ve dedemi arabanın altına alarak bir buçuk metre sürükledi. Annem şoktaydı ve sesi çıkmıyordu, babamı ise ilk defa ağlar-ken gördüm. Ablam ve ben çığlıklarla dedemi arabadan çıkardık. Dedemin inleme seslerini duyunca ben daha çok ağlıyor ve korkuyordum. Dedemlerin oturduğu mahalle arka mahalleye iftara gitmişti ve yardım isteyecek etrafta kimse yoktu. Bizim köyü aradık, dedemlerin köyüne halam ve eniştem yaklaşık yarım saatte gelebildi. Eniştemler geldiğinde tüm mahalle toplandı ve itiraz etmeye başladılar. Biz dururken başka bir köyden biri gelip hasta götürüyor diye. Ama bizim onları dinleyecek vaktimiz yoktu. Dedemi yakın bir hastaneye yetiştirdik, ama durumu ağır olduğu için Giresun Merkez Hastanesi'ne gönderdiler. Dedemin kaburgaları kırılmıştı. Biz ise kasabadaki hastanede kalıp olayla ilgili ifade verdik. Geçen yıl geçirdiğim bu olaydan sonra uzun süre arabaya binmeye korktum. (Şeyma Lortoğlu, yaş 16, Kasımpaşa, İstanbul)

En korktuğum an o kaza anı. Babamla yaptığımız o kaza. 6-7 yaşındaydım. Abim Antalya'dan otogara gelmişti. Onu almaya giderken yaşadığımız feci kaza benim en korkulu anım oldu. Karşı yoldan gelen asfalt sulama arabası yanımızdan geçerken üstümüze su sıçrattı ve güle oynaya yolumuza devam ederken dikkati dağıldı babamın. Yol kaygandı ve motor yana devrildi; metrelerce sürüklendik. Şans eseri taksi du-

rağının önünde durmuşuz. Arkadan gelen kamyon bizi fark etmeseydi korkunç bir kaza daha yaşanabilirdi. Ucuz atlattık. Motoru üstümüzden kaldırdılar. Beni kaldırımın üstüne oturtular. Ayağımda bir acı hissetmiştim ama en büyük acım babamın ne halde olduğuydu. Hiçbir şey düşünemedim babamdan başka. Ağlayamadım. Konuşamadım. Kaza anında tek hatırladığım şey babamın beni kolunun altına alıp korumasıydı. Evlat sevgisi bu olsa gerek. O anda bile beni düşündü. Hastaneye gittiğimizde bile yaşlı gözlerle bana baktı. Orda bilincim yerine geldi ve çığırarak ağladım babama bir şey yapmayın, ona iğne vurmayın, ağlamasın o. Çocukluk işte, iğne bizim için çok büyük bir şeydi. Bu anımı her anlattığımda bir kez daha yaşıyorum. Bir kez daha içim sızlıyor. Bir kez daha korkuyorum. (İsimsiz kız öğrenci, lise, Antalya)

Bir gün arkadaşım bakkala gitmişti. Ben de bisikleti alıp onun peşinden gittim. Bakkaldan çıktıktan sonra arkadaşım önüme binmişti, karşıya geçerken araba çarptı. O an ölmekten çok korktum. Araba çarptıktan sonra terzinin önündeki merdivenlerden yuvarlandım. Arkadaşımın kolu da arabanın ön camına gelmişti ve cam kırılmıştı. Ayağa kalktığımda arkadaşımın ismini sayıklıyordum. Arkadaşım da benim ismini. Sonra oradaki teyzeler hortumla yüzümüze su tutuyorlardı. Sersemlemiştik. Daha sonra annem geldi. Beni öyle gördüğünde çok korkmuştu. Ben de çok korktum. Sonra bizi hastaneye götürdüler. Çok bir şeyimiz yoktu. Bacağımda ufak bir yara vardı, pansuman yaptılar. Arkadaşımın da kolu kırılmıştı. Mahallemizdeki herkes hastaneye gelmişti, çok sevindim. Korkumun yerini sevinç kaplamıştı. (Güllü Aydın, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Benim en korktuğum şey yolda yürürken apartmanların tepesinden insanların üzerine cisimlerin düşmesidir. Bu yüzden genellikle kaldırımların yanında yürürüm. Hayatımda geçmeyen tek fobi. (Seyit Ahmet Giden, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Bir gün annemle markete gitmiştik, alışverişimizi yaptıktan sonra market servisinin dolu olduğunu gördük. Bunun üzerine yürümeyi tercih ettik. Biraz yürüdükten sonra bir fren sesi geldi dönüp arkamıza baktığımızda bir dakika önce bizim olduğumuz kaldırıma bir araba çıkmıştı. Kimse yok birine bir şey olmadı diye sevinirken arabanın biraz geri gitmesiyle altında kalan ve kafası yerinden kopan küçük bir kız gördük. Vücudu adeta parçalanmış saçları kopmuş kan revan içindeydi. Onu gören insanlar gözyaşlarını tutamadı, bir yandan insanlar ailesini ve yakınlarını arıyor bir yandan ambulans ve polisi arıyordu. Beş dakika sonra kalabalıktan bir kadın gelmişti, kızı olduğunu anlayınca yavrum kızım diye feryat ediyor dizlerine vuruyordu, ardından sinir krizi geçirmiş bayılmıştı, çevredekiler onunla ilgileniyordu. O zamanlar sekiz yaşındaydım annemin elini sıkıca tutuyordum, annem de bana sıkıca sarılıyordu sanki bir filmin ortasındaydım, hayatımda ilk defa birinin kan revan içerisinde ölümünü görüyordum. Ceset değildi, kopmuş bir kafa vardı ortada. Günlerce rüyalarım girdi, uykularımdan sıçrayarak uyandım bahçeden dışarı çıkamıyordum sanki çıktığımda bunları tekrar yaşayacakmışım gibi geliyordu. Annem yatağıma yatırdıktan sonra uyuyamaz olmuştum saatlerce tavana bakardım hep onun kanlı yerde yatışı gözümde canlanırdı. Sonra korkar, duvarlara tutunarak annemin yanına gitmeye çalışırdım. Bunu atlatmam zaman almıştı. Ölüm zordu ama bu şekilde ölmek kötü bir sondu. (Nejla Kocaay, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

İlkokuldayken köyde arkadaşlarımla okçuluk oynuyorduk. Okun ucuna ince bir demir takıp elektrik direklerine atıyorduk. Bu sırada arkadaşlarımdan biri direğin yanında durdu. Onu uyardım, "Direğin yanından çekil, sana gelir." dedim. Ama hiç aldırmadan direğin yanında durdu. Oku attım ve direktten şekip arkadaşımın gözüne saplandı. O an çok kormuştum. Birkaç dakika sonra arkadaşımın gözünden oku çıktık. Allah'tan bir şey olmamıştı. (Eren Dolaş, yaş 18, Çayırılı, Erzin-can)

Bir Salı günü teneffüste bahçede koşarken bir çocukla çarpıştım. Kaşım patladı. Çok ağladım. Sonra öğretmenim gelip kaşımı yıkadı ve pansuman etti. Öğretmenim hemen annemi aradı ama maalesef annem köydeydi. Annem hemen babamı aradı ama babam dersteydi. Sonra babaannemi aradı. O zamanlar babaannemlerde kalıyordum. Sonra babaannem geldi. Hemen Bakırköy'e gittik. Kaşıma üç dikiş atıldı. Ama hiç acımadı. Sadece gıdıklandı. Sonra babam olayı duyunca dersi bırakıp geldi. Tabii babam biraz kızdı ama iş işten geçti. Sonra hep beraber babaanneme gittik, yemek yedik ve yattık. Ama bir daha bahçede hiç koşmadım. Sonradan öğredim ki bana çarpan erkek çocuğun benim başıma giren üst dişleri komple kırılmış. E tabii çocuğa da çok üzüldüm. Ama o günden sonra bu olayı duyan herkes, "Ne kadar sert kafan varmış." dedi. (Sena Öztel, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün amcamlar Isparta'ya gideceklerdi. Saat geldi ve yola çıktılar. Biz de onları yolcu ettik. Ve bir bayram sabahıydı. Ben de kuzenlerimle geziyordum. Birden telefonum çaldı. Babam üzüntülü bir ses tonuyla eve gelmemi söyledi. Ben de telaşla eve gittim ve evin önünde inanılmaz bir kalabalık vardı ve çığlıklar yükseliyordu. Birden aralarından annemin çığlığını duydum ve koşarak içeriye girdim. Bütün ailem oradaydı ve herkesin gözünden yaşlar süzülüyordu. Güçlü olmaya çalışıyordum, ayaklarım titriyordu, güçlülle ne oldu dedim. O cevabı duymaya hazır olmasam da sordum. Babam bana sarılarak amcan kaza yapmış, babaannen ve yengeni kaybettik dedi. Büyük bir sessizlik oldu, ben ne diyeceğimi bilemiyorum ve en acısı da kuzenim daha 5 yaşında bir çocuk. Babam ona annesini kaybettiğimizi benim söylememi istedi. Karşımda hiçbir şeyden habersiz anne diye ağlayan bir çocuğa nasıl söyleyebilirdim ki. Onunla biraz dolaşmak için dışarıya çıktık ve ona güçlülle de olsa söyledim. Bana sarıldı ve sen sakın beni bırakma diyerek ağladı. Ve ben kaybetme korkusunu o an yüzünde gördüm. (Gülseren Kaya, 10. sınıf, Alanya)

Bir gün arkadaşlarla ilçemize yapılan spor salonunda maç yapmaya gitmiştik. Tabii arkadaşlarımız maç yapacak elbiselerini bi poşetin içine koyup getirmişti. Bizim bi arkadaşın annesi de elışı yaptığı aleti yani tıgı bi poşetin içinde unutmuş. Bizim arkadaş da elbisesini o poşetin içine koymuş. Tabii tıgı görmemiş. Geldik spor salonuna, maçı yaptık, çıktık spor salonundan, arabaya bindik. Poşetinde tıgı olan o arkadaşla ben de yan yana bindik. O arada tıgı poşeti delip düştü. Arkadaş da görüp tıgı eline aldı, elinde tutuyordu. Kapıyı çekmek için uzandı, sonra bana doğru elini hızlıca hareket ettirdi. Yüzümde bir acı hissettirdi ama ne olduğunu anlayamadım. Arabanın dikiz aynasına baktığımda yüzümde bir tıgı asılıyordu. Arkadaşlar başladılar tıgı yüzümden çekmeye ama bi türlü çıkaramadılar. Hastaneye gittik. Tabii hastanede bulunanlar yüzünde tıgı asılı bir insan görünce şaşırdılar. Sonra doktor geldi, biraz uğraştı, tıgı yine çıkmadı. Doktor tıgının girdiği bölgeyi göstererek "Burayı böyle alalım." dedi. Ben de içimden, "Aha yüzümü kesecekler." dedim. Sonra yüzüme uyuşturucu iğne vurdular. Doktor gelip çıkardı tıgı. O zaman yüzümün kesilip ve ömrümün sonuna kadar yüzü kesik bir insan olarak yaşayacağımdan çok korkmuştum. (Cengizhan Genç, yaş 18, Erzincan)

Abim ile ben bisikleti tamir ettik. Abim eksik olanları giderdi. Ondan sonra babam işten geldi. Yemeğini yedi. Üstünü giyindi. Ve evden çıktı. Abim babama:

– Sen arabayla, ben de bisikletle yarış yapalım, dedi.

Babam:

– Peki, dedi.

Sonra yarış yapmaya başladılar. Karşıdan komşumuz Ayşe yenge elinde tepsi ile karşıdan geldi. Abim Ayşe yengeye vurmamak için direksiyonu arabaya doğru kırdı. Sonra araba abimin üstünden geçti. Babam korkudan bağırıp çağırmaya başladı. Ben o sıra ne olduğunu anlamamıştım. Babamın bağırmasına bakılırsa çok kötü bir şey olmuştu. Hemen koştum. Abimin yüzünde kan vardı. Ağlamaya başladım. Son-

ra hemen abimi hastaneye götürdüler. O anda çok korktum. Ya abime bir şey olduysa diye içim içimi yedi. Ondan sonra hastaneden döndüler. Hemen neyi olduğunu sordum. Ucuz atlatmış. Sadece yüzünde bir yara oluşmuş. Başka bir şeyi yokmuş. Abim o günden sonra bisiklete binmedi ve binenleri de dikkatli olması için uyardı. (Beyza Nur Kurth, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Yıllar önce, Ordu'daydık. Memleketimde. Anneannemlerin evindeydik, mutfaktaki muslukta sorun çıkmıştı. Annem, ben ve kız kardeşim evde yalnızdık. Babam ve erkek kardeşim camiye gitmişti. Sanırım Cuma vaktiydi. Ve annem kablodan kaçan elektrik akımına kapıldı, kardeşimle birlikte. Ne yapacağımı bilemedim, o an yaşadığım korkuyu anlatamam. Bir mucize oldu. Annemler kurtuldu. Babamlar eve geldiklerinde konuşmalardan bir rastlantıyı fark etmiştik. Annemler o kazayı geçirirken erkek kardeşim cebindeki tam 5 TL'yi sadaka diye bağışlamıştı. (C. Rüveyda Zavalı, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Ben en çok sevdiklerimi kaybetmekten korkarım. 8 ay önce bir Cuma günü akşam 20.00 gibi eve geldim. Kardeşim kapıyı açıp babamın kolu kesildi dedi. Ne kadar korktuğumu anlatmaya kelimeler yetmez. Hol ile salon arasını nasıl geçtiğimi hatırlamıyorum. Babamın avuç içi ve bileği kesilmişti. Makineleri var babamın. Elini kaptırmış ve çok şükür çabuk kurtarmış. Hayatta en çok korktuğum şey sevdiğim insanların başına bir şey gelmesi, onların canlarının yanmasıdır. (Tuğçe, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Bu yaz Yenikapı'dan Yalova'ya gitmek üzere kalkan bir deniz otobüsünde bulunmaktaydım. Akşam saat tam dokuzda deniz otobüsü aniden durdu, ışıkları kapandı. Dışarıda etkili olan şiddetli yağmur ve fırtınadan dolayı deniz otobüsü arızalanmıştı. Orada bulunan herkes korku içerisindeydi.

Artık dalgaların esiri olmuştuk. Teker teker bütün yolcular soğukkanlılığını yitirmişti ve dışarıda hiçbir şey görünmüyordu. Deniz otobüsünün kaptanı bulunduğumuz kata inerek paniğe gerek olmadığını, gerekli yardımın geleceğini belirtti. Aradan bayağı zaman geçmişti ve gemiye yanaşan iki deniz otobüsünü fark ettik. Bulunduğumuz deniz otobüsünü tıpkı araba çeker gibi çekip Yenikapı'ya geri götürdüler. Bayılan insanlar şikayetçi olacaklarını söylediler. Yaşadıkları korku unutulmayacaktı. (Taha Mustafa Ay, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Biz henüz Kırıkkale'de otururken bir hafta sonu kardeşlerimle bahçede top oynuyorduk. Evimiz bahçeli tek katlı bir evdi. Devlete ait Makine Kimya Enstitüsü Silah Fabrikasına yakındı. Bu silah fabrikasına ait bir de cephanelik vardı. Bu cephanede çalışan bir işçinin ihmalî yüzünden ve havanın da sıcaklığından kaynaklanan bir patlama olmuştu ve çok korkmuştum. Evimizin bütün camları titreyip kırılmıştı. Yer de sallanıyordu. Deprem oluyor zannetmiştik. Ardından gelen müthiş bir ses bunun deprem olmadığını göstermişti bize. Yaklaşık bir saat boyunca kulaklarımız o sesle çınlamıştı. Patlamanın sarsıntısı ile oraya yakın bir yol yarılmıştı. O gün hepimiz dışarıda kalmıştık ve hiç uyumamıştık. (Deniz Yeriçer, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Okula gitmiştik, okuldan çıkmıştık, eve doğru gelirken yarış yapalım dedik. Yarış yaptık ve ikinci oldum. Gülcihan birinci, Yaren üçüncü. Dedim ki bir yarış daha yapalım. Tamam dediler. Duvara kadar yarış yaparken Gülcihan ve Yaren koşmadı. Ben koştum. Tam önümden araba geçti. Benim de ayağımın altında şişe vardı. Bastım düştüm. Ağlamaya başladım. Herkes başıma toplandı. Ayağımı araba ezdi sanıp babamı çağırdılar. Babam geldi, adamı dövmeye başladı. Babamı tuttular. Ben de, "O bir şey yapmadı, ayağım kaydı düştüm." dedim. O da adamdan özür diledi. Eve gittik. Ev doldu. Oyun felan oynadık, bir yerim de ağrıyordu. Herkes gidince uyudum. (Kemal Çetin, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

6. sınıfa gidiyordum. Ankara'ya taşınalı yaklaşık bir yıl olmuştu. Fazla arkadaşım yoktu. Mahalledeki arkadaşlarımla yeni yeni tanışıyordum. Bir gün okulda beden dersinde futbol maçı yapıyorduk. Maç o kadar güzel ve zevkliydi ki dersin nasıl geçtiğini anlamadık ta ki hoc-a futbol topunu isteyene kadar. Arkadaşlarımla anlaşp mahallede oynadığımız oyuna devam edeceğimize karar verdik. Herkes evlerine dağıldı. Yemek yemek için bir saat sonra bütün arkadaşlarımla yine maç yapmak için toplandık. Ben annemin fazla gönlü olmamasına ve rızası olmamasına rağmen aşağıya indim.

Arkdaşlarım maç kadrosunu oluşturmak için eşleşiyorlardı. Ben de demirin üstündeydim. Ayağım birden kaydı ve Allah'ım kolum yırtıldı ve sol kol kasımın orası büyük bir şekilde yırtıldı. Hemen doktora gittik, beni şaşırtan damarlarım gözüküyordu ama kolum hiç kanamıyordu. O yaklaşık 20 dakika çok korktuğum andı. Kolum kesilecek, kolum kopacak diye çok korkuyordum. Allah'tan öyle bir şey olmadı, sadece koluma dikiş atıldı ve böylece unutamadığım 20 dakika oldu. (Ünal Alperen Solak, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

6 yıl önce annem trafik kazası geçirmişti. Biz Beykoz'da akrabalarla geziyorduk. Yaklaşık on iki kişi idik. Akşam vakti sarhoş bir şoför anneme çarptı. Kazanın hâlâ nerde olduğunu ve nasıl bir araba olduğunu hatırlamıyorum. Ne kadar korkmuştum, annem iki hafta yoğun bakımda kaldı. Beni hastaneye getirmiyorlar diye çok ağladım. Anneme uyandığı zaman, "Sen çocuklarının duası ile yaşıyorsun." demiş teyzem. Çok dua etmişiz abimle ama onu hatırlamıyorum. Annem eve geldiğinde bir kolunun tamamı mosmordu. O günden bugüne annemi yol kenarında asla gezdirmem, hep ben yolun olduğu taraftan yürüyorum, annemi ise kaldırım tarafından yürütüyorum. (Hilal Taşkın, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

O gün canım çok sıkılıyordu. Annem de mutfakta yemek yapıyordu. Ben de annemin yanına gelmiştim. Ve mutfağın camından bakmak

için sandalyeyi çekip oturmuştum. O anda yola doğru bakarken bisikletle geçen bir çocuğa kocaman bir kamyon çarpmıştı. Ve bütün caddedekiler oranın etrafına toplanmıştı. Ben de bizat çarparken görmüştüm ve şoka girmiş gibi olmuştum. Annemler beni teselli etmeye çalışıyorlardı. Çocuk ölmesine rağmen bana ölmedi, hiçbir şey olmadı gibi kelimeler tekrarlıyorlardı. Cadde kanla dolmuştu. Tabii ki ben de çok kormuştum. Aradan 1 hafta geçince biz pikniğe gitmiştik. O gün de annem benim için okutulmuş su içirmişti. Bana da eve gelince söylemişlerdi. Bu korkuyu hiç unutamamıştım. (Ayşe Yalçın, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Biz bir gün arkadaşlarla maçıdan geldik. Çok yorulmuştuk. Ve bizim mahallede bir arabanın üstüne oturduk. Ve sohbete daldık. Biz farkında değilken arabanın sahibi arabaya binmiş ve bizi arabanın üstünde görmedi. Ve gaza son gücüyle bastı. Biz arkadaşlarla korktuk. Arkadaşım atladı. Ama ben atlayamadım ve araba iyice hızlanınca bir şey yapamadım. Ve kendimi aşağıya attım. Ve kafam yere çarpmış. Ve göz sinirlerime gelmiş. Ve 1-2 dakika görememişim. Hastaneye gittik. Doktor bana serum taktı ve gözlerimin açılmasını sağladı ve 1 gün müşahade altında kaldıktan sonra evime rahatça döndüm. (Alperen Kalkanoglu, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Garajın üstündeki yolda bisikletimle geziyordum ama bisikletimin çamurluğu kırılmış, tekerleğe sürterek ses çıkartıyordu. Bu sestten sıkılıp eve gitmek için ağız geniş olan büyük garajdan aşağı çok hızlı bir şekilde iniyordum. Birden çamurluk tekerlek ile demirin arasına girip birden durdurdu. Dolayısıyla birden ön fren yaptı ve aynı saniyede bisiklet takla atarak havalandı. Havada olduğumu hissettim ve o an aklımdan bin bir türlü şey geçti. Ama asla bisikleti bırakmadım. Yan bir şekilde aşağıya düştüm. Havadayken boynumun üstüne düşmekten korkuyordum ama olmadı. (Halit Kul, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Birgün Kastamonu'da köyde arkadaşlarla bisiklete binmek için boş bir yola gittik. Uzun bir yoldu. Bisiklet ile arkadaşlarla yarışa başladım. Birkaç tur attıktan sonraki turda yarışırken bisikletimin freninin çalışmaması sonucu duramayıp yolda dengemi kaybedip düştüm. Kaskımı takmamıştım. Düştüğümde kafamı taşa çarpmıştım. Kafam kanamaya başlamıştı. Bu olayı annem ve babamın duyup görmemesi için dedemlere gittim, bisikletten düştüğüme değil annem ve babamın kızmasından kormuştum. Dedemler yarama baktı, çok kötü değildi dedi. Yarama pansuman yaptı. Annemler bu durumu duymuşlardı ve kızmışlardı. Bu olaydan sonra bisiklet kullanırken kask kullanıyorum. Her bisiklete binerken frenin çalışıp çalışmadığını kontrol ediyorum ve artık bisiklet sürürken daha dikkat ediyorum. (Mesut Akarsu, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

7. sınıfa gidiyordum, okuldan eve gelmişim. Annem evdeydi. Annemden başka evde kimse yoktu. Bana sen de evde otur ben markete gideceğim dedi. Ben de tamam dedim. Zaten fen bilgisi dersinden yapmam gereken ödevim vardı. Sonra annem markete gitti. Ben PC'yi açıp ödevimi araştırmaya başladım. Biraz araştırdıktan sonra ödevimi buldum ve yazdırmak için yazıcının fişini taktım. Yazıcı çalıştı ama kâğıt sıkışmıştı. Ben de kâğıdı çıkarayım derken elim sıkıştı, işaret parmağım bir nesnenin altına girmişti. Uğraşıyordum bir türlü parmağımı çıkartamadım. Bir süre sonra biraz uyustu, annem de bir türlü eve gelmedi ben de küçüktüm ve ne yapacağımı bilemedim. O zaman cep telefonum da yoktu. Ev telefonumuz da cep telefonunu aramıyordu. Parmağımı kesicekler diye çok korkmuştum. (Fatma Öztürk, Bağcılar, İstanbul)

Ben 5 yaşlarındaydım. Kardeşim ise 3 yaşındaydı. Henüz okula gitmiyordum. Gece yarısı saat 1 buçuk 2 arasındaydı. Evde herkes uyuyordu. Kardeşim su içmek için kalkmıştı. O zamanlar akvaryumda balık besliyorduk. Kardeşim suyunu içip geri dönerken birden akvaryumun

üstüne düştü. Biz de onun çılgınlıklarına uyandık. Kalktığımda kardeşimin yüzünün yarısından çoğu kesilmişti. Akvaryum kırılmıştı. Tüm balıklar yere düşmüştü. Ben hiçbir şey yapamazken babam hemen bir havlu alıp kardeşimin yüzüne tuttu. Her yer kan içindeydi. Çok korkmuştum. Ne yapacağımı bilemiyordum. Kardeşim de çok korktuğu için ağlıyordu. Annem, babam ve kardeşim hemen hastahaneye gittiler. Beni ve küçük kardeşimi yan komşuya bıraktılar. Uzun bir süre bekledik. Kardeşimi çok merak ediyordum. Sonunda ağlayarak uyuyakalmışım. Sabaha karşı annemler geldiler, hep beraber eve geçtik. Kardeşimin yüzü sarılıydı. Yüzünde altmışa yakın dikiş vardı. Eve girdiğimizde balıkların hepsi yerdeydi ve ortalık cam kırıklarıyla doluydu. Annem balıkları su dolu kavanozun içine attı. Beş balıktan üç tanesi ölmüş iki balık hâlâ yaşıyordu. Şaşkınlığımı gizleyemedim. Kavanozdaki balıkları gören kardeşim ona gece olanları hatırlattığı için onları istemediğini söyledi. Biz de balıkları komşuya vermek mecburiyetinde kaldık. O gecedan sonra uzun bir süre balık beslemedik. Akvaryumda balıkları her gördüğümde o geceyi hatırlarım. (Fatma Dinç, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Okullar yeni kapanmıştı. Yaz tatilinin bitmesine hemen hemen bir iki ay vardı. Arkadaşlarımla genelde akşam olunca saklambaç oynamak için dışarı çıkardık. Yine bir akşam günü dışarı çıkmak için bizim ekip hazırды. Yine arkadaşlarım toplanmış en son beni çağırdılar. Annem, "Geç oldu bak, çıkma." dese de ben her zamanki gibi annemi zorladım. O gün eğer babam olsa eminim ki çıkamazdım o saatte dışarı. Sonra dışarı çıktık ve her zamanki gibi beş on dakika muhabbet ettik ve saklambaç oynamak için sayışmaya başladık. Ebe olan kişi en yakın arkadaşım Ozan'dı. Ozan saymaya başlayınca benim bulduğum çok gizli bir yer vardı ve genelde oraya saklanırdım. Ozan saymaya başlayınca yerime gittim, Ozan ise genelde saklananları izlerdi. Sayması bitti ve bana doğru gelmeye başladı. Oyun heyecanı ile panikledim ve komşu apartmanın bahçesine girmek için yerimden ayrıldım. Bahçeye gitmek için biraz eğri bir kaldırım vardı, baktım Ozan yaklaşıyor ace-

leyle koşmaya başladım ve ayağım kaydı tutunmak için apartmanın depo kapısına dayandım fakat o da açıldı. Yaklaşık bir metre derinlik vardı ve o apartmanda da inşaat olduğu için depoda bolca demir boruları vardı. Kendimi bırakmıştım artık, içine düştüm ve kafama bir boru saplandı, bir santimetre delik açıldı kafamda, her yerim kan olmuştu. Çok fazla acımadı, zaten o şokla acıması anormal olurdu. Ordan bir şekilde çıktım ve eve giderken tek hatırladığım Murat abinin şaşkıncıca, “Deniz ne oldu?” sorusunu hatırlayabiliyorum. Hemen eve gittim ve annem görünce şok oldu, panikledi. Yaramı yıkadı ve bir havluyla sardı. Hemen koşarak acile gittik biraz beklerken doktor geldi ve güzelce dikiş attı. Ben çıktıktan sonra doktor uyumamamı istemiş çünkü beyin kanamasının olma riski olduğunu söylemiş. Eve gittik ve annemin tekrar haklı olduğunu düşündüm. Gerçekten çok korkmuştum. Ertesi gün eve babam geldi ve en azından biraz daha akıllandım. (Deniz Yıldırım, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

İlkokula gidiyordum. Teyzem ve dayım bizdeydi. Dükkanda çay içiyorduk. Ablam çayı teyzeme uzatıyordu ki çay benim sol bacağıma döküldü. Bacağım boydan boya yandı. O anda hem canım acıyor hemde deliler gibi korkmuştum. Hemen polikliniğe gittik. Doktor bacağımdaki yanmış olan ve işe yaramayan derileri gözümün önünde soydu. Dehşete düşmüştüm resmen. Bacağım kıpkırmızı ve derisizdi. Çok ağladım, çok korktum bacağımı öyle görünce. Hep öyle kalacak zannetmiştim. 1 ay okula gidemedim. Aradan 5-6 sene geçti bacağım iyileşti ama halen sıcak şeyler deyince korkarım. Mesela ütüyü elime alamam. Sanki derime yapışacak da yanacak gibi. (Duygu Kolağasıoğlu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Beş altı yıl önce aile boyu memleketimiz Kars’a gitmiştik. İlk haftamız seyahat rahat kazasız belasız tatil havasında geçmişti. İkinci haftanın Perşembe gününün kahvaltısını bahçede yapıyorduk. Sofranın etrafında diğer günlere göre anormal fazla sinek vardı. Annem sinek-

leri uzaklaştırmak için sağa sola elini savururken olan oldu ve annemin eli çaydanlığa çarptı. Çaydanlık olduğu gibi kardeşimin sırtına dökülmüştü. Hemen kıyafetini çıkardığımızda yanmış sırtı kötü bir vaziyeteydi. Kardeşim bütün köyü ayağa kaldıracak bir biçimde ağlıyordu. Hemen arabaya atlayıp ilçedeki sağlık ocağına gittik. Orada bir şey yapamayacaklarını söylediler. Deli olmuştum. Hızlıca Kars'a gitmiştik. Hastahaneye geldiğimizde hemen birkaç işlem yapıp kardeşimin gövdesini sargı beziyle sarmışlardı. İki hafta boyunca pansumanlara git gel yaparak tatili bitirmiştik. (Alperen Aslan, 11. sınıf, Ümraniye, İstanbul)

Ben çok korkak bir kız değilim. Ama dört sene önce beni çok korkutan bir kaza yaşadım. Bir gün ailece evde oturup çay içiyorduk. Babam çaydanlığı eline aldı ve çay doldurmak istedi. Kardeşim gidip babama sarılınca elindeki çaydanlık yere düştü, içindeki sıcak su da benim ayağıma döküldü. Ben çok korktum, elim ayağım titremeye başladı. Hastaneye gittik, ayağımı sardılar ve ayağımı görünce ağlamaya başladım. Ayağım hiçbir zaman iyileşmeyecek zannettim. Anneler teselli etmeye çalıştılar. Ayağımda iz kalacağını ve hiç denize giremeyeceğimi zannettim. (Derya Çıvak, yaş 15, Tarlabası, İstanbul)

Hafta sonlarından Cumartesi günüydü. Annem, ben ve babam hazırlandık ve dedemleri görmeye Ankara-Polatlı'ya gitmek için yola çıkmıştık. Yolda yavaş, yavaş sohbet ederek gidiyorduk. Giderken karşıdan tır geliyor ama ters yöne girmişti. Babam iyi şoför olduğu için fazla heyecanlanmamıştı ama ben korkmuştum ki korktuğum da başıma gelmişti, tır petrol ofislerinden birine girmek üzereydi ve çarpmak üzere olduğu petrol ofisinde de bir araba arıza yapmıştı, orda ailesiyle misafirliğe gidecek bir ailenin arabası bozulmuştu, herkes inmişti arabadan ailenin erkek tarafı arabayla ilgilenirken kadınlar da orada oturmuş dinleniyorlardı. Orda otobüs durağı vardı bir kadın da ekmeğini almış eve gitmek için otobüs bekliyordu. Tır sürücüsü kontrolünü kay-

betmişti ve tır savrulmaya başladı ve önce durağa çarptı sonra da oradaki ailenin arabasına ve bir kişiye de sıkıştırmıştı ve her taraf kan gol haline gelmişti. Duraktaki kadının bir yerde vücudunun bir parçası, diğer tarafta başka bir parçasının olduğunu görmüştüm, ekmeği başka bir taraftaydı. Biz arabayı sağ çektik, yardım etmeye gittik. Ben küçük olduğum için fazla yaklaşamıyordum ama ordaki ailenin ağıtlarını duyu-yordum. Kadının içindeki organların hepsi dışarıdaydı, hepsini grebi-liyordum ama kendimi tuttum, babama yardıma gittim. Ambulansa haber verdiler ben ağladım, çok ağladım, “Baba hadi gidelim.” dedim. Arabada ağladım, o kadınların ağıtlarını kulağımı kapatmama rağmen çok rahat duyabiliyordum. Kısa bir sreden sonra ambulans geldi, he-men polisler geldi, bütün yardım ekipleri oradaydı ama ben çok korku-yordum. Ağıtlar hiç bitmiyordu, hep duyuyordum onları. Bir süre son-ra oradan ayrıldık, tekrar dedemlere doğru gitmeye devam ediyorduk ama bu sefer arabada kimse sohbet etmiyordu, herkes susmuştu. O an-nenin, o insanların ağıtları, ağlayışları hep kulağımdaydı, o gün hiç ko-lay kolay glememiştim. Midem bulanıyordu ama ıkartamıyordum. Dedemlerde de fazla duramamıştık ve Ankara’ya evimize gelmiştik. Ama o gün küçük olmama rağmen hayatın ne kadar kısa olduğunu an-lamıştım. Gelir gelmez eve hemen yatıp uyumuştum. O gün hayatımın en korkunç olayıydı. (Uğurcan Olay, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bu satırlara başlamadan önce bu olayın beni çok etkilediğini size belirtmek istiyorum. Benim kklğm çok hareketli geçti, çok yara-mazdım ve bu yüzden sürekli kazalar geçiren, elinin ayağının yarası hiç iyileşmeyen bir ocuktum. Bunlara rağmen hiç akıllanmayan, sürekli yaramazlık yapan bir ocuktum. Ben küçükken dışarıda top oynamaya, ip atlamaya, arkadaşlarımla birbirinden eğlenceli oyunlar oynamaya bayılırdım. O kadar severdim ki bu oyunları, annem beni eve girdir-mek için çok uğraşırdı. Bir acıkınca, bir de susayınca eve girmek ister-dim, akşama kadar. Bunların yanında bir de çok sevdiğim yeşil küçük bisikletim vardı. Her sabah uyanır uyanmaz bisikletimi kaptığım gibi aşağıya inerdim, annem beni ağırıncaya kadar eve girmezdim. Apart-

manımızın önü düzlüktü ve bisiklet sürmeye oldukça müsaitti. Yeni yeni bisiklet sürmeyi öğrendiğimde bisikletime biner demirlerden tutuna tununa bir de gayretli gayretli pedalları çevirmeye çalışırdım. Bir gün yine öğleden önce komşumuzun oğlu benim bu gayretlerimi görünce artık bana bisiklette denegede durmayı öğretti çok mutlu olmuştum artık kendim demirlere mahkûm olmadan bisiklet sürebiliyordum. Bisikletimi süre süre frenlerini yıpratmıştım. Babam akşam işten geldiğinde frenlerimi tamir etti ve artık çok sıkı olmuştu. Ertesi sabah güzel bir hafta sonuna uyanmıştık kahvaltımızı ettikten sonra biz abimle dışarıya çıkıp bisiklet sürmeye karar verdik. Evimizin yakınında fazla büyük olmayan bir bayır vardı. O bayırın tepesine çıkıp bisikletimle aşağıya doğru inecektim. Abim de beni bayırın aşağısında bekliyordu. Ben tam hazırlandım pedallarımı çeviriyordum ki bir de ne göreyim? Yaşlı bir teyze, genç bir abla ve küçük bir çocuk bayırın bittiği yerden karşı yola geçiyorlar. Yaşlı teyze ve diğerleri benim süratli süratli geldiğimi görünce onlar da benim gibi endişeye kapıldılar bir sağa bir sola gitmeye başladılar. Ben de onları öyle görünce sağa sola kaçacak yer aramıştım, firenlerimi sıkmaya çalışıyordum ama sıkamıyordum hem korkmuştum hem de gücüm yetmiyordu çünkü daha dün babam sıkılaştırmıştı frenlerimi. En sonunda o korktuğumuz an yaşandı, yaşlı teyzeye çarptım, ben takla atarak yere düştüm, kafamı kaldırıp baktığımda teyzenin de yere düştüğünü ve bana söylenmekte olduğunu gördüm. Bir yandan ağlıyordum bir yandan yaralarımın bakıyordum, her tarafım çok acıyordu. Abim koşup yanıma geldi, yaralarımın bakıp beni yerden kaldırdı. Yaşlı teyzeyi de kaldırdılar, bana kızarak yollarına devam ettiler. Onda bir şey yoktu, çarpışmadan önceki gibi hâlâ topallıyordu. Ama ben ve bisikletim harap olmuş şekildeydik. Eve geldiğimde annem bana çok kızdı, “Söz dinlemezsen böyle olur.” dedi. Bir yandan da kıyamıyor ve yaralarımın temizlemeye çalışıyordu. O günden sonra aklımı başıma almıştım ve daha dikkatli bisiklet sürmeye başlamıştım. Ama hâlâ bisikletimden vazgeçmemiştim. (Nagehan Şahin, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bayram günüydü. Babamla birlikte amcamları ziyaretten dönüyorduk, saat de bayağı geç olmuştu. Neredeyse sokaklarda kimse yoktu.

Karşıdan bir araç çok hızlı bir şekilde bize doğru geliyordu. Korkudan bacaklarım titremeye başlamıştı ne yapacağımı da şaşırdım. Sonra ne olduysa araç karşı şerite geçti. Ters yöndeydi ve süratliydi. Tahmin edilen olmuştu. O süratli araç karşıdan gelen diğer bir araçla kafa kafaya çarpışmıştı. Tabii kazayı gören herkes koştu kaza yerine. Biz de gittik hemen. O anı hiç hatırlamak istemiyorum. Şoförlerin ikisi de araçlarına sıkışmış durumdaydılar ve yüzleri tanınmayacak bir şekildeydi.

Ambulanslar, polisler geldi kısa zamanda olay yerine. Ambulanslar yaralıları alıp götürürken, polisler de olayın nasıl yaşandığını öğrenmeye ve yaralıların kimliklerini tespit etmeye çalışıyorlardı. Biz ifade-mizi vermiştik.

Polis, biraz zaman sonra yaralıların isimlerini söyledi. İsimlerden biri amcamın oğluydu. Şoförün yanındaki yaralı amcamın oğluymuş. O an öyle şaşkın öyle üzgündük ki. Hemen atlayıp hastaneye gitmiştik. Yoldayken de amcamlara haber vermiştik. Allah'a şükür birkaç yara ve kırık ile kazayı atlattı ve Allah'a şükür şimdi sağ salım. (Kübra Can, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

6 yaşındaydım. Anneannemgile gitmiştik. Onların apartmanında Funda adında bir ablam vardı. Bir gün gene bisikleti almış geziyordu. Beni de çağırdı. Bisikletin ön koltuğuna oturdum ve gezmeye başladık. Bir ara bir yokuş yukarı çıkmıştık. Aşağı doğru inerken bisiklet iyice-ne hızını aldı. Taşın üzerinden geçince ayaklarım yukarı doğru hopladı ve bisikletin jantı sol ayağımı içine aldı. Takla attık bisikletle. Dedemler geldi yanımıza, jantı kırarak ayağımı kurtardılar. Hemen hastaneye götürdüler ve altı yerinden kırık olduğunu söylediler. (Emre Mert Baycan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bizim evimiz Saraycık'taydı, orada yaşıyorduk. Bir gün babam evden geç çıktı, kardeşlerim dışarıda oyun oynuyordu. Topumuz arabanın altına kaçmıştı. Babam o sırada kardeşimi görmeyip arabayı çalıştırdı. Kardeşim o anda arabanın altında topunu almaya çalışırken birden babam geri geri gitti, kardeşimin bacağı arabanın altında kaldı, ezilmişti. O anda annem ve babam çok korktu ve ağlamaya başladılar. Sonra kardeşimi hastaneye götürdüler. Babam acele ile kardeşimi hastaneye yetiştirdi. Sonra doktorlar kardeşimin bacağına alçıya alıp iki gün hastanede yatırdıktan sonra taburcu oldu. Sonra eve geldiler, bütün mahalle bizim eve dolmuştu. Herkes geçmiş olsun dileklerini söyleyip gittiler. Biz de bir daha bunun olmayacağını babama söz vererek söyledik, babamıza sarıldık ve hepimiz çok mutlu olduk, kardeşimi kaybedeceğim diye çok korkmuştum... (Pınar Çarbuğa, 9. sınıf, Sincan, Ankara)

7 yaşındaydım, anaokuluna yeni gelmiştim. Annemle annemin yakın bir arkadaşına misafirlğe gidiyorduk. Binaya girdiğimizde bina ıslaktı, belli ki daha yeni yıkanmıştı. Binanın merdivenleri çok sivri ve dikti. Annemle dikkatlice çıkmıştık. Aradan yarım saat geçtikten sonra tüm çocuklarla birlikte bahçeye indik. Kovalamaca oynuyorduk ve çok eğleniyorduk. Ebe olandan kaçarken binaya girdim. Hızlıca merdivenlerden çıkarken üçüncü veya döndüncü basamakta ayağım kaydı. Çenemi merdivenlere vura vura düştüm. Tüm oyun arkadaşlarım dışardaydı. Tam kalkmaya anneme seslenmeye çalışırken çenemi oynatamadığımı ve çenemden akan kanları fark ettim. O sıra binadan birisi kapıyı açtı. Beni gördü; komşular, yetişin diye bağırdı. O andan sonra aklımda kalan tek şey annemin yanıma gelişi ve çeneme dikiş atılırkenki çektiğim acı oldu. Canımın en çok yandığını o zaman hissettim şimdi ise merdivenleri hızlıca inemiyorum ve hızlıca çıkamıyorum. (Ayşe Ceren Arslan, 11 sınıf, Sincan, Ankara)

5. sınıfın başlarıydı, okulda top oynayabilmek için öğle arası teneffüsünü bekliyorduk. Öğle arası zili çaldığında sınıftaki bütün erkek-

ler okulun dışındaki çimli ve ağaçlı bahçeye koştuk ve maç yapabilmek için kadroları ayarladık ve maça başladık. Genelde kaleci olmam ama o gün kaleci olmak istemiştım. Kalemiz iki tane ağaçtan oluşuyordu ve ağacın birinin önünde fıskiye vardı. Maçın sonlarına doğru karşıdan gelen topu tutmak için zıpladım ve düşüp çenemi fıskiyeye vurdum. Dişim kırıldı diye çok korkmuştım, neyse ki dişim kırılmamış, çenem yarılmıştı. Çenemin yarıldığını fark edince korktum biraz geçti çünkü diş ağrısını ve diş çektirmeyi hiç sevmiyorum. (İsmet Erdem, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Tatil yapmak için abimlerin yanına Mersin'e gitmişim. Yeğenim Ecrin de oradaydı. Beraber denize giriyor, oyun oynuyorduk. Ertesi gün Ecrin'le oyun oynarken salıncağa binmek istedi. Ben de bindirdim ve sallamaya başladım. Yan salıncakta da başka bir kız sallanıyordu. Ecrin sallandıktan sonra inmek istedi. Kolundan tutup indirdim. İndirdiğim de yandaki salıncağa doğru yürümeye başladı. Koşup yetişmeye çalıştım ama yandaki kız Ecrin'e çarpıp düşürmüştü bile. Yere düşünce kaldırımın kenarına alnını vurdu. Kan akmaya başladı, çok korkmuştım. Hemen abim geldi, yüzünü yıkadık, apar topar hastaneye götürdük. Çok şükür ki önemli bir şeyi yokmuş. Küçük bir açılma vardı ve üç dişi atıldı. Şimdilerde ise sadece küçük bir iz var. (Koray Kozan, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir yaz günü memleketim Trabzon'da balık avı için havanın soğumasını, sis kaplamasını, yavaş yavaş da yağmurun başlamasını beklemek zorundaydık. Bunun nedeni bu hava koşullarında balık tutma şansımız artıyordu. Hava koşullarının hepsi gerçekleşmişti. Oltaları arabanın bagajından aldık ve kuzenimle birlikte çayırın patika yollarından kestirme olarak dereye varmak için yola koyulduk ve dereye ulaştık. Derenin başlarında balık tutmak çok keyifliydi, hiçbir engel yoktu. Ama hiç balık tutamamıştık. Balık tutmadan eve dönmek istemiyorduk. Kuzenim biraz daha ileri gidelim dedi ve oraya gittik. Bura-

da koca koca kayalar vardı, iki dereyi birbirine bağlayan Cilal Dere-si'ne çıktık ve balığı orada avlamaya devam ettik. Yemi oltaya taktım atmamla balığı çekmem bir olmuştu balık yaklaşık 1 kilo 200 gram hakiki kırmızı benekli bir alabalıktı, gerçekten çok sevinçliydim. Hayatımda tuttuğum en büyük balık buydu. 5-6 metre ileride kuzenim büyük gölde balık avlamak için dağa tırmanıyordu. Ben epey geride kalmıştım, sivri kayaların üstünden dağa tırmanıyordum. Yağmur giderek şiddetini arttırmıştı, çimenin üstünde yürürken yağmurun etkisiyle ayağım kaydı ve sivri kaya bacağımı kesmişti. Her tarafım kan içinde kalmıştı. Gerçekten çok korkmuştum. Kuzenimden yardım istemek için zor da olsa ıslık çaldım. Ve kuzenim koşarak yanıma geldi, beni sırtına alarak evin yakınlarındaki değirmene kadar sırtında taşıdı. Değirmene vardığımızda bir süre dinlendikten sonra evin yolunu tuttuk. (Berkay Mert Kaygusuz, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

O gün sabah erkenden kalkmıştık. Annem, ben, kardeşim hastaneye gidecektik. Babam sabah bizi araba ile hastaneye bıraktı, akşama kadar hastanede idik. Ve çok yorulmuştuk. Dışarıda çok kar vardı ve yağmur yağıyordu. İşimiz bitti ve babamı aradık, gelemeyeceğini söyledi. Biz de otobüsle gitmek zorunda kaldık. Hastaneden çıktık, bayağı yürümüştük ve çok ıslanmıştık. Her yer çamur ve buzdu. Çok kötü bir gündü. Biraz yürüdükten sonra, anayola çıktık. Karşıya geçip otobüse binecektik. Geçerken kardeşim birden fırladı ve annemin elini bırakıp kaçtı. Araba kardeşime çarpmıştı. Yollar çok kaygandı, frene basmasına rağmen araba kardeşime çarptıktan bayağı sonra durabildi. Annem orada bayılmıştı, kardeşim yerde kanlar içinde yatıyordu. Çok korkmuştum. Ambulansın gelmesini bekledik. Önce kardeşimi sonra annemi götürdüler. Ben kardeşimin yanında gittim. Yaşananlar sadece bir film şeridi gibi geçiyordu gözümden. Konuşamıyordum, oturduğum yerden kalkamadım. Her yerimin titrediğini ve içimin bulandığını hissediyordum. Üstüm, her yerim kan olmuştu. Annemi ve kardeşimi ayrı hastanelere götürdüler. Annemin nerede olduğunu bilmiyordum. Kardeşim ile ben bir hastaneye gittik orada müdahale edemediler. Kar-

deşime sağlayacakları cihazların olmadığını söylediler. Doktorların aralarında “zaten ölmüş” dediklerini duydum. Yanımda kimse yoktu, ne üzülebiliyordum, ne de ağlayabiliyordum. Bana gelip babamı sordular, annemin nerede olduğunu, evin adresini, babamın telefon numarasını ve bir şey bilmiyordum çünkü unutmuştum o an. Adımı sordular söyleyemedim. Yanımda bir polis vardı, durmadan bana bir şeyler söyleyip duruyordu. Elindeki dosyayı alıp yırttı... “Kes!” diye bağırdım. Hastane koridorunda tam ortasına yere kıvrıldım yattım. Kardeşimi başka hastaneye götürdüler. Babamı aramışlardı. Babam geldi, herkes mahvolmuştu. Polisler, hemşireler, doktorlar... Hepsi başımızdaydı. Kardeşimin yanından çıkan bir doktor bize her şeye hazırlıklı olmamızı, kardeşimin kalbinin durduğunu çalıştırdıklarını ama durumunun çok kötü olduğunu, beyin kanaması geçirdiğini söyledi. Çok zor günler bizi bekliyordu. Kardeşim yoğun bakımdan çıkmadı, bir ay boyunca hiç uyanmadı. Hiçbir tepki vermedi. İyileşmedi. Biz her gün hastane köşelerinde sabahladık. Kardeşim sonra sağ elini sıkmaya çalıştı, hemen doktorlar geldi, biz kötü bir şeyin olduğunu sanmıştık. Doktor çıkıp söyledi. Nasıl sevinmiştik! O an dünyanın en mutlu insanıydım! Mutluluktan birbirimize sarıldık ağladık, herkes ümidi kesmişti, biz hariç! Sonra gün geçtikçe iyileşmeye başladı. Her şey yolunda gidiyordu. Kardeşim bir sürü ilaçlar alıyordu. İthal mamalarla besleniyordu. Artık evimize gelmiştik. Özel hemşire bakıyordu kardeşime, odayı boşalttık. Odayı kardeşimin ilaçları ile ve cihazlarıyla doldurmuştuk. Kardeşim konuşamıyor, geçmişi hatırlamıyordu, yürüyemiyor, çoğu şeyi yapamıyordu. Yavaş yavaş konuştu, önce emekledi, sonra yürümeye başladı kısaca yeniden doğmuş gibi her şeye sil baştan başlamıştı. Kâbus gibi günlerdi neler çekmiştik. Bizim ve kardeşimin kendimize gelmemiz uzun zaman almıştı. Bizim için bir dönüm noktasıydı. Ailecek büyük bir desteğe ihtiyacımız vardı. Psikolojimiz yerle bir olmuştu. O günden sonra küçük kardeşim bir daha konuşmadı. Böylelikle o günler geride kalmış ve kardeşim de iyileşmişti. Geçmişten o kadar çok şey öğrendim ki bu hayatın karşımıza neler çıkaracağını o yaşta öğrenmişim. (Rukiye Sarıtaş, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Babamın bir bakkalı vardı. O gün babam mal almaya gitmişti. Ben de beş yaşında idim. Küçük erkek kardeşim, babamın yanına bak-kala inmişti. O sırada ablam ve ben televizyon izliyorduk. Küçük kardeşim arabaları çok sevdiği için caddede koşup oyun oynardı. Babam ve annem arabadan mal indirirken küçük kardeşim de yine oyun oynuyordu. Annem mal indirirken kardeşime araba çarptı. Ayağının damarları bile gözükiyordu. Ben o an çok korkmuştum. (İlknur Dağeri, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Bundan üç yıl önce, bir yaz günü arkadaşım ile kapının önünde oyun oynamaya çıkmıştık. Arkadaşımın bisikletine sıra ile biniyorduk. Ben bisiklet sürmeyi tam bilmiyordum. Ama biraz olsun bildiğim için bisiklete biniyordum. Bizim mahallemiz çıkmaz sokaktı, sokakta da komşumuzun arabası vardı. Sokağın bitiminde araba duruyordu. Bindığım bisikletin frenleri çok sıkıymış, binince fark ettim. Ama çoktan bisikletle hız yapmıştım. Arabanın üzerine doğru gidiyordum, ne frenleri sıkabiliyor, ne de ayaklarımla bisikleti durdurabiliyordum. Bisiklet sürmeyi tam da bilmediğim için hızla arabaya doğru gidiyordum. Arkadaşlarım bana komut verseler de ben gözlerimi kapamaktan başka bir şey yapamamıştım. Ben arabanın üstüne düştüm, arabanın camı patladı. Kaşım ve elim yarıldı. Allah'tan gözlerimi kapatmışım, yoksa gözlerime de bir şey olabilirdi.

Tam da o akşam memlekete gidecektik. Beni hastaneye kaldırdıkları için gidemedik. Bana hastanede dikiş atacaklarını söylediler, daha önce hiç dikiş atılmadığı için çok korktum. Doktorlar bana sayı saydırarak dikiş attılar, o gün benim için çok korkunçtu. (Hazal Açıkalın, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Geçen sene Ağustos ayında akşam karanlığında top oynamaya dışarı arkadaşım ile birlikte çıktık. Top oynarken 5 metre yüksekliğindeki duvardan aşağıya düştüm. Ailem doktora götürmek istedi. Ben korkudan gitmedim. Sabah kalktığımda bacağımı kopmuş, düşmüş bir şekilde

de gördüm. Annemler acilen ambulans çağırıp hastaneye götürdüler. Acilen ameliyat olmam lazımmış. Bacağımdaki femor kemiği kırılmış. Benim için başka bir çocuğun ameliyatını ertelediler. Ameliyata girerken çok korkmuştum. Ölmekten ve ailemi kaybetmekten çok korkuyordum. İçerisi çok değişik bir yerdi. Narkoz verdiler ve bayıldım, yine de sesleri duyabiliyordum. Öğlen 1’de girdiğim ameliyattan akşam 10’da çıktım. Hayatımda ilk defa böyle korktum. Şimdi az da olsa iyiyim. (Yağmur Öner, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

On bir yaşında Rize’ye gitmiştik. Evin duvarından atlayıp eve doğru karanlıkta yürüyordum. Karanlık olmasına rağmen karanlıktan korkmadan eve doğru yürüyordum. Yerler çamurdu. Karanlıkta yalnızca ev ve evin ışıkları görünüyordu. Beş dakika yürüdükten sonra eve ulaştım derken ayağım boşluğa geldi ve iki kat apartman yüksekliğindeki çukura düştüm. Sol bacağım kırıldı. Karanlıkta beni aramaya başladılar, ama kimse beni bulamadı. Neredeyse bir gece çukurda ağlayarak ve acılar içinde bekledim. Sabaha doğru artık ağlayacak gücüm bile kalmamıştı. Sabah babam beni buldu. Üç ay bacağım alçıda kaldı. O günden sonra karanlıktan korkuyorum. (Sibel Demirci, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Bir sabah okula gitmek için otobüse binmiştim. Otobüs çok doluydu. Birkaç durak sonra iyice doldu. Otobüsün dolu olmasına rağmen adamın biri otobüsün kapısından tutunarak otobüse bindi. Otobüsün kapısı kapanmamıştı ve otobüsün kapısı sallanıyordu. Otobüs ilerlerken adam bir anda düştü ve ayağı ezildi. Adamın ayağını o şekilde görünce çok korkmuştum. (Gizem Tuncel, 12. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Ben iki üç yaşlarındayken traktörden düştüğüm için başım kırılmıştı. O yüzden traktör durmadan arabadan inmeye korkarım. (İsim-siz, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ben 5 yaşındayken köyde at arabasından düşmüştüm. Kafatası kemiğim kırılmıştı. 2 ay boyunca hastanede yattım. O iki ay en çok korktuğum "iki ay"dı. (Abdüllatif Ökür, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Ben daha 4 yaşlarındayken annemle birlikte sokakta oynamaya çıkmıştım. Annem çok işi olduğunu söyleyerek eve gitmemizi söyledi. Ama ben ısrar ederek gitmedim. Annem beni komşu kızına emanet etti. Ben oyun oynarken fark etmeden bir ayağımı kaldırıma bir ayağımı da yola koymuşum. O anda bir tane tüp kamyonu ayağımın üzerinden geçti. Ben o zaman çok korkmuştum. (Özlem Gülmez, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Küçükken televizyonun kablosuna yanlışlıkla basmıştım, televizyon üstüme düşmüştü. Şimdi televizyonun tozunu alırken tekrar düşmesinden korktuğum için yavaş silerim. (Cansu Yıldız, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Kardeşimle birlikte marketten eve dönerken kardeşim marketten benden önce çıkmıştı. Tam o sırada kardeşimin kabanıyla aynı renkte kabanı olan bir kıza araba çarptı. Ben o kıızı kendi kardeşim zannettim. Koşa koşa kızın yanına gitmişim. Kendi kardeşim olmadığına mı sevineyim, kızın kendisine mi üzüleyim bilememiştim. Bu olay sanırım hayatımın en korkunç olayıydı. Üzerinden 4 sene geçmesine rağmen hâlâ her anını hatırlıyorum. (Sena Yılmaz, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Küçükken amcam traktörün kasasını odun ile doldururken ben gizliden direksiyona geçtim. Traktör çalışıyordu, ben de gaza basınca Fırat nehrine doğru gitti, durduramadım. Sonra amcam peşimden koşmaya başladı, bağıra çağıra. Traktör 1 metre falan suya girmişken amcam yakaladı bizi ve traktörü durdurdu ve ben arkama bakmadan traktörden atladığım gibi kaçmaya başladım. (Deniz Acar, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

İkinci sınıfta bir gün okula gitmeyip evde kalmıştım. Ve çizgi film izlerken sobayı fark etmeyip ayağımla itiyordum ve bir anda üstüme düşmüştü. Üstünde kaynamış su üzerime düştü. Ve bütün vücudum yanmıştı. (Atacan Talayhan, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Kandıra'dan gelirken Baba Tepe'nin alt tarafında araba savruldu ve çok korktuk. Ondan sonra araba kaza yaptı. Ama hiçbir şey olmadı; yaralanan, bir yeri acıyan yoktu ama herkes çok korkmuştu, herkes şoka girdi aniden. Sonunda hiçbir şey olmadı ama araba hurdaya döndü. Arabayı aldılar götürdüler, biz de eniştemin minibüsünle eve döndük, hiçbir şey olmamış gibi hayata devam etik. (Erdem Sağlam, 7. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Yine bir staj günü işyerindeyim, her şey yolunda, işlerimi yapıyorum. Benim dikiş yaptığım makinem bozulmuştu. Singerci Hasan abim makinemi tamirden getirmişti. Benim de o gün makinemde yapacağım işlerim vardı. Geçtim makinenin başına, dikişimi yapıyorum. Bir yandan da makinemin eskisinden daha güzel diktiğini söyledim. Hâlâ dikişe devam ederken diktiğim kumaş makinenin ağzından ilerlemedi. Diğer yandan da ayağım makinenin ayağında basılı. Tam kumaşı ilerletip kumaşın takıldığı yerden kurtarayım derken ayağımla birden makineyi çalıştırdım ve büyük bir ses geldi, çak diye. Patronuma iğnenin

kırıldığını söyledim. Sonra canımın biraz acıdığını ve parmağımın kanadığını gördüm. Evet iğne kırılmıştı ama parmağımın içerisinde kırıldı. Çok sakinim, patronuma parmağıma iğne battığını söylüyorum. O da beni kandırma diyor çünkü o kadar sakinim ki. Parmağımı makineden çektim ve iğneye geçirdiğimiz iplik parmağımın içerisinde iğneyle birlikte. Hemen dükkân komşumuz Kadir abi eczeneye götürdü. Parmağım morardı ve çok kanıyordu. Eczaneci acile götürmeniz gerekli dedi. Bu arada benim gözlerim kararmaya başladı. Vücudum titriyordu. Hemen dükkâna geldik, patronum da korkmuştu, ben de. Başım dönmeye başladı ve yere düşmüştüm. Beni hemen hastaneye kaldırmışlar. Gözlerimi hastanede açtım. Parmağıma ne olacağını bilmiyorum. Korkuyorum, düşünüyorun o iğnenin parmağımdan nasıl çıkacağını. Bir abi vardı, bizi hastaneye getiren, o parmağımın kesileceğini söyledi ve bir an çok korktum. Beni film odasına götürdüler. İğnenin tam olarak nerde olduğuna baktılar. Sonra doktor geldi. Elinde büyük bir cımbız gibi bir şey, kollarımdan tuttular, başımı diğer yöne çevirdiler. Canım acıyordu, korkuyordum. Sonra bıraktılar ve baktım iğneyi çıkarmışlar. Şimdi parmağıma baktıça o günü hatırlıyorum. Çünkü izi kaldı. Makinem de o günden sonra sürekli tamire gitti. Şimdi oturdukça makineye sanki tekrar parmağımı kapacak gibi... (İsimsiz, Alanya)

Babamdan hep bir bisiklet istemiştım çünkü abimin ve ablamın vardı. Babamdan her bisiklet istediğimde sen daha küçüksün diyordu. Abimi ve ablamı böyle bisikletin üzerinde ne kadar eğlendiklerini görünce kendimi tutamaz hep ağlardım, ağlamamın sebebini çok merak eden abim hep soruyordu ama söylemiyordum ve bu suskunluğım karşısında abim bana inat, "Melike'nin bisikleti yok." deyip duruyordu, çok sinirimi bozuyordu. Ablamı da kötü emellerine alet etti, ikisi birden böyle üstüme gelince ben de o gün ikisinin de bisikletlerinin tekerleklerini iğneyle patlattım. Gerçi benim yaptığımı öğrenince abim de benim ağzıma patlattı, o ayrı. Tekerleri patlattığımı da abimle ablama Zeliha olacak kardeşim söyledi. Abimle ablamı her bisiklete bindiklerinde rahatsız ederdim, beni de önünüze alın derdim. Onlar al-

mak istemezdi ama her defasında bisikletinizin tekerleklerini bir daha patlatırım dedikçe alıyorlardı. Abim ve ablam beni hep babama söylüyorlardı. “Baba bizi hep rahatsız ediyor, nolur şuna bir bisiklet al.” diye. Babam sonunda bana bir bisiklet aldı. Gerçi almakla iyi bir şey mi yaptı, kötü bir şey mi yaptı, onu kullandıkça anladım. Kullanacak olduğum bisiklet ilk bisikletimdi ve çok heyecanlıyım. Ne kullanmayı biliyordum ne de dengede durmayı. Babam bana kullandıkça açılırsın demişti ve ben de öyle sanmışım. Abim ve ablam gibi ben de çok çabuk öğrenirim sanmışım ki yanlışmışım. Kullanmaya berbat başladım, hep biri yardım ediyordu, en çok da babam. İlk kullandığımda çalılıklara girdim, yüzüm kolum hep çizildi, 3-5 günde geçti. Babam biraz ara verelim dedi, 1-2 hafta ara verdik. Ondan sonra babamla bir daha dedik, bu sefer bisikletten düştüm, babam pes etti, benimle uğraşmayı bıraktı, yine abim ve ablama kaldım, onlarla da bayağı denedik, hep bir kaza, hep bir kaza. Bir yandan ağbım kızıyor, bir yandan ablam, insan sıkılıyor. Bisiklet istediğim güne pişman oldum derken bu sefer devreye annem girdi. Annem çok sabırsız ve her şeyin hemen olmasını isteyen bir kadın. Az tokat az azar yemedim bir bisiklet yüzünden. Sonra yavaş yavaş oluyor gibi oldu ama sonra olan yine bana oldu. Annem artık sen tek kullanabilirsin dedi ve ben de güvendim. Dengede durabiliyordum, her şey oluyor gibiydi ta ki bir zamana kadar. Bizim evin önünden aşağı giden yol bayır, ben de madem öğrendim biraz aksiyon olsun diye o bayırdan aşağı gitmeyi düşündüm. Bayırın aşağısında da çeşme var, ben de saldıım kendimi ordan aşağı. Sonra dengem bozuldu, hiçbir şey yolunda gitmiyor derken ben zaten ümidi kesip bisikletten elimi ayağımı çektim, derken bisiklet çeşmenin bir ucuna, ben bir ucuna, sonra o bayırı ağılaya ağılaya çık, ayağımı da çeşmede çarptım burktum, eller kollar yaralı, bunca acının üzerine bir de azar yedim, yani bir bisiklet sevdası yüzünden başıma gelmeyen kalmadı. Yüzümdeki izler geçene kadar abimle ablam hep dalga geçtiler. O bisikleti istediğime şimdi bile pişmanım. Bundan sonra hiçbir şeyi bu kadar çok istemicem. (Melike Zübeyde Yeşildağ, 8. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Her gün yaptığım alışkanlıklarım vardı, diş fırçalamak, yüz yıkamak gibi. Okuldan eve yeni gelmişim, annem kahvaltı hazırlamıştı. Yedim ve dişlerimi fırçaladım. Akşam oldu, babam gelmişti, tıraş olmuştu, tıraş malzemelerini kapının arkasına asmıştı. Akşam yemeğini yedik ve ablamla dişimi fırçalayacaktım. Kapının arkasındaki malzemeleri görmemişim, yere düşmüş, ben de üstüne basınca ayak baş parmağım koptu ve ben çok korktum, ağladım, annemgil hastaneye kaldırdı ve 12 dikiş atıldı. (Esra Karakuş, 9. sınıf, Alanya)

Daha 6 yaşındaydım. Kardeşim de 4 yaşındaydı. Onunla bir gün evimizin önünde oyun oynuyorduk. Kardeşimle oyun oynarken yaklaşık yarım metre yükseklikte bir duvarın üzerine çıktım. Benim çıktığımı gören kardeşim de gelmek istedi ve geldi. Bir iki dakika sonra beni aşağıya itti. Ben de yere düştüm ve kolum kırıldı. O an çok korktum. Korkudan ağladım ve benim ağladığımı gören kardeşim de ağladı. Sonra hastaneye gittik. Doktor kolumu elleyince çok korktum. İşte o an çok korktum. (Aslı Akkaya, 9. sınıf, Alanya)

Bir yaz günü evdeydim. Annem telefonda anneannemle konuşuyordu. Ben de balkonda tel dolabın kenarında salıncak gibi duran örtünün üzerine oturdum. Tel dolabın üzerinde örtüyü tutan bir taş varmış. Ben de o sırada salıncak sanıp sallandım ve başıma taş düştü. Başımdan kan akmaya başlayınca çok korktum. Direkt annemin yanına koştum. Başımı bir tülbentle sardı. Biraz sonra taşın düştüğü yerdeki kan durdu. (Melike Pınar, 9. sınıf, Alanya)

O gün annem beni çok sinir etmişti. Ne kadar sakin olmaya çalışsam da olamıyordum. Ben de o anki sinirle gittim su ısıtıcısına tekme attım. İçinde kaynar su varmış, ayağım yandı. Ayağım çok acıyordu. Hastaneye gittik, pansuman felan yaptılar. O anki sinirle hem annemi

üzdüm, hem ayağım yandı, hem de 2-3 ay boyunca okula gidemedim. Ve ayağымda yanık izi kaldı. (Suna Tan, 9. sınıf, Alanya)

Okuldan çıkmıştım, eve gitmek için otobüse binmiştim. Otobüs kırmızı ışıktaydı. Sol tarafta bisiklete çapmış bir araba ve arabanın, adamın kafasını ezdiği ölü, cansız bir ceset duruyordu. Çok korkutucu, tüyleri diken diken edecek bir şey. Çok korkutucu bir şey...! (Sevilay Şanlı, 9. sınıf, Alanya)

Hayatımda en çok korktuğum şey motora binip düşecekmiş gibi olmam. Bu yüzden motora binerken özgüvensiz binerim. Korkmamın sebebi bir gün motor kazası geçirmem. O günden bu yana motordan korkarım hatta motor sesi duymak bile istemem.

Babamla bir gün çarşıya gidiyorduk. Babam 120 hızla gidiyordu. "Baba biraz yavaş gider misin?" desem bile beni dinlemiyordu. Yeşil ışık yanıyordu, biz en arkadaydık, biz geçince kırmızı ışık yandı ama babam görmedi ve geçti. Geçti ve o sıra yandan gelen araç bize çarptı. Çarpmasıyla birlikte biz yerde sürüklendik. Biraz ileri sürüklendikten sonra durduk. Etrafımda binlerce insan birikti. Hemen beni ayağa kaldırdılar. Yan taraftaki restoranta oturtular ve bir su ikram ettiler. Tabiri benim o sıra suyu bile içecek halim yoktu. Babamı düşündüm, hemen babamı sordum, o sıra babam ayağa kalkmış, her yerde beni soruyormuş. O sıra babam geldi yanıma, sarıldık beraber. Az çok yaralarımız olsa da onun bana sarılması her şeyi unutturdu.

Sonuç olarak motosikletten çok korkuyorum. Babam o günden sonra hızlı gitmiyor, hatta kırmızı ışığa çok dikkat eder oldu. Hatasını anlamış olucak ki! Yaşadıkça korkum azalsa da o günü hiç unutmayacağım. Saygılarımla. (Gizem Doğruol, 10. sınıf, Alanya)

İnsanın korktuğu başına gelirmiş diye bir söz vardır. Ve insan bir gün korkularıyla yüzleşirmiş. Ben de korkuyordum. Yani benim de korkularım vardı. Sevdiklerimi kaybetmek, yani onların benden önce ölmesi. Beni bu dünyada bırakıp gitmesi gibi. İnsan değer verdiğinin canının yanmasını istemez. En azından ben öyleyim. Korkuyordum ve korkumla birlikte büyüdüm. Küçükken hep düşünüp düşünüp ağlardım. “Ya onlara bir şey olursa ben ne yaparım? Nasıl bir tepki veririm?” diye. “Onlar olmadan ben nasıl devam ederim hayata?” diye düşünürdüm ve yatağıma kapanıp ağlardım. Ama ağladığımı kimse duymazdı çünkü hep gece yatağıma yattığımda aklıma gelirdi. Ve korkumla yüzleşeceğim gün yaklaşıyordu. Tabii ben bundan habersizdim. Korkum kendini yine hatırlattı bana bir rüyayla. Rüyamda annem ölmüştü, babam ise camide duasını yapıyordu. Ben babama yaklaştım ve “Baba neden annem öldü?” dedim. Babam da “Kızım Allah onu yanına çağırdı.” dedi. Uyandım ve on dört yaşında olmama rağmen ağlayarak kalktım ve annem ve babamla birlikte uyudum. Bundan birkaç hafta sonra ise babam trafik kazasında öldü ve ben hiçbir tepki veremedim ilk öğrendiğimde. (Kevser Akgöz, 10. sınıf, Alanya)

Günlerden Pazar günüydü. Ben ve ailem annemin arkadaşına ziyarete gidecektik. Pazar günü hava çok güzeldi, güneş her yeri ısıtıyordu. Yola çıktık. Annemin arkadaşının evine gitmeden Manavgat’ı gezmeye karar verdik. Önce çarşısını dolaştık, Manavgat şelalesine gittik, daha sonra Manavgat barajına gittik. Orada bir süre durduktan sonra annemin arkadaşının evine gittik. Yemek yedik, sohbet ettik, akşam 9’a kadar oturduktan sonra kalktık. Hava birden bozuldu. Yağmur yağmaya başladı. Biz yola çıktığımızda az yağıyordu. Biraz gittikten sonra yağmur çok hızlandı, arabanın önü görünmüyordu. Yol deniz kenarında olunca şimşekler denizin üzerinde çakıyor, biz çok korkuyorduk. Yolda giderken arabanın lastiği patladı. Yolun kenarında duruyorduk. Ama arkadan gelen araba bizi görmese kaza yapacaktık. Yağmur çok kötü yağıyor. Babam dışarıya çıktı baktı. Arabada yedek lastik de yokmuş. Allah’tan yakınlarda petrol vardı da yardım ettiler bize. Yağmur

hâlâ çok şiddetli yağıyordu. Biz de yavaş yavaş yine yola çıktık petrol-den. O gün eve geldiğimizde saat 12.30'du, yani yağmur yüzünden eve geç geldik. Babam o günden sonra arabada hep yedek lastik bulunduruyor. Ben de yağmurlu günlerde asla uzun yola çıkmıyorum bu olaydan sonra. (Ayşe Aksoy, 10. sınıf, Alanya)

Beş yaşımda dört tekerlekli biniyordum. Ama sokaktaki arkadaşlarım iki tekerlekli bindiği için onlara özeniyordum ve komşumuza destek tekerleklerini çıkarttırdım. Ben iki tekerlekli bisikletimle sokaktaki arkadaşlarımla yarış yaptım, hızlı sürdüğüm için dengem bozuldu ve kaldırıma çenemi çarptım. O anda çenem yarılmıştı ve kanlar akıyordu, çok korkmuştum. Annem ve komşular yanıma geldi, beni kaldırdılar. Annem eve çıkıp kimliğimi aldı. Sonra beraber hastaneye gittik ve bana iğne yapıp çeneme iki tane dikiş attılar. (Liza Berfin İnce, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Benim kardeşim iki sene önce tenis sahasında koşarken kolunun üstüne düştü. Kardeşimi hemen hastaneye götürdük. Kolunda iki tane kırık vardı. Ben ve annem dışarda bekledik. Babam, kardeşim ve doktor bir odaya gittiler. Kardeşimin o odada elini alçıya aldılar. Ben ve annem çok ağladık. Kardeşim ve babam dışarıya yani bizim yanımıza geldiler. Babam, "İki hafta sonra yine doktora gelicez." dedi. Aradan bir hafta geçti. Kardeşim akşam uyurken kıvranıyordu. Annem korkmaya başladı. Kardeşimi hastaneye götürdü. Doktor alçıyı açtı. Derisi yok olmuş, sadece kaslar görünüyordu ve kan akıyordu. Doktor bir ilaç verdi. Koluna o ilacı sürdük, geçti. (Yağmur Ayaydın, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Migros'a gittiğimizde süs kristaller görmüştük. O anda abim ve ben sepet içindeydik. Kristalleri almaya çalışırken sepet devrilmişti ve benim

kafam masanın sivri köşesine çarptı. Başım yarılıp kanamaya başladı. Bir hastaneye gittik ve orada dikiş atıldı. O günden sonra annem bizi hiçbir zaman sepete bindirmedi. (Kaan Taşpek, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

7 yaşındayken trafik kazası geçirdik. Köyden dönerken yolda arabayı teyzem kullanıyordu. Bir anda direksiyon hâkimiyetini kaybetti. Yolda araba iki tur döndü, yolun kenarı uçurumdu ve o uçurumdan aşağı dört takla attık. Kayaya çarptık ve durduk. O sırada babamın kucağında ön koltukta idim. Uçarken camdan dışarı fırladım ve ayağımı cam kesti ve diz kapağımdan deri kopmuştu. Teyzemin ise belinde çıkık vardı. Babamın da aynı şekilde beli incinmişti. Annemin kolunu cam kesti. Ablamın burnu kırıldı. Çok korkunç bir olaydı. O zaman futbol oynuyordum. Galatasaray'a transfer olacaktım ama kazadan sonra 8 ay yürüyemedim. (Eren Aslan, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Ben 8. sınıftayken okula servisle gidip geliyordum. Kış mevsimi olduğu için hava çok sisliydi. Bizim servisin şoförü arabanın ışıklarını açmamıştı ve bu yüzden karşıdan gelen araba bizim servisi görmediği için iki servis çarpıştı. O anda ben ve servisteki arkadaşlarım çok korktuk. Diğer servis ise öğretmenlerin olduğu servisti. Bir tane öğretmenin burnu kırıldı. Biz çok geç eve gelik. Ailelerimiz bizi çok merak etmişti. Eve geldiğimde ailem soru soruyor ama ben hiç konuşmuyordum. Sonra bana korku için iyi gelen bir ilaç olduğunu söylediler ve o ilaçtan içtim birkaç gün. Ama hâlâ korkuyorum kazadan. (Gönül Demirel, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Okulumuzun çıkış kapısıyla servislerin giriş yeri aynıydı ve geniş bir alan değildi. Aynı zamanda kaçacak yer de yoktu ve duvar vardı. Tam ben çıkarken köşeden servis döndü, duvar ve servis arasında sıkışmıştım, şoför orada olduğumu fark etmeyip arabayı zorlaya zorlaya içeri sokmaya

devam ediyordu, araba sürtünerek geçmeye devam ederken arkada çantanın da baskısıyla yere düştüm. Bu kez arabanın tekerlekleri ve duvar arasında sıkışmışım. O an hem beklemediğim anda gelişen bir olay olduğu için şoktaydım, hem de bir saniye ötesini düşünemediğim için çok korkmuştum. (Gizem Geridönmez, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün hazırlandık, köye gidiyorduk. Kışındı. Her yerde kaza olmuştu, yerler buz kaplıydı. Annemler dua ediyordu, ablam ve ben dua ediyordum. Etrafta arabalar zincirleme kaza etmişler. Tam o sırada otobüste Terminatör filmi vardı. Gözlerimi kapadım. Tam uyuycam araba taklalar atmaya başladı ve tam köprüden düşecekken durmuş. Haberlerde öğredim bu bilgiyi. Sonra annemler, ablam iki kişiydi, zaten bir de kız kardeşim üçü de camdan fırlamış. Ben tek arabanın içinde üç tane dede üstümdeydi. Üçü de ölmüş. Ben çıktım, kış vakti dışarı çıkmadım, ayakkabım yoktu, kayıp etmişim. Çocuk akli işte, korktum, çıkmadım. Tam o sırada arabadan gelirken abim gibi gördüğüm arkadaş geldi, tek kolu sarılı, beni annemlerin yanına götürdü ama beni annemlerin yanına getiren çocuk beyin travmasından ölmüş. Çok üzül-düm. Annemlerle aynı hastaneye kaldırıldık. Annemi Tokat hastanesine götürdü, beni de babamın polis arkadaşı gelip, evine götürdü. İki hafta kaldık. Hiç konuşmadım, bilmiyorum ama kadın konuşmadı dedi, ben farkında değildim. Sonra babam geldi, beni annemlerin yanına götürdü. Hiçbir yerimde çizik yoktu. Kulağımın arkası çizilmişti. Annemler hepsi perişandı, çok fena, her yerine cam girmişti. Sonra bayağı geçti. Kardeşlerimi gördüm, hepsinin kafası felan dikişliydi. Bayağı geçti. Sonra eve geçtik. O günden bu güne arabadan korkarım. Köye giderken sanki her an kaza etçez... (Ömer Recep Yiğit, 10. sınıf, Sultañçiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Başımdan geçen en korkunç olay; yaklaşık 8 yıl önce kuzenlerimle oynarken başıma geçmiş bir olay. O gün babaannem bize uslu durun, bir yerinize bir şey olacak dedi. Ama ben onu dinlemedim. En küçük

kuzenim gitti, büyük kuzenimle beraber oynarken odun kesmeye başlamıştık. Ben odunu tutuyordum, o kesiyordu. Küçük bir odun parçası kalmıştı. Yine ben tutuyordun, o kesiyordu ki o sırada odun yerine parmaklarımı kesti. Parmaklarım çok derinden kesilmişti. İşaret parmağımın kemiğini resmen tutuyordum. Evin önüne geçtiğimde kısme yoktu. Annem ve babaannemlere haber verdim. Onlar da amcamı aradı ve beni hastaneye getirdiler. Dikiş atılırken işaret parmağıma dikiş atmakta çok zorlandılar ve benim acım da katlanmaya başlamıştı. Toplamda 24 dikiş atılmıştı. Aradan 3-4 hafta geçtiğinde dikişler alındı ama parmaklarımı oynatamıyordum. Amcam bir şey yok, geçer dedi, ama geçmemişti. Annemle hastaneye gitmiştik, doktor ilk baştan ameliyat dedi ama sonrasında fizik tedavi dedi. Uygulamıştık, ama işe yaramamıştı. Tekrar doktora gittiğimizde ameliyat dedi ve ameliyat olduktan sonra parmaklarım düzeldi. (Necmettin Dilber, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Bir gün babam silahını temizlerken kardeşim bakmak için yanına gitti. Babam silahı temizlemeye devam ediyordu, ben de televizyon izliyordum. Yengem çocuğuna bakıyordu. Sonra babam silahını temizlemeyi bitirdi. Yengem beni çağırdı. Bana dedi ki “Özgür, kardeşine söyle babanın yanından çekilsin.” dedi. Ben de içeri girdim, babam ben içeri girdiğimde silahını topluyordu. Ben kardeşime “Aziz, gel buraya, dışarı çıkalım.” dediğim an ne hikmetse silah bir anda patladı, yerden sekti ve kapıdan tam çıkarken kardeşimin ayağına geldi ve bir anda ev kan gölüne döndü. Bir de bu olay yetmezmiş gibi ben ve babam polise her şeyi anlatıyoruz ama şu polisler bizle dalga geçiyor: “Yok ya, hangi adam silahı temizlerken patlatır?” diye dalga geçiyordu. Ben de kardeşime ne olmuş telaşındayım, sinirliyim. Polislere, “Biz yalan söylüyoruz, sen git kafana göre bişeyler yaz.” dedim ve olay böyle devam etti. Kardeşim Allah’a şükür iyi oldu. Babama kaza olduğu için ceza vermediler. Bu olay da böyle kapandı. (Özgür Çetindağ, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Sene 2004, bundan 9 sene önce. Küçükken abim kaza geçirdiği için annem beni dışarı bırakmazdı. Mahallenin bütün çocukları dışarda oyun oynardı. Ben de camdan, balkondan onları izlerdim. Akşama kadar ağlardım dışarı çıkmak için ama annemde öyle bir inat vardı ki Nuh diyor peygamber demiyordu. O zamana kadar annem veya babam dışında kimseyle dışarı çıkmamıştım çünkü annem izin vermiyordu. Havalar bayağı sıcaktı, yaz aylarından biriydi, ben her zamanki gibi anneme dışarı çıkmak için dil döküyordum. Sonra Sivas'ta yaşayan teyzem buraya gelmişti. Bizde kalacaktı. Bize geldi. Sonra işte beni ağlar-ken gördü. Niye ağladığımı sordu. Annem dedi, "Dışarı çıkmak istiyor, ben de bırakmıyorum." Annem kardeşleri arasında en küçüktü, doğal olarak teyzem annemden büyüktü ve teyzem anneme söz geçirebiliyordu. Teyzem sayesinde sevinçle hızla ayakkabılarımı giydim ve merdivenleri ikişer ikişer indim. Bizim yan binanın giriş katında bi tane garaj vardı. Bizim mahalledeki çocuklarla o garajın demir bir yolu vardı, ordan yola doğru koşuyorduk. Bir ara dengemi kaybettim, kolumun üstüne düştüm. Hani insanlar kaslarını göstermek için kolunu katlar ya, ben de tam tersi oldu. Dikişler hâlâ duruyor. O olaydan 4 ay sonra aynı binanın bodrumuna (4 metre yükseklik) kafa üstü düştüm. 8 saat ameliyatta kaldım. 2 ay da hastanede kaldım. Eğer 20 saniye daha geç kalsaydım ameliyatta ölebilirdim. (İbrahim Can, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben on yaşındayken bir olayda çok korkmuştum. Bizim evin yukarı tarafında büyük bir yokuş var. Yokuş çok yüksek ve dikti. Aşağı tarafta babam ve amcam hark eymişlerdi. Aylardan ise Aralık'tı. Her tarafta kar vardı. Ayrıca hâlâ kar yağıyordu. Sabah saat sekizde uyandım. Günlerden Cumartesi'ydi ve o gün okul yoktu. Babamın ilçeye gitmesini bekledim. Çünkü hızağımı (=kızak) alıp o karlı tepeye gidecektim. İlk önce hızaklan oradan kayacağımı babama söyledim fakat o izin vermedi. Çünkü düşeceğimi biliyordu. Babam ilçeye gidince hemen gidip hızağımı aldım. Yerde çok kar vardı. Güçlkle o tepeye gittim. Oradan aşağıya bir yol açtım. Sıra kaymaya geldi. Hızağımı alıp biraz yukarıya gittim. Sonra

hızağım elimde koşa koşa aşağıya geliyordum. Aynı zamanda koşarken hızağa bindim. İlk başta güzel kaydım, sonra tepenin sonunda harkın olduğunu hatırladım. Üstelik harkın içinde taşlar vardı. Ama artık yapacak bir şey yoktu çünkü hızağın üstündeydim. Hızaklan önce harka sonra taşların üstüne düştüm sonra yerde birkaç kere yuvarlandım. Her tarafım kar oldu. Aynı zamanda dirkeslerimde ve bacaklarımda moruklar ve çizikler vardı. O zaman belki de bir yerlerim kırılabilirdi. Ama bir şey olmadı. O zaman çok korkmuştum. (Ali Haydar Çelik, yaş 17, Erzurum)

Babam aramıştı beni telefonda ve traktörü tarlaya getirmemi istemişti. Ben de eve geldim, traktörün anahtarlarını aldım ve traktörün garajına gittim, traktörü çalıştırdım ve çıkardım dışarı. Tarlaya doğru gitmeye başladım. Bir 10-15 dakika gittikten sonra traktörün fren balatalarından ses gelmeye başladı. Ben de bir şey yoktur diye devam ettim. Ama içime bir korku düştü ama umursamadım, devam ettim. Tarlaya yaklaşınca dik ve uzun bir iniş vardı. İnişe yaklaştığımda traktörü boşa attım, frene hiç basmamıştım, traktör hızlanmaya başlamıştı. Biraz daha gittikten sonra frene bastığımda fren tutmuyordu. O an ne yapacağımı bilmiyordum. Çok korkmuştum ve traktör iyice hızlanmaya başlamıştı. Yapacak bir şey yoktu. Tek çözüm kendimi traktörden atmaktı ama yapamadım. Sanki biri beni traktöre bağlamıştı. O an öleceğimi zannettim ve artık gözlerimi kapatmaya çalışıyordum ve bir mucize gibi hiçbir şey olmadı ama çok korkmuştum, dilim tutulmuştu, iki gün kendime gelememiştım, soğuk terler atıyordum. Ve hiçbir şey olmadı. Size tavsiyem kesinlikle traktörü boşa almayın. (Yoldaş Yıldırım, yaş 17, Erzurum)

Tarih 21 Mayıs 2012, yine bir okul sabahıydı ve okuldan öğle arası çıkıp eve geldim. Ve daha yeni bir motorsiklet almıştım. Eve geldiğimde babamdan motorun anahtarını istedim ve anahtarı aldım. “Nereye gidiyorsun?” diye sordu, ben de, “İki tur atıp gelicem.” dedim ve evden çıktım. Ve dik bir rampayı karşımda gördüm, çıktım ve aşağı

inerken hızımı arttırdım. Hızım yaklaşık 90 km'ye kadar çıkmıştı. Ve rampadan aşağı hızla inmeye çalıştım. Aşağı inerken dengemi kaybedip viraja motoru yatırarak girdim ve kaza yaptım. O kaza yaptığımda ilk kazamdı, çok korkmuştum. Ve o kazada kendimi değil motoru ve babama nasıl hesap vereceğimi düşünüyordum. Motor beni ağaçların dibine kadar sokmuştu. Sonra kalktım ve her tarafımın kan olduğunu fark ettim. Ağrımaya başladı her tarafım. Kan ve toprak olmuştu. Kalktım ve motoru kaldırdım, ön lambası kırılmıştı ve plakası eğilmişti. Kalkıp çalıştırdıktan sonra eve gidip babamı çağırdım. Beni hastaneye götürdü ve sonra tekrar okula getirdi.

Yine tarih 15.05.2013. Motorumla tarlaya giderken tarla lise yolundan biraz daha geçtikten sonra yolun sağındaydı. Ve gelirken yolda polisleri gördüm, ehliyetim yoktu ve hızım yüksekti, motorun benzin deposunu yani depo kapağını kapattığım için motora benzin gitmiyormuş, sadece borulardaki benzinle ilerliyormuş. Ve polisleri görünce yavaşlayıp dönmeye çalıştım. Debriyaja bastığımda motor stop etti ve yolun ortasında öylece kaldım. Polisler de beni görmüştü. Hemen motoru sağa çektim, anahtarı alıp saklandım, bir evin odunluğuna girdim. Dışarda yaşlı bir adam odun kırıyordu. Amcaya, "Beni burda gördüğünü sakın söyleme, motorla yakalandım." ehliyetim yoktu. Ve kapının arkasına saklandım. Polisler geldi ve beni sordular, kapı olmasa mesafemiz yaklaşık 3 metre yani 3 adımdı. Nefes bile almıyordum. Yavaş ve sessizdim. Amcaya sordular ve amca yukarı doğru kaçtığımı söyledi. Ve polisler biraz bekledikten sonra gittiler ve ben de tekrar çıkıp motora binip eve gittim ve bir daha o gün binmedim, çok korkmuştum. İşte böyle. Hayatımda çok korktuğum olaylardan iki tanesi. (Enes Aydemir, yaş 17, Erzurum)

Bizim bir fırınımız vardı. Burası küçük bir ilçe olduğu için köylere de biz ekmek veriyorduk. Yine bir gün arabayla köylere ekmek götürüyorduk. Kış olduğundan dolayı araba kayıyordu. Ekmeği köylere verdik, dönerken bir kaza yaptık, bir tırla kafa kafaya çarpıştık. İşte o zaman çok korkmuştum. (Aykut Asiltürk, yaş 17, Erzurum)

Beni en çok korkutan olay geçen sene başımdan geçti. Biz Çayır-
lı'ya gitmek için traktörle yola çıktık. Balıklı köyüne geldiğimizde bir
tır da arkamızdaydı. Köyün içine girdik. Traktör yavaş gittiği için tır
şoförü bizi geçmek istedi. O sırada yol daraldı ve karşıdan da bir taksi
geldi. Tır şoförü taksiye çarpmamak için direksiyonu bizim önümüze
çevirince biz de az kalsın tıra çarpıyorduk. O sırada taksi devrilmişti
ama yaralanan felan olmamıştı. Aslında bu olayın beni korkutan tara-
fı hayatımda ilk defa bir kazaya şahit olmamdı... (Berkay Yalçın, yaş
18, Çayırılı, Erzincan)

Beni en korkutan olay, 21 Mart 2011 tarihinde dayımın oğlu Bur-
han'ın kaza yapması ve ölmesiydi. O zamanlar YGS sınavına birkaç
gün vardı, bana söylemediler. Bana YGS sınavı olduktan sonra babam
söyledi. Pazar gününe kadar yoğunbakımda olduğunu ve iyileşeceğini
söylediler. Benim onla tam 17 yılım geçti. Çocukluğum geçti. Allah
kimseye evlat ve sevdiği kişinin acısını göstermesin. (Derya Yıldırım,
yaş 17, Çayırılı, Erzincan)

Bugüne kadar en korktuğum olay babamın motorsiklet kazası yap-
masıydı. Evde otururken birden telefon çaldı ve haber geldi. Babamın
tırın altında kaldığını ve yaşam şansının olmadığını söylediler. O gün
her kafadan bir ses çıkıyordu. Oysaki babam hastanedeymiş ve evimiz
o kadar kalabalıktı ki. Biri gelip babamın öldüğünü söyledi. Ve biz o
anda dünyamızdan vazgeçtik ve ben de ölmek istedim. Ama bunu söy-
leyen kişi yalan söylemiş. Telefon geldi tekrardan. Babamın iyi oldu-
ğunu, yaşadığını söylediler. Ve babamı eve getirdiklerinde o kadar kö-
tüydü ki. Babamın kolu kırılmış ve hareket ettiremiyordu. Yüzü yara-
lar içindeydi. Babama öylece bakakaldım. Ağladım. Ve iyi ki babam
tekrar evine geldi ve yaşıyordu. Ve çocuklarının, ailesinin yanındaydı.
O gün dünyalar bizim oldu. Ve bu şalına kadar en çok korktuğum olay
buydu. (Sümeyye Yavuz, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

15 yaşındaydım, yani bundan tam 3 sene önce. Bizim amcaoğlu traktörle yolları suluyordu ama o gün bir yere pikniğe gitmişlerdi. Öbür amcamın oğlu da traktördeki depoya suyu doldurup bana yolları sulamamı söylemişti. Ben de traktörü ilk defa sürdüğümünden dolayı bunun hevesiyle doğrudan traktöre atladım ve yolları sulamaya başladım. Yolları sularken kardeşim de remorktaki deponun arkasına bindi. Ben de yolun sonunda döndüm ve sulama bitmek üzereydi. O ara bizim amca torunu geldi, onu da motorun içine aldım. Traktör kupalıydı. Bizim evin tam önünde garaj vardı. Garajın soluna yakın bir de evin yolu vardı. Ben tam sola doğru dönerken remork garajın duvarına takıldı ve yan döndü. O ara kardeşim remorktan bizim evin önündeki bahçeye fırladı. O ara kortuğum kadar hayatımda hiçbir şeyden korkmamıştım. (Ozan Acar, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Beni en çok korkutan olay Ramazan abinin traktörle çukura düşmesidir. Ramazan abi traktör sürerken birden çukura doğru gittiğini gördüm. Sonra traktör çukurun içine girdi ve yan yattı. Ramazan abi ise hâlâ traktörün üstündeydi, kımıldayamıyordu. Ayakları sıkışmıştı ve çıkamıyordu. Bir süre bekledi. Biraz bekledikten sonra komşular gelip Ramazan abiyi traktörden çıkartıp sakınleştirdiler. Ramazan abi sakınleştikten sonra komşular traktörü düştüğü yerden çıkarmaya çalıştılar. Bir süre uğraştıktan sonra traktörü düştüğü yerden çıkardılar. Traktörü çıkardıktan sonra evin önüne getirdiler. O zaman ben, annem, halam, amcam ve Nurten abla çok korktuk. İkimizde en çok korkan ise Nurten ablaydı çünkü kardeşine bir şey olacak diye çok korkmuştu ve bayılacak gibi oldu ama annemler onu sakınleştirdiler. Ramazan abinin de gelip bir şeyi olmadığını görünce çok mutlu oldu. Tabii biz de çok mutlu olduk. (Sibel Ariç, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

2007 yılında akrabalarımızla birlikte pikniğe gidiyorduk. Piknik alanına yaklaştığımızda yol kapalıydı. Biz de traktörle derin akarsuyun içinden geçerken traktör battı, geçemedik. Traktörün arkasında rö-

mork vardı. Biz, akrabalarım, herkes içindeydi. Suyun içinde akıp ölecez diye çok korkmuştum. Sonra biz büyüklerimizle suyun içinden geçtik. Sonra motoru çekmek için greyder çağrıldı, traktör de çıkarıldı. Biz de pikniğimizi yaptık. (Bahar Özdemir, yaş 17, Çayırılı, Erzincan)

Okuldayız, eve gidiyoruz. O gün de öyle kar yağıyor ki kar temizleme aracı yolları temizliyor. Aşağıdan giderken o da yukarıdan hızla geliyordu ve bizim gittiğimiz servisle çarpıştı. Ölucem diye öyle korktum ki. Nasıl anlatsam hiç bilmiyorum. O gün bu gündür yaşadığımız hayatın ve sevdiklerimizin kıymetini bilmemiz ve onlara değer vermemiz gerektiğini düşünürüm. (Neslihan İlhan, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

O gün benim için sıradan bir gündü. Başıma geleceklerden habersiz 13 yaşında ve 6. sınıfa giden sakin ve sessiz bir öğrenci olarak okula gidiyordum. Aynı yaşta olduğumuz fakat farklı şubelerde okuduğumuz Ayşenur adındaki bir arkadaşımı o gün kaybedeceğim aklımın ucundan geçmezdi. Bir gün öncesinden anlaşılarak okul çıkışı teyzemlere uğradıktan sona kafeye ödev araştırmaya gidecektik. Ayşenur kardeşini de alarak bize geldi. Evden ayrıldıktan sonra teyzemlere gittik. Teyzemin yaptığı keki alıp kafeye gidip ödev araştırdıktan sonra da üzümlü keki eve götürecektim. Her şey bir anda ve öyle hızlı gerçekleşti ki ne olduğunu bile anlamadım. Ayşenur'un kardeşinin çığlıkları ne zaman bir trafik kazası olduğunu duysam hâlâ aklımda. Kafeye giderken ana yoldan karşıdan karşıya geçecektik. O anda dayımın oğlu Yunus Emre'yi görünce selam vermek istedim. O anda Ayşenur ve kardeşi karşıya geçmek istediler. Dikkatsiz sürücü ve dalgın Ayşenur'un kamyonu fark etmememiş, üzerine kornaya bile basmayı akıl edemeyen adam Ayşenur'u vahşice ezmişti. Ayşenur'dan 1-2 adım uzak olan ben ise Ayşenur'un kardeşinin çığlıkları üzerine dönüp baktım. Fakat artık çok geçti. Kardeşi ve ben kanlar içindeydik. Kardeşi ısrarla ablasının ölmediğini söylüyor ve ablasının elini tutarak kanlar arasında bağıırıyordu. Ben o anda Ayşenur'un kolunu bırakması için kardeşini geri çekmeye çalışıyordum. Yol-

larda kan su gibi akıyordu. Ben dizlerimin önüne çökmüş kardeşini uzaklaştırmaya çalışıyordum. Üstümüz kan içinde hastaneye gittik. Polis vs. geldi. Teyzemin yaptığı saklama kabındaki üzümlü kek kanlar içindeydi. Ben Ayşenur'un öldüğünü biliyor fakat inanmak istemiyordum. Sesimi çıkarmadan öylece bakıyordum. Ayşenur'dan geriye sadece üzerimize sıçrayan kanları ve yine kanlı bir kek kalmıştı. Kulaklarımda ise "hayır" diyerek bağırarak kardeşinin sesi çınılıyordu. Ne zaman bir trafik kazası olsa Ayşenur'un kardeşinin çığlıkları geliyor aklıma. Ne zaman üzümlü kek yesem Ayşenur'un ölümü geliyor ve tiksiniyorum o keki. Ve ne zaman Ayşenur adında biriyle tanışsam Ayşenur'un ölümü geliyor ve karşımdakini ölecekmiş gibi görüyorum. Bu olay da benim hayatımda asla unutmadığım ve bana bazı şeyleri öğreten, başımdan geçen en acı, en korkunç ve en unutulmaz olayım. Ben hayattaki sevdiklerimin ne kadar değerli olduğunu öğrendim. Hayat o kadar acımasız ki ölümün nereden ve ne zaman geleceği bilinmiyor. Ve bizler o kadar umursamaz, kırıncı ve nankörüz ki sevdiklerimizi çok çabuk kırıyoruz. Benim aklımda kalan tek şey ise hayat ve kara toprak o kadar acımasız ki bizden çaldığını hiçbir zaman geri vermiyor. (Özlem Yılmaz, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

8-10 yaşlarında ufak tefek bir çocuktum. Bir gün yolda giderken arkamdan gelen arabayı fark etmemiştim. Bir an kendimi yerde buldum. Araba bana çarpmıştı. Gözlerimi açtağında bütün Çobanoğlu ailesi başımdaydı. Aklım başımda değildi ama duyuyordum konuşulanları. İç kanaması geçiriyor olabilirmişim. Diğer dünyaya bilet var gibi gözüküyormuş. Çok korkmuştum. Ve doktor o müjdeli haberi vererek hayatı tehlikenin olmadığını belirtti. (Burak Çobanoğlu, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Hayatta en değerli, en yüce, en güzel, en iyi, melek kadar güzel, kraliçe kadar özel, evimizin bir tanesi, benim de nur tanem annem. Bir gün rüyamda annemi görmüştüm. Siyah bir odada otururken annem.

Her yer kapkara idi, ben de çarşıdan geliyordum. “Anne” diye öyle bağıırıyordum ki sanki anneme bir şey olmuştu. Bu bağıırtımla ve ağlayışım ile her yer ısı lıp sönüyordu. Ama benim bu bağıırtıma herkes geliyordu. Sonra uyanınca bu rüyamı ağlayarak anneme anlattım. Sonra, ertesi gün, dayımlarda otururken dayımlarda silah vardı. (Dayım belediye şöförü, yani belediyenin zararlı hayvanlarını felan vuruyordu.) O silah olmaz olsaydı. Ben de aldım silahı. Annem, ablam bırak dediler, ben de tam bırakırken dayım, “Onun için boş, bir şey olmaz.” dedi. Ben de alıp ilk önce kendime tutup öleceğim deyip güldüm, sonra Duygu ablamın bacağına tutup, “Kız seni şişleyeyim mi?” dedim. O da “Kader, çek şu silahı, şeytan doldurur.” dedi. Yani kısacası hepsine tuttum, dayıma, kardeşime, abime, ablama, kuzenime... Sonra kendi kafama bir tane sıktım. Ama hiç bir şey olmadı.

Keşke tutmaz ve sıkılmaz olsaydım... Anneme tutup tam kafasına yani kendimi Cüneyt Arkın hissettim bir an. Annemin kafasına “Yalan söylüyorsun.” deyip tetiğe bastım... Basmaz olaydım. O sesle lambalar söndü, ben dona kalıp sadece “Anne!” diye bağıırdım. Komşular geldi. Işık felan yakıldı, herkes annemi bırakıp benimle ilgileniyordu, yani o an kâğıda dökülemeyecek kadar değışikti. Çünkü dilim tutulmuş ve yani annemin saçları o silahın etkisiyle havaya kalkmıştı. Ama annem kimsenin umurunda değildi ki... Herkes bana “Kader, Kader, Kader...” diyordu. Ama ben anneme... Yaa ya ben annemi vursaydım, ya anneme bir şey olsaydı, yaa ben ne yapardım? Deli olurdu herhalde. Allah kimseyi içinde de beni annesiz bırakmasın... Anne, seni çok seviyorum... (Kader Yılmaz, yaş 15, Çayır lı, Erzincan)

Bir gün babaannemgile gitmiştik. Orada kuzenim, ben, iki kardeşim ve abim oynuyorduk. O zaman daha okula gitmiyordum. Abim de benden bir yaş büyük. Patos makinasında oynuyorduk ben ve kardeşim. Abim dedi ki, “Patosun kayışları vardı, oraya elinizi koyunca çok güzel gidiyor.” Ben ve kardeşlerim de koyduk. Sonra abim makinayı dönderdiği gibi benim parmağım koptu. Kardeşimin de parmağı ezili ve ben o zaman çok korktum. Çok ağlamıştım. Sonra amcam beni ku-

cağına aldı ve beni hastaneye götürdü. Sonra parmağımı diktiler. Ben en çok o gün korkmuştum ve o gün çok ağlamıştım. Şimdi halen daha patos makinasının yanına gitmeye çok korkuyorum. (Zeynep Yüksel, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Bir kış vaktiydi. Evde soba harıl harıl yanıyordu. Annem benim yanıma geldikten sonra mutfığa doğru giderken sobanın üzerine düştü. Kolu bileğinden dirseğine kadar yandı. Ondan sonra ben donup kaldım. Anneme bir şey olacak diye çok korktum. Anneme sarıldım ve hüngür hüngür ağladım. Bu güne kadar en çok korktuğum olay buydu. (Gamze Meral, 9. sınıf, Çayırılı, Erzincan)

Ben küçükken kötü bir olay yaşadım. Bir gün arkadaşlarla oyun oynuyorduk. Oynadığımız yerin yanında büyük bir köprü vardı. Bu köprünün üstünde de yuvarlak bir boru vardı. Arkadaşımdan biri dedi ki, "Bu borunun üstünden diğer tarafa geçelim." Herkes bu kararı onayladı ve borunun üstünden teker teker geçmeye başladık. Herkes yavaş yavaş geçiyordu. Çünkü herhangi bir aksilikte borudan aşağı yani köprüye düşebilirdik. Bu yüzden dikkatli geçmeye başladık. Sıra bana gelmişti. O gün o kadar yorgundum ki borunun üstünden geçerken bir an başım döndü ve geri geldim. Zaten daha birkaç adım atmıştım. Başımın dönmesi nedeniyle geri döndüm. Arkadaşımla bana korkak diye bağırıyorlardı. Ben de onlara inat bu borunun üstünden geçecektim. Tam geçmeye başladım, borunun tam ortasıyındayım, yine başım dönmeye başlamıştı. Bir süre öyle durduktan sonra adım attım ve adım atmamla birlikte sarsıldım ve sonra köprünün içine düştüm. O an o kadar korkmuştum ki o korkuyu kimseye anlatamam. Çünkü köprü o kadar büyük ve derin ki kimsenin korkmaması imkânsız. Düştüğümde bayılmıştım. Oradaki insanlar tarafından hastaneye götürüldüm. Bir de gözlerimi açtım ki annem ve babam. Benim bu anım burada bitmektedir. (Seda Güzelgül, 9. sınıf, Çayırılı, Erzincan)

Benim en korktuğum an Erzurum'a amcamla giderken. Yollar buzlu ve kaygandı. Arabayla gidiyorduk. Bir tane kamyon ters şeritten geliyordu. O anda çarpışmamak için amcam direksiyonu kırdı. O anda kamyonu vurmaktan kurtulduk ama yollar kaygan olduğu için araba ters döndü. Gerisini hatırlamıyorum çünkü bayılmışım. Ayıldığımda amcamla ben yara bere içindeydik. Neyse ki korkulan şey olmadı, biz hayattaydık. Amcam telefonla 112'yi aradı, olay yerine geldiler. Bize pansuman yaptılar. O trafik kazası gözümün önünden gitmiyordu. Hastaneye kaldırdılar. Babamlar da geldiler. Beni ve amcamı öyle gören babaannem bayılma tehlikesi geçirdi arabada pek fazla hasar vardı. İyileştığımızda amcam arabayı yaptırdı, eskisi kadar olmasa bile yine de iyidi. Kullanılacak haldeydi. Ne zaman hatırlatsalar bir tuhaf oluyorum. O yüzden aklıma getirmemeye çalışıyorum. (Melik Gökali, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Saat 13.00 sularında güneş tepede iken, çocuklar sokakta eğlenirken, ben de bisikletimle sokakta tur atıyordum. Atmaz olaydım ama neyse. Düz ve uzun bir yolda kendimi bir an Ronaldo sanıp hızlıca bisikleti sürüyordum. Kendimi iyice aştım, rüzgârdan saçlarım X man'in saçları gibi oluyordu. Çok hızlı giderken yola birden aşağıdan bordo bir araba girdi. Bunu görmemle arabaya çarpmam bir oldu. Yerden 3 metre yukarı yükseldim ve yere çakıldım. Şerefsiz şoför, bisikletimi ezip kaçtı. Kendimden çok bisikletimin ezildiğine üzüldüm ve korktum. O gündür bisiklet sürmüyorum. (Mert Özşahin, 10. sınıf, Gazi Osman Paşa, İstanbul)

19 Mayıs 2003'te aniden aile dostumuzdan dedemin ölüm haberini aldık. Köye gitme kararı aldık. Gidişte çok rahat bir şekilde gittik. Ama dönüşte dayım arabayı kullanmak istedi. Babamsa kimseyi kırmayacak bir yapıya sahiptir. Dayım Boğaz Köprüsüne geldiğimizde büyük bir tıra çarptı. Savruldu ve arabamız kıyı şeridinde asılı kaldı. Araba yan döndü, ben ve dayım köprüde asılı kaldık. Çünkü cam kenarın-

da biz vardık. O günden beri o köprüden geçemiyorum. Geçsem bile çok kötü bir duygu oluşuyor içimde. Korkuyorum. (Büşra Görgeç, 11. sınıf, İstanbul)

Kız kardeşim Ebrar henüz 4-5 yaşlarındaydı. Ben de 8 yaşındaydım. Sokakta oynuyorduk. İnşaatçıların kumları vardı. Oynadığımız yere geri geri bir kamyon geldi ve Ebrar'ı ezerek kuma gömdü. Kızkardeşim o günden sonra uzun zaman konuşamadı. Ben de 8 yaşında o olaydan sonra karşıdan karşıya geçerken çok korkarım ve genelde birilerinin elini tutarak geçerim. (Nur Hilal İldirim, 11. sınıf, İmar Blokları, İstanbul)

Üç sene önce bir yaz günüydü. Arkadaşımla kurstan çıkmış, her zamanki gibi durağa yürüyorduk. O gün Seren'le çok şakalaşıyorduk. Ben minibüsün geldiğini gördüm ve hızlandım. Orada çakıl taşları vardı ve ayağım kaydı. Sonrasında arkadaşlarım çığırıyordu, şoktaydım ve ben de bağırmaya başladım. Minibüstekiler de şaşkındı. Tekerlek ayağımın üstünde duruyordu. Çok korkmuştum, ağlamaya başladım. Şöför arabayı geriye doğru aldı ve bir kez daha tekerlek ayağımın üstünden geçti. Minibüstekiler inmişti, herkes başıma toplanmıştı. Hemen hastaneye götürdüler. Ayağım çok şişmişti ve üzerine basılmıyordu. Aradan üç yıl geçmesine rağmen halen ayağım mordur. (Duygu Sadıklar, 11. sınıf, Alibeyköy, İstanbul)

Altı ay önce bir kaza geçirdim. Okul çıkışıydı. Nasıl olduğu hakkında hiçbir fikrim yok. Aklımda kalan tek şey o arabanın bana vurduğunda çıkan ses. Sonrası ise böyle kesit kesit görüntüler. İnsanlar başıma toplanmış meraklı gözlerle bana bakıyor, tekrar bayılıyor, sonra ayıldığımda bağırış çağırışlar duyuyorum kulaklarımda. Sonra bir bakıyorum arabadayım. Tanımadığım bir araba beni nereye götürüyor,

bilmiyorum, bana ne oldu bilmiyorum korkuyorum hem de çok, ağlıyorum. Yanımdaki kadın üstüme su dökmeye çalışıyor, “Bir şey yok, geçti, yok bir şeyin.” diyor ama ben hiçbir şey hatırlayamıyorum. Tekrar gözümü açtığımda hastanedeyim yatıyorum ama bu sefer hatırlıyorum babam geliyor yanıma, öpüyor beni, çok korkmuş anlıyorum, ağlamaklı bir hali var hafiften. Annem geliyor sonra bir curcuna falan. Serum bağlanıyor yatıyorum öyle yatakta. Artık her şey daha net, hatırlayabiliyorum olaydan öncesini. Ama olay anı hâlâ silinik. Doktorlar yatmasına gerek yok diyor sonra eve gidiyoruz akşam üstüne doğru. İyileşiyorum sonra zamanla, herkes üstüme düşüyor, gözümün içine bakıyorlar, bebek gibi davranıyorlar bana.

Şimdi hiçbir şeyim yok. Ama kaza yüzünden hâlâ korkuyorum karşıdan karşıya geçerken. Olay unutuldu ama normal yaşantımıza devam ediyoruz hiçbir şey olmamış gibi. Tek sorun benim bir daha bu olayı yaşamaktan çok korkmam, bir daha yaşamak istememem. İşte o günden sonra en büyük ikinci korkum bu oldu. Birincisi ise sevdiklerimi kaybetmekti hep. (Ece Berik, 10. sınıf, Yalova)

Annemlerle ablamlardan dönerken çevre yolunda araba bizi eziyordu ama ezmedi, son anda durdu. Çok korktuk. Yanımızdaki adamlar kavga çıkartacaktı ama babam müdahale etti kavga olmadı ve biz yolumuza devam ettik. Annem, abim, ben ve babam çok korktuk. Bundan sonra yine böyle bir şey olursa yine korkarım çünkü araba üstümüze doğru geldi. (Emir Sezgin, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Ben okula her sabah servisle giderim. O gün de yine servise binmiştim. Okula doğru geliyorduk. Servisi her zaman bekleten Özge ve Rahmi adında iki kardeş vardı. Onlar dışarıda olmadığına şoförümüz Yaşar ağabey onları almak için arabadan inerdi. O indiği sırada henüz üçüncü sınıfa giden Efe onun yerine otururdu. O gün de yine oturdu. En önde oturan Sinan, el frenini çekti ve vitesi boşa aldı. Ardından arabada şoför yokken gitmeye başladık. Herkes çok korktu. Efe de ağ-

lamaya başladı. İlayda adındaki kız resmen hayatımızı kurtardı. Şoförü çağırdı ve frene basmalarını söyledi. Servis çok yavaş gidiyordu ve büyük bir taşa da çarparak takıldı. Yaşar ağabey geldiğinde çok kızdı. Büyük bir olay yaşamıştık. Ben de çok korkmuştum. (Hatice Akyel, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bu olay da Salihli'de geçti. Bundan 3 yıl önce Temmuz ayının 20. günü arkadaşlarım Kemal, Faruk, ben ve Ali motosiklet hastalığımız olduğu için gece motorla dolaşmaya çıkmıştık. 20 Temmuz günü evden çıktık. Yan yana. Diğer arkadaşlarımı motosikletten düşerken gördüm. Arkadaşım düşer düşmez şakaklarına motosiklet direksiyonun gelmesiyle orada hayatını kaybetti. Ali ise mıcırlı asfaltta 75 metre yüz üstü sürüklendi. Ve sol tarafı kalbinin üzerine kadar yüzüldü. Vefat eden arkadaşım Kemal'in sol göğsünden parça alınıp Ali'nin göğsüne nakil yaptılar. Benim ciddi anlamda psikolojim bozulmuştu. Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tedavi bile gördüm. Ve benim en büyük korkum en iyi arkadaşım Kemal'in gözlerimin önünde öldüğünü gördükten sonra oluştu. En büyük korkum motosikletler. Ehliyet yaşı- nı yirmiden büyük yapmaları gerektiğine inanıyorum. (İsimsiz erkek, yaş 20, Manisa)

Ailemle birlikte yaz tatili için Fethiye'ye gitmiştik. Ağabeyim arabayı kullanıyordu. Fazla hız da yapmamıştı. Hepimiz çok mutlu bir biçimde şarkı söyleyerek yola devam ediyorduk. Daha İstanbul'dan çıkmamıştık. Arkamızda dört tane erkeğin olduğu bir araba vardı. Abim sürekli şerit değiştiriyordu. Çünkü arabamızın dibine, dibimize girmişlerdi. Sonra biz sağa çekip onların gitmesini bekledik ve onlar hızlı şekilde şerit değiştirerek yanımızdan geçip gittiler. Sonra biz rahatlamış şekilde arabaya binerek yola devam ettik. Yaklaşık yarım saat sonra yolun kenarında kaza yapmış iki araba, üç ölü, polisler, ambulanslar vardı. Yaşlı bir çift çarpmışlardı ve ikisi de ölmüştü. Onlardan da arabayı kullanan ölmüştü ve diğerleri de ağır yaralıydı. Sonra öğrendik ki o

dört kişi de alkol almışlar. O anda o kadar korkmuştum ki hayatım boyunca o korkuyu kimseye tarif edemem. (Neslihan Yıldırım, İstanbul)

Otomotiv galerinde çalışıyordum. Galerimizin önünde duran aracı yola indirmek istemişim. Kırmızı ışıkta beklemekte olan kamyon aracı bana yola verdi. Ama daha sonra hareket etmeye başladı ve üzerine çıkmaya başladı ve maddi dereceli hasar oldu. Bu olaydan çok etkilendim bu olandan sonra trafikte olsa bile kolay kolay kimseye güvenmemeyi tercih ediyorum ve daha dikkatli araç sürmeyi tercih ediyorum. (İsimsiz erkek, yaş 20, Manisa)

Ben aslen Salihliliyim. Motor sürmesini arkadaşım ile birlikte yeni yeni öğrenmeye başlamıştık. Biraz daha öğrendiğimde beraber motorla dolaşmaya başladık. Kullanmasını iyi bir şekilde öğrendiğimizi düşünüyorduk ki pek de öyle olmadı. Köyde dolaşmaya başladık. Motoru süren bendim. Bir süre dolaştıktan sonra sanırım hızı biraz aşmışız. Köyün yüksek bir tepesinden hızla iniyorduk ki motorun hâkimiyetini kaybettim. Bir anda köyün meydanında dikenler bulunan bir çalıliğın içine girdik. Kendime geldiğimde yüzümden kanlar akıyordu. Yüzüm parçalanmıştı. Sokağı girdim ve hiçbir acı hissetmiyordum. O anda o kadar korkmuşum ki her tarafım titriyordu. O günü hiç unutmam, izlerini hâlâ taşıyım. (İsimsiz erkek, yaş 20, Manisa)

İyi günler. Size bir anımı anlatacağım. Bu olay ben ilkokul 5. sınıftayken başıma geldi. Genelde yaz mevsiminde memlekete gideriz ailecek. Rize'ye her gidişimde heyecanlı olur. Maceralı yolculuklar yaparım. Ama bu sefer heyecan, korku birbirine karışmıştı. Hemen olayı anlatayım. Biz normal hızla ilerliyorduk. Sanırım Bolu dağına yakındık. Kör noktalı bir viraj vardı. Tam oradan dönerken bir sarsıntı, acı ve korku. Karşı yönden gelen bir araç biraz şeridinden dışarı çıkmış ve

bize çarpmıştı. O an ben de başımı vurmuştum. Ailecek biraz incittik vücudumuzun çeşitli yerlerini. Çok korkmuştum ama Allah'tan pek fazla bir şey olmamıştı. Allah korumuştur hepimizi. O gün çok korktum ve hâlâ da, kör noktalı virajlardan korkarım. Biraz zaman geçtiği için unuttum ama genel olarak olay böyle oldu. İyi günler dilerim. (Mert Beşli, 11. sınıf, İstanbul)

Bundan 5-6 sene önce kuzenim babasıyla birlikte ot makinesinde ot doğruyorlardı. İşleri bittikten sonra kuzenim makineyi durdurup içinde kalan otları temizliyordu. Kuzenimin kardeşi de o makinesinin kablosuyla uğraşırken yanlışlıkla makineyi çalıştırdı ve kuzenimin kolu içinde kaldı. Her şey bir anda olmuştu. Kuzenimi hemen hastaneye götürdüler, oradan da Erzincan'a sevk edildi. 6 saat ameliyattan sonra kuzenimin bileğini yerine diktiler. İki üç ay bileğini hareket ettiremedi ama şimdi Allah'a şükür çok iyi bileği. (Özden Balçak, yaş 17, Çayırılı, Erzincan)

Günlerden Perşembe. Akşamüstü yemeğe gitmek için hazırlanıyordum. Aracıma aldım, yolda giderken tam o sırada karşıma bir çocuk çıktı, iki aracın arasından çıkması ile birlikte ona vurdum. Öldü ya da bayıldı, bilmiyorum. Hemen çevredekiler ambulans çağırdılar. Ben de kendimde değildim. Hastaneden çıktıktan sonra öğrendim ki çocuğun kafatası kırılmış. Olacağı varmış napalım, hemen sonra beni emniyete aldılar, ifademi aldılar. Mahkemeye çıkacaksın dediler. Tabii biraz terdirgin oldum ama korkmadım. Ertesi gün oldu polisler beni evden alıp savcıya getirdiler. İfademi alıp 2 ay 23 gün hapis cezasına çarptırılmak üzere karar verilmişti. Ben o anda bittim korktum. Ama sonra savcının azgında çıkan o kelime korkumu atmıştı. Savcı, "Suçun çocukta bulunduğu göz önüne alınıp serbest bırakılmasına karar verilmiştir." dedi. Evet başımdan geçen o kötü olay geçmişti. Allah kimseyi böyle şeylerle imtihan etmesin... (İsimsiz erkek, yaş 20, Manisa)

2005 Temmuz ayıydı. Sülalemizde evlilik yaşına gelen çok sayıda kişi olduğundan sık sık düğünlere gidiyorduk. Yine bu günlerden birinde ailecek giyindik ve çıkmak üzere hazırlandık. Düğün sahibi topluca gidilmesi için büyük bir araba tutmuştu. Güneşli'den yola çıkmış Arnavutköy'e gidiyorduk. Yollar topraktı giderken zorluk çekiyorduk. Araba büyüktü ve nefes almakta zorluk çekiyordum. Cam tarafına doğru yönelirken birden araba devrildi. O an karşı tarafta ne kadar insan varsa neredeyse hepsi üzerime düştü, bayılmışım. Gözlerimi bir anda hastanede açtım. O olaydan sonra iki yıl taksi dışında bir araca bine-medim. Üzerinden neredeyse 8 yıl geçti. Ama hâlâ minibüs ve benze-ri araçlara bindiğimde içermimde hep aynı korku olur. Özellikle araç sağ ve sola döndüğüne o an aklıma geliyor. Nefesim daralıyor hâlâ... (Dilan Çiftçi, İstanbul)

Ben Manisa Kırkağaç'ta yaşıyorum. 17 yaşındayken ikiz kardeşimin geçirmiş olduğu trafik kazasından sonra hayattan bayağı bir korkar oldum. Kardeşim, kuzenim ve ben, bizim oranın meşhur tarihi olan Çam Festivalinin 150. yıl açılışına toplu taşıma aracıyla gitmiştik. Ve otobüsten ikizim inip yoldan karşıya geçerken hızla Soma'dan Kırkağaç istikametinden gelmekte olan pikabın ikizime çapması sonucu ikizim ağır yaralanarak Manisa Celal Bayar Üniversitesi hastanesine kaldırıldı. Ve bilinci kapalı 53 gün yoğun bakımda kaldı. Ve 53. gün bilinci açılmaya başladı. Daha sonra beyin cerrahisi bölümünde iki ay daha kaldı. Benim de bu yüzden en çok korkum yoldan karşıdan karşıya geçmek oldu. (İsimsiz erkek, yaş 19, Manisa)

Bir gün teyzemin oğlu ile araba kiralama şirketinden araba kirala-yıp dolaşmaya çıktık. Bu dolaşma sonucunda akşam olunca bir mekân-da eğlendik. Geç saat olunca oradan çıkıp eve gitmek istedik. Arabayı kullanmak için ben direksiyona geçtim. O an arabayı geri çıkarmak isterken arkadaki ticari taksiye çarptık. O an oradan kaçtık ama o araba-sına çarptığımız kişi tanıdığı için bizi arayıp gelmemizi istedi. Gittiği-

mizde polis bizi bekliyordu. Arabasına vurduğumuz kişiyle anlaşabileceğimizi polise söyledik. Tutanaklar tutulduktan sonra arabanın sahibiyle belli bir para karşılığı anlaşmıştık. Ertesi gün telefonun çalmasıyla uyandık. Adamlar bizi yanlarına çağırdı. Gidilmemesi halinde mahkemeye verileceğimiz ile tehditte bulundular ve 6.000 TL para istediler. Arabayı kiraladığımız kişilerin yardımıyla olay o gün atlatılmıştı. Ama o günkü yaşadığımız çile beni her şeyden soğuttu. Ve rüyalarım girip uyku sorunu yaratmaya başlatacak kadar korkunçtu. Şimdi ise kaskonun, bu paranın ne zaman ve ne kadarını yatıracağını bilmediğim için bu korkuyla yaşamaktayım. (İsimsiz erkek, yaş 19, Manisa)

03.03.2006 tarihiydi. Araç içerisinde dört kişiydik. Ben hariç herkes çok alkollüydü. Bir süre sonra hızı artmaya başlamıştı. Alkolün etkisi de kendini iyice göstermişti. Viraja geldiğimizde karşıdan gelen aracın kendine doğru geldiğini zannederek aracın kontrolünü kaybedip araç yolda spin (dönme hareketi) atmaya başladı. Ve 10 metre yüksekliğe sahip beton su yoluna doğru uçtuk ve hepimiz bayılmıştık. Kendime geldiğimde ambulansın ışıklarını karşımda görmüştüm. Her şeyin farkındaydım. Uçarken ağaç yapraklarının cama sürtüşü aracın ön tarafının yere çarpışını hatırlıyorum. Araç içinde kendimi kontrol edip kırığım olup olmadığını kontrol etmişim fakat kalçamın kırıldığını fark etmemiştim. Araçtan inip ambulansa doğru yürüdüm ve onlara dahi talimat verebiliyordum. Hastaneye ulaştığımda her şey o zaman başlamıştı. İlk ameliyata alındım ve ameliyattan sonra ayağımın oynamadığını farkettim. Ve doktorumun söylediğine göre yürüyemeyecektim. Bir yıl kadar yatağa bağlı yaşadım ve her ziyaretime gelenin yüzüne baktığımda dahi anlayabiliyordum kalkamayacağımı. Ama azim ederek şu an bir çok şeyi yapabiliyorum, yürüyebiliyorum. En azından kendi işlerimi yapabiliyorum. Bana bu kazadan kalan korku ise bir başkasının araç sürdüğünde tedirginlik bırakması. Ve viraj olan yerlerde kendimi kasmam. Her kim olursa olsun aracı sürmediğim zaman arabasında gitmiyorum. (İsimsiz erkek, yaş 28, Manisa)

Yıl 2009, yaşıam henüz 16. Babam ameliyat dikişlerini aldirmek için şehir dışına gitmişti. Benim de aklıma fırsattan istifade arabayı alıp arkadaşlar ile gezmek vardı. Her şey güzeldi ta ki kaza yapana kadar. Araç ticariydi ve benim ehliyetim yoktu. Aracı mıcıra kaptırıp elektrik direğine çarpmıştım. Araçta 4 kişiydik Allah'tan kimsenin burnu bile kanamamıştı. Şans eseri yoldan geçen jandarma trafikten sivil bir asker olay yerine geldi ve bana babamın nerede olduğunu sordu. Hastanede olduğunu söyleyince acil olarak arabayı çekici ile buradan çektirmemi ve araba başından uzaklaşmamı söylemişti bana. Babamı aradım ve durumu anlattım 5 dk sonra çekici geldi ve arabayı çektiler. Olay polise yansımadı. Polisin gelmesi durumunda ticari aracı ehliyetsiz kullanmadan dolayı ağır bir ceza ile karşılaşacağımızı ve hapse kadar yolu olduğunu söylediğinde başımdan aşağı kaynar sular dökülmüştü. O günden sonra bir daha ehliyetsiz araba kullanmadım. (İsimsiz erkek, Manisa, 21 yaşında)

Saat sabaha karşı 4 ile 5 arası bir kamyonetle eşya taşıyordum. Yolda ilerlerken uykum ağır basıyordu ve birden direksiyonda uykuya dalmışım. Araba birden şarampole kaçtı, ben onun gürültüsüyle panik içinde uyandım. Hiç panik yapmadan direksiyon hâkimiyetimi kaybetmeden yavaş yavaş manevra yaparak arabayı şarampolden çıkardım. Yolun müsait bir yerinde durdum, arabadan aşağı indim. Arabaya baktım bir tarafında hasar var mı diye, Allah'tan arabada bir şey yoktu. O anı her zaman arabaya bindiğimde hatırlıyorum ve dikkatli kullanıyorum. (İsimsiz erkek, yaş 19, Manisa)

7 Temmuz 2009 sabah saat 5. Akrabamızın oğlu gelip abimi sormuştu. Abim o gece evde değil arkadaşında kalmıştı. Bunu söyleyince abimin trafik kazası geçirdiğini fakat durumunun iyi olduğunu söylemişti. Annem, babam ve büyük abim yola koyuldu Özdere'ye doğru. Sürekli dua ettim ona bir şey olmaması için. Fakat saat 8'de yengeme gelen telefonla dünya başımıza yıkılmıştı. Yengem daha haberi olma-

dığı bebeğini düşürdü o korkuyla, annemin ve babamın saçlarına aklar düşmüştü. O güne kadar ölüm oyun ya da bir şaka gibi gelirdi. O gün abimi mezarlıkta bıraktıktan sonra öldüğüne hiç inanmadım. Neredeyse 4 yıl olacak ama hâlâ gelecek, bir yerlerde hâlâ daha nefes alıyor. O günden sonra ailemden birini kaybetme korkusu içten içe kemirir durur... (İsimsiz kız, yaş 19, Manisa)

Kaç yaşında olduğumu hatırlamıyorum. Galiba 5-6 yaşlarındaydım, arabayla köyden geliyorduk arabayı babam sürüyordu. Ön koltukta ben ve abim oturuyorduk arka koltukta ise annem oturuyordu. Geçtiğimiz yol dağ yolu olduğu için uçurumdu, bu uçurum en az 200 m yüksekliğindeydi ve giderken babama bir dalgınlık geldi araba yoldan çıktı ve sallanmaya başladı. Birkaç saniye sonra ertafıma baktığımda durmuştuk 200 m uçuruma uçmamızı sadece bir taş engellemişti. Büyük bir taşı, yol boyunca karşımıza çıkabilecek tek büyük taşın üzerine çıkmıştık arabayı o taşın üzerinden nasıl geri çıkardık hatırlamıyorum, çok korkmuştum. (Musa Taş, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Karşıdan karşıya geçicektim. Yolun kenarında duran bir jip vardı. Ve ben de o jipin arkasındaydım, karşıya geçmeyi bekliyordum. Sonra birden duran jip geri geri gitmeye başladı ve bana çarptı. O an çok korkmuştum ve ağlamaya başlamıştım. (Elif Özen, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gün ben, kuzenim Cem ve dayım ile birlikte Deposit Avm'ye giderken karşı yönden gelen araba hızını alamadı ve yandan bize çarptı. Bacağım kapı ile koltuk arasında kaldı. Kuzenime bir şey olmamıştı, dayımın sadece bacağı incinmişti. Araba ise hurdaya dönmüştü. Annem ve babam korkmuştu. Ayağım 4 gün sargıda kaldı. Dayım ise ayağındaki incinmeye rağmen hastaneye gitmemişti. Bu olaydan son-

ra dayım ile bir yere gitmedim. Sargım açılmış ve rahatlamıştım. Kuzenimle 7 gün sonra yine Avm'ye gitmiştik. (Salman İrevüz, 9. sınıf Başakşehir, İstanbul)

Hayatım boyunca aklımdan çıkmayan bir olayı anlatmak istiyorum. Bir gün balkonda oturuyorduk annemle. Annem yan komşumuzla konuşuyordu. Ben de yola doğru bakıyordum. Birden bir araba sesine şahit oldum. O an gördüklerimi kimse görmek istemezdi. Bisiklet süren bir çocuğun arabasının altında kalışını anbean gördüm. Öyle şoka girdim ki bir an o arabanın altında kardeşimin kaldığını düşündüm ve çok panikledik. Annem de kardeşimin arabanın altında kaldığını düşünerek çok korkmuştu. Hemen aşağıya indik ve gördüğüm manzara karşısında şok oldum. Çocuk gözlerimin önünde öldü. Buna şahit olmak çok kötü bir şeydi. O olayın etkisinde kaldığım için bir hafta uyuyamamıştım. (Meryem Ayaz, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Ben arkadaşlarımla tarlaya gitmiştim. Tam tarladan dönerken bir ineğe çarptık. İnek arabanın altında sürüklenmişti. Sonra ineği kesmek zorunda kalmıştılar. Hem ineğe çok üzülmüştüm hem de çok korkmuştum. (Sedanur Alptekin, 9. sınıf, Çayırılı, Erzincan)

Ölüm

Günlerden bir gün amcamın eşi ölmüştü. Onu nerdeyse herkes verdi. Yani herkes tarafından sevilirdi. Kendisi çok iyi bir insandı. Hep çalışırdı. Bundan dolayı kanser olmuştu. Her gün hastaneye gidiyordu.

Bir Perşembe günü hayatını kaybetti. Bize sabahın 05.00'ında bir telefon geldi. Bu, yengemin ölüm haberi idi. Ailemle ben ağladık. O gün okul günüydü. Ama ben okula gitmedim. Oraya gittiğimizde daha cenaze gelmemişti. Bekledik, bekledik. 1 saat sonra cenaze aracı geldi. Herkes başında toplandı. Yengemin kızı çok ağlıyordu. Herkes ağlayınca ben de ağladım. Onu bir masanın üzerine koydular ve kefenin üst

kısmını açtılar. Yüzüne baktık. Çok değişmişti. Yüzü simsiyah olmuştu. Ben de ölünün yüzüne bakınca korktum. Bir an annemi düşündüm orda ve daha çok ağladım. Dualar okundu ve gömmeye gidildi. Bu korktuğum olaydan sonra ölünün yüzüne bakmamaya karar verdim. (Gülten Ekrem, 6. sınıf Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Hayatta bir tane amcam vardı. Küçükken hep onunla oynardım. Bent sırtına alıp gezdirirdi. Gıdıklayıp güldürmeye çalışırdı. Babaannemle yengem hep küçük görürlerdi onu. Hep çalışırdı, bir gün bile evde oturmazdı. Bir gün annemin kuzeni geldi, babama bahçelerinde domuz olduğunu söyledi. Babam da dayımla birlikte av tüfeğini alıp gitti. Birkaç saat sonra döndü, yüzünde büyük bir korku vardı. Dokunsalar ağlayacak halde. Eve arka kapıdan girdi. Annem ne oldu diye sorduğunda babam cevap veremedi. O sırada annemin teyzesi geldi. Amcamın vurulup öldüğünü söyledi. Babam ağlamaya başladı. Ne olduğunu tam anlamamıştım. Sonra dışarıdan bir çığlık koptu, babaannemle yengem bağıırıyordu. O an anladım, amcam artık yoktu. Amcamı dayım yanlışlıkla vurmuştu. Ama babaannem, halam, yengem hep babamdan bildi. Evimizi taşladılar bağıırıp çağırdılar... Çocuktum, tabii onların babamı öldürmelerinden ya da babamın hapse girmesinden çok korkmuştum. Hâlâ da babam her ava çıktığında dönmemesinden çok korkuyorum. (Havva Şen, 12. sınıf, Alanya)

Benim en korktuğum şey babamın kalp krizi geçirmesi. Babam iki sefer kalp krizi geçirmişti ve o ilk geçirdiği kalp krizinde doktor, annem ve amcalarıma her şeye karşı hazırlıklı olun demiş. Ben o zaman çok korkmuştum babamı kaybetmekten çünkü babam genç yaşta kalp krizi geçirmişti, birini 39 yaşında, birini 40 yaşında geçirmişti. Babamın kalp krizi geçirdiğini duyanlar, "Daha çok genç, erken yaş, neden böyle hastalanmış?" demişlerdi. Babamın kalp krizinden önce de Behçet hastalığı vardı, onun için biz babamızı kaybetmekten çok korkuyoruz. Babam ne zaman hastalansa küçük bir hastalıkta amcamlar ve biz hemen baba-

mı alıp hastaneye götürüyoruz. Babamın ikinci hastalığında babam evde yatarken halamın oğulları bizi aramıştı çünkü o gün amcam ölmüştü. Biz babama sıkıntı vermek istemediğimiz için babamıza duyurmamaya çalıştık. Ne kadar çalışsak da babam amcamın öldüğünü duymuştu. Biz o zaman hem babam için hem de amcam öldüğünden çok korkmuştuk. Benim en kötü günümdü, çünkü aklım yeteli ilk defa bir yakınım ölmüştü. Ben o gün çok üzül müştüm. Allah'ıma şükürler olsun şimdi babam çok sağlıklı ve çok iyi. Her üzüldüğünde babamın yüzünde Behçet hastalığı yüzünden yara çıkıyor, biz o zamanlar da çok üzülürüz. Ben en çok hayatta babamı, annemi ve kardeşlerimi kaybetmekten korkuyorum. (Abdullah Karakuş, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ailemi kaybetmekten çok korkarım. Özellikle annemi. Küçükken annem çalışırdı ve ben anneannemlerle birlikte kalırdım. O zamanlar anladım onlar olmadan yaşamanın çok zor olduğunu. (Rüveyda, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Ben yaklaşık olarak 7 veya 8 yaşındaydım. Abim eve bembeyaz tüyleri olan bir muhabbet kuşu getirmişti. Zamanla ona çok alıştım. O kadar tatlıydı ki, benim omzuma konuyordu. İpte salanıyor, türlü türlü şebeklikler yapıyordu. Hatta ona birkaç kelime bile öğretmiştik.

Daha önceden çok kuşum olmuştu. Ama bu farklıydı. Hepsinden farklıydı. Her gün yemini değiştirip su koyardım. Gece kafese girmek istemezdi. Kaçardı. Ama bazen ben, bazen babam onu yakalar kafese koyardık. Bazen babamın ayağına konup sallanırdı. Evin neredeyse her odasını ezberlemişti, girer çıkardı. Babacık derdi. Öterdi. Daha önceki kuşlarım hep kaçmıştı, hep onları kaybetmiştim. Bunu da kaybetmek istemiyordum.

Bu korku içimi o kadar sarmış ki kuşum gözlerimin önünde öldü. Kapıya konmuş, annem de kaçmasın diye kapıyı örteyim derken sıkışmış, kanlar içinde yere düştü. Onu öyle görmeye dayanamadım. Bak-

tım, çok korktum, ölmedi diye ümitlensem de bir ara öldüğünü anladım. Ağlamaya başladım. Çok ağladım. O anki korkum ve üzüntümle dünya yıkılsa üzülmezdim gibime geliyor hâlâ. (Burcu Başaran, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Beni çok korkutan olay 4 yıl önce bir arife günü gelmişti başıma. O gece ben ve abim anneannemlerde kaldık. Anneannem yaşlı olduğu için ertesi gün temizlik yapacaktık. O gün dedem eve gelirken 10 tane ekmek almıştı. Anneannem sordu, “Neden bu kadar çok ekmek aldın?” diye. Dedem cevapladı, “Hanım yarın çocuklar gelirler kalabalık olur ev.” diye. Dedem ertesi günü bayram sabahı sanıyordu. Nereden bilebilirdik ki bayram sabahına çıkamayacağını. Sanki içine doğmuştu dedemin öleceği. Ölmeden önce insanlara malum olurmuş. Onun da içine doğmuş muydu? Gece oldu. Sahur vaktine kadar hiç uyuyamadım. Sahur vakti yaklaşınca kalkıp gözleme yaptım. Sofrayı kurdum, hep beraber sofraya oturduk. Dedem o gün nefessizce çok yemişti. Sofrayı kaldırdık, dedem yatmaya gitmişti. Ben salonda yatıyordum. Ezan okunmuştu. Tam uykuya dalmak üzereydim, ardından anneannemin “Balkona çık hadi.” dediğini duydum ikisi birden odaya girdiler abim dedemin koluna girdi onu taşımakta güçlük çekiyordu. Hemen gidip astım ilaçlarını ve su getirdik dedem içmedi. Orucumu bozamam dedi. Ardından onu benim yattığım kanepeye yatırdık. Çok zor nefes alıyordu, rengi ayva sarısıydı. İçmesi için ısrar ettik. O kadar zor nefes alıyordu ki sanki her nefeste ciğerleri acıyor, ızdırap duyuyordu. Ardından çok sık nefes aldı ve konuşamadı. İnliyordu adeta. Hemen 112’yi aradık. Ardından annemleri, dayımları, teyzemleri. Ağladığımı fark ettim korkudan mı yoksa üzüntüden mi bilemedim. Onu ilk kez böyle görüyordum. Ardından “hık” diye bir ses duydum. Sanki son nefesiydi o, son havasıydı, ciğerlerinin havayla dolduğu son dakika. Kapı çalındı, annemler ve hemşire gelmişti. Herkes onun etrafında toplanmıştı. Ben arkada ne yapacağımı bilemez halde duruyordum. Çırpınışlarını gördüm. Dedemi hastaneye kaldırdık. Gittiğimizde kalbi durmuş dediler. Elektroşok uygulandı ve anneannemin fazla zorla-

mayın dediğini işittim. Ölüm haberi geldi. Yıkılmıştık. Dünyada her şeye çare vardı da ölüme neden yoktu? Yarım saat sonra morga gittik, çok soğuktu, dedemi çıkardılar. Yüzü bembeyazdı o anki görüntüsü hiç gitmiyor gözümün önünden. Defnedildikten sonra eve geldik. O gün ev çok kalabalıktı ve ben anneannemle yatmak zorunda kalmıştım. Yani dedemin yatağında. Bir an kendimi rüyamda gördüm. Beyaz bir şey giymişti dedem, kapıdan girmişti, "Kızım sen benim yatağıma neden yattın?" dedi ve gülümsedi. "Sen mi geldin?" dedim, hemen kucakladım onu. Yanımda yatıyordu omuzumda. Uyandım ve dedemi yatırdığım sol omzum gerçekten uyuşmuştu ve ağrıyordu. Bu olaydan çok korkmuştum. (Hilal Ünal, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Küçüklüğümdeki korkuya dair izlenimlerim birkaç korku filmi sahnesinden öteye gidemiyor çünkü korkmak için bir nedenim olmamıştı. Ailemin beni her türlü kötülükten koruyabileceğini ve sonsuza dek benimle olacaklarını düşünürdüm. Zaman geçti ve ben büyüdüm. Tabii fikirlerim de değişti. Artık ailemin sonsuza dek benimle kalamayacağı fikri daha ağır basıyor. Ve ailemi kaybetmekten korkuyorum. (Emre Taş, 11. sınıf, Yalova)

Hayatta en korktuğum şey ölüm. Ben eskiden köyde yaşıyordum. Köy işi yapmayı çok seviyorum. Bir hafta boyunca sürekli saman biçmeye giderdik. Bir gün başıma talihsiz bir olay geldi. Ve traktör yuvarlandı. Ben buğday çuvallarının altında kaldım. Allah'tan üstüme bir çuval düştü. İki çuval düşseydi belki de hiç yaşamazdım. Ve bu yüzden ölümden çok korkuyorum. Cehennemden de çok korkuyorum. Hatta bazen rüyalar bile görüyorum. Hep mahşerde millet benden kendi hakkını soruyor. İşte bu yüzden ölümden çok korkuyorum. İnşallah Allah herkese uzun süre yaşamayı nasip eder. (Emre Kılıç, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

İzmit'in bir köyünde yaşıyorduk. Ben daha yedi yaşındaydım, yaz ayındaydık. Kardeşim daha iki yaşındaydı. Komşunun kızı kardeşimi çok severdi, bize geldi ve kardeşimi gezdirmek istediğini söyledi. Annem izin verdi gezdirmesine. Kardeşimi de alıp gittiler. Saat bayağı geç olmuştu, üç saatten fazladır geziyorlardı. Hava çok sıcaktı. Annem merak etti, kardeşimle ablayı aramaya gittik ve bulduk. Güneşin altında üç saatten fazla kaldığı için kardeşimin ateşi vardı. Annem uyusun uyansın belki geçer diye kardeşimi uyuttu.

Evimiz prefabrik evdi. Kapının önünde arkadaşlarımla oynuyordum. Birden annemin çılgılığıyla irkildim, kardeşim kucağında mosmor olmuştu ve ölmüş gibi hareketsiz yatıyordu. Herkes bir anda toplandı, kardeşimin dişleri kitlenmişti, onu açmaya çalışıyorlardı. Ben korkudan ağlıyordum ve titriyordum. Hemen komşunun biri arabasına alıp annemle kardeşimi hastaneye götürdü. Ben evin önünde komşularla kalmıştım. Sürekli ağlayıp duruyordum. Komşular beni susturamıyorlardı.

Akşam babam, annem ve kardeşim eve geldiler. Çok kötü görünüyordu kardeşim. Ağlayarak sordum kardeşimin neyi olduğunu. Annem havale geçirdiğini söyledi. Bir ay kadar kardeşim kendini toplayamadı. O iyileşene kadar neredeyse her ateşlendiğinde geceyi hastanede geçiriyorduk. O zaman kardeşime bir şey olmasından çok korkmuştum. (Hilal Yağmurkaya, 11. sınıf, İstanbul)

Kardeşim Emir doğumundan kısa bir süre sonra nefes almayı unutup morarmaya başlamıştı. O gün küveze alındı. Bir hafta boyunca orda kalmıştı ve ben o süre içinde çok ama çok korkmuştum. (Yadigar Yıldızoğlu, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Bütün hazırlıklar yapılmıştı. Güneşin doğuşuyla yemekler hazırlanmaya başlamıştı, temizlik tamamlanmıştı. Evdeki herkes dedemin ve anneannemin köyden gelişini bekliyordu. Kapı zili çalacak ve özle-

mimizi giderecektik. Ama kimse beklemediği bir şeyle karşılaşacağını bilmiyordu. Zaten kim durup dururken onu korkutacak bir şey düşünür ki?..

Kapının çalmasıyla yerimden fırladım, kapıdan her girenin yüzünde farklı ama olumsuz ifade olmasına anlam veremesem de sabırla bekliyordum. Ve bir anda kalbim hızlı hızlı atmaya başlamıştı. Ellerim titriyordu ve tek kelime bile söyleyemeyecek duruma gelmiştim. Çünkü dedemi yürüyemez halde, gözlerinin ferisi sönmüş biçimde, dayımın sırtında içeri girdiklerini görünce anlamıştım, küçükken saklama oynarken yaşadığım korkuların hiçbir önemi olmadığını, annemin en sevdiği vazosunu kırıp odama kaçışımın hayatımda yaşadığım en büyük korku olduğunu sanırdım. Ama küçüklüğümde beri "kahraman" diye tanımladığım ve her şeyde dimdik durabilen o harika adamı -dedemi- kaybetmenin korkusunu şimdi kalabalıkta kaybolmuş bir çocuk gibi yaşıyordum. O zamana kadar sevdiğim bir insanı sonsuza kadar kaybetmenin ne demek olduğunu bilmiyordum. Bildiğimi sanıyordum. Dedemin bizi ölümüne hazırladığı günlerde içimde yaşanan kaybetme korkusunun boşuna olmadığını biliyordum. Ben hayatımda aldığım kararlarda neye dikkat edeceğimi dedemden öğrenmiştim. Yaptığım her yanlışta bir daha yanlış yapmamam için küçük bir kızın anlayabileceği bir dilden konuşurdu. Onu öyle küçük bir kızken anlayamadım ama şimdi çok iyi anlıyorum ve anlamaya devam edeceğim. Şimdi o bizi bırakınca ben neyi kime danışacaktım. Hem onu kaybetme korkusu, hem yalnız kalma korkusu birleşip beni içine almıştı.

Şimdi anlıyorum, hiçbir korkunun önemi yok, dedemi kaybettikten sonra kendimi yalnız hissettiğimi bir tek ben bilirim. Artık sevdiğim hiçbir insanı kaybetmek istemiyordum. Ama olmayacağını bilmiyorum. Sevdiklerimi kaybetmenin korkusu beni bir boşluğa sürükleyecek ve sonu olmayacak, biliyorum. (Gizem Sezgin, 11. sınıf, İstanbul)

Babaannem kalp hastasıydı. Birçok kez ameliyat olmuştu ve kalbine pil takılıydı. Yine bir gün hastanede ameliyat olduktan sonra dayımın evine getirilecekti. O gün anneme bir telefon geldi. Dayım on-

lara gelmemizi istedi ama hiçbir şey söylemedi. Biz de annemle beraber yola çıktık, aklımda kötü bir şey olacağı düşüncesi yoktu. Taksiyle dayımın oturduğu sitenin önüne geldiğimizde tuhaf sesler ve bağırışmalar duydum. Annem telaşlandı. Ve içeri koşmaya başladı. Ben de hızlıca koştum, gelen o tuhaf sesler dayımın evinden geliyordu. Annemden hızlıca koşup içeri girdim. Ve ben içeri girdiğim anda babaannem koltukta yatıyordu ve birileri üçüne beyaz örtü örtüyordu. Bunu hiç beklemiyordum. Hiçbir tepki vermeden büyükler tarafından dışarı çıkarıldım. O gün en korktuğum gündü. (Derya Atila, 10. sınıf, İstanbul)

Bir gece arkadaşlarla mahallede otururken ölülerden konu açılmıştı. Arkadaşım kabir azabından, ölülerden bahsetmişti. Ölüler mezara gömülene kadar ruhları yakınlarının çevresinde dolanıp tüm olanları görüyormuş ve “Ben ölmedim!” diye bağırıyormuş ve öldüğünü bir türlü kabullenemiyormuş. Ne zaman mezara gömülüyorlar ve kalkmaya çalışıyorlar kafaları tahtalara vuruyor, o zaman öldüğünü kabul ediyormuş. Bu olayı konuştuktan bir hafta sonra bir komşumuz öldü ve gömülene kadar ruhu yakınlarının etrafında olduğu konusu aklımıza geldi ve bu muhabbet ettiğimiz arkadaşlarla birkaç gece korkudan uyuyamamıştık. (Dilara Şişman, 10. sınıf, İstanbul)

Okuldan çok yorgun bir halde çıkmıştım. Çantam çok ağırdı ve bir an önce eve gitmek istiyordum. Apartman kapısının zilini çalınca kimse açmadı. İlk başta annem ve babamın markete gittiğini düşündüm. Annemi aradım ama açan olmadı. Daha sonra babamı aradığımda annemin yürüyüşe çıktığını, anahtarın bahçede oynayan kardeşimde olduğunu söyledi. Anahtarı alıp eve çıktım. Aniden annemi çok fazla özlediğimi hissetmiştim. Babam eve geldiğinde saat çok geç olmuştu ve annem hâlâ gelmemişti. Babam annemi aradığında annem açtı telefonu fakat babam avazı çıktığı kadar bağırmaya, “Ne oldu, o araba sesi ne?” diye haykırmaya başlamıştı. O anda hayatımın en bü-

yük korkusunu yaşadım. Annemin ölüp beni terk edeceğini düşündüğümde bayılacak gibi olmuştum. Sonra birkaç dakika sonra annem eve geldiğinde ona o kadar sıkı sarıldım ki. İşte benim hayattaki en büyük korkum arada kavga ettiğim, atıştığım ama canımdan daha çok sevdiğim annemi kaybetmektir. Ve her gece anneme bir şey olmasın diye Allah'a dua etmemin nedeni de budur. (Büşra Elif Güler, 11. sınıf, Yalova)

Küçükken kardeşim doğduğu zaman onu hiç sevmiyordum. Daha sonraları her gece rüyamda bazı çizgi film kahramanlarının onu kaçırmaya çalıştığını gördüm. O zaman onu kaybetmekten çok korkmaya başladım. (Elif Şeyma Atan, 10. sınıf, Yalova)

Bir akşam ben ve ağabeyim evde oturuyorduk. Daha sonra annem eve geldi. Çok yorgun ve gergindi. Biraz oturduktan sonra yan komşumuzu çağırmanızı söyledi. Yan komşumuzu çağırdım. Aradan 5 dakika geçti. Ve birden annem bayıldı. Ben çok korkmuştum. Hemen babamı aradım. Biz de bu arada anneme kolonya sürdük. Babam geldiğinde çok korkmuş gözüküyordu. Ben ağlamaya başlamıştım. Biraz zaman geçtikten sonra annem ayıldı. Ben çok mutlu oldum ve anneme sarıldım. Babam, abim ve komşumuz da çok mutlu oldular. Annem o anda neye uğradığını şaşırmişti. O zamandan beri hep annem bayılacak diye çok korkuyorum. (Gözde Nur Acar, 6. sınıf, İstanbul, Bağcılar)

Başımdan geçen en korkunç olay kardeşimi kaybetmemdi. Evdeydim ve kardeşimin okul çıkış saati gelmişti. Normalde hep annem alırdı Şevval'i ama o gün benim almam gerekiyordu. Okula gittim ve beklemeye başladım, zil çaldı bütün öğrenciler çıktı. Ama Şevval çıkmadı. Ne yapacağımı bilemedim. Annem balkonda bekliyordu. O da Şevval'i görememişti. Hemen okula baktım ve aramaya başladım, çok

korkmuştum. Evin önüne gittim anneme baktım, meğerse Şevval eve gitmiş bile. Hemen eve gitim ve kardeşime sarıldım. Kaybetme korkusu gerçekten çok kötüymüş. Allah kimseye yaşatmasın. (Şule Öztürk, 12. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Geçen sene yani ortaokuldayken Onur diye bir arkadaşım vardı. Üç yıldır beni seviyordu ama ben onunla çıkmıyordum. 8. sınıfta onunla çıkmaya başlamıştım. Ama onu sevmediğimi anladığım zaman ayrılmaya karar verdim ve ayrıldım. Ondan sebepsiz yere o kadar çok nefret ediyordum ki adını duyunca bile bir tuhaf oluyordum. Ama o beni çok seviyordu. Ailesine bile benden bahsetmişti. Ondan o kadar çok nefret ediyordum ki, “Ölürse gözümünden bir damla bile yaş akmaz.” diyordum herkese. Okul bitti, herkes birbirinden ayrıldı, koptuk yani. Kim bilir daha ne zaman arkadaşlarımızı görürüz. Herkes liseye gidecek, birbirlerini unutacaktı. Derken iki hafta sonra olanlar oldu ve kulağıma çok kötü bir haber geldi: Onur ve ikizi barajda boğularak ölmüşler. Bu haberi duyunca dünyam yıkılmıştı. Hayatımdaki en kötü şey başıma gelmişti. Cenazeye gittiğimde ailesi o kadar kötüydü ki anlatamam. Benim o olanlardan sonra psikolojim çok bozulmuştu. Evlerine gitmeye bile cesaret edemez oldum. Annesi beni o kadar çok sevdi ki her zaman onun yanına gitmemi beklerdi. O gün bugün asla büyük konuşmamayı öğrendim. En çok zoruma giden şey de baraja atarken, “Seher’i çok seviyorum” demiş. Bu yaşadıklarımı ömür boyu unutmam, unutamam. O kadar çok üzüldüm ki, ona yaşattıklardan çok pişman olmuşum ama olan olmuştu. (Seher Balaman, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Daha dokuz on yaşlarındaydım. Evimizin yanında küçük bir dere akardı. Derenin kenarında park vardı. Ben de kardeşlerimle oyun oynarken kardeşim dere kenarına gitti. Onu uyardım düşersin diye. O yaz da derenin boyu bayağı yükselmişti. Ben oyun oynarken kardeşimin arkadaşı kardeşimin dereye düştüğünü söyledi. O an o kadar korktum ki

anlatamam. Sonra kardeşimin yanına gittim. Hiç tanımadığım bir çocuk kardeşimin elinden tutuyordu. Hemen elini tuttum ama kendime çekemedim. Sonra çocuklara parkta oturan kadınlardan çağırmasını söyledim. Kardeşimin ayakkabısı çıkıp gitti. Kadın gelince kardeşimi hemen çektik. O günden sonra rüyamda bazen bu rüyayı gördüm. (SümeYYe Yılmaz, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Benim başımdan geçen en korkunç olay babamın kalp krizinden dolayı ameliyat olmasıdır. Babamın böyle kötü bir olay geçirmesi benim başımdan geçen en korkunç olay oldu.

Babamın iki sene önce abimin askerden izne gelip ve sonra izin-den sonra geri dönmesinden sonra babamın ameliyata yattığı gün benim başımdan geçen en kötü gündü ve babamın kalbindeki damarların tıkanmasından dolayı babamın iki ayağından yedek damarları ameliyatla tıkanan damarların yerine değiştirdiler.

Babam 5-6 saat ameliyatta kaldığında o zaman ailece en kötü günümüzdü, hepimiz dua ediyorduk. Ve bundan sonra babamın 3-4 ay ameliyattan sonra çalışmaması gerekiyordu. Abimin de askerde olmasından dolayı evin son erkeği olarak benim çalışmam gerekiyordu. Babam 2-3 hafta hastanede kaldıktan sonra eve geldi ve hepimiz sağ salim ameliyattan çıktığı ve eve geldiği için çok mutluyduk. Bundan sonra ben hem çalışıp hem de okuyordum. Ama bunu yaparken hiç mutsuz değildim. Çünkü babam eve dönmüştü. Onun için sabahları okula gidip öğlenleri de çalışıyordum, onun için mutsuz değildim.

Benim hayatımdaki en korkunç olay babamın kalbinden ameliyat olması idi, ama babamın yeniden iyileşmesi benim hayatımdaki en mutlu gün de buydu. (Kadir Akköse, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Bir gün ben, kuzenim ve abim evimizin önünde saklambaç oynuyorduk. Ebe ben olmuştum. Elliye kadar saydıktan sonra arkama döndün ve abimin yerde yattığını gördüm. Başta saklandığını sandım ama

biri saklanmak için yerde ebenin arkasına saklanmaz ki dedim. Hemen sonra başından kanların aktığını gördüm ve başının hemen yanında kocaman bir taş vardı. Yukarı doğru baktım ve birinin inşaatın en üst katında bir çocuk gördüm. Çocuk birden saklandı. Ben de abimin yanına koştum ve bağırarak annemi çağırdım. Sesimi duyan hemen geliyor ve ne olduğunu soruyordu. Abimi göstererek ağlıyordum. Abimin kafası nerdeyse ikiye ayrılmıştı. Hemen bir arabaya bindirip hastaneye götürdüler. Ben hiç konuşmuyordum ve ağlıyordum. Hastaneye gideceğimi söylüyordum ama nerden gideceğimi bilmediğim için amcama yalvarıyordum. Beni kimse hastaneye abimin yanına götürmüyordu. Ben de abimi beklemekten ve dua etmekten başka yapacağım bir şey kalmadığı için ona dua ediyor ve onun şu kapıdan geleceğini söylüyordum. Bana söylenene göre hastanede abim nerdeyse ölecekmiş. Ama son anda Allah'ın izniyle iyileşmiş ve gözlerini açmış. Eve geldiğinde abime sıkıca sarıldım ve doya doya öptüm. O zamanlar küçük olduğum için bir sürü oyuncağım vardı. Hepsini abime verdim. Hayatımda hiç bu kadar korkmamıştım. (Yunus Emre Arzik, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Benim başımdan şu ana kadar korkunç bir olay geçmedi. Allah'ıma bin şükür. Ama gelecekte korktuğum bir sürü olay olabilir. Mesela annemi, babamı, kardeşlerimi yani bana Allah'tan sonra en yakınlarımı kaybetmek. Ayrıca sınıfta kalmak çünkü sınıfta kalırsam aileme verdiğim sözü tutmamış olurum, bu da beni ve ailemi çok üzer.

Daha beni korkutan olaylar var. Onları da saymak istiyorum. Mesela, birinin bana haksızlık yapması, bana haksızlık yaptıklarında çok korkuyorum. Çünkü bu haksızlık karşısında ne yapacağımı bilmiyorum. Başıma ne gibi olayların geleceğini bilemiyorum.

Bir de bir üniversiteye girememektir. Çünkü ailemin, arkadaşlarının, kısacası bana güvenenlerin güvenini boşa çıkarmamış olurum. Ama kazanamazsam onların güvenini beni okutmak için, bu günlere getirmek için harcadıkları emekleri boşa çıkarmış olurum.

Şimdi de gelelim tasavvufa, tasavvufta korktuğum şey ise cehenneme girmek. Böyle düşünmemin sebibini soracak olursanız, ben anemi çok üzdüm. Namaza başlamıştım, bıraktım. Bildiğim faydalı bilgileri kimseye anlatmadım. Ve sinirlendiğim zaman kendimi kontrol edemeyip çevremdekilere zarar verebilirim. (Kadir Gökçe, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Benim hayatımda en çok korktuğum şey ailemden birisini ya da birilerini kaybetmektir. Bu olay başımdan geçti. Abim ve amcam bir zamanlar birisini vurmuşlardı. Araba ile takip edip bir kenarda sıkıştırıp vurmuşlardı. Ben de o zaman polislerin abim ve amcamı yakalayıp ceza vermelerinden korkuyordum. (Çağlar Tuğrak, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

5 sene önce akşam vakti televizyon izliyordum. Dedem, ben, anem, babam ve ablamlar vardı. Dedem 100 yaşındaydı, benden su istedi. Ben de verdim. Sonra dedem montunu giyip kapıya yöneldi. Ablam "Dede nereye bu saatte?" dedi. Babam ayağa kalkıp dedemin yanına gitti. "Baba nereye, gel içeri otur." dedi. Dedem o gün biraz tuhaftı. Sanki kendinde değildi. Herkes farkındaydı. Daha sonra babam dedemi gözetmeye başladı. Dedem "Yatağımı açın." dedi. Ablam yatağını açtı. Dedem pijamalarını giydi, giysilerini katladı, yatağa tam girdi ve Azrail dedemin canını gözümüzün önünde aldı. Babam ve ben bağırmaya başladık. Çok korkmuştuk ağlamaya başladım ve bir sene kendime gelemedim. Hâlâ yattığı yerde yatamam ve evde tek kalamam. (Merve Keskin, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Dedem vefat etmişti. Herkesin yüzünden düşen bin parçaydı. Teyzem hastanede yatıyordu. Olayın üstünden bir hafta geçmişti. Dedemi öyle çok özlemiştim ki kuzenimle birlikte hava karardıktan sonra me-

zarlığa gittik. Mezarlığın kapısı kendiliğinden açıldı. Dua okumadan geri döndük. Koşa koşa eve gittik. Annemgil bağırdı çağırdı ama sekiz yaşındaki bir kız nerden bilebilir bunu ve anlatmaya başladılar. Gece vakti mezarlığa gidilmesi çok kötü bir şeymiş. Mezarlığın üzerindeki delikler insanı içine çekermiş ve geri bırakmazmış. Bunu hâlâ unutamam. O günden sonrada annem veya yakınlarım yanımda olmadığı sürece mezarlığa gitmedim. (Rabia Demir, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Arkadaşım anlatmıştı. Arkadaşım küçükken bayram tatili için ailecek dedesigile gitmişler. Eğlenmişler ve bayram sabahı kalktıklarında arkadaşımı erkek kuzenini çağırması için odasına göndermişler. Arkadaşım kapıyı açmaya çalışmış ama açamamış. Kapıyı biraz daha zorladıktan sonra kapı açılmış ve kuzenini kendini asmış bir şekilde karşısında görünce donmuş, öylece kalakalmış. Sonra arkadaşım da gelmediği için bu sefer çocuğun babası çıkmış odaya ve çocuğu kendini asmış bir şekilde görünce hemen bağırmış. Herkes toplanmış. Arkadaşım bunu bana anlattığından dolayı her kapıyı açmamda biri kendini asmış ve kapının arkasında gibi hissediyorum. (Neslihan Cevizlioğlu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Benim babam bir fabrikada makine montajında çalışıyor. Bu fabrika yurtdışına makine satıyor ve babam da gidip orada bu makinelerin montajını yapıp çalıştırıyor. Gittiği yerler Irak, Libya. Buralara gitmesi beni korkutuyor. Çünkü oralarda başına kötü şeyler gelebilir. Oralarda savaşlar oluyor insanlar rehin alınıyor ve bunun babamın başına gelmesinden çok korkuyorum. (İlknur Akgül, 9. sınıf, Menemen, İzmir)

13 yaşındaydım. Annem markete gitmişti ve ben evde kardeşimle tektim. O gün okulda yeni bir şey öğrenmiştim. Bir süre nefesini tutuktan sonra boğazına baskı uygularsan bayılıyordun. Nasıl olacağını

merak ettim. Ve bunu kardeşimde uygulamaya karar verdim. O an aklımdan kardeşimin nefes darlığı hastalığı olduğu aklımdan çıktı. İlk önce nefesini tutturdum. Sonra boğazına bastırdım. Birkaç saniye sonra kardeşim yere düştü. Yüzü morardı ve gözleri kızardı. Aynı zamanda titremeye başladı. Annem de evde olmadığı için ne yapacağımı bilemedim. Tam su getirmeye giderken Gökhan uyandı. O an çok sevindim, ona gidip sarıldım. Ama o gün benim hayatımda yaşadığım en korkunç andı. (Feride Kurt, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Korkmanın birçok girişi var. Bence en korkutucusu ailemden birini kaybetmektir. Sanırım bundan iki yıl önceydi. Yani 2010-2011 yıllarındaydı. Sabah dersim olduğu için erkenden yatmıştım. Gece annemin çığlık sesiyle uyandım. Babam kasılmıştı, nefes alamıyordu. Annem hüngür hüngür ağlıyordu. O an donup kalmıştım. Gidip yardım bulmam gerekiyordu ama şoktaydım. Sonra kendime geldim. Babam daha rahat nefes alsın diye biraz daha baskı uyguladım. Sonra koşa koşa evden çıktım. Aile dostlarını çağırdım ve bunu 5 dakika içinde çağırdım. Babamı hemen hastaneye götürdüler. Ben orada kaldım ve peşlerinden başka arabayla gittim. Hastaneye vardığımda babam kendine gelmişti. Benim yaşadığım en büyük korku ailemden birini kaybetme korkusudur. (Halil İbrahim, 12. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Ben büyüyünce sanatçı olmak istiyorum. Ama yabancı şarkıcı.

En çok korktuğum şeylerden biri de annemin gizli kalp geçirmesiydi. Doktora gittiğinde annemin gizli kalp yaşadığını söyledi. Çok korktum ilkte ama annemin yaşayacağına inanıyordum. Baypas ameliyatı olacaktı. Yaşama şansı %50 idi. Ameliyat günü çok ağlamıştım. Tabii insan ister istemez ağlayıveriyor. Ama annem yaşadı. Şu an sadece sıfıfta kalmaktan korkuyorum. Ama geçeceğime de inanıyorum. Sanatçı olabilmem için sınıfı geçmem lazım. Sesime güveniyorum. Kısaca hâyattan korkmuyorum. (Zilan Tekin, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ben son zamanlarda ailemdeki çok sevdiğim kişileri kaybettim (iki tane öz kardeşimi, iki dedemi, iki amcamı, iki dayımı...) kaybettim ve ailede şimdi en büyük üç kişi var, babam, babaannem ve anneannem, ve şimdi onları kaybetmekten çok korkuyorum.

Babam yol yapı hazır beton santralinde çalışıyor. İş çok zor ve asgari ücretle çalışıyor. Her gün eve 12, 1, 2 gibi geliyor ve her geldiğinde ya eli ya sırtı ya bacağına şiş batıyor, gözüne asit kaçıyor, ayağı kanıyor. Babam kaç sene Almanya'da ve Kazakistan'da çalıştı ve 50 yaşında. Kabinde sorun var, romatizması var, gözleri hem uzağı hem de yakını iyi görmüyor. Altı yaşından beri çalışıyor ve tek istediği bizim okumamız. Abim 12 sene boşuna okudu ve lise mezunu olamadı. Abim kaç kere evden kaçtı, hem maddi hem manevi zararlar verdi. Şimdi babamın tek isteği bizim okumamız. Onu sevindirmek istiyorum ve bu dönem çalışıp takdir almak istiyorum.

Annemin şekeri, tansiyonu, kolesterolü, menielesi, romatizması, baş ağrısı (sürekli) var ve iki kardeşim öldü, ikisinde de hep hastanede kaldı. Şimdi babası öldü, abimden dolayı da çok sarsıldı. Her an anne bir şey olacak diye çok korkuyorum çünkü daha babaannemde olmayan hastalıklar annemde var. Annem beni düşünüyor, babası öleli bir hafta oldu, toplantım var diye karşıdan geldi ve geri gitti yani annemin yüzünü güldürmek istiyorum.

Babaannem hep babama, "Senin oğlun bir şey yapamadı, kızların da yapamaz." diyor ve babam karşı çıkıyor. Ben okumazsam babaannem "demiştım" diyecek. Bu yüzden de okumak istiyorum, babaannemin ağzını kapatmak istiyorum.

Bunlar en çok korktuklarım ama ben cinlerden, böceklerden, hayvanlardan, kabirden, Allah'ın huzuruna kötü çıkmaktan çok korkuyorum. Babamın yüzünü yere eğmekten çok korkuyorum. (Evin Öztürk, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Geçen gün küçük kuzenim deterjan içti. Bayıldı ve hastaneye götürdük. Boğazı tahriş olduğu için şu an sesi kısıldı ve konuşamıyor.

Onu kaybedicez diye çok korktum ve çok ağladım. Allah'a şükürler olsun ki şu an çok iyi. (Selda Sevim, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

En korktuğum şey sevdiklerim. Onlara zarar gelme ihtimali bile endişe veriyor. İnsan, insan olduğunu yaşarak anlar. Yaşamak da anca sevdiklerinle güzel. O yüzden sevdiklerini hayattayken ve başlarına bir şey gelmeden sevdiğini göstermek lazım. İnsan ailesini arkadaşlarını, akrabalarını ne kadar sevse de bunu onlar sağ iken anlaması gerçekten zor. Boş yere hiç önemli olmayan sebeplerden onların kalbini kırıp onları incitiyoruz. Unuttuğumuz en önemli şey, ölüm var. Ölüm var, herkes kim olursa olsun bir gün ölecek, bu sevdiklerimize de olacak. O yüzden sevdiklerimize bir şey olmadan onların değerini anlamalıyız. (Fatih Özyurt, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Bir Pazar sabahıydı. Abim sabah denize gitmek için erken saatlerde evden çıkmıştı. Dört kişi gideceklerdi denize. Akşam oldu. Annem halı yıkamış, yukarı çıkarmıştı. Abimi aramamı söylemişti bana, ben de aradım, telefonu kapanmıştı. Bu arada ablam ile babam düğündeyken telefon gelmiş ve “ben oğlunuzun arkadaşayım, denizde kayboldu” diye arayıp kapattılar. Babama söyledikleri yere hemen gitti ve sülaledekiler de arayan kişiyi bulmaya gittiler. Annemi bir telaş almıştı, korkuyordu. Birkaç saat sonra dayımın hanımı ve akrabalar gelmişti. Annem daha çok telaşlandı ve şeker ile tansiyonu yükseldi. Abimle giden arkadaşlarını buldular ve babama haber verdiler. Sonra annemi sakinleştirmek için yalanlar söylüyorlardı, “Yok bir şey olmadı, gelir birazdan.” diyorlardı. Ertesi gün olmuştu, ev tıkabasa akrabalarla dolmuştu, kapının önü bile. Abimle beraber giden kişileri girdiği yere götürdüler, üç dalgıçla birlikte. Girdiği yerden çıkarmışlardı. Abimle beraber 3-4 tane ceset daha bulunmuş. Ben hâlâ haber bekliyordum. Birden herkes ağlamaya başlamıştı. Anlamaya çalıştım ama anladım. Herkes ağlıyordu, ömrümde ilk kez bu kadar içimi hüznü boğmuştu. Kendime geldiğimde ağlıyordum, etrafıma baktığımda babam ağlıyordu. Çaresiz-

ce ağlıyordum. İnsanın ömründe ilk defa ailesinden birisini kaybetmesi insanı çaresiz bırakıyordu. 03.07.2011 tarihinde olanları insan asla unutamaz. İnsan ne kadar kimseden korkmasa da bu kader ansızın seni de alır, beni de... (İsimsiz, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

9. sınıfta yurda gidiyordum. O zamanlar babamla aram bozuktu. İlk defa babamın telefonda bana bu kadar çok kızdığını gördüm. Ertesi gün bizden sorumlu abi bana kimsiyle küsmemeyi, bu dünyada kimseyle küs kalmamayı öğretmek için o gece babamın trafik kazası geçirdiğini ve hastanede olduğunu söyledi. O an hem çok üzülmüştüm hem de çok korkmuştum. (Alparslan Fatih Varlı, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Okuldan dönerken annemi aradım, açmadı. Önce endişelenmedim. Beş dakika sonra tekrar aradım, yine açmadı. Sonra ev telefonunun aradım, cevap yok. Korkmaya başladım, çünkü daha önce hiç telefonu açmamazlık yapmazdı. Sonra yan komşumuza ulaşmaya çalıştım, evde yokmuş. İnmeme az kalmıştı ve iyice korkmaya başlamıştım. Arabadan indim, koşarak yokuşu çıkmaya başladım. Yolda amcama annemi görüp görmediğini sordum. Görmediğini söyledi. Artık kendimi ağlamamak için zor tutuyordum. Hemen yokuşu çıktım. Bir yandan da aramaya devam ediyordum. Hiç telefonu açmamazlık yapmadığı için korktum. Hemen eve girdim ve kapıyı çok şükür ki annem açtı. Mutfakta kızartma yapıyormuş ve aspiratör çalışıyormuş. Bu yüzden duymamış. Annemin omzuna sarılarak ağladım. Yatışmam için on dakika yetmedi. Babamı da aramıştım. Sonra anneme bir şey olmadığı için Allah'a şükrettim. (Beyza Biray, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Benim korkum ailemi kaybetmek. En büyük örneğini yaklaşık 2 ay önce yaşadık. Okulum evime uzak olduğu için aynı şeyleri yaşaya-

mıyor, çoğu zaman onlardan haber alamıyorum. Annem ve babam okulda çalıştığı için çoğu zaman telefonlarını üstünde taşıyorlar. Durum böyle olunca onlara ulaşamıyorum ve endişeleniyorum.

Bu yıla kadar aynı okuldaydık. İyi ve kötü bütün şeyleri beraber yaşıyorduk. Hatta annem ve babam bir kere “Ölürsek beraber ölelim, şu noktada buluşalım.” demişlerdi. Depremde onlara ulaşamayınca okulumu bu kadar uzak seçtiğim için pişman oldum. Elbette iyi bir gelecek istiyorum. Fakat eğer oturduğum semtte bir okul seçseydim ailemin dediği gibi ölürsek de beraber olurduk. Deprem olduğu gün akşam eve gidince babama okulumu değiştirmek istediğimi söyledim. Babam izin vermedi. “Önemli olan geleceğin, burada düzgün bir okul yok. Hepsi düz lise, olacağı varsa zaten olur.” dedi.

O günden sonra ailemin değerini daha iyi anladım. Sabah evden çıkarken Allah’a dua ediyorum akşama sağ salım kavuştursun bizi diye. Bu tek okul için geçerli değil elbette, o günden sonra birbirimizden ayrılmamaya çalışıyoruz. Mesela bir yere acil olmadıkça beraber gidiyoruz. Babamın tek başına araba kullanmasına izin vermiyoruz. Allah kimseyi ailesinden ayırmaz inşallah. (Gamze Kurnaz, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Annem bir keresinde kötülemişti. Birlikte hastahaneye gittik. Ambulans eşliğinde gitmiştik. İşte o an ne kadar güçsüz ve yetersiz olduğumu hissettim. Annem gözümün önünden kayıp gidiyordu ve ben hiçbir şey yapamıyordum. İşte o zaman haddimi ve Allah’ın (c.c.) büyüklüğünü hissettim. (Ahmet Şahin, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Ölümden korkmamın sebebi de ölmenin nasıl bir şey olduğunu bilmiyorum ve bilmediğim için korkuyorum. (Ece Akman, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

İlkokulda okulumun önündeki caddede torununu okula getiren yaşlı bir kadına kamyon çarpmıştı. Kadının kafatası parçalanmış ve ölmüştü. Bu beni çok üzmüştü, tanımadığım biri için çok ağlamış ve korkmuştum. Etkilemişti beni. Sık sık aklıma gelir. Çocuklarına ve torunlarına üzülürüm. O durumda annemin ya da sevdiklerimin birinin başına gelebileceğini düşünerek korkarım. (Büşra Çetin, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Arkadaşlarımın birisi ile aram bozulduğu zaman kendimi çok eksik hissediyorum. Sanki ailemden birisi yokmuş gibi. Arkadaşlarımı bana ailemden daha yakın gibi görüyorum. (Sezen Yılmaz, 8. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Sevdiklerimi kaybetmekten çok korkarım. Onların bir gün yanımda olmayacağını düşündükçe içimdeki korku daha da büyüyor. Kardeşime bazen çok kızarım, bağırırım ama her zaman yatmadan önce gönlünü almaya çalışırım. Çünkü ona bağırdıktan, kızdıktan sonra ya yarın bir şey olursa diye düşünmeden edemiyorum. Çünkü abimle bu şekilde ayrılmıştık. Onunla son kavgamızı yapmıştık. Aslında çok da fazla kavga sayılmaz, o benim kolumu ağrıtmıştı, ben ağladım, o gece ona bağırdım, sonra da bir şey söylemeden yattım. Biliyordum kolumu ağrıtmak istememişti. Ben ağladığımda gözlerindeki korkuyu gördüm. Koluma bir şey oldu mu acaba diye bakıyordu. Ama bunu bil-meme rağmen ona kızdım, bağırdım. Ertesi gün akşam abimin ölüm haberi geldi. Onunla son kez bu şekilde olmuştu. Bu yüzden kendime çok kızdım. Neden o kadar fazla tepki gösterdim diye. O günden sonra ailemdaki kimseyle kırgın bir şekilde ayrılmamak için her zaman yatmadan önce gönüllerini almaya çalıştım. Bunu hâlâ yapıyorum, bir gün onları kaybedeceğim korkusuyla yaşıyorum. Biliyorum bunun sonu yok, ölüm ve yaşam ama bir gün olacak bir şeyin korkusuyla yaşamak çok zor. (Ayşegül Anılsan, 12. sınıf, Alanya)

Ben 15 yaşındayım. Okuldan geldim. Kuzenlerimle birlikte yemek yiyecektik. Kuzenim bana annemi elektrik çarptığını söyledi. Ben bağırmağa ağlamaya başladım. Ben ağlayınca, “Şaka yaptım.” dedi. Çok korkmuştum o an anneme bir şey oldu diye. Ağlayarak uyuya kalmışım, okul kıyafetlerimle. Beni anneannem uyandırdı. Korkarak ani bir şekilde kalktım. Bana annemi elektrik çarptığını, doktora götürdüklerini söyledi. Annem o gün üzüm topluyordu. Ağacın dallarına dolanan üzümleri toplayacaktı. O dal da elektrik direğine değiyormuş. Bu yüzden elektrik çarpmış. Annem gelince birbirimize sarılıp ağladık. Çok korkmuştum ona bir şey olduğunu duyunca. (İsimsiz, 12. sınıf, Alanya)

1. sınıftaydım. Okumayı tamamen sökmüştüm. Eve heyecanlı heyecanlı anneme anlatmak için gelirken annemin ağlayarak kapıdan alelacele çıktığını gördüm. O şaşkınlıkla sadece “Eve geç otur, ablan gelecek.” dediğini anladım. Ablam geldiğinde ne olduğunu sordum, hiçbir şey demedi. Sadece gözleri dolu doluydu ve hiçbir şey demeden başka bir odaya geçti. Ben de arkasından gittim, telefonda anneannemin yoğun bakımda ve durumunun çok ağır olduğunu duydum. Hayatımda ilk defa yıkıldığımı söyleyebilirim. Hem de daha çokcukken. O ölmesin diye bir odaya geçip ağlayarak defalarca Allah’a yalvardığımı hâlâ hatırlıyorum. Niye yaptım bilmiyorum ama kafamı duvarlara vurduğumu da... Annemler benden sakladıklarını sanıyorlardı. Ama ben her şeyin farkındaydım. Anneannem yoğun bakımdan çıktı. İyiydi. Olayın üzerinden iki sene geçti. Üçüncü senede zaman zaman aklıma geldiğinde onsuz yaşayamam diyordum, ki hâlâ diyorum yani nasıl nefes alabiliyorum diye. Dayımın yazlık evi için yolculuğa çıktığımızda kaza yaptık. Daha doğrusu ben uyurken yapmışız. Gözümü açtığımda dayımın camdan dışarıya çıkmaya çalıştığını gördüm, yardım istemek için. Yanımda ise yüzü, eli kolu kan içinde gözleri kapalı yengemi, önde ise anneannemi öne yatmış bir şekilde nefes alamadığını, sadece gözümü kapayıp birinin gelmesini bekledim. Bir saat sonra ambulanslar gelmişti, seslerini duymuştum. Karnımın sol tarafında da bıçak yemiş gibi bir ağrı vardı. Hastaneye kaldırıldığımda bacağıma dikiş atıldı. Karnımın kenarına da.

Annemle babamın bana ağlayarak sarıldığını hatırlıyorum. Sonra anneannemle yengemi sordum. Yengemin öldüğünü, anneannemin yurtdışında bir hastaneye kaldırıldığını söylediler ve uzun süre orda kalacağını. Aradan bir hafta geçti ve haberlerde anneannemin ve yengemin fotoğrafını gördüm. Alt yazıda "Trafik kazası yine can aldı." diye. Nefes alamadığımı düşündüm, gözlerim doldu. İlk defa gerçekten acı çekerek ama hiç bağırmadan, çığlık atmadan ağlamıştım.

O sene ailemin beni eski halime getirmek için bir sürü aktiviteye gönderdiğini, unutturmak için elinden geleni yaptığını, okula gitmek istemiyorum deyince, tamam bile dedikleri hâlâ aklımda. Benden saklanması, beni daha çok yormuştu. Son kez yüzünü göremedim.

Ama artık o eski ben, ben istesem de yok. Bir amacım bile yok. Tüm amacım ona giden yolumdu. Sanırım sadece o da ölünce olacak. Artık her şeyi Sıla'nın dediği gibi oluruna bıraktım. Herkes çok soğukkanlı, durgun olduğumu, çok büyük olaylara bile tepki vermediğimi söyler bazen. Aslında ben hiç soğukkanlı değilim yani değildim. Yaşadıklarım beni bu hale getirdi. Ne olursa olsun, ne olacağı ne de öleceğe çare olmadığını öğrendim artık. Ve ne olursa olsun o ölürse yaşayamam diye biri düşünmüyorum. İster istemez yaşanıyor bir köşede ölümünü beklesen de. (Emine Bilgin, 9. sınıf, Alanya)

Annem hipertansiyon hastası. Üzüldüğü ya da kafasına bir şeyi çok taktığında tansiyonu hemen yükseliyor. Tansiyonu yükseldiği anlarda yanında olan benim. Tansiyonu her yükseldiğinde yataktan kalkamıyor ve çok kötü oluyor. Annem ne kadar, "Ben iyiyim." dese de yüzüne bir kere bakmamla onun ne halde olduğunu anlayabiliyorum. Hemen tansiyonu ölçüyorum, ilacını veriyorum, şekerini ölçüyorum, yaşadığım bu anlar benim en korktuğum anlar. Kıcaca en büyük korkum bir sabah kalktağымda annemin o masmavi güzel gözlerinin kapandığını ve hiç açılmadığını gördüğüm an olacak. (İsimsiz kız öğrenci, lise, Antalya)

Her zamanki gibi güneşli güzel bir sabahtı. Okuluma gitmek için hazırlanmıştım. Kahvaltımı yapıp bir an evvel evden çıkmak istiyordum. Kahvaltımı yapıp çantamı elime aldım. Artık hazırdım. Okula gitmek için durağa yürümeye başladım. Durakta kuzenim oturuyordu. Yanına yaklaştığımda yüzündeki ağlamaklı ifadeyi gördüm. Ona, “Ne-
yin var?” diye sormuştum. Cevap vermek yerine susmayı tercih etmiş-
ti. Üstüne fazla gitmedim. Otobüse bindik ve yarım saat sonra okula
gelmiştik. Derse girdik ama aklım kuzenimde kalmıştı. Dersi dinlemi-
yordum, dalgın dalgın bakarken kapı çaldı. Gelen babamdı. Beni al-
maya gelmişti. Eve gitme sebebini hâlâ bilmiyordum. Karmaya başla-
dım. Ama babam üzgün ve donuk gözyaşlarıyla sususuyordu. Eve geldi-
ğimizde çok kalabalık ve tanıdığım bütün insanlar ordaydı. Aklıma ilk
gelen hastanede olan babaannemdi. Koşturarak eve çıktığımda herkes
ağlıyor ve benim eve girmeme karşı tepki gösteriyordu. Korktuğum ba-
şıma geldi. Babaannem beyazlar içinde sarılı öylece uzanıyordu. Başta
inanmadım onun olduğuna ama halamın o haykırışından sonra iyici
tatmin olmuştum. Gözyaşlarım suratımdan bir bir akıyordu. Ama su-
suyordum. Çünkü yaklaşık 4 aydır hastanede olan babaannemi göre-
meden onu kaybetmiştim. Son kez babaannemi uğurlarken ardından
herkesin ağlaması bir veda şarkısına benziyordu. Bazen ölüm beklen-
medik anlarda gelir. İnsanı korkutabilir ama kaçıışı olunmaz. İnsan her
an her şeye hazır olmalıdır. (Derya Saldırmaz, 10. sınıf, Alanya)

Korkular, hayatta insanı yıpratın, yaşlandıran ve aslında güçlen-
diren tek şey olan korkular... Korkuların üstüne git der insanlar ama
bunun o kadar kolay olmadığını bilemezler. Bir gün evde annemlerle
beraber otururken annem birden fenalaştı, hayatımdaki tek değer ver-
diğim, beni her şeyden sahiplen, koruyan, seven ve benim her şeyim
olan annem bir anda yere düştü. Hayattaki en büyük korkum annemi
kaybetmekti ve on o halde görmek beni derinden etkiledi. Herkes baş-
ına toplandı. Kolonya döktüler ama annem uyanmadı. Babamla bir
an göz göze geldik ve ağlamaya başladık. O kadar korkmuşum ki an-
nemsiz bir hayat düşünemezdim. O an kimsenin aklına ambulans gel-

miyor. Bütün vücudum felç geçirdi sanki. Ellerim benden bağımsız hareket ediyor, titriyordu. Babam yerde annemi tutmuş duruyor, içi kan ağlıyordu. O an yapabildiğimiz tek şey kolonyaydı. Annemin gözünden bir damla yaş aktı. Tansiyonu yükselmişti, biliyorduk ama ilk defa bu kadar kötüydü. Annem bir anda gözlerini açtı, babamla ne yapacağımızı bilemedik. Şok geçirdik, dilimiz tutuldu, konuşamadık, annem uyandı ya, bütün her şey düzelmişti. (Gülbusse Süzen, 10. sınıf, Alanya)

Hayatım boyunca en korktuğum şey sevdiğim insanları kaybetmek. Çünkü böyle bir şey yaşadım. Biz alt komşumuzla çok iyiydik. Her günümüz beraber geçerdi, ya biz onlarda olurduk ya da onlar bizde. Pazara, pikniğe, market alışverişine dahi hep beraber giderdik. Akşam yemeğini bir gün bizde yiyorsak bir gün onlarda yiyorduk. Babamlar gecelere kadar oturlardı. Hiç onlar geç saatmiş demezdi, gelirlerdi. Ben resmen onları bir ailem gibi görmeye başladım, birbirimize çok alışmıştık. Fakat hayat o kadar uzun değil ki. Bir gün sabah kalktım, evde bi tek ben, bi de anneannem vardı. Sordum: “Annemler nerede?” Verdiği cevap: “Alt komşuda.” “Peki orda napıyorlar bu saatte?” “Alt komşunun eşi ölmüş, onun yanına gitti.” dedi anneannem. Sanki başımdan aşağıya kaynar sular döküldü, hiçbir şey diyemedim çünkü inanamadım. Sonra aşağıya bir indim ki o eşinin koridorda diz çöküp “Gitti, o gitti, beni bırakıp gitti.” çığlıklarını duydum ve o zaman inandım. Babam o amcaı o kadar çok seviyordu ki resmen bir kardeşi gibi. Babamı ilk kez bu kadar kötü gördüm. O amcanın ölüşü bizi ailecek çok etkiledi. Şunu anladım ki artık kimseye o kadar çok bağlanmıyacakmışın. (Sümeyye Şahin, 10. sınıf, Alanya)

Ailemden birini kaybetmekten çok korkuyorum. Çünkü yakın zamanda değil ama dedemi kaybettikten sonra içimde her zaman bir korku oldu, ya annemi, babamı, kaybedersem diye. Biliyorum her canlı ölecektir ama insan böyle bir şeyde ne yapar bilemem. Ailemi çok se-

viyorum. Herkes sever ailesini ama ben herkesten daha çok seviyorum. (Servet Adıgüzel, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Herkesin elbette korktuğu konular vardır. Benim de bir gün ailemin ölüp beni bu hayatta yalnız bırakmalarıdır. Bu korkuyu annem ameliyat geçirdiği zaman çok iyi anladım. İnsanın hayat ve ölüm arasındaki o çizgisi... Düşündüğümüz zaman bu hayatta bir varız bir yokuz, aynı masallardaki gibi. Bence mutluluk, huzur, sevinç, gözyaşı vs. her şey ailedir. (Ayşenur Çetin, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Hayatta en büyük korkum olan tek şey annem veya babamın gözümün önünde ölmesidir. Allah'ın izni elbet her insan ölümü tadacaktır. Fakat bu olayın gözümün önünde gerçekleşmesinden korkuyorum. Bu nedenle de anneme babama onları ne kadar çok sevdiğimi anlata masam da her şeye rağmen elimden geldiğince onları üzmemeye çalışıyorum.

Sevdiğim insanların gözünden düşmekten korkuyorum. Genellikle arkadaşlarımla diyalogum çok iyidir. Fakat arkadaşlarımla önünde küçük düşerek artık o arkadaşlarım tarafından saygı görmemekten korkuyorum. Hayatımda sadece bir kere gerçekten sevmeme rağmen iler de olur da gerçekten sevebileceğim bir insanla karşılaşsam kaybetmekten korkuyorum çünkü insan sevgiye ihtiyaç duyar, bu sevgi insanı hayata sınıksız bağlayan, ruhsal olarak insanı ayakta tutan temeldir.

Sınıfta kalmaktan korkuyorum. okuduğum 10 sene içinde hiç sınıfta kalmazken bu korkumun nedenini hâlâ anlamış değilim ama korkuyorum. Ailemin başarılarımı hiçbir zaman takdir etmemelerine rağmen ailemin gözünden düşmek isemiyorum. (Sedat Özgül, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Benim başıma gelen en kötü, en korkunç olaylardan biri babamın vefat etmesidir. Babam Nisan'ın son haftalarına doğru çok kötü oldu. Artık hiçbir şey yapamıyordu. En sonunda amcalarım babamı hastaneye götürdüler. Babam birkaç hafta hastanede kaldı. Hastalığını öğrendince hepimiz yıkıldık. Ben artık yerimde duramaz oldum. Babamın yanına hastaneye gidemiyordum. Annem babamın yanında hastanede kalıyordu. Bize bakmak için ise halam yanımıza gelmişti. Babamın hastalığı kanserdi. Babam kan kanseriydi.

Mayıs'ın 14'ünde okuldan eve geldiğimde evde herkes ağlıyordu. Ne olduğunu sorunca ağlamaktan kimse cevap veremiyordu. En sonunda ablam söyledi babamın vefat ettiğini. Ablam, annem, kardeşim, ben hepimiz perişan bir durumdaydık. Babamın öldüğüne inanamıyordum. İnanmak istemiyordum. Çünkü en çok korkum babamı veya annemi kaybetmektir. O korkulardan biri başıma geldi. O gün tamamen yıkıldım. Bütün sınıf arkadaşlarım yanıma geldi. Psikolojim çok bozulmuştu. Geceler boyunca ağladım. Çok ağladım. Ama gelmedi. Babam geri gelmedi, geri dönmedi. Onu çok özleyorum. Benim en büyük korkum bu idi ve başıma geldi. (Zahide Köse, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben en çok babamı kaybetmekten korkuyorum çünkü "baba" her şeyin başıdır. Baba olmazsa aç kalırsın, baba olmazsa okula belki gidemezsin, yani bir ailenin başında anne ya da baba yoksa ben o aileye aile demem. En çok korktuğum "babam" çünkü babamı kaybettiğin zaman bir daha baba lafını kullanamıyorsun. Baba bir tanedir, eşi bulunmaz. Ben babamı çok seviyorum. Onu hiç kaybetmek istemiyorum.

Korkularımdan bir tanesi de sınıfta kalmak. Çünkü benim ailemden kimse okula gitmemiş yani hiç kimse okuma yazma bilmediği için benim üstüme çok düşüyorlar oku diye. Okumazsan halimizi görüyorsun, sen de bizim gibi sabahtan akşama kadar çalışırsın. Hele babam, her gün bana diyor, oku bak abilerinin halini görüyorsun. Ve ben babamı hayal kırıklığına uğratmak istemiyorum. Yani eğer ben adam gibi okursam hem ailemin yüzü gülecek hem de kendim rahat edeceğim.

Ama sınıfta kalırsam direkt tekstile başlayacağım ve ömrüm boyunca sırf biraz ekmek kazanmak için. Bu dünya fani dünyadır. (Nazım Özenal, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Benim en büyük korkum anne ve babamı kaybetmek. Zaten bu bir ay içerisinde 3 tane akrabam vefat etti. Başıma gelen en korkunç olay budur. Şanlıurfa'daki akrabam vefat etti, diğeri teyzem vefat etti, diğeri de dayımın oğlu Suriye'de şehit oldu.

Başka bir olay ise Arnavut köyünde 8 yaşında iken bir dala takılıp kafamın tüpe çarpması sonucu kafamın tam ortasında yuvarlak bir çukur açıldı. O zaman ailem ve ben çok korktum. Zaten oralarda hastane yok, en az bi yarım saat yürüdükten sonra arabaya binilip hastaneye gidilebilir. Annemler de hastaneye götürmedi. Pamuk koydular. Pamuk yaraya değince yaraya yapışıp kalmış. En az bi 20 dakika onu yaradan ayırmakla uğraştılar. En sonunda çıkardılar. Aradan 2 hafta geçtikten sonra kafam iyileşti. Eski hayatıma geri döndüm. (Nurettin Akçal, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Öğle 2, 1 sularıydı. Kuzenim kendisine 2 tane civciv almıştı. 1 haftalık olmuşlardı. Bu iki civciv birbirlerini çok sever, hiçbir zaman birbirinden ayrılmazdı. Kuzenlerim 1 hafta olduğunda bir tane daha civciv aldı ama bu daha küçüktü. Sarı renkli, tombik, akıllı ve iki civcivin yanından da ayrılmazdı. O gün üçünü arka bahçedeki güzel mi güzel bahçeye götürdük. Ama keşke götürmez olaydık. Çünkü olay böyle başladı: Kuzenlerim ve ben kaldırımda oturuyorduk, civcivler de yanımızdaydı. Gözümü açıp kapamam ile birlikte civcivlerinizden birini kedi kaptı. Ben korkudan ve şok bir halde bağırdım. Kedi civcivi ağzından bıraktı ve kaçtı. Şok bir halde ne olduğunu anlamadık. Civciv yaralıydı ve sırtında koca bir delik vardı.

Onu eve, sonra petshop'a götürdük. Adam ona pansuman yaptırdı ve ayağının kırık olduğunu söyledi. Üzülmüştüm, hem de çok. Ha-

yatımda hiç böyle kötü bir olayla karşılaşmamıştım. Çok dua ettim, her namazdan sonra civcive dua ettim. Ama yarın olduğunda kuş ölmüş... Kuzenim bana can çekişerek öldüğünü söyledi, önce bacakları hareketlenmiş, sonra kanatlarını çırpmış ve kafası mayışmış.

Bunu anlatırken bile zorlanıyorum. Bu kedinin bu kadar zalim olması mı gerekirdi ama iş işten geçmişti. Ama içim rahat, kedi gözümün önünde yeseydi daha çok üzülecektim. Elveda civcivim. (Gül Sevilgen, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Benim en korktuğum şey ölüme hazırlıksız yaklanmak. Alah'ın rızasını kazanmadan bu dünyadan gitmek bana göre en büyük korku. Tabir dünyaya ait korkularım da var ama en büyük korkum ölüm diyebilirim. Dünya hayatında yaşadığımız korkuları zaman geçtikçe unutabiliyoruz. Mesela okul sınavları. Bir zamandan sonra o korku unutulabiliyor. Ölüm ise öyle değil, insan yaşadığı sürece o korku insanı takip ediyor. Ben de bu yüzden ölümden, Allah'ın rızasını kazanamamaktan korkuyorum. (Sümeyya Sulu, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Amcamlardaydım. Köyden hiç haberim yok. Ama babam olsun akrabalar olsun gelip görürlerdi beni, sorarlardı. Ben yine de kendi evimde olmak isterdim. Benim için en önemli şeydi ailemin yanında olmak. Neyse, abim çoban o zaman bir akrabamıza. Ben amcamgilde yemek yerken amcama bir telefon geldi ve arayan babamdı. Acil araba istedi köye. Biz de merak ettik, sorduk ne oldu diye. Babam abimin yaralandığını söyledi. Ben çok korktum, birden yemek kaşığını düşürdüm ve ağladım ta ki abimi görene kadar. Sadece kaşı yarılmıştı ama ben yine de hâlâ korkuyordum. Onu o halde görünce o haline çok üzüldüm. Kaşının yarılmasının nedeni, birilerinin çubukla kaşına vurmalarıymış. İşte böyle abim şikayetçi oldu, pansuman yaptırdı hastanede, öyle o gün sona erdi. Ya ama çok korkmuştum. Hâlâ da hiç ama hiç unutmuyorum o günü. (Aysun Güneş, yaş 19, Çayırılı, Erzincan)

O gün babam eve çok geç geldi. Sonra akşam 12.00 civarında kalbinin ağrıdığını söyledi. İlk başta anlamadık ama sonra baygınlık geçirdi. Ben hemen amcama haber verdim. Arabayla Çayırılı'ya geldi. Doktor babama şu anda kalp krizi geçirdiğini söyledi. O zaman babamı kaybetmek aklıma geldi, neredeyse korkudan ölecektim. Sonra hemen ambulans geldi. Erzincan'a yola çıktık. Hastaneye vardığımızda babamın durumu daha kötü olmuştu. Hemen yoğun bakıma aldılar. Sonra bir kadın yoğun bakımdan bağırarak çıktı. Kocası ölmüştü. O zaman artık kendimi tutamadım, babamın yanına gitmek istedim. Ama almadılar. Babamı o cihazlara bağlı görünce o kadar kortum ki. Allah o durumda olanlara sabır versin. (Aslı Evcimen, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Okul bitmişti, Haziran ayındaydık. Annemle ben evde temizlik yapıyorduk. Temizliği bitirdik, çay içmek için anneannemgile gittik, çay içiyorduk. Sonra annem biraz rahatsızlandı, bir odaya geçti dinlenmek için. Biz oturmaya devam ediyorduk ve birkaç dakika sonra annemin bize seslendiğini duyduk. Kalbi sıkışmıştı, yüzü bembeyazdı ama beni içeriye bırakmıyorlardı. Sonra koşarak dışarı çıktım, abime haber verdim, babam evde yoktu, sonra herkesin dedemlere koşarak gittiklerini gördüm ve daha çok panik yaptım. Abimle beraber koşarak gittim. O kadar çok ağlıyordum ki ayaklarım yürüyemiyordu, yere düşüyordum. Sonra dedemlere gittim. Anneannemin ağlama seslerini duyu-yordum. O kadar korkuyordum ki anneme bir şey oldu diye. Sonra abim annemi arabaya bindirdi, annemi öldü sandım. Koşarak dışarı çıktım, sanki dünyam başıma yıkıldı, gözlerimi açamaz oldum. Beni bırakmadılar hastaneye, evde kaldım. Ama o kadar canım acıyordu ki varlığımı hissedemiyordum. Sonra abim aradı annemin iyi olduğunu söyledi bana ama ben inanmıyordum, sakinleşemiyordum bir türlü. Akşama doğru babamla beraber eve döndüler. Annem uyuyordu, içim çok rahatlamıştı ve o gün boyunca Allah'ıma hep şükrettim. (Dilan Akbaş, 12. sınıf, Çayırılı, Erzincan)

Okuldaydım, coğrafya dersindeydik ve nöbetçi geldi, beni çağırdı. Önce merak ettim, acaba ne oldu? Sonra gittim müdür odasına ve amcamın oğlu gözleri dolmuş bir şekilde oturuyor. “Ne oldu?” diyorum, “Bir şey yok.” diyor. İyice beni korku almaya başladı. Hemen annemler aklıma geldi. Ben de ağlamaya başladım. Ben ağladıkça abim “Ağlama, bir şey yok.” diyor. Ama her halinden belliydi bir şey olduğu. İnanmıyordum, kesin bir şey vardı. Gittik neyse, arabayı bekliyoruz. O anda yine ağlamaya başladım. “Ne oldu abi?” diyorum, ağlıyorum, yine bir şey yok diyor. En sonunda dedim ki, “Çabuk annemi ara, sesini duyucam.” “Tamam.” dedi. Annemi aradı, annemle konuşuyorum, annem de ağlamaya başladı. İyice korktum. Sonra annem dedi ki, “Kübra, dedenin kardeşi öldü, ağlama kızım.” Ona üzülmediğimden değil ama yine de rahatlamıştım. Köye gittik, herkes bizde toplanmış, ağlıyor. Ben de ağlamaya başladım. Ve o gün Allah’a şükürler olsun ki bitti gitti. (Kübra Akansu, yaş 18, Çayırli, Erzincan)

Okul hayatından bir gündü. Hemen hemen 8-9 yaşlarındaydım. Kendi yaşadığım köyden başka bir köye okula gidiyordum. Sıcak günler, soğuk günler fark etmeden günlük beş kilometre yürüyüp okula giderdim. Sıcaklarda yürüyerek okula gitmek çok güzel geliyordu ama beni korkutan kış günleri aklıma geliyordu ve o günler geldi ve kar yağmaya başladı. Her gün okula giderken acaba tipide boğulur muyum, yoksa çığ mı üstüme gelir korkusuyla sırf okumak için okula gidiyordum ve bir kış günü korktuğum başıma geldi ve tipi başladı okula giderken. Yolda tipi o kadar şiddetli ki bir metre bile önünü göremiyor insan ama yanımda arkadaşlarım vardı ve birbirimize tutuşarak yola devam ettik. En sonunda okula vardım ama o an o korku ömrümde hiç unutmayacağım bir olay olarak hafızamda yer edindi. Ama bu olay bir gün değil, birkaç kez tekrarlandı ve o zorlu günler de nihayet geride kaldı. Eve her geldiğimde artık o küçük yaşına rağmen isyan ettim, inşallah o günlerden bir daha yaşamam ve hiç kimse de yaşamasin. Hayatta en kötü korku belki benim için hiç kimsenin görmediği beyaz örtüler altında donarak ölmektir. (Şener Dal, yaş 18, Çat, Erzurum)

Beni en çok korkutan olay geçen yaz babamın hasta olup onu hastaneye götürmekti. Kaybetme duygusunu ilk kez o zaman daha iyi anladım. Babamı ilk kez o kadar çaresiz gördüm. İlk kez o zaman kendimi çaresiz, yalnız hissettim. O zaman o kadar çok korkmuştum ki sanki babamı toprağın altına koyucam, onu son görüşüm olucak, sanki o zaman beni diri diri gömüyorlar gibi hissetmiştim. Çünkü ben onu kaybetmeye asla dayanamazdım. Ailemdeki o çaresizliği gördüğümde içimden, “Haydi baba kalk, bizi sakın bırakma, daha çok erken.” diyordum. Babam hastaneden çıktıktan sonra ben günlerce uyuyamadım. Gidip kapıdan onu dinliyordum sesi geliyor mu diye. Hayatımın en kötü yılını geçirdim ve hâlâ da geçiriyorum. Yani benim başından geçen en kötü olay babamı kaybetme duygusuydu. (Aybüke Güneş, 9. sınıf, Çayırılı, Erzincan)

İnsanlar

2003’ün yazının sıradan bir günüydü. Çocukluk arkadaşlarımla eski okulun bahçesinde taso oynuyorduk. En büyük zevkimiz buydu. Sonra ne oldu, nasıl oldu tam hatırlamıyorum ama tanımadığım bir adam yanıma gelip onunla gelirsem bana çok taso vereceğini söyledi. O zaman altı yaşında falanım tabii. Annemin “Tanımadığın kişilerden bir şey alma, seni babana götüreceğiz vs. sözlerine inanma.” demiş olmasına rağmen o adamla gittim. Hiç tanımadığım o adamla... Benim elimden tuttu ve yavaş yavaş yokuşu tırmanmaya başladık. Sonra yıkık bir evin yanına gittik, yanında bir ev daha vardı. Orda oturduklarını, annesiyle babasının evden çıktıktan sonra eve girip bana tasoları vereceğini söyledi. Biz de o kırık evin oraya oturduk. Adam sigarasını yaktı ve beklemeye başladık. Saat ilerlemeye, hava kararmaya başlamıştı. Benim burada olduğumdan ailemin haberi yoktu. Ben de adama saatin geç olduğunu ailemin beni merak edeceğini söyledim. Adam biraz daha beklememi söyledi. Korkmaya başlamıştım. Ailemin benim için endişeleneceği korkusu... Ama tasoları almayı da çok istiyordum. Biraz daha bekledik ve ben en son o yokuştan aşağıya doğru koşmaya başladım. Aşağıya indiğimde ailemi ve polisleri gördüm. Onlar çok korkmuşlardı. Polise haber vermişler haber alamıyoruz diye. Abim de

çok korkmuştu çünkü annemler beni ona emanet etmişlerdi. O günden sonra o adamı hiç görmedim. Belki de yoktu öyle bir adam. Belki de hepsi rüyaydı. Yaşandı mı bilemiyorum tam emin olamıyorum. (Murat Kale, 10. sınıf, Bilecik)

13 yaşındaydım. Çocukluk arkadaşım ile geziyorduk. Hava çok sıcaktı. Güle oynaya dolaşırken önümüze büyük bir adam çıktı. Elinde bali bizi durdurmuştu. Elimiz ayağımız titreyemeye başladı. Arkadaşımdan telefonunu istedi. Bir an arkadaşımın göz göze geldik ve karşımızdaki adamı var gücümüzle itip kaçtık. Çok korkmuştuk. (Batuhan Çoban, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

5. sınıfa gidiyordum. Eda, ben, Ömer parkta oyun oynuyorduk. Yanımızdan bali çeken bir çocuk geçti. Karşımıza oturdu. O sıra polis arabası geçti. Ömer polislere baliciyi söyledi, polisler baliciyi aldı. Balici arabaya binerken eliyle beni gösterip tehdit etti. Polis bu baliciyi serbest bırakmış. Sonra bu balici bizim mahalleden geçip durdu. Arkadaşlarıma: "O kızı getirin, onu kesicem." demiş. Bunu duyunca okula korka korka gidiyordum. Mahallenin başında adamla karşılaştım. Beni görünce koşmaya başladı. Ben de koştum. Kovaladı beni, eve girdim, sonra abim evdeydi, ağlıyordum eve girince. Abim noldu falan sordu, ben de anlattım. Abim bunu duyunca balicinin yanına gitti. Çok korkmuştum abime bir şey olucak diye. Polisi aradım ben o sıra. Abimle balici parkta tartışıyorlardı. O sıra polis geldi, baliciyi jopla dövdü. Şikayetçi falan olduk. Sonra balici yalvardı işte, şikayetçi olmayın diye. Biz de şikayeti geri aldık, olay orada kapandı. (Fama Hatlat, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Üç yıl önceydi. İlkokuldan mezun olduğumun yazıydı. Futbol oynamaktan çok zevk aldığım için köyümün futbol takımında oynuyor-

dum. İki günde bir idman yapıp hafta sonu da maçlara çıkıyorduk. Üst üste üç maç kazandığımız için antrenörümüz izin vermişti. Biz de takımca eğlenmek için idman yerine o gün yine gittik. İdman yaptığımız yer dağlık bir yer olduğu için yüksekti. Takımca saklanbaç oynamaya karar verdik. Bir arkadaşım ebe oldu ve biz de dağlık bir yere tırmanarak saklandık. Küçük olduğumuz için macera da arıyorduk. Bu bizim için güzel bir fırsattı. Dağın içinde dolaşmaya başladık. Çalılar, ağaçlar olduğu için çok engebeliydi. Bu yüzden zorlanıyorduk. Hatta süründüğümüz bile oluyordu. Sonunda açık bir yere geldik. Her tarafımız yara bere içinde kalmıştı. Bu yer o kadar güzeldi ki tüm köy ayağımızın altında gibiydi sanki. Takımca karar verdik ve buraya bir kulübe yapacaktık. Her idmandan iki saat önce toplanır, hazırladığımız çantalarla içinde bağ makası, testere olan çantalarla dağa çıkar toplanırdık. İlk önce gideceğimiz yolu düzelttik. Nerdeyse üç gün sürdü. Sonra kestiğimiz ağaçlardan on günde kendimize derme çatma bir kulübe yaptık. Buraya çıkmak çok zor olduğu için kimse bizi de bulamazdı. Aslında gizli şeyler yaptığımız için korkuyorduk. Yine idman öncesi orada toplandık, yedi kişiydik. Yakın arkadaşım özel bir telefon görüşmesi yapacağı için diğer arkadaşlarım idman yerine indi. İkimiz öyle sesler duyduk ki sanki arkamızda biri yürüyordu. Koşarak elimizde çekiçle aşağıya indik ve soyunma odasında giyinmeye gittik. İdman yerine geldiğimizde jandarma ordaydı. Bizim kulübemizin olduğu yerde bir şeyler arıyordu sanki. O kadar korkmuştuk ki jandarmanın yanına giderek sorduk. Jandarma oralarda esrar dikildiğini ve onları aradıklarını söyledi. Bir tane helikopter de arıyordu. Kaptan olduğum için olayı jandarmaya ben anlattım ve jandarma birden bizi arabasına aldı ve karakola gittik. Üst rütbeli birisine anlattık. Jandarma bize şınav pozisyonu aldırıldı ve 5 şınav çekin dedi. Her 4 şınavda bir başa dönüyordu. En az 30 tane şınav çektik. Devletin ağaçlarını da kestiğimiz için bile ceza alabilirmişiz. Ve şimdi anlıyorum ki o sesler esrar diken kişilere aitti. (Hakan Erkan, 10. sınıf, Yalova)

Annemle 5-6 yaşlarındayken pazara gitmiştik. Sonra orada annem bir şeyler bakarken ben oyuncaklara yönelmiştim. Sonra annem

hâlâ o tezgâha bakarken ben gittim. Bir abi beni kucağına aldı ve pazarın çıkışına doğru götürdü. O an babamlar da beni arıyormuş. Orada yumurtacı abiye sormuşlar, o da “Evet sarışın bir kızdı, çıkışa doğru götürüyordu.” Babamlar hemen koşa koşa pazarın çıkışının oraya geldiler, ben onları görünce “Baba, anne,” dedim. Sonra babam adama birşeyler deyip beni kucağına aldı. O gün çok korkmuştum. O günden beri annemin yanından asla ayrılmıyorum. (Başak Uçan, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Alışverişe gitmek için otobüse bindim. Otobüs tıklım tıklımdı. Ve hemen arkamdan otobüse bir tinerci bindi. Tinerciyi indiremediler. Sürekli bana bakıyordu ve yanımda oturuyordu. Bana sakızımı çıkarmamı söyledi. O âna kadar hiç bu kadar korkmamıştım. (Özge Olmuş, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Ben kardeşimle otobüsü beklemeye gidiyordum. Deli çocuk diye birisi bizim kahvenin önünden geçerken bize bıçak çekti. Biz bağırınca babam aşağıya indi. Sonra o sırada araba geldi. Araba durdu. İsmail dede ve babam onun elinden bıçağını aldı. Babam onun biraz canını yaktı. Sonra birkaç ay geçince yine ben kardeşimle bakkala gidiyorduk. Bakkal açık değildi. Ben kardeşimle bakkalcıyı bekledim. O sırada deli çocuğun bakkala doğru geldiğini gördük. Orda masa vardı. Biz masanın altına saklandık. Deli çocuk bizi görücek diye çok korktuk. Yine belinde bıçak vardı. Osman diye bir amca vardı. İyi kalpliydi. Kardeşimin bacağına gördü. Osman amca deli çocuğa böyle dedi:

– Oğlum, gel gel, orda kimse yok, dedi.

O da oradan ayrıldıktan sonra biz de masanın altından çıktık, amcaya çok çok teşekkür ettik. (Özge Baştan, 5. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün okuldan geldiğimde çok korktuğum bir olay yaşamıştım. Babam işteydi, annemle evde tektik. Odamda oyun oynuyordum. Birden kapı çaldı. Annem açar, diyerek kalkmadım. Sonra birkaç kere daha çaldı. Bu sefer de annem açmayınca ben açmaya gittim. Annem kapının deliğinden bakarak bana "Sessiz ol." diyordu. Ben de korkmaya başladım. Yaşlı kadın kapıyı birkaç kere çalıp gitti. Pes etti sandım. Kadının apartmandaki her kapıyı çalıyormuş. Sadece bizimkini çalmadığını duyunca rahatladım.

Birkaç dakika sonra yaşlı kadın yeniden kapımızı çalmaya başladı. Kapının önünde ayakkabılarımız vardı. Sanırım kadın o yüzden dakikada bir bize geliyordu. Çok korkuyordum. Kapıyı kırarcasına çalıyordu. Yine de kapıyı açmadık. Yarım saat boyunca yılmadan bekledi. Sonra gerçekten pes edip gitti. Korkum geçmişti. Çok rahatlamıştık. (Sude Ölmez, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Akşam annem ile babam bir yere gittiler, kardeşimle evde tektik. Otururken birden telefon çaldı. Kardeşim gitti açtı. Bir adam sesi geliyormuş, öyle dedi bana ve adam bir şeyler söylüyormuş. İşte evinize gelicem, her şeyinizi alıcam diye, sonra telefonu kapattı. Tekrar oturduk, korksak bile. Sonra tekrar telefon çaldı. Bu sefer ben gittim açmaya. Açtım yine bir adamdı, aynı şeyleri söyledi. Ben de hemen kapattım. Bu sefer biz annemleri aradık. Onlar da birazdan geliriz dediler ama gelmediler. Biz oturuyorduk ki geldiler. Korkumuz geçti. (Nazik Polat, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

7 yaşındaydım. Yazındı ve okul tatildi. Bende tatilimin büyük bir bölümünü bisiklet sürerek geçiriyordum. Bir gün bisiklet sürerken benden daha büyük dört çocuk önümü kesmişti ve benden bisikletimi bırakmamı istemişlerdi. O an çok korkmuştum ve napacağımı bilememiştim. Tam o sırada o تنها yoldan geçen iki tane ağabey beni kurtarmışlardı ve evime kadar bırakmışlardı. Eve vardığımda evdekilere olayı anlatmıştım ve çoğu inanmamıştı. Daha sonra yeminler ederek onları

inandırımı ve ailemin beni ne kadar çok sevdiğini anlamıştım. Beni kurtaran ağabeylerle hâlâ görüşür ve konuşuruz. İkisi de her seferinde bu hikâyeyi anlatır ve gülerler. (Enes Aslan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Arkadaşlarımla Galatasaray eğlencesine gitmiştik. Metrobüste Sefaköy’de indik, biz ilerlerken yanımızda bir araba gördüm. Ford Cor-nent arabanın arka tarafı boştu. Dedim, “Abi, Florya Metin Oktay te-sislerine atar mısın?” dedim. Adam, “Tamam atarım” dedi. Biz tesisle-re gidiyorduk. Adamlar arabada içki içiyordu. Adam arabayı çok hızlı kullanıyordu ve çok tehlikeli kullanıyordu. Az daha sağ tarafta park edilmiş bir şekilde duran arabaya vuruyorduk. Zor zoruna kurtardık pa-çayı. Daha sonra adam arabayı daha hızlı kullanmaya başladı. Bu sefer de yolda duran alkollü bir adama çarpıyorduk. Orayı da atlattık. Son-ra herkesin eğlence yaptığı yere geldik. Çok güzel bir atmosferle kar-şılaştık. Orada bayağı bir adamlarla beraber takıldık. Daha sonra adam bize, “Kardeşim, ben sizi Topkapı’da bırakayım, ordan minibüse binin, Gop’a gidin, ordan Sultañçiftliği minibüsüne binin gidin.” dedi. Biz de iki tane minibüs kaçırdık. Daha sonra yolda giderken bir ayyaşa rastla-dık. Adamın elinde bıçak vardı. Biz yürümeye devam edince Şehitlik mezarlığının sol tarafında kurt köpekleri bize bakıyordu ve sağ tarafı-mızda da köpekler bizim bir hareket yapmamızı bekliyordu. Biz daha da devam ettik, bu sefer kamyonların önünü kesen bir ayyaşa rastladık. Balıcıydı adam. Onu da atlattık. Orda çok korkmuştum. Sonra da otostop çektik, kimse durmadı bile. Minibüs geçmez, otobüs geçmez. Sonra bir taksi durdurduk. “Abi, 10 liramız var, bizi Sultañçiftliği’ne götürür müsün?” dedik. Adam, “Anca Taşköprü’ye atarım.” dedi. Biz de bindik. Adam Beşiktaşlıydı. Beşiktaş şöyle iyi takım, böyle iyi takım dedik. Sultañçiftliği’nde indik. Sonra evlerimize dağıldık. (Furkan Er-çakır, 9. sınıf, Sultañçiftliği, İstanbul)

Bir yaz gecesi idi. Evimiz birinci kat fakat evin etrafı demirliydi, bu yüzden bütün camlar açık uyuyorduk. Bir gün odada camlar açık

uyuyoruz yine ve en fazla yedi sekiz yaşındaydım. Bir uyandım odanın camına birisi vuruyor. Ablamla birlikte uyandık bir baktık ki adamın birisi kızını omzuna almış cama tıklıyor. Adam takım elbiseli kravatlı bir adamdı. Kızının saçları simsiyah gözleri parılıyordu. Kız bize yardım edin diye sesleniyordu. Daha sonra ablamla birlikte evdeki bütün camları kapıları kapatıp annemlerin yanına yatmıştık. Ve bir iki sene boyunca arka balkona ailem olmadıkça çıkmamıştık. Daha sonra da o evden taşınmıştık. (Ümmühan Uysal, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben Ümraniye'de oturuyorum. Bir zamanlar Ümraniye sapığı vardı. Yani yaklaşık 6-7 sene önce. Daha o zamanlar ben 10-11 yaşlarındaydım. Ben inanılmaz derecede korkardım ondan. Sürekli haberlerde yer alıyordu. Şu an 17 yaşındayım ve daha dün ne yediğini hatırlamayan ben onu hiç unutamıyorum. Robot resmi aklımdan çıkmıyor. Yine haberlerinin gündemde olduğu bir gün dayımın oğlu Aydın abi bizdeydi. Tatil için Edirne'den bize birkaç gün kalmaya gelmişti. Benim bu korkumu evdeki herkes biliyordu ve abim de beni korkutmaya çalışıyordu. Dalga geçiyordu benimle, işte o sapığın tek kulağı yoktu ve ben de küçük olduğumdan korkuyordum o tarz şeylerden. Tabii çocuktuk o zamanlar, şimdi olsa böyle bir konuda kesinlikle öyle davranmaz. Her neyse daha sonra Aydın abi ve abim beni korkutmaya çalışıyorlardı. İş bu ya annemin de çok başı ağrıyordu o akşam ve benden üst kata çıkıp odasından ilacını alıp gelmemi istedi. Ben yukarı çıkamazdım, çok korkuyordum. Bunu anneme söyledim ama gidip ilacını getirmemi söyledi. Ben de çıkmak zorunda kaldım. İlacını aldım tam merdivenlerden inmek üzereyken bir ses duydum ve dönüp arkama baktım. Keşke bakmasaydım, hayal gördüm biliyorum ama bir el vardı sanki kapının arkasında. Sadece bir el. Bana "Emine gel gel." diye el sallıyordu. O kadar korkmuştum ki o basamakları kaç saniyede indim bilemiyorum. İner inmez annem koştu oturma odasından. Merdivenlerden düştüğümü sanmış o kadar ses çıkarmışım ki. Ve sonra da bana kızdı tabii. Bu olay unutamadığım bir anıdır benim için. Hayatta en korktuğum şeydir tecavüz, taciz gibi bir durumlar. Ve o sapık yüzünden bilinçaltı-

ma işlemiş bu korkulardan nefret ediyorum. (Emine Keskin, 11. sınıf, Ümraniye, İstanbul)

Karşı komşumuzun yaşlı bir annesi vardı. Zehra teyze; esmer tenli, gök mavisi gözleri, buruşuk teni ve benli elleri çok korkutucuydu. Bakışları ve konuşmalarını unutmak imkânsızdı. Sert, kaba ve hiç gülmezdi. Yaşlılık onu çökertmiş, beline koca bir yük vermişti. Kendi kendine bağırır, konuşur, küfür ederdi. Mahallenin bütün çocukları korkardı. Annelerimiz eve gelmek istemeyince "Seni Zehra Teyzeye vereceğim." diye korkutuyordu. Kadın parka çıkınca korkup kaçıyorduk. Sessizce uzaklaşıyorduk.

Bir sabah gürültülerle uyandım. Akşama kadar bir sorun yoktu bende. Akşam oldu. Kadının sureti gözümün önüne geliyor, beni iyice korkutuyordu. Balkona çıktım. Hafif bir rüzgâr esiyor, gökyüzündeki yıldızlar o kadar güzeldi ki onlara baktıktan sonra kafamı sola bir çevirdim kadının kıyafetleri balkonda sallanıyor. 5 yaşındaki bir çocuk için etkileyiciydi bu olay. Korkmuştum ve ağlıyordum. Annem hemen yanıma geldi. Sakinleştirmek için elinden geleni yapıyordu ama nafi-le. Saat iyice geç olmuştu. Uykum gelmişti. Uyuya kalmışım. Rüyamda Zehra Teyze "Geldim işte, gel parka gidelim." diye söyledi. Ben kan ter içinde uyandım. Bir ay etkisinde kaldım bu olayın. (Asena Ayyüce Balci, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir arkadaşımın başından geçen olay: O zamanlar lise 2'ye gidiyordum. Okulda Tuğba adında bir sıra arkadaşı varmış. Bir gün kendisine, "Yarın saat 11.30'da size geleceğim." demiş. Sabah olduğunda ise içinde bir sıkıntı varmış. Kendi kendine düşünüyormuş, "Acaba mesaj atıp gelmemesini söylesem olur mu?" diye. Düşünürken zil çalmış. Gelen Tuğba. Saat ise daha sabahın 9'uymuş. İçeri davet etmiş. Oturuyorlarmış. Birden Tuğba tuhaf davranmaya başlamış. Balkona çıkıp kuşların kendisine küstüğünü söyleyip tuhaf hareketler yapıyormuş. Daha sonra televizyonun sesini son ses açıp "Kapatın bunu kapatın." diye bağırıp

televizyonu kapattırılmış. Telefonu çalmadığı halde çalmış gibi yapıp hayali kişilerle konuşuyormuş. Arkadaşım biraz korkmaya başlamış. Okul vakti geldiğinde ise evden çıkmışlar. Birden Tuğba okula tek başına gitmek istediğini, yanında kimseyi istemediğini söylemiş. Arkadaşım Tuğba'yı arkasından takip etmiş. Okula gelmişler. Tuğba yüzünden kendisinin morali bozulup ağlamaya başlamış. Sınıf hocasıyla konuşup Tuğba'nın durumunu anlatmış. Sınıf öğretmeni de hemen rehberlik servisi ve ailesine haber vermiş. Daha sonra ailesi gelip Tuğba'yı almış. O günden beri Tuğba okula geri dönmemiş. Aradan uzun zaman sonra Tuğba'yı tekrar görmüş. Fakat biraz daha sakın ve kullandığı ilaçlardan dolayı kilo almış görünüyormuş. (Nur Aydın, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Küçük korkularımdan birini söylüyorum. Zeytinburnu'nda otururken bir kere akşam annem, ben ve kardeşim dışarı çıktık. Mahallenin delisi çıktı karşımıza. Bize yaklaşıyordu. Yaklaşırken bir abi kovdu onu. O gün korkmuştum. (Tuğba Kartal, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gün arkadaşlarımla yolda yürüyorduk. Karanlık bir akşamdı. Üç kişiydik. Ara sokaklardan birine girdik. İleriden karanlık olduğu için yüzünü göremediğimiz biri geldi. Garip, horultu sesler çıkarıyordu. Yaşlı bir adamdı. İki arkadaşım kaçarak uzaklaştı. Ben tam kaçacakken yere düştüm. Adam elimden tutup beni kaldırdı. O kadar korkmuştum ki bütün gün konuşamadım. Elimden tutup "Korkma." dedi ve elime siyah bir poşet tutuşturdu, ellerim titriyordu. Hayatımda hiç terlemediğim kadar terlemiştim. Adam uzaklaştı ve ben geri dönecekken tekrar düştüm. Aydınlık bir yere geldiğimde poşeti açtım ve içinde sadece meyve kabukları vardı. (İsimsiz, 11. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Yanılmıyorsam geçen yaz Haziran ya da Temmuz ayıydı. Üniversiteden arkadaşlarımla, önceden pek proglamlanmamış bir şekilde ak-

şamüzeri saatlerinde Taksim’de buluşmuştuk. Hava çok sıcak ve kapalı mekan cafe ve barlar oldukça doluydu. Haftasonu muydu tam hatırlamıyorum ancak İstiklal’in en kalabalık saatlerinden biriydi. Kızlı erkekli 6-7 kişiydik ve Galata’ya kadar yürüdük, hava güzeldi, yetiştirilmesi gereken sorumluluk yoktu. Şimdi yazarken keyifli bir akşam olduğunu anımsıyorum.

Galata Kulesi’ne vardığımızda kule dibinde oturmuş içki içen, şarkı söyleyen gruplar vardı. Bir sahil kenarı gibi herkes kendine bir yer bulmuş içiyor, kimi eline aldığı hamburgeri kimi de çekirdeğini yiyordu. Biz de kendimize bir yer bulduk, yere oturduk ve muhabbet etmeye başladık.

Kalabalığın arasında dolaşan, yalnızca alkol etkisinde mi bilmiyorum ama ne dediği bile anlaşılmayan biri dolaşıyor, durup durup bir anda bağırdığı oluyordu. Kızgın olduğunu anlamıştım fakat rahatsız olup kalkan kimse olmadığından sadece göz hapsinde tutuyordum adamı.

Sonra bir cümle kurdu çok anlaşıldı bu kez. Kule’nin karşısındaki çeşmeyi göstererek “Allah yazıyor burda Allah, içmeyin ibneler.” diye bağırdı. Ayakta bile duramazken, nasıl olduğunu anlamadığım bir atiklikle yerden iki bira şişesi aldı. Şişelerin ince uzun içme yerlerinden tutarak alt kısımlarını yere vurdu, artık silahı vardı ve kalabalığın içine daldı.

Her şey o kadar çabuk oldu ki alan bir anda boşaldı, herkes bir yere kaçtı. Arkadaşlarımdan sadece bir tanesi benimleydi diğerleri neredeydi göremiyordum. Sonra gördüm, adamın yanındaydı. Hareketlerini tanıdığım için adamı sakinleştirmeye çalıştığını anladım ancak adam elindeki şişeyi ona doğru savurdu. Az önce anlık gibi gelen ama aslında biraz zaman alan kaçma sahnesine karşılık aslında adamın 1 saniyelik kolunun kaldırışı ve arkadaşına doğru savuruşu sanki dakikalar sürmüştü. İşte o anki duygunun adı korkuydu benim için; saniyelik zamanda aklımdan binlerce şey geçmesine neden olan duygunun adı; hareket etmem için beni hem iten hem olduğum yere sabitleyen duygunun adı.

Biri, arkadaşımı kolundan çekti, kenara itti; adam kolunu o kadar hızlı savurdu ki boşa düşen kolundan fırlayan şişe Kule’nin duvarına

çarpıp kırıldı. Ertesi gün haberi okuduğumda internette, olayı anlatan satırlar o kadar boş ve duygusuz gelmişti ki başka biri “Bak bu dün gece biz oradayken olan olay.” diyene kadar fark edememiştim. (İsimsiz, İstanbul)

Çingenelerden korkarım, konuşma tarzları olsun, hareketleri olsun, korkarım yani. (Barış Işık, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gün arkadaşlarımla geziyorduk. Bayram diye bir hasta var, insanlara bağırın, vuran... Biz de onun mahallesinde geziyorduk. Ben Bayram’ı görünce arkadaşlara, “Haydi gidelim.” dedim. Bir arkadaşım da, “Durun.” dedi. Biz de durduk ve o arkadaş “Deli Bayram!” diye bağırdı. Bayram da peşimizden koşmaya başladı. Yakalayamadı bizi ve kurtulduk. (Semih Ezgin, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Korku bir duygudur. Ama aşk, nefret, heyecan gibi duygulardan daha derindir. Tüm duyguların içinde vardır. Hayattan ders çıkarmamızı sağlar. Ne yapıp ne yapmayacağımızı öğretir. Herkesin yaşadığı bir korku ânı vardır. Herkes bu duyguyu yaşamıştır. Herkes yaptıklarından ders çıkarmıştır. Benim de yaşadığım böyle birçok olay var. Ben bunların birinden bahsedeceğim.

Güzel güneşli bir Temmuz günüydü. Ben halamın yazlığına gitmiştim. Oradaki arkadaşlarımla ormanı gezmeye gitmiştik. Yemyeşil ağaçlar, cıvıldaayan kuşlar, uçuşan kelebekler... Hepsinin bir aradaki görüntüsü görülmeye değerdi. Ormanda yavaş yavaş yürüyorduk. Avcıların tüfeklerinden çıkan kurşun sesleri bizi çoğu zaman korkutuyordu. Altı kişiyik. Aramızda benden daha küçük olan arkadaşlarım da vardı. Gördüğümüz her meyve ağacındaki meyveleri bitirene kadar yiyorduk. Sonra bir süreliğine sessizlik oldu ve çalılarının arasından bir çıtırtı sesi duyduk. Hepimiz ürkmüştük. Ama biz bir hayvandır diye umur-

samadık ve yolumza devam ettik. Bir süre sonra yeniden bir ses duyduk ve bu sefer en küçük olan kuzenim merak edip çalılara kadar yürüdü ve birden hepimiz gördüğümüz şey karşısında korkup kaçmaya başladık. O kadar hızlı koşuyorduk ki arkamıza bakma fırsatımız bile olmuyordu. Yaklaşık 5 dakika boyunca koştuktan sonra durduk ve çalıların arasında gördüğümüz şeyden hiçbir şey görünmüyordu. Gördüğümüz şeyin ilk önce hiçbirimiz ne olduğunun farkına varamadı ama sonra hepimiz o şeyin bir avcı olduğunu anladık. Ama adamın yüzü çok farklıydı. İlk gördüğümüzde çok korktuk. Elinde bir de tüfek vardı. Büyük bir ihtimalle adam ona gelecek avı bekliyordu. Adamı çalıların arasında gördüğümüzde yüzü kan içindeydi. Büyük bir ihtimalle daha önceden öldürdüğü bir hayvanın kanlarıydı. Ya da ben öyle seziyorum. Ama her ne olursa adamın yüzü hepimizi korkuttu.

Eve gittiğimizde hepimiz yorgun bir halde mutfığa koştuk ve su içmeye başladık. O günü asla unutmayacağım. Benim için sadece korku dolu bir an değil aynı zamanda heyecan verici bir an oldu. Ben bu olay sayesinde ormana her gittiğimde gördüğüm her şeyden korkmam gerektiğini anladım. (Ceren Kırık, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir diğer korkum ise sokakta dolaşan çöpçüler, onları görünce çok korkuyorum, başka yerlere kaçıyorum. (Karin Akdoğan, 3. sınıf, Sultan-tepe, İstanbul)

3-4 yıl önce ablamı bir dershanenin sınavına götürmüştük. O sınav olurken ben annemle oralardaki bir parkta onu bekliyorduk. Biz parkta otururken bir tinerici oraya geldi. Ordaki insanlardan para istemeye başladı. Kimse ona para vermedi. Sonra bize doğru yöneldi. O yaklaştıkça benim içimdeki korku çoğaldı. Ben ayağa kalktım. Bana doğru geldi. Biraz daha yaklaşıncı koşup arkasından dolandım. Sonra da ordan uzaklaştık. Bize bir zarar verecek diye çok korkmuştum. (Bilal Taştan, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Altı ya da yedi yaşlarındayken arkamda olduğunu çok sonradan farkettiğim palyaço yüzünden bugün yüzü aşırı derecede boya ile kaplanmış, boyanmış herhangi bir şeyin şekline girmiş nesnelerden korkuyorum. Yüzlerindeki makyaj çok korkutucu geliyor ve hiçbir şekilde onlarla aynı ortamda bulunamıyorum. (Aslınur Dilruba Karakaş, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Korktuğum şey kötü insanlar, çünkü kötü insanlar iyi insanları da etkiliyor. Hem bu dünyada hem de öbür dünyada hepimizin tüm insanların iyi insanlar olmalarını isterim, tabii kötü insanların bizim düşüncelerimizi ve hareketlerimizi değiştirmelerinden korkuyorum. (Elanur Sebat, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Şimdi öncelikle size Çingenelerden bahsedeceğim. Çingeneler hurda toplamak için veya bir şey çalmak ve geçimini sağlamak amacıyla bu ilginç şeyleri yaparlar. Günlerden bir gün evde neşeli bir şekilde televizyon izlerken sıkılmışıyım. Hava almak için dışarı çıktım. Dışarıda otururken bir araba yukarı doğru çıktı ve bizim eski demir parçalarını alıyor. Benim dilim tutulmuştu. Arabada bir tane kapkara bir çocuk bana bakıyordu, çok korkmuşum. "Anneciğim!" diye bağırarak bizim yatağımızın altına atladım. Bir süre bekledikten sonra dışarı çıktım ve hâlâ onlar oradaydı. Yavaşça bizim bakkalımızın içine girdim, sonra camdan onları izliyordum. Çingeneler her şeyi topladılar. Sonra arabaya binip gittiler. Gittikten sonra bakkaldan çıkıp hurda aldıkları yere gittim. Orada hiçbir şey yoktu. Sonra, bu korkunç olaylardan sonra, kara suratlı adamları sevmiyorum. (Uğur Bir, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün ipadden Kristen Stewart'ın fotoğraflarına bakıyordum. Sonra bir kızla olan fotoğrafını gördüm. Sitenin altında kızın adı yazı-

yordu. Araştırmak isteyip internete adını yazdım. Sonra kızla ilgili çok korkunç şeyler çıktı. (Kızın adı Sarah Stalker). Kız ölmüş sonra tekrar canlanmış, bütün ünlüleri takip edip onlarla sürekli fotoğraf çekiyormuş, halaları büyücüymüş, kız şarkı kliplerine gizlice giriyormuş. Hatta kız bir ünlüye ünlü olmadan önce “Ünlü olacaksın.” demiş. Sonra eskiden bir kadını öldürmüş, ruhuna girmiş. Annesi ölmeden 3 saat önce “Öleceksin.” demiş. Ayrıca kız “İlluminati” örgütünün üyesiymiş. İlluminati’den ve Sarah Stalker’dan çok korkmuştum. Gerçi hâlâ korkuyorum. Hem de çok. Keşke o gün hiç bakmasaydım. (İlke Sude Yüksel, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Geçen sene başımdan geçen korkunç bir olayı anlatacağım. Yaz tatilinde ailemle Adıyaman’a gittik. Bir gün şehir merkezinde kaldıktan sonra köye gittik. Dayımın oğulları bizi karşıladı. Köye vardığımızda gece saat 21.00’dı. Yemek yedikten sonra 5 kişi tavşan avına çıkmaya karar verdik. Köylerde geceleri insanlar dışarı çıkmadığı için fazla ışık yoktur. Tüfekler elimizde ava çıktığımızda köydeki mezarlığın önünden geçtik ve yolumuza devam ettik. Gece yarısına kadar av aramaya devam ettik ve en sonunda eve dönmeye karar verdik. Ve dönmek için tekrar yola çıktık. Yolumuzun üstündeki mezarlığın yanında oturduk. 5 dakika oturduktan sonra mezarlığın karşısında siyah, insan gibi bir şey bize göründü. Bunu hepimiz fark etmiştik ve hemen ayağa kalkıp kaçmaya başladık ve eve geldik. Kimseye bu olaydan bahsetmemiştik. Öbür gün 8 kişi tekrar gittik. Gece yarısı olmuştu. Korkuyla mezarlığın oraya vardığımızda geçen gece olayın olduğu yere doğru yürüdük ve bizi korkutan şeyin köyün delisi olduğunu fark ettik. Çıkıp eve geldiğimizde rahat bir nefes almıştık. (Muhammed Kılıç, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Benim adım Gizem, soyadım Uyanık. Çayırli lisesinde 9. sınıfta okuyorum. Bugüne kadar yaşadığım -bana göre- en korkunç sayılabilecek bir olay var. Biz köyde yaşıyoruz ve bir gün bir düğün oldu. Bizim

alt komşu köyümüzde üç zihinsel engelli kardeş var ve bu düğüne onlar da katılmıştı. Ben o düğün gecesi arkadaşımın gelini getirirlerken onların peşindeydik. Gelinin ardından giderken ben ve arkadaşım bu kardeşleri görüp korktuk ve birbirimizden ayrılp kaçışmaya başlamıştık. Ben ne yöne dönssem sürekli karşıma onlar çıkıyordu. Ben de geline ve yanındaki kadınlara çarpa çarpa uzaklaştım ve sonunda arkadaşımı görüp yanına gittim ve korktuğumu onunla paylaşmıştım. Beni dinlediğiniz için size teşekkür ederim. (Gizem Uyanık, yaş 15, Çayırli, Erzincan)

Kuzenlerim tatilde bize geldiler ve çok güzel bir gün geçirdik ama gece hiç bu kadar korkmamıştım. Herkes yatmıştı ve tek biz oturuyorduk. Saat bayağı da geç olmuştu. Hava sıcak olduğu için biz pencere açık, her zamanki gibi öyle oturuyorduk. Kuzenim, "Haydi uyumadan bir sigara daha içeyim." dedi ve pencereye çıktı ve hemen çığlık attı, pencerenin önünde adam var diye. O telaşla perdeyi kapattı ama biz de çığlık atıyorduk. Tekrar perdeyi açınca adamın kaçtığını gördük. Zaten annemgil bizim çığlık seslerimize gelmiştiler ama öyle korkmuştuk ki hepimiz korkudan ağlıyorduk. Annemgil dışarıya gidip kontrol ettiler, sonra bizi sakinleştirmeye çalıştılar ama tekrar odalarına döndüler. O gün sabaha kadar uyumamıştık ve ben bir yaz boyunca korkudan penceremi bir daha açamadım. (Melike Nur Macit, yaş 16, Çayırli, Erzincan)

İnsanlar İçin

Bir gün evde uyurken kapının gıcırdadığını gördüm. Birden şüphelendim hırsız mı var diye. Gözümü açıp kapıya baktım. Karanlık olduğu için kim olduğunu çıkartamadığım için bir süre onu izledim. Yanımda abim olduğu için fazla korkmadım ama yine içimde bir korku vardı. Kalkıp saldırmak istedim ama kesici ya da silah gibi şeyler çıkarmıyordum diye korktum. Kapıyı açıp dışarı çıktıktan sonra ayağa kalkıp camdan baktığımda eniştemin dışarı çıktığını gördüm ve sordum:

– “Niye bu saatte çıktın?” diye. O da daraldım biraz gezicem diye çıkmış. O anda korktum işte. (İsimsiz, 10. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

– Bir gün arkadaşlarımla gece gezerken bir evden bebek sesi geldiğini duyunca korkup evin içine baktık ve kimse yoktu. Zili çalmamıza rağmen kapıyı kimse açmıyordu. Biz de komşularına haber verip kapıyı açtırdık ve çocuğun başında beklemeye başladık. İki saate yakın kimse gelip geçmedi. Biz de gece olduğu için fazla duramadık. Biz de onu komşularına bırakıp gittik eve. (İsimsiz, 10. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Annemle babam kavga edince üzülüyorum. Bu kavgalar 1-2 yılda daha çok arttı. Bu da beni çoğu durumda kötü etkiliyor. (Eren Can İnanlı, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gün kuzenimin evinde yemek yiyorduk. Sonra yengemi biri aradı. Yengem yanımıza geldi. Ne oldu diye sorduk kuzenimle birlikte. Ve işte o an şok geçirdim. Yengem bize annemin birazdan doğuracak olduğunu söyledi. Ben yemek yiyemiyordum. Kalbim sanki durmuştu. Hemen hastaneye gittik. Babaannem ve dayım koltukta oturuyordu. Annemin şu an ameliyatta olduğunu söylediler. Biraz bekledik. Sonra annemi sedyeyle getirdiler. Annem çok bitkin görünüyordu. Sonra bir hemşire kardeşimi getirdi. Kuzenimle birbirimize baktık. Kardeşimi anneme verdiler. Annem de ben de ağlamaya başladık. Ben çok ağladım çünkü 11 yıldır kardeş istiyordum. (Yelize Şenol, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Dedem felçliydi. Aklı gidip gidip geliyordu. Düzgün düşünemiyordu. Babam sinirlendi. Daha sonra dedemle tartışmaya başladılar. Ba-

bam fenalaştı. Çok korkmuştum. Ağlamaya başlamıştım. Annem ve ablam babamı sakinleştirdiler. Babama bir şey olacak diye çok endişelenmişim. (Ebru Göktaş, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Şiddet

Hayatımı güzelce yaşayamadan ölmekten korkarım. Bir de daha önce yolumu kesip beni bıçaklamışlardı. Aynısının yeniden yaşanmasından korkarım. (İsimsiz, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gün arkadaşlarla Taksim'e gitmiştik. Saat akşam sekiz filandı. Yolda yürürken on kişilik bir grup bizi sıkıştırdı. Para istedi, biz de vermek istemedik. Biri bıçak çıkardı. Bütün arkadaşlar elini cebine attı. Tüm paralarını verdi. Biz çok korktuk. Ben para vermemiştim, adam parayı beğenmeyip tekrar bıçak çıkarınca ben de tüm paramı verdim. (Emre Yılmaz, yaş 15, Beyoğlu, İstanbul)

Beş yaşında iken teyzemlere gitmemiz gerekiyordu. Ben de gitmeyeceğim diye tutturdum boş yere. Babam da sinirlendi. Ben ağlamaya da başlayınca, babam bana bir tokat attı. Ben iyice ağlamaya başladım. Çok korkmuştum. Ama yine de ben kazandım ve teyzeme gitmedim. (Berkcan Kasap, yaş 15, Şişhane, İstanbul)

En kötü olay annemle babamın ayrılımları. 1. sınıftan beri annemle babam ayrı ve babamı dayımlar bir gün mosmor yaptılar, gözümün önünde dövmeleleri kadar kötü bir şey olamaz. (Melike Uflaz, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

En korktuğum ve üzüldüğüm anlardan biri babamın annemi dövdüğü zamandı. Biz üst katta dedemlerdeydik. Annem ise bizim evde

aşağıdaydı. Bir çılgılık duyduk. Önce tam anlayamadık olayı. Daha sonra ağabeyim fırladı aşağıya, onun ardından da hepimiz. Ben aşağıya indiğimde babam koltuğun üstünde, ağabeyim de onun üstünde babamın çenesinden tutmuş bağıyor. Dedem de geldi. Arkamızdan babama bağıyordu. Babam da o gün dişini yeni çektiymiş. Ağabeyim onun ağzını sıkınca kanamış dişi. O haliyle utanmaz adam dedemin yüzüne tükürdü. Dedemin yüzü ve arkasındaki duvara feci halde kan sıçradı. Dedemi yukarı çıkardık. Ağabeyim babamla konuştu.

Bu babamın anneme yaptığı ilk ciddi şiddet girişimiydi. Ve son olduğunu umuyorum. Zaten ilerleyen günlerde babamla annemi hiç yalnız bırakmadık. Birkaç gün sonra da ağabeyimle ben babamı evden kovduk. Eşyalarını kapının önüne koyduk. Daha bir sürü ayrıntı tabii, kâğıda dökmesi o kadar kolay olmuyor.

Yaklaşık dört yıldır babasız yaşıyoruz. Şimdi onsuz daha mutluyuz. Babamı hiçbir zaman affetmedim. Onun yüzünden annemin ve ağabeyimin ağladığını gördüm ben. Şimdi hayatımdaki önemli kişi tek erkek ağabeyim. Babam daha önceden aldığı köy evinde yaşıyor. Oraya yanına gittik. Çok rezil halde yaşıyor aslında ama ona karşı o kadar kin duyuyorum ki o haline acıyamadım bile. Onu özlemiyorum. Aslında hiçbir şey hissetmiyorum.

Bu yazdıklarım sadece küçük bir kısım. Psikolojik problemleri olan bir babaya sahip olmak kolay değil. Ama pes etmedim. Çalışıyorum, savaşıyorum hayatta. Okul öncesi öğretmeni olacağım Allah'ın izniyle. Kendime yalnız bir hayat kuracağım. Başkalarına, özellikle beni mutsuz edebilecek insanlara hayatımda yer yok. (İsimsiz lise kız öğrencisi, Antalya)

Bundan 6 yıl önce Okmeydanı'nda oturuyorduk. 3. kattaki evimizin büyük bir balkonu vardı. Ramazandı. İftarı yapmıştık ve balkonda meyve yiyorduk.

Yan komşumuz Gülsüm ablanın kocasıyla sorunları vardı. İkisinin üç yaşında bir kızları vardı. O gece ben ve ailem balkonda sohbet eder-

ken sokaktan gelen bağırma sesleriyle aşağıya baktık. Gülsüm abla bir elinde kızı Büşra'yla kocasından kaçmaya çalışıyordu. Sesler giderek yükseldi ve bütün camlar, balkonlar insanlarla doldu. Karşımızdaki apartmanda oturan Gülsüm ablanın akrabaları da sokağa döküldü ve genç kadını sinirli kocasının elinden kurtarmaya çalıştılar. Gülsüm abla feryat figan ağlıyordu. Dizlerinin üzerinde sürükleniyordu ve saçları ona küfürler savuran kocasının avucundaydı. Gerçekten çok şaşırmıştım ve korkmuştum. Donup kaldığımı görünce annem kendime gelmem için beni sarsıyordu. Oysa ben ağladığımın farkında değildim. Adam birden belinden silahını çıkardı ve Gülsüm ablayı kurtarmaya çalışan endişeli akrabalarına doğrulttu ve geri çekilmelerini emretti. Adamın onlara küfür etmekle meşgul olduğunu gören Gülsüm abla var gücüyle ayağa kalktı ve koşmaya başladı. Adam ani bir refleksle silahının yönünü değiştirdi ve çok güzel börekler yapan tatlı dilli Gülsüm ablayı "Ya benimsin ya da kara toprağın!" diyerek yere yığdı. (Şevval Tufan, 10. sınıf, İstanbul)

8-9 yaşlarındaydım. Babam şizofren hastası olduğu için arada bir kendini kaybediyor ve etrafa zarar veriyordu. Genelde mevsim başlarında hastalığı daha da artmaktaydı. Yine o günlerden bir gün babamın rahatsızlığı tutmuş, anneme şiddet uyguluyordu. Genelde hep anneme yapardı ne yaparsa, bana hiç dokunmazdı. O gün o kadar kötüydü ki bana bile saldırmıştı. Beni dövecekti. Hâlbuki şimdiye kadar bir fiske dahi yememiştim. Çok korktum, ağladım. Beni ağlarken görünce beni bırakıp annemi tekrar dövmeye başladı. Ve bu sefer yerden yere vurup sürüklüyordu. İçeriden av tüfeğini aldı annemin kafasına vurup öldürmeyi hedefliyordu, çok korkmuştum, hıçkırıklar içinde ağlıyordum. Tam kafasına vuracağı sırada "Baba, yapma!" diye bağırdım. Ağlamaklı bir sesle o da bir irkildi, durdu. O sırada silahı elinden aldım ve sakladım. Çok kortum. Şimdiye kadar unutmadım. Ölünceye kadar da unutacağımı sanmıyorum. (İsimsiz kız, yaş 19, Manisa)

2009 yılının 4 Mayıs Pazarıydı. Öğle saatlerine kadar uyumuş ve keskin bir rakı kokusuyla uyanmıştım. Erkek arkadaşım uzman çavuştu, alkolikti ve psikolojik problemleri vardı. Sürekli olarak intihar girişimlerinde bulunuyordu. 4 Mayıs yeğeninin doğum günüydü. Ağlıyordu ve hiç konuşmuyordu. Artık kaç saattir içiyordu kim bilir. Telefonda yeğeninin doğum gününü kutladı daha sonra da annesi ile konuştu daha doğrusu konuşamayıp telefonu bana verdi. Annesi alkolü bıraktığını sanıyordu. Oysa Güven alkolü hiç bırakmamıştı. Annesi onunla evden ayrılmamız gerektiğini söyledi. Dışarı çıkın, kahve falan için kendine gelsin gibi bazı şeyler söyledi. Ben de telefonu kapatır kapatmaz dışarı çıkmak konusunda onu ikna etmeye çalışıyordum. O ise hiç konuşmuyordu. Sonra birden kalktı elbise dolabının kapağını açtı dolapta bir şeyler karıştırdı. Sonra anladım ki silahını kılıfından çıkartıyormuş. Kafasını dolaba sokup silahıyla başına sıktı. Her yer kan olmuştu. Sonra ambulans, polis, soruşturma, hastane, morg, mezar. Bu olayın travması halen devam etmekte. Gözlerinin önünde bir yaşamın son bulması çok korkutucu ve senin elinden hiçbir şey gelmiyor. (İsim-siz bayan, yaş 31, Manisa)

Dokuz sene önce kuzenimin sünnet düğününde Çinçin'de mahalle arasında düğün yaparken abim Çinçin'deki Kürtlerle zorunlu bir şekilde diyaloga girmişti. Ben de onların arasındaki dönen salıncaklara binmiştim. Tam da o sırada tartışma kavgaya döndü. Abimin tek kişi, onların kalabalık olması ve abimin dayak yemesine rağmen onların arkasından taşı tavayı alan kadın çoluk çocuk hepsi birden olaya doğru koşuyorlardı. Ben de küçük bir darbe aldım ama aşırı derece korktum. Hem abim adına hem de kendi adıma. Sonradan amcamların tanıdığı olan komşuları arayı bağlayarak olayı sakinleştirdiler. Her iki taraf da bir şey olmamış gibi dağıldı olan abime oldu. Bu olay korktuğum bir anıydı. (Yakup Ayyıldız, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Babam esnaf. Kendine ait bir dükkânı var. İnşaat malzemeleri üzerine. Annem de 10 yıldır dükkânda babamla birlikte çalışıyor. Bu yüz-

den annem yemekleri dükkanda yapar ve biz her Ramazan orucu dükkânda açarız. Bundan 4-5 yıl önce yine Ramazan ayındaydık. Ben, annem, babam ezanın okunmasını bekliyorduk. Bir müşteri geldi. Adamın bize borcu varmış. Annem de o gün adama borcunuz var lütfen getirin demiş. Adamın artık oruç mu başına vurmuştu. Sigarasızlıktan mı öyleydi hâlâ bilmem dükkâna gelip bağırmaya başladı. Parayı babamın suratına attı. Babam da sinirlendi o da adama bağırmaya adamın üzerine yürümeye başladı. Babam adamı dövmeye çalıştı. Annem o sırada adamla babamın arasına girmeye babamı sakinleştirme çalışıyordu. O sırada dükkânın cam olan kapısı kapalıydı. Annem artık o sinirle mi desem korkuyla mı desem adamı itti. Adamı itince adam camdan dışarı fırladı. Camın içinden fırladı resmen. Adamın kolu kesildi, yerler kan oldu. O an ben sadece olan biteni izliyordum ve hayatım boyunca bundan daha büyük bir korku yaşayamam sanırım. Şu an 17 yaşındayım aradan kaç sene geçti ama ben unutamadım. Ve unutabileceğimi de sanmıyorum. (Duygu Kolağasıoğlu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Yaz tatilinde yakıcı güneş altında otururken Yenimahalle'de her salı kurulan pazarı seyre dalmıştık. Bu sırada kırmızı bir kamyon bahçe duvarına doğru yanaşırken daha taze olan bu duvarı uçurmuştu. Dayım eniştem ile birlikte pazarcının yanına giderek kısa bir diyalog içine girdiler. Az sonra balkondan "Cümbüş var" sesi duyuldu ve olacaklar kendini belli etmişti. Pazarcıların arasında kalmış dayım. Eniştem ve kuzenlerimin görülmeyeceği bir kalabalık toplandı. Ardından kavgı seslerini işittik. Çok geçmeden polislerin geldiğini anlayan kalabalık dağılmıştı. Acılarını belli etmeseler de suratlarındaki kan her şeyin göstergesiydi. Eniştem ve kuzenlerim hastaneye giderken dayımda fazla hırpalanmadığı için polisle birlikte ifade vermeye gitmişti. Eniştemin kürek kemiği kırılmış. Büyük kuzenim kafasına darbe aldığı için o akşam hastanede kalacak. Öteki iki kuzenim ufak tefek sorunlarla bu olayı atlattmışlardı. Bu olayın mahkemeye verilmeme nedenini bilmiyorum fakat zabıtaya verilen dilekçenin bir işe yaramadığını hissediyorum. (Mehmet Yıldız, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Üç ay tatilinde başımdan çok kötü bir olay geçti. Bu olay ablamın sevdiği çocuğa kaçmasıydı. Ablam gerçekten ailemi perişan etti. Annem ve babam hiç konuşmuyorlardı. Annem sinir krizi geçiriyordu. Defalarca kez annemi hastaneye kaldırdık. Babam zaten hiç konuşmuyordu, sürekli ağlıyordu. Ben buna dayanamıyordum. Evde huzur diye bir şey yoktu. Bu nedenle de psikolojim bozuldu. Sürekli babama bakıp ağlıyordum. Anneme de öyle. Aradan birkaç ay geçtikten sonra en küçük amcam ablamın kaçtığı kişinin ailesiyle karşılaşmıştı sabah 10:00 gibi. Benim amcamın ayağı ve gözü olmadığı için (yani engelli çünkü bomba patlamıştı) her neyse, amcama orda “Sen yarımsın, git abilerini çağır.” demiş. Sonra amcam bizim dükkâna gelip böyle böyle dediler demişti. Sonra herkes yani amcamlar bir anda hepsi koştı, o adamların yanına. Orda büyük bir kavga çıktı. Amcamlar yaralandı. Daha sonra babam kavgadan habersizdi, babam o saatlerde Merter’deydi. Sonra babam geldi, olayı anlattık. Babam direkt hastaneye gitti. Orada da kavga çıktı. Babam bıçaklandı. Saatlerce ameliyatta kaldı. O zaman delirmiştim. Hastaneye koşa koşa gittim. Babam ameliyattaydı. Amcamlar hepsi ağlıyordu. Babam çok ağır yaralıydı. Ameliyattan sonra bayağı bir hastanede kaldı. Karşı taraf hastaneye babamı vurmaya gelmişlerdi. Babamın kapısında polisler bekliyordu. Daha sonra babam taburcu oldu. Evde yattı. Babam o haliye bile ağlıyordu. Ve ben buna dayanamıyordum. Ben aylarca ablama kin tuttum. Daha sonra ablamın oğlu oldu. Barıştım. Ama babam daha barışmadı. (Ayşegül Sümer, 9. sınıf, Sultangazi, Sultançiftliği, İstanbul)

Bir Pazar günü Şark Kahvesi’nden geçiyordum. Bir anda gürültü koptu. Her yer kalabalıklaştı. Bir de baktım ki molotof atıyorlar. Oradan koşarak kaçtım ve hâlâ Şark Kahvesi’nden geçerken korkarım. (Emine Ödemiş, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Benim babam alkol kullanıyor. Aslında iyi bir insandır. Kim içtiğinde sapıtmadan durabilir ki? Duramaz benim bildiğim. Aile bireyle-

rine bir şey yapmaz. Bir gün çok içmişti. O gün dışarıda birisiyle tartışmış. Onu kafaya takmış. Öldüreceğim diye tutturmuştu. Bıçağı eline almış, zor tuttuk ve ikna ettik.

Bir başka olay da geçenlerde yaşandı. Ablamla Adalar'a gidiyorduk. Kabataş durağına yakın el arabası ile bir şeyler taşıyan bir adam ve ona yardım eden bir genç gördüm. Genç yardım ederken, adamın taşıdığı kesici bir şeydi sanırım, taşıdığı şey gencin koluna düştü. Çocuğun kolu kesildi, resmen damarları gözüküyordu. Çocuk ilk başta çok şaşkıncıydı, ne olduğunu anlamadı. Kolundan kanlar fışkırmaya başladı. Tişörtünü çıkarttık ve koluna bastırdık. Hemen ambulansı aradık. Hem çok üzüldüm hem de çok korktum. (Birgül Şahin, yaş 15, Beyoğlu, İstanbul)

Bir gün mahallede top oynuyorduk. 5-6 yaşlarındaydım. Üç beş tane adam bir tane adamı tutmuş bizim okulun arkasına götürdüler. Çocuğu dövdüler. Çocuğun ağzını yüzünü kırdılar. Çocuğun cebinde bıçak varmış. Çocuğu dövenlerin bir tanesi arkasını döndüğünde beş altı kere arkasından bıçakladı. Sonra Recep denilen çocuğa yedi sekiz kere soktu. Biz ilk başta sinirlendiği için yumruk atıyor sandık. Ama çocuğun elinde bıçak varmış, biz görmedik. Mahallenin başından kırtasiyenin önündeki kavgaya bakıyorduk. Recep, kırtasiyenin önünde bıçaklandığı için ağlıyordu. En son bir ablaya "Abla ne olur beni kurtarın." dediğini duydum. Çocuk boşu boşuna ölmüştü. Bıçaklayan çocuk kaçmıştı. Arkasından kovaladılar ama yakalayamadılar. Çocuk ablasına laf attığı için dövmeye getirmişti ama ölmüştü. Ben çocuğu öyle kıvranıırken gördüğümde içimde tuhaf bir şeyler oldu. Eve giderken annemi gördüm ve ağlamaya başladım. Dilim tutulmuştu. Annemin sorularına cevap veremiyordum. O gün dışarı çıkmadım, çok korkmuştum. (İsimsiz, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ailemin bana şiddet uygulamasından korkarım. Arkadaşlarımla benim eşyalarımı karıştırmasından korkarım. (Sebahat, Karadeniz, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Kaybolmak

Bizim orda yani Rize’de çaylıklara isim verilir. Benim başıma gelenler Paris adlı çaylıkta geçiyor. Babaannem Paris’te çay kesiyordu. Ben ve iki kuzenim yanına gitmek istedik. Sonra çayların arasında kaybolduk. Çok korktuk. Çünkü çayların arasından domuzlar ve ayılar çıkabiliyor. (Sevnur İslamoğlu, yaş 16, Kasımpaşa, İstanbul)

Abimin yemin törenine Isparta’ya gitmiştik. Annem, babam ve ben gitmiştik. Askeriye çok kalabalıktı. Babamlarla aramda 25 metre veya 30 metre vardı. İlk defa Isparta’ya gitmiştik. Kapılar açılınca da herkes girmek için çalıştı ve annemi babamı kaybettim. Yüksek bir yere çıkıp ordan anneleri bulmaya çalışıyordum. Bir tane kadın da çiçeğe bastığımı görünce “Kızım oraya neden çıktın?” dedi. Ben de “Anneleri kaybettim, o yüzden.” dedim. Kadın da “Telefon numarasını biliyor musun?” dedi. Ben de “Evet.” dedim. Babamı aradı fakat çok ses olduğundan babam telefonun sesini duymamış. Sonra beni oradaki askerlere teslim ettiler anons yapılması için. Anons yapılmadan iki veya üç dakika önce babamlar geldiler. Benim orada olduğumu da babamı aradığım telefon numarasını geri aramış babam, onlar da “Askerlere teslim ettik anons yapılması için.” demişler. Sonra babamlar benim olduğum yere geldiler ve beni buldular. Başımdan geçen en korkunç olayım budur. Çünkü ailemi çok seviyorum ve onlarsız yaşayamayacağımı çok iyi biliyorum. (Canan Kuşarslan, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Güzel bir yaz günüydü. Babam ve kuzenimle gezmeye gittik. Ben daha 6 yaşındaydım. Babam ve kuzenimle Üsküdar’a doğru vapurla gidiyorduk. Vapurdan martıları izliyordum. Denize bakıyordum. Deniz-kızı görürüm diye. Deniz çok büyüktü ve beni yutacak gibi duruyordu. Ve nihayet Üsküdar’a vardık. Babam benim ve kuzenimin elinden tutmuştu, gezdiriyordu. Babam parka götürdü. Top oynadık, kaykayda kaydık, güzel bir gün gibiydi. Ta ki babam ve kuzenimi kaybedene kadar. Babam kuzenimin elinden tutmuştu, benimkini tutmak istedi, ben

izin vermedim. Sonra yürüdük biraz ve ben bir sokağa girdim. Birden önüme ve arkama baktım. Babam ve kuzenim yok. Kendimi boşlukta gibi hissettim. Etrafa bakınmaya başladım. Belki babamı görürüm diye ama ne yazık ki göremedim. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım. Ama babamı bulamadım. Sonra sokağa bir baktım ki babam koşa koşa geliyor. Babamın kucağına atladım ve bu hayatımın en korkunç günüydü. (Aynur Haydan, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Benim küçükken kansızlık hastalığım vardı. Bu yüzden ilaç içiyordum. Ama ilaçlar dişlerimi çürütüyordu. Dişlerime dolgu yaptırmak için hastahaneye gittik. Sıra bana gelene kadar çok korktum. Bana dolgu yapılırken annem başka bir yerdeydi. Çıktıktan sonra beklemeğe başladım. Bu sefer de annem beni unutup gitti diye çok korktum. Merdivenlerden bir aşağı indim bir yukarı çıktım. Ancak ben inip çıkarken annem yanımdan geçmiş. Ama ben fark etmedim. Yukarıda beklemeye başladım. Annem beni aldı ve gittik. Ama bizim oturduğumuz yerde iyi bir hastahane olmadığı için teyzemlere gitmiştik. O gün ise teyzem tatlı yapmış. Ama dişim dolgulu olduğu için maalesef tatlıyı çok sevmeme rağmen yiyemedim. (Muhammed Talha Sözcü, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Sanırım 9 yaşındaydım. Dedem daha hayattaydı. Köyde ekinleri topluyorduk. Traktörde oturan dedem kuzenim ile benden bıkmış durumdaydı, ne yaptıysak? Bizi eve göndermek istedi. "Burdan şu yola kadar yürüyün, aşağıya inince zaten bulursunuz evi." dedi. Biz bir şey diyemedik. Ne de olsa büyüğümüzdü. Annemin o sırada ne tutum gösterdiğini hatırlamıyorum. Neyse onlar duradursun biz ormana daldık, aşağı iniyoruz. Hava kararmaya başladı. Etraftan sesler geliyor. Kuzenim ağlamaya başladı. Ben ne yapacağımı bilmiyordum. Birkaç kez bir ota veya dala takıldığımı hatırlıyorum. Sonunda bir tarlaya girdik ilerliyoruz. Kuzenim ağlamayı kesti. Arkadan sesler gelmeye devam ediyor. Biz köstebek yuvalarından yürüyemez olduk. Arkadan bir ışık gör-

düm. Bu Kâmil abiydi. Bir elinde fener bizi arıyor. Yanlış yola gittiğimizi söyledi. Hem kurtulmanın sevinci hem de korkunun verdiği azimle onunla beraber eve doğru gitmeye başladık. Olay buraya kadardı. O günden beri dedemden nefret ederim. Ülserden vefat etti. Allah rahmet eylesin! (Burak Uzunçam, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Ailemle birlikte 2008 yazında Topkapı Sarayı'nı geziyorduk. 11 yaşındaydım ve çok meraklıydım. Daha sarayın girişindeyken, daha önce gezmeme rağmen sarayın krokisini inceliyordum. Tarihe meraklı olduğum için kendimi kaybettim ve orada ailemin yanında olmadığını fark ettim. Refleksle çılgılık atmıştım. Tıpkı bir kız çocuğu gibi. Ama daha sonra ailemin hemen 5 metre yanımda olduğunu farkedince kendime geldim. (Hakan İleri, 10. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Ben daha altı yaşındaydım. Babam, beni büyük bir parka götürmüştü. O zamanlar Zeytinburnu'nda oturuyorduk. Ağaca tırmanmayı çok istiyordum ama tırmanmayı bilmiyordum. Babam da beni küçük bir ağaca çıkardı. Ağaç küçüktü ama inemiyordum. Ama babam yanımda olduğu için korkmuyordum. Sonra birden babam yanımdan uzaklaştı. Ben o kadar çok korktum ki beni bırakıp gidecek diye. Ağlıyordum "Baba!" diye bağıırıyordum arkasından. Ağaçtan inmekten korktuğum için inemiyordum da. Sonra babam koşarak yanıma geldi. Bana şeker almaya gitmiş ama ben beni bırakıp gidiyor zannetmiş ve çok korkmuştum. (Yağmur Emekdar, 11. sınıf, İstanbul, Bağcılar)

4-5 yaşlarındaydım. Bir gün eniştemle ve kuzenimle pazara gitmiştik. Pazardan eve dönerken eniştem bize dondurma aldı. Dondurmamızı yerken eniştemin elini bıraktık. Dondurma bittikten sonra kaybolduğumuzu fark ettik. Pazarın içinde eniştemi aradık. Pazarda gezirken bir teyze bizi yanına çağırdı. Niye yalnız başımıza gezdiğimizi

sordu. Kaybolduğumuzu söyledik. Teyze annemizin babamızın adını sordu. Teyzenin kocası teyzeye kızıyordu, "Tanımadığın etmediğin çocuklar, bırak!" diyordu. Ama teyze bizi bırakmadı. Bir zaman geçtikten sonra eniştem pazara geri döndü. Bizi buldu. Sonra teyzeye teşekkür edip eve döndük. Evde annemlere olan biteni anlattık. Sonra annemler daha dikkatli olmamı söylediler. (Merve Coşkun, 8. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bu benim lise hayatımda ikinci okulum. Daha önce Hüsnü Özyeğin Anadolu Lisesi'ne gidiyorum. Yeri biraz sapa bir mekândı, Sultanbeyli'deydi. Dokuzuncu sınıftaydım. Servis yoktu. Tabii mecbur otobüsle gitmek zorundaydım. 131C adlı bir otobüsle gidiyordum. O sabah da nasıl olduysa geç kaldım ve otobüsü kaçırdım. Otobüs on beş dakika sonra gelecek, mecbur derse geç kalacağım. O sırada da 131A adlı hiç bilmediğim, binmediğim bir otobüs geldi. Üzerinde Sultanbeyli yazıyor. Dedim ben buna bineyim. Bindim bu otobüse, gidiyorum. Bir de arkadaşım var, Çakmak Köprüsü'nün orada oturuyor. Baktım o da otobüsü kaçırmış, bekliyor. El ettim otobüsün içinden, o da bindi ama biraz tedirgin. Neyse gidiyoruz. Otobüs farklı bir yere saptı. Ama nasıl telaşlıyız. Hemen indik. Hiç bilmediğimiz yerler ve köy gibi bir mekân. Yürümeye başladık, dedik en azından caddeye bir yerlere çıkalım. Bir mezarlığın oraya çıktık. İssiz yerler, peşimize bir köpek takıldı, tarih dersinden sınavımız var, geldiğimiz gibi geri gitsek olmaz. Çok araba geçiyor ama hiçbirini durmuyor. En sonunda bir oto tamircisi bulduk, girdik içeri. "Abi biz kaybolduk, peşimizde de köpek, nasıl gideriz okula?" Allah razı olsun o abilerden, köpeği kovdular, bize de yolu tarif ettiler. İşte hayatımda beni çok korkutan olaylardan bir tanesi. (Sabiha Başdan, 11. sınıf, Ümraniye, İstanbul)

Trabzon'a Tuba teyzelere gitmiştik. Gittiğimiz günün akşamında Türkçe Olimpiyatları varmış. Tuba teyze bize de bilet almıştı. Hep beraber arabaya atlayıp Türkçe Olimpiyatları'na gittik ve izlemeye baş-

ladık. Daha sonra Olimpiyatı izlerken akşam namazının vaktinin geldiğini anladık. Sonra ben, ablam ve Tuba teyzenin annesi namaza gittik. Ben namazımı kılıp ablama “Ben sizi aşağıda bekliyorum.” dedim. Ablam bana “Şeydanur gel buraya.” dedi. Ama benim akılsız kafam, ablamları beklemedim. Aşağıya indim. Ablamları beklemeye başladım. Baktım ablamlar gelmiyor. Geri yukarı çıktım. Baktım ablamlar yok. Kayboldum! Ablalarımı aradım. Bulamadım. Sonra arkada görevlilerin olduğu yere gittim ve görevliler bana “Buradan giriş yok.” dedi. Ben de “Ben zaten kayboldum.” dedim. Adam beni anons ettirdi.

Sonra ablam geldi. Beni aldı, annemin yanına götürdü. Bu benim sonum oldu. Annem beni mafetti [mahvetti]. Ama Allah’tan şu anda burdayım. (Şeydanur Sade, 5. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün ailemle birlikte Hayat Park’a gitmiştik. Hayat Park’ta oyun oynadım. Oradaki araçlara bindik ve gezdik. Fakat ben ailemin nereye gittiğini bilmiyordum. Çünkü ben bir araca binerken gitmişlerdi. Annemi kaybettiğim için ağlıyordum.

Yolda memur beyin yanına giderken ablalar bana:

– Niye ağlıyorsun, diye sordu.

Ben de:

– Ailemi kaybettim, diye yanıtladım.

Onlar da:

– Memurun yanına git, dediler.

Onların dediğine uydum ve memurun yanına gittim. Memurun yanına gidince memur:

– Niye ağlıyorsun? diye sordu.

Ben de:

– Annemi kaybettim, dedim.

Memur da benim kaybolduğumu anons ettirdi.

En sonunda ailem beni almaya gelmişti. Ailemi görünce çok sevindim ve Hayat Park'tan çıkıp eve geldik. (Oğuzhan Göktaş, 5. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

8. sınıfın yaz tatilinde köye gitmiştik. İstanbul'dan gelen arkadaşlarımla beraber güzel zaman geçiriyordum. Bir gün gece saat 01.00'da Maşat diye bir köye gittik. Köyümüzde bakkal olmadığı için oraya gitmek zorunda kalıyorduk. Köyümüzden motosiklet ile 45 dakika falan sürüyordu. Maşat'a giden yol ormandan geçtiği için ıssız, sessiz ve karanlık oluyordu. Yolda motorun benzini bitti. Tam olarak ormanın ortasında kaldık. Kimse yok, kapkaranlık ve motor eski olduğu için ışığı da yanmıyordu. 1 saat bir ağacın dibinde oturduk ve babam geldi. Biz haber vermemiştik. Telefonlar çekmiyordu. Babam tahmin etmiş benzinin bittiğini ve bir elinde fener, bir elinde benzin yanımıza gelmişti. Benzini doldurduk Maşat'a gidip alışveriş yaptık. O saatte nasıl bakkal var diyorsan adam 7/24 açık tutuyor bakkalı. Maşat'a gittik, alışveriş yaptık, sonra köye döndük. Babam kendi yürüyerek gelmiş köye. Orda çok korkmuştum ama arkadaşım olmasaydı daha kötü olurdu. (Abdurrahman Ceylan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Küçükken Ordu'da köyde teyzemin oğluyla dolaşıyorduk. O benden büyük tabii. Ben de oralara alışkın değilim, hiçbir yer bilmiyorum. Dağ gibi bir yere çıktık, köpek de vardı orda. Sonra kuzenim şaka amaçlı beni orda bırakıp aşağı indi dağdan. Ben sesleniyorum, gel al beni falan diye ama o gülüyordu, beni almaya gelmedi. Orda çok korkup ağlamıştım. En son baktı ki çok korktum, çıktı aldı beni ordan. (Merve Korkmaz, 11. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Henüz yedi yaşındaydım. Annemle birlikte rahatsızlığım yüzünden Çapa Devlet Hastanesi'ne gitmiştik. Hastane çıkışında otobüs durağına doğru giderken bir simitçiye rastlamıştık. Annem simit isteyip

istemediğimi sorduğunda hayır cevabını vermiştim. Ancak durağa gittiğimizde simit istediğimi söyledim. Annem durakta beklememi ve hiçbir yere ayrılmamam gerektiğini söylemişti. Beni yanında götürmemesinin nedeni de havanın soğuk olması ve alerjimin olması idi. Annem simit almaya gitmişti. Annemi beklerken ona benzettiğim birinin peşinden gitmiştim. Sonra annemin olmadığını anlayıp geri döndüm. O sırada annem durağa gelmiş ve beni göremeyince çok korkmuş. Ben de annemi göremeyince çok korkmuştum. Sonunda birbirimizi bulmuştuk ama. (Gülçin Yıldız, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün bir akrabamızın düğününe gidecektik. Hazırlanmıştık. Çıkmak üzereydik. Ancak komşumuz geldi. Birkaç dakika oturdu ve gitti. Daha sonra ben ve babam dışarı çıkarken annem kardeşim Akın'a seslendi. Ama Akın'dan ses gelmiyordu. Annem ve biz bütün odalara baktık. Ama yoktu. Onu aradık. Daha sonra komşuya gittik. Ona düğüne gitmeyeceğimizi söyleyecektik. Komşumuz da bizim akrabamız olduğu için o gidecekti. Onların camına vurduk. Camı açtıklarında Akın ordaydı. Annem çok kızdı. Hepimiz çok korkmuştuk. Daha sonra düğüne gittik. (Berfin Yüksel, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

İlkokula giderken yaz tatilinde ailemle beraber eniştemin Trabzon'daki evine gitmiştik. Oradaki fındık bahçesine fındık toplamak için annem, kardeşim ve oradaki yaşlı teyzeyle beraber gittik. Orada fındıkları topladık. Bir süre sonra o yokuşlu fındık bahçesinin içinde sadece kendimin kaldığını fark ettim. Paniklemeye başladım. Ağaçlardan kimseyi göremiyordum. Yokuştan yukarı doğru çıkmaya başladım ama sürekli kayıp ağaçlara çarpıyordum. Bacaklarımda yaralar olmaya başlamıştı. En sonunda çok kötü bir şekilde yuvarlandım ve kolumu sakatladım. Ağlayarak bir yerden çıktım ve babamların sesini duydum. Onlar da beni arıyorlarmış. Sonra beni eve götürdüler. (Ezgi Palavar, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Benim en korktuğum olay küçükken İzmit'te kaybolmuştum. Ben beş yaşlarında felandım. Teyzemledeydik. Annemler oturuyorlardı. Ben ve kuzenlerim başka bir odadaydık. Sonra onlar dışarı çıktı. Ben küçük olduğum için beni götürmemişlerdi. Ben de onlar gittikten sonra habersiz evden çıktım ve onların peşinden gittim. Kendimi bir parkta buldum. Onlar da oraya gitmiş zaten. Park çok kalabalık olduğu için onları göremedim sonra çıktım devam ettim. Kaybolduğumu anlamıştım. Yolda giderken yaşlı bir adam gördüm, onun peşinden gittim. O da camiye gidiyormuş. Olanları anlattım. O da camiden anons verdirtti. O anons vermeye giderken bana da beklememi söyledi. Ben de adam gelmeyince çıktım yola devam ettim. Annemler de benim kaybolduğumu ahlamlar parktan gelince fark etmişler. Anonsun ben olduğunu anlayınca beni aramaya çıkmışlar ve sonunda beni buldular. (Edanur Bacacı, 8. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Erik toplamaya gitmiştik. Ben erik toplamak için sopa arıyordum, kuzenlerim de kumda oynamaya gitmişler. Ben sopayı buldum. Onlar eve gittiler sanıp onları aramadım, eve gittim. Çocuklar yoktu. Çok korktum ve hemen erik ağacın olduğu yere gittim. Onları kumda buldum ve onlara çok kızdım. Eğer bana haber vermeden giderseniz sizi hiçbir yere götürmem dedim ve hepimiz evin yolunu tuttuk. (Elif Demir, 8. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

9 yaşındayken bayram alışverişine gitmiştik annemgille. O zamanlar Alanya bu kadar gelişmemişti. Arife günü giderdik hep alışverişe. Cuma pazarına gitmiştik akşamüzeri. Çok kalabalık ve dardı yürüdüğümüz yerler. Annemin elinden tutuyorduk hepimiz: abim, ablam ve ben. Bir ara bir şey oldu, bir kargaşa, durdum öyle bakıyordum. Bir de baktım annemgil yok. Ertafımda hep yabancı insanlar. Kalabalığın içinden çıkmak için aralarından sıkışa sıkışa çıkmaya çalıştım. Çıktığım zaman geri döndüm bir baktım, kaybolmuştum. Daha küçük olduğum için yalnız başıma ve çok sık çarşıya gelmemiştim. Ağlaya ağlaya

yürüdüm. Sonra bir baktım, bizim otobüs gidiyor. Otobüse binecektim ama cebime beş kuruş para yoktu. Otobüs yavaş gidiyordu. Koşa koşa takip ederim o zaman evi bulurum diye düşünmüştüm ama otobüs bir anda hızlandı. Hemen koştum yetişemedim. Nereye gitcemi napacağımı bilemedim. İleriye baktım, otobüs yolcu almak için durmuştu. Hemen koştum ve otobüse bindim. Çok kalabalıktı, göz gözü görmüyordu. Napacağımı, nerede ineceğimi, biri bir şey derse ne diyeceğimi bilmiyordum. Otobüs muavini sürekli yüzüme bakıyordu. Para vermediğimi anlamış gibiydi. En sonunda dışarıya baktım, bizim mahalledeyiz. İlk inenle ben de indim ve eve girdim. Babam açtı kapıyı, ağlayarak sarıldım, kayboldum annemgili bulamadım dedim. Babam hemen oturup annemgili aramaya başladı. Onlar da beni aramışlar her yerde. Çok korktum ve kısa bir macera yaşadım. O günden sonra annemin elini bırakmadım. (Fatma Gaporoglu, 12. sınıf, Alanya)

Bundan en az 8 yıl kadar önceydi. Kırşehir’de polis lojmanında otuyordum. Çocukluk işte, kardeşimi dışarıya çıkarmıştım ve eve çıkmam gerekiyordu. Kardeşim 5 yaşındaydı. Henüz daha çok küçüktü. Onu bırakıp eve çıktım. Bir süre aşağıda bıraktığım kardeşimin güvende olduğunu düşünürken arkadaşım kapımızı çaldı. Açtığımda kardeşimin akranlarıyla birlikte lojmandan uzaklaştığını söyledi. Dışarıya çıktım ev ev aradım ama bulamadım. Annem ve babam delirmişçesine kardeşimi arıyorlardı. Kayıp saati 5-6 saat oldu ve hâlâ bulunamadı. Kardeşimle birlikte üç kız çocuğu daha yoktu. Kırşehir sokaklarını karış karış arıyorduk. Polisler, jandarmalar ve bizi tanıyan herkes. Saat 1 gibi kaybolan kardeşim saat 7 olduğunda hâlâ bulunamamıştı. Evimizin yakınındaki bütün marketlere sorduk, bizim tipik Türk insanı yaptı yine yapacağını, adamın biri zorla götürüyordu dört kızı dedi, yıkıldık bittik.

Yine de umudumuzu kaybetmeden devam ettik aramaya, durmadan aradık. Her yeri gezdik, belediye anonslarında bile dört kız çocuğunun kaybolduğu ve polis çocukları olduğu söylenerek arandı ama nafile. Saat 20.30 olmuştu, yine yok. Ağlamaktan bitik durumdaydık ama yine de devam ettik aramaya. Saat 21.00’da beklenen anons gel-

di: “Çocuklarınız bulundu!” Hayatımda alabileceğim en iyi haber buydu galiba.

Kardeşim bulundu. Onu almaya gittiğimizde, onu gördüğümde dünyalar benim olmuştu. Ona bir daha dokunmak çok ayrıydı. Aldık, lojmana geldik. Herkes aşağıda bizi bekliyordu, kocaman bir ateş yakılmıştı. Hayatımda yaşayabileceğim en korkunç bir gündü. (Büşranur Yerdoğan, 10. sınıf, Alanya)

Bir gün ailem tarlaya gitmişti. Kardeşim Sefa, ben ve en küçük kardeşim Abdulkadir evde kaldık. Sonra Sefa dışarı çıkacağını söyledi. Ben de olur dedim. Sonra Abdulkadir ve ben evde kaldık. Daha sonra Abdulkadir'i ben uyuttum. Komşumuz beni poğaça yapmaya çağırmıştı. Ben de önce tereddütte kaldım, Abdulkadir uyuduğu için ama sonra gittim. Bir iki saat sonra eve döndüm. Eve döndüğümde Abdulkadir evde yoktu, çok korkmuştum. Meğerse uyanmış, balkona çıkmış, biri de onu balkondan geçirip tarlaya annemlerin yanına götürmüş. (Meriem Ayaz, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Bugüne kadar başımdan geçen en korktuğum olay, kardeşimin kaybolması oldu. Küçük kardeşim üç yaşındayken kapının önünde oyuncakları ile oynuyordu. Annem o gün evde değildi. Dayımgile gitmişti. Ben de evde televizyon izliyordum. Kardeşimden birkaç yaş büyük çocuklar kardeşimin oyuncaklarını alıp kaçmışlar. Tabii benim bunlardan hiç haberim yoktu. Kardeşim de bunların arkasından gitmiş oyuncakları almak için. Bizim evin aşağısındaki dereye kadar gitmiş. Ben dışarı çıktığımda kardeşim yoktu. Hemen aramaya başladım, bulamadım. Babama haber verdim, amcamgille birlikte gelip aramaya başladılar. Annem de gelmişti. Babam suyun tam kenarında baygın olarak buldu kardeşimi. İlk kez babamın ağladığını gördüm o zaman ve annemin beş parmağının izi yüzümde çıktı. (Eda Koçak, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Bir gün evde oturuyoruz. Annem geldi, “Neslihan, Mert’i gördün mü?” diye sordu. “Evet anne, kapının önünde oynuyor.” dedim. Annem, “Hayır kızım kapının önünde yok, git bir bak nereye gitmiş.” dedi. O gün de köye satıcılar gelmiş. Arıyorum arıyorum, yok. Arkadaşlarına sordum, komşularımıza sordum, yok. Eve geldim, “Anne, Mert geldi mi?” diye sordum, “Hayır, gelmedi.” dedi. Kardeşimi satıcıların götürdüğünü düşündüm ve öyle korkmuşum ki neredeyse düşüp bayılıcam. Oturup ağladım. Annem geldi, “Kızım kalk git bir bak çocuk nereye gidicek.” O gün köye satıcıların geldiğini anneme söylemedim. Amcamlara gittim, evde yoklar. Amcamı aradım, “Mert yanında mı?” diye sordum. “Evet yanımda.” deyince öyle sevindim ki sanki hayatta tek sevindiğim şey o oldu diyebilirim. Koşarak eve gittim, anneme Mert’in amcamların yanında olduğunu söyledim. O gün bugündür kardeşimi çok seviyorum ve o dışarda oynarken onu yalnız bırakmıyorum. (Neslihan İlhan, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Kaçırılma

Küçükken akşamları yalnız kalmaktan korkardım. Çünkü eve biri gelip beni kaçırarak zannederdim. Küçüklüğümde yaşadığım yerde çok çocuk kaçırma olayları oluyordu. Kaçırma olaylarını duyunca evde yalnız kalmaktan korkmaya başladım. Ama büyüdükçe bu korkumu yendim. Şimdi rahat bir şekilde evde tek kalabiliyorum, çünkü her tarafta kameralar var. Beni hemen bulacaklarına inanıyorum. (Ömer Faruk Ural, 11. sınıf, İstanbul)

Bir gün dışarı çıktım ve kırtasiyeye gidiyordum. Giderken yolda bir grup serseri beni yakaladı ve tanımadığım bir yere götürüyorlardı. Ben yoldan geçen kadınlara beni dövücekler dedim ve kadınlar sayesinde beni bıraktılar. Ben de koşarak eve döndüm. (Emre Baran Eskin, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Organ mafyası tarafından kaçırılmak. (İsimsiz, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Üçüncü sınıfa geçtiğimde köyden Yenikent'e taşınmıştık. Okul evimize çok uzaktaydı. Okula genelde babam arabayla bırakıp çıkış saatimizde ablamla beni almaya gelirdi. Okulda ilk hafta çok yabancılik çekmiştim. Köyden şehre gelmek zor olmuştu. Köyde herkes birbirini tanıdığı için rahatça gezip oynayabiliyorduk. Yenikent öyle değildi. Annem sürekli tanımadıklarına konuşma, kimseden bir şey alma, diye beni uyarıyordu. Bir gün yine babam bizi okula bırakmıştı. O gün akşam almaya gelmeyeceğini ve dönmemizi söylemişti. Fakat ben çıkışta ablamı bulamamıştım. Herkes gitmişti. Durakta ablamı aramaya başladım. Ama bulamadım. Beni bırakıp gittiği için ağlamaya başladım. Arabayla geçen iki adam beni götüreceklerini söyledi. Kaçmaya çalıştım. Kovaladılar. Bakkala gidip amcaya adamların beni zorla götürmeye çalıştıklarını söyledim. Amcayı yanımda görünce hemen oradan uzaklaştılar. Amcaya babamın telefon numarasını verdim. Babamı aradı ve babam beni almaya geldi. günlerce o adamların beni kaçıracaklarını düşünmekten uyuyamadım. Evden dışarı çıkmaya korkuyor ve sürekli evde oturuyordum. Belki niyetleri kötü değildi ama korkudan ağladığımı dün gibi hatırlıyorum. (Gizem Günyadın, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Canım Ablam. Yaşanan olay Pazartesiydi. Eve saat 15:00'da gitmiştim. O zaman da ablam çalışmaya başlayacaktı. Evrakları vermeye gitmişti Alanya'ya ve saat 12.30 gibi eve gelmişti ablam ama eve gitmemişti. Bunun bir sözlüsü vardı ama ayrıldı. Tabii annem ve babamın haberi vardı. O gün çocuk konuşmak istemiş ve gitmiş konuşmaya ama çocuk onu bir eve zorla götürüp kilitlemiş ve bırakmamış. Saat 12.30 gibi annesi getirdi ablamı eve ve o gün çok korkmuştum. Ve olayı bir daha yaşamak istemem. (Kübra Arslan, 9. sınıf, Alanya)

Takip

Geçen sene ben ve arkadaşım Ayşe Cumartesi günü yapılan kursumuzdan çıkmıştık. Ayşe'nin annesi bize çiğ köfte ısmarlamıştı. Yolda çiğ köftelerimizi yiyerek geliyorduk. Önümüze garip giyinmiş bir bayan geldi. Kadın bile garip garip konuşuyordu. Biz hem Ayşe ve ben kortuğumuz için hem de tedbir olsun diye yolumuzu değiştirmiştik. Fakat kadın bizi takip ediyordu. Orada oturduk ve bekledik. Sonunda kadın bizi takip etmeyi bıraktı ve biz de huzur içinde yolumuza devam ettik. (Melisa Eldeniz, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün okul çıkışı birini gördüm ve okula geldikçe onu görmeye başladım. Bir süre sonra beni takip ettiğini fark ettim. Arkadaşlarıma söyledim, onlar da evet biz de fark ettik dediler. Çarşamba günü eve gidecekken durağa gittim ve o adam ordan geçti. Sonra döndü geldi yanıma: "Bana ne bakıyorsunuz?" dedi. Ben de dedim: "Siz bana bakıyorsunuz." O dedi ki: "Ben herkese bakarım, benim görevim bu." dedi. Ben de "Herkese bakın ama bana bakmayın." dedim. O günden sonra bana bakmıyor ve o adamı görmedim. Artık o korkum yok. (İsimsiz, 9. sınıf, Alanya)

2006 yılının ortalarıydı. Her hafta sonu okuldaki kursa gidiyordum. Bir hafta sonu yine kursa gittim. Kurstan eve dönerken bir kız beni takip ediyordu. Biraz kıza dikkatli baktım, hâlâ beni izliyordu. Sonra kıza döndüm ve "Beni niye izliyorsun?" dedim. Kız bana "Baban istedi." falan dedi. "İnanmıyorum." dedim ve koştum. Ağlıyordum. Bir abla vardı karşıda, ona anlattım. Kadın beni eve kadar götürdü. O gün çok korkmuştum. O sene tek başıma kursa gitmedim. (Zeynep Palabıyık, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Bir gün uzak bir yerden evime dönüyordum saat de 21.00 olmuştu. Kış olduğu için hava iyice kararmıştı. Evime en yakın otobüs dura-

ğında indim. Sırt çantası ile yürürken iki kişi beni takip ederek çantamı açmaya çalışmış. Çalışmış diyorum, ben fark etmedim. Bunu yanımdan geçenler söyledi. Çok korktum, bundan sonra daha dikkatli olacağım. (Aleyna Kam, yaş 14, Kasımpaşa, İstanbul)

Unutulmak

Küçük bir kızken cenazeler çok ilgimi çekerdi, uzak veya yakın bir yakınımızın yahut hiç tanımadığım birinin ölümünü duyduğumda derinden sarsılırdım. Beni asıl şaşırtan, ölen birinin ardından duyulan onca üzüntüden, onca hırpalanıştan sonra ölümünün üzerinden bir ay bile geçmeden unutulmalarıydı. Ben o zaman da biliyordum ki onların isimlerini en fazla torunları hatırlayacak, sonra dünyaya geldiklerine dair tek bir kanıt bile kalmayacak ortalıkta. O zamandan bu zamana çok uzun yıllar geçmedi ama hâlâ düşüncelerim aynı.

Tarih kitaplarında, edebiyat derslerinde yüzyıllar önce yaşamış insanların isimlerini duyuyoruz. Milattan yüzyıllar önce yaşamış Firaunları okuyoruz. En basitinden hangi Türk insanı bir Kanuni'yi, bir Mustafa Kemal Atatürk'ü öğretmez gelecek nesillere, hangisi unuttur onları?

Oysa ben düşünüyorum ben ne yaptım? Benim adımları kim, nereye, ne zamana kadar hatırlayacak? Unutulmamak için ne yaptım ki, ne bıraktım dünyaya? Durup düşünüyorum ben ölümden değil unutulmaktan korkuyorum aslında. Kimseye bir yararım olmadan, hatırlanacak hiçbir şey yapmadan kaybolmaktan, toprağa karışmaktan korkuyorum. Bunları düşündükçe aklıma hep Nazım Hikmet'in şu dizeleri geliyor:

Mesela bir barıkatta dövüşerek,
Mesela Kuzey Kutbu'nu keşfe giderken,
Mesela denerken damarlarında bir serumu
Ölmek ayıp olur mu?

Unutulmaktan korkuyorum. Ve öyle şeyler yapmak istiyorum ki, ölümünden yıllar sonra bile makalelere konu olmak istiyorum. Dü-

şüncelerimi, hislerimi, üzüntülerimi, sevinçlerimi torunlarıma değil, ülkeme bırakmak istiyorum. (Başak Alara Karademir, 10. sınıf, Yalova)

Tehlike Sezince

Annemlerin anlatığına göre ben küçükken evin balkonuna çıkmazmışım. Nedeni evimizin karşısındaki camiymiş. Caminin minaresi üstümüze düşecek sanıyormuşum. Her balkona çıktığımda minareye bakıp ağlıyor sonra içeri giriyormuşum. Ne yaptılarsa korkum geçmemiş. Beni caminin imamına götürmüşler. Hoca elime para tutuşturmuş ve benimle sohbet etmiş. Sonradan bu korkum geçmiş. (Serhat Demir, 10. sınıf, İstanbul)

Arkadaşlarım beni gaza getirdiler, dediler ki: “Sen arabanın önüne atlayamazsın.” Ben de baktım araba geliyor mu diye, bir geldi korktum, iki geldi korktum, sonra bana atlayamıyorsun diye bağırdılar. Üç geldi, içimden dedim ki artık ne olursa olsun dedim atladım. Herkes şaşakaldı. Ben ise arabaya çarptım ve kaldırıma düştüm. Bir şey olmamıştı, sadece kolum ağrıyordu. O günden sonra araba geldiğinde en dikkatlisini yapıyordum, yani kaldırıma çıkıyordum. Ama babamla annem bana çok kızmışlardı. (Göktaş Aktel, 5. sınıf, Yenibosna, İstanbul)

Bir gün evin anahtarı evde kalmıştı. Kapıyı açmak için uğraştık, kapıyı açamadık. Beni üst kattan iple bizim eve saldılar. Ben çok korktum. Kendimi yere düşüyormuş gibi hissettim. Çok korktum. (Recep Tayyip Yalçın, 10. sınıf, İstanbul)

Küçükken ben evdeyken camdan ablama bakarken camın demirlerine kafam sıkıştı. O zaman çok korkmuştum. Daha sonra baba de-

mirleri açtı ve kurtuldum. İşte o zaman çok korkmuştum. (Tuğba Gürbüz, 5. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Balkonda oturuyordum, düğün konvoyu geçti mahalleden. Birden bire bir korku geldi, ya maganda kurşunu gelirse diye. Hemen içeri girdim. (Sümeyye Nur Ceng, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Küçükken köyde top oynarken elektrik direği dikiyorlardı. Biz maça ara vermiştik. Ben bir taşın üstüne oturup dinleniyordum. O sırada elektrik direği üstüme doğru devrildi. Ben donup kaldım. Sonra beni hafiften teğet geçerek dibimde devrildi. Az kalsın beni ezip ececekti. (Can Yıldırım, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

“Hayatta hepimizin bir amacı ve varoluş sebebi vardır.” fikriyle doldurulmuş bir beyne sahip olan benim bu saçma ve aptalca düşüncelerden kurtulmam kolay olmadı. Biraz düşününce aklımda ben olmasam da olurmuş fikri yer aldı. Bu ilerleyişim bana cesaret verdi ve daha ileri gittim, duvarlara düşüncelerimi yazmak. Bir gün sekiz arkadaş grafiti yapmak için yaşadığımız yerin en aksiyon dolu mahallesine gece gitmek için karar aldık. Saat 02.00 olduğunda hepimiz mahalledeydik. İlk olarak ben başladım, ardından diğerleri. Son ayarlamaları yaparken arkamızdan “hoop” diye bir ses geldi. Zaten serserileriyle ün salmış bu yerde kaçmamız için bu ses yeterliydi. Koşmaya başladık, durmadan ve yorulmadan dakikalarca koştuk. Arkama baktığımda kimse yoktu. Fakat dostlarım da yoktu, kaybolmuştum. Elimde boyalarım üstümde mesaj içeren tişörtüm ve bandanam ve yakınlardan gelen insan sesleri: “Al bunu al.” Kim bilir kimimiz yakalandı. Belki de bir tek ben kalmıştım. Bunları düşünürken omzumda bir el hissettim. Bu bizim grubun en küçüklerinden 14 yaşında bir çocuktu. “Diğerleri nerede?” dedim. Donmuş bir yüzle bana boş boş baktı. Polis mi götürdü de-

diğimde kafasıyla hayır işareti yaptı. "Peki ya ne oldu? Söylesene!" Bel-
li ki çok korkmuştu. Anlaşılan ilk kez bu kadar korkmuştu. Ardından
diğerleri de geldi ve yedi kişi olduk. Peki sekizincimiz nerdeydi? Biraz
ilerimizde bize tip tip bakan ve gittikçe sayıları artan bir topluluk be-
lirdi. Akıllarının soru sormayı kaldıramayacağından, korktuklarından
olsa gerek küfretmeye ve peşimizden gelmeye başladılar. Yine kaçtık.
Artık kendimi bulmuştum. Ben onlardan değildim. Ben aptal değil-
dim. Hem bunları düşünürken hem de ağaçların yoğun olduğu bir ye-
re koşarken sekizinci üyemizi gördüm. Garajı boyuyordu. O da koşma-
ya başladı. Ben son gözümü açtığımda gün doğmuştu. Çoğumuz düş-
mekten ağızımız yüzümüz kan içinde yola koyulduk. Bize ders olmuştu
bu. Bir daha kaçmayacaktık, bir yere saklanıp bekleyecektik. Öyle de
oldu. Bizi kovalamalarının sebebinin ise terör örgütünün liderinin do-
ğum günü olduğu gün katı görüşlü mahallelerde gezdiğimiz için kova-
landığımızı ve kaçamasaydık iyi bir dayak yiyeceğimizi öğrendim. Ama
buna değmişti. İnsanların ne kadar aptal olduğunu anlamıştım. Sokak-
ların farkına varmıştım. Artık benim de bir amacım vardı. Fikirlerimi
korkmadan kaçmadan bağırarak dillendirmek. Benim amacım buydu
artık. Mutlu olabilirdim. En azından teoride böyleydi. (Beyazıt Du-
man, 10. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Evimizin çatısına yalıtım yapılıyordu. O gün o kadar heyecanlıy-
dım ki... Çünkü annem ve babamdan çatıya çıkmak için izin istemiş-
tim ve onlar da izin vermişti. Odalar toplanmış, yemek yenmiş, vakit
gelmişti. Artık çatıya çıkma zamanıydı. Dolabımdan en eski kıyafetle-
rimi alıp giymiştim. Saçımı çatıda gözümün önüne gelmeyecek şekilde
toplamıştım.

Artık çatıya çıkabilmişim. Bacağımda birkaç sıyrık vardı, o ka-
dar. Ayağa kalkmaktan çok korkmuştum. Sonunda cesaretimi toplaya-
rak ayağa kalmıştım ki, tam o sırada ayağım kaydı. Çatımız fazla eğim-
li olduğundan -en azından bana göre öyle- bir de ben yan düştüğüm-
den terasımıza doğru kaymaya başlamıştım. Korkmuştum. Ellerimi ve
ayaklarımı yere sabitlemişim. Sadece o şekilde iken durabilme imkân-

nım vardı. Durabilmişim. Sonra yaşadıklarımı gözümün önünden geçirip kendi kendime kahkaha atmaya başlamışım. Benim gülmeme babamlar gelmişti. Onlara yaşadıklarımı anlatmışım. Onlar bana kızdılar, ama biraz da güldüler. O gün bugündür çatıya çıkmıyorum, çıkamıyorum. (Buse Nur Ünal, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Ben küçükken babamın traktörü vardı. Tankere su doldurmaya gitmişti. Gittiği yerde bataklık varmış. Tankerin arka tekerlekleri bataklığa girmiş, traktör havaya kalkmıştı. Babam da atlayayım derken kafası az kalsın tekerleğin altına geliyormuş. Eve geldiğinde arka balkona oturup ağlamıştı. O ağlayınca annem de ağladı. Dayanamayıp ben de ağlamışım. Babamı kaybetmekten korkmuştum. Babam beni ağlarken görünce bana sarılıp ağlamıştı. O zaman babamı daha çok sevdiğimi, onun benim için ne kadar değerli olduğunu anladım. (Emine Nur Tunç, 9. sınıf, Sincan, Ankara)

Bundan 4-5 yıl önce bir kış gecesi yataarken küçük tıkrıtlara uyanırdım. Sanki birisi bir şeyleri kurcalıyor gibi geliyordu. 5-10 dakika sonra, uyku sersemliğinden çıkmışım. Yatağın içinde sesin nereden geldiğini anlamaya çalışıyordum. İyice korkmaya başlamışım. Yorganı kafama kadar çekmişim. Ve bildiğim bütün duaları etmeye başladım. Dua okumak beni biraz rahatlatmıştı ve cesaret getirmişti. Kafamı yorgandan çıkarıp sesin geldiği yere tekrar odaklandım. İlk önce odamın camından dışarıya baktım. Havada sert bir kar fırtınası vardı. Balkonda bulunan çamaşır telleri çarpışıyor, şiddetli sesler çıkarıyordu. Ama o ses bu ses değildi. Ses içeriden geliyordu. Yataktan kalkıp odamda bulunan kanepede oturdum. Telefonumu elime aldım ve arka tarafında bulunan led ışığını yaktım. Odamdan dışarı çıktım. Ses mutfaktan geliyordu. Bir süre tereddütte kaldım ve korkundan odama geri girdim. Oturdum ve cesaretimi topladım. Besmele çeke çeke ayağa kalktım, kapıyı tekrardan açtım ve mutfığa doğru yöneldim. Kalbim o kadar hızlı atıyordu ki nefesim sanki kesilmişti. Yaklaştıkça o ses değişiyordu.

Mutfağın ışığını yaktım ve derin bir nefes aldım, cesaretle içeriye gir-
dim. Baktığımda sadece musluk damlatıyordu. Lavabonun içinde bu-
lunan cam kavanoza çarpan damlalar sert bir ses çıkarıyordu. 30 daki-
kalık geçirdiğim bu aksiyon aslında sadece bir musluktan damlayan su
imiş. (Çağatay Aydın, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Arabayla yokuştan çıkarken korkuyorum. Araba geri geri gide-
cekmiş gibi geliyor. (İlknur Özbay, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Geçen yaz tatilinde Malmö kentinde denize girmiştım. Baltık De-
nizi'ne girmek zordu. Denize daldığımda, yaklaşık yüzeye 3-3,5 metre
varken iki bacağıma ve bir koluma birden kramp girdi. En büyük kor-
kum o oldu. (Gürsan Ersin, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

1 Haziran günü bir arkadaşımın doğum günü vardı. Oraya gittim.
Pasta kestikten sonra televizyonu açtık. Taksim'deki olayları gördük.
Olaylar iyice büyümüştü ve çok kalabalıktı. Olayları görünce korkma-
ya başladım. Bir arkadaşımdan mesaj geldi. "Beşiktaş'tayım, öldürecek-
ler bizi, ayağıma taş attılar." İyice korkmaya başladım. Ablam aklıma
geldi. Ablam arkadaşlarıyla mezuniyet kıyafeti bakacaktı. Bakacağı
yerler ise Fatih, Beşiktaş gibi yerlere gidecekti. Hemen ablama mesaj
attım ve bilgilendirdim, ablam bana geri dönmeyince iyice merak et-
meye başladım. Aradan beş on dakika geçtikten sonra Fatih'te olduğu-
nu söyledi. Eğer ben haber vermeseydim, Beşiktaş'a gitmeyi düşünü-
yorlarmış. Eve gelince ablama sıkı sıkı sarıldım. Bir yakınıza bir şey
olunca sizin de hayatınız bitiyor. (Derya Özen, yaş 15, Kasımpaşa, İs-
tanbul)

Köpek

Okuldaki köpekten (siyah köpekten) korkuyorum. Mümkünse okula girmesin köpek. (Tuğba Kartal, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Köpek fobim de yine küçükken yolda yürüyorken bir köpeğin beni duvarda kısıtıp, iki ayağının üzerinde durup, dilini çıkartıp, salyalarını akıtmasıyla başladı. Sonra sahibi gelip “O, seninle oyun oynamak istiyor” dediğinde sinirlendim ve o an köpeklere olan korkum başladı. (A. Serra Dedeoğlu, yaş 13, Sultantepe, İstanbul)

Gece rüyamda üstüme hep köpek atıyorlar. Ben de çığlık atarak uyanıyorum. Babaannem de hep gelip kızıyor gece çığlık attığım için. (Fatma Akbıyık, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben en çok köpek ve yilandan korkarım çünkü köpeğin dişleri çok sivri olur. Yılan olarak da hem erkek hem de kız yilandan korkarım. En korktuğum yılan türü Kobra, en korktuğum köpek türü Pitbul ve Kangal. (Derya Yıldız, 3. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Benim en çok korktuğum şey komşumuzun köpeği idi. Köpeğin bir gözü kördü. Saldırgan bir köpekti. Kapısından kimseyi geçirmezdi. Geçmeye kalkana saldırıyordu. Onun kapısından geçerken saklanarak geçiyordum. Sahibine köpeğin saldırıyor. Köpeği ya götür, ya da öldür diyorlardı. Sahibi ise ne götürüyor ne de öldürüyordu. Köylü dayanamadı, köpeği öldürdüler. Üzüldüm ama böylesi daha iyi oldu, kurtulduk. (Sinem Toprak, yaş 14, Çayırli, Erzincan)

Bir gün arkadaşlarımla geziyorduk. Bakkala gittik. Çekirdeğimizi aldık ve aşağıya doğru yürüdük ve kaldırıma oturduk. Elimizde çekirdek çitliyorduk. Hava da karanlıktı. Sokak lambaları yeni yanmıştı. Karşı dükkândan bir adam çıktı ve köpeklerini açtı. Ben de köpeklerini açtığını gördüm. Köpekler bize doğru koşmaya başladı. Ben hemen eve koşmaya başladım. Arkadaşım hâlâ kaldırımında oturuyordu. Ben arkadaşıma bağırđım ve o da gördü, hemen bizim eve koştuk. (Abdullah Aydın, yaş 15, Çayırđı, Erzincan)

On iki yaşındaydım. Okuldan eve dönüyordum. Bizim eve giden yolda komşunun Boncuk adında köpeğı vardı. Boncuk herkese saldırıyordu. Ben eve giderken Boncuk beni gördü ve koşmaya başladı. Ben de kaçmaya başladım. Boncuk beni duvarın kenarına sıkıştırdı ve havalamaya başladı. Boncuk ayaklarını kaldırdı ve üstüme zıplamaya çalıştı. Ordan bir komşu Boncuk'u kovaladı. O gün çok korktum. Gece rüyamda bile o anı gördüm. (Büşra Sakar, yaş 18, Çayırđı, Erzincan)

Sene 2006 idi. O gün köye gidecektik ve yola çıkmıştık. Ablalarım gün boyu köpeklerin ne kadar vahşî ve korkutucu olduğunu ve bizim köyde köpeklerden çok olduğunu söylediler. Ben ise pek aldırış etmemiştim. Köye gelmiştik, oturuyorduk. Gün boyu bahçede eğlenmiştim. Akşam üstü birkaç havlama sesi duydum. Beni biraz korku saldı ama nasıl olsa evdeyim deyip geçtim.

Hava biraz daha kararmıştı ve dedem yan komşuya gidip oradan biraz motor yağı alıp gelmemi istedi. Bende hiç düşünmeden dışarı çıktım ve komşuya doğru giderken sabah aldırmadığım ablamın söyledikleri aklıma geliyordu. Neyse deyip yola devam ettim ama birden havlama sesleri duydum. Bacaklarımda bir titreme ve kalbimin atış ritmi inanılmazdı. O kadar çok korkmuştum ki ne yapacağımı bilemiyordum. Havanın karanlık olması ve etrafta kimsenin bulunmaması iyice korkutuyordu beni. Her neyse yağı almıştım ve komşumuzun bana dikkat et köpekler çok burada demesi beni çileden çıkarmıştı. Artık neler

hissettiğimi bile anlatmak zordu. Geri eve dönmek için el feneri istedim ve verdi. Yola koyuldum ama etrafımdan beni köpeklerin çevrelediğini hissediyordum.

Birden bir havlama sesi duydum ve ardına gelen havlamalar ve ben nereye koştuğumu bilmeden koşmaya başladım. Önüme bir traktörün kasası çıktı ve içine kendimi attım yarım saat kadar süre orada bekledim. Kafamı dışarı çıkardım. Bir de ne göreyim, sayıları altı ve yediye aşkın iriyarı olan köpekler benim oradan çıkmamı bekliyorlar idi. Geri kasanın içine uzandım sonra birden korkudan uyuya kalmışım ve gözümü açtığımda kasanın içinde yatıyordum. Güneş doğmuştu. Kafamı kaldırdım ve etrafımda köpek yoktu ve ailemin beni çağırışlarını duydum. Ormanın derinliklerinde kaybolmuşum ve oradan geçen bir köylüye rastladım. Bana ne olduğunu sordu. Ben de dün gece olanları anlattım. Dün gecedan beri aranan çocuk sensin demek ki deyip kendisini takip etmemi istedi. Ben de kabul ettim ve dağın tepesini aşınca köyümüz gözüktü ve beni aileme teslim etti. Annem babam ve dedem bana çok kızmışlardı ama kaçmakla doğru olanı yapmışsın, deyip başımı okşadılar. O olaydan sonra köpeklerin ne kadar vahşi hayvanlar olduklarını anlamıştım ve hep uzak durdum. (Rıdvan Albayrak, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Sıcak bir temmuz ayında, memleketim Ordu'da eniştemle sahilde gezerken peşimize beyaz bir kurt köpeği takıldı bizi takip ederek evin önüne kadar geldi. Ertesi gün yaylaya çıkacaktık köpek hoşuma gitmişti ve onu da yaylaya götürmeye karar verdim. Ertesi gün yaylaya çıkarken köpeği arabanın bagajına koydum ve yaylaya yol aldık. Eve geldigimizde ilk işim köpeği evin önüne bağladım. Akşam üstü amcamın oğlu ile dereye gezmeye gittik. Köpeği de götürdüm. Birden buz gibi dere suyuna daldı ve bizi hayrette düşürdü. Amcamın oğlu ile yarın için sözleştik dereye balık tutacaktık. Sabah erkenden çıktık köpeği de götürdüm. Biz balık tutarken köpek birden delirdi, bir aşağı bir yukarı hızlı bir şekilde koşmaya başladı. Sonra koşarak paçama daldı ve kopardı korkmaya başladık. Elimdeki sopa ile köpeğe vurmaya başladık

amcamın oğlu ile. Köpek gitmiyordu daha da sinirleniyordu. Birden arkamdan atladı ve beni buz gibi dereye düşürdü. Amcamın oğlu üzerimden zor almıştı köpeği, pek zarar görmemiştim. Köpek kaçıp gitti eve giderken bir yandan üstümü kurulu-yordum. Tepeyi aştığımızda köye inmeye başladık. İlk evin önüne gelmeye kalmadan horoz sesi duydum ve horoz sol koluma daldı. Neye uğradığımı şaşırmıştım. Kaçmaya kalmadan horoz bir kez daha daldı ve kolumda bayağı kan vardı. Amcamın oğlu panikledi aynen ben de paniklemişim. Üzerimde bir uğursuzluk vardı. Eve geldiğimizde direkt çarşıya gittik ve koluma pansuman yaptırtık. Bir hafta kolum pansumanlı kaldı bir hafta sonra horoz kesen komşu bizi de bir özür niteliğinde yemeğe davet etti ve horozu bir güzel yemiştik. Bir hafta sonra bana saldıran köpeğin leşini amcam bulmuştu. Başım-dan geçen garip bir olaydı. (Çağatay Aydın, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Eskiden atarilerde Duck Hunt diye bir oyun vardı. Oyunda arkadan turuncu bir köpek çıkıp gülerdi. Çok küçüktüm o zamanlar. O köpeğin gülüşünden çok korkardım ve bu içimde kalıcı olarak kaldı. O gün bugün o köpekten hâlâ korkarım. (Selman Savaş, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Bir zamanlar kardeşimi aşı için sağlık ocağına götürürken yandaki inşaatın iki tane kurt köpeği üstümüze doğru yürümeye başladı. Ben de ondan sonra köpekten korkarım. (Ömer Yiğit, 9. sınıf, Fatih, İstanbul)

Babaannemlerden çıktık. Kardeşimle arabaya gidiyorduk. Annem ve babam arkadan geliyordu. Mahalle arasında bağlı olmayan bir köpek varmış. Simsiyah. Bizi ayakta görünce kovalamaya başladı. Ben zaten yıllardır köpekten korktuğum için bir ağlamadığım kaldı. Kardeşim dizini kaldırırma çarptı ve dizi parçalandı. Babamlar geldi. Bana su

içirdiler. Arabaya bindik ve eve gittik. Ama yok böyle bir korku ya. (Fatma Vakit, 11. sınıf, Şişhane, İstanbul)

Bir yaz akşamıydı. Babam o akşam halamlara gitmişti. Annem ile beni de oraya çağırmişti. Biz de oraya gitmek için hazırlanmıştık. Halamların evinin orada bir otopark vardı. Oradan geçerken annemle konuşuyordum. Daha sonra ne olduğunu anlayamadım ve annemin sesini duydum. Otoparkta beslenen köpek havlayarak bana doğru koşuyordu. Patilerini üzerime attı. Ben bir çılgılık kopardığımı ve etraftaki herkesin bana baktığını hatırlıyorum. Daha sonra köpeğin sahibi geldi ve onu almıştı. Korkudan ellerim titriyordu. Daha sonra annem bana su içirmişti. Biraz daha sakinleşmiştim. En çok kızdığım şey ise köpeğin sahibinin bir özür bile dilememesiydi. Ne zaman hatırlasam hâlâ ellerim titriyor. (Doğa Aşık, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün sabah erkenden kalktım. Kahvaltımı yaptım. O gün anne-anneme gidecektim. Toprak yoldan gitsem çok uzaktı. Orman yolundan gitsem önüme hayvan çıkabilirdi. Ben orman yolunu seçtim ve yola koyuldum ve orman yolunun başına geldim. Önüme bir hayvan çıkabilirdi. Bu yüzden fındık ağacı yanındaki kalın sopalardan birini aldım ve yola koyuldum. Yaklaşık yarım saat yürüdüm. Karanlık bir yere gelince önüme siyah bir köpek çıktı. Ben zaten köpekten korkardım. Kaçmaya çalıştım ama köpek hep önüme çıkıyordu. Zaten iri bir köpekti. Ben de o panikle köpeğin başına sopayla vurdum. Köpek o sarsılmayla yere yığıldı. Ben arkama bakmadan kaçtım. Beni kovalamaya devam etti. Bir büyük taş aldım ve attım. Kafasına geldi ve yere yağıldı. Ben yine arkama bakmadan kaçtım. (Melih Dübüş, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün bisikletime binmiş kahvaltı için ekmek almaya gidiyordum. Bisikletin üstünde çok rahat, huzurlu ve mutluydum. Daha doğ-

rusu kendimi öyle hissediyormuş gibiydim. Ama biraz sonra başıma gelecekleri bilmiyordum. Ama bilseydim emin olun ki bisiklete binip ekmek almaya gitmezdim. Neyse devam edeyim. Bisikletle tam hızlanıp yokuştan aşağıya doğru inecektim ki karşıma bir köpek çıktı. O an kalbim sanki yerinden fırlayacakmış gibi atıyordu. Ama hâlâ hızlıydım. Sonra köpekleri geçtim diye sevinerek giderken arkamdan köpek sesleri gelmeye başladı. O anki hızımdan daha da çok hızlanmak için daha çok pedal çeviriyordum. Bakkalın önüne gelip durduğumda köpek hem havlıyor hem de bir çita gibi hızlı adımlarla bana doğru koşuyordu. Hemen bakkala girdim ama bakkala da bakkal demeye bin şahit lazımdı. Kapısı yok, sadece kepengi vardı. Oraya girdim, bakkal abiyi aramaya başladım ama içeride yoktu. En son artık ne olacaksa olsun diye dışarıya çıktım, köpeğe bakıyordum. Köpek ile aramızda çok az bir mesafe kalmıştı. Tam da o sırada bakkal abi geldi. Köpeğe taş attı ve köpek kaçtı. Sonuç olarak ben bir daha kahvaltı için ekmek almaya giderken eğer beni köpek kovalarsa o köpekten korkmayıp o köpeğe taş atacağım. (Tuğçe Bozgölü, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir akşam arkadaşlarımla dışarıda gezerken birkaç tane köpeklerle karşılaştık ama gerçekten büyük ve kötü bir görüntüleri vardı. Bize fazlasıyla uzaklardı ve yaklaşacaklarını tahmin etmedik. Yerde yatan köpeği hiç fark etmemiştik. Ama önde yürüyen arkadaşımız fark etmediğimiz büyük cinsteki köpeğin kuyruğuna basınca ne yapacağımızı şaşırdık ve öyle koşmaya başladık ki en iyi koşucu bile bizim yanıımızdan geçemedi. Bir arkadaşımız koşarken ayakkabısını köpeklerin toplandığı yere düşürünce kimse geri dönmek istemedi ve arkadaş tek ayakkabıyla eve dönmek zorunda kalmıştı. Gerçekten çok korkmuştuk ve eve dönerken çok eğlenmiştik. (Aslancaan Carlak, 12. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün arkadaşlarla geziyorduk. Bir adamın Asker adında Kangal köpeği vardı. Bize köpeği üzerimize salacağını söyledi, biz inanmadık. Birden köpeği üzerimize saldı ve biz arkadaşlarla kaçmaya başladık.

Ben bir inşaatta tahtanın üzerine çıktım. Ordan bir adam çıktı. Bana sivri bir taş fırlattı. Ben korkudan arkamı döndüm, kaçarken taş kafama geldi ve kafam yarıldı. Kafamdan öyle bir kan akıyordu ki korkudan ne yapacağımı bilmiyordum. Arkadaşlar yetişti, beraber eve gittik. Evde kimse yoktu. Bizim komşumuz beni alıp hastaneye götürdü ve kafama dikiş atıldı. Sonra eve geldim. Böyle kötü bir gün yaşamıştım. (Emre Öztomruk, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir defasında köye gitmiştik. Orda, biz çilek toplamaya gitmiştik ama orası bizim köyün dışındaydı ve başka köyün köpekleri bizi kovalamıştı. Topladığım bütün çilekler yere düşmüştü. Kaçmıştık köpeklerden ama ben en çok da çilekleri düşürdüğüme üzül müştüm. (Ertuğrul Yiğit, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Yaklaşık iki sene önce dayımın oğlu, teyzemin oğlu ve ben Gazi Kent ormanına gitmiştik. Dolaşmak için orman olan tarafa doğru hareket ettik. Ormanda dolaşırken arkamıza bir baktık ki köpek var. En büyüğümüz teyzemin oğlu olmasına rağmen korkudan bir kükredi bütün orman inledi. Başladık koşmaya. Köpek de bizi peşlemeye başladı. Kim arkaya düşerse öndekini çekiyor, korkudan ayaklarımız titriyor. O korkudan belki 600-700 metreden fazla yol almış olabiliriz. Koşarken bir kere geriye düştüm. Dayımın oğlunun kolundan çektim yere düştü, hemen ayağa kalktı. Tekrar koşmaya başladı. En sonunda benim yönlendirmemle bir ağacın arasından insanların olduğu tarafa çıktık. Sonra soluklanmak için bir banka oturduk. Üç beş dakika sonra yanımıza adamlar geldi, gülüyorlar. Meğer adamlar köpeğin arkasındalarmış. Köpeği korkutmuşlar. Köpek de korkunca biz köpeğin önünde olduğumuz için biz de sandık köpek bizi kovalıyor. Köpek de diğer adamlardan kaçıyormuş. Kısacası biz köpekten, köpek bizden korktu. (Burhan Alpaydım, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Evimiz daha yeni yapılıyordu ben de arkadaşlarımla evin biraz uzağında bir bahçe vardı oyun oynamak için oraya gidiyorduk. Ben arkadaşlarımdan sonra oraya koşarak gidiyordum, yetişememiştim. Orada köpek varmış görmedim köpek üzerime doğru koştu beni yakaladı. Kalçamdan ısırıldığı anda etrafında döndürmeye başladı. Son ben o can havliyle anneme ağlayarak koştum. Annem ne olduğunu ilk başta anlamadı. Kucağına yatırdı ve sonradan fark etti ki her taraf kan olmuştu. Sonra üzerimi değiştirdi. O zamanlar arabamız yoktu. Komşumuzun arabasıyla beni hastaneye yetiştirdiler. Bana on tane kocaman iğne vuracaklardı. Ben çok korkup ağlamıştım. Annem kuduz köpek ısırды herhalde diye şüphelendi. Sonra köpeğin kuduz olmadığını öğrendik. Ben şoka girmişim sonra annem yüzüme su dökerek beni uyandırdı ve sonra evimize gittik. (Emine Nur Tunç, 9. sınıf, Sincan, Ankara)

Kışın biz köye gitmiştik, amcamın düğünü vardı oraya gittik dayımlara falan gittik sonra dayımlarda bir gün kaldık. Ertesi akşam gidecektik ben valizimi hazırlamaya diğer eve gitmiştim, birden önüme köpek çıktı. O telaşla ne yaptığımı anlamadım köpek de geldi kalçama ısırды. Sonra dayım annemgile haber verdiler. Ben o anda bayılmıştım ne olduğunu tam anlamamıştım. Sonra dayım beni içeri aldı. Köpeği yerine bağladılar sonra bir tane ebe çağırdılar. Ebe kalçama baktı ilaç verdi, annemler kalçama sürdüler. Sürekli beni iyileştirdiler ama çok korkmuştum bir daha köpeklerin yanına bile yaklaşmadım. (Pınar Çarbuğa, 9. sınıf, Sincan, Ankara)

Cumartesi günü hava güzel olduğu için dershaneden çıkarken eve yürüyerek gitmeye karar verdik. İki arkadaş Sincan'dan Fatih'e geliyorduk. Kaldırımından yürürken çimenlerin üzerine yatmış bir grup köpek gördük. Zarar vermeyeceklerini düşündüğümüz için kaldırımın kenarından yürümeye devam ettik. Köpekler havlamaya başlayınca bir anda hepsi koşmaya başladı ve üzerimize doğru geldiler. Onlardan kaçmak için yolun karşısına geçmeye karar verdik. Arabaların geçtiğine

dikkat etmedik. Arkadaşım karşıya geçtiğinde tüm arabalar durmuştu. Şoförler arabadan inip üzerimize doğru geldiler. Bir yandan şoförler bir yandan köpekler gelince olduğum yerde kaldım ve aniden koşmaya başladım. Arkamıza bakmadan kaçtık. Köpeklerin gelmediğini anlayınca rahatladık. O günden sonra köpeklerden korkmaya başladım. (Oğuzhan Sefa Acarer, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Henüz daha 3 yaşındaydım. Dört yaşına yeni giricektim. Yaşadığımız evden başka bir eve taşınmıştık. Ben o evimi çok seviyordum. Tabii ki de depresyonik olarak çöküntüye girmiştim. Tekrar başka bir eve gideceğiz. O evdeki komşularla anlaşacağız. Ne kadar kötü bir şey. Neyse eve geldik, taşındık. Eşyaları filan yerleştirdik. Artık o evli olmuştuk. Yavaş yavaş alışmaya başladık. Birkaç hafta geçtikten sonra babam eve bir Lesi köpeği getirmişti. Ben köpek türlerini hiç sevmezdim. Ama bu köpek çok masum ve tatlıydı. Ben her gün onla geçer oynardım. Topu getir derdim getirirdi. Otur derdim oturur, kalk derdim kalkardı. Bir gün Lesi'yi babam kapının önüne bağlamıştı. Kapının rengi ile Lesi'nin tüyünün rengi aynıydı. Ben köpeği fark etmedim. Tam kapının önünden geçiyordum ki Lesi hırlamaya ve havlama başladı. Ben o korkuyla bayılmışım hiç hatırlamıyorum bile. Kalktığımda herkes başımdaydı ve tek hatırladığım şey Lesi kudurmuş gibi hırıyordu ve bana saldırmaya çalışıyordu. (Ceren İnci, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

On iki yaşındaydım. Bir yaz günüydü. Öğleden sonra arkadaşım ile bisiklete binerken arkamızda iki tane av köpeği vardı. Bizi kovalıyordu. Sahil yolundayken bizi kovalamaya başladılar. Çok korkmuştuk, çok acı bir durumdu. Gidebildiğim kadar hızlı gidiyordum. Arka lastiğimden bir ses geldi. Lastiğim patlamıştı. Dengemi kaybettim ve yere düştüm. Köpeklerden biri çok yaklaştı ve paçamdan çekmeye başladı ve pantolonumu yırttı. Tam ayağımı ısıracakken bir ısıklık sesi geldi. Ve köpekler kaçmaya başladı. Arkadan köpeklerin sahibi geldi ve beni

hastaneye götürdü. Elimde ve dizimde yarıklar vardı. Tedavi edilip eve gelince köpeklerin sahibi özür diledi ve gitti. Bu olay hayatıma kötü bir anı olarak kazındı. (Ethem Çokeken, yaş 15, Abana, Kastamonu)

Bir gün annem, ablam ve ben yüzme havuzuna gidiyorduk. Bir köpek çıktı karşımıza. Çok korktum, kaçmaya başladım. Köpek beni takip etmeye başladı. Kaçarken yere düştüm. Korkuyla tekrar kalkmaya çalışırken yaşlı bir adam köpeği taşla kovaladı. Köpek az kalsın bacağıma ısıracaktı. Daha önce de köpekten korkardım, bu olaydan sonra daha da korkmaya başladım. Nerede bir köpek görsem, kaçıyorum. (İrem Kardaş, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Köyde fındıkları temizlemek için dereye inmiştik. Çimenlerde oturup bütün akrabalarla fındık temizliyorduk. Amcamın bir tane polis köpeği vardı. Onu da yanında getirmişti. Ben köpekten korkuyordum, amcam da beni köpeğe alıştırarak istiyordu. Beni köpeğin yanına götürdü ve sevmemi istedi. Tam sevecekken korkup kaçtım. Köpek de beni kovalamaya başladı. Ben hızlandıkça o da hızlanıyordu. Beni ısıracaktı. Kendimi annemlerin yanına zor attım. O zaman on yaşında idim. (Ayşegül Kardaş, yaş 15, Görele)

Ben 10 yaşında iken anneannem, annem, erkek kardeşim ve ben Ayşe teyzeye gitmek için yola çıktık. Bahçeşehir'e kadar otobüsle gittik. Otobüsten inip yürümeye başladık. Yol çok ıssızdı. Biraz ilerleyince karşımıza bir uçurum çıktı. Yolu kaybetmiştik. Biraz ilerde bir villa vardı. Anneannem villadaki adama yolu sormaya gitti, ben yatan köpeği gördüm. Oldukça iri ve güçlü bir köpeğe benziyordu. Gitmemesini söyledim, ama anneannem beni dinlemedi. Annem, kardeşim ve ben kenarda beklemeye başladık. Sonra kardeşim Oğuz anneannemin peşine koştu. Onun koşmasıyla birlikte köpek de kardeşimin üzerine

atladı. Annem hemen Oğuz'un önüne geçti ve köpeklerle mücadele etmeye başladı. Annem kardeşimin hayatını kurtardı ama köpek her yerini ısırmıştı. Ben şoka girdim. Az kalsın uçurumdan düşecektim. Sonra hastaneye gittik. Bir sene sonunda annemin sırtında hâlâ köpek ısıkları vardı. (Şule Sever, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Birçok insanın köpek korkusu vardır. Benim de başıma böyle bir olay geldi. Bir gün öğleden sonra ikizimle beraber okuldan yorgun argın çıktuktan sonra evimize doğru gidiyorduk. Sitenin girişine çok az kala kardeşimle bir köpek grubuna rastladık. Köpeklerden biri hamile bir dişiydi. Diğeri ise erkekti. Yanlarından geçerken bizi birer tehdit olarak algılayan erkek köpek hızla üzerimize doğru koşmaya başladı. Sanırım bizi dişiye zarar verecek birileri sandı. Biz de korktuk ve hızla kaçmaya başladık. Tabii köpek sonuçta bizden hızlı koşuyordu. Benim ayağım yoldaki bir taşa takıldı ve yere düştüm. Ancak köpek beni ısırmadı ve kovalamayı bıraktı dişisinin yanına geri döndü. O anda korkudan ölmek üzereydim ve köpeğin insafına geldim. (Yağız Olkun, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Geçen yılın yaz aylarında yakın arkadaşım ile birlikte İstanbul'a gittik. İlk hafta ablasında kaldık sonra Sarıyer'e teyzesigile gittik. Akşam yemeği yedikten sonra gezmek için sahile indik. Yürürken Aşkı Memnu'nun çekildiği evi gördüm. Önünde durup baktıktan sora diziden aklımızda kaldığınca evin korusu evin yanındaki sokağa açılıyordu. O sokak da koruya açılan kapıyı bulup ordan eve girecektik. Neyse sokağa girdik koru kapısını bulduk ama saat akşam on olmuştu. Korda kayboluruz diye korktuk vazgeçtik. Dönerken yanımızda bir köpek belirdi. Arkadaşım yanımızda köpek var, dedi. Ben bir şey olmaz dedim ama korktum. Sonra köpek hırlamaya başladı. Arkadaşım daha da korktu. Ben sakın ol, korktuğunu belli etme gider, dedim. Ama çok korkuyordum. Köpek çok tehlikeli duruyordu. Arkadaşım üç deyince koşalım dedi. Ne dediğini anlamadan üç dedi ve koştu. Ben neye uğ-

radığımı şaşırdım. Köpeklerle burun buruna kaldım. Köpek bana bakıp havlıyor üzerime yürüyordu. Ben koşsam köpek kesin yakalar ısırırdı. Yapacak hiçbir şeyim kalmadı ben hafif eğildim Tamam sakın ol ben sana bir şey yapmıcam diye köpeklerle konuşmaya başladım. Arkadaşım da korkuyla önüne gelen bütün apartmandaki zillerin hepsine bastı. Ben hâlâ köpeklerle sakın ol ben burada duruyorum diye konuşuyordum. Etkili de oldu köpek sakınledi. Apartmandan bir adam çıktı. Köpeği çağırdı. Sokağın köpeği olduğunu, korkmamamızı söyledi. Biz de geri sahile gittik ama çok uzun bir süre kendime geledim. Elim ayağım titredi. Hâlâ köpeklerden korkuyorum. (Dilanur Bekar, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Benim de bir korkum var. Köpeklerden korkarım. Aslında korkmazdım. Ta ki o güne kadar.

Bir okul günüydü. İkizim Muhammed benden önce hazırlanıp evden çıkmıştı. Cafer adında arkadaşımı çağırmaya gitmişti. Ben evden çıktıktan sonra geç kaldığım için beni beklemeden gitmişlerdi. Yıkılmış bir kâğıt fabrikasında bulunan köpekler kardeşimi ve Cafer'i belli ki ürkütmüştü. Yolun kenarında ikisi de put gibi duruyorlardı. Muhammed'in yanına gittiğimde "Köpek ayağımızın dibine kadar gelip hırladı." dedi. Köpek beni görünce ben de bağırıp köpeği uzaklaştırdım. Bana bir cesaret gelmişti sanki. Okul bitmişti. Evimize gidiyorduk. Yine aynı yoldan dönerken kâğıt fabrikasının önünde köpek beni görür görmez kovalamaya başladı. Köpek beni hedef seçmişti. Ben koşmaya başladım. Köpek ayağımı yakalayacaktı. Yolun kenarına atladım. Köpek bu sefer Muhammed'i kovaladı. Sonra da peşimizi bıraktı. O günden sonra köpeklerden korkmaya başladım. (Ali Özer, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

İnsanların her türlü duyguları vardır. Mesela korku. Her insan gibi bizim de korktuğumuz günler vardır. Mesela biz okula giderken çok rahat gidiyoruz. Fakat biraz gittikten sonra önümüze köpek çıkıyor. O

yüzden bizi bazen annem, bazen yengem götürüyor. Böylece korkmadan rahatça geçebiliyoruz. Ben en çok köpekten korkuyorum. Ama yanımızda biri olduğunda rahatça ve hiç korkmadan geçiyoruz. (Sibel Çilingir, 5. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Ben yolda giderken bir tane kangal köpek gördüm. Sonra koşmaya başladım. Köpek peşimden koşa koşa kovaladı, beni yakaladı. Benim bacağımı ısırıldı. Sonra beni babam hastaneye götürdü. Bana kuduz aşısı vurdular. Sonra eve gittim. Annem telaşlandı. "Ne oldu size?" dedi. Babam cevap verdi. "Oğlunu köpek ısırması, hastaneye gittik." dedi. (Semih Bektaş, 5. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Yıllar önceydi. Ben 1. sınıfa gidiyordum. Bir gün sabah yine okula gitmek için hazırlandım. Aşağıya indim. Yolda yürüyordum ki karşıdan bir köpek koştura koştura geldi. Önlüğümün eteğinden ısırmağa başladı. Ağzından salyalar akıyordu. Çok korkmuştum. Ağlamaya başladım. Zorla köpekten kurtuldum. Kaçmaya başladım. Tam koşarken hızla yere düştüm. Ağzım ve burnum kanadı. O halimle okula gittim. Ben köpeklerden çok korkarım.

Sanırım bu korkum 1. sınıfta yaşadığım durumdan dolayı kaynaklanmakta. Yolda her köpek gördüğümde beni ısıracakmış gibi hissetiyorum.

Aslında ben bir hayvan severim. Hayvanlara zarar gelsin istemem. Onları da kendimiz gibi düşünmeliyiz. Nasıl kendimize bir zarar gelsin istemiyorsak hayvanlara da zarar vermemeliyiz. Yolda gördüğünüz bakımsız, aç hayvanları beslemeliyiz. Onlar da yardıma muhtaç birer varlık. Mesela insanların yollara attıkları sakızı kuşlar yemek zannedip ağızlarına alıyorlar. Ağızlarına yapışıp kalıyor ve ölüyorlar. (Selma Şensoy, 10. sınıf, Alanya)

Bir gün bir akşam ananemin evine gttik. Ananemin orda çok eğlendim. Çok güldük o akşam. Saat ilerledi ve biz ananemin ordan çıktık. Annemle geze geze gidiyorduk. Tam bizim evin önüne geldik, arkamızdan bir soluk alma hissettik. Bizim evin aşağısındaki köpek havladı ve diğer köpekler geldi. Biz annemle ne yapacağımızı şaşırmıştık. O anda annem bana bakıyor, ben anneme. Köpeklerle taş atıyoruz, gitmiyorlar. Annem yoldan geçen birine seslendi bizi binaya kadar geçir misiniz diye ama nafile, köpekler hâlâ geçirmiyorlardı. Biz eve girmedik hâlâ. Adeta köpeklerin bize bir düşmanlığı var gibiydi. Köpekler etrafımızı sardılar. Annemin eli ayağı titriyordu o anda. Ama ben belediyeyi aradım, köpeğin bizi evimize geçirmediyi söyledi. Belediyeciler hemen geldiler ve ordan köpekleri götürdüler. Biz mutlu ve huzurlu bir şekilde evimize girdik ve bu da benim en büyük korkum oldu. (Özge Aşıcıer, 10. sınıf, Alanya)

Bir gün annemin köyüne gitmiştik. Orada tarlaların oraya yürümeye gitmiştik. Orada iki tane kuduz köpek vardı, bana saldırmaya çalışıyorlardı fakat bağlı oldukları için bana saldıramıyorlardı. Sonra nasıl olduysa tasmalarını koparmayı başardılar ve beni kovalamaya başladılar. Sonra uçurumun kenarına kadar gittiğimi fark ettim ve köpekler benim kafamı koparıp beni öldürecekler diye çok korktum. Kendimi uçurumdan aşağı attım ve içimden öleceğime bacağım kırılınsın, daha iyi dedim. Sonra saman dolu bir römorkla giden traktörün römorkuna düştüm ve hiçbir yerim acımadı çünkü römorkta saman vardı. Traktör köydeki evimizin oradan geçerken römorktan atladım ve eve gittim. (Sonel Köse, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Küçükken annemlerin çalıştığı otelin bahçesinde otururken otel sahiplerinin Pitbull'u da sıcakta bunalmış yatıyordu. Ben de hayvanlara olan ilgimden dolayı onu sevmek istedim. Fakat tehlikeli olduğunu bilmiyordum. Çekinerek de olsa eğildim ve yaklaştım. Bu sırada hayvanın gözlerinin içine bakmışım. Sanırım cinsinden ötürü gözlerinin

içine bakıldığında saldıran ve tuttu mu bırakmayan bir ırkmış. Köpek kafama atladı ve pençelerini resmen kafama geçirdi. Köpeğin sahipleri ve birçok kişi çok zor kurtarmıştı. (Gizem Geridönmez, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

İlkokul 2. sınıfa giderken sabah okula giderken iki üç tane köpek önüme çıktı ve durdum ağlamaya başladım. Eve doğru koşmaya başladım ve köpek de beni kovalamaya başladı. Kaçtım ve ağaca tırmanmaya çalıştım ama küçük olduğum için ağaca tırmanamadım. Yine koştum ve sonunda izimi kaybettirdim. Köpek beni yakalayamadı. Sonra okula tek başıma gidemedim ama sonra tek başıma gitmeye başladım. (Bülent Koçyiğit, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Günlerden bir gün idi. Ben 5. sınıfa gidiyordum. Yani 11 yaşındaydım. Anneannemle beraber bir komşuya gidiyorduk. Anneannemin kapısında yatan bir tane kara köpek vardı. Ben önceden o köpektен hiç korkmamıştım ve her zaman o köpekle beraber gezer, yanıma çağırıp ekmek verirdim. Akşam saatlerinden saat 17.00-18.00 gibiydi. Tabii ben biraz önde gittim ve o zamanda kar yağıyor ve rüzgârla birlikte biraz da tipiydi. Köpek kulübesinde yatıyordu. Ben nasıl gürültü ile gittiysem köpek hemen uyandı. Köpeğin uyandığını görünce biraz korktum ama yine de yoluma devam ettim. Birden arkadan bir bağırtı sesi geldi. Bağırان anneannemdi. Ben arkamı döndüğüm gibi köpek kendini bana attı. Zaten beni ısırması ile ben bayılmışım. Uyandığımda arabayla hastaneye geliyorduk. Gözümü açtığımda karşımda doktor, elinde de bir tane iğne. Tabii ben iğneyi görünce ne olduğunu şaşır-dım. Göğsüm ve sol el bileğim sarılıydı. Köpek sol el bileğimi ısır-mış, göğsüme ise çengelleri batmış. Bu zamana kadar en çok o zaman korktum. Bu zamana kadar o köpeğe yaklaşmadım. (Ali Gümüş, yaş 17, Erzurum)

Ben ortaokul 6. sınıftayken arkadaşlarım dışarıda oyun oynuyorlardı. Beni de çağırdılar. Ben toptan kortuğum için oynamak istemedim. Beni zorladılar. Ben de oynadım, belki korkumu yenerim diye. Oyuna girdim, aradan birkaç dakika geçtikten sonra top sert bir şekilde başıma çarptı ve bayıldım. Sonrasını da hatırlamıyorum. Kendime geldiğimde kendimi öğretmenler odasında buldum. Başımda iki öğretmenim vardı ve daha sonra arkadaşım Mesut gelip benden özür diledi ve ben de özür dileyecek bir şey olmadığını ve yanlışlıkla olduğunu söyledim. Sadece topu benden uzak tutmalarını istedim ve herhangi bir top oyunlarında oyun oynamayacağımı söyledim. Ben bu yaşımdayken bile hâlâ toptan korkuyorum. (Dilek İliş, yaş 16, Erzurum)

Babam ve annemle bir gün dedemlere misafirliğe gitmiştik. Babam, onlar, hepsi içerdeydi, ben de dayımın oğullarıyla dışarıda top oynamak için evden çıktık. Top oynarken köyün en güçlü köpeği de sahanın orda bağlıydı. Neyse, biz top oynadıktan sonra dayımın oğullarıyla kovalamaca oynuyorduk. Köpek bizi görünce havlıyordu. Sonra köpek zincirden kurtuldu, bize saldırdı. Ben de halen çok küçüktüm. Zaten 9-10 yaşlarındaydım. Dayımın oğulları hepsi ordan kaçtılar, ben de korkudan yerimden kıpırdıyamıyordum bile. Elimde büyük bir taş vardı. Köpek bana doğru hızlıca geliyordu. Köpek bana yaklaşmıştı. Artık kaçamıyordum bir yere. Köpek bir anda elimi ısırarakken elimdeki taşı ağzına attım ve köpek havlamaya başladı. Babam, onlar evden çıktılar. Hemen bana doğru koştular. Köpek ordan uzaklaşmıştı artık. Belki şu âna kadar hayatımın en korkulu ânıydı o gün. (Hanifi Baykan, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Ben Kader. En korktuğum ve yaşadığım olay köpekler tarafından ısırılmak ve bu başıma geldi. Akşamdı, komşularda oturuyorduk. Saat ilerlediği için eve gitmeye karar verdik. Onlarla görüşüp yola çıktık. Başka bir komşumuzla işimiz vardı. Onlara ben ve kardeşim bir şey söylemek için kapılarına gittik. Karanlık olduğu için köpeği görememiş-

tik. Bağırdık komşumuzu çağırmak için, birkaç kez. Sonra birden köpek üstüme atladı. Ne olduğunu şaşırdım tabii. Kardeşim o an hemen kaçmayı başarmıştı. Köpek bacağıma yakaladı, ısırıldı. Ben hemen köpek ısırdıktan sonra annemin yanına gittim, ağlayarak. Önce bir şey hissetmedim. Annem sırtına aldı ve eve gittik. Sonra eşofmanımı çıkarttım, bacağıma bakmak için. Bir de baktım koskocaman bir yara. Çok korktum, hem de çok. Annem ne yapacağını şaşırdı. Sonra bizim Almanya'dan gelen bir akrabamız vardı. Annem onların arabasıyla beni hastaneye götürdü. Çocuk aklı işte, o kadar korkmuştum ki bir an kuduracağımı sanmıştım. Hiç gözlerimi açmıyordum. Sonunda hastaneye vardık. Altı dikiş yedim. Sonra eve döndük ama o kadar korkmuştum ki korkudan titriyordum. O gün benim en kortuğum gün oldu, hâlâ da korkuyorum. ama köpeklerden değil. Hatta bir köpeğimiz var. Korktuğum şey yine köpekler tarafından ısırılmak. (Kader Dolaş, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Ben köpekten çok korkarım. Bir gün gece arkadaşın evine gitmiştim. Eve geliyorum yanımda köpeğimle. Aşağıda da başka köpekler havlıyor. Benim köpek de başladı havlamaya. Ben dedim bir şey olmaz, havlar havlar giderler. Baktım aşağıdaki köpekler benim köpeği gördü, üstüme üstüme geliyorlar. Benim köpek arkamda, onlar önümde, kaldım ortalarında, ne yapacağımı bilmiyorum. Karanlık, kimse de dışarıda değil. Ondan sonra köpekler birbirlerine girdiler, ben koştum eve. Ordan abimi çağırdım, sopalarla gittik ayırdık. O zaman işte çok korktum köpeklerden. (Yusuf Çelik, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Tavuk, Horoz, Domuz, Eşek, Öküz, İnek, Ayı, Kedi, Fare, Yılan, Örümcek vb.

Ailemle birlikte köye gitmiştik. Köyde tavuk ve bir sürü yayru civciv vardı. Tavuk öndeydi, civcivleri de arkadan yürüyordu. Ben de civcivlerin arkasındaydım. Civcivlerden birini elime almaya karar verdim. Civcivlere iyice yaklaştım. Eğildim, tam elime alacakken tavuk

arkasını döndü, üstüme yürümeye başladı ve sonra bacaklarıma tırmandı. Ben çırpınmaya başladım. Ben çırpındıkça tavuk daha yukarı çıkmaya başladı. Nerdeyse belime kadar çıkmıştı ve sürekli kanatlarını çırpıyordu. En sonunda cesaretimi toplayıp tavuğu iki elimle ittim ve eve kaçtım. O gün bu gündür tavukların gözlerine bakamıyorum. (Elif Özçelik, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul,)

Ben dedemleri ziyarete gittiğimde komşularının bir tane horozları vardı. Bana çok yaklaşmamam söylenmişti. Merakımdan horozun yanına gittim. Bana saldırmazın diye bir avuç yem götürmüştüm. Horoz yabancı birini elinde bir avuç yemle görünce saldırmaya başladı. Ben kurdan kaçarken yere düştüm. Bir anda horoz üzerime çıkıp yüzümü galamaya başladı. Ellerimle gözümü tutup bağırmaya başladım. Sesimi duyan dedemin komşusu gelip beni kurtardı. Ama ben hâlâ horozlara yaklaşamıyorum. (Naciye Nisa Hayta, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gün bisikletle gezerken bisikletten indim ve arkadaşımın yanına dorğu gidiyordum. Birden önüme komşumuzun kocaman simsiyah öküzü çıktı. Öküz ayağını ve kafasını sallayarak üstüme üstüme geldi. Tam bana vuracaktı ki birden sahibi çıktı, onu alıp bahçeye bağladı. Bisikletime binecekken öküz ipi kopartıp bana saldırdı. Hemen bisikletle kaçtım. Birkaç gün o öküzün yanına yaklaşmadım. Sonunda öküzze bakmaya gidiyordum. Öküz bağlıymış. Sahibiyle beraber onu sevdik, bana olan hırsı geçti. Tam beni seviyordu onu kurbanı kesmişler. Ben de onun etini güzelce yedim. (Muhammed Kurt, 5. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün yüzmek ve balık tutmak için dereye inmiştik. Ben suya girip balıkların olduğu yere doğru ilerledim. Suya dalıp birkaç balık çıkartıp karaya fırlattım. Sonra tekrar daldım ve balık çıkardığımı zannettim ama elimde kocaman bir yengeç. Çok korkmuştum, hemen sudan çık-

maya çalıştım ama yengeç elimden yakalamıştı. Sonra arkadaşım gelip elimi yengeçten kurtardı. (Onur Güneş, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Ben çok küçükken yani beş yaşında, hayvanlara çok ilgim vardı. Ne kadar hayvan görsem dışarda onu besler severdim. Bir gün bir pet shop'un önünden geçerken kapıda sevimli küçük bir maymun vardı, elimde olan elmayı ona uzatmıştım. Maymun elimi ısırды. İşte o an çok korkup ağlamaya başlamıştım. O gün bugündür maymunlardan çok korkuyorum. (İsimsiz, 9. sınıf, Alanya)

Bir gün bizim evin üst katına bir yarası girmişti. Annem de beni yukarıya çorap almaya göndermişti. Çorapları aldım, tam gidiyordum ki tepemde bir şey uçmaya başladı. Çok korktum. Yatağın içine girdim. Yarasayı kuş sanmıştım. Anneme: "Anne burada kuş var" diye bağırdım. Yarası aşağıya doğru uçtu. Tezgâhın üstünde bir kutu vardı. Yarası üstüne kondu. Annem yarasayı bir bezle dışarıya bıraktı. Bir daha asla yukarıya tek gitmedim ve camları açık bırakmadım. (İrem Ök, 5. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün dışarıda oyun oynuyordum. Amcamların da süsen bir ineği vardı. Beni hiç koşturmamıştı ama amcam ve Yunus'u bir kere koşturmuştu. İnek avlunun arkasında otliyordu. Avludan atladım. Yanına gidecektim. Birden koşturmaya başladı. Kaçmamla yere düşmem bir oldu. Sonra ben de o ineğe uzaktan doğru sopayla vurdum. Amcamlar ineği sağacaktı. "Fındık geh geh geh" diye bağıyorlardı. Ben başka yere bakıyordum. "Dıgıdık dıgıdık" diye bir ses duydum, kendimi yere attım. Allah'tan o zaman ahıra girmişti. O günden sonra ne ineğin yanına gittim ne de yanından geçtim. (Elanur Bacacı, 7. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün dağda mendik topluyorduk. Ayı görmüştük, çok korkmuştuk. Torbayı sırtımıza atıp köye doğru koşmaya başlamıştık. Ayı bizden çok uzakta kalmıştı. Arkamızdan kükrüyordu. Ayı bize saldırmamıştı, çok şanslıydık. (Berkay Duraklı, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Ben daha 1. sınıfa giderken babaannemin hindisinin beni görünce sürekli beni kovalaması. (Rojin Doğan, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gün ormanda tek başıma yürüyordum. Tek olduğum için içime korku girdi. Her an çalıların arasından bir hayvan çıkacakmış gibi oluyor.

Çalıların arasında sanki değişik yer hayvan var. O bir tilki. Yanına biraz yaklaştığımda kulaklarını dikerek bana baktı. Ben onun bana saldıracığını sandım. Elim ayağım titremeye başladı. Ben kaçtım. Arkama baktığımda o yoktu, galiba kendi yoluna gitmiş. Ben ona taş ya da sopa atsaydım hiç şüphesiz o beni kovalardı. O yırtıcı bir hayvan olsa bile onlara kötü davranmayanlara onlar da kötü davranmaz. (Ömer Tomruk, 7. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Köpek dışında tavşandan da çok korkarım. Küçükken Eminönü'ne gittiğimizde tavşanların bulunduğu bölüme girince o kadar çok ağladım ki herkes bana bakardı. Hatta bir keresinde beyaz bir kediyi tavşan sanıp herkesin içinde ağlamaya başladım. O günden sonra da asla tavşanların bulunduğu bölüme gitmedim. Ve bugün bile tavşan görsem çok korkar ve ağlarım. (Nurşen Aktaş, 7. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Keneden çok korkardım. O yıllarda çok meşhurdur kene. 5. sınıf bitmişti. Arkadaşlarımla ailemden gizli göle gidiyorduk. Bir saate ya-

kın yürüdük, çeşme başında arabalı adamlarla konuştuk. Bize “Göl kurudu, sizi geri götüreyim.” dedi. Biz de tamam deyip bindik ve eve geldim. Akşam çay içerken ayağımda kene olduğunu fark ettim ve hemen hastaneye gittik. Ben ağlıyordum. Bize önceden keneye zeytinyağı dökün dediler. Biz de döktük. Hastaneye gittim ve kene yoktu. Sağlık karnesinin içinden çıktı. Hemen aldık, tahlil yaptılar ve sonuçlarda bir şey yoktu. Ondan sonra hiç korkmadım ve öğrendik ki çok korkarsan başına gelir. (İsimsiz, 9. sınıf, Sultañçiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Kardeşim dershanesiyle birlikte Belgrad ormanına geziye gitmişti. Saat akşama doğru eve dönmüştü. Annem ve babam o gün için kuzenimin nişanına gitmişlerdi. Evde sadece kardeşim ve ben vardık. 9.00 gibi bana vücudunda bir böcek olduğunu, koparmaya çalıştığını söyledi. Ormana gidip kenenin ona yapıştığını düşündüm. Korkuyla hazırlandık. Annemi aradık fakat ulaşamadık. Tek başımıza gidemeyeceğimiz için komşuya indim. Hastaneye gitmemiz gerektiğini söyledim. Onlar da hazırlandılar, caddeye indik. O sırada annem arayıp eve yaklaştığını söyledi. Ben de hastaneye gittiğimizi söyledim. Korkuyla caddeye indik. Taksiye binip hastaneye gittik. Bir tüp kan aldılar. Test yapıldı. Sonuçta bir şey çıkmadı ama bir şey çıkacak diye çok korktum. (Fatmanur Gürsoy, 10. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Annem geçen sene bir dershanede temizlikçi olarak çalışıyordu ve o dershanenin düzenlediği bir pikniğe katıldık. Annemle birlikte ben de gitmiştim. Oraya yani Atatürk Orman Çiftliği'ne gittiğimizde çok eğlenmiştik ve baya da yorulmuştuk. Fakat eve geldiğimizde nasıl bir olayla karşılaşacağımızdan habersizdik. Eve geldiğimizde annem ve ben çok yorgunduk, ağabeyim de evdeydi. Sonra hepimiz üstümüzdeki elbiseleri değiştirip rahat bir şeyler giymek için odalarımıza girdik ve ben elbiselerimi değiştirdikten sonra annemin yanına gittim. Gittiğimde annem çok korkmuş bir şekilde oturuyordu. Daha sonra anneme şöyle bir baktım ve bacağına bir kene olduğunu fark ettim, tabii

annemin korkusunun nedenini de anlamış oldum. Ama o an o kadar korkmuştum ve şaşırmışım ki ne yapacağımı şaşırmışım. O an annemi kaybetme duygusu beni çok korkutmuştu. Daha sonra komşumuzdan da yardım isteyerek annemi hastaneye götürdük. Neyse ki kene zehirli değilmiş ama o korku benim için hâlâ çok büyük bir korku. (Sinem Göksu, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Bundan iki sene önce akşam sularında babama mesaj gelmişti. Bir yakınımızın ölüm haberi geldi. Cenaze günü akşamı babam eve geldiğinde anlatmıştı: Adamın biri köprüden geçerken ayağı kaymış, kafasını deredeki taşa çarpıp ölmüştü. Pek korkmamışım. Ta ki 3-4 ay sonra köye pikniğe gittiğimiz güne kadar. Köye gittiğimizde köprüden geçip dedem ve ebemin kabrini ziyarete gittik ve dönerken köprüde ayağım kaydı ve o adamın ölüş şekli aklıma geldi ve korktum. O günden sonra o köprüden geçerken o adamın ölüşü ve ayağımın kayması aklıma geliyor. (Hakan Gani Koçak, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

4. sınıfa gidiyordum, yaşıma henüz 12 idi. Sanırım yaşımdan dolaydı geceleri korkudan hiç uyuyamazdım. Sabahlara kadar televizyon izlerdim. Gece olduğu için çok güzel filmler olurdu ya da akşam izlemediğim filmleri gece özetlerini izlerdim. Yine gecenin geç saatleriydi. Film arıyordum. Kanalları geziyordum. Fox Tv'de Örümceklerin İntikamı diye bir film buldum ve izlemeye başladım. Saat 3'e geliyordu. Yalnız başıma izlemek pekiyi bir fikir değildi ama yine de izlemeye karar vermişim. Hemen mutfığa gidip kolamı ve cipsimi aldım. Filmin başlamasıyla birlikte beni büyük bir korku saldı. Filmin konusu örümceklerle ilgiliydi. Ben de örümceklerden çok korkardım, gördüğüm zaman içim ürperirdi. Filmin başında örümcekler küçükükken film ilerledikçe örümcekler gelişmeye başladı. Büyüdüler ve insanların neredeyse iki katı büyüklüğünde oldular. Tabii benim korkum da iki katına çıkmıştı. Örümcekler lavaboların deliklerinden, camlardan, her yerden eve girmeye başlamıştı. Ben tir tir titremeye başlamışım ama

yine de filmin sonunu merak ettiğim için izlemeye devam ediyordum. Filmin sonuna geldiğimde saat 5'ti. Korkudan hemen kalkıp ışığı açtım ve etrafıma baktım örümcek var mı diye tam 2 yıl boyunca lava-boya girmemiştim. Camlardan uzak durmuştum. Filmin etkisinde ne kadar kaldığım 2 yıl sonra belli oldu. Şu an 16 yaşındayım ve hâlâ o filmdeki örümcekler gözümün önünden gitmiyor. Hâlâ örümceklerden korkuyorum ve keşke izlemeseydim diyorum. (Çağrı Arslan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Küçüklüğümden beri örümceklerden çok korkuyorum. Ağını benim üzerime atıp üzerime gelecekmiş gibi hissediyorum. Küçük olsa bile ondan çok korkuyorum. Bir de yakından bakınca çok iğreniyorum. Bacakları çok kötü görünüyor. (Gamze Yıldız, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Korktuğum şey: Örümcek. Çünkü örümceklerin 8 bacağı vardır. Örümcekler kuytu ve karanlık yerlerde kendilerini gizleyerek yaşarmış ve bir sanat şaheseri ağlarıyla sinek gibi hayvanları avlayarak beslenirmiş. Örümcekler siyah veya kahverengi renklere sahiptirler. Aslında bazı kitap veya belgesellerde rastladığım kadarıyla Türkiye'deki örümcekler öldürücü zehire sahip değillermiş. Fakat alerjik reaksiyonlara yol açabiliyorlarmış. Tarantula diye bir örümcek türünü duymuştum. Zehirsiz masum yılanı öldürdüğünü izlemiştim. Görmediğim ince örümcek ağları yüzüme gelince iğreniyorum. Bazı kitaplarda çok güzel örümcek ağları görüyorum, harika bir şey. Size tavsiyem gece veya karanlıkta ormanda yürümeyin. Aslında bendeki korku değil ama tiksinti herhalde. (Mustafa Mert İpek, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Çekirgeden korktuğum kadar hiçbir şeyden korkmam. Ben mutfağa tabak götürürken balkondan ayağımın dibine inmişti bir seferin-

de. Tabakları elimden düşürdüm ve diğer odaya kaçtım. Babamlar beni çekirgeyle her seferinde korkutur ve ben her seferinde kaçarım. (Ayşegül Titiz, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Parmağımı maymun ısırması olayı ben çok korkutmuştu. (Emre Sevimli, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Benim korkum böceklerdir. Böceklerden korkma sebebim, küçükken dikkatsiz davranıp içinde 1 örümcek ve 30 karınca olan bir su içtim. Sonrasını bilmek istemezsiniz. (Sudenur Ekşi, 3. sınıf Sultantepe, İstanbul)

Ayakkabımın içinde böcek olmasından korkarım ve bu yüzden ayakkabılarımı ters çevirip yere vururum. (Beyza Nur Kılıç, yaş 14, Sultantepe, İstanbul)

Ben arılardan çok korktuğum için arılardan kaçarım. Arı gördüğümde kaçarım. Kaçtığım halde beni yine buluyorlar. Markete gittim, dönüyorum, beni arı soktu. Ağlaya ağlaya eve gittim. Arılardan her daim korkmuşumdur. Bir de artık salıncaklara binmiyorum çünkü salıncaktan da düştüm. Artık arıdan da, salıncaktan da olabildiğince uzak duruyorum. (Sibel Süzen, 9. sınıf, Alanya)

Arıdan neden korkuyorum: Beni sokar diye korkuyorum.

Yılandan neden korkuyorum: Beni sokar diye korkuyorum.

Ayıdan neden korkuyorum: Bana saldırır diye korkuyorum.

Fareden neden korkuyorum: Bana zarar verir diye korkuyorum.
(Ebrar Yıldız, yaş 11, Sultantepe, İstanbul)

Ben örümcekten çok korkuyorum. Çünkü Giresun'da yani köyde lavaboda siyah bir örümcek görmüştüm. Akşam o örümcek yürüyerek benim yorganımın üstüne gelmiş. Ben çılgık attım. Babaannem koşa koşa benim yanıma geldi. Işığı açarken örümcek yatağın altına kaçtı. Ben hemen babaannemin üzerine atladım. Benim yüzümden abim de uyandı. Ben o akşam salonda uyudum. Ben bu hikâyeden önce de...

İkinci saatlerinde Aksaray'a doğru yola çıktık. Akşama doğru da vardık. Herkes bizi bekliyor. İçerisi kalabalık. Dayımlar, dedem, anneannem, kuzenlerim. İşte o beklediğim muhteşem tatil başlamıştı. Kuzenlerimle geziyoruz, bahçeye iniyoruz, gece yarısına kadar sohbet ediyoruz. Dedem bir gün koyunlarını ve keçilerini dolaştırmak için bir dağın yamacına gidecekti. Benim ve kuzenlerim için bu kaçırılmaz bir fırsattı. Biz de gitmek istiyorduk. Öncelikle dededen izin alınması gerekiyordu. İznimizi aldık ve dağın yamacına koyunlar, dedem, kuzenlerim dağın yamacına çıktık. Hayvanlar bir kenarda otlanıyor. Biz de bir kenara oturmuş onları seyredivoruz. Ben her ne kadar koyunlardan korksam da ben de dedemle bu dağın yamacına gelmiştim. Bir ara fark ettim ki koyunlardan bir tanesi -ismi Sakız- bana bakıyor. Bir an ben de korktum ve dağın yamacından aşağı doğru koşmaya başladım. Ben önde, koyun arkada koşuyoruz. O dağın yamacından eve kadar koştum. Sonunda eve geldik. Hayvan kendi ahıra girdi. Bense eve. Sonuç itibariyle anladık ki bizim Sakız beni kovalamak için değil, ahıra gelip su içmek için koşuyormuş. Bunu geç de olsa anlamıştım. Ama o an için öyle çok korktum ki. Şimdilerde ne zaman bir koyun görsem aklıma hep o Sakız gelir. (Meryem Büşra Yılmaz, 10. sınıf, Alanya)

Sessiz ve içine kapanık biri olmam etkisini rezil ve başarısız olmam korkusundan almıştır.

İbadete aykırı bir şey yapmaktan çok korkarım. Hayvanları çok severim onları incitmekten korkarım.

Başımdan geçmiş bir kötü olay: Küçükken köyde dayım bana 12 tane civciv almıştı. Ben onları bahçede gezdirirken yanlışlıkla bir tanesini ayağımla ezdim ve hayvan can çekişerek öldü. Bu olaydan çok etkilenmişim. Hatta rüyalarımda bile çıkmıştı.

Başımdan geçmiş bir kötü olay daha: 12 yaşında köyde 10 tane ineği sığıra bırakmaya giderken köpeğim Çiko ile birlikte yolda başka köpeklerin saldırısına uğradık ve Çiko'ya saldırdılar. Köpeğim orada can verdi. (Celal Aykut Uslu, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Gelecekte eğer olursa ki olmasın, vücudumdan bir yerin sakat olması bugün beni çok endişelendiriyor. Eğer vücudumdan bir yer sakat kalırsa ve bana yardım edecek biri olmazsa diye düşünüyor ve korkuyorum.

Bir de ailemden birinin veya tanıdıklarımdan birinin gözümün önünde bir yerinin yaralanması veya gözümün önünde ölmesini acaba kaldırabilir miyim diye düşünüyorum veya o anki o olayı unutup normal yaşantıma dönebilir miyim yoksa dönemez miyim diye düşünüp korkuyorum.

İleride hangi mesleği yapıcım veya kendime göre bir meslek bulabileceğim mi eğer bulamazsan büyüyünce kendimi geçindirecek bir iş bulamazsam ne olur diye düşünüp korkuyorum. (Dursun Arslan, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Bizim boğa yerinde yoktu. Çobanla beraber aramaya çıktık. Bizim bük dediğimiz sık bir ağaçlık vardır. İşte orada aradık. Ararken önümüze domuzlar çıktı. Bayağı bir yakındılar bize, aramızda 2 metre felan

vardı. Yanımdaki kişi taşladı, ben onun arkasına kaçtım ve sonra ikimiz de tüydük. (Alkan Taştan, yaş 14, Çayırılı, Erzincan)

Ben yedi yaşındayken babam gece vakti köyden gelirken karşısına ayı çıkıyor. Babam çok korkuyor. Hemencikten geri geri gidiyor ama ayıdan kaçamıyor çünkü ayı motorun üstüne doğru gidiyor ve motorun üzerine pençesiyle vuruyor. Vurduğu gibi babam bayılıyor. O arada arkadan jandarma geliyor, ayıyı vuruyorlar ve babamı hastaneye getiriyorlar. Allah'a şükür babama bir şey olmuyor. İşte beni en çok korkutan olay budur. (Emre Güneş, yaş 16, Çayırılı, Erzincan)

Ben ve arkadaşlarım ava gittik. Avda önümüze bir kurt çıktı. En önde ben gidiyorum, tepeyi döner dönmez bir dişi kurt çıktı. Ağzından salya akıyordu, dişleri çok sivriydi. Hiç kıpırdamadım, hemen geri geri gitmeye başladım. Ardından köpeğimi çağırdım. Kurdu peşinden koştı, kurdu yakaladı ama kurt bizim köpeği boğmaya başladı. Ardından köye telefon açtık, silahla birlikte gelin dedik. Dört beş dakika sonra geldiler. Bu sefer bizim köpek kurdu altına aldı. Ardından ateş etmeye başladılar. Bizim köpeğin derisinden sıyrıldı. O anda çok korkmuştum. Ama bir şey olmadı. Kurdu karşımda gördüğümde o kadar korkmamıştım. Artık ava silahla gitmiyoruz çünkü hepimiz çok korktuk. İyi ki de kurşun bizim köpeğin derisinden sıyrıldı. Kurt kaçtığı anda iki kişi takip etmiş ama yavruları varmış. İyi ki de bizim köpeğin derisinden sıyrılmış. Odur budur silahla gitmiyoruz. (Hüseyin Mutlu, yaş 14, Çayırılı, Erzincan)

6. sınıfta piniğe gittiğimizde piknik alanında küçük bir dere vardı, ablamlar derenin diğer tarafına geçtiler. Ben de geçmek istedim. Ablama, "Ben de geleceğim." dedim. Suyun içinde kurbağa vardı. Ablamlar bana, "Sen atlayamazsın. Suyu düşersen kurbağalar seni ısırır."

dedi. Ben tam dereden atlayacakken bana bağırdılar atlama diye. Ablam beni orda çok korkuttu. O günden sonra kurbağadan korktum. Yazları akşam mahallede kurbağalar oluyor. O yüzden yaz olduğunda akşamları korktuğum için dışarı çıkamıyorum. (Kibar Sümbül, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Gümüşhane’de köyde bir akşam gezelim dedik. Herkes evet dedi. Ondan sonra köyün çıkışına kadar her şey güzeldi. Köyün çıkışına geldik. Bir 50-60 metre gittikten sonra önümüze bir domuz sürüsü çıktı ama biz bunun domuz sürüsü olduğunu anlamadık. Bir süre sonra, biraz daha ilerleyince bunun domuz sürüsü olduğuna karar verdik. Domuzların gözleri bembeyazdı, parlıyordu ve bize doğru bakıyordu domuz sürüsü. Biz korkarak köye doğru koşmaya başladık. Köyün içine girerken traktörle köyün gençleri o yere doğru gittiler. (Murat Can Ka-ya, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Tatile teyzemlere gitmiştim. Teyzemlerin bahçelerinin hemen önünde bir tarla vardı. Biçilmişti. Kuzenlerimle tarlada koşarken bir eşek karşıma çıkmıştı. Kuzenim “eşeği yakala” diye bağırdı. Çocuk aklıyla eşeğin üzerine koşmuştum. Sonra eşek bağırmaya başlayınca korktum. Benim üzerime doğru koşmaya başlayınca kaçtım. Koşarak evin içine girdim. Korkudan nefes nefese kaldım. O korkuyla kapının önüne yatmışım. (Edanur Bacık, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben evcil kedilerden, dikkatinizi çekerim “evcil” çünkü evcil kediler insanlara daha alışkın olduklarından hemen yılışmaya başlıyorlar ve oyun oynamak amacıyla üstüne zıplıyorlar ama sokak kedileri öyle mi? Karınları aç oldukları zaman size yanaşıyorlar ve kendilerini sevdireyorlar. Sokak kedileri candır can. (Barış Işık, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Ben 4-5 yaşındayken dedemlere oturmaya gitmiştik. Teyzemle beraber bahçede küçük bir kedi yavrusu bulmuştuk. Onu besledik, büyüttük. Sonra bir gün onunla oynamak istemiştim. O da yemek yiyordu. Sonra üstüme saldırdı ve gözümün altını tırmaladı. Gözümün altındaki iz 2-3 sene boyunca kaldı ve ben de o günden beri kedilerden korkuyorum. (Kezban Kırköz, 11. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

13-14 yaşlarındaydım bizim ev müstakil bahçeli. Çok iyi hatırlıyorum akşam üzeri bir gün annem bir şey istemişti benden. Onun için de dama çıkmam gerekti. Ben tam merdivenlerden çıktım bir tane tombul bir kedi merdivenin en üstünde hırçın bir şekilde bana doğru koştu. Ve o anda ben de çığlık çığlığa kaldım. Bunun üzerine kedi bacaklarımın arasına girdi ve ben bağıriyorum ama bacaklarımı açmıyorum o anın korkusuyla. Aslında bacaklarımı açsam kedi gidecek fakat o korkuyla beynim durdu resmen. Eskiden de kedilerden korkardım lakin artık 1 metreden fazla yaklaşamıyorum. (İsimsiz kız, yaş 20, Manisa)

Kedimin boş boş bir yere bakıp göz bebeklerinin büyümesi beni çok korkutuyor. (Damla Yağmur Altaş, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gece odamın camı açıktı. Geceleyin çok sıcak olduğu için açık bıraktım. Gece kalktığımda yorganımın üzerinde bir şeyin olduğunu hissettim. Biraz doğruldum, bi de baktım ki simsiyah, yeşil gözlü bir kedi. Korkudan ne yapacağımı şaşırdım. Çığlık atıp çıktım odadan. O günden beri odamın camını hiç açık bırakmıyorum.

Bir gün de pencerem bozulmuş, kapanmıyordu. Evimiz birinci katta olduğu için alçak olduğundan evimizin balkonuna kedi girmiş. Pencere de tam üstüne gitmiyor. Şansa bak o ay da Mart ayı. Çiftleşme ayı olduğundan 2 kedi balkonda çığlık atıyorlar. Çok korktum.

Pencerenin açık olduğunu anlayıp içeri giricekler diye o gece mutfakta yatmak zorunda kaldım. (Gamze Özdemir, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Yedi yaşındayken evimizin yan tarafında büyük bir kısmı yanmış, harabe ahşap bir ev vardı. Bizim banyomuzun camı oraya bakıyordu. Harabeden pek çok varlık evimize gireceği için banyomuzun camını açmıyorduk. O gün nedense banyonun camı açmışız. Ben banyoya girer girmez bir fare üzerime atlayınca çok korktum. (Rabia Kanat, yaş 16, Kasımpaşa İstanbul)

Normalde Ankara'da yaşadığım için köye gittiğim zamanlar tarlalarda rahat yürüyemezdim. Dayımın oğlu da benimle çok uğraşırdı. Fındık topladığımız bir gün dayımın oğlu yavru bir kertenkele buldu. Küçük kardeşinin üstüne atacaktı ama o kaçıp annesinin arkasına saklandı. Sonra ben bana baktığını ve kerkenteleyi bana atacağını fark ettim. Kaçmaya başladım. O da kovaladı. Normalde yürümekte zorlandığım yerde koşuyordum. Hem de yokuştan çıkıyordum. Uzun bir süre koştuk. Ben sesimin çıktığı kadar bağıyor ve cırlıyordum. Beni yakalayamıyordu ama çok yorulmuştum. Pes etmek zorunda kaldım. Yalvar yakar hayvanı bırakmasını sağladım. O gece bağırımdan sesim kısılmıştı. Kendi korktuğum yetmezmiş gibi olayı bilmeyen insanları da korkutmuşum. Biri öldürölüyor sanmışlar. (Hilal Tulum, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gün evde otururken kardeşim markete gidiyorum diye evden çıkmıştı. Bir süre sonra eve geldiğinde gizlice odama girip aldığı oyuncak fareleri odama yerleştirmişti. Aradan biraz zaman geçtikten sonra odama gittim. Birden orda fareleri görünce çok korktum. Kalbimin atışından nefes alamayacağımı hissediyordum. Sanki kalp krizinden öle-

cek gibiydim. Evdeki herkes farelere karşı bir fobim olduğunu biliyorlardı. Bu şaka benim bayılmama bile neden olmuştu. Kedime geldikten sonra kardeşim özürleriyle af dilemeye başladı. Yapacak bir şey olmadığından onu affettim. (Şeymanur Öztürk, 11. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Ben küçükken babamla köyde balığa gitmiştik. Ormanda karşıma bir yılan çıktı. Çok korktum. Babama gösterdim ancak sesim korkudan kesilmişti. Sonra babam da yılanı alıp kafasını kesti. O olaydan sonra her yılan gördüğümde sesim kesilir. (Barış, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Orta son sınıfta zayıf getirdiğim için babam ceza olarak bana 15 keçi aldı. Dağ taş demeden onların peşinde koşarken babamın aşağıdan geldiğini gördüm ve ona doğru giderken kayadan atladım. Ve 2 metre uzunluğunda bir yılanın üzerine basmışım. Yılan benden çok korktu, ben de yilandan çok korktum. Babamın arkasına saklanmak için gittiğimde babam elindeki taşı yılanı atarken benim gözümüne atarak gözümü şişirdi. Ve çok korktuğum bir olayı bir de gülererek yaşadık. (İsimsiz erkek, yaş 36, Manisa)

Günlerden bir gün arkadaşlarımla kuzukulağı denen ot türü toplamaya gittik. Normal bir şekilde ot toplarken otların içinden ayağımın dibinde bir yılan gelmiş ve ben de bu yılanı görmedim. Arkadaşım beni uyarınca bir baktım yılan. O korkuyla tam 300 metre koşmuşumdur. (K.M., 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Geçen yıl ablamın, dayımın oğluyla annemlerin yanına tarlaya gittik. O sırada yolun ortasında bir yılan vardı. Dayımın oğlu, "Bu yılan ölmüş." dedi. Yılanı alıp üstüme attı. Ben bağırmaya başladım. Ba-

na, “Ölü yilandan niye korkuyorsun, zaten ölmüş, sana ne yapar?” dedi. Yılanı bu kez elime verdi. Birden yılan hareket etmeye başladı. Ben yılanı bırakmaya çalıştım ama dayımın oğlu elimi tutmuş bırakmıyordu. Ben ağlayarak bağırmaya başladım. Sonra annemler sesimi duyup geldiler. Dayımın oğluna kızdılar. Elimden yılanı alıp attılar. (Kibar Sümbül, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Adım Muhammet, soyadım Çelik. Kandıra Kocaeli Çamkonak köyünde oturuyorum. Size bir anımı anlatacağım. Hayatım boyunca yılanlardan korkmuştum. Bir gün ormana odun kesmeye gitmiştik. Ağacı kesiyorduk. Ağaç benim kafama boşu boşuna düşmemiştii. İyi ki ağaç kafamı sıyırmıştı. Babam ağacı keserken ben de yilandan korkup geri kaçarken ağaç kafamı sıyırdı. Yılanlardan yanımda değil, televizyon izlerken bile korkuyorum. Ama şimdi biraz küçük yılanlardan korkmuyorum. Bir keresinde yılan sırtıma girdiğinde çok sevinmiştim. Yılan olduğunu bilsem yılanın 1000 km ötesine kaçırdım. Ama yılan olduğunu bilmiyordum. Bir an dalmışım, rüyamda da fark etmemişim. Yılanları bir yönden seviyorum, adamı iyi kaşıyorlar. Böylece devamlı yılanlardan korkmuştum. Yılanları hiç anlamıyordum. Televizyonda yılanları sevenlerden kaçıyor. Bizim yanımıza gelmeden de duramıyor. (Muhammet Çelik, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bu dünyada her insanın illaki bir korkusu vardır. Benim de küçüklükten bu yana başıma gelen korkularım olmadı değil. Hayvanlardan en korktuğum yilandır. Küçükken karşıma çıktığında kalbim durur, gözlerim kararırđı. Çoğu insan da korkar diye düşünüyorum. Elli yaşım gelsem de yine de o korkum geçmez. (Murat Atmaca, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Bir köy olayı. Ben altı yaşındaydım. Bir gün babaannemle gezme-

ye ormana gittik. Ben eşeğe binmiştim. Babaanemle beraber giderken bir yer gördük. Oraya doğru giderken birden önümüze yılan çıktı... Eşek önüne çıkan yılanı görünce birden havaya sıçradı ve beni yerde duran kayanın üzerine attı. Yanımda duran babaannem de beni kucaklayıp hastaneye götürdü. Babam yanıma geldi. Doktor babama neyim olduğunu söyledi. Kolum kırılmış. Kolumu alçıya aldılar. Daha sonra da eve gittik. (Eyüp Yıldırım, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

9 ay önce tatil için köye gitmiştik. Orada belli bir süre kaldık. Köyde yeni arkadaşlarla tanışmıştık. Bir gün arkadaşlarla piknik için birbirinize söz verdik. Piknik günü meydana toplanıp piknik yapılacak mekâna geldik. Arkadaşlar vakit kaybetmeden hazırlıklara başladı. Bir arkadaşı mangal için odun vb. şeyler toplamaya gönderdik. Arkadaşımız bir odunu kaldırdığında altındaki bir yılanı sürüyüp üzerimize geldi. Hepimiz panikledik ve her birimiz bir yere kaçmaya başladık. Fakat yılan sadece bir kişinin ardından gitti. Çocuk çok korktu. Biz ise ona yardım etmek için çalı çırpı toplayıp onu kurtarmak için mücadele ettik. Yılan bizen korkup kaçmaya başladı ve biz de kaldığımız yerden devam ettik. Akşam oldu, evlerimize döndük. Olay burada bitti. (Mehmet Önder Bozbay, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Hepimiz bir canlıyız. Hepimizi Allah yarattı. Ama yilandan korkarım. Çünkü zarar verici bir canlıdır. Ama sonuçta bizi de Allah yarattı. (Eyüp Terdi, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Yılan. Çünkü sinsi ve hızlı olduğu için. Genellikle yeşillikte dolaştığı için yeşilliklere geldiğimde topuk yapıp kaçarım. Yılanın zehrinden daha çok korkuyorum çünkü dişini batırıp zehrini saldığı anda öldürdüğü için. (Alican Selam, yaş 13, Sultantepe, İstanbul)

Dokuz yaşıma kadar Antalya'da yaşıyordum. O zamanlar Belek'teki evimizin yatak odasında büyük, örümceğe benzeyen bir lamba vardı. Yatak odasının bulunduğu üst kata ne zaman merdivenlerden yukarı çıksam gözüme çarpan bu canavarımsı lamba beni çok korkuturdu. Hatta bazen gece yukarı çıkmaktan bile korktuğum olmuştur. (Tunç Güçlü, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir yaz günüydü. Sabah saatleri. Daha o zaman sekiz veya dokuz yaşlarındaydım. O zaman küçük kardeşim altı veya sekiz aylık. Karaağaç'ta dayımlara gitmiştik. Ben kardeşimi aldım. Diğer dayımlara gidecektim. Yola doğru gidiyorum. Kardeşim kucağımda. Kuzenlerim kardeşimi çok severlerdi. "Kardeşini al bize gel." demişlerdi. Ben giderken çimenlerin ordan bir takırtı geldi. Bir şey hareket ediyor. Ses çıkmaya başladı, "sısı" diye. Bir de ne gördüm. "Yılan" diye bağırmaya başladım. Annemler hemen geldi, dayımlar gelesiye kadar yılan gözden hızlıca kayboldu. Yılan önümden süzüle süzüle geçti. Annemler bana: "İyi ki kardeşini korkudan yere bırakmadın." dedi. Oysaki insanın o zor anında kendisinin yanında tutunacak bir dal olması çok güzel bir duygu. O anda ben onu o kadar sıkı tutuyordum ki düşürmeyeyim diye. (Gaye Baştan, 7. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Hastalık, Ambulans, Hastane

Başımdan geçen en korktuğum olay babamın zehirlenmesi. Normal bir pazar sabahı kahvaltı yapıyorduk. Teyzemin oğlu bizde kalmıştı. O gün sabah babam bal yemiş. Bal da normal bir bal değil. Kastamonu'dan gelmiş, adı deli bal. Neyse, babam aç karnına balı yemiş. Üstüne sigara içmiş. Sabah kahvaltı yaptık, her şey normaldi. Babam tuvalete kalktı. 5 dakika sonra tuvaletten patır kütür ses geldi. Babam tuvalette bayılmış. Teyzemin oğlu biraz kalıplıydı, tuttuğu gibi kaldırdı, (Babam hâlâ baygın) oturma odasına götürdü. Babam yere yığıldı kaldı. Biz hemen komşulara haber verdik, ambulansı aradık. Ambu-

lans gelene kadar babam öksürdü, aksırdı, kustı, bayıldı. Ambulans geldi. Babamın kalbi durmuş. Ambulansta tekrar kalbini çalıştırmaya başlamışlar. Hastaneye götürdüler babamı, saat 1'di. Saat 2 oldu haber yok, 3 oldu haber yok. Hastaneye gittim, bütün sülalemiz orda. Herkesin suratında bir neşe. Babamın yanına gittim. Babam uyanmış, milletle dalga geçiyor. O an içim rahatladı. (Fatma Yılmaz, 9. sınıf, Sultan-gazi, İstanbul)

Günlerden bir gün yine okuldaydık. Arkadaşın biri okula anti-depresan ilaç getirmişti. Biz de dört arkadaş içtik ilacı. Sonra bize hiçbir şey olmamıştı. Öğleden sonra olunca Burak ve ben fenalaşmıştık. Hocalar bizi hastaneye götürdü, bize hastanede serum taktılar. Sonra diğer iki arkadaş da geldi hastaneye. Hepimize ikişer tane serum taktılar. Sonra polisler geldi. Bizi karakola götürdüler ve ifade aldılar, sonra da bizi bıraktılar. (Songül Yılmaz, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Köyde arkadaşlarla sohbet ederken arkadaşımız aniden fenalaştı ve aniden bayıldı ve kordudan ne yaacağımızı şaşırdık. Önümüzde yığılmış yatıyordu. Arkadaşıma bakakaldım. Ne yapacağımızı şaşırdık ve arabaya koyduk, direkt hastaneye gittik, doktorlar müdahale etti ve arkadaşımız aşıktın bayılmış ve biz de çok büyük şok atlattık ve arkadaşımızı aldık tekrar köye döndük. (Özcan Demir, yaş 19, Çayırılı, Erzincan)

6. sınıfın ilk haftasıydı. Ortaokula yeni başladığım için yeni arkadaşlarım ve yeni öğretmenlerim vardı. Fakat tanışma fırsatım bile olmamıştı. Astım hastalığım yüzünden hastaneye gidecektim ve aksatmamalıyım. Sıra almıştık ve bekliyorduk. Doktor beni muayene etti. Sonra birkaç raporu inceledi, uzun uzun düşündü. Beni odadan çıkardılar ve anneme bir şeyler söylediler. Annem çıktı, eşyaları aldı, elimden tuttu ve koşar adımla hastaneden çıktık. Başka bir hastanede se-

rum taktılar, bir makineye soktular. Çok korkmuştum. Sonra ordan çıkıp sonuçları bekledik. Doktor bir hastalıktan bahsediyordu, annemin gözleri doldu. Bize şu hastaneye gidin dedi. Çıkınca bir taksi çağırdık ve annem ağlamaya başladı. Çok korkmuştum. Ölümcül bir hastalık-mış sanırım. Gittiğimiz hastanede birkaç ay tedavi göreceğim söylen-di.

Tedaviler bitti. Üç yıl geçti ve artık iyiyim, çok mutluyum. (Rumeyza Aydoğdu, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

3. sınıftaydım, 9 yaşına henüz girmiştim. Babamın işleri çok yoğun-du. Yaşı itibariyle işte kaldırdığı yüklerin onu çok yorduğunu hepimiz biliyorduk. Bir akşam iş dönüşü eve gelir gelmez sofraya oturdu, çok acıkmış ve çok yorgun gözüküyordu. Çok da terliydi. Yemekten sonra koltukta dinlenirken omzunda bir ağrı olduğunu söyledi. Gece herkes uyurken babamın ağladığını duydum. “Göğsüm ağrıyor” diye inliyordu. Babamın sesini duyar duymaz kalktım. Kalktığımda annem ayaktaydı ve hazırlanıyordu. Bana dönüp biz hastaneye gidiyoruz seni de yengene bıkaçacağız, dedi. Annem yukarı çıkıp amcamın oğlu olan Mustafa Abi’den kendilerini hastaneye götürmesini istedi. Babamın iniltileri ve ağlayışları gitgide artıyordu. Beni yengemlere bıraktılar. O gece kapının ve telefonun sesi hiç durmadı. Abim telaş içinde oradan oraya koşuyordu, bir yandan da ablamlara haber veriyordu. Yengem hem bana hem de küçük yeğenime göz kulak olurken bir yandan da “Merak etme, baban geri gelecek.” diyordu.

Yaklaşık iki hafta okula gitmedim, bu iki hafta boyunca da yengemlerde kaldım. Bu süre içinde babamı bir kere yoğun bakımda gördüm. Yoğun bakımdaki hali hiç de babama benzemiyordu. Çok korkmuştum, bunu fark eden annem bir daha hastaneye götürmedi. Hastanede neden korktuğumu bilmiyorum. Belki babamın hastanedeki o halinden, belki de babamın ölüyor olmasından ya da tüm yakınlarımın ağlıyor olmasından. Ölümünden korkmuyorum ama yakınlarımı kaybetmekten çok korkuyorum. (Ayşe Adıgüzel, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Ramazan ayıydı sanırım. Ailecek toplanıp amcamlara gitmiştik. Orada yaşanan tatsızlıklardan dolayı babaannemin şekeri çıkmıştı. Gün bittiğinde ise herkes evine gitmiş yatağında huzur içinde uyuyordu. Ta ki sabah gelen habere kadar.

Babaannem felç geçirmiş, felç sağ tarafına vurmuş. Annem telefonu açtığı anda aldığı haberden sonra ağlamaya başlayınca babam yaktan fırlayıp arabaya indi. Hemen arkasından ben indim. Dedem babaannemin yanından hiç ayrılmıyordu. O durum beni çok üzdü. Doktorlar babaannem için konuşamaz dediler. Hiç umutlanmayın. Hatta ölüm tehlikesi bile var deyince çok korktuk. O gün bugündür aradan yaklaşık bir sene geçti ve 15.05.2013 tarihinde saat 11:38'de kandil kutlamaya gittik. Babaannem kandil programı izliyordu. Hocalar tek-bir getirmeye başladılar, evin içinde biri de tekbir getiriyordu ama kim? O an çok korktum. Herkes birbirine baktı ve en sonunda babaannemin tekbir getirdiğini fark ettik. Herkes çok sevirken ben korkudan gittim.

Babaannem artık konuşuyor ama bende bıraktığı o korkuyu hiç unutamam. (Beyzanur İlbey, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün hastaneye gitmiştik ve doktor bademciklerimin büyük olduğunu ve nefes almamı engellediğini söyledi. Bundan bir hafta sonraya bana randevu verdi. Evet o bir hafta su gibi geçmişti, ameliyat günü gelmişti. Ben iğneden korkan bir çocuktum ve de çok ağladım. Nerdeyse hastaneden bile kaçabilirdim ama kaçmadan ağlamaya devam ettim. Herkes bir yandan bir şey söylüyordu ama ben korkarak ağlıyordum. Dayım, akrabalarım felan gelmişti ve zorla beni sakinleştirdiler. Ve hastane görevlileri serumu zorla taktılar. Aradan 10 dakika sonra beni ameliyata aldılar. Ameliyat başarıyla geçti ve ben çıktım. Burnumu zor hissediyordum ve kan kusuyordum. İki hafta sonra burnum iyileşti ve de çok sağlıklı bir şekilde yaşamaya devam ettim. (Berkan Zıp, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün annem, ben, ablam, teyzem, kuzenim ve anneannem hep birlikte bir akrabamızın mevlidine gitmiştik. Yolda giderken çok rahat, huzurlu ve neşeliydik. Mevrit yerine vardığımızda ben, ablam, kuzenim balkona annemlerse salona geçti. Tam yemeğe oturmuştuk ki birden telefon çaldı. Arayan dayımdı. Ama o kadar hızlı ve korku dolu konuşuyordu ki biz onu abim sandık. Sonra hemen eve gelin, babam çok kötü oldu dedi. Biz neye uğradığımızı şaşırdık. Zaten anneannemin bacakları ameliyatlıydı. O yüzden fazla hızlı inemiyordu. Biz o kadar hızlı indik ki neredeyse yere düşecektim. Sonra hemen arabaya bindik. Yolda gelirken hiç de gittiğimiz gibi mutlu değildik. Tam tersine endişeliydik ve çok korkuyorduk. Yolda az kalsın arabamız takla atıyordu. Eve vardığımızda dedem kimseyi tanımıyordu. Ambulansa bindirmek isteyenlere bağıırıyordu. En sonunda onu arabaya (ambulansa) bindirdik ve gittik. Ben kendimi tutamadan o kadar çok ağladım ki. Çünkü hayatımda ilk kez bu kadar korkmuştum, dedem kalp krizi geçirip ölümle burun buruna gelmişti. (Hilal Türkak, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir veya iki sene öncesinde burnumdaki kemikten ve bademciğimden ameliyat olmuşum. Başta kontrollere gittik ve daha sonra doktor ameliyat olacağımı söyledi. O andan itibaren içimde bir korku oluştu çünkü daha önce hiç ameliyat olmamıştım. Bıçak altına yatacaktım sonunda. İçimde bir ürperti oldu ve onu düşünmeye başladım. Anneme söylemişim. Annem de küçük bir operasyon diye beni sakinleştiriyordu. Aradan birkaç hafta geçtikten sonra ameliyat günüm gelmişti. O sabah 6'da yola çıkmıştım. Hastaneye bir saat önceden gitmemiz gerekiyordu. Gerekli kontroller yapılacaktı ve ameliyatım 7'deydi. Odama sürekli doktor giriyor ve sürekli çıkıyordu. Ben de stres oldum haliyle. En son beni sedyeyle almaya gelmişlerdi. Ameliyat kıyafeti, bone falan takılınca çok tipsiz olmuşum. Ameliyathaneye girdiğimde narkoz vermeden önce beni konuşturdular ve verdiler narkozu. Uyanıldığımda ben nerdeyim, annem nerde deyip duruyordum. Daha sonra asansöre bindirdiler. Odama çıkardılar. Odamın bulunduğu kattaki asansörün kapısında annem, yengem, babam bekliyorlardı. O an yarı

açık gözlerle annemi görünce ağlamaya başladım, o da beni görünce ağlamaya başladı. O an annemi kaybedicem diye korktum. Bana ya bir şey olsaydı anneme evlat acısını yaşatıcam diye çok korkmuştum. (Tuğçe Yağmur, 7. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

İlkokul ve ortaokulu bitirdikten sonra Yozgat'ta Sorgun Anadolu Lisesi'ni kazanmıştım ve orada babaannemin yanında kalıyordum. Bir gün babaannemin bir işi çıktı evden gitti. O sırada dedem rahatsızdı. Neyse babaannem evden çıktıktan tahminen yarım saat sonra falan içeriden bayağı ses geldi. Ben ne oldu diye bakmaya gittiğimde dedemi yerde gözleri yukarıya kayar bir şekilde buldum. Dede diye bağırdığımda cevap vermek istedi fakat veremedi. Koşa koşa üst kata çıktım, Döndü teyzeye söyledim hemen geldi. Eve girdiğimizde dedem yerden güç bela kalkmış, sendeleyerek yatağına gidiyordu. Ben hızlıca babaannemi aradım babaannem 10-15 dakika gibi bir sürede geldi eve. Birlikte dedemi hastahaneye götürmek istedik fakat dedem gitmemekte ısrar etti. Ben de eğer şimdi gitmezsen gece gideceksin, boşuna inat etme dedim ve dediğim gibi de oldu. Dedem şeker hastası olduğundan şeker komasına girdi. Akşam bir de üstüne kalp krizi geçirince apar topar hastahaneye götürdüler. Ben evde kaldım. Sonra hastahaneden "Ankara'ya gönderiyoruz, bizim burada yapabileceğimiz hiçbir şey yok." demişler ve dedem ambulans ile Ankara'ya gitti. Tabii ardından bizimkiler yola düştü. Ankara'da yoğun bakımda yattı. Bir hafta ve sonra vefat etti. Ben vefat ettiği sıralarda Yozgat'taydım, akrabalar ve ailem cenazeyi getirdiler. Babam bana sarıldı ve dedeni kaybettik kızım dedi. O gece kimse uyumadı herkes ağıt yaktı, ertesi gün toprağa verildi ve selası okundu. Sela okunurken halam "babam" diye bağırdı. O an çok üzüldüm. Bir müddet sonra herkes kendini topladı ve hayata kaldığı yerden devam etti. (Kübra Nurkan, 11. sınıf, Yozgat)

İlkokul üçüncü sınıftayken başıma gelen olay beni çok korkutmuştu. Daha önce başıma böyle bir olay gelmemişti. Havalarda ısınmıştı bu

yüzden öğretmenimiz bahçeye çıkarmıştı. Ben de arkadaşlarımla bahçe-
de oynuyordum. Sonra sıcaktan olsa gerek başıma bir ağrı girdi. İlk ön-
ce bir şey olmaz diye arkadaşlarımla oynamaya devam ettim. Daha on
dakika bile geçmeden birden burnum kanamaya başladı. Önceden de
kanardı ama bu sefer çok farklıydı. Arkadaşlarım hemen öğretmeni ça-
ğırılmışlardı. Onların o telaşlarını, korkularını hâlâ hatırlıyorum.

Öğretmenim beni öyle kanlar içinde görünce hemen tampon yap-
tı ama yine de fayda etmedi. Zaten bir süre sonra bayılmışım. Okulu-
muz sağlık ocağına yakın olduğu için beni oraya götürmüşler. Hemen
müdahale etmişler ama ne yaptılarsa da burun kanamam durmamış.
Daha da kötü olunca oradan hastaneye nakletmişler. Hastanede dok-
torlar kanamayı durdurmak için çok çaba harcamışlar. Müdahale et-
tikten sonra doktorlar öğretmenime: "Çok kan kaybetmiş biraz daha
geç kalsaymış beyine kan sıçrayacakmış. Bu da beyin kanamasına yol
açabilirdi." demişler.

Hastanede daha tedavim devam ederken öğretmenim aileme ha-
ber vermiş. Telaşlanmasınlar diye küçük bir kaza geçirdi demiş. Ailem
hastaneye geldiğinde beni öyle kanlar içinde görünce çok korkmuşlar.
Annem o an bayılmış. Çok kan kaybettiğim için bayılmışım ve kendi-
me bir süre gelememişim. Bu yüzden de beni ilaçla uyutmuşlar. Zaten
iki gün hastanede kalmıştım. Ayda bir kontrollerim başlamıştı. Kont-
rollerde bu sefer burun damarlarımı yaktılar. Çünkü ileride daha çok
kanama ihtimali varmış.

Bu olaydan beri her burun kanamamda çok korkarım ve bayılırım.
Hep bir telaş sarar. O günü o anların hepsini hatırlıyorum. Unutamam.
(Belma Somer, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Nisan'ın son haftalarıydı. Kardeşim, Medine ve ben evde oturu-
yorduk. Kardeşim hastaydı. Gece hastaneye götürmemize rağmen dok-
tor hiçbir şeyi yok demişti. Sabah kalktığımızda biraz ateşi vardı ama
iyiydi. Sonra biraz zaman geçtikten sonra kardeşimin ateşi çıktı, kus-
maya felan başladı. Benim kucağımdaydı. Birdenbire hızlıca titremeye

başladı. Sonra zaten havale geçirdi. Kardeşlerimizden hiçbiri havale geçirmediği için ne yapacağımızı bilmiyorduk. Sonra öldü diye ağlamaya başladım. Fazla soğukkanlı değilim. Ne yapacağımı bilmiyordum. Sonra Medine evde kimse olmadığı için Samet'i alıp dışarıya fırladı. Sonra Medine dışarda "Yardım edin!" diye bağırmaya başladı. Allah'tan yoldan geçen bir araba vardı. Yaşlı amca ailesini indirip bizi aldı, hastaneye götürdü. O gün hayatımda yaşadığım en berbat gündü ve çok ağlamıştım. İnsanın ailesinden birini kaybetmesi çok kötü ama o gün Allah'tan Samet'e fazla bir şey olmadan atlattı. (Mine Danabaş, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

27 Haziran 2011 günlerden Pazartesi idi. Güzel bir gün bizi bekliyordu. Her şey yolunda gidiyordu. Okula gidip geldikten sonra ailemle birlikte mutlu bir günün geçmesini umuyordum. Okulda günüm iyi geçmişti. Hiçbir sorun yoktu. Eve gelirken, serviste heyecandan içim kıpır kıpırdı. Ta ki eve gelene kadar. Eve geldiğimde babam hastaneye rahatsız olduğu için kontrole gitmişti. Sonradan öğrendim verem olma riski olduğunu. O an yıkılmıştım. Babamı hastaneye yatırmışlardı. İçim paramparça olmuştu. Ona bir şey olacak diye çok korkuyordum. Doktorlar sonradan zatürre hastası olduğunu söyledi. Babamın hastalığı hakkında araştırma yapmıştım. Ölümüne neden olabiliyormuş. Bunu okuduğumda hayattan kopmuş gibiydim. Korkudan geceleri uyuyamaz olmuştum. Sabahlara kadar hep dua ederdim, babama bir şey olmasın diye. Bir aya yakın hastanede kaldı hep. Taburcu olduğunda sevinmiştim. Ama o korkuyu yaşadı mı bir insan mutlaka unutamadığı bir iz kalıyor içinde. "Tekrar hasta olacak mı?" diye her gün korkuyla yaşıyordum. Şu anda bile o korku devam ediyor. Babama, anneme, abime bir şey olacak korkusuyla yaşayıp gidiyorum. (Ayşenur Mazılıgüney, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ailece gittiğimiz Hıdırellez bu sene halamların evinin bahçesindeydi. Davullar, zurnalar, oyun havaları çalıyordu. Akrabalarımız yavaş yavaş geliyordu. Ben o sıra 3. sınıfa gidiyordum. Eniştemin kardeşinin

evinde yemek yedikten sonra ayakkabılarımı giyerken oturduğum duvardaki tuğla sallandı ve ben yere düştüm. O tuğla da üstüme düştü. Düşünce kimseyi çağıramadım sesim çıkmıyordu. Daha sonra annem yanıma geldi. Annemin çığlığı üzerine babam, halam ve diğer akrabalarımız da geldi. Ambulansı çağırdılar. Hastaneye göturdüler beni ama Devlet Hastanesi başka bir hastaneye gönderdi. Nefes alamadığım için kapının önünde sedyeye yatırdılar. İki kaburgam kırılmış ve ciğerlerim ezilmişti. Üç gün hastanede yatmıştım. Eğer nefes alamasaydım boğazıma bir delik açıp nefes almamı sağlayacaklardı ama nefes aldığım için öyle bir şeye gerek kalmadı. Üçüncü günün sonunda hastaneden taburcu oldum ve yaşadığım korkunç anlardan biri de bu olduğu için hayatım boyunca unutacağımı sanmıyorum. (Ülkü Zeynep Atasoy, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

İki sene önceydi. Akrabaları ziyaret etmek için Çubuk'a gitmiştik. Bir hafta köyümüzde kalcaktık ama umduğumuz gibi olmadı. Halam-gilde otururken kardeşimin karnı çok ağrıdığı için Merkez'deki hastaneye gittik. Doktor tedavi eder etmez Dışkapı Hastanesi'ne sevk etti. Ne olduğunu anlamamıştık. Kötü bir şey olduğunu anlamıştım, içime doğmuştu. Acele hastaneden çıktık, Dışkapı'ya gittik. Ultrason, emar çekildi. Kardeşimi hastaneye yatırmışlardı. Daha hastalığını bilmiyorduk. Biyopsiye aldılar sonucunun çıkmasını bekledik. Şimdi bile kardeşimin hali gözlerimin önünden gitmiyor. Doktor annemle babamı odasına çağırdı. Mesane ve bağırsak arasında kitle var demiş. Biz kitenin daha ne olduğunu bilmiyorduk. Ablam internetten araştırmış. Ablam ağlayarak yanıma geldi. Kardeşimin hastalığı kansermiş. Duyunca biz yıkıldık. Ertesi gün doktor tekrar odasına çağırdı tedaviye başlayacağını ve tedavi süresince neler yapılacağını anlattı. Kitle dışı olduğu için her bölgeye yayılabilir bu yüzden kendinizi her şeye hazırlayın dedi. Beni en çok bu korkuttu. Kemoterapiye başlandı. 3 günde bir emara girip tedaviye yanıt verip vermediğine bakıyorlardı. Bir aydan sonra tedaviye yanıt verdiğini öğrendik. Bu bizi sevindirdi. İki gün sonrada kardeşimi acilen ameliyata aldılar. İç kanama geçirdi. Ama en

çok o gün korkmuştum. Bu kötü günlerin hepsini atlattık. Kardeşim hastalığından kurtuldu. Şimdi sadece kontrollere gidiyoruz. (Yeter Karaveli, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

2 yıl önceydi. 8. Sınıfa gidiyordum. Babam hep evde durur, çok nadir dolaşmaya çıkardı. 10 yıldan fazla bir süredir de kalp hastasıydı. İki kez kalp ameliyatı olmuş ama sağlığına kavuşamamıştı. Ama 2-3 gündür bayağı rahatsızdı. Ayağa bile kalkamıyordu. Ev kalabalıktı. Ablamlar, oğulları, kızları vardı. Babamın suratı iyice sapsarı kesilmişti. Ben yine diğerleri gibi sanıyordum. 12 güne geçer rahatsızlıklarından. Kendi odama gittim. Bir şeylerle ilgileniyor, bilgisayarda oturuyordum. Annem namaz kılmak için odama girdi. Namaza durdu. Gözünden yaşlar dökülüyordu. O an anladım bir şeylerin ters gittiğini. Annem namazını bitirdikten sonra oturup hıçkırarak ağlamaya başladı. Babam gözlerini açmakta bayağı zorlanıyordu. Aslında herkesin suratında bir acı vardı. Babamın en gözde kızı ben olduğum için odada babamı o halde görmeye dayanamıyordum. Abimi aradım. Babamın çok kötü olduğunu söyledim. Bütün abimler 5 dakika içinde eve gelmişlerdi. Babam konuşmıyor, gözlerini açamıyordu. Hemen ambulansı aradık. Sonra geldiler, bizi odadan çıkartıp ilk müdahaleyi yaptılar. Anlatılmak istenen doğru olacaksa ev cenaze evi gibiydi. Daha sonra babamın hemen hastaneye götürülmesi gerektiğini söylediler. Abimler ve görevliler ile birlikte babamı evden çıkartıyorlardı ki büyük ablam kapıyı tutup babamı götüremezsiniz diye bağıırıyordu. Kimseyi ikna edemiyor laf dinletemiyorlardı. Serdar abim ablama tokat attı. Ablam kendisine gelememi. Ablamı savurup babamı evden çıkarttılar. Yengemler, ablamlar, yeğenlerim, herkes ağlıyordu. Ama boşunaydı. Herkes babamın bir eşyasına sarılıp ağlıyordu. Çaresizlik, korku, böyle kelimeleri biliyordum ama hiç bu kadarını yaşamamıştım. Babamı ilk burdaki, sonra da uzaktaki bir hastaneye götördüler. Mide kanaması. Evde bir gün daha kalsaydı her şey bitebilirmiş. Babam iki ay hastanede kaldı. Allah almadı bizden. (Fadime Şahintürk, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ben üç kez ameliyat oldum. İkinci sınıf yaz tatilinde kolum kırıldı. Bu yüzden hastaneleri görmek istemiyorum. Notumun düşük olmasından korkuyorum. Çünkü notum düşük olduğu zaman okuldaki arkadaşlarım bana gülüyor. Doğal afetlerden korkuyorum. Çünkü sonuçları çok kötü oluyor. (Görkem Tokal, yaş 11, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün hastaneye gitmiştik. Öyle kontrol amaçlıydı. Tahlilleri yaptırmıştık. Sonuçları da çıkmıştı. Ellerimizde sonuçlarla sıramızı bekliyorduk annemle. Sıra bize gelmişti. Ben tabii çok heyecanlıydım. Tabii ne çıktı, ne çıkmadı bilmiyorduk. Girdik içeri doktorun yanına. Doktor böbreklerimle ilgili bir sorun olduğunu söyledi. İlaçla tedaviye başlandı. Ama ilaç fazla etki etmedi. Hastalığım daha da ilerlemişti. Tabii ben ne olacağını bilmeden her an korku içindeydim. Kronik böbrek hastasıyımışım. Nakil olmaz isem diyalize bağlanacaktım. Annem benimki uyarsa ben veririm dedi. Ama ben annemin böbreği uymayacak, hastalığım daha da ilerleyecek diye her gece korkudan ağlayarak annemle yatıyordum.

Sonra hastaneye gittik. Annemle benim tahlillerimiz yapılmaya başlandı. Dokularımız filan uyuyor mu diye. Tahlilleri olduk, işte sonuçlar açıklanacak. Benim elim ayağım titriyor, içimde hep bir korku var. Ya uymaz ise diye ama Allah'ıma şükür uydu. Ameliyet filan olduk. Eve geldik. Enfeksiyon kapmayayım diye maskeyle dolaşıyordum ve üç ay evimize kimse girmedi. Şimdi iyileştim. Rutin kontrollere gidiyorum. Ama her gidişimde o günkü korkularım hep aynı oluyor. İyileştim ama yine de çok dikkat etmem lazım. Enfeksiyon filan kaparsam yine hasta olabilirim. Onun için çok dikkat ediyorum. Annem olmasaydı zaten sağlığıma kavuşur muydum bilmiyorum. Annemi canımdan çok seviyorum. Zaten 9 sene önce babam hayatını kaybetti. Bu hayatta iki tane çok büyük korkum var. Birincisi annemi kaybetmek, ikincisi ise sağlığımyı kaybetmek. Sağlığımız gidince her şey önemini kaybediyor. Her şey değersiz oluyor. (İsimsiz kız öğrenci, lise, Antalya)

Bizim amcamlarla evimiz karşılıklıydı. Neyse, ben birinci sınıftayım o zamanlar, ablam üçüncü. Annem ablama aşı yaptırmak için hastaneye götürdü. Adam sağ bacağı yerine sol bacağına iğne yaptı. Ablamın ayağı 1 hafta şiş olarak kaldı. Yürüyemedi. Adamı şikayet edecektik ama adam tayinini istemiş. Onu bu zamana kadar bulamadık. Neyse ablamı kırıkçılara, sağlık ocaklarına falan götürdük, fayda etmedi. Hastaneye yatırdık ablamı. Apandisitine hiçbir şey olmadığı halde apandisiti patladı dediler. 1 ay hastanede kalacak dediler. Annem ablamın yanında 1 ay yatılı kaldı. Ben amcamlarda kaldım. O bir ay içinde annemi unutmuş haldeydim. Annem beni hastaneden aradığında tanımıyorum deyip suratına telefonu kapatıyordum. Neyse 1 ay sonra Allah'a şükür ablam da iyileşti, anneme kavuştum. (Sevdanur Adıyeye, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben lise 1'e geçiş döneminde apadisitten ameliyat oldum. Çok kötü ve zordu. 6 ay yoğun bakımda yattım. İçimde patlamış. Tüm organlarımı temizlediler. 6 ay yoğun bakımda yattım. 2 ayda normal odaya geçmiştim. Ameliyata girdiğimde bünyem zayıfmış, ondan dolayı ameliyat kötü bir durum. Bir süre de olsa aletlere bağlanıp öyle yaşamak kötü bir durum. Ama Allah'a şükürler olsun sağ salım kalktım. Ben bugüne kadar babamın ağladığını görmemişim. Uyandığımda ablam, babam ve annem vardı. Kız milleti her zaman ağlar. Ama bir erkeği, hele ki bu babamsa çok kötü ve farklı bir durum. İlk defa ağlarken görünce zoruma gitmişti ve çok üzülmüştüm. Hâlâ aklıma gelince bile kötü oluyorum. Zor bir durumdu. Allah kimsenin başına vermesin. Öyle işte. Babalar farklıdır. Şimdi bile uzağım ama her gün arayıp ne yaptığımı sorar. (Belma Durna, 12. sınıf, Çayırılı, Erzincan)

Hep ailemi kaybetmenin korkusuyla yaşadım ve hâlâ yaşıyorum. Benim en büyük korkum babamın böbreğini kaybetme olasılığı olmasıydı. Onun her sene böbrekten ameliyat olması. Her an bir problem olacak, böbreğini kaybedecek korkusu var bende. Doktor ilk "böbreği-

ni kaybedebilirsin” dediğinde çok korkmuştum. Çünkü bir insan tek böbrekle ne kadar dayanabilir, ne kadar direnebilir, bilmiyorum. Yani benim hayatımda en korktuğum şey babamın böbreğini kaybedebilmesiydi. (Burcu Kızılboğa, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Annem çok hasta olmuştu. O zamanlarda ben çok küçüktüm, yani aklım kesiyordu. Babam da annemi hastaneye getirmek için evden çıkmıştı. Amcamın arabasını aldı. Annemi arabaya koyunca ağlamaya başladım, annemi daha görmüyecem diye çok korkmuştum. (Mecit Yıldız, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Bir gün dedem ile Erzincan’a gitmek için hazırlanıyorduk. Yıl 2002. Dedem ve ailem yola çıktık. Sonra dedemin kalp hastalığı vardı, yoldayken dedem birden hastalandı. Sonra araba ile kaza yaptık. Arabadan indiğimde herkes bağırıp ağlıyordu. Dedemin yüzü gözü hep kanlar içindeydi. İşte o zaman çok korktum. (Hakan Kapar, yaş 17, Çayırılı, Erzincan)

Belki hiçbir şeyin farkında değildim. Kardeşim doğduğunda sadece ona bakıp sevmek istemiştım. Ama olmadı. Doğduğu günün ertesi sabahı hastaneye gitti. Ameliyat olması gerekiyordu. Daha çok küçüktü, olamazdı, dayanamazdı. O küçük bedeni bunu kaldıramazdı. Yapılması gerekiyordu. Eğer ameliyat olmasa ölebilirdi. Bu kelimeyi duymak bile insanı telaşlandırıyor. Hastaneye yatırdılar, sadece bir hafta içinde o küçük bedeni bu acıya dayanacaktı. Sanki ameliyata girdiği saatler geçmiyordu. Ya ölürse, ya dayanamazsa. Birinci ameliyat oldu. Başarıya sonuçlandı. Sonra ikinci, üçüncü ve dördüncü ameliyatı oldu ve kurtuldu. Şimdi ise 13 yaşında kocaman bir delikanlı. Onu bize bağışladığı için Allah’ıma her gün şükrediyorum. (Sargülcan Polat, yaş 17, Çayırılı, Erzincan)

Bugüne kadar beni korkutan olayların başında hastalıklarım gelir. Ben Erzincan'ın Tercan ilçesinde yatılı bölge okulunda okurken kızamık, suçiçeği, kabakulak geçirdim ve ardından yatılıya başladığımda beni üzen olaylardan bu da ikincisiydi. Beni korkutan olayların üçüncüsü daha henüz 8 yaşındayken Erzincan'ın Kemah ilçesinin yatılı bölge okulunda okumak idi. Beni korkutan olayların dördüncüsü Kemah'ta kolumun kırılması idi. Beni korkutan diğer olaylardan bir tanesi ise Kemah'ta ve Tercan'da aynı ilçeden olan arkadaşlarımızın köye gittiğinde bizi köye götürmemesiydi. Aslında beni korkutan ve başımdan geçen birçok olay var da normalde bunların tamamını yazsam bir kitap çıkar ama bu olayların sadece satır başlarının yazılması ve anlatılması daha az ve daha özdür. (Mert Güneş, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Belki hayatımda kötü bir olay geçmedi ama hastalanmaktan korkuyorum. Daha doğrusu beyaz önlük giyinmiş, elinde iğne duran insanlardan. Hastane koridorunda girerken kendimi kaybediyorum. 16 yaşındayım ama hastaneye sayabileceğim kadar az girmişimdir. Çünkü her hastaneye gitiğimde bir sürü iğne veriyorlar. Sadece hastanedeki iğnelerden değil evde dikiş yaptığımız iğnelerden, ucu sivri metallerden korkuyorum, tiksiniyorum. Yolda yürürken iğne görsem biraz kenara kayarak yürürüm. Bu korkumu kimseye anlatamıyorum çünkü insanlara saçma geliyor. Aslında bana da saçma geliyor. Bazen diyorum deneyeyim, belki korkmam ama dikiş bile yapamıyorum. Aslında korku değil de tiksinti gibi bir şey.

Okula ilk başladığım gün çok mutluydum. Herkes anne baba diye ağlıyordu ama ben zaten okuma yazma bildiğim için rahattım. Sınıfa girdik, birkaç arkadaşlığımın anneleri beni örnek felan gösteriyordu. Hoca içeri girdi, kafamı bir kaldırdım hoca beyaz önlük giymiş. Başladım ağlamaya, kimse ne olduğunu da bilmiyor. Değil annem başbakan gelse sakinleşmem. İki hafta okula gitmedim. Sonra alıştım ama gitmeye başladım. Saçmalıklarla doluyum ama elimden bir şey gelmiyor. (Büşra Bayraktar, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Kan

En çok kandan korkuyorum. Benim veya yakınımın yaralanmasından çok korkarım. Başım döner, midem bulanır. (Elif Şeyma Atan, 10. sınıf, Yalova)

Bir keresinde yeğenimden kan alınıyordu. Ben o sıra bayılacaktım. Yengem son anda beni tutmuştu yoksa merdivenlerden yuvarlanacaktım az daha. Her yıl Kurban Bayramında kurban kesilirken bir kere bile bakamadım. Hep bayılma korkusu vardı içimde. (Yılmaz Gürbüz, 7. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Okul, Dersler, Başarı

Ben sabahları okula gelirken geç kalktığım zamanlar oluyor ve hemen hazırlanmaya başlayıp otobüse biniyorum, otobüste derse geç kalma korkum oluyor ve derse girdiğimde geç kalmış oluyorum ve korktuğum başıma geliyor. (Bilge Aşıcıer, 9. sınıf, Alanya)

Bir gün okula öğretmenimin verdiği ödevi yapmayı unutarak gittim. Öğretmenim arkadaşlarımla önünde bağırduğında ve elime cetvelle vurduğunda çok korkmuştum. Bu olayı yaşadığım zaman 7 yaşındaydım. (Didem Ergün, İstanbul, Kasımpaşa, yaş 16)

Başımdan geçen en korkunç olay, sınıf tekrarı olmak. Sonuçta ailemin güvenini kaybetmek benim için kötü bir duygu. Arkadaşlarımı kaybetmem benim için ayrıca berbat bir duygu. Çünkü sınıfta kaldıktan sonra herkesle arana giren bir mesafe var ve bu da insanın en yakın arkadaşını kaybetmesi demektir. Kimin ne olduğu o zaman belli olur. Bazen şükrediyorum aslında sınıf tekrarı almama, kime güvenip güvenmeyeceğini insan o zaman anlıyor. Bir de etraftan gelen sinir bo-

zucu laflar. Ve hâlâ korkuyorum, tekrar sınıfta kalmama, tam düzeltiyorum notlarımı, iki zayıf daha çıkıyor. Babamın güvenini kazanacağım ve bunu yapmak için de notlarımı düzeltmem gerekiyor. Bu benim için çok zor bir şey. Tekrar kalırsam bütün hayallerim boşa gidecek. Hocam, Allah rızası için geçmeme yardım edin. :D. tek korkum bu, sınıfı geçememek. (Sedanur Öztürk, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultanbeyli, İstanbul)

Anaokulu öğretmenim çok kötü biriydi. Bana hep kötü davranırdı ve beni korkuturdu. Benden nefret ederdi. Karnemdeki yıldızları doldurmamıştı. Ben eve geldiğimde kendim doldurmuştum ve daha 5 yaşındaydım. :) (Esra Esöz, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Birinci sınıfa başlamıştım. Hiç tanımadığım arkadaşlar, utangaçlık... Bu unutamadığım ve kortuğum bir andı. 1. sınıf hocamdan çok korkardım. Bağırıp çağırırdı ama gene o bilgiyi akla sokardı. Beş sene mi bu korkuyla geçirdim. Bu korkuyla beş sene çalıştım. Bağırırdı ama dayak atmazdı. Çok sevdiğim bir hocaydı. Anlattığı bilgileri hâlâ hatırlarım. Demek ki güzellikle anlama daha zor. (Mahmut Coşkun, 9. sınıf, Fatih, İstanbul)

Sınıftaydık. Öğretmenimiz dışarıya çıkmıştı. Tam hatırlayamıyorum ama galiba Kaan Ağakişi, Talha Arslan ve ben tahtaya çıkıp sınıfı güldürmeye çalışmıştık. Ve aniden öğretmenimiz geldi. Bize kızdı ve bizi disipline götürdü. Öğretmenimiz bizi götürürken Kaan Ağakişi ağlamaya başladı. Ben de ağlıyordum ama Kaan'ın ağlamasına çok güldüm. Ve bir fırça yiyip geri döndük. (Mert Ali Yılmaz, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Fen sınavındaydım, gözetmen matematik öğretmeniydi. Sınav için kopya kâğıdı hazırlamıştım. Ve o hoca kopya çektirmeyecek bir hocaydı. Yazdığım kâğıt bacağımin üzerine düştü. Hoca yanıma geldi. Çok korkmuştum. Ayağa kalkmamı söyledi. Kâğıdın üzerine bastım, ayağımı sürükleyerek yürüdüm. Sonra da kâğıdı dolapların altına attım. Hoca beni aradıktan sonra yerine oturdu ve sınav devam etti. O sınavdan 92 aldım. (Tarık Halit Tiryakioğlu, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bu sene hatta diğer seneler bile deneme sınavlarından hep korkmuşumdur. Veya e-okuldaki notlarım beni korkutacak kadar kötüyse. Bir akşam dershanede sınav oluyorduk. Yine çok korkuyordum. Sınavdan çıkıp dolmuş beklerken hele kalbim küt küt atıyor. İçimden de “iyi ki de eve iki dolmuşla gidiyorum” diye düşünüyordum. Ben bu düşüncelerle boğuşurken eve gelmişim bile. Girer girmez hemen annemden ve babamdan gelen “sınavın nasıl geçti?” soruları kafamda uçuşuyordu. Ben de “her zamaki gibi” deyip geçiştiriyordum. Üstümü değiştirdikten sonra hemen gizlice babamın cep telefonunu aldım. Mesaj geldiyse söyleyim diye. Bir de her sınavdan sonra odamda ders çalışıyorum, belki “bak ders çalışıyor kız, demek ki bu sınava çalışmış olmalı” felan demelerini bekliyorum. İşte benim en korktuğum zamanlar bunlar, yani sınav sonraları. Ama bu korkumu şu anda yenmeye çalışmaya çalışıyorum. Yani ders çalışıyorum. (Şeyma Bağır, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Liseye başladığım ilk gün babam bana zayıf getirirsen sporuna son veririm, dedi. Ben o kadar ciddiye almadım, ama ilk dönem iki zayıfım gelmesine rağmen sporuma son vermedi. 2. dönemin başında tekrar aynı şeyi söyledi. Ben bu sefer hiç ciddiye almadım. Matematikte ilk notlar açıklandığında, yaklaşık bir buçuk ay önce, sporu bıraktırdı. Spor benim için çok önemli. Sonra dedi ki “3. sınavlarında kurtarırsan tekrar gidersin.” Ne yazık ki İngilizce, geometri ve coğrafyam zayıf. Babamın tekrar spora yollamamasından korkuyorum. (Yunus Emre Baş, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

9. sınıftayken Tarih dersinden kopya çekerken yakalandım. Hoca beni ayağa kaldırdı ve kalkar kalkmaz bir tokat vurdu bana. Feleğim şaştı. Ben de bu korkuyla bir daha Tarih dersinden kopya çekmek değil kopyanın k'sinden korkuyordum. (K.M., 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

10 sene önce İzmir'de yaşarken bakkala giderken motor bana çarpacaktı. Direksiyonu kırıp duvara çarptı. Sonra beni eve kadar bırakmıştı.

Traktörün arkasına takılmıştım, sonra dengemi kaybedip düştüm. Ayaklarım ve ellerimin derisi soyuldu.

Okuldan kaçmıştım. Abim beni internet kafede yakalayıp dövmüştü. Korktuğum şeyler: Allah, parasızlık, hapishane. (Murat Sancar, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Sınıfta kalmaktan korkarım çünkü kalan arkadaşlarımı görünce çok üzülüyorum. Sınıfta kalan arkadaşlarım okulu bıraktıktan sonra berbat bir hayatları oluyor. Bana da onların bu durumu ibret oluyor. Gidip tekstil köşelerinde üç kuruş paraya insanların ağız kokularını çekiyorlar, uyuşturucu madde kullanıyorlar vb. (İsimsiz, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Benim şu andaki en büyük korkum üniversiteyi kazanamama korkusu. Eğer ben üniversiteyi kazanamazsam bu semtte kalmaktan korkuyorum. Bu üniversite sınavlarını kazanamazsam tekstil atölyelerinde sürüncem. Bunu bildiğim için üniversite sınavını kazanmak zorundayım. Hiç yapmayı istemediğim bir meslek. Ancak okuyamazsam sonunda tekstil atölyesinde çalışmak zorunda olduğumu biliyorum. Mesela şu andaki babamın atölyesinde sabahları çalışıyorum. Ama bunu o işi sevdiğim için yapmıyorum. Sadece babama yardım etmek istiyorum. Babam başka bir meslekte çalışmak istediğimde izin vermiyor,

“Ne işin var başka yerde? Burası sana fazla mı geldi?” diyor. Babamı da kıramıyorum. Bundan tek çıkar yolun okumak olduğunu biliyorum. Üniversiteye gidersem bu meslekten kurtulmuş olacağım ve yeni bir meslek sahibi olacağım. Sevdiğim işi yapacağım. Kendi işimi seçeceğim. Bu sınavı kazanmak zorundayım. Eğer kazanamazsam vay benim halime... (Uğur Yılmaz, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Bir öğrenci olarak korktuğum tek şey sınıfta kalmaktı ve kaldım da. 2009 yılında liseye ilk gelişimdi. Sınıfta kalan birkaç arkadaşım vardı. Derslerim iyiydi. Ben de derslerine güvenerek arkadaşlarıma uy-
dum. Birinci dönemin bitmesine az kalmıştı. Her gün okuldan kaç-
ar kafeye, pikniğe, gezmeye giderdik. Bu şekilde bir dönemi bitirdim.
Karneye bir baktım 19,5 gün devamsızlık. On beş tatili bitti, ikinci dö-
nem geldi. Yanlışlıkla okula geç kalsam sınıfta kalıyordum. Sınavların
başlamasına 15 gün kala yine okuldan kaçmaya başlamıştık. Devamsız-
lık hakkım dolmuştu yani kısaca birkaç arkadaşım yüzünden sınıfta
kalmıştım. 2010 yılında tekrar okula geldim, sınıfta kalan arkadaşlarım
atılmıştı, tek başıma oturdum sıranın üstüne ve düşündüm, bu arkadaş-
larımın zararı ve kârlarını. Bana sadece zarar vermişlerdi, hiç faydaları
yoktu. Sonra aklımı başıma aldım, devamsızlık yapmadım ve sınıfı geç-
tim. Birkaç arkadaşım yüzünden bir senem boşa gitti. (Enes Güneş, yaş
18, Erzurum)

8. sınıfın sonlarına doğru okuldan kaçmaya karar verdik. Biz de
zekiyyiz ya, okuldan çıkarken okulun kapısından çıkıcaz. Konuşa konu-
şa çaktırmamaya çalışarak okulun giriş kapısına doğru yürüdük. Şu an
nasıl onu yapmışız anlamıyorum ama çantalar sırtımızda ve giriş kapı-
sına çaktırmadan nasıl yürüyoruz?

Biz yürümeye devam ettik, tam çıkış kapısının uzun yoluna gir-
mişken arkadan bir ses:

“Nereye lan.”

“Gelin lan.”

“Üst kata geliyorsunuz lan çabuk.”

“5 dakika içinde burda olun lan.”

Kameraları unutmuşuz. Zaten gerisini anlatmaya gerek yok. Doğan: 4 tokat, 2 tekme. Murat: 3 tokak, 3 tekme.

Korkmakta haklı çıkmışız galiba. (İsimsiz, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Sınavdan korkarım. Sınavda süre az mı kaldı? Ne kadar süre var? Sınava giriceğimde kafam karışır. Sınavda çok korkup aklımdakileri unuturum. Ani şeylerden korkarım. Örnek: biri ben ders çalışırken Ahmet diye bağırınca korkarım. (Ahmet Sevinç, yaş 12, Sultantepe, İstanbul)

Geçen yıl okulların kapanmasına 4 gün kala sınıf arkadaşlarımızla okuldan kaçmıştık. Minibüse bindik. Aramızdan en zeki olan arkadaşım bizi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün önünde indirdi. Biz farkında bile değiliz tabii. Bahtımıza müdürümüz Murat Bey'in orada toplantısı varmış. Bizi yakaladı. Disipline gitme konusu açılınca çok korkmuştum. (Elif Fırat, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Ben kuduz köpekten korkarım ama bu korkuyu her zaman yaşamam. Çünkü genellikle pek kuduz köpek olmaz. Kuduz köpeğe de rastlamadım.

Bazen haberlerde izlediğim oldu. Hastaneye geç gidilirse ölümle sonuçlanır.

Misafir okulun çetesindeki insanlardan korkuyorum. Sadece çakırlı gezenlerden korkarım. (Alper Yabancı, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Günlerden Pazartesiydi. Ben okula gitmek için okul servisine bindim. Hava çok soğuktu. Kardan yollar görünmüyordu. Araba yoldan çıktı ve çıkmakta güçlük çekti. Ne gelen vardı, ne de giden. Yine kendi imkânlarımızla çıktık ve çok şükür okula yetişmiştik. Okulda arkadaşlarıma anlattım. Onlar da çok şaşırmadı. Çünkü herkesin kendine özgü sevinçleri, korkuları var. Akşam yurttaki arkadaşlarımızla birbirimize şaka yaptık ve hocamız bizi gördü, bize hemen savunmanızı yazıp getirin dedi. Henüz 9. sınıfa gidiyorduk. Hayatımda hiç savunma yazmamıştım ve hepimiz çok korkmuştuk. Arkadaşlarımdan biri çok korkmuştu ve ağlamıştı. Neyse ki korktuğumuz bir şey olmadı. Okulumuza devam ettik. (Ramazan Coşan, yaş 17, Erzincan)

Bir gün çok korkuyordum. SBS vardı. SBS'mi yaptım. Birkaç gün sonra SBS cevap anahtarı dağıtıldı. Kontrol ederken bir konudan 5 yanlışım çıktı. Fenalık geçirmek üzereydim. Ama sonra yanlış kontrol ettiğimi anladım ve çok rahatladım. (Emir Cahit Ertan, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Liseyi bitirememekten korkarım çünkü bir gözüm rahatsız olduğu için iş bulma ihtimalim zor. Bir gözü görmeyen birisine kimse iş veremeyeceği için hayat boyu aileme yük olmak istemiyorum. En azından liseyi bitirip bir işe girip aileme yük olmamak istiyorum. Eğer lise 2'den terk olursam hiçbir işe giremem ve aileme hayat boyu yük olurum. Gelecekle ilgili en büyük kaygım bu. (Furkan Barış, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Maddi durumu çok iyi olmayan bir aileye sahibim. Annemin mesleği engellilere özel bir okulda öğretmenlere yemek yapmak. Babamın mesleği ayakkabıcılık. Yılın her günü işi olmuyor. Mevsimlik bir işe sahip. Bazen babamın 3-5 ay işi olmadığını biliyorum. Ailem benim okumam için çok çabalıyor. Ben ders çalışayım diye her imkânı sağlıyor-

lar. Ben de onları mahcup etmemek için çalışıyorum. Fakat derslerde çok kötü olmasam da sınavlarda düşük not alıyorum. Sınavlarda bildiğim konuları unutuyorum. Eksik çalışmamdan mı yoksa zamanında tekrar etmediğim için mi bilmiyorum. Sınavlarda çok eksik oluyorum. Heyecandan soruların ne anlama geldiğini bile anlamıyorum. Ben ailemin mahcup olmasını istemiyorum. Kafamda onları üzme yok ama başarısız olduğumda onları üzeceğimi biliyorum. Bunun farkındayım fakat dersime ne kadar çalışsam da sınavda unutuyorum. Benim tek korkum başarısız olup ailemi mahcup etmek ve emeklerine karşılık verememek. (Yasir Çelebi, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Sınıfta kalmaktan korkarım. O an babamın -dövmez ama- suratını görmek istemem. (Ömer Recep Yiğit, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben geçen sene sınıf tekrarı yaptım. Sayısaldım. Kaldım. Ailemle sorunlarım oldu. Sonra okula göndermeleri için izin istedim, zor oldu ama izin verdiler. Yeni seneme eşit ağırlık öğrencisi olarak başladım. Ama evde sorunlarım bitmedi. Zoruma giden çok şeyler oldu. Ben çok duygusalım. Her şeye alınabilirim. Çok çabuk ağlarım. Pes etmeyi pek sevmem ama çok çabuk sıkılabilirim. Ailem okul konusunda üstüme çok geliyor, bunalmış durumdayım, psikolojik olarak çökmüş durumdayım. Ve benim ilk sınavlarım düşük. Ailem bunları öğrendi. Bayağı öfkeli bana. Eve gitmeye korkar oldum. Evdekiler artık öyle bir noktaya geldi ki nefes alamıyorum desem önce sınıfı geç diyecekler. Bunaldım, sıkıldım. Haftasonu veli toplantısı var ve ben korkuyorum. Okuldan alınmak istemiyorum. Ailem toplantıdan sonra daha da sıkacak beni. Kendime söz verdim, toparlayacağım derslerimi ama ailem buna izin vermeyebilir. Korkuyorum. Her şeyin hayırlısı demekten başka çarem yok... (Dilek Biçer, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Perşembe günleri okula gittiğimde her zaman kalbim sıkışır. O kadar kötü dersler var yani ama beni Perşembe günü motive eden tek şey halı saha maçına getmemdi, onunla kendimi avutuyordum. Gel zaman git zaman son derse geldik ve sonunda Perşembe gününün, okulun sonuna gelmiştik. Okuldan çıktım ve eve gidiyordum. Gittiğimde oyun bağımlısı kardeşim yine Playstation'un başındaydı. Bir keresinde 6 saat boyunca hiç durmadan oynadığını bilirim. Bir keresinde pes 2013 çıkmıştı. Kardeşimin yanına gitmiştim. Kardeşime dedim ki:

– Olum biraz çık da ben de oynuyum, dedim.

O da dedi ki:

– Vermiyorum la.

5. sınıfa gidiyordu. 15 dakika kapıştık. En sonunda sol elimin tam orta parmağını bıçaklamıştı. Hâlâ izi var.

Neyse biz Perşembe gününe dönelim, saat 9'a geliyordu. Annem odada Kur'ân okuyordu. Anneme dedim ben maça gidiyorum, bakışlarıyla hiç de umurumda değil gibi dedi. Maçtan geldim. Benfica Fenerbahçe vardı. Ben koyu Galatasaraylıydım. Benfica'yı destekliyordum. Ama Fenerbahçe yendi. Meğerse saat 12 oldu. Ben de yatağıma girdim. Rüyamda Edebiyat hocamızı gördüm. Ertesi gün edebiyat sınavı vardı, onu düşünerek yattım. Onun için Edebiyat hocamızı rüyamda gördüm, yüzüme tükürüyordu. (Mesut Köştar, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Hayatımda en çok -her ne konu olursa olsun- babamın yüzünü kara çıkarmaktan korkuyorum. Onun, annemin bana güvenini boşa çıkarmaktan. Zaten şu aralar kafamın içini yiyen bu konuydu. Şu âna kadar aile çevremizde okuyan sadece bir kişi var. Bir de ben okuyorum. Diğerlerine göre derslerim iyi ama bana göre iyi değil. Ben dikkatimi toplayamıyorum ve başarılı olamıyorum. Aslında babamın beni anlamadığını da düşünüyorum. Çünkü babam düşüncesini öyle bir savunuyor ki zorlamayla, kızarak. Tabii ki babama genelde karşı gelen benim. Şakayla karışık orada söylüyorum işte.

Erkek kardeşim okumadı. Babam o kadar üzüldü ki. Ben de öyle olursam babam kim bilir ne kadar çok üzülür. Babam annemden daha çok ilgileniyor. Soruyor, izliyor, benle konuşmaktan sıkılmıyor ama annem öyle değil. Kardeş sayısı çok olunca ilgi bölünüyor annemde. Annem sıkıyor. Bazı konularda öyle bir sıkıyor. Üniversiteyi kazanmayı çok istiyorum. Bir meslek sahibi olmayı çok istiyorum. (Asuman Çetinkaya, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Sınıfta kalmaktan çok korkuyorum. çünkü ailemi üzmetten ve geleceğimi mahvetmekten korkuyorum. Ailem her gün 5 tl veriyor ve okula para getirmeden gelenler de var. Onların güvenlerini, emeklerini boşa çıkarmaktan çok korkuyorum. Aslında derslerime birinci dönemden daha çok özen gösteriyorum, birinci döneme nazaran daha iyi ama bazen notlarımda hayal kırıklığına uğruyorum. Çalıştığım halde düşük alıyorum. Eğer kalırsam annem bir daha göndermeyeceğini söylüyor. Okula gidememekten korkuyorum. Ama daha çok çalışıcam ve kalmamaya çalışacağım. Onların emeklerini boşa çıkarmamaya çalışacağım.

Ailem benim her şeyim, onları kaybetmek benim için en büyük korkulardan biri. Anneme fazla değil ama babama acayip düşkünüm. Okuldayken bile özlüyorum, öpmeye kıyamıyorum, babam benim her şeyim, bazen ailemin, anne ve babamın ölme fikri geliyor aklıma ve gerçekten çok korkuyorum, düşünürken bile ağlıyorum. Ben onlar olmadan bir hiçim, onları üzmetten bile korkuyorum, bir şey yaparken acaba anne ve babamı üzer miyim diye düşünüyorum. Allah onların acısını göstermesin. (Gizem Gerçek, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

En korktuğum şey sınıfta kalmak. Sınıfta kalırsam 9. sınıfı okutmazlar. O zaman meslek sahibi olamam. Ablam ve kardeşim çalışanlar. Sınıfta kalırsam sülalem dalga geçerler, şunun oğlu okumadı gibi. Belki bir daha okula yollamazlar, böylece okul hayatım biter... Amca-

mın yanına gidicem (tekstil), çalışıcam. Benim ablam üniversiteye gidiyor. Kardeşim 8. sınıfa gidiyor, o da çalışkan. Ben okumazsam kötü olur. (Ramazan Algantekin, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben üniversite sınavına hazırlanırken içimde hep bir telaş, hep bir korku vardı. Bu korkuyu yenmeye çalışsam da bir türlü yenemiyor, sınavın geleceği günü hem heyecan hem de büyük bir telaşla bekliyordum. Nitekim o gün geldi ve içimdeki korku bir kat daha artmış oldu. Çünkü aklımda hep kazanacak mıyım yoksa kazanamayacak mıyım diye bir soru işareti vardı. Yapacaklarım ve yapamayacaklarım beni çelişkiye sürüklüyordu. Son an geldi yani sınava girme vakti. Sınava girdim ve bitti. Sınav bittikten sonra içimdeki korkunun da biteceğini düşündüm ama yanılmıştım. Çünkü bu defa da açıklanması beklenen sınav sonuçlarının korkusu vardı. İşte o gün anladım ki yaşamış olduğum en büyük korkulardan birisi de korkusunu bir türlü yenemediğim bu üniversite sınavıydı. (Deniz Güneş, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Bir gün bir arkadaşım benden kopya çekmiş, bütün cevaplarımız aynı. Bana öğretmenimiz, “Sizin hakkınızda tutanak tutacağım” deyince tutanağın ne olduğunu bilmiyordum. Meğerse hakkımda tutanak tutulduğunda memur olamıyormuşum, bunu duyduğum anda çok korktum. Ama haksızlık yaptığımı anladım çünkü bizi geçirmek için elinden geleni yapıyordu ama biz ise bu iyiliği elimizin tersi ile ittik, çok pişmanım, inşallah okuldan atılmam. Okuldan atılırsam bütün hayatım kurduğum hayallerim hepsi çöpe gidecek, eğer çöpe giderse buna çok üzülürüm. (Onur Kaçar, yaş 16, Çayırılı, Erzincan)

Hepimiz insanız, korkularımız olabilir. Ama benim bu zamana kadar korktuğum en büyük şeylerden birini şu an yaşıyorum: Tekrar ol-

dum, sınıfımı geçemedim. O olay beni yaraladı. Şu an sınıfımı geçmekten başka bir şey düşünemez oldum. Yaşım 17.09.1995. kimlikteki geçerli yaşıma ise 17.07.1996, yani bu durumda benim sınıfta kalmam büyük bir yanlış, anlayacağınız üzere bu olay çok kötü oldu. Gerçi zararın neresinden dönersen kâr demişler atalarımız. Onun dışında bir sorunun yok, yükseklikten korkmaktan başka. Beni hiçbir insanoğlu korkutamaz. Haydi eyvallah. (Adem Koçak, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Hayaller

Boyum kısa. Ben polis olmak istiyorum. Ve sırf bu boyumun kısa olduğu için olamayacağımdan korkuyorum. (Ebru Göktaş, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben köpeklerden çok korkuyorum. Sınıfta kalmaktan çok korkuyorum. Bazı hayallerimin gerçekleşmemesinden korkuyorum ve gerçekleşmiyor. Pek fazla hayal değil, bir iki tane. (Ahmet Mert Aktaş, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Yangın

Dört beş yaşındayken ailemle köye gittik. Bir akrabanın düğünü vardı. Düğünden bir ay sonraydı. İnekler için çok fazla saman geldi. Samanlar o kadar fazlaydı ki bu sınıftan daha çoktu. Samanları bahçeye taşıdık. Kahvaltı yaptıktan sonra, bahçede oynamaya başladım. Annemin arkadaşı Emine teyze geldi. Annem onunla çay içiyordu. Annemler sigara içecekti, ama yanlarında çakmak yoktu. İçerden çakmak istediler ben de onlara çakmak getirmek için içeri girdim. Gözüme samanlar ilişti. Acaba samanlar yanar mı diye düşündüm. Samandan biraz alıp yaktım. Samanlar birden tutuştu, annemi çağırdım herkes samanları söndürmeye çalıştı. Ben çok korktum ve evin arkasındaki kütübeye saklandım. Annemler samanı söndüremeyince itfaiyeyi çağırdılar. Üç dört itfaiye aracı ile birlikte iki de polis aracı geldi. Küçük bir

saman parçası dev gibi samanları yaktı. Samanlar ancak iki saatte söndü. Herkes beni aramaya başladı. Ben de yoğun dumandan bayılmışım. O yangın sonucunda on beş inekten altısı öldü. En korktuğum an budur. (İbrahim Şahin, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul, olay yeri: Konya)

Bir gün akşam evde otururken babamı bir adam aradı. Adam babama, "Kayınvalidenin evi yanıyor." dedi. Babam çok korkmuştu. Ve arabayı alıp anneannemin evinin oraya gittiler. Gittiklerinde çok kötü yanıyordu. Kara kara dumanlar yükseliyordu. Biz evde kaldık. Pencereyi açıp dışarıya baktık ve çok kötü yanıyordu. Çok korkmuştuk. Kardeşlerimi evde bıraktık, komşumuza gittik. Çünkü anneannem gece olunca ya bizde ya da komşularda kalırdı. Evin yandığı gece anneannem komşularda kalmıştı. Anneannemin hiçbir şeyden haberi yoktu. Sonra hoparlörden bağırdılar, şu kişinin evi yanıyor diye. Anneannem bunu duyunca bayıldı. Ambulanslar ve itfaiyeler geldi. Ambulanstaki görevliler anneannemi sakinleştirmeye çalıştı. Anneannem evlerine hücum etti ve çok ağladı. Çünkü evlerine o kadar emek harcamışlardı. Taştan, kerpiçten evlerdi. Eski zamanda suyu ve taşı taa dağdan getirirlermiş. Bu yüzden yangın diğer evlere geçmesin diye taş duvarlar hep yıkıldı. Biz komşulara gitmeden önce anneannemi evin içinde sandık ve çok korktuk. İki tane itafiye söndüremeyince Erzincan'dan itfaiyeler geldi. Anneannemi Erzincan'a havale ettiler. Biz çok dua ettik. İnşallah ev söner ve anneannem eski haline gelir diye. Sonra ev büyük çaba sarf edilerek söndürüldü. Şimdi anneannemin durumu daha iyi ve bizde kalıyor. En korktuğum gün o gün akşam oldu. (Elif Kıran, yaş 14, Çayırılı, Erzincan)

Şimdi size korktuğum bir olayı anlatacağım. Bir gün eve gelmiştim, akşam olmuştu, televizyon izliyorduk. Sonra dışarıda biri bağırıyordu, camdan baktı, bize "sizin evin bacası yanıyor" dedi. Ardından babam ve ben dışarı çıktık. Babam çatıya çıktı, ben de ona ip yardımıyla su doldurup veriyordum, o da bacanın sönmesi için bacaya dö-

küyordu. Bize burada yardım eden bir de yağmur vardı, olmasaydı belki de çoktan yanmıştı baca. Bir süre sonra bacadan çıkan yangını söndürdük. Ardından da eve girdik ve bacadaki yangın hakkında konuştuk. İşte herkes böyle olaylar yaşayabilir ama bu olayların olmasının yanında orada mucize de olabilir, yağmurun yağması gibi vb. Olaylar olabilir, yaşanabiliyor. (Ufuk Buruş, 8. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

7 ya da 8 yaşlarımdaydım. Evde oturmuş çizgi film izliyorduk. Kardeşim o sırada bana "su ver" dedi. Ben de "kendin al" dedim. Sonra bana su vermezsen evi yakarım dedi. Elinde de çakmak vardı. Tabii ben de kardeşimin böyle bir şey yapacağına inanmadım. "Yakarsan yak" dedim. Sonra mutfaktaki örtüyü yaktı. Alevleri görünce heyecana kapıldım. Ne yapacağımı bilmiyordum. Sonra evden çıkıp komşulara haber verdim. Komşular da bir heyecanla gelip söndürdüler. (Sevgi Çankaya, 9. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Bir gün ben okuldayken bizim ahır yanmış ve ben eve geldiğimde her yer duman içindeydi. Ahır alev almış bir şekilde yanıyordu. Bütün balyalar yanıyor ve alevler yükseliyordu ahırdan. Bütün tankerler su taşıyordu alevi söndürmek için. Alevi söndürdüler ama bütün balyalar yanmıştı. Ben o zaman içerde koyunlar var diye çok korkmuştum. (Beyza Sağlam, 7. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün kros yarışması için evden çıkmıştım. Çok heyecanlıydım, servise binip okula gitmiştim. İstiklal Marşı ve andımız okunmuştu. Kros yarışmasına gidicek olanlar hazırlansın denilmişti. Arkadaşlarım ve ben çok heyecanlıydık. Arabaya bindik ve Kandıra'ya yarışmanın olacağı yere gitmiştik. Benim formam yoktu. Arkadaşım Emir'in formasını giymiştim. 18 numara idi. Yıldız kızları çağırdılar, gittik. Bizi

araba ile koşunun olacağı yere 1,5 km ödeye götürdüler. Başka okuldan bir beden eğitimi hocası düdüğü çalmıştı, koşmaya başlamıştık. Çok kötü olmuştuk, bayağı bir koşmuştum, 500 veya 800 m falan koştum. Sonrasında çok kötü olanları oradan araba gelip alacaktı. Benden önce bir kız arabaya binmişti, sonra ben bindim. Yarışı kazanamamıştım, çok üzüldüm ve yorulmuştum. Eve döneceğimiz zaman gittiğimiz arabaya binmiştik. Kandıra'dan çıkmıştık, Ballar'a yaklaştık. Arabadan ses ve duman çıkmıştı. Arabanın en arkasında ben vardım, "Araba yanıyor" demiştim. Biraz bekledik, araba durmuştu, gitmiyordu. Kapıyı açtılar ve dışarı çıkmıştık. Dumandan hiçbir yer görünmüyordu. Hava biraz soğuktu, üşümüştük biraz bekledikten onra başka bir araba geldi ve bizi okula götürdü. (Dilek Coruh, 7. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün okuldan eve geldim. Yemek yedim. Sonra kalkıp biraz dinlendikten sonra test çözdüm. Test çözerken bir anda kapı sert bir şekilde çaldı. O gün babam köydeydi, evde annem, abilerim, ablam ve ben vardık. Annem kapıyı açtı. Üst komşu aşağıda duman kokusunu aldığını söyledi. Annem bağırarak bize çabuk dışarı dedi. Biz de koşarak indik. Annem doğalgazı, elektriği kapattı, aşağı indi. Herkes çılgın çılgılaydı. Hiç kimse ateşe giremiyor, korkuyordu. Annem bağıırıyor, yardım edin diye, itfaiye henüz gelmemişti. Taksi durağından bir abi koşarak ateşin içine girdi, şalterleri kapattı ve su döktü ve yangın söndü. Abiye çok teşekkür ettik. O akşam anneannemlerde kaldık. Bu olaydan babama bahsetmedik. (Mustafa Turan, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir yaz tatiliydi. Anneannemler hep tütün dizmeye giderlerdi. Bulgaristan'da insanlar tütüncülükten geçimlerini sağlıyorlardı.

Yine bir gün anneannemler tütün dizmeye gitmişlerdi. Ben de dayımla televizyon seyrediyordum. Yengem odaya girdi ve dayıma bir şey söyledi. Söylediklerinden bir tek yangını anladım. İlk başta küçük bir

yangın zannettim ama dışarı çıktığımda yangının bütün tarlaları sardığını gördüm. Yengemler hortumlarla, kovalarla yangını söndürmeye çalışıyorlardı. Ama yangın yukarı ve aşağı mahalleleri sarmıştı. Bizim de yukarı mahallede inşaatta olan küçük bir evimiz vardı, evi amcam yapıyordu. Yangın evin arkasını sarmıştı. Amcam çimentonun renginin sarardığını görmüş ve dışarı çıktığında yangın olduğunu görmüş. Arabasına atlayarak aşağı mahalle yani benim olduğum yere geldi. Anneannem korktuğu için beni amcamla birlikte denize yolladı. Amcamla yarım saat bekledikten sonra olayın olduğu yere geldik. Ben evimizi çok merak ediyordum. Amcamla dedemlere gittik. Daha sonra amcam evimize geldi. Evimizin fotoğrafını gösterdi. Ev harabeye dönmüştü.

İşte bu olayda çok korkmuştum. Çünkü yangın çok büyüktü. İtfaiyeciler iş işten geçtikten sonra geldiği için her yer yanmıştı. Bu olayı unutmamdan önce her gün rüyamda görüyordum. En korktuğum olay bu yangın olayıdır. (Özkan Köroğlu, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Yaz için Bodrum'a gitmiştim. Bir otelde kalıyorduk. Bodrum'un yarısından fazlasında orman vardır. O aralar havalar 40° civarı ve aşırı rüzgârlıydı. Eve, İstanbul'a dönmemize iki gün kala kaldığımız yerden 1 km uzakta ormanda yangın çıkmıştı. Yangın aşırı rüzgârın yardımıyla yavaş yavaş kaldığımız otele doğru geliyordu. Otel de ormanın içindeydi. 100 metre kalmıştı gelmesine, kaçacak yer de yoktu. Her yer alevler içindeydi. Dumanlardan göz gözü görmüyordu. İnsanlar panik içinde gökyüzünü kaplayan duman ve üstlerine gelen alevler yüzünden çaresizlik içindeydi. İlk yardım geldi. Havadan sudan her yerden destek geliyordu. Son anda yangın sakinleştirilmişti. Hayatımda en çok korku yaşadığım an budur. (Yiğit Alp Yalçın, 10. sınıf, İstanbul)

Bir akşam evde ailecek oturuyorduk. Ve birden bire çatır çutur sesler geldi ve ben de Fen sınavına çalışıyordum. Kapıyı açtık ve çatının merdivenleri yanıyordu ve çok korktum. İtfaiyeyi aradı yengemler fakat

babam o sırada söndürdü ve itfaiye geldi, biraz su tutup gittiler. Yanan eşyaları da Van depremine yardım amaçlı topladık fakat yandı ve gönderemedik. (Senem Şutanrılı, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Bir gece evimdeki herkes uyurken alt katta sigaradan dolayı bir yangın çıkmıştı. Biz uyandığımızda apartman çoktan zehirli gazla dolup taşmıştı. Annem hemen hepimizi nefes almamız için pencereye çıkardık. Pencereden aşağıya bir baktım, herkes bize korku dolu gözlerle bakıyordu. Annem, ablamlar ve ben dâhil hepimiz korkudan titriyorduk. Üstelik alt kattan çıkan alevler korkumu daha da arttırdı. Neyse ki gazın etkisi hafifleyince aşağı indik ve korkum dinmişti. Ancak hâlâ şoktaydım. Alevler biraz daha büyüseydi belki de orada can verebilirdik. O gün hayatımda en çok korktuğum gündü... (Yiğitcan Köse, Bağcılar, İstanbul)

Beni en çok korkutan olayı yaşadığımda 17 yaşındaydım. Ilkbahar sonu, yaz başlangıcıydı. Malum, köyde bağ bahçe işlerinde babama yardımcı oluyordum. O günde bütün aile (annem, babam, iki abim, ben ve kız kardeşim) tarlaya gelmiştik. Çok sıcaktı. Öğleye kadar çalışmış öğlen yemek için bir ağacın gölgesine çekilmiştik. Ağacın dibi bahardan kalmış otların kurumasından dolayı oturulacak durumda değildi. Babam otları temizlememizi söylemişti. Biz de abimlerle beraber biraz da çok yorulmuş olmamızdan ya da işgüzarlığımızdan mı bilmiyorum otları yakarsak hem daha çabuk hem de daha temiz olacağını düşünerek otları ateşe verdik...

İşte ne olduysa o an oldu alevler bir anda öyle yükseldi ve dağıldı ki biz de anlayamadık ne olduğunu. Ben öyle ateşe bakakalmışım. Kulağımda tek çınlayan babamın bağırışları ve bu bağırışların arasında bize söylediği küfürleri, gördüğüm de abimlerle beraber ateşle mücadele etmeleri idi. Elleriyle kırdıkları çalı yapraklarıyla ateşi söndürmeye çalışıyorlardı. Ben de ilk korkuyu mu yoksa şaşkınlığı mı desem atlattıktan sonra onlara katıldım. Bütün aile ateşin önüne geçtik. Sanki ateş-

le savaşıyorduk ve savaşmalıydık da. Çünkü alev üç metre daha giderse hasat zamanı gelmiş kurumuş buğday tarlasına ulaşacaktı. Ondan sonrası daha vahimdi. Koruluk dediğimiz ormanlık vardı. Ben ailenin en küçüğü olmamdan mı bilmiyorum ateşin önünden ilk kaçanlardan olmuştum. Artık sadece korkulu gözlerle ağabeyim ile babamın ateşle mücadelesini seyreliyordum. Hayatımda izlediğim en kötü andı o an... Çok şükür ki onların azmi kazandı ya da benim açımdan bu zafer bir mucizeydi. Ateş sanki bir anda oksijeni tükenmiş gibi sönmüştü. Şükür Allah'a ki sönmüştü. Bu olay aynı zamanda bana çok büyük ders oldu. (İsimsiz erkek öğrenci, yaş 20, Manisa)

Bir gün evimizde oturuyorduk. Ailecek akşam yemeği yiyecektik... Kardeşim o aralar yeni doğmuş 3-4 aylık bebektir. O akşamda yatağında uyuyordu. Neyse akşam yemeğine oturduk o zamanda annem kızgın yağda kızartma yapıyordu. Yemek hazır biz hazırдық. Yemek yerken mutfaktan siyah dumanlar yükselmeye başladı. Babam hemen mutfığa fırladı. Karşılaştığım durum çok kötüydü. Annem kızartmayı getirirken kızgın kızartmanın altını açık bırakmış. Mutfak ocağı ve üst raf alev almış yanıyordu. O zaman yanacağız diye çok korkmuştum hem de aklıma kardeşim geldi. Çünkü o yaştaki bebeğin dumandan etkilenmesi kötü sonuçlar çıkarırdı. Babama bağırarak "kardeşim, baba" diyerek bağırdım. Kardeşimi kaptığı gibi bana verdi annem ve babam mutfakta uğraştıklarını gördüm. Çok iyi hatırlıyorum. Babamın yapma diye bağırdığını o sırada kızgın yağda bi kova su dökmüş annem suyu döker dökmez mutfakta bir patlama oldu. Orada ne yapacağımı bilemedim. Çünkü içeride annem vardı. Babam bizi direkt balkona çıkardı. Aklımda hâlâ annem vardı. Ona bir şey oldu diye aşırı derecede korkuyordum. Babam sonunda mutfığı söndürmeyi başardı. Annem yanıma geldiğinde saçları ve kaşları yanmış, sonunda o patlamadan kendini korumuş bir vaziyetteydi. Bu benim hayatımda yaşadığım en korkunç olaydı çünkü aileme bir şey olmasından çok korkarım. (Cem. Açıkgöz, 12. sınıf, Ümraniye, İstanbul)

Sanırım benim en büyük korkum fani dünya hayatı için yanmak. Dünya hayatı üzerinde çekilen acıların birçoklarından, hatta en vahim olanlarından biri de yanarak ölenlerdir benim için. Gerek televizyondaki haberler, gerek gazetelerdeki manşetler; dehşetin, ölürken çekilen ıstırapların apaçık göstergesi. Bir kurşun ile de can alınabilir; elbisesinden tutuşturulup yanmaya mahkûm edilerek de... Rabbim hayırlı ölümler nasip etsin. (Büşra Çakırhan, 11. sınıf, Kartal, İstanbul)

Çocukluğumda evde tek başıydim, çakmakla oynarken birden üstüm başım yanmaya başladı. Ondan sonra Sefa geldi yanıma, üstümü yanarken görünce gitti anneme dedi ki “Akif yanıyor.” ve annem geldi yanıma ve üstümü başımı çıkardı, yanmaktan son anda kurtuldum. Bir de evde tüpün yanında tüpün borusunu yaktım, nerdeyse evi havaya uçuruyordum. O sırada annem yanıma geldi, havaya uçmaktan son anda kurtuldum. O olaylardan çok korktuşum. (M. Akif Tahan, yaş 19, Erzurum)

Bir gün evde yemek yerken annem yağı tüpe koymuş. Biz odada yemek yerken yağı tüpte unutmuşuz. Yağ kızarınca dolabı tutuşturmaya başlamış. Aradan 2 saat geçtikten sonra kalktığımday dışarı çıkıcam diye odadan ayrıldım, kapıyı açtığımday koridorda bir ışık hissettim. Işığın üstüne doğru yürümeye başladım. Bir de ne göreyim, alevler almış mutfak. O kadar korktum ki elim ayağım birbirine dolaştı. Koşarak odaya geri döndüm. Anne yangın var mutfakta diye bağırdım. Annem acele koşarak geldi, tutuşan yağın kabını suya tuttu. Annem telaşla tutunca alev aldı her yeri. Sonra suyu kapattım, camdan aşağı atıcaktı, bu sefer perde tutuştu. Sonra ben bakamadım, ordan ayrıldım. Yangın söndükten sonra her yer yanmıştı ama gerçekten çok korktum, hayatımda bu kadar korkmamıştım. O günü şimdi asla unutamiyorum. Allah bir daha bizleri yangınla sınamasın. Yangın sönsen bile geride bir şey bırakmayan korkulu bir an. (Edanur Çobanoğlu, yaş 14, Çayırli, Erzin-can)

Deprem

Ben ilkokuldayken bir yaz evde otururken deprem olmuştu. Vitrinler bayağı sallanmıştı. Evden çok geç çıkmıştık ve o zaman bir şey olacak diye çok korkmuştum. Aylarca deprem olunca hissetmek için ayağımı sallamışım. Hâlâ daha deprem olmasından çok korkarım. (Sinem Süzer, 10. sınıf, Yalova)

O zamanlar 6 yaşındaydım nenemgilde teyzelerim ve yengem vardı. Birlikte oturuyorduk, ardından bina sallanmaya başladı. Sanırım küçük olduğum için ne olduğunu anlayamamıştım. Sonra el ele tutuşup kapının altında durduk. Gülüyorlar mı ağlıyorlar mı anlayamamıştım ama bina salandıkça ben bayağı korkmuştum. (Elif Özen, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Allah inancım sonsuz ve fırsat buldukça gün içinde sık sık dua ediyorum. Fakat doğal afetleri düşündükçe aşırı korku sarıyor beni. Son olarak depremler yine bu korkularımı tetikledi. Daha önceleri Allah ne yazdıysa takdir odur derken şimdi uyku uyuyamaz halde korkuyorum.

İnsanları göçük altında düşündükçe içimi bir korku sarıyor. Göçük altında olup dışarıdaki insanlara sesini duyuramamak, ben yaşıyorum diyememek çok korkunç ve acı bir durum. Allah'tan dileğim deprem hiç olmasın. Ben depremde çok korkuyorum. (Mert Ali Elem, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Küçükken sizin en korktuğunuz şey nedir? Bir köpek ısırması ya da deprem? Benim en çok korktuğum şey bir deprem yaşamaktır.

Hep şimdiye kadar küçük depremler yaşadım. Büyük depremler nasıl olur çok merak ediyorum ama korktuğum için yaşamak istemiyorum.

rum. Olsun, annemler yaşadığı büyük bir depremin nasıl olduğunu bana anlatmıştı. İlk önce bayağı bir sallanma olmuş. Sonra yavaş yavaş yatak kaymaya başlamış ama annemler o gün geç yattığı için o büyük sallantıda bile uyanamamışlar. Ardından dedem gelmiş kapıya. Tekmeliye tekmeliye neredeyse kıracaktı. Sonra babamlar uyanmış. Hemen üstlerini başlarını değiştirmişler. Ben o zaman 1 yaşındaymışım tabii. Amcam beni aldığı gibi aşağı indirmiş. Sonra herkes aşağı inmiş ve bina boşalmış. Deprem tam 45 saniye sürmüş. Bilirsiniz ki ilk depremden sonra artçı deprem gelebilir. Bu yüzden kimse binalarına girememiş ve bir hafta boyunca okulun önünde dedemin yaptığı büyük çadırdaki kalmışlar. Depremi şiddeti 7.8’miş.

Kısacası herkesin korktuğu bir şeyler vardır. Benim korktuğum şey de bu kadar büyük bir deprem yaşamak ve bir binanın ya da betonun altında kalarak can vermektir. Korktuğum şeyler çoğu zaman bana ders verir. Bence annemler bu depremden bir ders çıkartmalı. Mesela evi sigortalatmak gibi. Bence sizin de korkularınız vardır ve sakın korkularınızdan ders çıkarmayı unutmayın. (İbrahim Parçal, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

8 yaşındaydım. Saat gece 03:02 idi. Uyuyordum, birinin kollarından tutup beni çektiğini hissettim. Gözlerimi açtığımda yaz geldiğinde kaldırılmaya üşenilmiş sobanın boruları, karşı duvarda olması gereken vitrin, ve duvardan dökülen kireç parçaları üzerimdeydi. Uyanmıştım ama kabus devam ediyordu. Karşımda duvar yerine büyük bir boşluk vardı. Beni kaldırmaya çalışan babamdı, göz göze geldik. Korkuyu onun gözlerinde gördüm. Yarıyı yıkılmış merdivenlerden inerek evin dışına çıkmaya çalışıyorduk. Abim ne olduğunu anlayamamıştı ama koşuyordu. Kaçmamız gerektiğini biliyordum. Dışarıya çıktığımızda annem ben zannederek bana çok benzeyen kuzenime sarılmış yatıştırılmaya çalışıyordu. Ben tepkisizdim. Peşi sıra olmaya devam eden küçük sarsıntılarda evlerin geri kalanlarının yıkılmasını izliyor, yerin altından gelen derin uğultunun ayaklarımın altında gümlenmesiyle daha çok korkuyordum. Sesim çıkmıyordu, ağlayamıyordum. Tarih 17 Ağustos

1999'du. Marmara depremi sadece 45 saniye sürmüştü. Koca bir kenti ve burada yaşayanların hayatını mahvetmeye yeten bir 45 saniyecik. (İsimsiz kız, yaş 21, Manisa)

Beni hayatta en çok üzen şey ve korkutan olayı şimdi anlatacağım. Ben Van'da iken 7.2'lik deprem oldu. Deprem sırasında bir işçinin altı katlık bir apartmandan düştüğünü gördüm. Deprem tam tamına 35 saniye sürmüştü. 35 saniye içinde babam geldi ve bizi alıp götürdü. Ben de korkudan ne yapacağımı şayırdım. Sonuçta babamın işyeri, evimiz, babaannemin evi yıkılacaktı. Babamın işyeri yıkıldı. Biz İstanbul'a taşındık. Babamı ayda iki kez görüyorum. (Ayşe Tuena Türkoğlu, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Ben iki yaşında iken 1999 depreminde dilim tutulmuş ve halam iki tane tokat atmış, dilim yerine gelmiş. Ve bizim oturduğumuz bina yıkılmış. 10 gün boyunca çadırda kalmışız. (Kader Keser, 10. sınıf, Van)

Boğulmak

Bir kış günüydü. Ben daha sekiz yaşındaydım. O gün çok kar yağmıştı ve bütün yollar kapanmıştı. Saat 12.00 idi. Hava çok soğuk olduğu için babam sobaya getirip tekrar kömür attı. Dışarıda rüzgâr başlamıştı. Biz de daha sonra yattık. Rüzgâr çok şiddetli olduğu için bütün duman evin içine dolmuştu. Uykudayken öksürmeye başlamışım, annem de öksürmemden uyanmıştı. Sonra evdeki herkesi uyandırdı, kapıları ve pencereleri açıp içeriği havalandırdı. Sonra babam yollar kapalı olduğu için hastaneyi arayıp doktora bu durumda ne yapmamız gerektiğini sordu. Doktor da uyumamamız gerektiğini ve bol bol yoğurt yiyip, süt içmemiz gerektiğini söyledi. Halamgil de bizim evin karşısında oturuyorlardı. Annem halamgile haber vermişti ve halamla dayım yanımıza geldiler. Bizlere zorla süt içirmeye çalışıyorlardı. Dışarıda uzun süre bekledikten sonra halamgile gitmiştik ve bir gece boyunca

uyumamıştık. Ailemden birine bir şey olacak diye çok korkmuştum. (Ceren Alataş, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Birgün evin balkonuna çıkmıştım. Balkonun altına saman dök-müştük. Ben de balkondan samana atlayacaktım ve ablamı çağırdım, beni izlemesi için. Ben atlamaya hazırlandım ve o an pantolonumun paçası balkonun demirine takılmış ve benim haberim yoktu. Ben bir-den atlıyayım derken havada kafa aşağı asılı kaldım. Biraz bekledikten sonra kafa üstü samana gömüldüm. O sıra az kalsın boğuluyordum ve ablam beni birden çıkardı ve canımı zor kurtardım. (Ramazan Yılmaz, yaş 17, Erzurum)

Ben selden çok korkuyorum, suyun en dibine indiğinde yaşadığı-nı söyleyememek ve boğulup ölmek. Ben babamla denize gittiğimde sadece kumlarda oynuyorum, denizde boğulurum diye. Allah'tan tek istediğim insanlara akıl verip yüzme bilmeden denize, göle girmemele-ri. (Emirhan Toylan, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Henüz 7-8 yaşlarındayken havanın çok sıcak olduğu bir gün deni-ze gitmiştik. Abim yüzmeyi çok iyi bildiğinden denize rahatlıkla açıla-biliyordu. Ve beni de sırtına alıp birlikte denize açılıyorduk. O gün be-ni yanına aldı ve denizin derinliklerine doğru açıldık. Aniden gelen dalga sonucu abimle ayrıldık. Abimi dalga benden uzaklaştırdı. Ben denizin ortasında çırpınmaya başladım. Bir müddet sonra benim yanı-ma geldi ve beni alıp karaya çıkardı. Uzun süre nefes almakta zorluk çektim. Çok korktum. (Zeynep Duman, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Yaz tatiliydi, akrabalarımle denize gittik. Kumsala geldiğimizde kuzenlerimle birlikte denize girdik. Denizde vakit geçirdikten sonra

oyun oynadık, yüzdük, sonra kıyıya çıktık, biraz dinlendikten sonra kuzenimle ben ablamın yanına gitmek istedik, deniz yatağına tutunup ablamın yanına giderken dalga geldi ve ben deniz yatağından ayrıldım. Kuzenim kurtulmuştu ama ben batıp çıkıyordum. Kıyıdaki akrabalarım ablama ve ileride olan abime ve yanındaki enişteme bağırıyordlardı. Bağırıyordlardı ama ablamlar duymuyordu. Ablam sonunda beni gördü ve abimlere bağırmaya başladı. Abim ve eniştem de geldi ve beni tuttular, sonra ben kıyıya çıkmak isterken bir daha batıp çıktım ama yanımda oldukları için beni tuttular. Kıyıya çıktım ve kuzenim bana tokat attı, ben şaşırmıştım. Daha sonra ise bağırmaya başladı, “senin yüzünden ablan ölecekti” diye. Sonra ben biraz uyudum, kalktığımda tek başıma denize giremiyordum. Bu olay yüzünden artık denize girmekten korkuyorum. (Kübra Şahin, 8. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Bir gün gezmeye gitmiştik. Bizim aşağıda baraj var, oraya gitmiştik. Tabii ki de tehlikeli olduğunu biliyorduk. Ama biz yine gitmiştik. Barajda yüzerken ordan barajın kapakları açılacak dediler ve hemen barajdan çıktık ama sonra dediler kapakları açmayacağız diye ve bu sıra çok korktum. (Kemal Bozkurt, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Benim ailem, veya babam, çiftçilikle uğraşan bir işçidir. Yine bir gün tarlaya gitmiştik. O zamanlar ben 4-5 yaşlarındaydım. Küçüktüm, etrafta geziniyordum. Bir akarsu vardı. Tarlanın yanındaki akarsuda oynarken birdenbire suya düştüm. Suda akarken çok korktum, korkumdan bağıramadım, çığlık atamadım ve aile fertlerinden büyük ablam beni görünce suda aktığımı hemen koşup tam ben bir köprünün içine girmeden zor aldı. Ben korkumdan şokta idim, ablam da çok korkmuştu. Aradan çok sene geçti, ben 17 yaşındayım ve hâlâ akarsu ve derelerden korkuyorum. Bu durum benim psikolojimi etkilemiş olabilir. O gün belki o suda boğulup ölebilirdim. (Hüseyin Yıldız, yaş 17, Erzurum)

Kış günüydü. Kardeşlerimle birlikte bacaların üstündeki karı temizlemeye gittik. Karları temizledikten sonra eve gittik. Ve benim içimden karları oynamak geldi. Evden dışarı çıktım. Karını temizlediğimiz bacanın üstüne çıktım. Ve biriken karların üstüne zıpladım. Defalarca bunu yaptım ve en sonunda biriken karların en yüksek yerine atladım. Karın içine gömüldüm. İlkın çabaladım ama çıkamadım. Aklıma seslenmek geldi ama o da çare etmedi. Üşümeye başladım. Bak-tım böyle olmayacak, yeniden çabalamaya başladım, en sonunda çık-mayı başardım. Eve gittim ve evdekiler sordu, “Ne oldu sana?” Ben de dedim ki, “Karın üstüne atladım ve kara gömüldüm. Bağurdım ama kimse gelmedi. Sonra kendi kendime burdan çıktım.” (Hüseyin Keleş, yaş 17, Çayırılı, Erzincan)

Arkadaşlarla yüzerken arkadaşım boğuluyordu. Ben de onu kurtarmaya gittim ama o beni suyun içine bastırarak benim boynuma sarıldı ve beni boğmaya başladı. Nefesim bitmek üzereydi ki iki arkadaş bizi kurtardı. (Fatih Özdemir, yaş 19, Çayırılı, Erzincan)

Ben ve ailem bir pikniğe gitmiş idik ve orada eğlendik, yemek yedik, içtik ve sonra yüzmeye suya indik. Annem, babam ve diğer ailem ağacın altında karpuz yiyorlardı. Halalarımın çocukları amcalarımın çocukları yüzmeye suya indik. Su akıntılı idi. Kardeşim, su derin mi diye ayağını suya soktu. “Derin değil, gelin.” dedi. Kardeşim biraz ilerledikten sonra akıntıya katıldı, akmaya başladı. Biz oradan annemgile bağırıyorduk. Halamın büyük kızı kardeşimi kurtarmak için simitle suya atladı. O da akmaya başladı. Suyun kenarında uzun bir dal vardı, oraya tutundular. O arada annemgil geldi. Annem sudan kortuğu için giremedi. Babam ve amcalarım öbür tarafta yüzüyorlardı. Kardeşimgil suya dumulup çıkıyorlardı. Biz ağlıyoruz. Tam o sırada halam eteğiyle suya atladı, kızını ve kardeşimi ordan çıkardı. Allah’a şükür bir şey olmamıştı. Babamgil geldi ve sonra eve gittik. Ben bir hafta etkisinden çıkamadım. (Elis Mete, 9. sınıf, Çayırılı, Erzincan)

Sel, Rüzgâr, Şimşek

Geçen sene okulda bahçede otururken birden rüzgâr esmeye başladı. Çok şiddetliydi. Okulun yakınlarında da bir inşaat vardı. Oradaki kumlar okula yayıldı. Çok korkmuştuk, kıyamet kopuyor zannetmiştik. Rüzgâr uzun süre sürdü. (Emine Delihasan, 10. sınıf, İstanbul)

Günlerden Çarşamba ve oruç tutuyoruz. Ben babamla beraber birinci gün tarlayı biçmeye gittim. Hava öyle güzeldi ki sıcaktan kavru-lacak gibi oluyordum, bir de oruç tutuyordum. Babam tarlayı yarıla-mıştı. Ben dereye indim ve yemlik toplarken çalılarının arasından ses ge-liyordu. Ben biraz korkmaya başladım ve yavaş yavaş yukarı çıkmaya başladım ve çalılarının arasından iyice ses gelmeye başladı. Ben çalılarının dibine bakıyordum. 5-6 metre geriden ve birden çalılarının dibinden til-ki çıkmıştı ve üstüme doğru geliyordu. Ben o zaman küçüktüm ve ba-bamın yanına koşa koşa gidiyordum ve babamın yanına gittim. Nefes nefese kalmıştım ve babam bana “Ne oldu?” dedi. Ben de dedim, “Ba-ba, tilki beni kovaladı.” Babam bana kızdı ve ben de alınmıştım. Ba-bam bana dedi ki, “Tilkiden mi korkulur?” ve ben dedim ki, “Baba, korktum işte. Tarlayı bitir, gidelim.” Babam tamam dedi. Ve tarla bit-ti. Orucuz diye babamla beraber motoru bıraktık ve ve gözeden su al-maya gittik. Akşam iftarda içmek için. Gittik suyu aldık. Bizim köylü-ler vardı. Dağda babam onlarla konuşadurdu ve hava sıcaktı ama yağ-mur damlaları artıyordu. Ben dedim, “Baba, hadi gidelim.” ve babam dedi ki, “Dur, gideriz.” Ben biraz daha oyalanıyordum, gittikçe yağmur çoğalıyordu. Babam dedi ki, “Hadi gidelim.” ve gittik traktörü aldık ve köye gidiyorduk. Birdenbire gök gürlüyordu, hızlı yağmur yağıyordu ve üstümde hiçbir şey yoktu, sadece tişört vadi ve babam durdu ve biç-e-rin altına girdik babamla ve yağmur iyice çoğalıyordu ve ben çok kor-kuyordum. Sel gidiyordu dereden ve köyü sel basmıştı. Çok kötü dolu yağıyordu. Benim ayaklarım titriyordu. Babam, “Dereden sel gidiyor, biz traktörü bırakalım ve dağdan aşağı inelim.” dedi. Ben korkuyor-dum. Aşağı indik ve köyde çok sel gidiyordu. O zaman düşündüm ki

köyü sel götürecek ve zor şer babamla eve gittik. (Samet Karaman, yaş 17, Erzincan)

Ben elektrikler gittiği zaman çok korkarım. Bir de elektrikler yağmur yağdığı zaman gidip bir de şimşek çakarsa o zaman çok korkarım. Bir gün evdeyken elektrikler kesilmişti. O gün çok şiddetli bir yağmur yağıyordu. Hem gök gürliyor hem de şimşek çakıyordu. Ve o an elektrikler kesildi. Evde benden başka kimse yoktu. Korkuyordum. Ne yapacağımı bilmiyordum. Gece vaktiydi. Feneri almak isterken o anda bir şeye çarptım. O derece şiddetli çarptım ki neredeyse bacağımı kırıyordum. Son anda kurtuldum. Zaten feneri de bulamadım. Mum aramaya gittim. Bu sefer mumu buldum. Ama mumu ne ile yakacaktım. Işık yoktu. Aydınlık değildi. Yakacak bir şey bulamadığım için yakamadım. Şimşekler çaktı. O an neredeyse kalp krizi geçirecektim. Gök gürledi. Birkaç saat sonra elektrikler geldi ve bu korkudan kurtuldum. Sonuç olarak, hiçbir zaman elektriklerin kesilmesini hiç sevmedim. Elektrikler kesilince hep korktum. (Berna Tüfekçi, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Ben selden çok korkuyorum, suyun en dibine indiğinde yaşadığını söyleyememek ve boğulup ölmek. Ben babamla denize gittiğimde sadece kumlarda oynuyorum, denizde boğulurum diye. Allah'tan tek istediğim insanlara akıl verip yüzme bilmeden denize, göle girmemeleeri. (Emirhan Toylan, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Yükseklik ve Hız

Başımızdan geçen en korkunç olay mı? Buraya mı yazacağız? Bu bir sayfaya yetmez ki en korkunç olayımı yazmak... Öyle bir şey ki korkularla dolar taşar olmuş hayatım. Aslında insan hiç rahat yaşayamaz ki... Her daim içinde bir korku, bir kuşku... Çünkü güzel şeylerin hiçbir garantisi yok ve insan korkar bu güzel şey başıma bir daha gelir mi, gelmez mi diye. Korkularımın derecesine göre en büyük korkumu ya-

zacaktım buraya ama bakın yine korkuyorum, birinin eline geçer de okur diye. O yüzden en basit ve en komik korkumu yazacağım buraya.

Ben balkondan bakınca, şizofren miyim neyim, hep trajedik olaylar düşünüp balkondan düşeceğimin hayalini kuruyorum. Ben düşermişim, düşerken balkon ipine takılırmışım, balkon ipi taşırmış beni bir süre, pencere de açık değilmiş ki kendimi çekip içer dalayım, artık camı kırarmışım, ama ip sallan sallan koparmış artık. Ben düşermişim, tabii ben nakavt yani. Sonra annem, babam, kardeşim, tüm sevdiklerim üzülmüş, ağlarmış günlerce. İnşallah böyle bir şey olmaz. (Sümeyye Aydınalp, 9. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir zamanlar, tam hatırlamıyorum, üç ya da dört yaşında iken bir yerlerden düşmekten çok korkardım. Hatta bununla ilgili bir sürü rüya görürdüm. Bunlardan en çok gördüğümü size anlatmak istiyorum. Gördüğüm rüya evde geçerdi. Odamdaki yatağımdan kalkar mutfak banyo derken salona çıkar, ordan balkona girer kendimi aşağı atardım ama düşmeden balkonun damına tutunurdum. Sonra ise yorulup aşağı düşerdim. Ve bunun gerçek olduğunu sanarak kan ter içinde uyanırdım. (Talha Arslan, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Anneannemlerin mahalesinde bir gün akrabaların düğünü vardı. Çatıda annemler ve teyzemler limonata yapıyorlardı. Ben de çatıda top oynuyordum. Ayağım birden takıldı ve çatıdan aşağıya tam düşerken Göksevenin abim ayağımdan yakalayarak çekti ve o günden beri yükseklik korkum olmaya başladı. Ben ki küçükken çatılardan çatılara atlayan Berkay şimdi küçük bir yükseklik gördüğümde bile korkar oldum. (Berkay Tunç, 11. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Babamla beraber futbol oynamaya giderdik. Ben daha küçüktüm. 11-12 yaşında filan. Babamın arkadaşları da oynamaya gelirlerdi. Bir

gün yine antrenman yaparken bağcıklarımın açık olduğunu fark ettim ve bağlamak için yere eğildim. Ayağa kalktığımda bir şey hissettim ve arkamı döndüm. Bir top yüksek hızla suratıma çarpmıştı. O hızla havada takla attığımı hissettim ve uzun süre baygın kaldım. O günden beri bana yüksek hızla gelen cisimlerden çok korkarım. (Selman Savaş, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Pencereden bakma korkusu. Birinci (giriş) kat değilse ve pencerelerde demir yoksa kafamın yarısından fazlasını çıkaramam. Balkonlarda ise korkuluğun en az belime hatta daha üstüne gelmesi gerek.

Köprüden geçememe. Eğer köprünün üzerinden yürüyerek geçiyorsam aşağıya düşmekten, köprünün veya viyadüğün altından geçerken ise köprünün üstüne düşmesinden korkarım. Bayağı saçma bir durum. (Abdülkadir Aktaş, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Bir gün köyden çıkıp Fatsa'ya gittik. Orada teleferiğe bindim. En aşağıdan en yukarı çıktığını gördüm, korkmaya başladım. Hedefimiz Boztepe idi. Orda Fatsa sahili gözüküyordu. Uçurumdu. Kardeşim beni itti. Az kalsın aşağı düşüyordum. Aşağı inerken midem bulandı. Kardeşim teleferikte ayağa kalkmış camdan bakıyordu. Cesaretlendim, ben de camdan baktım. Annem ile babam fotoğraf çekiyordu. Koltukta otururken halat sanki aşağıya düşecekti. Aşağı indik, ayaklarım yerde idi. Bir sarhoş gibiydim sanki. (Murat Tekin, 5. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Ben hayatta en çok iki şeyden korkarım. Bir, çok yüksek bir yerden düşmek. İki, boynumdan ısırılmak. İlk önce bir'in nedenini açıklıyorum: Ben yüksekten düşerken, lunaparkta filan, hep içime bir şeyler olur. Sanki organlarımı kusacakmış gibi olurum. Bir de bu aletlerin koruması var. Fakat lunaparkta o kadar korkmuyorum. Adrenalini sevi-

yorum. Gelelim ikinciye. Boynumdan öpülmek veya dokunulmasını bile sevmem. Bu, sanırım, izlediğim bazı filmler ve hayal gücümle ilgili. Bazen annem boynumu gelip ısıırıyor şakasına. Ama ben annem olduğunu bile bile refleks olarak sağ sola vurup deliriyorum. Aslında birisi boynuma ağzı ile bir şey yapınca sanki zombi, vampir gibi yaratıklar beni ısıırıyor sanıyorum. Yani hayatta en çok bu iki şeyden korkarım. Ötekiler vız gelir bana. (Can Eruygun, yaş 12, Sultantepe, İstanbul)

İki yaşında sevimli, kıpır kıpır bir çocuktum. Babamın ilk ve tek kızıyım. Amcamların da ilk kız yeğeniydim. Yakın bir akrabamızın 9 yaşında bir kızı vardı ve çok kıskançtı. Bir gün annemle bir 5 dakikalığına onlara gitmiştik. Annem kapıda o kızın annesiyle konuşuyordu. Ben de onların yanına gittim, kardeşiyle balkonda oyun oynuyorlardı. Ben gidince: "Bak baban geliyo" dedi. Ben de balkonun demirlerine çıkıp aşağı baktım. O sırada kız beni itti ve balkondan aşağı düştüm. Bu olaydan sona yükseklik korkum var. bazen tekrar o olayı yaşıyor gibi oluyorum. Yüksek bir yerden asla aşağı bakamam. (Gamze Piliç, 10. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Benim yükseklik korkum var. Genellikle 3. kattan sonrasında korkuyorum ve aşağıya bakamıyorum. Aşağıya bakınca midem hafif bir bulantıyla karışıyor ve bu yüzden yüksekte olan evler satın almıyoruz. Ayrıca lunapark ve buna benzer eğlence mekânlarında yüksek yapılan makinelere binemiyorum. Ben biraz babama benzediğim için bu yönümden de babama benzediğim anlaşıyor. (Cahid Kurum, yaş 12, Sultantepe, İstanbul)

Uçmak. Örneğin uçağa bindiğimde ya da çok yüksekte olduğumda kendimi rahat hissedemem, tedirgin olurum. Korkmak değil, tedir-

gin olmak ve rahat olmamak. Hani korkmak da var. Neyse anlayın işte. (Mustafa Örkmez, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Evde perde falan astığımızda merdiven kullanırız. İşte o merdivenin en tepesine çıkamam. Yükseklik korkum çok yoktur. Ama işte o küçük merdivenin en tepesine çıkamam. Çok fazla şekilde korkarım. (Tuba Üstün, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Geçen sene 7 Temmuz günü ilk defa uçağa binecektim. Bu yüzden çok korkuyordum. Almanya'ya gidecektim, yol üç saat sürüyordu. Duygularım karmakarışık. Hem çok korkuyordum, hem de ilk defa uçağa bineceğim için çok sevinçliydim. Uçağa binince korkum geçti. Üç saatin sonunda Almanya'daydım ve teyzemlerle buluştum. (Cansel Lalek, yaş 15, Şişhane, İstanbul)

En büyük korkum Allah'tan korkmaktır. Zaten herkesin birinci sırada yazacağı Allah'tan korkmaktır. Bunun dışında ailemden bir kişinin ölebileceği en büyük korkularımın birisidir. Sınıfta kalmak, denizde boğulmaktan, karanlıktan, iğne ve kandan korkarım. Fenerbahçe'nin mağlup olmasından da çok korkarım. Bir diğer korkularımın birisi de babamdan korkmaktır. Babam dövmediği halde 1-2 tokat dışında babamdan çok korkarım. Bir keresinde yeğenim küçükken evde tek kalınca beni bizim evden halatla bir kat aşağı salmışlardı ve çok korkmuştum. Bir diğer korkularımın biri de hayvanlardan, özellikle yılanlardan çok korkarım. Fareden ve saldırgan köpekler de çok korktuğum şeylerden biridir. Maçta yediğim hatalı gollerden sonra arkadaşlarımdan beni dövmesinden korkuyorum. Okulda müdürden, müdür yardımcılardan dayak yemekten korkuyorum. Hastane havasından, kandan, iğneden, serum vb. şeylerden sonra düşüp bayılmaktan da çok korkarım. Bir insanın gözümün önünde kaza geçirmesinden, vücudun-

da ve benim vücudumda büyük yaralanmalar, kesikler olmasından çok korkarım. Evde yalnız kalmaktan korkarım. Bütün yüzden evde yalnız kaldığım zamanlarda bütün ışıkları yakarım. Son olarak arkadaşlarımdan bana eşek şakası yapmasından çok korkarım. (Eyüp Eçin, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Yükseklik korkum da var. Mesela arkadaşlarım, kardeşim, kuzenlerim gondola binelim diyorlar. Ben binmem, korkuyorum felan diyorum. Onlar da dalga geçiyorlar korkak felan diye.

6 yaşında da araba çarpmıştı, o olayı hiç unutmıcam, ölme riskim vardı.

Küçük yaştayken kaybolmaktan korkardım ama artık geçti. (Enes Demirel, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben henüz 13 yaşındaydım. Amcamlar Çayırılı'ya gezmeye gelmiştiler. Birgün hazırlandık, pikniğe gidecektik. Saat 2 civarındaydı. Karasu'ya gitmeye karar verdik. Yola çıktık. İki araba hızlı bir şekilde gidiyorduk. Yol virajlıydı. Biz virajları hızlı bir şekilde geçtik. İkinci virajı hızlı geçtik. Virajı hızlı döndüğümüz için arabanın tekeri çıktı. Yolumun alt tarafında tarla vardı. Tarla biraz çukurdaydı. Arabanın tekeri çıktığı için araba biraz sarsıldı. Arabada altı kişiydik. Daha sonra araba tarlaya girdi. Araba tam devrilecekti durdu. Yan bir şekilde durdu. Zorla arabanın kapılarını açtık. Arabadan indik. Arabayı çekmeye çalıştılar ama çekemediler. Biraz bekledik. Yoldan kamyon geçiyordu. Kamyonu durdurduk ve arabayı çekti. Daha sonra arabanın tekerlerini değiştirdik. Tekerleri değiştikten sonra yola devam ettik. O kazadan sonra arabaya bindiğim zaman hızlı gittiğimizde çok korkuyorum. (Lale Yakut, yaş 17, Erzurum)

Bir de ben arabaları sevmiyorum. Arabaya binince midem bulanıyor ve indikten sonra da başım dönüyor. Nefesim daralıyor. Bu yüzden

arabalardan nefret ediyorum. Bir gün arkadaşım ile beraber gezmek için arkadaşları çağırdık. Arkadaşların arabası vardı, biraz gezip sonra dershaneye gidecektik. Arabaya bindik. Yolda gidiyorduk. Araba çok hızlı gidiyordu. Sonra dershaneye bıraktılar. Dershaneye çıktık. Sonra benim nefesim daraldı. Bi daha arabaya binmek istemediğimi fark ettim. (Kader Keser, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Lunapark

Hayatım boyunca birçok korkum oldu. Bunları yenmek için çok çaba gösterdim ve birçok korkumu yendim. Lunaparktaki balerinden çok korkuyordum ama korkumu yendim. Korktuğum halde balerine bindim ve korkumu yendim. (Hamza Zamur, 9. sınıf, Fatih, İstanbul)

İki sene önce arkadaşım ile Eyüp Sultan'a iftarımızı açmaya gitmiştik. Bir güzel iftarımızı açık. Daha sonra Feshane'ye gitmeye karar verdik. Gitmişken de çarpışan arabaya bindik çünkü sadece lunaparka gidineceğimize bildiğimiz tek şey buydu. Daha sonra arkadaşımın büyük ısrarı sonucu "gondol"a bindik. Ben yükseklikten korkmam, hızdan da korkmam ama ikisi bir araya gelince korkarım. Bir deli cesareti kabul ettim ve bindik. Bir süre sonra korkudan bayılmışım. O an ettiğim duayı hiçbir zaman etmemiştim. Gerçekten çok korkmuştum. O günden beri de lunaparka gitmiyorum. Gitsem de hiçbir şeye binmiyorum. (Halime Dinç, 11. sınıf, İstanbul)

Yaz tatilinde her zamanki gibi Çınarcık'a gitmiştik. Neredeyse her gün sahil kıyısında yürürdük. İşte yine böyle bir günde sahilde yürüyorduk. Ayrıca benim doğum günümdü. Sahil kıyısında bir lunapark vardı. Ağabeyim ve ben gitmeyi çok istedik. Babamı zor olsa da ikna ettik. Lunaparkta çok değişik şeyler vardı. Biz balerine binmeyi istedik.

Balerin çalışmaya başlayınca içimde bir korku belirdi. Ayak koyma yeri eğri olduğu için ayağım sürekli aşağıya kayıyordu. Ayrıca elim

terlediği için tutunma yerini tutamıyordum. Elim kayıyordu. Aşağı düşecek gibi oluyordum. Feci derecede korkmuştum. Balerinden indiğim de bile hâlâ dönüyor gibiydim. Gerçi bu olayı üç sene önce yaşamıştım ama yine de şu an balerine binmiyorum yani binmek istemiyorum. (Azra Selin Öztürk, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Geçen yaz köye gitmiştik. Orada kuzenlerimle beraber lunaparka gittik. Orda gondola bindik. Gondol ilkten yavaş yavaş gitti ve sonra daha hızlı gitmeye başladı. Herkes bağıırıyordu ve tabii ki ben de. Sonra daha çok hızlanınca az daha yere düşüyordum. Ama son anda kuzenim beni geri çekti. O gün çok ama çok korkmuştum. Gondoldan indikten sonra midem bulandı ve bir daha gondola binmemeye tövbe ettim. (Betül Koruk, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Benim korktuğum olaylardan biri küçük yaşlarda geçirdiğim gondol kazasıydı. Küçükken yazın yazlığa gitmiştik. O günlerde 7-8 yaşındaydım. Bir gün parkta oynarken normal gondollara oranla küçük bir gondol vardı ve bazı kişiler orada sallanıyordu. Ben de tam arkalarından geçerken gondolun arkası yüzüme sert bir şekilde çarpmış ve beni yaklaşık 2-3 metre uzağa fırlatmıştı. Yüzüm kanlar içindeydi. Hemen beni hastaneye götürdüler. İşte bu olay beni gerçekten çok korkutmuştu. (Tarık Çolak, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bundan 2-3 yıl önce yaz tatilinde teyzemleri görmek amacıyla Elazığ'a gitmiştim. Orada kuzenimle dışarı çıktım ve bir eğlence parkına gittik. Zincir adı verilen salıncağa bindim. Zincir yerden 3-4 m yüksekteydi. Zincir hareket eder etmez ağılamaya başladım ve bağırdım. Onu durdurdum ve indim. Bir daha da asla binmedim. (Tuğçe, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Geçen pazar günü eniştem, ablam, yeğenim Beyza ve ben Bayrampaşa Adapark'a gittik. Ben bir tek rengar ve gondola binmemiştim. Eniştem gondola bindirdi beni ve her şey o an başladı. Yanımda bir arkadaşım, annesi ve babası da vardı. Kemerlerimizi kapattıktan sonra eğlence başladı. Öyle çok havalara uçuyordu ki kalbim yerinden çıkacak gibiydi. O kadar korktum ki bağırımdan boğazlarım acıdı. Yükseklikten dolayı değil, yüksekten yere doğru uçuyordu resmen. O yüzden korktum. Hatta bir ara dengem kaydı ve ölüyordum korkudan. Düzelttim kendimi hemen. Yanımdaki arkadaşım korkudan kötü olunca babası hemen gondolu durdurttu. Maalesef durdu. Korkunç fakat süper bir gündü. O günü asla unutmıycam. (İrem Peraçi, 9. sınıf, Sultancıtlığı, Sultangazi, İstanbul)

Hırsız, Polis, Jandarma, Terör

Bir yaz günüydü. Köydeydik. Komşumuz Nilgün teyze çiçekleri sulamak için ona verdiğimiz anahtarla (İstanbul'daki) evimize giriyordu. Bir gün annem ona hal hatır sormak için onu aramıştı. Nilgün teyze heyecanla evimizin kapısını açmaya çalıştığını fakat açamadığını belirtti. Üst katta oturan Korkmaz amca'yı çağırıp ona da denemesini rica eden Nilgün teyze gerçekten çok korkmuştu. Annem köyde arkadaşlarının yanına giden babama telefon edip acil gelmesini söyledi. Babam geldi. Annem el çantasını alıp arabaya bindi ve o sırada anne-annem ve dayım bize hırsızlık haberini vermelerini söyledi. O zamanlar küçük olduğumdan en sevdiğim elbisemi çalmamış olsunlar diye Allah'a dua ettim. O haftalarda annemin amcasının torununun sünnat düğünü vardı ve ben elbisemi orada giyecektim.

Nihayet olaydan iki gün sonra annem ve babam geldi. Elbisemi getirmesini rica ettiğim canım annem albesimi getirmişti. Ancak şaka yapmak için elbiseyi hırsızın çaldığını söyledi. İşte o zaman üzölmüş-tüm. Annem olayı anlatmaya başlayınca evi fazla dağıttığını, bazadaki takı setinin yanındaki silahı çıkarıp yatağın üzerine koyduğunu söyledi. Polise haber vermediklerini söyleyince sebebini sordum. O da Nilgün teyzenin kapıyı açmaya çok çaba gösterdiğini ve parmak izi taramasında onu suçlu gösterme ihtimallerinden dolayı şikayet etmemişlerdi.

Ben bu durumda silahı kullanmaları, annemin takılarına zarar vereceklerini, annemin üzüleceğini ve kendimi Nilgün teyzenin yerine koyduğumda korktum. (Zeynep Eda Düzgün, 6. sınıf, Balçık köyü, Gebze, Kocaeli)

Bir gün evde otururken elektrikler gitti. Biz de dışarıda gezmeye çıktık. Bir süre gezdikten sonra dört el silah sesi gelmişti. Çok fazla korkmuştum ki korkudan titriyordum. Birkaç dakika içinde polisler, ambulans gelmeye başladı. Biz de olayın olduğu yere gittik. Adamı kafasından, bacaklarından vurmuşlardı. Ben bakamadım ama babamgil bakmıştı, çok kötü bir şekilde vurulmuş çok korkmuştum. Her taraf da karanlık olduğu için hiçbir yer görünmüyordu. Olaya polisler ışıkla bakıyordu, kalabalıktı orası, ağlamamak için zor tutuyordum kendimi ama bu olay niye yapılmıştı anlamış değilim. (Mine Toraman, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Yine bir yaz akşamıydı. Annemle kapıda oturuyorduk. Aslında ortalık pek bir sakindi. Ne olduysa beş dakika içerisinde oldu diyebilirim. Polisler hırsız yakalamaya çalışıyordu. Bir anda hırsız bizim oturduğumuz yere doğru koştu. İçeriye annemin beni nasıl fırlattığını bile hatırlamıyorum. Tek duyduğum biz içeriye girdikten sonra duyduğum silah sesleriydi. (Nergis Gündemir, 11. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Üç yıl önce yaz tatilinde evde tektim. Annem ve anneannem bir yere gitmişti. Ben de evde bilgisayar oynuyordum. O sırada kapı çaldı bende kapıya doğru yöneldim bir bayan sesi duydum. Karşı komşumuzun ziline de basmış ve karşı komşumuz kim o diye sordu. Bayan da ben dilenciyim deyince karşı komşumuz Allah versin diye gönderdi. Sonra, bizim kapıya yöneldi. Ben hiç sesimi çıkarmadım çünkü çok korkuyordum annem evde olmayınca kapıyı da kimseye açmıyorum. Zile basıp ben de kapıyı açmayınca ve sesimi çıkarmayınca kapıyı bir anahtarla

zorlamaya başladı ben de korkudan ne yapacağımı şaşırdım. Hemen o telaş ve korkuyla annemi aradım ve annem koşarak eve geldi. Geldiğinde benim yüzüm bembeyaz kesilmiş korkudan elim ayağım titriyordu. O günden sonra evde tek kalmadım. (Tuğçe Özbek, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

10 yaşlarındaydım. Evimiz birinci kattaydı. Bir yaz günü gecesini herkes uyumuştı ve sıcak olduğu için camlar açık yatıyorduk. Tam uykuya dalmıştım, babam pencereden birine bağılıyor, kavga ediyorlardı. Uyandım saat 03:00 civarıydı. Uykudan kafamı kaldıramıyordum. Babam kiminle kavga ediyor diye bakmak için pencereye yöneldiğimde kapkara bir adam gördüm. Karanlıktan görünmüyordu bile. Hırsız görmemle annemin yanına kaçmam bir oldu. Annem korkudan konuşmıyordu, titriyordu. Babam ise hâlâ hırsızla bağılıyor, içeri girmemekte direniyordu. Tabii ki biz polis çağırana kadar hırsızlar kaçmıştı. Bize pek zararları olmamıştı ama aşağıımızdaki marketi altüst etmişlerdi. Tabii o günden sonra bizi de rahat bırakmadılar. O gece ve sonrası ailemle hep bir arada yatmıştık, hiç uyuyamıyorduk. (Hafize Karevernli, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

19 Temmuz 2008. Sabah uyandığımda kendimi biraz hasta hissettim. Ama köy havası bana iyi geldiğinden kendimi hemen toparladım. Kendimi büyük hissediyordum, sonuçta 5. sınıfa geçmiştim. Yanlış hatırlamıyorsam bir sesle irkildim, bu bir eşek sesiydi. Başka köyden gelen bir eşekti, tabiri caizse kudurmuştu galiba, yerinde duramıyordu, var gücüyle koşuyordu. Abim o eşeğin dayımın eşeği olduğunu görünce bırakmayıp peşinden koşup yakaladı ve dayımların köyüne götürdü. Saat 17.00 civarıydı, bi telefon geldi büyük abime. Arayan onun küçüğü yani benim eşeği diğer köye götüren abimdi. Söylediği sözler hâlâ beynimde:

– Abi yetiş babamı öldüren teröristler beni de yakaladılar, tam beni öldürecekken ben onu öldürdüm ve şu an var gücümle kaçıyorum, yarım et.

Bunu duyan büyük abim hemen jandarmayı aradı ama gelmediler, komik gelecek belki ama korkuyorlarmış. Küçük abim bizim köye kadar yetişmiş, tabii hâlâ arkasında PKK örgütleri. Abim hemen bizim köylülerin içine dalıyor. PKK durur mu, bizim köylüleri biz sanıp silahlarla tarıyorlar. 7 kişi öldü, 11 kişi yaralandı, benim gözlerimin önünde. Ve tabii bunlar yani PKK daha önce 2003'te babamı da öldürdü devlet yanlısı diye. Sonadan köyden kaçtık, bütün malımızı yoğumuzu bıraktık, sadece üstümüzde kalan kıyafetler vardı. Allah kimsenin başına getirmesin. Şu an PKK bizi buldukları yerde öldürebilirler. Ölüm korkusuyla yaşıyoruz. (Canser Özkan)

Biz ailecek yaz tatilinde köye dedemgilin yanına gitmiştik. Orada bir akşam saat 6-7 sularıydı. Dayım tutturdu anneme, gelin sizi alışverişe götürüp kıyafet felan alıyım dedi. Annem yok diye ısrar etse de dayım beni, annemi, babamı, eşini ve çocuğunu alıp arabaya bindirip bizi 1 saatlik yolculuğun ardından mağazaya götürdü. Herkes arabadan inip mağazaya girdik beraber. 10 dakika aradan sonra dışarıda bir gürültü koptu. Fakat benden başka kimse bu sesi fark etmedi ya da fark etti de önemsemediler. Ben hemen dışarı çıkıp ne olduğunu anlamaya çalışırken birden ateş etmeye başladılar. Ortalığı barut kokusu almıştı. Meğersem PKK karakolu basmış. Bazı polisler yardıma giderken yolda bayılıp düşüyorlardı. Olay da hemen bizim olduğumuz mağazanın karşısında gerçekleşti. Bizimkiler de hemen dışarı çıktılar. Bütün esnaf çatışmaya aldırmayıp olay yerine doğru toplanmışlardı. Olayı gören dayım ve babam alelacele bizi arabaya atıp köye doğru yol aldık. Bu sırada yoldayken silah sesleri hâlâ devam ediyordu. Neyse ki biz köye vardık, hemen televizyonu açıp son dakika haberlerine baktık. Yanlış hatırlamıyosam her iki taraftan da ölü vardı. Ben bu olay karşısında çok korkmuştum. Ve bu da bende bir anı olarak kaldı. (Mustafa Ozankaya, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gün Beypazarı'nda piknikteydik. Akşam geç dönecektik. Babam tavşan avlıyacaktı. Etrafta dolaştık, şansımıza bir şey çıkmadı. Biz

de dönüyorduk. O sırada önümüze birden tavşan atladı. Babam arabayı durdurdu. O sıralar avlanmak yasaktı ve bizim de iznimiz yoktu. Tam önümüze jandarma çıktı bizim ateş ettiğimizi duymuşlardı ve peşimize takıldılar. Kuzenim tavşanın boynunu keserken oyalanmıştı, bıçak o anda tam kesmedi, derken az kalsın jandarmaya yakalanıyorduk. Hemen babam yönümüzü değiştirdi, köşe bir yer bulup saklandık. O zaman bizi alıp hapse atacaklar diye çok korkmuştum. (Melike Gülten, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gün dışarıyı seyrederken bir anda polis arabası durdu. Bir tane adama silah tuttular. Adam da yerdeki taşı atacak gibi oldu. Her şey gözümün önünde olduğu için korkmuşum. Ama o zaman 7-8 yaşındaydım. (Hasan Basri Altunay, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gün yan komşumuzla aşağıya oyun oynamaya inmiştik. En alt komşumuzun oğlu bizim oyunumuzu bozmuştu. Küfretmişti, beni oynatmıyorsunuz diye. Ben de o sinirle yerdeki çiviye alıp karnına saplamıştım. Hemen eve kaçtım. Sonraki gün okula gittim. Evimize polis gelmiş, annem de kapıyı açmamış. Sonra polis bizim okula da geldi. Ben iyice korktum. Meğerse polisler başka bir sebepten gelmişler. İçim rahatladı, ama bizim binanın önünde ne zaman bir polis arabası görsem korkuyorum. (Berat Sönmez, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Bir gün abimle birlikte evde tek başına kaldık. Gece geç saatte yattık. Sabah uyandığımızda neredeyse evde hiçbir eşyamız kalmamıştı. Eve gece hırsız girmiş ve bizi bayıltmış, bütün eşyalarımızı da almıştı. Ben de çok korktum. (Eren İncebayraktar, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Hayatımda yaşadığım en büyük korku, evde ödevlerimi yaparken evin etrafını polisin çevirip amcamı tutuklamaları oldu. Ne yaptığımı bilmiyorum. Annemler babamla ne olduğunu bildikleri halde derslerimi etkilememesi için bana bir şey söylemiyorlar. Konuşmalarından duyduğum kadarıyla 18 yıl boyunca amcamı göremeyecek olmam. Duyduğum anki korku, ümit arasında bir duygu... (Gülseren Biltekin, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ben Mardin'in Midyat ilçesinde doğdum. Siz de biliyorsunuz ki doğuda çatışmalar vuku buluyor. Ben de başımdan geçen olayı kısaca özetleyeceğim:

Misafirliğe gitmiştik. O zaman yaşım 6-7 civarındaydı. Ben ve arkadaşlarım tepenin başında oynuyorduk. Karanlık daha da bastırıyordu. Annemin uyarılarına rağmen oyuna devam ediyordum. Birden silah sesleri gelmeye başladı. Askerimiz terör örgütüyle sıkı bir çatışma içine girdi. Ağır vasıtalı silah seslerini duyduğumda ilkokul öğretmenimin Kurtuluş Savaşı yıllarını anlattığı olay birden gözümün önünde canlandı ve bu gerçeği andıracak bir çatışmaydı. Kendimi iki çatışmanın arasında gördüm. Bulunduğumuz tepe her ne kadar da oyun oynamaya müsait olsa da her an çatışmanın yaşanacağı kat'i idi. Mermilerin başımın üstünden geçtiğini gördüm. Ağlamaya başladım. Herkes bir yerlere sığınmaya çalışıyordu. Ben ise korku içinde bir yandan çatışmayı seyrediyor bir yandan da çaresizlik içinde çöküvermiştim. Çatışmanın bitmesini bekliyordum. Askerimiz büyük bir cesaretle terör örgütünün mevzilerini susturmaya çalışıyordu. Ve sonunda büyük an gelmişti. Silah sesleri yavaş yavaş kesilmeye başlıyordu. Büyük bir ümit içinde misafirlikte olduğum eve gidecektim ki birden tekrar şiddetli bir roket, kalaşnikof gibi silah seslerini işitiyordum. Kafamın üstünden uçuşan mermiler geceyi kandil gibi aydınlatıyordu. Öyle dehşetli bir an yaşadım ki kendimi sanki yüz yıl önceki savaş alanında hissettim. Büyük bir korkuyla eve varmaya çalıştım. Annemin telaşı yüzünden belliydi. Beni içeri soktu. Kapıyı amcamla ve misafirlikte olduğum ev sahipleri ağır bir buzdolabıyla kapattılar. Çatışma devam ediyordu. Camdaki yankılar kulaklarımızı çınlatmaya yetmişti. Yere yatmış uza-

nıyorduk ve beklemeye koyulduk. Kahraman Türk askerinin gücü bu korkulu olaya cevap verecek şekilde terör örgütünü susturmaya yetmişti. Çatışma sesleri kesildi, hepimiz çok sevinmiştik.

Bu olay sürekli gözümün önünde canlanır, daima beni eski yaşadığım korkulu günlere götürürdü. Bu olayı hiç unutmadım ve unutmayacağım. (Mübarek Yenigün, yaş 20, Lafkoşe, KKTC)

Geçen yaz arkadaşım Yağmur'la birlikte Mudanya sahilinde otuyordum. Birlikte sohbet ederken büfeden 16-17 yaşlarında bir kız çıkıp yanımıza geldi. Elinde bir peçete vardı. Kız peçeteyi bana uzatıp bunu yan büfeden size gönderdiler, dedi. Peçeteyi elime verdi. Peçeteyi açtığımda bir numara vardı. Hemen arkadaşım ile oradan uzaklaşıp eve gittik. Başımdan geçen bu olayı kuzenim Biricik'e anlattım. Biricik ablam numarayı alıp işletecekti. Ve ertesi akşam o büfeye gidip telefonu veren gençten hesap soracaktı. Planının ilk kısmını gerçekleştirdi. Sahte bir isimle ablam ve o çocuk konuştular. Bir randevu aldı ablam çocuktan. Ertesi akşam, Yağmur, ben ve Biricik ablamla büfeye doğru gittik. O sırada ablamın arkadaşları Eren, Metin Aytaç, Erdoğan abiyle karşılaştık. Hal hatırdan sonra nereye gittiğimizi sordular. Ablam olanları arkadaşlarına anlattı. Eren abi bu olanları duyunca öfkelenildi ve "yürüyün, biz de sizinle geliyoruz. "dedi. Biz onların bu meseleye karışmasını istemedik. Ama onlar önden gidip büfeye girdiler. Çocuğu bulup kavga çıkardılar. O sırada sahilde bulunanlar kavgadan rahatsız olup, polise haber vermişler. Polisler gelince çok korktum. Polis kavgayı ayırdı. Yağmur ve beni bir polis aracına ve ablam ve arkadaşlarını da diğer bir araca koydular. Polislerden biri bizi çocuk şubeye götüreceğini söyleyince korkum daha da arttı. Anne ve babamın öğrenmesi büyük bir felaket olabilirdi. O sırada polise yalvarmaya başladım. Büyük ısrar sonucu, gözyaşlarıma dayanamayan polis ablamı, Yağmur'u ve beni bıraktı. Ama Eren ağabeyler karakola gidip ifade verdiler. Ablamın arkadaşları bize kızdılar, boyunuzdan büyük işlere kalkışmayın diye. (Sude Celbis, Mudanya, yaş 15)

Silah sesinden çok korkarım. Her silah sesinde ağlarım. Mesela dayımın düğününde silah atıldı. Yine ağladım. (Furkan Dedeoğlu, 3. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Ben hırsızlardan korkuyorum. Aslında hiç hırsızla karşılaşmadım ancak ben yedi aylıkken evimize 10 Mayıs gecesi hırsız girmiş. Annem sabah uyandığında oturma odasının penceresi açıkmiş. Annem ilk önce anlayamamış. Daha sonra yüzünü yıkayınca oturma odasının penceresini açık bırakmadığını hatırlamış babamın pantolonunu da yerde görünce eve hırsız girdiğini anlamış. Ayrıca hırsız hepimize bayıltıcı spery sıktığı için ben bile gece hiç uyanmamışım. Evimizden birçok şey çalınmış.

Yaklaşık iki ay önce annem bu olayı bir arkadaşına anlatırken ben de duydum. O günden bu yana geceleri eve hırsız girecek diye korkuyorum. Annem ve babam bu durumu fark etti ve bana bu konuda yardımcı oldular. (Zeynep Naz Karaaslan, yaş 12, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün okula gitmek için hazırlanırken karşı komşumuzun kapısından garip sesler geldi. İlk öce bir anlam veremedim. Çantamı hazırlamaya devam ettim. Sonra içim rahat etmedi. Anneme haber verdim. Annem kapımızın gözetleme deliğinden dışarı baktı. Belli etmemeye çalışsa da bir şeyler olduğunu anlamıştım. Annem komşumuzun kapısında iki hırsızın olduğunu söylediğinde ne yapacağımı bilemedim bizim gözetleme deliğinden baktığımızı gören hırsızlardan biri, görmemizi engellemek için baktığımız yeri elleriyle kapattı. Diğeri işini yapmaya devam ediyordu. Bizi korkutmak için kapımıza vurmaya başladılar. Ben o kadar çok korktum ki annem beni mi teselli etsin, polisi mi arasın bilemedi. Annem ilk şaşkınlık anı geçince polisi aradı. Kapıdan polisi aradığımızı duyan hırsızlar kaçtılar. Maalesef polisler hırsızları yakalayamadılar.

O günden sonra apartmanın içinden, çevresinden gelen her ses-ten korkmaya başladım. Rüyalarım-
da, hırsızların evimize girmeye ça-

lıştığını görüyorum. Yatmadan önce bildiğim bütün duaları okuyorum. Ama korkum geçmiyor. Zaman geçtikçe unuttur gibi oluyorum. Ta ki televizyonda ya da gazetede hırsızlık haberine rastlayana kadar. (Ah-mek Burak Usta, yaş12)

Size başımdan geçen bir olayı anlatayım. Bundan iki yıl önceydi. O zamanlar eve yeni taşınmıştık ve daha dairededeki kimseyle tanışma fırsatımız olmamıştı. Çünkü babam öğretmen, annem ise bir akrabanın çocuğuna bakıcılık yapıyor. Eve akşam saatlerinde dönüyorlar, ben ise okuldan çıktıktan sonra teyzemin yanına gidiyorum. Günlerden bir gün annem ile babam arkadaşları ile akşam yemeğine gideceklerdi. Ben o gün teyzemlerde kalacaktım. İşte olay bugün oldu. Akşam evin boş olduğunu gören hırsız eve girmek için kapıyı zorlamaya başlamış. Bizim oturduğumuz yer 3. kat. Alt komşumuz bizi tanımıyor. Daha doğrusu daha kimseyle tanışmadık. O evde 13. günümüzdü. Neyse, hırsız kapıyı zorlarken alt komşumuz yanına gelmiş ve hırsız ona: “Anah-tarımı evde unutmuşum” diye bir yalan söylemiş. Bizim alt komşu da yardım etmek için çilingiri çağırmış. Ev açılmış, hırsız, teyzeye teşekkür edip eve girmiş. Ertesi gün akşam eve geldiğimizde bütün ev dar-madığın idi. Biz şaşırдық, polis felan çağırdık. Bu sırada alt komşu gel-di ve olay onun anlatmasıyla aydınlandı. Biz hatanın kendimizden do-layı olduğunu anlayınca mecbur bütün dairedekilerle tanıştık İşte yıl olmuş 2013 ve komşuluk ilişkisi kalmamış. İnsanlar günlerini geçiriyor ama çevresindekilerin farkında olmadan. Aslında başımıza gelen bu olay herkese ders olacak bir olay. (İsimsiz, lise, Alanya)

Küçükken çok meraklı olduğum için televizyonda gördüğüm ürün tanıtımı çok ilgimi çekerti. Neyse, bir gün evde kimse yoktu. Ben de her nedense bu merakımı gidermek için televizyonda gördüğüm ürün tanıtım reklamlarının birini aradım. Neyse, bir kadın konuştu. Ben olayın farkında değilim. Kadın konuşuyor ve ben cevap vermiyorum. Neyse, kadına hiç ses vermediğim için kadın çok sinirlenmişti, bu nu-

marayı polise verecem diye. Ben korktuğum için hemen telefonu kapattım. Sonra baktım telefon çalıyor, kadın tabii ki çocuk olduğumu anladı ve hemen annene ver dedi. Ben yine kapattım telefonu. Ama bu numarayı polise vericem lafı kafamı çok kurcalıyordu. O korku 15 gün bende etkili oldu. İnanabiliyor musunuz, her gün saat 7’de yatıydım. Ama artık korkmuyorum çünkü çok seneler geçmişti üzerinden. (Şenay Çakar, yaş 16, Çayırılı, Erzincan)

Mezarlıklar

Bizim köyde sakar porsuk diye bir hayvan vardı. Bu hayvan mezarları kazıp kemikleri çıkarıyordu. Benim teyzem de o sıralarda yeni vefat etmişti. Bu yüzden geceleri mezarlığı beklemeye gidiyorduk. Yine bir gece orda beklerken bir araç sesi geldi biz de duvarın arka tarafına atladık. Birilerinin şikayet etmiş olmasından ve jandarmanın gelmiş olmasından çok korkmuştum. Neyse ki artık öyle bir sorun kalmadı. (Mehmet Tanış, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Sene 1999 felaket bir deprem oldu. İstanbul’da çoğu ev yıkılmıştı. Bizim apartman da yan taraftaki apartmana doğru yan yatmıştı. Dışarda kalmak zorunda kaldık. Hemen karşımızda mezarlık vardı. Mecbur olarak bütün mahalle orda kalmak zorunda kaldık. Mezarlığın yukarısında iki gözü kırmızı olan bir şey gördüm. Hemen “anniii!” diye bağırarak ortamdan uzaklaştım. Hemen ailemin yanına gittim, onlar da su falan içirdi, kendime geldim. Bir hafta boyunca mezarlıkta kalmak zorunda kaldık, çok korkmuştum. İnşallah bir daha böyle bir şeye rastlamam. (Ramazan Akgün, 11. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Küçükken bana köyde olan birkaç olaylar anlatılmıştı. Ben de her köye gittiğimde çok korkardım. Mezarlıktan sesler geldiğini, gece köyde o mezardaki ölülerinin ruhlarının köyde dolaştığını söyleyip beni korkuturlardı. Köye gittiğimde de gece dışarı çıkamaz, mezarlıkların

yanından geçemezdim. (Sevilay Nur Tayyar, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben 9 yaşındaydım. Yaz tatili nedeniyle köyümüze gitmiştik. Her gün geziyorduk. gündüzleri çok sıcak olurdu fakat saat 5'i geçtikten sonra hava serin olurdu ve biz de maç yapardık. Biz maçı köyün okulunun bahçesinde oynardık ve okulun hemen üstünde mezarlık vardı. Topumuz hep mezarlığa kaçardı çünkü kale mezarlığa doğru bakıyordu. Saat gece 11, 12'ye kadar top oynardık. Muhtarın oğlu bizimle olduğundan okulun ışıkları yanardı biz de rahat rahat oynardık ama bizi tek korkutan şey topun mezarlığa kaçmasıydı. Hasat zamanı gelince bizim köye günlükle çalışan işçiler gelirdi. Mezarlığın sağ tarafına çadır kurup orada 2 ay kadar kalırlardı. Bu çalışanların çocukları bizim arkadaşlarımızdı. Bir gün bunları saat gece 12 gibi çağırmaya gittik, babaları bize kızdı geç oldu diye. Geri gelirken arkadaşlarımızdan birisi topu okula doğru vurmaya çalıştı, atamadı. Top mezarlığa gitti. Ben ve Emir adındaki arkadaşım topu almaya girdik mezarlığa fakat çok korkuyorduk, hafiften sesler geliyordu kulağıma sanki biri bizi takip ediyormuş gibi. Birden Emir koşmaya başladı. Ben de peşinden koştum ama Emir çok hızlı koşuyordu bana fark açtı ve Emir'i gözden kaybettim. Çok karanlıktı, ayağım takıldı ve kafamı yerdeki bir taşa vurdum. Sonra bayılmışım ve sabah uyandım. Yanımdaki mezara baktım, orada Mehmet Topal yazıyordu. Koşarak eve gittim. Giderken bir şey fark ettim, gece sanki arkamızdan geliyordu sandığım ses paçalarımın geliyormuş. Eve gittim, babama Mehmet Topal kim diye sordum, o da bana dedemin dedesi olduğunu söyledi. Çok şaşırtıcıydı o karanlıkta hiç adını bile duymadığım dedemin mezarının yanında bayılmışım... (Hasan Topal, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Genellikle okullar kapanınca köye giderim. 2009'un yaz aylarında yine köye gitmiştim. Köydeki evimize giderken mezarlığın önünden geçmek zorundayım. Özellikle gece mezarlığın önünden geçerken çok

korkardım. Yine bir gece dayımın oğlu ile dayımlarda “Dabbe” filmini izlemiştik. Dayımın oğluna beni mezarlığın önünden geçirmesini söylemiştim. O da korktuğu için gelmedi. Ben de başka bir yoldan gitmek istedim ama yolu çok uzattığı için vazgeçtim. Mezarlığın önünden geçerek babannemgile gitmek istedim ama korktuğum için bir türlü gidemiyordum. Sonunda cesaretimi topladım ve mezarlığın önünden koşarak babannemgile gittim. O gün o mezarlığın önünden geçmek beni çok korkutmuştu. (Ali Çil, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Arkadaşım Gizem yavru köpek almış. Yarım saat sonra Gizemlere gidip, yavru köpeğiyle birlikte yürüyüşe çıkacağız. Babam işten geldiğinde arabaya binip Bahriye teyzemgilin evine doğru gittik. Bahriye teyze Gizem’in annesidir.

Yemeğimizi yedikten sonra Pufuduk, Gizem ve ben yürüyüşe çıktık. Parkta bahçede oyunlar oynayıp eğlendik. Sonunda enerjimiz bitmişti. Eve doğru yürüdük. Akşam yemediğini yedik. Sonrada Gizem ile birlikte Pufuduk’a akşam yemeğini vermeye kulübesine gittik. Kulübenin arkasında yıkık bir ev vardı. Dayanamadık içeriye girdik. Evde tek oda vardı. Odada küvet ve masa vardı. Küvete doğru yaklaştık. İçinde iskelet vardı! Çok korktuk ama sonra onun inek iskeleti olduğunu anladık. Bu olaydan sonra eve gidip uyumaya çalıştık. (Oğuzhan Demirkol, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Metruk Yerler

Köyümüzün ilk girişinde yıkılmış kötü bir ahır vardı. Bazen kuzenlerimle oynamaya oraya giderdik her gittiğimizde teyzem bize çok kızarak bir daha giderseniz sizi döverim derdi. Bizde hep neden kızdığını merak ederdik. Hâlbuki ne kadar haklılarmış. Çok eskiden o ahırda altı yedi tane dana varmış. Bir gün danaların sahibi olan kadın hayvanlarına bakmak için ahıra gitmiş. Aradan saatler geçmesine rağmen kadın dışarı çıkmamış ve çocukları merak edip bakmaya gittiğinde çığlıklarla dışarı çıkmışlar. Çocukların sesine neredeyse bütün köy dışarı çık-

miş. Köylülerden biri ne olduğunu anlamak için bakmaya gitmiş ve gördüğü durum: kadın parçalara ayrılmış, kolları ahırın kapısına asılmış, bacakları koparılıp yemliğe danaların önüne atılmış, kafası da tavana asılmıştı. Yapılan araştırmalarda, bunu kimin yaptığı, neden böyle bir şey yaşandığı bilinmiyor. Küçükük bir köyde, neredeyse herkes akraba iken böyle bir şeyin olması ağızları açık ve hayrette bırakmıştı. O günden sonra o ahırın lanetli olduğuna inanıldı ve herkesin gitmesine yasak konulan bir yer oldu. (Gamze Ataş, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bizim ev iki katlıdır. Ağabeyim aşağı kattan bir şey isteyince aşağıya iniyorum ve içimi bir korku sarıyor, hızlıca yukarı çıkıyorum.

Bizim garajı eskiden fare basmıştı. Annem “Çöp at” deyince hiç istemiyorum. İçimi bir korku sarıyor, titriyorum. (Didar Tan, 3. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Ben en çok kömürlükten korkuyorum. Çünkü kömürlükte fare ya da başka canlı oluyor. O yüzden ben kömürlükten korkuyorum. Ama babam ya da herhangi bir yetişkin yanımda olursa biraz tırsağım geçiyor. (Enise Arslan, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Kapalı Mekânlar

Havasız bir alanda kapalı kalmaktan korkarım. Çünkü daha önce bir tır'ın kasasında kapalı kalmıştım. Bu olay geçen yaz babamın iş yerinde gerçekleşti. Babam beni unutup tır'ın kasasını kaptmıştı. Nefesim kesilmişti ve çok korkmuştum. Telefonum da yanımda değildi. Yaklaşık on dakika sonra babam beni buldu ve kurtardı. (Resul Sarıdoğan, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Evden çıktığımda sıradan bir Salıydı, normal şekilde okula gittim ve yine anormal olmayan bir şekilde apartmanın kapısından içeri girdim ve her şey orada başladı.

Apartmanın krem rengi mermerle kaplı koridorundan asasöre kadar geldim ve çağrı düğmesine bastım, altıncı kattan ağır ağır zemin kata indi, durdu, açıldı ve içine girdim. On on beş saniye sonra ışıklar kapandı. Zaten o gün fen ve teknoloji sınavına girmiş ve zar zor çıkmıştım. Kalbim hızlı hızlı atmaya başladı. Sonra biraz sakinleşince asansörün kat düğmesine basmadığımı fark edip beşinci kata bastım ve eve vardım.

O olaydan sonra asansörün kat düğmesine basmayı unutmuyorum. (Hüseyin Tahiri Uzel, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

İkinci fobim ise asansör ama sadece dar ve basık asansörlerden korkuyorum. Bunun nedeni ise, bir gün babaannem, babam, kardeşim, annem, halam ve ben kuzenlerime gidiyorduk. Çok kişi olduğumuzdan ikişer ikişer binmeye karar verdik. Ben babaannemle bindim. Meğer gideceğimiz daireye varmışız ama biz hissetmemişiz. Asansör ise varacağı daireye geldikten belirli bir süre sonra ışıklarını kapatıyormuş. Babaannem kiloludur, bundan dolayı ışıklar kapanınca birden korktum ve asansörden daha doğrusu kapalı asansörlerden korkmaya başladım. (İlyada Göçer, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün 4. Sınıfa giderken okulun bahçesinde top oynuyordum. Okulun hemen yanında bulunan İski'nin içinde 4-5 kişi civarı top oynayan bir grup vardı. Söylentilere göre biraz ilerisi mayınlı bölge askeriye aitti. İski'ye tellerin üzerinden atlayarak girdim. O an oradaki abilerin beni çıkaracağını düşünüp girmiştim. Fakat onlar tellere tırmandıkları zaman benim yardım çağırma karşılık vermemişlerdi. Yaklaşık 3-4 saat civarı İski'nin içinde bağırdım çağırdım, tırmanmaya çalıştım. Fakat olumsuz. En sonunda ailem meraklanarak beni aramaya

çıkmişti. Sesimi duyan abim koşarak içeri girdi. Beni oradan çıkardı. Eve geldiğimde açtım, susuzdum ve titriyordum. O günden beri konuştuğum zamanlar kekemelik çekiyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkürler hocam. (Muhammet Kaya, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Neden bilmiyorum ama tek başıma asansöre binmek beni çok korkutuyor. Zorunda kalmadıkça binmiyorum. Bindiğim zamanlarda gideceğim kata çıkana kadar hiç olmayacak şeyler düşünüyorum. Bir şey olursa neler yapabileceğimi, nasıl yardım isteyebileceğimi vs. hepsini planlıyorum. (Nida Öztürk, 9. sınıf, Fatih, İstanbul)

Ben eski apartman asansörlerinden korkarım. Eski olduğu için her an sanki duracak ve ışıklar sönecek gibi geliyor ama AVM'lerdeki asansörlerden korkmam çünkü onların yeni ve sağlam olduğunu biliyorum. Ayrıca büyük sinek türlerinden de korkarım. Aslında korkmak değil ama biraz tiksiniyorum (büyük olanlardan ve eşekarılarından). Ve bir de büyük köpeklerden korkarım. Bir kere bir tanesi üstüme doğru hızlıca yürümüştü. Ama küçüklerden korkmam. Hatta bahçeli evimiz olsaydı küçük köpek almak isterdim. Son olarak, kardeşimin başına bir şey gelir diye korkuyorum. Kardeşim biraz hareketli bir çocuk, bu yüzden hep tepelerde geziyor, ben de düşüp kafasını vurur diye çok korkuyorum çünkü onu çok ama çok seviyorum. (Dilan Başbuğa, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün okuldan eve yürüyerek gelmek zorundaydım. Çok yol yürüdüm ve yoruldum. Sonunda sokağın yolunu buldum. Evimiz sokağın bir tarafında olduğu için gidene kadar canım sıkıldı. Sonunda binanın merdivenlerindeydim. Zile bastım ve bekledim. Eve ulaşmak için asansöre bindim.

Çıkacağım kata çıkmak için tuşa bastım ve asansör tırmanmaya başladı. Derken "küüt" diye bir ses duydum ve asansörü yokladım.

Asansör durmuştu. Garip garip sesler geliyordu. Ve ben de bir köşeye oturdum. Korkuyordum ama belli etmiyordum. Gözlerimi kapadım, 10'a kadar saydım. Ve aradan 1 saat 19 dakika geçince asansörün ışığından uyandım. Ve annem beni kucağına aldı eve götürdü. Ve sonra duş aldım, ödevimi yaptım, yemek yedim ve uyudum. (Cem Furkan Mescitoğlu, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün karşıımızdaki apartmana gitcektik. Gitçeğimiz kişi 9. katta oturuyordu ve asansöre binmemiz gerekiyordu. Bindikten sonra bir kaç kat çıktıktan sonra elektirler kesildi ve asansör durdu. Kapılı yere gelseydik çıkabilirdik ama duvar yerine geldik ve çıkamadık. Ama sonra elektrik geldi ve çıktık. O gün çok korkmuştum. (Bedirhan Polat, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

14 yaşında iken öğle arasında eve gitmişim, öğle yemeği ve dinlenmenin ardından saatin nasıl geçtiğinin farkına bile varmamışım ki dersin başlamasına 5 dakika kalmıştı. Apar topar 2 dakikada hazırlandım ve 6. kattaki evimizden zamandan tasarruf yapmak için asansöre bindim, binmez olsaymışım... Tam zemin kata indi asansör aniden elektrik kesiliverdi. Küçüklükten beri asansörden çok korkan ben, o zaman korku, panik, derse geç kalma telaşı, bunalıma girme, hatta bir ara 15 dakika havasızlıktan bayılmışım. Yanımdaki kolonyalı mendil sayesinde kendime gelmişim. "Yardım edin!" "imdat!" çağrılarımı duyacak ne yazık ki kimse yoktu. Ben de çaresiz 1 saat boyunca asansörde bekledim. En sonunda kapıcı Ramazan Bey çığlıklarımı duyar duymaz yardıma geldi. Beni o küçükken çok korktuğum ve kaldığım zaman hapishanedeymiş gibi hissettiğim asansörden kurtardı. Ramazan Bey o zaman benim kahramanım oluvermişti. Şimdilerde asansörden korkmuyorum ama her bindiğim zaman bu olayı hatırlarım ama yine de hayatımızı kolaylaştırdığı için biniyorum. (İsimsiz erkek, yaş 21, Manisa)

Ben, dayım, annem, abim, anneannem ve yengem; annemin akrabalarının oturduğu Fikirtepe'ye kendi arabamızla gitmiştik. O zaman küçüktüm. Ben kimseyi sevmediğim için arabadan inmemiştim. Temmuz ayıydı ve hava çok sıcaktı. Aradan bir saat geçti kimse beni hatırlamadı ve arabada mahsur kaldım. Arabanın camları da kapalıydı. Bunaldım ve nefessiz kaldım. Mahalledeki çocuklardan annemi çağırma-ların istedim. O sırada başıma güneş geçmesin diye arabada bulunan suyu kafamdan aşağı döktüm. Annem geldi fakat arabanın anahtarı dayımda olduğu için faydası olmadı. Dayım abimle uzaktaydı. Araba-nın camını kırılım dediler fakat cam kırıkları zarar verebilir korkusuy-la vazgeçtiler. Kısa süre sonra dayım geldi ve ben rahatladım. (Serdar İleri, 9. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Ayrılık

En çok korktuğum ve de başıma gelen, sevdiğim insandan ayrılmak. İnsana acı ve korku veriyor. Mesela birisi öldü mü, o insanın cenazesini gördüm mü çok korkarım çünkü ben ölüleri gördüm mü hem içime korku düşüyor hem de o kişiyi rüyalarımnda görüyorum. (Cem Nebi, 9. sınıf, Patnos, Ağrı)

2009 senesinde annemle Rus pasaportlarını yenilemek amacıyla Rusya'ya gitmiştik. Rusya'da kimlikler pasaport tarzındadır ancak benim kimliğim bir kâğıdın yarısı kadar büyüklüğünde ve kaplıydı. Kimliğime damga vuracaklardı pasaport yenilemesi için. O kaplamanın çıkarılması gerekiyordu. Annem hafiften soymaya başladı ancak kimlik yırtılıyordu. Annem olmayacağını anlayıp yere yığıldı ve ağlamaya başladı. Onu görünce iyice korkmaya başladım. Çünkü eğer damga vurulacak yer olmazsa pasaportum çıkamaz. Bu da vatanıma geri dönmeyeceğim anlamına geliyordu. Annem eve döndüğümüzde tekrar girişti, biraz damgayı vuracak yer açtı. Bu sefer de kabul ederler mi diye korkmaya başlamıştım. Neyse ki sorun halloldu ve pasaportum çıktı. (Emirhan Şahbudak, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bu hayatta en çok korku yaşadığım gün bundan tam 9 sene önce idi. Akşam hava kararınca başlamıştı her şey, annemin beni evden alıp gitmesi ile. Ben ne annemi kaybetmeye ne de babamı kaybetmeye dayanırdım. Çünkü daha çok küçüktüm, 7 yaşındaydım. Hem annem istiyordu boşanmak hem de babam. En zor görev yine bana kalmıştı. İkisinin arasında bir tercih yapmam gerekiyordu. Sonunda mahkeme günü gelmişti, ben de gittim tabii ki. Şimdi bu korku dolu yolun en zor aşamasıydı. Bir karar vermem gerekiyordu. Sonunda mahkeme babamda kalma kararını vermişti. Tabii ki annemi de görebilecektim. Çocukluğumdan beri en çok korku yaşadığım gün bugündü. (Hatice Satikboğa, yaş 15, Çayırılı, Erzincan)

Ben en çok annemden ayrılmaktan korkarım. Çünkü benim annemle babam ayrı olduğu için öz babamın beni annemden almasından korkarım. Allah'a şükür, benim annem yaşadığı sürece kimse beni alamaz. Ben annemi çok severim. (Beyzanur Kışan, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Beni korkutan en kötü şey babamın karşıma çıkıp beni annemden ayırmaya çalışmasıdır. Çünkü benim en kıymetli hazinem annem, ona bir şey olmasına dayanamam. Çünkü annemle babam ayrı. Hatta benim yaşımda çocukları var, o yüzden çok korkuyorum. (Zeynep Zafer, 9. sınıf, Alanya)

Hayatta en çok kortuğum şey ailemin dağılmasıdır. Çünkü aile dağıldı mı bir daha birleşmez, eskiden yaşadığımız bütün güzellikler hepsi bir anı veya masal olarak kaldı. Annemi kaybettikten sonra bütün ailemin dağılıp eskisi gibi bir ailem olmayacağını düşünürdüm. Ama öyle değilmiş. Hatta daha çok birbirimize bağlandık. Ne kadar anne sevgisinden yoksun olsak da babam ve ablalarım bize anne yokluğu

hissettirmediler. İyi ki korktuğum şey başımıza gelmedi. Umarım kim-
senin başına gelmez korktuğu şeyler. (Aysel Yıldıztaş, yaş 16, Çayırılı,
Erzincan)

Benim hayatta korktuğum tek şey sevdiklerimi kaybetmek. Ben
hayatta sevdiklerimi kaybetmemek için elimden geleni yaparım. Ör-
neğin sevdiğim kişilere güler yüzle davranırım, kalbini kırmamaya ça-
lışırım, gücendirecek şeyleri yapmam. Ama sevdiklerini kaybetmek
bazen insanın elinde değil. Ben sevdiklerimi kaybettiğimde sanki ko-
lum kanadım kırılmış olur, artık güvenim kalmaz. Karşımdaki kişileri
düşman gibi görüyorum duygusu oluşuyor bende. Bu duyguları ancak
sevdiklerinden birini kaybeden birisi anlar. (Ayşe Yıldıztaş, yaş 16, Çay-
ırılı, Erzincan)

Allah

Allah'a şükür, Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmam. (Onur
Burak Çokyıldırım, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Benim korkularım şunlardır: Birinci Allah. Herkesin de olması
gerekir. En başta, en yüce, en güçlü Allah bizi her yerde, her şekilde
nasıl görüyor, değil mi? Ayrıca ahiret günü geldiğinde kul hakkı. Şu
âna kadar böyle bir şey yaptığımı düşünmüyorum ama nedense bazı-
rı için endişeleniyorum. Ayrıca şunu fark ettim: Kızlar aralarında fısır
fısır konuşuyorlar, bazan yani 2-3 ay önce. Tabii beni bu durumlara
katmıyorlar, "Zeynep bizi biraz yalnız bırakır mısın?" diyorlar. Ben de
"Tabii" diyorum. Ama dedikodu yaptıklarını düşünüyorum. Belki de
benimle ilgili, bunu kimse bilemez, tabii Allah dışında ama kul hakkı-
na girdikleri kesin. (Zeynep Özer, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Allah'dan (c.c.) korkarım. (Seyit Talip Yüksel, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bence en önemli korku Allah korkusudur. İnsanın içinde Allah korkusu olmalıdır. Çünkü öldüğümüz zaman ya cehenneme ya da cennete gideceğiz. Cehenneme gitmek bence çok korkunç. (Ayşenur Çetin, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

En çok korktuğum şey Allah'a layık bir kul olamamak. Cennete gidememek. (Taha Fehmi Gayberi, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Korkularım: Annemi kaybetmek, ondan ayrı kalmak; sınıfta kalmak, o utançla babamın karşısına çıkmak; babamın beni "sigara" içerken yakalaması (içmiyorum ama); ölmüş bir akrabamın rüyama girmesi; herkesin içinde hocamın beni azarlaması; ailemin gözünden düşmek, onları utandırmak. Bunları yazdım fakat bu hayatta bize kuldan korkmayı değil Allah'tan korkmayı öğrettiler. (Bedirhan Bay, 9. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir tek Allah'tan korkarım. (Sibel Toktaş, 9. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Allan'tan korkmayan insanlardan korkarım. Çünkü Allah'tan korkmayan bir insanın kaybedecek hiçbir şeyi yoktur diye düşünüyorum.

Akşam eve geç gittiğim zaman babamın gazabından korkarım. (İsimsiz, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ama en önemlisi, bilmeden Allah'ın gücüne gidecek bir iş yapmaktan korkarım. (Eyüp Terdi, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Benim en büyük korkularımdan birisi Allah'tan uzaklaşmaktır. Çünkü Allah'a yakın olmak benim en çok istediğim şeydir. Kul hakkına girmekten de çok korkarım. Çünkü kul hakkının bedelinin çok ağır olduğunu bilirim. Allah'tan ve Kıyamet gününden korkarım. Günahlarımla yüzleşmekten de çok korkarım. (Muhammet Ali Kayaduman, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Allah'a olan korkum: Bu dünyada yapmış olduğum, saygısızlıklar, terbiyesizlikler, gereksiz yere ettiğim küfürler. Öldükten sonra cehennemde yanmak çok ürkütüyor beni. (Kader Bingöl, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben Allahû Teâlâ'nın yasakladığı şeyleri yapmaktan korkarım. Çünkü biz bu dünyaya Allahû Teâlâ'ya kulluk yapmak için geldik ama bizler dünyaya niçin geldiğimizi bilmiyor gibi davranıyoruz. Bizler dünyadaki görevimizi tamamlamadan öbür dünyaya gider ve cehenneme girersek Peygamber efendimizin yüzüne nasıl bakarız? Dünyada ben Allah'ın emirlerine sahip çıkılmamasından korkarım. Kul hakkı yemekten ve bir yetimi ezmekten ve Allah'ın emirlerine karşı gelmekten korkarım. (Ahmet Giriş, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Korkuların en büyük olanı da şüphesiz Allah korkusudur. Ben hayvanlardan korkmam diyemem; yılan olsun köpek olsun korkuyorum. Bir diğer korkum ise anne ve babamın hayatımda olmaması. Aslında ölüm benim en korktuklarım arasında. Aklımdan her zaman geçen bir korkudur. Acaba kabre girdiğimde ne olacak diye hep korkmuşumdur. Aslında bana göre en büyük korkum Rabbimdir. Her yaptığım

işin ne kadarı iyi ne kadarı kötü diye kendi kendime soruyorum. Dinin bilmediklerim ya da bilip de yanlış olduğunu öğrendiğim şeylerle içimi biraz daha korku ve tüylerimi ürpertmeye yetiyor. Bu yazdıklarım laf olsun diye değil, bunlar her insanda olan korkulardır. Bir de babamdan korkarım. Bir keresinde abimi dövmüştü ve ben bunu gördüğümde babamdan o anda öyle kortum ki büyüye kadar saygıda kusur etmemişimdir, yani öyle sanıyorum. Aslında bunların hepsi geçicidir ama Allah korkusu bir insanın her an içinden geçirmesi gereken bir korkudur. (Osman Baykal, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Kıyamet

Soğuk bir kış ayı idi. Günlerden 11 Aralık idi. Mayaların takvimine göre bu sene 12 Aralık'ta kıyamet kopacaktı. İlk önce korkmuştum, sonra bunu bir tek Allah bilir dedim.

Bazı kişiler kıyamet kopacak diyorlardı, bu sefer daha çok korktum, TV atv'de açıklama yapmışlardı, kıyamet kopmayacak diye. Böyle bir şey olmayacak diyordu ama korkuyordum.

Gece yattım. O gece garip bir rüya gördüm. Çok korkmuştum. Sabah kalktım, okula gittim, hiçbir şey olmamıştı. Mayaların mayası tutmamıştı. (Mertcan Aslan, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Kalp Kırmak, Vicdan

Yaşadığım 17 yıl boyunca en büyük korkularım kalp kırmak ve kul hakkına girmek olmuştur. Bu korkular farkındalığım dışında sarf ettiğim esaslara bağlı olduğundan onlarla yüzleşmemde olgunlaşmamla seyrekleşmiştir. Bu korkularım ilelebet insanlığıma kefil olacaktır. Bu korkular beni hayatım boyunca şahsi menfaatlerimin kölesi olmaktan alakoyacak ve kişiliğimi merhamet ve bağışlayıcılıkla besleyecektir. Küsurat sıfatında yaşadığım bir âlemde vazifelerimden biri de bu korkulara sahip çıkmak ve bu korkuların kölesi haline gelmektir. Korkularım olmadan ne benim ne de dedelerimin bir önemi olacaktır. Sonuç olarak ben ve gururla taşıdığım korkularım bu âlemin bugünü ve geleceğidir. (Fazıl Şengül, 11. sınıf, Fatih İstanbul)

Bir gün köyümde amcam bostan için tel almıştı. Ben de bisikletle geziyorum. Amcam teli yere koymuştu. Ben de telin üstünden geçtim ve bir hindi yavrusu da o telin üstündeydi. Hindi yavrusu orda sıkışmıştı. Ben de hindiyi görmedim. Üstünden geçtim. Hindinin sırtı kırılmıştı, ben çok korkmuştum ve çok üzül müştüm. Nenem geliyordu, bana çok kızmıştı. Ben eve gidiyordum, elim titriyordu. (Önder Altaşer, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Günlerden Çarşamba'ydı. O gün servisten indiğim binanın önünde bir kedi oturuyordu. Elimde de poşetler vardı. Kedi elimdeki poşetleri katıp ederek binanın içine girdi. Sonra bir adam kediyi tekmeleyerek dışarı sürükledi. Sonra adam kapıyı kapatarak gitti. Tam kapı kapanıyordu kedinin boynu sıkıştı. Kedi boynu sıkıştığından dolayı bağıırıyordu. Ben de binanın arka kapısından girip kediyi o kapıdan kurtardım. Sonra boynu acımıştır diye boynunu ovarak onu rahatlattım. (Doğa Aytuluk, 6. sınıf, Bağcılar İstanbul)

Korkular yaşanan olaylara göre değişiyor ama ben en çok mali müşavir yanında çalışırken işçilerin sigortalarını bildirge olarak gönderirken korkardım. Çünkü en ufak bir yanlışlık olduğunda geri dönüşü yok ve çok ağır para cezaları oluyor ve bu insanın vicdanını çok rahatsız ediyor. Çünkü o iş sana verilmiş ve işini doğru bir şekilde yerine getirmen gerekiyor. Mükellefin bundan hiç haberi yok bundan dolayı bu cezayı ona da ödetemezsin. İnsanın vicdanı hiç rahat olmuyor ve en ufak bir eksiklikte çok ağır cezalar ödeniyor ve çalıştığınız bütün paralarının oraya gitme ihtimali çok büyük. Ama insan korka korka işlerini daha düzgün yapıyor bu da iyi bir şey. (İsimsiz kız, yaş 21, Manisa)

Bir insan yalnızlıktan korkmaz mı? Ya da karanlıktan, sessizlikten?... Ya vicdanımızdan? Evet, belki de en çok korktuğumuz şeylerden

biridir vicdanımız. İnsan tek başına kaldığında kendisine bazı soruları sorar. En azından düşünür, bugün naptım diye. Ya o gün yanlış bir şey yapmışsa, ya birisini kırmadığını zannederek kırmışsa üzmüşse, ya da o üzülmüşse nasılsa olgusuyla onu üzmüşse. Mesela ben geçen gün annemi öpmeden okula gelmiştim. Servisle geldiğim için servise geç kalmıştım. Annem gel öpim kızım demişti. Ben de geç kalmayayım diye aceleden çıkmıştım. Sonra düşündüm. O gün okulda o kadar kötü olmuşum. O kadar vicdan azabı çekmiştim ki. Hep aklımda annem vardı. Bu yüzden bazan insanlar attığı adımı düşünerek hep bir sonrasını düşünerek hakeket etmeli - en azından etmeye çalışmalı. Değer verdiğim, sevdiğim insanlar, bana güvenen ve beni seven insanlar... Onları incitmekten kaçıyorum. Çünkü onları kaybetmekten korkuyorum. (Merve Nur Çakır, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

İnsanları kırmaktan çok korkuyorum. Birisine haksızlık veya kötülük yaptıysam geçeleri uyuyamıyorum. Gün içinde de sürekli niye böyle dedim, keşke öyle demeseydim diye düşünüyorum. Her olayın altından alakasız başka sebepler çıkarıyorum. Çok takıntılıyım. Arkadaşlarım da bu huyuma uyuz olur. Herkesin mutlu olabileceği olaylara bile üzüliyorum. Daha da iyi olabilir diye düşünüyorum. Hiçbir şeyden memnun olamıyorum. En büyük korkum da insanların beni yanlış tanıması. İnsanları dış görünüşüne göre yargılayan insanları sevmiyorum. Biraz karşılarındaki insanları tanımaya çalışsınlar. Hemen yargılamasınlar. Fazladan çaba gösterdiğim şeylerden başarılı sonuç alamazsan böyle herkesi öldüresim geliyor. (Zarife Sena Çakıl, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Önceleri geleceğimin kötü olacağından korkardım. Ama bazı korkularım beni hırslandırıp hedeflerime yönlendiriyor. Açıkçası korkularım daha çok duygusal nedenlerden kaynaklanıyor. Demek istediğim şey, yükseklik veya karanlık gibi korkularım yok. Birilerine gereğinden fazla değer verip hep üzülen ben oluyorum. Bu yüzden üzülmekten kor-

kuyorum. Bazen bir hiçmişim gibi hissediyorum. Çoğu zaman kimse beni anlamayıp bir anda tavır değiştiriyorlar ve o kişilerle aramda bir soğukluk oluyor. İşte bundan korkuyorum. İnsanların değişmesinden ve onlarla olan ilişkimin bozulmasından korkuyorum. Müzik dinlemeyince bile korkuyorum. Çoğu sorunumu müzik dinleyerek yatıştırıyorum. Yalnızlıktan korkuyorum. Güvendiğim kişilerin arkamdan iş çevirmesinden korkuyorum. Çünkü bunu yaşadım. Ailemle olan ilişkiğim biraz bozuk. Aslında sadece babamla bozuk. Daha kötü olmasından korkuyorum. Artık birilerine fazla bağlanıp onları kaybedince üzülmek istemiyorum. Ve bu yüzden korkuyorum. Hakkımın yenmesinden, iftiradan korkuyorum.

Sırf korkularım yüzünden bazen hiçbir şey hissetmemeyi dilerdim. (Cemre Aydemir, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Gelecekte anne ve babamı hor görmekten, onları aşağılamaktan, huzur evine yerleştirmekten yani hayırsız bir evlat olmaktan çok korkuyorum. (Özgür Rojhat Dünder, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Beni en çok korkutan olay çok küçükken yaşamıştım. Biz iki kardeşiz. Kardeşim erkek, benden dört yaş küçük. Annem bizi oyun oynamak için dışarı çıkmamıza izin vermişti. Kardeşimle birlikte balkonda otururken kardeşimi balkondan aşağı itmiştim. Kafası ikiye ayrılmıştı. Bilerek yapmadım ama çok korktum ölecek diye. Ama ölmedi. Bundan sonra kardeşime davranışlarımda daha dikkatli oluyorum. (Gül Yılmaz, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Bir gün bizim köye bir çocuk geldi. Bizim yaşımızdaydı ve yanımdaki arkadaşla tartışmaya başladılar. Sonra kaçtı. Biz de bunun peşine koştuk ve yakaladık. Bunla tartıştık. Sonra vurduk. Çocuk bayıldı. Meğerki çocuğun astım hastalığı varmış ve ben bundan çok korkmuştum çünkü çocuk ölseydi benim, ailemin ve onun ailesinin hayatı bi-

tecekti ama bu da bana iyi bir ders olmuştu. (Murat Mete, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Rezil Olma, Azarlanma, Alay

Sınıfta, toplumda ya da benzeri ortamda herhangi bir konuda rezil olmaktan korkarım çünkü her şeye çok takan bir insanım. Bu yüzden bu tür şeylerden çekinir ve korkarım. Örnek vericek olursak bir hocamın bana hakaret etmesinden çok korkarım. Şu âna kadar hakaret eden bir hocam olmadı.

Okul hayatım boyunca derslerime ve sınavlarıma çalıştım ve anladığım kadarıyla yapıp başarılı olmaya çalışıyorum fakat derslerde bildiğim sorulara kalkamıyorum, bundan dolayı sözlü notum düşük geliyor. Derslere kalkmamamın sebebini bilmiyorum ancak araştırdığıma göre sosyal fobim var. Herhangi bir hoca benimle konuştuğunda, sözlüye kaldırdığında Serhat yine kızardın diyorlar, daha çok çekiniyorum. Bu yüzden en çok korktuğum şeylerden biri de okul hayatımda başarısız olmaktır. Endişe içinde olduğum bir konu da ellerimin çok terlemesidir. Birisi ile tokalaştığımda bir yeri tuttuğumda oranın terli olduğunu görmem hoşuma gitmediği gibi karşımdaki benim hakkımda ne düşündüğünü merak ederim. (Serhat Kışmır, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Nasıl başlayacağımı bilmiyorum ama size başımdan geçeni anlatacım şimdi. Bir gün evde otururken misafir gelmişti ve her çeşit ikramda bulunuldu. Her şey yenildi içildi, eğlenildi. Sonrasında bulaşık yerleştirilmeye geçildi. Tabii bunu da ben yapıyorum. Neyse, yaparken yani yerleştirirken annemin en sevdiği misafir çay bardakları ve tabakları vardı elimde. Ben bunları sudan geçirirken elimden bir düştü ve üç tanesi kırılmıştı ama o an napacağımı bilemedim. Allah'ım annem gelmez inşallah diye dua ediyorum. Neyse tam hallettim, çöpe atmıştım ama hâlâ kötüydüm, korkuyorum, sonuçta en sevdiği bardaklar. Her ne kadar atsam da onlar görüldü. Ama nasıl korkmuştum. Tabii şöyle bir durum var:

Annem kırsa nazar çıkar, ben kırıdığımda ise sakar olurum, dikkatsiz olurum ama napım canım bilerek yapmadım. Sonrasında biraz azar işittim ama her şey yoluna girmişti. (İsimsiz kız öğrenci, lise, Antalya)

Ben insanlarla alay etmeyi sevmeyen bir insanım. Dış görünüş vs. Bu yüzden bazı insanların benimle alay etmesinden korkuyorum. Çünkü ben ilk okula giderken okulun merdivenlerinden düştüm ve ön dişim kırıldı. Bu yüzden insanlar benimle çok dalga geçtiler. Bu yüzden korkmaya başladım, şaka yapmaktan nefret ettim. (Ayşenur Çetin, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Yanlış Anlaşılma

Korku denildiğinde insanların başına gelebilecek kötü bir durum veya olay söz konusudur. Benim başıma gelen ve çok korktuğum bir durum da sevdiğim bir hocanın bana karşı olan tavrıdır. Ben sevdiğim öğretmenin derslerine katılmaya çalışırım, onun gözüne girmeye çalışırım ve hocayla iyi olmak için çabalarım ama o hocanın bana karşı olan durumu kötü olursa gerçekten hayal kırıklığına uğrarım. Böyle bir olay başıma gelmişti ve gerçekten bir hafta boyunca düşündüm. Gerçekten çok korkuyorum böyle bir olaydan. İnşallah bir daha başıma gelmez. (Yüksel Yıldız, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Bir gün ablam bana ilahi öğretti. Onu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi hocasıyla üçüncü sınıf hocasına okuyordum. O sırada Fen ve Teknoloji hocası geliyordu. İlahiyi okuyarak Fen ve Teknoloji hocasına bakınca Fen ve Teknoloji hocası ona söylüyorum sanarak üstüne alındı. Derste dedi ki:

– “Ben sana ne yaptım, bağırdım mı, kızdım mı?” diye sordu.

Zil çaldığında arkadaşlarım söyledi hocanın yanlış anladığını, çıkışta Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi hocasına anlattım. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi hocasından, Fen ve Teknoloji hocasına söylemesini iste-

dim. Bir dahaki dersimize girmeden önce babam ve annem gelmeden önce Din Kültürü ve Alhak Bilgisi hocası, Fen ve Teknoloji hocasına demiş. İlk teneffüste Fen ve Teknoloji hocasına anlamadığım bir soru sordum. Fen ve Teknoloji hocası anlattı. Bana dedi ki:

– Ben yanlış anlamışım, dedi.

Ben de dedim ki:

– Özür dilerim hocam, dedim.

Artık bu konu kapandı. (Sevdanur Karakuş, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli) (Bu hikâyenin yazıldığı sayfaya taç yaprakları turuncu kocaman bir çiçek çizilmiş)

Tabii benim de başından geçen bir olay var :) 23 Nisan 2013 (bu yıl) arkadaşım ile Forum İstanbul'a geziye gittik takılmaya. Mağazaları dolaşıyoruz öyle, Funlab'a girdik, ordan çıktık, Saturn mağazasına girdik. Fotoğraf makinelerine bakarken birisini yerinden kaldırdım bakmak için, sonra bir anda alarm çaldı bütün mağazada. Çok korktum harbiden. Herkes bana bakmaya başladı. Hem utandım hem korktum. Bu da bana ders olsun, bir daha mağazalardaki eşyalara dokunmayacağım. Saygılarımla... (Ahmek Kadir Gür, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Kavga, Mahkeme

En Üzücü Günüm. Günlerden bir gün ailemle ormana odun toplamaya gitmiştik. Eve geldik ve odunları evin yanına boşalttık. Babam odunlar yolda kaldığı için hemen onları kenara yığmak istedi. Sonra da kenara taşımaya başladılar. Yerde 5-6 odun kalmıştı. Evimizin arkasındaki ormandan yani yasak bölgeden odun alan adam da traktörle bizim evimizin yolundan geçecekti ama adam babama:

– Çekilin yoldan, acelem var, dedi.

Babam da:

– Oğlum şu traktörü kapat, kulağım duymuyor.

– Kapatmazsam ne olur lan.

Derken benim en küçük abim elindeki sopayı adamın kafasına indirdi ve adamın kafası kanadı. Babam bir şey olur diye bir araba çağırıp hastaneye gönderdi. Bu arada yengem bayıldı ve ben de bunu görünce ağlamaya başladım. Hatta amcamın kızı da yanımdaydı, o da ağlıyordu.

Adamlar bizden şikayetçi oldular ve bizi mahkemeye verdiler. Adam davadan vazgeçti ama eşi geçmedi. Odunu silah olarak ele aldılar ve hâlâ dava devam ediyor. (Nazlı Ekrem, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Belirsizlikler

6 yaşımıydım. Annemle babam tartışmıştı. Babam 10 günlüğüne köye gitti. Annemle babam ayrıldı zannetmiştim. Hayatımda en çok korktuğum olay buydu. (Atakan Çelik, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Hayatımda geleceğe dair o kadar çok seçenek var ki gün geçtikçe bu seçeneklerin artmasından korkuyorum. Yanlış karar vermekten korkuyorum. Kararlarımı neye göre vereceğimi bilmiyorum. Başaramamak düşüncesini kafamdan atamıyorum. Geçici heyecan ve mutluluklara kapılıyorum. Bunun farkındayım ama vazgeçemiyorum. Yanlış olduğunu bile bile devam ediyorum. Pişman olacağımı biliyorum. Her ne olursa olsun bazen yarın ne olacağını bile düşünmüyorum. Hayatıma yön veremiyorum! (Çilem Karatekin, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultan-gazi, İstanbul)

Baba, Anne, Aile

Babamdan çok korkarım. Ne zaman nasıl bir tepki vereceğini hâlâ anlamış değilim. (Çağatay Meral, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

İlkokulda 7. Sınıfa giderken hiç beklemediğim bir anda babamın beni ziyarete geldiğini öğrendim. O gün hiç korkmadığım kadar çok korktum. Sürekli beni tehdit eden birisini karşımda hiç beklemiyordum. Eve gitmemek için her şeyi yaptım. Ama eve gittim. O günden sonra anladım ki korkulacak pek fazla bir şey yokmuş. Şu an tekrar görsem, karşıma çıksa hiç korkmam. Ama korku içindeki sevgiyi nefrete dönüştürüyor. Bunu çok iyi anladım. (İsimsiz, 9. sınıf, Alanya)

Bir keresinde babama o gün evde kalıp ders çalışacağımı söylemiştim. Aslında öyle de planlıyordum. Fakat kuzenimin bir işi çıktı ve beni de yanında istediğini söyledi. Bir saatliğine mağazaya gittik ama mağazadan çıkarken babamın arabası önümüzden geçti... Meğerse babamın çalıştığı yere, İkitelli'ye gelmiştik ama benim haberim yokmuş. O anki korkumu asla unutamam. Neyse ki babam beni görmeden kuzenimle arabaya binip eve gittik. Babama yalan söylememiştim fakat gerçekten çok korktum. Yalan söylemedim ama söylemiş gibi hissettim. (Sena Ekşi, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Yaz günüydü, Harikalar Diyarındaki çay bahçesinde garson olarak çalışıyordum. Ustam beni çay almak için markete gönderdi. Bizim binanın altındaki Tutkunlar Markete gittim. Alınacakları aldıktan sonra eve uğrayıp su içecektim ki kardeşim arkadaşı Başaklara gidecekmiş. Annem tutturdu kardeşini sen götür diye ben de kıramadım bisikletin önünde arkadaşına gidiyorduk, yolun düzeni yokuş haliyle bisiklet hız yaptı. Ben de hızlıydım açıkçası. Yoldaki tümseklilerden geçerken ikinci tümseklide kardeşimin kalem kutusu düştü. Kardeşim de düşmemesi için hamle yaparken dengesini kaybetti ve bileği pedala takıldı ve 3-4 metre sürüklendik. Gözümü açtığımda kardeşimi görememiştim. Benim de sol bileğim burkulmuştu. Kardeşim yolun ortasında öylece uzanıyordu sesi soluğu çıkmıyordu. O sırada bir şey oldu, çok korktum, yanına gittiğimde baygındı ve sağ bileği kanlar içindeydi kemiği dahi görüyordum. En az 1 km kucağımda hastaneye götürdüm.

Hem ağlıyordum hem de korkuyordum. Hastaneye vardıktan sonra annemi aradım, durumu haber verdim. İkinci korkum da babamı aramak oldu. (Aydıncan Kazaklı, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Korkularım yok ama başımdan geçen olaylar anlatmakla bitmez. Örneğin küçükken babamın annemi gözümüzün önünde dövmesi. 5-6 yaşındayken yapabileceğim bir şey yoku. 17-18 yaşında olan ablamın burnunu kırması. Bu başımdan geçenler 12 sene öncelerinde oldu çoğunlukla. Babamın küçük yaşta beni, abimi çalıştırması. Abimin 8. sınıfı bitirdikten sonra liseye gitmek istemesi ama babamın pazarcı olduğu için abimi pazara götürmek istemesi. Abim aramızda dersleri iyi olan tek kişi oydu. Ama abim pazara gitmek istemedi ve babam kavga çıkarttı. Annemin üstüne iki kere kadını getirdi. Anlayacağınız babam çok şerefsiz bir kişiydi. İlk getirdiği kadın ben 8 yaşındayken getirmişti. Şimdi ise bir kızı daha getirmiş 6-7 yıl öncesi. 8-9 senedir babamla ayıyım ve hiç babasızlık çekmedim. Annem bize hem annelik hem babalık yaptı. Bu kadar yeter. Şöyle bir laf var ya, hayatımı yazsam roman olur ama romanla kalmaz benimkine neredeyse film bile çekilir. (Murat Yılmaz, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Bunu bana annem anlattı. Ben daha küçükken masanın üstünde “küçük” tüp varmış ben de o zamanlar evdeki tencere tavayla oynarmışım. Babam bana erkeklerin oynadığı araba filan alırmış, ben gider tencereyle oynarmışım. Gene bir gün tencerelerle oynarken ilgimi birden masanın üstünde örtülü olan örtü çekmiş. Örtünün üstünde tüp varmış. Ben örtüyü çekince kafama tüp üşmüş. Aslında ben zeki çocuğumdur da, küçükken kafaya tüp tüşünce sarsıntıdan birez geriledi. :)

Bir olay daha: Annem bulaşık yıkarken ben gene tencerelerle oynuyormuşum. Annem vitrinin camını açmış. Anam bana seslenince yerimden fırlayınca “pattt” cama çarpmışım. Gözümün altına çam girmiş. 2 santim daha kaysaymış sol gözüm kör olacaktı. Allah’a şükür görüyorum.

Gene ben küçükken sokakta futbol oynuyorduk. Babam o zaman amcam ile bir börekçi açmıştı. Amcam, babamı kandırarak bir buzdolabı aldı. Babamı kefil gösterdi. Amcam borcu ödemeyince bir de amcam kaçak gibi ev eve dolaşınca yani taşınınca direkt kabak bize patladı. Eve icra geldi. Annem çalışıyordu. Ben sokakta top oynuyordum. Bizim evi boşaltırlarken annem geldi, karşı çıkınca polis tuttu, götürcekti. Ben de tam o sırada topa vurup yan taraftaki garajın camını kırınca olaylar gelişti. Amcama sinirim yok, beni alakadar etmez ama babamın hâlâ amcama para vermesi insanı çıldırtıyor. Bir zaman kadar annem babamı sömürdü.

Bir muhabbet kuşu aldım. Alınca eve getirdim. Bir baktım hasta. Ölecek diye korktum. İyileştirdim. O kuş dişiymiş, şimdi üç tane yavrusu var. Biri sarı, öteki yeşil, diğeri de sarıya benziyor. Benim kuş sarı. :) (Enes Demirci, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Yıl 2012, daha 16 yaşındayım. Araba merakım küçüklüğümden geliyordu. Evin içerisi misafir doluydu. Benimle aynı yaşta olan amcaoğlu ile birlikte bir adrenalin yaşamak istedik. Arabanın anahtarı şifonyerin üzerideydi. Ev kalabalık olduğundan anahtarı alıp dışarı çıktık. Sitede oturduğumuzdan herkesin park yerleri belirliydi. Biz arabayı aldık, gezmeye çıktık. Ben kullanıyordum. Ehliyetim olmadığından dolayı biraz tedirgindim. Çıktık dolaşıyoruz, her şey yolundaydı. Ta ki siteye girene kadar.

Arabayı park etmek için siteye girdik. Bir de ne göreyim! Bizim arabanın yerinde başka bir araba. Ancak araba sahibini az da olsa tanıyordum. Saat geç olduğundan gidip söylemedim çıkmasını. Ama o gece yatamıyordum korkudan. Benim düşüncem sabah erkenden işe gider. Sabah servise inmek için yarım saat daha erken indim. Ama bizim arabanın yerine park eden kişi halen çıkmamıştı. Evini bildiğim için kafamda bir oyun düzenledim. Evlerine gidip araba sahibine babamın yurtdışına çıkacağını söyledim ve bekçinin oradan arabayı çıkarmasını istediğini söyledim. Adam normal olarak sinirlendi. Ama oyunum işe yaradı ve arabayı çıkardı. Ben de tekrar yerine park ettim. O

gün o kadar korkmuştum ki arabayı izinsiz hiç almadım. (Özgür Fatih Bulut, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

Hayatta en korktuğum şey kendime ve aileme zarar gelmesi. Bazen öyle bir an oluyor ki kendimi kaybediyorum. Anlık cinnet derler ya, öyle oluyor, beş dakika falan öyle sürüyor. Bulunduğum ortamdan uzaklaşmak istiyorum. Biliyorum çünkü ya bir şey yaparım ya da kalp kırarım. Kimseye bir şey diyemediğimden içime atıyorum, kendime zarar veriyorum. Daha sonra ailemin çabalarını boşa çıkaracağım için çok korkuyorum. Onların başlarını öne eğmekten korkuyorum. Benim kendime güvenim yok. Bunun farkındayım. Bu da beni daha çok korkutuyor. Kendime güvenim olmadığı için kendi başıma karar almakta zorlanıyorum. Aileden gelen bir şey çünkü ben bir şey yapmak istediğimde engel oldular. Benim kendime olan cesaretim ve güvenim kalmadı. Bu da korkularımın en büyüğü olsa gerek. Çevremdekilere, aileme bir şey demesem de içimde anlatmak istediğim ya da dile getiremediğim çok duygular var. Zamanında istemesem de engel oldukları için olabilir. Korkularımı ne yazabilirim, ne de dile getirebilirim. Bunlar benimle büyük bir sır olarak kalacak ölene kadar... (İsimsiz kız öğrenci, lise, Antalya)

Her insanın kendine bile itiraf edemediği büyük korkuları vardır. Aslında öyle kocaman kocaman bir korkum yok. Herkes gibi korkular: ailemi kaybetmek, başıma bir salağın musallat olması, üniversiteye gidemeyip şey gibi ortada kalmak, evde kalmak, bir de Murat, çok pis bakıyor, korkuyorum ben ondan ya. Küçüklüğümde babaannem beni sevmediği için her şeyi benim üstüme atardı. Çocukluğumdan beri yapmadığım bir şeyle suçlanmak en büyük korkumdur. Sonra kokan insanlardan tiksiniyorum, kötü kokmak da büyük korkularımdan biridir. Çok sevdiğim insanlardan büyük kazıklar yediğim için sevdiklerimi yanlış tanıyor olmaktan, altatılmaktan çok korkarım. (Sinem Samur, 10 sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Benim en büyük korkum ölüm olmalı. Küçükken arkadaşlarımla oyun oynuyordum. Karşıdan karşıya geçmek için yürürken terliğim çıkmıştı. Terliğimi almak için eğildim, o anda araba üstümden geçti. İki tekerin arasında kaldım, burnum bile kanamadı ama korkudan bayılmışım. O an çok korkmuştum. Bir daha oyun oynayamaz, eve gide-
mezsem diye. Büyüdüm, bu korkum değişmedi. Bir de hayatımın vaz-
geçilmezi köpek fobimdir. Hayatımın her anına etki eden, yolumu de-
ğiştiren, denize atlatan... Köpeklerden hep çok korkmuşumdur. Hat-
ta nefret ederim. Ama şu an için en büyük korkum babamın giderek
duyarsızlaşması, gün geçtikçe anneme benzemesi. (İsimsiz kız öğrenci,
lise, Antalya)

İzinsiz

Beş yaşındaydım, evin kapısının önünde oyun oynuyordum. Ar-
kadaşlarım Deniz ve Yasin benim yanıma geldiler. Biraz bizim evin
önünde oyun oynadık. Sonra Yasin, "Ben çok güzel bir oyun yeri bul-
dum, orada oyun oynayalım." dedi. Biz, önce istemedik ama daha son-
ra Yasin bizi ikna etti. Yasin bizi mezarlığa götürdü. Orada biraz oyun
oynadık, gelen arabalara taş attık. Daha sonra eve dönmek istedik ama
geldiğimiz yolu kaybettik. Biraz daha oyun oynadık. Zaman geçtikten
sonra hava iyice kararmaya, köpekler havlamaya başladı. Çok kork-
tum. Sonra arkadaşlarım gelen arabalara taş atmaya başladı. Ben de ta-
řı aldım. Tam atıyordum ki arabadan babam indi. O an hem çok sevin-
dim hem de çok korktum. Çünkü babam beni eşek sudan gelene kadar
dövdü. (Büşra Sakar, yaş 18, Çayırli, Erzincan)

Küçükken bir şeyi çalarken ve o şey açığı çıktığında çok korkar-
dım. (Furkan Çakmak, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Annemden izin almadan bir yere gidince yakalanmaktan da çok
korkarım. Bizim mahallede Efes var. Geceleri bakkala giderken oradan

geçmeye çok korkarım. Çünkü içerden hep içkili insanlar çıkar. (Sibel Yavuz, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

İlkokula giderken, her yıl yapılan okul futbol turnuvasına katılıyorduk. Yine bir gün öğle yemeği arasındayken kendi aramızda konuşuyorduk. O gün bizim takımın maçı olacaktı. Bizim takım da yaş denklerine göre çok iyi bir takım değildi. Okulumuzun hemen yanında bulunan fakat okula ait olmayan özel spor sahasına gittik. Cuma günüydü, maç öğleden sonra başlayacaktı. Spor sahasının uzak köşesinde bir yerde bir kişinin zor geçebileceği bir delik vardı. Sırayla 3 kişi habersiz bir şekilde sahaya girdik. Sahanın sahibi Cuma namazına gitmişti. Bizi görürse çok kötü şeylerin olacağını biliyorduk. Üstelik Karadenizli, aksi ve sinirli biriydi. Biz üç kişi kendimizce antrenman yapıyorduk. Birden sahanın sahibinin kapıya doğru koştuğunu ve çok hızlı bir şekilde girdiğimiz delikten geri kaçtığımızı hatırlıyorum. Kalede olan arkadaşım şanslıydı, delik hemen yanındaydı. Ben ikinci olarak çıktım, orta sahada şanssız olan arkadaşım... Biz iki kişi kaçtık ve 15-20 dk dışarıda oyalandıktan sonra okula gittik. Kalan arkadaşımın dayak yediğini hatırlıyorum ve müdür yardımcısının odasındaki kalemligi... (Mertcan Çakır, 12. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Benim başımdan geçen en korkunç olayı, bir arsada yaşadım. Arkadaşlarım beni oyun oynamaya çağırmıştı. Tabii o zaman küçüktüm ve oyun oynamayı çok seviyordum. Arsaya gittik ve ebelemece oynadık. Birisi geldi ve beni yere düşürdü. Ben çok sinirlendim ve onu taşla kovaladım. Caddeye çıktı ve taşı ona attım. Atmaz olaydım. Taş bir arabaya geldi ve arabanın camı kırıldı. Ben de kaçmaya başladım. Bizim evin arkasında mermerler vardı. O mermerlerin arasına saklandım. Adamın beni yakalamasından çok korktum. Sonra arkadaşlarım adamın gittiğini söyledi ve ben de rahatladım. Sonra eve gittim ve bir daha dışarı çıkmadım. (Ferhat Dayan, 9. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Biz dört arkadaş BİM'den yiyecek içecek almıştık. BİM'in arka so-kağında oturup aldıklarımızı yerken aklımıza, Bim'in şalterlerini indirmek geldi. Biz üç kişi Bim'e girdik, bir kişi de şalterleri indirmeye hazırlanıyordu. Tek amacımız maceraydı. Sonra arkadaşımız şalteri indirdi. İçerisi kapkaranlık oldu. Görevliler şalterleri açtığında bizi gördüler ve hırsız olduğumuzu düşündüler. Daha sonra bizi sorguya aldılar. Sabahtan akşama kadar sorgulandık ve sonra serbest bırakıldık. (Selim Navruz, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

On üç yaşındayken sigara içmeye başladım. Bir ay kadar içtim. Abim beni sigara içerken gördü. Abimin annemle babama söylemesinden çok korktum. Abim, "İçmeye devam edersem söylerim." dedi. Ben de bıraktım. Daha sonra anneme söyledim. O da çok kızdı. (Burak Bostan, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Yalnızlık

Bir de yalnızlıktan korkuyorum. "Yalnızlık Allah'a mahsustur" derler ama bu, insanların başına gelmeyeceği manasına gelmez. Öldükten sonra nereye gideceğim? Yalnız tek başıma mı yaşayacağım? Yoksa sevdiklerimle mi? Bilmiyorum. Ahiretin nasıl bir yer olduğunu bilmiyorum. Kuran-ı Kerim'de yazıyor ama ayrıntılı olarak değil. (Pınar Kınanç, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Ben hayatta en çok yalnızlıktan korkarım. Bu korkum gece uymak için odama gidip uyumaya çalıştığım zaman oluyor. Karanlıkta nereye baksam korkunç bir şey görüyorum. Daha sonra başka yere baktığımda arka arkaya dizilip hareket eden kırmızı noktalar görüyorum. Sonra annem ve babam "iyi geceler kızım" demek için geldiğinde ise o gördüğüm şeyleri aniden bir hareket sonrası göremiyorum. Bu şey Çekmeköy'de yaşarken de olmuştu. Her gece uyumaya gittiğimde bunları görüp korktuğum için anneme ve babama söyledim. Psikolojimin bozulduğunu söyleyip bir psikolog ayarlayıp beni oraya götürdüler. Psiko-

log bana tek başıma uyuyup uyumadığımı sordu. Ben de “Korkmadan önce uyuyordum ama şimdi uyumuyorum.” dedim. O da beni odadan çıkarıp annemle ve babamla konuşmuş. Sonra beni çağırdı ve bana, “Artık tek başına uyuyacağına söz ver.” dedi. Benim için zor olsa da annem ve babam için söz verdim. Çünkü annem ve babam benim için çok çalışıp çabalıyorlar. Ama ne yazık ki korkumu hâlâ yenemedim. (Kübra Sarıkaya, yaş 11, Sultantepe, İstanbul)

Yalnızlıktan korkuyorum çünkü kendimi yalnız hissediyorum. Aslında alıştım yalnızlığa ama yine de korkuyorum. Yalnızlık çok kötü bir duygu. İnsan yalnız olunca anlatacağı hiçbir şeyi olmuyor. (Şanize Şen, 10. sınıf, Alanya)

Hayatta en çok korktuğum şey yalnızlıktır. Çünkü hayatta en zor şey yalnız kalmaktır. Korkuyorum çünkü, “Ya bir gün ben de yalnız kalırsam, dört duvar arasında sadece tek başıma kalırsam.” diye çok düşündüm. Allah kimseyi yalnız bırakmasın. (Rabia Sekman, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben yalnız kalmaktan ve böceklerden korkarım. Çünkü yalnız kalınca hiç kimseyle konuşamıyorsun, herkes tarafından dışlanıyorsun, kimse seni sevmiyor, sana kötü davranıyor. Benim başıma gelmişti bir kere. Aynı bu duyguları yaşadım. Arkadaşlarımdan küs olduğu bir kızla konuşuyordum, arkadaşlarım öğrendikten sonra hepsi benimle küstü. 2-3 hafta sonra herkes o kızla kanka oldu. Bir daha bu ânı yaşamak istemem. Bir de böceklerden korkarım. Çünkü onlardan tiksindiririm. Mesela örümcek en sevmediğim hayvandır. Böyle vücudumda dolaşılıyor, huylanıyorum. Hiç sevmem böcekleri, nefret ederim. Ama böceklerden uğurböceğini severim, ondan tiksinnemem. (Şevval Aycıl, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Ben Kağan Yıldız, on iki yaşındayım. Şimdi size korkularımdan bahsedeceğim. Aslında korkmak çok normal bir duygu, herkesin hayatı kortuğu bir şeyler vardır. Korku duygusu büyük, küçük ayırmadan her insanda olabilir. Ben de birçok şeyden korkuyorum. Örneğin; iğne olmaktan, dişçiye gitmekten ve de depremden. Ama hayatta en çok korktuğum anne ve babama bir şey olması. Onlar beni büyüttmüşler, beslemişler ve bakmışlar. Onlar olmazsa sanki bütün hayatım ters gider, hayatım altüst olur. Hayatta ve okulda başarılı olamam. Yemek yerken yediğim her şey, içtiğim her şey boğazımda kalır. Onların varlığı bile bana güç veriyor. Annesiz ve babasız çocukları görünce benim ne kadar şanslı olduğumu düşünüyorum. Anne ve babam beni kendilerinden bile çok seviyorlar, tabii ben de onları. Onların olmadığı bir hayatı düşünemiyorum. Ben yatarken kendimi bildim bileli annemin saçlarına dokunarak uyuyuyorum. Annem beni üzmemek için saçlarını kısa bile kestirmiyor. Bir gün bile annemin saçlarına dokunmadan uyumak istemiyorum. Anne ve babamın olmadığı bir hayatı istemiyorum. Ben tek çocuğum yani, bir kardeşe sahip değilim. Bence yalnızlık çok korkutucu. Çok fazla akrabam olsa bile hiçkimse anne ve babamın yerini tutamaz. Allah'a sürekli hep birlikte olabilmemiz için dualar ediyorum. Annem ve babam olmazsa ben hiçbir zaman çocuk olamam. Allah kimseyi anne ve babasız bırakmasın. (Kağan Yıldız, yaş 12, Sultantepe, İstanbul)

Benim korktuğum en büyük şey yalnızlık. Yalnız kalmaktan çok korkuyorum. Kendimi terkedilmiş gibi hissediyorum. Düşünsenize; anne babanızı kaybetmişsiniz, en sevdiğiniz insanlar, en yakınlarınız size soğuk davranıyor, yanınıza gelip "nasılsın?" demeye bile çekiniyorlar. Çok korkunç bir şey bence. Sanki dünyada herkes ölmüş bir tek siz kalmışsınız gibi. En çok zoruma gidecek şey de yakın arkadaşlarımdan beni umursamaması olurdu. Ben onları çok seviyorum ve ben de sevildiğimi hissetmek istiyorum ama bunu hissedemiyorum. Arkadaşlarımdan benden her an uzaklaşacakmış gibi geliyor. (Gamze Yıldız, 9. sınıf, Sultancıftlığı, Sultangazi, İstanbul)

Yalnızlıktır ateşi körükleyen, sessiz bir uçuruma itekleyen. İnsan, sessiz olan bir ortamda aldığı her nefeste ayrı bir hayal kurar kendi kendine. Kim bilir belki de yaşamı düşünür. Ne gariptir ki acımasız olan hayat ona zarar vermek için gayretle uğraşır durur. Tam hayattan vazgeçmek gelir aklına ama o sırada geride kalan hatıralar çıkar karşısına, rahat yoktur insana. Ölmek kurtuluş yolu gibi gözükür, belki de öyledir. Bu sevabı anlayabilmek için çok düşünür fakat sonuç alamaz. İşte böyle geçer zaman, hayatla yaşam arasındaki o ince çizgide gidip gelinir ve kararsız kalarak, beyin ölümü gerçekleşmiş bir hasta misali, sessizce elinin altında akar zaman taneleri. Yol gözük müştür insana, işte o an en kötü korkusu olan yalnızlık ile baş başa kalmıştır. (Ayşe Kurumehmetoğlu, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Karanlık

Evde annem ve babam yokken gece geç saatte evimiz çok sessiz, kardeşlerim de yatmış olur. Bir tek salonun ışığı yanarken rahat olamam. Koridorun da ışığını açarım. Ben eskiden korkmazdım ama kuzenlerim üç harflileri konuşurken beni de yanlarına alınca tırstım. Evde yalnız kalınca veya uyuyuncaya kadar bildiğim duaları okurum, Allah'a sığınırım. Ama okulda elektrikler kesildiğinde hiç korkmamıştım. Evde de kardeşlerim varken yani uyanıkken hiç korkmam. Sanırım gürültü olduğu için. Bir şey fark ettim; ben karanlıktan annem ve babam evdeyken hiç korkmam, sanırım o an annem ve babama güvenirim. Ama annemle babam yokken kendimi tedirgin, korunmasız hissedirim. Üç harfliler etkiliyor bu korkuyu ama zamanla yeneceğim. (Aysima Ceylan, yaş 11, Sultantepe, İstanbul)

Herkesin olduğu gibi benim de çocukluğumda karanlık korkum vardı. Karanlıktan daha çok ışığın olmamasıydı. Ailemle çocukluğumdan beri arkadaş gibiyiz. Beni sürekli korkutmak için bir ton şakalar yaparlardı. Örneğin; kapının koluna beyaz çarşaf bağlayıp hayalet resmi çizmeleri gibi. Evde koridora girdiğim zaman arkadan ışıkları kapa-

tıp garip sesler çıkarırlardı. Ben de bağırarak koşardım. Babamla birlikte hep korku filmleri seyrederdik. Korkmadım derdim ama bir hafta boyunca uyuyamazdım. Yaşım biraz ilerledikten sonra kardeşlerimi korkutmaya başladım. “Çılgık” adlı korku filmini izletip o filmdeki maskeyi takıp korkuturdum. Bir keresinde ödü patlayacak diye korkmuştum. 16 yaşımdayken Tekirdağ’da yazlığımız vardı. Üç ay tatilde hep oraya giderdik. Bir gün arkadaşlarla toplanıp muhabbet etmeye başladık. Konu cinlere geldi. Saat gecenin 3’üydü. Dün gibi aklımda. Korkuyordum ama söyleyemiyordum. Sonra arkadan bir çocuk beyaz çarşafla gelip hepimizi korkutmuştu. O günden beri hiç bu tür konulardan bahsedemedim. (Furkan Suerdem, 11. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün annemler yazın teyzemlerde kalmaya gitti. Abim de kuzenlerimle kaldı. Ben evde o gün tek kalacaktım. Arkadaşlarımı akşam bize çağırdım, bizde kalacaklardı, pijama partisi verecektik. Benim arkadaşlarım maceracıydılar, gizemli şeyleri severlerdi. Damla cin çağırıl-
 ım dedi. Benim de hoşuma gitti. Beş kızdık, çağırdık ve sonra mısır patlattık, patlamış mısır yedik, korku filmi izledik. Ben iyice korkmuşum. Daha sonra Damla, Aleyna, kuzenlerim Dolunay ve Rüya bana oyun oynadılar, ilk önce alttan şalteri indirdiler, daha sonra ise ortadan kayboldular. Ben de korktum, yüzlerine maske falan takmışlar, benim önüme aniden çıktılar ve o gün hayatımın en korkunç gününü yaşadım ve bir hafta boyunca neredeyse korkumdan hiç yatamadım diyebilirim. (Öykü Ayrım, 11. sınıf, İstanbul)

Bazen annem komşudan bir şey almak için beni gönderdiğinde ışık söndüğü zaman merdivenden düşeceğim diye çok korkup anneme, “ışığı yak” diye bağıryorum. (Fatma İpek, 3. sınıf, Sultantepe İstanbul)

Olay Tuzla'da büyük bir işyerinde oldu ama iş yeri tadilat halindeydi. Saat 01.00 gece sularında 5 arkadaşıyla yatabilmek için yorgan yastık arıyorduk ve yapım halindeki binada bir sürü oda vardı. Büyük bir odada yorganlar yastıklar üst üste dizilmişti. Ve elektrikler kesikti. Arkadaşlarla içeriye nasıl girdiysek bir türlü kapıyı bulamadık. Karanlık sessiz bir odaydı. Hepimiz daralmış ve sessizlikte yastık ve yorganlar birden düşünce daha fazla korkmuş hatta bağırıştık. Sonar kapıyı bulduk çıktık ve bir daha girmedik odaya. (Zeynel Abidin Budak, İstanbul).

4-5 yaşlarındayken annem gece beni bir salıncağa yatırdı ve ışıkları kapattı. Salıncak sallandıkça tavandaki boya kusurları sanki üzerime atlamaya hazır bir hayvan gibi gözükmeye başlamıştı. Çok korkmuştum ve korkumdan sesimi bile çıkaramamıştım. Şimdi ise bu yaşa geldim hâlâ karanlıkta uyuyamam ve gece تنها sokaklarda tek başıma gezemem. (İsimsiz erkek, yaş 34 Manisa)

Ben 7. sınıfta yurda başladım. Aslında yurda geleceğim hiç aklımdan ucundan geçmezdi. Nasip işte, yurda girdik. İlk haftalar anne baba özleminden gözlerim de dolmuyor değildi. Keşke hastalansak da eve gitsek diyorduk. Tebeşir tozu yutan mı dersin, kolu morarsın diye duvara vuran mı dersin. Herkes psikopat. Neyse, bir gün yatsı namazını kıldıktan sonra yatağa geçecektik, program öyle. Neyse, abdestimi aldım, yatsı namazını kıldım. Şimdi yatma zamanı. Herkes güle oynaya yattık. Sonra ben saat 02.00'da uyandım, lavaboya gittim, elimi yüzümü yıkadım, tekrar yatağıma doğru gidiyordum birden önüme bir şey geçti. Zaten karanlıktı, sadece gece lambası yanıktı. Önce kim olduğunu, ne olduğunu seçmeye çalıştım, ondan sonra içimi bir korku bastı, etrafından dolanayım dedim. O korkuyla etrafından dolandım, sonra son sürat yatağıma kaçtım. O korkuyla 2 saat yatamadım. Sonra sabah kalktığımızda öğrendim. Meğer o arkadaşın biriymiş, "Neden benden kaçtın?" dedi. O anda bir tokat attım, "Neden ses vermiyorsun lan?" dedim. (Mehmet Annaç, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Üç Harfliler

Bir gün köyde bir kuyunun yanından geçerken babaannem, “Sakın o kuyuya yaklaşma, o kuyunun içinde Sarıkız var.” dedi. Ben de, “O ne yapar orada?” dedim. Babaannem, “O kuyuya sarkanları ellerini uzatıp aşağıya çeker.” dedi. Ben çok korkmuştum. Hikâyesini sordum, babaannem, “Sarıkız bir arkadaşıyla oynarken arkadaşı ona kuyuya bakmasını söyler. O baktığı anda arkadaşı Sarıkız’ı aşağıya iter. Sarıkız ne kadar bağırdıysa da sesini duyuramaz. O günden sonra öcünü almak için kuyudan aşağıya bakan her çocuğu aşağıya çekermiş.” dedi. Ama sonradan öğrendim ki bu hikâye çocukların kuyuya yaklaşmaması için uydurulan bir efsaneymiş. (Cihangir Ceyhan, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Yedi yaşında falandım sanırım, tam olarak hatırlamıyorum. Tokat’taydık, canım memleketim. Neyse, bizim köyde birçok kuyu var ve babannem bu kuyular hakkında hep kötü hikâyeler anlatıyordu. Ben çok korkuyordum ama belli etmiyordum. Neymiş efendim, o kuyu; yanından geçenleri içine çekiyormuş, bak sen! Bir gün arkadaşım ile kuyuya gittik. Top oynuyorduk. Birden topumuz kuyu tarafında bir yere kaçtı ve arkadaşım almaya gitti. Ben arkadaşım topu almaya gitti diye beklerken, kız kuyuya düşmüş çırpınıyormuş ve birkaç saniye içinde battı. Onu bir daha göremedim. (Gülcan Özcan, 11. sınıf, Yalın yazı Köyü, Maşat, Zile, Tokat)

Annemin anlattığına göre, annem küçükken Erzurum’da yani köyümüzde annemgilin odasıyla ahırlarının duvarları birleşikmiş. Bir gün annemgil yatacakken ahırdaki atların koşuşturmaya başladıklarını duymuşlar. Atların gerçekten de ne yaptıklarını çok merak etmişler. Bir gün bunu öğrenmek için sabah olduğunda ahıra gitmişler. Ahıra gittiklerinde atların saçlarının ve kuyruğunun örülü olduğunu görmüşler ve çok şaşırılmışlar. Merak ettikleri için atların örgülerini açmışlar. Diğer gün yine merak etmişler ve ahıra atlara bakmaya tekrar gitmiş-

ler ve yine aynı görüntüyle karşılaşmışlar. Yine atların kuyrukları ve saçları örgülü imiş. Bu olay birkaç gün yine böyle devam etmiş. Annemgiller atların saçlarındaki ve kuyruğundaki örgüleri çözmüşler ama her seferinde sabah kalktıklarında atların saçları ve kuyrukları tekrar örülü oluyormuş. Daha sonra dayanamamışlar ve babalarına, yani dedeme sormuşlar, "Baba acaba bu atların saçları ve kuyrukları gece neden örülüyor ve kim örüyor?" diye sormuşlar. Dedem de "Kızım siz bunları anlayamazsınız daha çok küçüksünüz, onlar göremediğiniz varlıklar, onlar da bizim gibi her yerdeler ama biz göremeyiz. Bu tür şeyler aslında normal şeyler ama siz korkmamalısınız." demiş. Annemgiller o günden sonra o ahırdan aslında hep korkmuşlar. (Sinem Göksu, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Köye gittiğimde televizyon olmadığından her akşam oturur sohbet ederdik. Büyüklerimiz yaşanan olayları anlatırlardı. Yine böyle bir akşam oturup başladık sohbete. Dedem başından geçen bir olayı şöyle anlattı: "O zamanlar genç zamanlarımdı, ata bindim mi önüme kimse geçemezdi. Komşu köye peynir götürmeye gidiyordum. Sabahleyin ata bindin çıktım yola, yol dediysem dağ taş, Kars'ın yolları yani. Velhasılkelam yollarda birkaç ırgat haricinde kimse yok. Gündüz gözü pek sorun olmadı bu ıssızlık lakin geri dönüşüm geceye geldi. Gencim, cesaretliyim ama gece ve şerri konusunda çok şey yaşanırdı eskiden köylerde. Dedelerimiz, babalarımız anlatmıştı, insan iradesine karışamayan ancak insanları korkutup öldüren varlıklar olduğunu anlatırlardı yani üç harflileri. Köye doğru yaklaşmıştım, atımın yorulduğunu fark ettim. Şunu da unutmadan söyleyeyim bu tür varlıkları hayvanlar hissedebilir ve sevmezler. Sahibine yapacağı kötülükleri bilirler. Atı biraz yavaşlatıp dinlendireyim dediğimde köye yakın bir tepeden davul zurna sesi duydum. Hasat zamanı pek düğün olmazdı oysa köylerde. Atı oraya bağlayıp düğün alayına yaklaştıkça o güzel düğün sesi beni büyülemeye başlıyordu. Yaklaştıkça bilincimi yitiriyordum. Yaklaştım, yaklaştım.

Atın o kötü feryadını, kişnemesine kadar geçen bölümü hatırlamıyorum. At bağırıp kişneyince bir uykudan uyandım sanki. Çevreme

baktığım da az kalsın o düğün alayına katılacağımı gördüm. Düğün alayı dediğim, elleri ve ayakları ters, gözlerinin yeri değişik ilginç varlıkların düğünü. Halay çekerek uçuruma gittiler. Uçurumdan düşmediklerine ve boşlukta halay çektiklerine şahit oldum. O an diz çöktüm, bildiğim bütün sureleri okudum. Kalktığımda in cin yoktu ortalıkta. Ata bindim, o şokla yola devam edemezdim normalde ama at yolu bildiğinden eve kadar götürdü beni. Köye gidip hanıma anlattım hemen. Köy hocası geldi ve başımda Kur'an okudu. Meğer o yolda ölen çokmuş. Hipnoz olup o düğün alayına giren uçurumu boyluyormuş." Bunları duyduktan sonra bir hafta uyku haram oldu bana. Sonraki gecelerde kafam yorganın altında uyudum... (Beratcan Alptekin, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Ablamın arkadaşının babası orman gibi bir yerde güvenlikçiymiş. Adam bir gün nöbet tutarken kulağına davul zurna sesi gelmiş. Adam herhalde düğün burada diye düşünmüş ve sesin olduğu yere doğru yönelmiş. Adam bir bakmış üç harfliler davul zurna ile gelin damat düğünü yapıyorlarmış. Adam bunu anlayınca aklını yitirmiş ve orayı terketmiş. (Merve Keskin, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Köyde amcamgilde oturuyorduk. Eskilerden konu açılmış amcamla babam konuşuyorlardı. Çok eskiden bizim köyde yaşayan bir adam gece vakti kuzularının sesini duyduğunu sanarak mağaranın oraya gittiğini konuşuyorlardı. Adam mağaraya gittikten sonra ortadan kaybolmuş. Her yerde adamı aramışlar ama bulamamışlar. Bir hafta haber alamadıktan sonra bir gece vakti mağaradan sesler duymuşlar. Bütün köy halkı sesin geldiği yere gitmişler. Biraz bakındıktan sonra mağaranın aşağısında adamın ölüsünü bulmuşlar. Adamın cesedi anlatılanlara göre çok korkunçmuş. Cinlerin çarptığı söyleniyor. (Yeter Karaveli, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir akşam saçlarımın uzadığını fark ettim. Kuaförün yolunu tuttum, kuaföre vardığımda gülümseyerek bir çocuk yanıma geldi ve “hoş geldiniz” dedi. Ben de ona gülümseyerek “hoş bulduk” dedim. Sıramı beklemeye başladım, bu sıkıcı bekleme sona erdi ve kuaförün çırağı “buyur ağabey” dedi. Yavaşça kalktım üstümdeki montu çıkardım, astıktan sonra yavaş yavaş koltuğa yürümeye başladım. Çırak koltuğu geri çekti ve oturdum. Düşüneceğim çok şey vardı. Bir 5 dakika ayna karşısında kaldım, daha sonra gözlerimin kızardığını gördüm ve kafamı aşağı indirmeye çalıştım indiremedim, kendimi bayağı bir zorladıktan sonra kafamı aşağıya indirdim. İçime bir anda anlam veremediğim bir sıkıntı girdi, çırak bile korkmuştu. Daha sonra hemen babamı aradım ve geldi. Hemen eve girdim, annem en çok sevdiğim yemeği yapmıştı fakat canım o yemeği bile istemiyordu. Köşeye oturuverdim. Benim durumuma çok üzülen annem günlerce ağladı. Beni ilk önce Kırıkka-le’de bir hocaya götürdü. Duvarda yazan “Bakım ücreti 100 TL” yazısı benim dikkatimi çekti. Bu çocuğun bir şeyi yok dendi ve oradan yollandım. Eve geldim, tam bir şeyim yok diye sevinirken iki gün sonra Kur’an’dan ayetler okurken yine kötü oldum. Başka hoca arayan babam eve bir hoca daha getirdi. Bu hoca da başımda 40 dakika kadar Kur’an-ı Kerim okudu. Evde içimden salavat getirmemi istedi. 40 dakika 40 yıl gibi geçti. Hoca sürekli esniyordu. Daha sonra “bu çocuğa nazar değmiş” dedi ve gitti. Babam daha sonra çalıştığı yerden arkadaşının dayısını eve davet etti. Bu hoca aralarından en iyisiydi. Adı Mustafa idi. Beni görür görmez gözlerimin içine baktı ve anlımdan öptü. Tütsü yakarak odanın içinde gezdirdi, bize koklattı. Daha sonra nazar değdiğini söyledi. Bana hiçbir şeyden korkmayacağımı, her zaman korktuklarımın üstüne gideceğimi söyledi. Ben de ona söz verdim ve bir daha hiçbir şeyden korkmadım. (Süleyman Özcan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gece uyurken bir rüya gördüm. Rüyamda babaannemle konuşuyordum. Nedense bir an babaannemin üç harfli olmasından korktum. Besmele çektim. Besmele çekince babaannemin içinden üç harf-

li çıktı ve kayboldu. Sonra gerçek babaanem uyandı. Çok korkmuş-
tum. (Ceylan Koç, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Tam 13 yaşındaydım. Bir pazar akşamı arkadaşlarla toplanıp birlikte yol üzerinde gezerken arkadaşlardan bir tanesi üç harflilerle ilgili bir anısını anlatmaya başladı. Anısında bir arkadaşının içerisine üç harfli girdiğini anlattı ve tabii arkadaşlardan ayrıldıktan sonra eve giderken peşime bir kedi takıldı. Kedilerle uğraşmanın insana uğursuzluk getirdiği söylenir. Onun için ben de hızlı hızlı yürümeye başladım ve eve geldiğimde kedi bizim eve kadar gelmişti. O kadar şanssızdım ki eve geldiğimde eve kimse yoktu. Arkadaşların anlattıkları aklıma geldikçe beni bir korku sardı. Tabii sonradan kedinin sesleri gelmeye başladı. Bir süre sonra kedi büyük bir çığlıkla bağırdıktan sonra sesi kesildi. Sonra kapıdan sesler gelmeye başladı. Benim aklıma arkadaşlarımın anlattıkları geldikçe beni iyice korku sardı. Kapı açıldı ve içeriye babam girdi. Meğerse kediyi öyle bağırtan babammış. (Kadir Durmaz, yaş 17, Erzurum)

9 yaşındayken ailece ebemgile gitmiştik. Saat 00. 05 civarı kuzenlerle uyumadan önce bir şeyler yapmak istedik. Ortaya bir tepsi koyduk. Kâğıtlara harfler yazıp tepsinin etrafına dizdik. Ortaya bir fincan koyup cin çağırmaya başladık. Geldiğini anlayıp anlamamak için bir kibrit yaktık. Geldiysen söndür dedik. Üç saniye sonra kendiliğinden söndü. O gün çok şaşkındık. Bir o kadar da korkmuştuk. Hemen her şeyi kaldırıp yan yana birbirimize sarılarak uyuduk. Gece rüyamda bir koridorda üstüme üstüme gelen yaratık tipi bir şeyler gördüm. Bir daha böyle şeyler yapmayacağıma kendime söz verdim. Fakat aynı gün rüyamda bir hafta üst üste görünce hocaya gidip okuttular. Yirmi gün boyunca okunmuş su içtim ve nihayet düzeldim. (Rabia Demir, 11. sınıf Sincan, Ankara)

9-10 yaşlarındayken komşumuzun küçük bir çocuğu vardı. Bir gün çocuk ve annesi evimizin önünden geçerken durdurup sevmiştik. Ertesi gün bir haber geldi çocuk ölmüştü. O kadar hareketli ve sevimli bir çocuktuk ki “Cin gibi çocuktuk ne oldu acaba?” demiştim. Ablam da “Cin deyip durma 3 defa söylersen gelirler.” demişti. Ben o günden sonra uyuyacağım zaman yorganın altından çıkmaz oldum. Hatta bir seferinde uyurken nefessiz kaldım ve uyanmaya çalıştım ama çok zorlandım. (Hüseyin Aslıhan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bu hikâye Yozgat'ta anlatılır. Bundan çok zaman önce henüz elektriklerin olmadığı zamanlarda köylerde Congulus adında bir yaratık dolaşmış. Bu yaratık istediği her hayvanın görünümüne girebilir ve onun sesini çıkarabilirmiş, zaten kurbanlarını bu şekilde tava düşürmüştü. Rivayete göre bu yaratık bir gece karın boyunun insan boyunu aştığı bir köye gitmiş. Köye biraz baktığında evinde erkeği olmayan bir kadını gözüne kestirmiş. Hava karanlık olduğundan koyun haline girip melemeye başlamış. Kadın pencereden baktığında bir koyunun dışarıda kaldığını görmüş, tam üstüne bir şeyler alıp dışarı çıkacağı sırada durumu komşusu fark etmiş. Yaratığın Congulus olduğunu anlamış. Hemen kapıyı açıp kadına “Congulus!” diye bağırmaya başlamış. Congulus aydınlık ve ateş olan eve girmezmiş. Kadın da durumu anlayınca geri hemen üstündekileri bırakıp evde ne kadar gaz lambası varsa yakıp sobanın üstünü açmış. Köydekiler ışıkların yandığını görünce onlar da anlamışlar ve herkes gaz lambalarını yakıp sobalarını açmışlar. Congulus bu kadar aydınlıkla hiçbir eve giremeyeceğini anlayınca köyden geri gitmiş ve ondan sonrada bir daha Yozgat'ta hiç görülmemiş. (Kübra Nurkan, 11 sınıf, Yozgat)

Bir akşam ailece otururken atlardan konu açıldı ve babam bize bir hikâye anlattı. Hikâyenin baş karakteri Algelin adında bir kişi.

Bir zamanlar benim dedemin dedesinin babası Ümmet dedem varmış. Bizim köyde o zamanlar herkesin en az bir atı olurmuş ve bu atları her bahar doğum yaparmış. Ama bizim Ümmet dedenin 2 yıldır

atları sürekli düşük yapıyormuş. Köylülerle konuşurken bir efsaneden haberi olmuş, Algelin gelir atları koşturup düşük yaptırmış. bizim Ümmet dede çok merak etmiş. Acaba bu atlara düşük yaptıran gerçekten de Algelin diye biri var mıymış? Daha sonra bir gece atın hamile olduğu bir zamanda Ümmet dede ahıra samanların arasına saklanmış. Ve bir ara duvardan bir ışık çıktığına şahit olmuş. İşte Algelin gelmiş gözlerine inanamamış. Köylülerle konuşurken Algelin'in kıyafetine çatal iğne taktığında bir yere gidemeyeceğini öğrenmiş. Agelin gelir gelmez Ümmet dede çatal iğneyi Algelin'in kıyafetine takmış. Algelin yalvarmış beni serbest bırak diye. Daha sonra konuşmuşlar ve sahiden atları, Algelin hamileyken koşturup düşük yapmalarına sebep oluyormuş. Algelin'den söz almış yemin ettirmiş. Bir daha atları koşturup düşük yaptırmaması için. Daha sonra Algelin'in üzerinden altından bir tas almış ama bu tasın üzerine yemin ettirmemiş. Algelin'i serbest bırakmış. Altın tası sandığın içine sarıp koymuş. Ertesi sabah köylü halka Algelin'i kanıtlamak için sandığı açtığında altın tası orada görememiş ve büyük bir hayal kırıklığına uğramış. Ama bir daha ne bir at düşük yapmış ne de Algelin'i gören olmuş.

Ben bu hikâyeyi dinledikten sonra çok etkilendim ve benim dedelerimin böyle şeyler yaşadığını duyduğum için hayretler içinde kaldım. (Sırma Özçelik, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Akşam üzeri, güneş battıktan sonra saklandığı yerden Dübdübücel ve ailesi cinler çıkarmış. Güneşin doğuşundan ve batışından olan zamanda şımaran, ağlayan çocukları, dersine çalışmayıp, ailesine karşı gelen kişileri Dübdübücel gözüne kestirirmiş. Herkes evine çıkıp uyuduğu zamanlarda Dübdübücel ve ailesi o şımaran çocukların odasına girip baş ucunda beklermiş. Çocuk hâlâ ağlamaya devam eder veya uyumazsa çocukları alıp mağaralarına götürürlermiş. O çocukların gözlerini, dillerini, ellerini, ayaklarını yerlermiş. Sonra ateşten köpeklerinin önüne atarlarmış. (Edanur Bacık, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Geçen yaz yurttta kalıyordum. Arkadaşlarım ile üç harfliler hakkında konuşuyordu. Arkadaşlarım bana bir hikâye anlattı. O hikâyeden çok korkmuştum. Ve uyuyamamıştım. Hikâye şöyleydi: Bir öğrenci yurdunda kalan çocuğa arkadaşları üç harflilerin ayakları ters olur diye hikâyeye anlatıyormuş. Çocuk bir gün lavaboya kalkmaş. Ve arkasında hocasını görmüş. Hocasına, “Üç harflilerin ayakları ters midir?” diye sormuş. Hocası hiçbir şey dememiş. Ve sonra hocasının ayağına bakmış. Ayakları tersmiş. Bu hikayeden iki gün sonra lavaboya kalktım. Hemen terliklerimi giydim, lavaboya gittim. Terliklerimi çıkartıp lavaboya girdim. Arkadaşlarım benim arkamdan gelip terliklerimi ters çevirmişler. Lavabodan çıktığımda terliklerimin ters olduğunu fark ettim. O zaman çok korkmuştum.

O gece odama gittiğimde bütün arkadaşlarım uyumuş numarası yapıyorlarmış. Çok korktum ve ertesi gün yurttan ayrıldım. Geçen arkadaşlarım ile buluştuğumda anlattılar. Boşu boşuna yurttan ayrıldım. (Furkan Demir, 8. sınıf Bağcılar, İstanbul)

Geceleri arabayla da olsa traktörle de olsa karanlık dağlardan korkarım. Her an birden canavar, robotlar, korkunç yaratık çıkıverecek diye çok korkarım. Ya bize zarar verir de beni öldürürse. Bir keresinde gece traktörle Yarıkkaya köyüne dedemle ikimiz gittik. Geri dönüşte ben traktörü sürerken inşallah yolun üstündeki bahçemize uğramayız diye son gazla traktörü sürüyordum. Tam o sırada dedem:

– Emre, sola dön de bahçede domuz var mı diye bakalım, dedi.

Ben de o hayvandan ve dağın arkasından canavar çıkacak diye korktum ama ne canavar ne de o hayvan vardı. Sonunda köye ulaştık. Ve artık korkumu çok az da olsa yendim. (Emre Kaya, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Dayım köyde yaşarken buğday işlemek için köyün dışındaki değirmene gider. İş sabaha kadar sürdüğü için yemeğini çıkarıp yemek ister

ama yemeğini yerken garip sesler duymaya başlar ve yemeğinin azaldığını görür. Bunu gören dayım yemeği kaldırır ve uyur numarası yapar. Gözleri çok az açarak yemeği kaldırdığı yere bakar. Yemeğin oradan alınıp yere indirildiğini ve yine azaldığını görür. Dayım yemeğin bitmesini bekler, yemek bitikten sonra kapının açılıp kapandığını görür. Dayım hemen toparlanıp köye iner ve bir daha o değirmene yaklaşmaz. Rivayete göre değirmen cinler tarafından kullanılır. (Düzgün Karaer, 11. sınıf, Çatkale Köyü, Tekman, Erzurum)

Bir akşam Batman'da artık gece yarısıydı, babamla uyudum. Sonra bir anda uyandım. Duvarlara baktım her yer dakika başı yazı doluyordu. Babamı uyandırdım. Babama dedim ki, "Baba, her yerde neden yazı var?" Babam dedi ki, "Yok oğlum, hiçbir yerde yazı yok." Babam halimi gördü, neredeyse korkudan öteki dünyaya gidecektim. Sonra babam bana dedi ki, "Besmele çek ve uyu." Ben de babamın dediğini yapıp uyudum. Sabah bütün arkadaşlarıma anlatım. (Bayram Altın, 5. sınıf Bahçelievler, İstanbul)

Ailemle birlikte yaz tatilindeydik. Saat gece 03.00 civarıydı. Babam, abim, annem ve ben balkonda oturmuş, annem ve babamın çocukluklarını konuşuyorduk. Konu cinlerden açılmıştı. Anneannemin eskiden bize anlattığı olayları babama anlatıyorduk. Anneannemin anlattığı, eskiden köyde geceleri dışarıda otururlarken karşıkı dağlarda ateş yakılmış ve ateşin etrafında gölgeler dönermiş. Sabah ateşin yakıldığı yere gittiklerinde ortalıkta hiçbir şey yokmuş. Ne bir ev, ne bir insan varmış. Anneannem bunların cin olduğunu söylerdi. Biz bu olayı babama anlattık ve babam da başından geçen bir olayı bize anlattı. O gecedan sonra böyle konulardan çok korkuyorum ama buna rağmen bu konuların konuşulmasını da istiyorum. (Ebrar Kara, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Bir gün Kur'an kursundaydım. Ve arkadaşım ile birlikte onun yatağında bir şeyler atıştırmıştık. Ve gece yattık. Sabah kalkınca arkadaşım hiç normal davranmıyordu. Çok garip hareketleri vardı. Sesinde de biraz değişiklik vardı. Hemen bu olayı gidip hocalarımıza söyledik. Hocalar, "Arkadaşınızı cin çarpmış." dedi. Biz çok korkmuştuk. Sonra biz arkadaşlar ve hocalarla birlikte kızın başına oturup dua okumaya başladık. Ve hepimiz korkudan okuduğumuz duaları karıştırmıştık. Sonra kızın içindeki cin bize, "Duayı yanlış okuyorsunuz" dedi. Biz hepimiz o zaman çok korkmuştuk. (Şule Şevval Cabbar, 8. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Başka ülkede yaşayan kuzenim yaz tatilinde evimize gelmişti. O gün birlikte çok eğlendik, çok güldük ve tabii ki çok yorulduk. Uyumak için hazırlandık ve yatağa girdik. Kuzenimle evimize her geldiğinde yaptığımız gece sohbetlerine başladık. Gecenin bir yarısı bana bir korku filmi anlatmaya başladı. Film yaklaşık on beş dakika anlattı. Anlatımının sonuna geldiğinde dizlerimin titrediğini farkettim. O gece pek rahat uyuyamadım. Gece boyunca Nasr Suresi'ni okudum. Sonraki günler de korkum geçmemiş olacak ki bu olayın etkisinden kurtulamadım. "Bir Cin Vakası" adlı korku filmi gece anlatıldığında, gündüz izlendiğinden çok daha korkutucu oluyor. Siz siz olun gece yarıları korku filmleri izlemeyin veya dinlemeyin. (İsimsiz, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Siyahın hissedildiği bir gecede, uyumanın verdiği masumlukla yataktan göremediğim ama iliklerime kadar hissettiğim bir ağırlığın boğazıma çökmesiyle çaresizce uyandım. Üzerimde bir varlığın olduğunu hissediyor ve hareketsizce yatıyordum. Yatağımın depremi yansıtırcı sallanmasını hiç unutmuyorum. Kollarım karanlıkta yok olan varlık tarafından tutulmuş, hareketim tamamen kısıtlanmıştı. Konuşmak için ağzımı her açışında biraz daha boğuluyordum. Nefesim durmaya başladığı anda aklıma ilk gelen beni yaratanı çağırmak oldu. Beni o

varlıktan kurtaracak tek kişi de görünmeyen ama bana tüm gücümü hayatımı veren varlıktı. İçimden büyük bir inançla Rabbimi çağırdım ve yeniden doğdum. Bu olay gününden sonra her gece uyumadan Rabbime sığınarak uyurum ve her korkarak uyandığımda onu çağırırım. (İsimsiz kız, yaş 20, Manisa)

Arkadaşımın duyup bana anlattığı bir olay. İsmi Alperen'miş. Alperen'in yakın üç arkadaşı onunla dalga geçmek için evleri karşı karşıya olan başka bir arkadaşının evinde toplanmışlar. İkisininde evi iki katlıymış. Evin dışarıya bakan cephesi boydan boya cam olduğu için evin içinin tamamını görebiliyorlarmış. Alperen aşağı katta maç izlerken telefonun çaldığını duymuş. Alperen telefona bakmak üzere yukarı kata çıkmış. Telefonu açmış. Arayan onu sözde işletecek olan arkadaşlarıymış. Arkadaşlarından biri gülererek: "Elinde tencere ile aşağıda ne yapıyorsun sen?" demiş. Alperen şaşırmış. "Ne tenceresi, ne diyor-sun?" demiş. Hâlbuki arkadaşları onu aşağı katta, mutfakta elinde tencere ile görüyorlarmış. Alperen arkadaşlarına aşağıda olmadığını, telefona bakmak için yukarı kata çıktığını söylemiş. Arkadaşları ilk başta şaka yaptığını düşünseler de aşağı kattaki Alperen olduğunu zennettikleri kişi onlara doğru bakınca üst katta elinde telefon ile el sallayan arkadaşlarını görmüşler. Hepsi şaşkınlıktan küçük dilini yutacak hale gelmişler. Olayın şokunu atlatmaya başlayan bir arkadaş diğerrinin elinden telefonu alarak Alperen'e hemen aşağı inmesini söylemiş. Alperen telaş ve biraz da korkuyla merdivenlerden aşağı kata inmeye başlamış. Aşağı kattaki ise merdivenlere yönelip yukarı kata çıkarken kaybolmuş. Alperen aşağı indiğinde tencerenin tezgâhta olduğunu görmüş. Telefona sarılarak arkadaşlarına gelmelerini söylemiş. Arkadaşları eve gelip Alperen'i aldıktan sonra karşı eve geçip geceyi orada geçirmişler. Sabah arkadaşlarından biri bu olayın içyüzünü öğrenmek için hocaya gitmeleri gerektiğini söylemiş. Hocaya gittiklerinde bunun insan kılığına bürünmüş bir yaratık olduğunu öğrenmişler. Hoca hepsine birer muska yazarak bir daha böyle bir olay olursa dua okumalarını söylemiş. Arkadaşımın bana anlattığı kadarıyla o günden sonra bu

na benzer başka bir olay daha olmamış. Bu olayı duyduğumda çok etkilenmiş ve korkmuştum. (Fatma Dinç, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Dedemin anlattıklarına göre eskiden çok değişik olaylar olurmuş. Dedem bana kendinden örnek vererek anlatmaya başladı. Dedemin rüyasına üç harfliler girdiğini ve onu her sabah namazına kaldırmak istediklerini, eğer kalkmazsa korkuttuklarını, peş peşe kalkmadığı günler onu zorla kaldırıp, dedemin yaşadığı köydeki evimizin arkasındaki yıkık dökük bir eve götürüp boğazladıklarını, daha doğrusu sıkıntı verdiklerini söyledi. Yine başka bir hikâye; köyümüzün bir evinde eskiden evli genç bir çift yaşarken akıl almaz bir şekilde morarak ölmesiyle o eve kimse gider olmamış. Dedem ve kuzeni gece köy yolundan geçerken o evli çiftin ruhları köyden bir adamı alıp o eve götürmesini görmüşler. Sonra korkudan eve kadar koşmuşlar. Sabah olunca eve götürülen adamın morarmış şekilde ölüsü bulunmuş. Bu olaydan sonra dedemin rüyasına bu iki çift sürekli girmeye başlamışlar. Her seferinde ölümle ilgili Arapça konuşmaları dedemi olumsuz etkileyip bir ay evden çıkmamasına sebep olmuştur. Uzun bir zaman sonra bu evli çift tekrar dedemi rahatsız etmiş. Ama bu kez rüya değilmiş. Gece kapı açılmış içeriye evli bir çift girmiş, bu kez bayanın gözünden kanlar akıyor ve elinde bebek varmış. Dedemin bağırmasıyla içeriye dedemin annesi ve babası girmiş ve ruhlar kaybolmuş. Dedem iki sene kekeme olarak gezmış. Dedemin bu sırlı hikâyesi burada paylaşmak bile gerçekten korkutucu ama bunların hepsi eskide kalmış. (Yakup Ayyıldız, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Dedemin anlattığına göre, bizim köyde her gün birisi kayboluyormuş. Köylü ise nasıl olur da her gün bir ya da iki kişi kaybolur köyümüzde diyerek kendi aralarında bir grup oluşturup bu kayboluşların nedenini bulmaya çalışır iken, bir gün bir çoban derede balık tutan bir kişinin birden bire adeta köpekbalığına benzeyen bir canlının saldırısı altında olduğunu görmüş ve koşarak köyüne gitmiş ve köylüye

durumu anlatmış. Köylü ise tüfek, bıçak, mızrak, kılıç vb. kesici aletlerle hemencecik dereye koşmuş. Dereye gittiklerinde ise adamın cansız bedenindeki kemiklerle karşılaşmışlar. Bunun üzerine bir plan hazırlamışlar. Dereye canlı bir balık uzatıp canavarın o yemi almasını beklemişler, aldığı sırada da öldüreceklerini düşünmüşler fakat dere canavarı sandıkları kadar aptal değilmiş, yemi değil de yemi tutan kişiyi zıplayarak ani bir şekilde kıstırıp suyun derinliklerine götürmüş. Köylü ise ne olduğunu anlayamamış bile. Canavar o kadar büyük, hızlı ve sivri dişliymiş ki şaşakalmışlar. Bir daha da o dereye giren kimse olmamış herkes o dereden korkmuş, giren olduğunda ise ya ölüyor ya da yaralı bi şekilde kurtuluyormuş. (Gökcan Uğurlu, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Zamanında annemin babası Kars'ta bulunan değirmende un yaparmış. Ardahan'dan git gel yaptığı için bu yolculuğu at ile yaparmış. Bir gün yine un yapmaya gitmiş, tabii bu sefer biraz fazla mal varmış ve yapması uzunca bir zaman almış. İşini yapmış, söylenene göre gece 3'e yakın bitirmiş. Unları çuvala koymuş, fakat unlar da fazlaymış. Tek çalıştığı içinde yavaş yavaş ata yüklemiş. Son birkaç çuval kaldığında değirmenin çatısında üç tane kişi görmüş. Uykusuzluktan ne olduğunu anlamamış, bir şeye benzetemese de insan gibiymiş. Aldırmadan son çuvalı yüklemiş, değirmendeki eşyalarını da alıp yola koyulmuş. Yolda giderken bu üç şeyin kendisini takip ettiğini fark etmiş. Neredeyse yolun yarısına kadar belli bir mesafeden takip etmiş fakat bir süre sonra aniden ortadan kaybolmuşlar. Ne olduğuna anlam veremeyen dedem, birkaç dakika şaşkınlık geçirdikten sonra aniden o üç kişinin karşısına çıktığını ve yolunu kestiğini görmüş. O anda o üç kişinin aslında üç harfli olduklarını anlamış. Tabii ne yapacağını şaşırmış. Sonra dedem kendine gelmiş ve onlara "Bende muska var, Allah rızası için beni rahat bırakın yoluma gideyim" demiş. Bunu dedikten sonra da o üç tane üç harfli dedeme köyün girişine kadar yardım etmiş. Anlatılanlara göre iyi niyetli oldukları için dedeme zarar vermeyip Allah rızası için yardım etmişler. Bu olaydan sonra dedem değirmene fazla gitmemiş. Kö-

yümüzde daha bunun gibi birçok olay ve hikâye var. (Çağatay Aydın, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben 5 yaşındayken Van'a gezmeye gitmiştik. Van'da gezip, Van Gölü'ne giderken ablam bana bu gölle ilgili bir hikâye anlatmıştı. Anlattığına göre bu gölde büyük bir canavar vardı. Bu canavar balıkçıları korkutuyor ve onların ağına takılan balıkları yiyormuş. Bu hikâyeyi duyduğumda çok korkmuş ve o şehirden gitmek için bütün aileme baskı uygulamıştım. Daha sonra bu baskılar sonuç vermiş ve Van'da çok uzun süre bulunmamıştık. Buna en çok sevinen ben olmuştum tabii ki. (Enes Aslan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Annemin anlattığına göre bu olay kuzenimin başına gelmiş. Kuzenim, üniversite okumak için Samsun'a gitmişti. Dört yıl boyunca orada kalacaktı. İlk iki yılını yurttan geçirmiş. Yurda ilk gittiğinde fazla memnun kalmamış. Okuluna yakın olduğu için mecburen kalmak zorunda kalmış. Çok huzursuz olmuş. Her gün neredeyse başka bir yurt arıyormuş. Bir gün kuzenimi gece uykusunda üç harfliler korkutmuş. Gaipten sesler duyuyormuş, korkunç rüyalar görüyormuş. Bir sabah uyandığında ise kollarındaki morlukları fark etmiş. Bu, onu iyice telaşlandırmış. Hemen annesini arayarak olanları anlatmış ve ne yapması gerektiğini sormuş. Yengem de bu durumdan etkilenmiş. Annemle araları iyi olduğu için bu durumdan anneme de bahsetmiş. Bu tür olayların fazla duyulmaması gerekirmiş çünkü. Annem de kuzenimi arayıp dua okumasını, karanlıkta değil, gece lambası ile yatmasını söylemiş. Bunları duymam bile beni çok korkutmuştu. Çünkü ben o zamanlar tek kalmak istiyordum diye tutturuyordum. Bir de küçükken çok inatçı olduğum için illaki olsun diyordum. Bu olay da üzerine olunca bende büyük bir korku bıraktı. En önemlisi de kollarının mor olması. O gün bugündür böyle bir olay duyduğum zaman yine o korku içimde belirir. (Belma Somer, 10. sınıf, Sincan, (Ankara))

Yine köydeydim. Arkadaşlarımla konuşuyorduk. Konu döndü do-laştı üç harflilere geldi. Tırsmıştım. Orman cinlerinden bahsettiler. Bu cinleri köydeki çoğu kişi görmüştü. Ormanın içinde geziyorlarmış. Da-ha sonra konu üç harflilerin düğünlerine geldi. Dediklerine göre dü-ğünleri oluyormuş. Hatta bu düğünü görenler de varmış. Bu kişi bele-diyyede çalışıyormuş. Gecenin geç saatlerinde molozları dökmek için köyün boş arazisine gelmiş. Arazide molozları dökerken sigara içmek için aşağıya inmiş. Sigarasını içerken sessizlikte yakın bir yerden düğün sesi geldiğini duymuş. Ses bir çukurun içinden geliyormuş. Oraya doğ-ru ilerlerken arkasından iki kişi selam vererek gelmiş. Adam arkasını dönmüş gelenler iriyarı insanlarmış. Görevliyi çukura doğru itmeye başlamışlar. Görevli bunların insan olmadığını, üç harfli olduğunu an-lamış ve besmele çekmiş. Besmeleden sonra o adamlar kaybolmuş. (Fa-tih Can Altay, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

O zamanlar 9. sınıfa gidiyordum. Arkadaşımla elinde gördüğüm bir kitap dikkatimi çekmişti ama pek önemsememiştim. Daha sonra o kitabı evde buldum ve okumaya başladım. Elimden bir türlü o kitabı bırakamıyordum. Sabah sırf okuyabilmek için saat 5'te kalkmıştım ve kitabı bitirmiştım artık. Ama kitaptan bayağı etkilenmişim. Korkma-ya başladım. Annem ve babam çalıştığı için evde yalnız kalmak zorun-da kalıyordum. O kitabı okuduktan sonra önceden hiç varlığını bile bilmediğim, gözümle göremediğim varlıkları bilmeye başladım. Kitabı bitirdikten sonra ilk zamanlar her şeyden etkilenir oldum, mesela ay-naya bakamıyordum, arkamda biri varmış gibi hissediyordum. O za-manlar bunlardan korkuyordum ama artık korkmuyorum. (Elif Özen, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Geçen yıl arkadaşlarımızla toplanmış, sohbet edip, geziyorduk. Bil-mem konu nerden oraya geldiyse, cinler, şeytanlar, karabasanlar konula-rı açıldı. Anlatılan olayda: Bir kız varmış, küçük yaşta iken evden sürekl-i kaçıp bir yerlere gidiyormuş. Bir gün anne ve babası kızın peşine düş-müş. Kızları bir çeşmeye gidiyormuş. Orda oturup suya bakıp konuşup

tekrar eve geliyormuş. Annesi ne olduğunu sormuş. O da, “Karışmayın beni götürecekler.” diyormuş. Kız bir daha evden kaçmış ama eve dönmemiş. Anne ve babası o çeşmeye gitmişler. Orada sadece kızın elbise-leri varmış. Bir gece kız annesinin rüyasına girmiş. Elinde çok çirkin bebekler varmış. “Anne bunlar senin torunların.” demiş. Kadın çıldırmış ve kalktığında delirmiş. (Ebru Tolunçolu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Çok zengin bir kadın varmış, bu kadının vasiyeti şuymuş: Eğer bir gün ölürsem beni üstümdeki mücevherlerle gömün demiş. Kadın öldüğünde vasiyetini yerine getirmek için kadını mücevherleriyle gömmüşler. Bu vasiyeti duyan iki hırsız plan yapmış, kadın öldüğü gün akşam gidip mezarı açmaya başlamışlar. Kadına ulaşmışlar ama kadın şiştiği için altınlar çıkmıyormuş. Hırsızlar altını almak için kadının kollarını, kesmişler altınları alıp mezarı kapatmışlar. Altını aldıktan sonra güle oynaya eve gidiyorlarmış. Sokağın köşesinde her tarafı kanlar içinde kolları parmakları kesik bir kadın görmüşler hemen yanına gidip kadına teyze kim yaptı bunu diye sormuşlar. Kadın, sol elinde kalan işaret parmağının hırsızlara doğrutup “Sen yaptın” demiş. (Dicle Erdem, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Dört arkadaş bir gün yurttan cinlerden konuşuyorlarmış. Kızlardan birisi cinlere inanmadığını söylemiş. Sonra cin çağırmışlar, kız sürekli cine inanmadığını söylemiş. Sonra kız eve dönmüş, teyzesinde kalıyormuş. Teyzesi ben markete gidiyorum diye evden çıkmış. Sonra kapı çalınmış. Kız kapıyı açmış ve teyzesini karşısında görmüş. Teyzesi içeri girmiş oturmuş ve kahve istemiş. Kahvesini içtikten sonra bir şey söylemeyip tekrar evden çıkmış. Sonra telefon çalmış. Ve kızın teyzesi yarım saate marketten geliyorum, bir şey istiyor musun diye sormuş. Kız biran ürkülmüş. Sonra camdan bakmış. Giden kişinin ayakları ters dönmüş bir şekildeymiş. Hayatımda duyduğum en korkunç hikâye buydu. (İsimsiz, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Günlerden bir gün adamın biri sahil kenarında geziniyormuş. Karnı da çok ama çok açmış, sahilde yiyecek arıyormuş. Üç dört adım attıktan sonra denizin ortasında bir sofra üzerinde de iki tane adam kendisine sesleniyormuş. Adam artık açlıktan hayal gördüğünü sanmış ve pek de umursamamış. İki adım daha atmış, gene sesler duymuş, artık Allah'ın bir mucizesi demiş ve denize doğru yürümeye başlamış. Adamların yanına ulaşmış. Adam hayretler içinde olsa da yemeklerden gözünü alamamış, bir süre düşünmüş ama gene de "buraya nasıl geldim? Nasıl oluyor da denizin üzerinde durabiliyorum?" diye düşünürken adamların sesleriyle kendine gelmiş. "Abi, burada istediğin kadar ye ama sofraya otururken yemeğe başlarken her zaman kurduğun cümleyi sakın ama sakın kullanma." demiş. Adam anlam verememiş. Tam ekmeği yerken "Bismillahirrahmanirrahim" demiş ve bir anda sofrayla beraber denize düşmüşler. (Berfin Göksu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gün çocuğun biri teknolojiyle aşırı derecede uğraşıyormuş. Bir gün bilgisayarla uğraşırken ekranda birdenbire bir yüz belirmiş. Ekranı kapatmaya çalışmış, hatta tamamen bilgisayarı kapatmaya çalışmış fakat nafile. Hemen telefona sarılmış ve yatağın altına girmiş, annesini arayacakmış. Telefonda da aynı yüz belirmiş ve abuk sabuk sesler gelmeye başlamış ve birden yatağın altından bacağını bir şey tutmuş. Kurtulmaya çalıştıkça içeri çekiliyormuş. Çığlıklarını duyan komşular hemen yardıma koşmuş fakat kimse yardım edememiş ve çocuk birden yatağın altında kaybolup gitmiş. (Hüseyin Aslıhan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Küçükken büyüklerimden duyduğum ve beni en çok korkutan, etkileyen söz şuydu: Banyoda fazla vakit geçirme, üç harfliler banyoda fazla bulunur, sözüydü. Bu sözden uzun süre etkilenmiştim. Banyoda iki dakika bile geçiremez olmuştum. (Berfin Göksu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Uzun zamandır evde tek kalmıyordum. O gün evde tek kalmam gerekiyordu. Annemgil köye cenazeye gitmişti. Ben de gece arkadaşlarımla saat 12'ye kadar dışarıda oturup sohbet ettik. Muhabbet kokutucuydu, iyice cin, seytan konularına girdiler. Eve çıktım, televizyonu açtım, film izlerken değişik sesler duyuyordum. Saat 3 felan oldu, sesler devam oluyordu. Biliyordum ki bilinç altına yerleşmiş seslerdi. Rüzgâr sesini, araba sesini kafamda canlandırıyordum. Film bittikten sonra yattım ve sabah kalktığımda annemgilin geldiğini gördüm ve okula gitmek için hazırlandım. (İsmet Erdem, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Altı sene önceydi. Yeni eve taşınmıştık. Ama taşındığımız ev çok değişik bir evdi. Bir gün odamda uyurken garip seslerle uyandım. Sanki evin aşağısında düğün oluyor gibiydi. Sürekli ses çıkıyordu. Ama sadece geceleri ses oluyordu. Kesilmek bilmiyordu. Bugün de olmuştu. Annemlerin yanında uyumuştum. Sürekli ses geliyordu. Psikolojim alt üst olmuştu. Hoca çağırdık. Sonradan öğrendik ki bizim evin altında cinler yaşıyormuş. Ve bu eve gelenleri sürekli rahatsız ediyormuş. Ve o günden sonra üç sene tek uyuyamadım. O zamanlar hep rüyamda garip garip şeyler görüyordum. Sonra hocaya muska yazdırdık. Düzelmıştim. O evden de taşınmıştık. Her sene köye geldiğimde o evi ziyaret ederdim ama kimse yaşamıyordu bizden sonra. Geçen sene gittiğimde ise ev bakımsızlıktan yıkılmıştı (Yasin Türk, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben küçükken annemin bana yemek yemem ve gündüzleri uyumam için anlattığı "Congulus" adında korkutucu bir hikâyeye vardı. Bu hikâyeyi anneme annesi anlatmıştır. Onlar da küçükken geceleri erken yatmaları için anlatılmış. Bu hikâyeye Yozgat Şefaathı Köyü'ndeki bütün küçük çocuklara anlatılmış. Bu hikâyeyi köye köyün en yaşlısı anlatmıştır. Hikâyede geceleri uyumayan ve geceleri çok konuşan çocuklara anlatılmış, susmayanların sesini canavarın alacağı söylenmiş. Annem de bana küçükken gündüzleri uyumam ve yemek ye-

mem için bana bu korkutucu hikâyeyi anlatırmış. (Ünal Alperen Solak, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Geçtiğimiz Mart ayında gece 05.00'da kulağıma arı vızıltısı, böğürme sesleri geliyordu. Anlam veremedim, kendime gelemedim, yarı uykuluydum. Sol tarafıma yatmıştım. Her gece dua eder, besmele çekerdim. O gece çekmemiştim. Sağ tarafıma döndüğümde 2 m. uzunluğunda, her yeri siyah bir varlık, insana hayvana benzemiyordu. Korkudan kemiklerim titriyordu. Ağzından ateş fıştırtıyordu, bir şeyler söylüyordu fakat anlamıyordum ne dediğini. Uyuyup uyandığımda sabah 09.00 olmuştu. Çok tırsıyorum. (Duygu Kılıçaslan, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün sabah namazına kalktığım zaman başımdan korkunç bir olay geçti. Sabah namazımı bitirdikten sonra dua ediyordum. Birden kapı hızlıca kapanıp açılmaya başladı. Ben de ailemden biri su içmeye kalkmıştım dedim ama devam edince arkama baktım, kapı kendiliğinden açılıp kapanıyor. Ben korkmaya başladım ve bunun üzerine perdeler oynamaya başladı. Beni iyice bir korku aldı ve bunun üzerine televizyon açılıp kapanmaya başladı. Ben hemen annemi babamı uyandırdım ve geçti. Ve birkaç gün tekrarlandı böyle. Bizim şeyhimize gittim, dua etmesi için. Dua etti ve geçti. (Hocam, isterseniz saçımı O'a vurdu-rayım.) (Emre Bayramoğlu, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Karabasan

Bir gün serviste gelirken en arka koltukta oturuyorduk. Servisin ışıkları yanmıyordu. Arkadaşım geldi, sohbet etmeye başladık. Karabasanı biliyor musunuz diye sordu. Biz de bilmiyoruz dedik. Arkadaşım anlatmaya başladı.

Karabasan gözleri siyah, iri yapılı, vücudu kıllı, bağırmaaya çalışsan bağırarmıyormuşsun dedi.

– Niye diye sorduk.

Eliyle ağzımızı kapatıyormuş. Normalde biz bağıırıyormuşuz ama bağıırdığımızı çevremizdekiler duymuyormuş dedi. Ben korkmaya başladım. Bir ara kulaklarımı bile kapattım.

Servisten indim. Hava karanlık, kış günü, sokakta hiç kimse yok. Servis sokağın başında bırakıyor, eve gidene kadar bildiğim bütün surleri okudum. Kapıdan içeri girdim. Akşam yemeğimi bile yiyemedim. Televizyon izlerken bile çok dalgındım. Yatmak istememiştim. Çünkü uykularda geliyormuş ama korktuğum gibi olmadı rüyamda görmedim. Dualarım kabul oldu. (Mustafa Demir, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gece uyumaya çalışıyordum. Uykuyu tavanda arıyordum ama bulamıyordum. Herkes uyumuş, ortalık çok sessiz, ben tek başıma kalmıştım. Oda arkadaşım olan abim yanımda yoktu. Kendi başıma kalmıştım, alışkın değilim, ürkütücü bir hava vardı sanki odamda.

Uykuya dalıyordum, vücut ısımın arttığını hissettim. Gittikçe artıyordu, anlam veremediğim bir terleme başlamıştı, alnımdan şakaklarıma doğru. Üstümde bir ağırlık hissettim, gözlerim açık ama göremiyorum sanki bağırarak istiyorum olmuyor, dönmek istiyorum olmuyor, ne kadar dua biliyorsam okuyordum, çok korkuyordum, kimseyi bulamıyordum.

Kendime geldim artık rahattım, ne olduğunu anlamadım ve gidip annemi uyandırdım yanına yattım. Birini bulmuştum, beni hiç bırakmayacak birini. Sarıldı ve o gece berebar uyuduk. Çok korkmuştum. (Furkan Bulut, 11. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Akşam odamda uyuyacakken uyku tutmadı üzerime bir korku çöktü ve ben de annemin yattığı odaya gittim kanepenin üzerinde uyuya kaldım. Gece bütün vücudum uyuşmuş bir şekilde gözlerimi açtım. Sanki biri kalbimi eline almış söküyor gibiydi. Annem hemen ya-

nımda uyuyordu. Anneme seslenmek istedim. Ama sanki boğazım sıkılıyormuş gibi sesim çıkmıyordu. Elimi anneme uzatmak istedim ama uzatamadım. O an ölüyorum sanıp içimde dua okumaya başladım. Bir süre sonra kendiliğinden gitti. Sabah kalktığımda ise yattığım yerde ekmek olduğunu fark ettim. Bunu bazı kişilere sorduğumda ise bazı kişiler karabasandır, bazıları ise kan uyuşmuştur dediler. (Dicle Erdem, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben liseye başladığımda bir yurtta kalıyordum. Ve gece uyurken uyandığımda karşımda siyah bir kadın gördüm bana bakıyordu. Kafasını arkasına kadar çeviriyordu. Ben gözlerimi kapattım açtım hâlâ orda duruyordu. İkinci kapatıp açmamda ise bana daha çok yaklaşmıştı. Ezbere bildiğim bütün sureleri okumuştum. Ama hâlâ karşımdaydı. Sonra bir anda kapıya doğru yürüdü ve kayboldu. Ben uyuyamadım ondan sonra ve sonunda uyuya kalmışım. Sabah kalktığımda kimseye anlatamadım. Ve o günden sonra da öyle şeylerden çok korkmaya başladım. Öyle şeyleri aklıma getirmemeye çalıştım. (Neslihan Cevizlioğlu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Çok küçüktüm, bir gün uyuyordum. Yorganı iyice kafama çekmiş yatıyordum. Sonra birinin vurduğunu hissettim. Üç kere yorganı kaldırıp baktım. Üçünde de her yeri siyah olan bir adam gördüm. Çok korktum. Zor sabahladım. Galiba karabasandı. (Gâmze Ağıl, yaş 15, Şişhane, İstanbul, Şişhane)

Bir gece uyandığımda yatağımın ayakucunda tanımadığım, siyah takım elbiseli ve siyah gözlüklü bir adam gördüm. Bana bir şeyler anlatmaya başladı. Ne dediğini anlamıyordum. Sözüünü bitirip duvara doğru yürüdü. Yürüdükçe boyu kısalıyordu. Bir anda yok oldu. Ayağa kalkıp ışığı açtım. Odada gezindim hatta büyük saksıların ve çiçekle-

rin arasına bile baktım fakat oda boştu. Anneme seslenip yanıma çağırdım olanları anlattım. Annem de odayı gezdi. Sonra “Rüya görmüşsündür. Bir şey yok. Uyuyabilirsin” gibi cümlelerle beni rahatlattı. Gece lambasını açıp gitti. Bir daha böyle bir şey yaşamadım. (Meltem Kahraman, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gece ben uykudayken bir an için üzerime bir ağırlık çöktü. O an için uykumda mıyım yoksa uyanık mıyım fark edemedim. Sonra kırıpırdamaya çalıştığımda hareket edemediğimin farkına vardım ve içimi büyük bir korku kapladı. Bağırmaıyı denedim ama hiçbir ses çıkaramadım, gözlerimi de açamıyordum. Sanki üzerime bir fil oturmuş gibiydi. Neler olduğunu bilmemek beni korkutuyordu. Nefes almakta zorlanıyordum. Sonra birden her şey bitti, bir anda gözlerimi açtım ve doğruldum. Sanki hiçbir şey olmamış gibiydi. O gece uyumakta biraz zorlandım ve kaltığımda ilk işim internete girip yaşadığım olayı araştırmak oldu. (Burak Tuğrul, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Hayatta en çok korktuğum şey Karabasan’dır. Gece uyuyunca Karabasan gelirmiş, bize bir şey yaparmış. Gece yarısı uyanırmışsınız, kırıpırdamamışsınız ve birisine bağırdığında o kişi seni duymazmış. Yani bir çeşit bitkisel hayat gibi bir şey. Başka rivayetlerde ise gece yarısı kafanın üstüne gelir, sana görünür, boğazını sıkarmış. O boğazını sıkıdığı kişi ise korkudan ölmüş. İşte bunları uyuduktan sonra yatamaz oldum. Bir iki gün onun etkisi altında kaldım. Şu günlerde ise dualarımı okuyup yatıyorum ama yine de korkuyorum. Sanki gölge gibi bir şeyler çıkıyor ama dualarımı okuyarak gözümü kapadığımda o gölgeler aklımdan gidiyor. (Batuhan Balta, 6. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

14 yaşımıdayken gece saat 03.00 sıralarında başıma gelen bir olayı anlatacaktım. Bundan bir gün önce karabasan diye bir kavram duy-

muştum, gece uykularımıza gelip psikolojik yönden sağlığını bozduğunu duymuştum. Bu olay beni etkilemişti. Beynimde bu olayı bütün gün canladırıp durmuştum. Onun için gece saatine kadar odam karanlık olduğu için uyuyamamıştım. Ve gece saat 03.00'da uykudayken tam uyanmış sayılmadan gözlerimi açmıştım, adını koyamadım ama halk arasında karabasan diyorlarmış, bir gölge odanın etrafında dolaşıyordu. Gölge ama insan olmadığından emindim fakat nefesini hissedebileceğim şekilde bana yaklaştı, üstümde onun yükünü hissetmiştim. O yük gece boyunca üstümden inmedi, onun nefesini hissediyordum ama bir türlü ayaklanamıyordum, sesimi bile çıkaramıyordum. Bütün gecem böyle geçmişti. Hayal ile gerçek arasında gelmişti bu olay bana. Sabah uyandığımda kan ter içinde kalmıştım. Konuşamıyordum bile. Hemen duş aldım, annem benim için Kur'an okumuştı. Ancak ertesi gün düzelebilmıştım tam olarak. Anlattıklarında bana hurafe geliyordu. Meğersem öyle değilmiş. Bu olayı yaşadktan sonra o gölgelikten çok korkarım ve bende bir alışkanlık haline geldi, yatmadan önce mutlaka Kur'an'dan sure okuyup da yatarım. (Ebdullah Demir, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir gün eve muhabbet kuşu aldım. Zamanımın çoğunu onunla geçiriyorum. Bir gece rüyamda bir evden kuş alıyordum gizlice. Birden bir adama yakalandım, "hırsız var" diye bağıırıyordu. Ben uykudan birden kalktım, gözümü araladım, karşımda deri çeketli uzun boylu bir adam bana bakıyordu. Ben hemen kendimi bozmadan uyuyor gibi yaptım. Nefes alışına kadar hissediyordum. O kadar çok korkmaya başlamıştım ki nefes alışverişimi kontrol edemiyordum. Daha sonra odamın kapısını aralayarak odadan çıktı. Salonun ışığının yüzüme vurduğunu hissediyordum. Evde dolaşmasını ayak seslerini duyuyordum. Bir türlü gözümü açamıyordum. Bazen titriyor, bazen de benim uyanık olduğumu fark edecek diye düzeliyordum. Yüzümden terler akıyordu. Kolum, vücudum tutulmuş, uyuşmuştu ama ben yön değiştiremiyordum. İçimden hep dua ediyordum. Yataktan birden fırlayıp kovmak istiyordum ama taş kesilmiştim. Anneme, kardeşime bir zarar verecek diye çok

korkuyordum. Birden odama tekrar geldi. Önümden geçişlerini hissediyordum. Kapımın açılıp kapanış sesli, ayak sesleri, nefes alışverişi çok ürkütücü. Kaç saat öyle durdum bilmiyorum ama dışarıdan kuş seslerini, işe gidenlerin seslerini duyuyordum. Anlamıştım, sabah olmuştu artık. Evden çıkıp gitmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Annemin su içmeye kaltığını duydum. Birden yataktan fırladım. Kalktığımda odamın kapısı kapalı, kapılar kilitliydi. Derin bir oh çektim. O zaman anladım bunun hırsız değil, karabasan olduğunu. Kuşu hemen geri verdim. Bir cami hocasına giderek olanları anlattım. Korkmamamı, dua ederek yatmamı söyledi. O günden sonra bir şey olmadı ama her gece aynısı olabilir korkusu rahat bırakmıyor. (Volkan Çığırı, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Akşam uyurken cinler gelecek diye korkuyorum. Sırf bu yüzden yatakta sırtüstü yatamıyorum. Karabasan falan basacak diye. (Ebru Göktaş, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Korktuğum şeyi söylersem inanmayacaksınız. Çünkü inanılmayacak bir şey... Ben insandışı varlıklardan korkuyorum. Bunun nedeni küçükken ve hâlâ izlediğim korku filmleri, anlatılan hikâyeler. Yani ben cin ve cin gibi yaratıklardan korkuyorum. Paranoyak bir insanım. Şu zamana kadar yani 16 yıldır bir kere bile evde tek kalmadım. Çünkü izlediğim filmlerde hep evde tek kalınca bir şey oluyor. Biliyorum çok saçma bir şey ama bilinçaltıma yerleşmiş bir kere... Bu ikinci dönemde şu karabasan mıdır nedir onu gördüm. Sırtüstü yatınca geliyor-muş diyorlar. Ben bunu duyduğumdan beri bir daha sırtüstü yatamadım. Ama ben ölümünden de çok korkuyorum. Çünkü orada tek başıma kalacağım için. İstesem de kimse bana yardım edemeyecek. (Dilan Bulğtekin, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Garip Olaylar

Geçen ay gece uyumak için hazırlandım. Daha sonra yatağa girdim. Tam besmele çektim, gözlerimi kapadım, o sıra tutuldum, aynen donmuş gibi oldum. Kulağıma anlayamadığım fısıldamalar geldi. Ne olduğunu anlamadım. Hareket etmeye çalıştım, edemedim. Sonra kendime geldim. Kalktım anneme başımdan geçenleri anlattım. Annem de seni korkutmuşlar dedi. Büyük ihtimal odada ekmek kırıntıları vardır dedi. Ben de o an aldım elime süpürgeyi, daha sonra bütün odayı süpürdüm. Sabaha kadar uyuyamadım. Şimdi elimden geldiğince nimetleri yere dökmemeye çalışıyorum. (İsimsiz, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Biz dört arkadaş aynı zamanda amca çocuklarıyız. Geçen yaz tatilinde hep beraber köye gitmiştik. Uyku tutmadığından sohbet ettik. Küçük kuzen susadı, küçük olduğu için tek gidemedi. Biz de korktuğumuzdan hep beraber gittik. Halamların evinden bakınca köy mezarlığı görünüyordu ve mezarlıktan ağlama sesi geliyordu. Biz de gece gidemediğimiz için sabah gitmek için anlaştık ve öyle de oldu. Gittiğimizde biraz ilerde küçük sarışın bir kız çocuğu ağlıyordu. Birbirimize baktık ve tekrar baktığımızda kız kaybolmuştu. Acaba bizden korktuğu için saklandı mı diye aramaya başladık. Çünkü içimizden biri görmemiş ve bize inanmıyordu. Biz de kanıtlamak için aramaya başladık. Kızı gördük ve kız koşarak uzun boylu esmer simsiyah kıyafetli bir kadının elinden tuttu. Biz onlara doğru ilerledikçe onlar geri gidiyordu ama ayakları kımıldamıyordu. Birden ortadan kayboldular. Biz de kaçtık. Halamlara bu işi anlattığımızda onların nedeni belirsiz bir biçimde öldüğünü söyledi ve izinsiz mezarlığa gittiğimiz için bize kızdılar. (Mehmet Daşbunar, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Geçen sene okulumuzun kız Futsal takımıyla gittiğimiz yerde bir gece birbirimizi korkutmak amaçlı hikâyeler anlatıyorduk. Arkadaşımla ablasınının arkadaşının başından geçen bir olaymış. Arkadaşımla

büyük ablası kız yurdunda kalıyormuş. Kızın birisi varmış ki yurttta çok garip bir kızmış. Bir gün kız duş almaya girmiş o sırada herkes uyuyormuş, birden kızın çığlık sesleriyle uyanmışlar. Banyoya gittiklerinde kız zı ölü olarak bulmuşlar garip olan ise kızın yanında hiçbir kesici alet olmamasına rağmen kızın en az on, on beş yerinde bıçak izi varmış. Biz de o gece korkudan dört kişilik odada on kişi uyumuştuk. (Ümmühan Uysal, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben küçükken yani 9-10 yaşlarındayken ödev için bir arkadaşta toplanmaya karar verdik. Toplam 4-5 kişi vardık, ödevin yarısına gelmiştik. Birden bir arkadaş çok sıkıldım hadi biraz ara verip bir şeyler yapalım dedi. Hep birlikte onayladık. İlk önce ne yapacağımızı sorduk, o da anlattı. İlk önce bir aynaya 2442 sayılarını yazıp sonra dabbe dabbe diye bağıracağımızı söyledi. Bunlar olduktan sonra etrafımıza cinler toplanacaktı. Benim gözüm korkmuştu. Hadi başlayalım dedik. Ben hâlâ korkuyordum. Küçük ıssız bir odaya geçtik. Perdeleri çektiğimiz için etraf karanlıktı. Hepimiz birlikte aynaya bakıp dabbe dabbe diye bağırmaya başladık. Hepimiz çok korkuyorduk heyecan doruktaydı. Biz sesimizi kestikten sonra içeriden tak tak tak kapı çaldı. Hepimizde bir korku kapıya kimse bakamıyordu. Karar verdik beraber bakalım diye. Hepimiz kapıya gittik ve kapıyı açtık. Ki ne görelim, bomboş kimse yok. Kimse kapı çalmamış. Tam kapıyı kapatacaktık içeriden şangur şungur sesler geldi. Kimse içeri giremiyordu. Sonunda odaya doğru yürümeye başladık. Bir de ne olmuş, sehpadaki üçlü vazo yere düşmüş. Paramparça olmuştu. Alel acele cam kırıklarını topladık. Hep birlikte salona geçtik. Ev sahibi arkadaşım odaya gitti. 10 saniye sonra odadan çığlık sesleri geldi. Yanına gittiğimizde ayağına cam batmış ve çok korkmuş bir durumdaydı. Ne oldu dediğimizde yerden cam alırken aniden başım döndü düştüm dedi. Hızlıca arkadaşımın ayağını temizleyip eve gittik. Bu olayı uzun süre üzerimden atamadım. (Satı Bazna, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Annem küçükken annemgilin oturduğu mahallede iki çocuk yaşıyormuş. Annemgil ile çok yakınlarmış. Annemgilin ev yokuşun en başındaymış. Komşularının evi de biraz aşağıdaymış. Yokuşun en aşağısında harabe bir ev varmış. Annemin anlattığına göre komşunun çocuklarından küçük olanı harabe eve girmiş. Çocuk evden çıktıktan sonra hastalanmış ve bir daha kafayı toparlamamış. O günden sonra eve kimse girememiş. (Satı Bazna, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Günlerden hangi gün olduğunu veya tarihin hangi ayı gösterdiğini bilemem ama o gün olan olay beni çok derinden etkilemişti. Bir Ramazan ayı ailecek oturup orucumuzu açacak sırası aniden kapı çaldı ve kapıyı çalan bir bayandı. Bayan kendini tanıttıktan sonra annemden bir bardak su istedi. Annem kadına su vermek için mutfığa gitti, annem elinde bir bardak suyla kapıya doğru gitti. Kadın annemin elindeki suyu alıp içti. Bardağı anneme doğru verirken bir dua etti ve ardından bir bardak daha su istedi. Ben masaya doğru giderken annem de bir bardak su vermek için mutfığa tekrar gitti. Annem elindeki bir bardak suyla kapıya gittiğinde kadın kapıda yoktu. Bu olaydan sonra kadının ettiği dua kısa bir aradan sonra kabul oldu. Bu olay ise beni bu yaşa kadar en çok derinden etkileyen ve korktuğum bir olay oldu. (Oğuz Topsakal, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

11 sene önce babamın işi için Batman'a yerleşmiştik. O eve gittiğimiz günden beri geceleri rüyada hep bir dede ve kucığında bir kedi görüyordum. Kediyi suratıma fırlatıyordu. Çığlık atarak uyanıyordum. Her gece aynı şey oluyordu. Sonra abimi de korkutmaya başladılar, geceleri abim evin içinde uykusunda yürüyor, kapıdan dışarı çıkmak istiyordu. Herkes o evde bir şey var diyordu. Bir gece yine korkuttular, abim ve ben çığlık atmaya başladık. Bizim çığlıklarımıza annem uyanı, koşarken düştü ve bacağını kırdı. O eve gelen herkese böyle şeyler oluyormuş. Sonunda evden taşınmaya karar verdik. Ankara'ya yerleştik. O günden sonra hiç korkmadık, her şey daha güzel oldu. Biz o ev-

den çıktıktan sonra eve genç bir üniversite öğrencisi taşınmış. Kız geceleri yattığında çılgınlıkla uyanıyormuş. Bir gün banyoda genç kız ölü bulunmuş. Ölüm sebebini anlayamamışlar. Sonradan çarpıldığını söylemişler. O evde gerçekten bir şey var. Eve girenin başına bir şeyler geliyor. (Gamze Özel, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Arkadaşım bize gelmişti. Öğle saatleri her şey normal gidiyordu. Akşam olmuştu. Elektrik kesildi. On on bir yaşında idim. Elektrik kesilmesine rağmen televizyonun kırmızı ışığı yanıyordu. Çok korkmuştum. Anahtarı alıp nasıl evden çıktığımı bilemiyorum. (İpek Karaman, yaş 15, Şişhane, İstanbul)

Dedem ve amcasının oğlu yaylaya gitmek üzere yatsı ezanından sonra yola çıkmışlar. Köy ve yayla arası yürüyerek bir saat sürüyormuş. Yaylaya giderken başka köylerden geçilerek gidiliyormuş. Dedemler yaylaya giderken Yağmurhüyüğü köyünün mezarlığından sesler gelmiş. Mezarlıktan birisi “yardım edin, yardım edin” diye bağıırıyormuş. Dedemler yükselen sesler nedeniyle korkup uzaklaşmışlar. Yaylanın girişine geldiklerinde yaylanın içinden siyah bir at ve atın üzerinde siyah giyisili kırmızı gözlü birisi varmış. Atlı atı dedemlerin yanında durdurmuş. Dedemlere uzun süre baktıktan sonra atı ile gözden kaybolmuş. (Keklik Nur Bulat, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Gününü tam olarak hatırlayamıyorum, birkaç arkadaş futbol maçı yapmıştık, yorgunduk ama canımız çok gezmek istiyordu. Ama ben gezmek istemiyordum, sadece gidip eve yatmak istiyordum. Na yapalım, uyduk arkadaşlara, takılalım dedi ve gezmeye başladık. İlçemize güzel bi stadyum yapılmıştı, oraya doğru yol aldık, bir anda ilçemizin tüm elektrikleri gitti. Korkmaya başlamıştık. Oradan bir arkadaşım, “Arkadaşlar, kormayın, korkunun ecele faydası yok.” dedi. Ama kim

akar onu, biz fena halde tırsmıştık. Kimseyi göremez hale geldik, ne bir şey duyuyoruz, ne de bir şey görüyoruz. Bir anda çöp kovasının arkasından beyaz bir şey yükselmeye başlamıştı, ne olduğunu hiçbirimiz anlamadık. Araba geliyordu, durdurduk ve uçan şeyin ne olduğunu sorduk. Adam saçma bir cevap verdi. Verdiği cevap şöyle: “Erzurum’daki hava limanının ışıkları.” dedi. “Arkadaş hiç Erzurum’daki hava limanının ışıkları bizi takip eder mi?” Bildiğimiz duaları teker teker hepsini okumuştur, ne fayda. Işık bizi takip etmeye devam ediyordu. Bir araba daha geliyordu, ona da sorduk, o da şöyle bir cevap verdi: “Topluluk halinde gezen uçan böcek sürüsü.” dedi. Mantıklı gelmişti ama uçan böcek sürüsü saatlerce hiç dağılmadan bizi takip eder mi? Hayır. Karşıdan hızla araba geliyordu, adam sarhoştu galiba, adam bizim üzerimize sürdü hızlı bi şekilde arabasını. Korku üzerine korku yaşamıştık. Ben düşüp kolumu kırmıştım. Hastaneye giderken ne olduğu belirsiz uçan şey bizi takip etmeye devam ediyordu ve sonra hiçbir şey hatırlamadım. (İkram Özdemir, yaş 18, Erzurum)

Rüyalar

Beş yaşındayken bir robotum vardı. Gece onunla yatmak istemişim. Rüyamda robotun beni dövdüğünü ve saçlarımı tek tek yolduğunu görmüştüm. Rüyadan uyandığımda ise ağlamıştım. Artık ne kadar sesli ağladıysam annem uyanıp yanıma gelmişti. Neden ağladığımı sormuştu. Ben de anlatmıştım neden ağladığımı. Hemen robotu dış kapının önüne koymuştuk. (Elif Aydoğdu, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Ben 6. sınıftayken rüyamda karşı komşumuz Musa Amca’nın öldüğünü görmüştüm. Onu çok sevdiğim için biraz korkmuştum ama rüyamda birinin öldüğünü görmek o kişinin ömrünün uzadığı anlamına gelirmiş. Sonra zaten rüya diye düşünerek kafama takmadım ve yaklaşık bir ay sonra karşı komşumuz vefat etti. Artık rüyamda gördüğüm her şeyin gerçek olacağını sanıyordum ve “ya annemi ölürken görürsem” diye düşünüp duruyordum. Bilinçaltımdan mıdır bilmiyorum an-

nemi rüyamda ölürken gördüm. Haftalarca ağlamıştım ve çok korkmuştum anneme de bir şey olacak diye. (Sultan Kartal, 11. sınıf, İstanbul)

Bir akşam korku filmi izledikten sonra annelere “iyi geceler” dedim ve yattım. Rüyamda annemlerle bir yere gidiyorduk. Orada ilk yemeğimizi yedik. Sonra eğlenmeye başladık. Babam çok içmişti. Eve giderken arabayı çok hızlı sürüyordu. “Yavaşla” dedik. Ama dinlemedi. Sonra bir tır gelip bize çarptı. Ve hepimiz yaralandık. Ben fazla yaralı değildim. O yüzden hemen arabadan çıkıp telefonla herhangi bir hastaneyi aradım. Gelmeleri biraz uzun sürmüştü. Onlar gelene kadar annemler ölmüştü. Sonra beni hastaneye götürüp tedaviye aldılar. Tedaviden sonra eve geldiğimde tek olduğum için çok korkmuştum. Birden uyandım ve terler içindeydim. Annelere gidip baktım ve yaşıyorlardı. Ondan sonra tekrar yattım. (Fatih Küçük, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Benim en çok korktuğum şey sanırım ana sınıfındayken gördüğüm rüyaydı. Bunu kimseye anlatamıyorum aslında. Ama rüyamda etrafımdaki herkesin suratı tuhaf bir şeye dönüşüyordu. Hatta en son annemin suratı da dönüşmüştü ve ben uyandığımda çok korkmuştum. Galiba en çok korktuğum şeylerden biriydi ki hâlâ unutmamışım. (Aleyna Öztürk, 10. sınıf, Yalova)

Ben bir gün yürüyordum. Karşıma bir araba çıktı. İçinde adamlar vardı. Arabayı durdurup beni arabaya attılar ve arabayı çalıştırıp gittiler. Karanlık bir yerdeydim, çok korkuyordum. Burada benim gibi bir sürü çocuk vardı. Çocuklara ne yaptıklarına bakınca beni kaçırانların organ mafyası olduğunu anladım. Bütün çocukları kesip öldürüyorlardı. Sıra bana geldi. Beni bembeyaz bir yatağın üzerine yatırdılar. Yanımda

doktorlar vardı. Çok korkuyordum. Doktorlar bıçakları aldılar ve tam beni kesmeye başlayacaklarken annemin sesini duydum: "Oktay, Oktay, haydi uyan, okula geç kalıyorsun." Sonra kalktım, bu olanların rüya olduğunu anladım. (Oktay Manav, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Rüyamda babamı kaçıırıyordlardı, o kadar korktum ki anlatamam. Babamı evden kaçırdıktan sonra beni onun yanına götürdüler. Babamı dövmüşlerdi, çok ağlıyordum, sonra benim yanımda babama vurdular çok ama çok ağlıyordum, tam babamı öldürürken uyandım. Olanları babama anlattım. Babama sıkı sıkı sarıldım. (Ayten Nazlıcan Yıldız, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

Her gece olduğu gibi yine saat on iki sıraları yatmışım. Uykuya daldıktan sonar bir rüya görmeye başladım. Rüyamda ailemle birlikteydim. Ancak ben tabuttaydım. Başımda bütün ailem ağlıyordu. Onlara sesimi duyurmak istesem de olmuyodu. Bağırıyordum, çığlık atıyordum. Ancak onlar beni duymuyordu. Bir süre sonra terler içinde uyandığımı hatırlıyorum. Bu rüyadan gerçekten çok etkilenmişim. Benim olmuş olmam ve ailemin gözyaşları içinde acı çekmesi beni üzmüş ve bir rüya da olsa korkmama sebep olmuştu. (Ahmet Ufuk Duy-sak, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

2008 yılında ablamda yaşıyordum bir gece şöyle bir rüya gördüm: Sokaklarımız bloklar şeklinde apartmanlardan oluşmakta caddenin üzerinden ablama doğru giderken etraf grimsi sis bulutu altında gökyüzü gözükmeyecek hatta 10 metre ilerisini göremeyecek kadar sisliydi. Ablamın evinin önüne geldiğimde ziline bastım kimse açmadı. Etraftan garip sesler geliyordu, ablama aşağıdan ben olduğumu ve kapıyı açmasını söyledim, açmadı. At arabasının tekeri gibi sesler geliyor ve etrafta kimsenin olmaması korkumu daha da arttırdı. Oradan yaklaşık

100 metre ilerde oturan annemlere saklana saklana hızlı bir şekilde giderken etraftan bütün günahkârların toplanacağına dair bağırtılar geliyordu. Annemlerin evinin önüne geldiğimde ışıkları açtı fakat onların da ziline basmama ve 1. katta oturmalarına rağmen bağırma cevap vermiyorlardı. O sırada benim gibi sağa sola saklana ve kaçışan insanlar gördüm ve bildiğim bütün duaları etmeye başladım fakat hiçbir duanın sonunu getiremiyordum ya boğazım yanıyor ya da diğer duaya atlayarak hiçbir duayı sonuna kadar getiremiyordum. O sırada Allah'a ikinci bir şans için yalvarmaya başladım ve o sırada bunun zaten benim ikinci bir şansım olduğu söyleyerek bu dünyaya nasıl indiğimi gördüm ve karşımda daha önce hiçbir şekle benzemeyen kor ancak saf kor değil bir yaratık elinde kısa 3 başlı kısa kırbaçla belirdi ve artık o yolun geçtiğini ve hazırlanmamı söyledi. Sonra at arabasına benzer bir araç ve üstünde insanları istiflenmiş şekilde gördüm. Tekrar dua edip yalvarmaya başladığımda elimde üçgen şeklinde boynuz vardı ve yaratık yaklaştığında saplamayı düşünüyordum hâlâ daha duaları tamamlayamayıp ikinci şansı isteğimde gözbebeğime doğru yaklaştığını görerek aniden uyandım. O sırada sabah ezanı okunuyordu ve kibleye doğru secde eder şekilde uyandım. (Not: o dönemde ateisttim ve bu durum tümüyle araştırmalarımı ve sorgulama şeklimi değiştirmemi sağladı, aynı dünya yaklaşımına başka taraftan bakmamı sağladı.) (İsimsiz erkek, yaş 30, Manisa)

Arkadaşım bizde kalmıştı uzun süre. Ve ben o süre içinde sabah namazına kalkmamıştım. Arkadaşıma sordum: “Ezan kaçta okunuyor, biliyor musun?” dedim, o da bilmediğini söyledi. Ben de yatsı namazından sonra saatimin alarımını kurmadım ve dua ettim: “Allah’ım sabah namazına beni uyandır!” ve uyudum. Derin derin uyuyordum, bir ses duydum: “Uyan Cebrail geldi.” Korktum bu sestem ve ben de sordum: “Cebrail mi geldi, Azrail mi?,” dedim titriyordum uykuda ve gözlerimi açamıyordum. Gözlerimin önüne hayatım görmediğim asalı biri dikildi ve irkildim, gözlerimi açtım hemen. Gözlerimi açar açmaz “Allahu Ekber!” sesiyle ezanın okunmaya başladığını anladım. Yatakta doğrul-

dum ve titriyorum o zaman öleceğimi sandım, insanın canının ne kadar tatlı olduğunu düşündüm. Kalkamadım yatağımdan ezanı dinledim ve yorganımın altında tekrar derin bir uykuya daldım. (İsimsiz kız öğrenci, yaş 20, Manisa)

6-7 yaşlarında idim. Gece rüyamda maskeli, uzun ve kilolu bir adamın beni kovaladığını görüyordum. Adam kovalıyor ben kaçıyordum. Bazen çok fazla yaklaşıyordu fakat hoplaya zıplaya ben yeniden farkı açıyor ve kaçmaya devam ediyordum. Uyandığımda çok fazla terlediğimin farkına varıyordum. Hatta bazen küçük abdestimi yatağa yapıyordum. Tekrar uyumak istemiyordum. Anneme seslenip su istiyordum ve suyu içiyordum. Ardından tekrar yatağa yattığımda uyumak istemiyordum. Uyumayacağım uyumayacağım dedikçe gözlerim yavaş yavaş kapanıyordu. Evet yine uyuyor ve yine aynı rüyayı görüyordum. Bazen uyumadan önce bu sefer o adamdan kaçmayacağım ve bu sefer ona saldırıp onu öldüreceğim diyordum fakat uyuyunca her şey değişiyor yine kaçmaya devam ediyordum. O yaşlarda korktuğum şu an ise gülüp geçtiğim bir anı olarak aklıma kazındı bu olay. (Selami Metehan Aksu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bundan yaklaşık 1 sene önce sabah rüyamda kabus görmüştüm. Bu rüyanın bende etkisi vardır. Aslında rüyalarım hep başkasına yöneliktir. Hep de gerçekleşir. O gün de ablamı rüyamda görmüştüm. Rüyamda ablamı ateşten yaratılmış bir şeytan ablamın boğazını sıkıyordu. Eniştem hiçbir şey yapmıyordu. Ben bağıırıyordum ama kimse duymuyordu. Ama sabaha doğru bu rüyayı gördüğümünden eminim. Rüyamdan nefes nefese uyandığımı hatırlıyorum. Sabah olduğunda ise kahvaltı yaparken ablam geldi. Rüyamı anlatsam mı anlatmasam mı diye tereddüt yaşadım ve anlattım. Ablam beni azarladı ve susturdu. Akşam olduğunda yemek yerken ablamın boğazına bir şey kaçtı. Öksürürken kıpkırmızı olmuştu. Neredeyse boğuluyordu. Annem o an ne yapacağını şaşırmıştı. Ben hemen babamı çağırdım. Annem hemen balkonun

kapısını açtı. Nefes aldığı anda öksürüğü durmuştu. Kendisi iki saat kendine gelememişti. Ablam bana öyle bir bakmıştı ki o an çok korkmuştum. Ablam rüyamı hatırladığında ise azar işitmiştim günden sonra kâbuslarımı kimseyle paylaşmam. (Büşra Çelikkaya, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Televizyonda çocuk kaçırma ve organ mafyası olaylarının cirit attığı haftalardı. Henüz 11-12 yaşındaydım. Kardeşim ve küçük kuzenimle mahalle fırınının önündeydik. Oraya nasıl ve niçin geldiğimizi bilmiyordum. Kendimi bildim bileli işletildiğini bildiğim fırın kapanmıştı. Hava çok kasvetliydi. İriyarı bir adam yanımıza geldi. Bizimle konuşmaya çalıştı. Ben kötü bir şeyler olduğunu sezmiştim. Bağırmaya çalıştım. Kimse sesimi duymamıştı. Mahalle kahvesinin önündeki adamlar gayet sakin oturuyorlardı. İriyarı adam beni orada bırakıp kardeşimi ve kuzenimi kucaklayıp fırının kenarında daha önce hiç görmediğim bir kapıdan içeri girdi. Ayaklarım yere çakılmıştı. Ne adamın peşinden gidebiliyordum ne de yardım çağırmaya. Sadece “Onlar daha küçük beni alın” diye seslenmeye çalıştığımı hatırlıyorum ve ağladığımı. Uyandım. Gözlerimden yaşlar boşalıyordu. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Korkudan böylesine ağladığımı hiç hatırlamıyorum. (Merve Çiçekçi, 10. sınıf, İstanbul)

Sesler

Ben hafta sonu derhaneye giderim. Biz geniş aile olarak yaşarız. Halam, babaannem ve amcam bizimle aynı apartmanda yaşarlar. Bir gün bir pazar sabahı saat 7 sularında dershaneye gitmek üzere yola çıkmıştım. Gayet güzel geçti. Her biri 40 dakikalık 4 ders işledik. Haylazlık yaptık. Sonra saat 11.40’da her zamanki gibi dershaneden çıktık. Arkadaşlarımla bir daha görüşmek üzere sözleştik. Sonra bisikletimle eve doğru yola çıktım. Mahmut bey caddesine indim. Sokağa doğru ilerlerken bizim sokağın yanındaki sokakta olan parktan bir çığlık duydum. Belki de hayal ettim. Ses halamın sesine çok benziyordu ve san-

ki “Yusuf!” diye bağıırıyordu. Belki yardım istiyordu. Aldırış etmedim. Ama içime bir kurt düştü. Yola devam ettim. Bizim sokaktan aşağı indim ve apartmana girdiğim gibi halamlara çıktım. Kapıyı çaldım ve kapıyı halam açtı. O an derin bir “Ohh!!!” çektim. (Osman Yusuf Gül-lüce, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Köyde yine her zamanki gibi erkenden kalkmışım. Kahvaltıya oturmıştım. Teyzemlerle konuşmaya başladım. Gece olan olayı anlatmaya başlamışlardı. Gece saat 1 gibi arabanın müzik çaları açılmıştı. Teyzemin oğlu gece kalkıp müzik çaları kapatmış. Aradan birkaç saat geçtikten sonra tekrar müzik çaları açılmıştı. Teyzemin oğlu yine kapatmış. Ancak sabah ezanına doğru arabanın müzik çaları yine açılmıştı. Teyzemin oğlu yine kapatmış. (Fatih Can Altay, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ambulans sesleri duyunca ürperiyorum, acaba ambulanstaki kim, yoksa benim sevdiğim biri mi diye düşünüyorum. (Tuğçe Dinler, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Ben ezandan çok korkuyorum. Ama sadece 4-5 arası ezan okununca. Ondan çok korkuyorum. Çünkü saat 4 ya da 5 olunca ezan okunuyor. Ezanı bir tuhaf okuyor. Tövbe tövbe. Sonra anneme ya da babama soruyorum. Annem diyor ki: araba veya başka bir ses olmayınca ezan bana korkutucu gelebilirmiş. Bakıyorum ki araba veya başka bir ses olmayınca korkmuyorum. Ses olmayınca korkuyormuşum demek. (Enise Arslan, 5. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir gün ben bizim pencereden arkadaşımızın evine sepet sarkıttım ve o bana ben ona yazı yazıyorduk ve annesi babası evde yok. O bir an

içeri gitti ve biraz geç geldi ve ben sepeti pencereye vurdum. Arkadaşım çok korkmuştu ve elinde bıçak her odayı gezmeye başlamış, en son mutfığa gelip de bakınca korkusu geçti, meğer eve hırsız girdi zannetmiş bizim akıllı... (Sibel Akın, 9. sınıf, Alanya)

Korku Filmleri

Bir akşam günü halamın çocuklarıyla korku filmi izliyorduk. Herkes birbirine sarılıyordu. Bir anda tuvaletim geldi. Fakat korku filminden dolayı korktuğum için tek başıma gidemiyordum. O arada yengeler ve halamlar evdeydi. Onlardan beni tuvalete götürmelerini rica ettim. Onlar da beni tuvalete götürdü. Sonra odaya gelip korku filmi izlemeye devam ettim. Korku filminden sonra korku yerini hafif gülmeler aldı. Çünkü kuzenim korkudan altına işemişti. Tuvaleti geldiğinde tuvalete gitmemiş bu yüzden altına işemişti. O gün hem korku hen de mutluluk vardı. (Mustafa Eren Çalık, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Arkadaşım bana bir gün film izlettirecekti. dedim: "Dikiş varsa bayılırım." O da bana: "Var ama fazla belli olmuyor." dedi. Ben de: "İyi o zaman, açalım." dedim. Açtık, izliyorduk. Adamın sırtı komple yırtılmıştı, kadın iğne ile dikiş atarken her şey olduğu gibi görünüyordu ve ben orada bayıldım. Sandalyeden süzuldüm. Arkadaşlar kaldırdı beni, elime yüzüme su vurdular. Sonra da bir daha izlemedim onu. (Yılmaz Gürbüz, 10. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Eve teyzemler gelmişti. Daha o zamanlar ben 9 yaşındaydım. Her neyse, geldiler, yemeği yediler. Ondan sonra tutturdular korku filmi izleyelim. Tabii ben o zamanlar korku filmlerinden çok korkuyordum. Teyzemler ısrar etti. Ben karşı çıktım. Birkaç sefer böyle oldu ama her zamanki gibi teyzemlerin dediği yapıldı. Ondan sonra korku filmi CD'sini getirdiler. Takdılar. Film başladı. Başları bana aslında eğlence-

li geldi ve içimden “Ulan bunun için mi korkuyorum lan” diye geçiriyordum ta ki o an gelinceye kadar. O ânı görünce dışarı fırladım. Korkudan merdivenlerde kendi kendime şarkı söyleyip bağırıp çağırıyordum. Yani 5. katta küçümsenilecek bir şey değil. Neyse ben arkama bakmadan binadan kendimi dışarı attım. Artık korkudan caminin duvarlarına çıkmıştım. Artık o günden beri kolay kolay korku filmi izlemiyorum. Gerçi hiç izlemiyorum desem daha gerçekçi olur. (Ramazan Poyraz, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Sınıftaydık. Ne zaman olduğunu bilmiyorum. Arkadaşlarım internetle uğraşıyordu. Bense yerimde oturmuş ders yapıyordum. Tenefüstü. Arkadaşlarım ya bir şarkı açardı ya da bir film izletirdi. Film tahtaya da yansıtılar. Filmin adı ise Dabbe’ydi. Çok korkunçtu. Baktıkça içim ürperiyordu ama bakmadan duramıyordum. Bakmamak için kendimi tuttum ve sınıftan çıktım. Bir hafta sonra ise seçmeli sınıfımdan çıkıp sınıfımı ziyaret etmeye geldim. Bilgisayarın başında yine Zeynep B. vardı. Dabbe’yi açmıştı. Nasıl olduğunu anlatamam ama hâlâ korkusunu yaşıyorum. 1. dönem yaşandığı için aradan yaklaşık bir yıl geçmiştir. Sınıftaki çoğu kişi izlemiş ve onlar da korkuyormuş. Zeynep B.’yi Bilge’nin babası olan müdür yardımcısına şikayet ettim. Zeynep B. yüzünden sınıfımızın interneti alındı ama yine de korkumuz geçmemişti. İşte bu olay böyle yaşandı. (Sümeyye Akdeniz, 5. sınıf, Bahçelievler, İstanbul)

10 yaşlarındayken Büyük Kobra diye bir film vardı. Ailemle beraber onu izliyordum. İzlerken de korktuğumu belli etmemeye çalışıyordum. Abim kokuyor musun diye sorduğunda:

– Yok, korkmuyorum sadece bir film dedim.

Kobralar devasa bir büyüklükteydi. Toprakların altından çıkıyorlardı, adamları yiyip kayboluyorlardı. Bu benim aklıma yer etti ve rüyamda görmeye başladım. Bizim binanın sığınağında yaşıyorlarmış gi-

bi gördüm. O zamanlar sığınağa inmeye korkuyordum. Annem sığınağa indikleri zaman inmeyin aşağıda büyük yılanlar diyordum. Annem yok olum öyle yılan ne arasın sığınakta diyordu. Ben yine de korkuyordum. Bir daha rüyamda gördüm. O sırada yılanlar evimize girmeye çalışıyorlardı. Annem korkumu yenmem için sığınağa indirdi ve burada bir şey olamadığını söyledi. Bende rahatladım bir daha o rüyayı görmeye başlamadım. (Mustafa Demir, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Geçen yıl büyüdüğüm şehir olan Konya'nın ilçesi Ereğli'ye tatile arkadaşlarımın yanına gittim. Kardeşim ve ben beraberdik. Erkek kardeşimin arkadaşları onu almaya terminale geldiler. Benim de kendi kız arkadaşlarım geldi. Biz de kızların evine gittik. Eski arkadaşlarım hepsi ile buluştum. Özlem giderip daha sonra sohbetler ettik. Aile dostlarımın evine davetliydim. Evin iki kızı vardı. İrem ve Nisa ikisiyle de çok iyi anlaşırız. Akşam beş gibi yemek yedik. İrem'in izlediği Türklerin ilk korku filmi olan Kara Dedeler Olayı'nı izledik. Başlarda korkmadık. İkinci CD'sinde korkmaya başlayıp filmi kapattık. İrem'in ısrarı üzerine filmi kaldığı yerden açtık. Film bitine kadar korkmaya devam ettik. Sürekli birbirimizi sakinleştirdik. İki hafta boyunca etkisinde kaldım. Şu an filmi anlat deseler hatırlamam. (Ebru Tolunçolu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Yanlış hatırlamıyorsam 7 sene kadar önceydi. Abimlerle beraber sinemaya gitmiştik. Gittiğimiz film "Dabbe"ydi. Filmin ne olduğundan habersiz filmi izlemeye başladım. Çok korkmuştum. Sinemadan çıktığımızda korkudan ölüyordum. Çıktığımızda da yağmur yağıyordu. Ve her su birikintisinden cin çıkacak sanıyordum. O gün bu bugündür cinle ilgili her şeyden korkuyorum. (Osman Salman, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

O gün ipad'imde ilüzyon gösterileri yazmıştım. Bir tane karı ve kocanın yaptığı ilizyon gösterisinde adam karısının ağzını ve ellerini bağlamış, ayırmak için bir ilüyon yatağına yatırmıştı. İlk önce karısının ayaklarını kesmişti ama hiçbir şey olmamıştı. İkincisinde karısının kafasını kesecekti ama maket olan kafayı koymamıştı. Kadın içinde olduğu yataktan bağırmaya çalışıyordu ancak ağzı ve elleri bağlı olduğu için hiçbir şey yapamamıştı, onun için adam karısının kafasını kesmişti. (Zeynep Tatar, 5. sınıf, Bahçeşehir, İstanbul)

Güzel bir yaz akşamıydı, ben ve abim TV izlerken bir kanalda "Çılgılık" diye bir film vardı, izlemeye başladık. O zaman yaşıam küçüktü ama korku filmi izlemeyi seviyordum. Her neyse işte iziyordum filmi. Çok korkunç sahneleri vardı. Kafamı yorganın altına sokuyordum, korku sahneleri geçtiği zaman çıkarıyordum. O filmin etkisi üzerimde yaklaşık bir hafta sürdü. (Mustafa Kaya, yaş 18, Çayırılı, Erzincan)

Korkutmalar, Şakalar

Acımasız Şaka. Bir gün karabasandan çok korktuğum halde karabasandan bahsedildi ve bana bir şaka yapıldı. Gece yarısı balkonda komşumuz beni kandırmak amacıyla birileri ile sözleşip karabasan kılığına girmişti. Ve yanıma o karabasan kılığıyla gelmişti. E ben de küçüğüm, garibanım daha, inandım. Komşumuz beni karabasan kılığından ısırtıyor, cimcikliyor, kovalıyor. E haliyle benim de aklım çıktı. Bu durum adeta ödlele yerine konulmama sebep olmuştu. Ve öyleydi de çünkü o günden beri beni karabasanelar ya da komşularım basacak diye aklım çıkıyor. (Rümeysa Bedir, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Küçükken annem bana yemek yedirebilmek için karabasan hikâyesi anlatırdı. Eğer yemeğini yemezsen karabasan seni yer derdi. Ve ben çok korkardım bundan. Bu yüzdendir ki karabasan hikâyesi anlatıldığı zaman aynı gece ben altıma yapardım yani yatağıma ıslatırdım.

Annem bunu fark edince bana karabasan hikâyesi anlatmaktan vazgeçmişti. (Duygu Kolağasıoğlu, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben küçükken en çok korktuğum şeylerden biri akşamları sakız çiğmekti. Bir gün sakız çiğnerken annem akşamları sakız çiğnenmez çünkü ölmüş birinin etini çiğniyormuş gibi oluruz derdi. O sırada dedem ölmüştü ve ben dedemin etini çiğniyormuş gibi hissediyordum. O günden sonra sakız çiğnerken akşam çiğnememeye dikkat ederim hatta bazen gündüz bile çiğnemekten korkarım. (Ülkü Zeynep Atasoy, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Küçükken annem bana bir olay anlatmıştı. Adamın biri mezar-
dan, mezarlıktan korkmazmış. Arkadaşlarına da bunu söylemiş. Arkadaşlarıyla iddiya girmişler, gece yarısı mezarlıktan geçecekmiş bu adam, geçerken paçası taşa takılmış düşmüş. Adam korkudan birkaç saat içinde ölmüş. Annem de bana eğer korkmazsan böyle olur diye korkutmuştu. (Mine Toraman, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Küçükken bana gece çeşmenin önünden geçme kötü ruhlar seni huzursuz eder derlerdi. Ben de köydeyken hep eve geç gelirdim ve evimizin yanında çeşme vardı. Eve geç gelmeyeyim diye öyle derlerdi. Ben de hep eve 1 sokak aşağıdan dolanırdım. (Abdurrahman Ceylan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Okuldan yeni dönmüştük. İlk kez eve tek başıma girecektim. Kardeşimle beraber kapının önüne geldik. Kapıyı açtım. İlk kez evde kardeşimle beraberdim. En küçük bir ses bile beni korkutuyordu. Kardeşime bakıyordum. Servisten indiğimizden beri ben korkuyordum ama kardeşim çok heyecanlıydı. Onu anlamıyordum. Galiba yaşı küçük di-

ye korkmuyordu. Ve sonra ders çalışmak için odama girdim. Annemin eve gelmesi için saniyeleri sayıyordum. Sonra yine saate baktım. Saat daha 18.00'dı daha annemin gelmesine bir saat vardı. Ders çalışmaya tam başlıyordum ama yine korktuğum için aklım başka yerlere gidiyordu. Sonra su içmek için korka korka mutfığa gittim suyum içip tam mutfığın kapısından çıkarken kardeşim bana "bööö" diye bağırdı. Bir anda kalbim ağzıma geldi. Sonra kardeşime bir tokat yapıştırdım. Kardeşim çok ağlamaya başladı. Sonra gitti ev telefonundan annemi aradı. Ben de anneme her şeyi açıkladım. Bana kızmadı. Bana "Sen bu evin babandan sonraki erkeğisin." dedi. O günden sonra çok cesaretlendim ve artık evde tek başıma korkmuyordum. (Enes Efendioğlu, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Ben 6 yaşındayken o yaz köye gitmiştik. Yaz tatilini orada geçirecektik. Gece otururken amcamların konuştuklarına kulak verdim. Bizim köyümüz Ankara'nın Polatlı ilçesi. Köyümüzde eskiden cüceler yaşırmış. Köyün sonunda bir çeşme var. Çeşmenin az ilerisinde 2 tane küçük mezarların olduğunu söylediler. Bir sel gelmiş köyümüze bütün cüceler ölmüş yalnızca 2 cüce kalmış ve bunların ölülerini çok sonra bulup gömmüşler. Cüceler gece kalkıp çeşmenin etrafında gezerlermiş sevmediklerinin kuyu kazıp oraya iteklerlermiş. Ertesi gün abimle ve ben merak edip gezintiye çıktık. Çeşmenin oraya gittik ama cüce falan görememiştik. *Etrafta* kimse yoktu fark etmeden uzaklaşmışız. Abim sürekli seni cüce yiyecek diye beni korkutuyordu. Sonra koşmaya başladı ona yetişemedim. Bir evin arkasından dolanıp ben de avluya dönecektim. Bir baktım ki evin arkasında bir çukur adeta mezar gibi tam oraya geldim ki arkadan biri beni itekledi. O kadar korkmuştum ki kalbim beynimin içinde atıyor sandım. Sonra abimin kıkırtılarını duydum ona çok kızmıştım. Çukurdan çıkarttı beni. Her yerim toz olmuştu. Eve döndük bu olayı anneme anlattım. Annem de bunun bir rivayet olduğunu söyledi ve güldü. Bu olay beni küçükken çok korkutmuştu. (Hilal Ünal, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Geçen sene annemin arkadaşlarıyla beraber Tekirdağ'a tatile gitmiştik. Babam çalıştığı için ve bir ay kalacağımız için babam gelmemişti. Bir yazlıkta kalıyorduk ve denize çok yakındı. Her gün plaja gidiyor, altı saat sonra eve geliyorduk.

Bir gün annemin bir arkadaşı deniz yatağı aldı ve bize istediğimiz zaman kullanabileceğimizi söyledi. Ben de hemen kaptığım gibi denize koştum. Ama ablam durur mu? Hemen peşimden geldi ve inmemi söyledi. Ben inmeyince de yatağı sınıra doğru götürmeye başladı. Artık su boyumu bile geçiyordu. Bir anda bir dalga geldi ve yatak devrildi. Annem de denizden öğrendiği için beni kurtarmaya da gelemedi. Tam ayağıma yosun dolandığı anda, ablamın saçları elime takıldı ve onun saçlarına asılarak sudan çıktım. Yüzme bilmediğim için de saçına asılı şekilde kıyıya kadar geldim.

O gün bu gündür deniz yatağı kullanmaktan ve denizde derinlere gitmekten çok ama çok korkarım. (Beyza Nur Akalın, 6. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

Ben küçükken yemek yemediğim için beni yemek yemem için korkuturlardı. Annemler her akşam beni korkuttukları için sanırım dedikleri şey bilinç altıma yerleşmiş. Söyledikleri şey de "Bak yemezsen öcü gelir alır götürür seni" diyorlardı. Her gün uyuduğumuzda hep korkunç rüyalar görüyordum ve tuvaletin orada bir kadın duruyordu elinde ise bıçak vardı. Üstüme üstüme geliyordu ve hemen uyandım. Bir başka rüyamda ise yatak odasında bir kadın vardı, o beni odaya çekiyordu. Hani uyanınca yumruk yapamazsın, hal kalmaz ya ellerinde kollarında, işte o zaman benim de öyle oldu, hareket edemiyordum. Odaya doğru çekiyordu beni. Burada inanılmaz olan şey bu rüyam gerçek oldu. Aslında biraz bilinçaltıma girdiği içindir. Eğer beni küçük yaşta korkutmasalardı, ben bu rüyaları görmezdim. Ama bazıları gerçek oluyor ondan hâlâ korkuyorum. Ben bunların kabus olduğunu biliyorum aslında. Ve ben bir şey öğrendim küçük yaşta hiçbir çocuk korkutulmamalıdır. (Merve Özge Tanya, 7. sınıf, Bağcılar, İstanbul)

4-5 yaşındayken şımardığımda annem beni durdurmak için hep korkuturdu. Yine o günlerden biriydi. Parka gitmiştik. Arkadaşlarımla oynarken bağırıp çağırıyorduk. Annem bana seslendi. Yanına gidip ne olduğunu sordum. “Çok bağırmayın burada hemşire var. İğne yapar.” diyerek beni korkuttu. O günden sonra çocukluğum boyunca o parkta oynarken çok bağırmadım. Büyüyünce öyle bir hemşirenin olmadığını öğrenince çocukluk yıllarıma adeta acıdım. O bağıramayıp çağıramadığım çocukluk yıllarımın geri gelmesini istedim. (Hakan Gani Koçak, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Bu olayı annem bana ondan izinsiz dışarı çıkmamam için anlatırdı. Olay anneannemin başından geçmiş.

Kız Elmaçukur Köyünde babası ile yaşıyormuş. Annesinin yanına gitmek için evden çıkmış. Yol üstünde evimizi görmüş ve anneannemden yardım istemiş. Annesinin yanına gitmek istediğini söylemiş. Anneannem elindeki yoğurdu kıza vererek bekle şimdi geliyorum deyip eve üstüne bir şeyler giymeye gitmiş. Kız kararını ne değiştirdiyse anneannemi dinlememiş. Yoğurdu kapının önüne bırakıp çekmiş gitmiş. Birkaç gün kızdan haber alınamamış. Daha sonra ailesi kızın cesedini ve paramparça olmuş kıyafetlerini bulmuş. Kızı ayı parçalamış... (Hilal Tulum, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Eşekli dede. Birinci sınıfa yeni başlamıştım. Köyde okuduğumuz için herkes birbirini tanırdı. Küçük olduğumuz için okula gidip gelirken tozlu topraklı yollarda oynardık. Saati filan umursamaz çocukluğun verdiği yaramazlıkla okuldan eve hep geç dönerdik. annem bunu her yaptığımda beni korkuturdu. Bu yaramazlıkları tek başıma yapmazdım, arkadaşlarımız da olurdu. Annemin bana anlattığı hikâyeleri arkadaşlarıma da ablaları, abileri veya anneleri anlatırdı. Yine bir gün okula gitmek istemediğimi evde kalmak istediğimi anneme söylediğimde benim okula gitmem için bir hikâye anlatmıştı. Köyde eşiği olan yaşlı bir amca vardı. Karısı yoktu. Tek başına yaşıyordu. Kocaman

göbeği ile gezer ve eşeğini yanından hiç ayırmazdı. Bizim okul çıkış saatimizde eşeğiyle gezintiye çıkar köy meydanında dolanırdı. Annem onun her gün okul çıkışında bizi kontrol etmeye geldiğini ve okula gelmeyenleri yediğini söylerdi. Ben inanmadığımı söylediğimde bana onların çocukları da bir gün okula gitmemiş ve onları yemiş. Göbeği o yüzden çok büyük. Hatta çocukları okula gitmek istemediklerini annelerine söylediklerinde anneleri izin verdiği için annelerini de eşeğe çevirdiğini sürekli okulun önünde eşeğini gezdirip çocukları takip ettiğini söyledi. Eğer okula gitmezsem karısını eşeğe çevirdiği için ona kim senin yemek yapmadığını ve beni yiyerek karnını doyuracağını söyledi. O gün okula ağaçların arasında taşların arkasında saklanarak gitmeye çalışırken eşeğiyle ve kocaman karnıyla gelen amcaı gördüm. Daha hızlı koşmaya başladım. Ondan kaçmaya çalıştığımı anladığında yanıma gelmeye çalıştı. Ben hızla okula giderek arkadaşlarıma yanına gittim. Bu olayı onlara anlattığımda aslında onların annelerinin de aynı hikâyeyi anlattığını fark edince daha çok korkmaya başladım. Artık her gün okula kaçarak, saklanarak ve koşarak gidip gelmeye başlamıştım. İkinci sınıfa geçtiğimde ise ablam bana annemin beni korkutup okula göndermek için öyle söylediğini anlattı. Ablam eşeğe binmişti. Ve onun çocuk yemediğini bana kanıtlamaya çalışmıştı. Ama ben ablamı yiyecek diye bağırarak ağlamaya başlamıştım. O gece uyuyamamıştım. Ve annemin yanında yatmıştım. (Gizem Günaydın, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

3 yaşımdan 9 yaşına kadar çocukluğumda korkutulup sonrasında saçma bir şey olduğunu öğrendiğim durumlardan biri, akşam 18.00'dan sonra sokağa çıkıp, parka gidemeyeceğimi söylerlerdi. Akşam 18.00'dan sonra sokağa çıkarsam uzun kuyruklu kara köpeğin beni yiyeceğini söyleyip korkuturlardı. 9 yaşına kadar akşam 18.00'dan sonra dışarı hiç çıkmadım. O sıralarda dedemlerle birlikte yaşıyorduk. Kendi evimize taşındığımızda nakliye kamyonu ikinci eşyaları getirmek için geldiğinde saat 20.00'dı. O saatlerde dışarıdaydım uzun kuyruklu kara köpeğin olmadığını beni korkutup akşam dışarı çıkmamamı sağ-

ladıkları için söylenen yalanlardan biri olduğunu öğrendim. (Aydın-
can Kazaklı, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir yaz köyde kalmaya gitmiştik. 9-10 yaşlarındaydım. Köyde her-
kes tarla, bahçe işleriyle uğraşıyordu. Dedemlerin evlerine uzak bahçe-
leri vardı. Yolu da çok garipti. Küçük bir uçurumun kenarından yürü-
yorduk. Yol biraz da bayırdı. O yolun başında yıkık dökük ev vardı. De-
dem evde yaşayanların öldüğünü ama ruhlarının evlerini terk etmediği-
ni söylemişti. O eve girmememizi söylemişti. Sonra büyünce öğrendik
ki o eve bir çocuk girmiş, başına taş düşüp ölmüş. Başka çocuklar da o
eve girmesinler diye hikâye uydurmuşlar. Ama ben o evin önünden ge-
çerken hâlâ korkuyorum. (Deniz Yeriçer, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben yaramazlık yaptığımda annem bir çocuk varmış sürekli anne-
sini üzecek şeyler yapıyormuş annesini çok yoruyormuş Allah da o ço-
cuğu taş etmiş annesini üzdüğü için ve sen de öyle yaparsan Allah da
seni taş eder, o yüzden uslu dur anneni üzme derdi. Benim de her zaman
annemin anlattıkları gelirdi aklıma korkardım ve annemi üzecek bir şey
yapmamaya çalışırdım. (Merve Kaya, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Bizim yan komşumuz aralık ayında vefat etmişti. Annemler de
komşuyla evini toplayacaklardı. Komşumuz da biraz etkilənmiş, anne-
mi çağırmıştı. Annemle birlikte ben de gittim. Ben de biraz korkmuş-
tum ama yine de annemin yanına gitmiştim. Kapı da açıktı. Koridorun
ışıkları yanmıyordu karanlıktı. Komşumuz Azrail'den, ruhlardan bah-
setmişti. Ben kapıda birini gördüm, karanlık olduğu için çok değişik
geldi, bir de o konuşmalardan bayağı etkilənmişim ki bir "Az Azrail"
diye kekelemişim. Bir süre sonra kendime geldim. Meğer o kişi babam-
mış. Onlar da bana bir şey demek yerine gülüyorlardı. (Melike Gültén,
11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben 1, 1.5 yaşına kadar biberonumu kullanmışım annemlerde artık bırakmam gerektiğini düşünmüşler bir türlü bana biberonu unutturamıyorlarmış ben bırakmıyormuşum o sırada biz Alanya'da kalıyormuşuz annemler bir gün bana biberonum inekler tarafından alındığını istersem onların beni yiyeceğini söylüyorlarmış ben de korkudan bir daha biberonumu isteyememişim zamanla unutmuşum. (Melike Gülden, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben 6, 7 yaşlarındaydım ben ve kardeşim evde çok sıkılmıştık. Annemden dışarı çıkmak için izin istiyorduk ama annem hava kararmaya başladığı için izin vermiyordu ve biz ısrar ettikçe akşam akşam çocuklar dışarı çıkmaz cinler periler ortaya çıkar diye bizi korkutuyordu ama biz anneme inanmıyorduk dışarı çıkmak için de can atıyorduk. Apartmanın birinci katında oturuyorduk kardeşimle mutfağın balkonundan dışarı inebileceğimizi düşündük ve annem görmeden aşağıya indik. O sırada annem bizi gördü ve balkondan içeri girmemiz için periler sizi korkutursa karışmam diye söylenmeye devam ediyordu. Biz daha oynayamadan yağmur atıştırmaya başladı biz de üzgün bir şekilde apartmandan içeri girecekken apartmanın otomatığı yanmadı gözümüz bir şey görmüyordu ve siyah üçgen şapkalı bir çocuk merdivenlerden atlayarak yanımızdan geçti o anda kardeşimle büyük bir çığlık attık. O çocuğu bir cin sanmıştık çok korkmuştuk eve girdiğimizde hâlâ ellerimiz ayaklarımız titriyordu. O gün bugündür annemin sözünden çıkmam. (Merve Kaya, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Gece elektrikler gittiğinde oturuyorduk. Büyük ablalardan biri anısını anlattı. 15-16 yaşlarında gittiği bir kampta arkadaşlarıyla otururken 3 harflilerden bahsetmeye başlamışlar. Arkadaşlarından bir tanesi 3 harflilerin ayaklarının ters yöne dönük olduğunu söylemiş. Konu ilerledikçe korkuları artmış. O sırada elektrikler gelmiş. Arkadaşlarından biri o arada elini yüzünü yıkamaya gitmiş. Gittiğinde banyodaki arkadaşının ayaklarının ters olduğunu fark etmiş. Hemen kamp gö-

revlisinin yanına gidip olayı anlatmış. Kamp görevlisi de ona şaka yapmak için ayaklarını ters çevirip

– Böyle mi?

diye sormuş. Kız korkudan oraya yıkılıvermiş. (Naciye Nisa Hayta, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Annem beni doğurduktan 52 gün sonra anneannemgile bıraktı. Çalıştığı için bana bakamıyordu. O yüzden benim küçüklüğüm orada geçti. Dayımın oğlu Sertaç abi de orada kalıyordu. Küçük dayım da oradaydı. Hep onlarla vakit geçiriyordum. İkisi bir olup bana motorcuları gösterip beni korkutuyorlardı. “Yanlarından geçme seni kaçırlar.” deyip duruyorlardı. Ben de belli bir yaşa kadar motorculardan hep korkmuştum. Ve her gördüğümde kaçırdım. (Koray Kozan, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Bir gün elektrikler kesilmişti. Ablamla karanlıkta oturuyorduk. Ablam cinler geldiği için elektriklerin gittiğini söyledi. Cinler güneşi sevmezmiş. karanlık olan her yere saklanırlarmış. Bazen de özel güçleriyle elektriği keserlermiş. Dışarıda oynadığımda hava karardığında ablam cinler çıkmaya başladı eve gel derdi. Çok korkardım karanlıktan. Hava karardığında da hemen eve giderdim. Karanlıkta uyuyamazdım. (Esmâ Aslan, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Babam anlatırdı, korkmam ve uyumam için: Zamanın birinde, parkın içinde, yerin derinliklerinde bir çocuk katili yaşarmış. Çocuklar oyun oynarken ses yapıp bağırıp çağırdığında dayanamaz çocuklardan bir iki tane günlük kaçırmış. Kaçırdığı çocukların gözlerini çıkarır kavonaza koyarmış. Burunlarını mandallarla çamaşır ipine asarmış, dudaklarını iğne iplikle dikermiş, saçlarını keser biriktirir pas pas yapmış. Parmaklarını çekiçe kırarmış. Kavonaza koyduğu gözleri bek-

letir içtiği çorbaya, yemeğe koyarmış. “Çocukların ne suçu var ?” dediğimde ise aldığım cevap hiç değişmezdi, babam sesini kalınlaştırıp gözlerini kocaman açıp:

– Senin gibi bağırıp çağırmışlar, annelerini üzmüşler, mızızlanıp ağlamışlar, alınan oyuncaklar yarına çıkmazmış, senin gibiymiş işte, bir gün senin de başına böyle bir şey gelecek!” Gözlerim dolar gerçek olacağını düşünürdüm. Parktan nefret eden bir çocuk düşünebiliyor musunuz? İşte o kişi babamın anlattığı hikâyeden dolayı benim. (Rümeysa Özçelik, 10. sınıf, Sincan, Ankara)

Ben küçükken akşam geç saatlere kadar dışarda gezerdim top oynardım. Yine bir gün dışarda geç saatlere kadar gezdim oyun oynadım ve eve gittim. Annemgilin söylediğine göre çocuk kaçırmışlar. Annemgil de ben dışarı çıkmayım diye bak bizim mahallede çocuk kaçırmışlar seni de kaçırlılar dedikleri günden sonra dışarıya çıkıp geç saatlere kadar oynamadım ve o günden sonra dışarı çok fazla çıkmadım. Küçükken annemler beni böyle korkuturlardı. (Çağrı Arslan, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Çok eski zamanlardı. Amcam bizi korkutmak istiyordu. Bizde o zamanda hırsızlar pek çok etrafta vardı. Amcam üzerini değiştirmiş, başına bir şal bağlamış ve kapının önüne gelmişti. O an çok korktum çünkü o kadını tanımıyordum ve sese de bir tuhaf gelmişti. O kadın yani amcam hemen içeri girdi ve elinde de bir sopa vardı. Hemen ben de elime bir sopa aldım ve onun ensesine vurdum. Daha sonra öğrendim amcam olduğunu, çok üzüldüm. Ama öyle yapması beni çok korkutmuştu. (Yıldız Beyakzaya, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Küçükken hiç yemek yemeyen mızız bir çocukmuşum annem ne yaparsa yapsın yemek yemezmişim. Annem yine bir gün yemek yedir-

meye çalışıyordu o arada da dışarıda yağmur yağıyordu çok şiddetli de gök gürliyordu, zaten çok korkak olduğum için gök gürültüsünden de çok korkardım. Annem de yemek yemem için gurgur dede hikâyesini anlatmıştı. Hikâyede hiç yemek yemeyen annesini üzen bir çocuk varmış, annesi de gurgur dedeyi çağırmış gurgur dede de yağmurla birlikte ses çıkara çıkara gelmiş ve eğer yemek yemezsen çok yağmur yağdırırım bütün dünyayı yok ederim demiş, çocuk da çok korkmuş, annem bana bunu anlatırken dışarıda gök gürledi, annem de gurgur dede geliyor, bütün dünyayı yok edecek eğer yemek yemezsen demişti çok korkmuştum hâlâ ne zaman gök gürlese gurgur dede aklıma gelir ve korkarım. (Dilanur Bekar, 11. sınıf, Sincan, Ankara)

Arkadaşımla gidiyordum. Bir çocuk çıktı ve bizi korkuttu, sonra çocuk koşmaya başladı. Koştum ve tuttum. Şöyle dedim, “Sen ne yapıyorsun, sen bizi korkutunca eline ne geçti?” dedim ve doğruyu anlattım. Ve doğruyu anladı ve sonra yürüyerek evine gitti. (Ömer Açikel, 6. sınıf, Çamkonak köyü, Kandıra, Kocaeli)

Çok şükür fazla korktuğum bir şey olmadı ama arkadaşlarımın kapının arkasında durup ben gelince “bö” diye birden karşıma çıkmasından çok korkarım, bağırırım felan. (Şükran Özetin, 9. sınıf, Alanya)

9-10 yaşlarındaydım. Kendi kendime eğleniyordum. Daha hiçbir şeyin farkında, ciddiyetinde değilim. Oyuncak, plastik bir yılanım vardı. Apartmandaki her kapının önüne koyup, zili çalıp kaçıyordum. Alt komşumuzun yeğeni hamileydi. Kapıyı onun açacağını bilmiyordum. Sonra o kapıya yılanı koyum, zili çaldım ve kaçtım. Tabii ki yukarıdan da izliyordum. Kapı açıldı ve çığlık atıldı, kadın yere düşmüştü. Çok korkmuştum. Kadın hamileydi ve “düştü” diyordu. Hastaneye gittiler.

Ama düşmemiş. O gün yaşadığım korkuyu anlatmaya kelimeler yetmiyor. Çok korktum ve pişmanım... (Ayşegü Ersoy, 9. sınıf, Alanya)

Bu güne kadar korktuğum olaylar olmuştu. Ama bu kadar korkmamıştım. Yazın köyde hep kuzulara giderdim. Bir gün akşam saat dokuz gibi bir şeydi. Kuzuları köyün içinden geçirip bizim koma götürüyordum. Bizim komun önünde simsiyah, gözleri parlak bir şey vardı. Ben de dedim kendi kendime köpek felandır. Ama kuzuları götürüp koma koyuyordum. O zaman komda ışık felan yoktu. İçeri kattım, tam çıkıyordum ki birden üzerime ayı saldırmış gibi birisi saldırdı. Bir an zannettim o siyah şey ayıdır. Ama tam o zamanda bir an kendimden geçtim. Tam böyle 5-10 saniye boyunca kendimi kaybettim. O an öyle korktum ki anne anne diye bağırdım. Kendime geldiğimde karşımdaki kişi abimmiş. Ve o an hiçbir şeye inanamadım. (Ali Akbaba, yaş 16, Çayırılı, Erzincan)

Değerleri

Sadece benim değil, belki de ülkesini seven bütün insanların korkması, üzülmesi gereken bir korku daha var. Küçüklüğümden beri Atatürk'le, bayrakla, vatanla ve milletle büyüdüm. Karşımda kim olursa olsun, görüşlerini beğenmiyorsa eğer açıkca dile getiriyorum. Çünkü öyle bir hale geldik ki, zorluklarla kazandığımız savaşı, şehitlerimizi, ata'mızı unuttur olduk. Ve bu beni gerçekten çok üzüyor. İleride annemin, babamın bana her gün anlattığı Atatürk sevgisini, vatan sevgisini ben de çocuklarıma anlatacağım ama daha sonraki nesillerin bu sevgiden yoksun olarak yaşamalarından korkuyorum. (Şimal Gürtekin, 11. sınıf, Yalova)

Benim en büyük korkum, ülkemizin bölünmesidir. Çünkü bu millet bu toprakları kolay kolay kazanmadı. Vatanın her karışı şehit kanıyla sulandı. Bu kadar zor kazanılan toprakların kolay bir şekilde

verilmesi benim en büyük korkumdur. Son zamanlarda doğuda çıkan olaylar, Türk-Kürt tartışmaları, “ülke bölünüyor” sözleri bu korkumu yine dışarı çıkarttı. (Mehmet Ali Arıkan, 11. sınıf, Yalova)

Diğer bir korkumsa, daha doğrusu kaygımsa, ülkemizin bölünmesi ve dağılmasıdır. Bu da beni ve tüm Türk milletini üzer ve korkutur. (Ayşenur Alparslan, 11. sınıf, Yalova)

İnternet günümüzün en önemli gereçlerinden biri. Belki saçma gelebilir ama internetin kesilmesinden çok korkuyorum. Çünkü genellikle derslerimi ve ödevlerimi oradan takip ediyorum. Kesildiği zamanlarda ise çok boşa kalıyorum. Örneğin felsefe sınavının notlarını fotokopi çektirmemişim ve bir arkadaşımın telefonuyla resimlerini çekip internete koymuştum. Ancak, o gün altyapı çalışmasından dolayı internetim kesikti. Bu da sınava çalışmamama sebep olmuştu. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı internetin kesilmesinden korkuyorum. (Onur Emre Karadağ, 11. sınıf, Yalova)

Ne yalan söyleyeyim, yaklaşık yarım saattir neden çok korktuğumu düşünüyorum ama aklıma bir şey gelmiyor. Yani korktuğum şeyler var elbet, bir keresinde Samsun’da bir tarlada dolaşırken yılan görmüştüm, bayağı korkmuştum, vücudum kasılmıştı, hareket edememiştim. Ama öyle çok kayda geçer bir korku değil. Genelde böyle korkular hissetmiyorum. Daha çok duygusal boyutta korkularım, kaybetmekten korkmak gibi. Öyle bir korkumu yazacağım o yüzden. Yaklaşık iki üç hafta önce iki çok çok sevdiğim arkadaşımın arasında kaldım. En sevdiğim, en yakın olduğum iki insanın. İkisi arasında bir anlaşmazlık vardı ve ben bunu çözemiyordum, o zaman kaybetmekten çok korkmuştum. Ya ikisini birden ya da sadece birini kaybedecektim. Gerçekten çok korktum. Peki sonuç olarak ne oldu dersiniz? Aralarını

düzeltemeyi başaramadım, birini kaybettim. Kortuğum kadar varmış, çok üzülüyorum şimdi bu kırılganlık yüzünden. (Betül Bilir, 11. sınıf, Fatih, İstanbul)

En büyük korkum: sıradan bir insan olup yıllarca boyumdan büyük işlerde çalışıp hayatımı boş bir şekilde heba etmek. Fabrikalarda çalışıp, bize verilen kısacık ömrü neşe ve huzur içerisinde yaşamak varken, yıllarca günde ömrünün 10 saatini işe harcayıp, ortalama 8 saatini uykuya harcayıp, 1 saat ihtiyaç molası verip geri kalan 5 saatle yetinmek zorunda olabileceğimi düşünmek bana korkunç geliyor. Üstelik kendine ayırabileceğin haftanın bir günü olan hafta sonu tatilini sadece zihinsel ve bedensel olarak dinlenmek için kullanacağını düşünmek daha da korkunç geliyor. Geleceğim hakkında endişelenmek midir, korku mudur bilmiyorum, ancak bu bana yaklaşık 3 yıldır bir takıntı haline geldi. (İsimsiz erkek öğrenci, yaş 19, Manisa)

Bir de günlüğümün kaybolmasından çok korkuyorum. Birinin alıp okumasından. Sınıf arkadaşlarımla, ailemin vs. (Ayşe Nur Atmaca, 9. sınıf, Sultancıftlığı, Sultangazi, İstanbul)

Beni şu ana kadar korkutan en önemli olay Gezi Parkı olaylarıdır. Devletin istikbali, dünyanın gözünde Türkiye'nin yeri, iç savaş çıkma ihtimali beni çok korkuttu. (Ahmet Sarsınlar, yaş 15, Kasımpaşa, İstanbul)

Ben daha 7-8 yaşındayken annem kanser hastalığını geçirdi. Onun bu kanser hastalığını yenemeyeceğini sandım ve çok korktum. Her zaman Allah'a dua ettim; bana, bize annemizi bağışlaması için, her zaman hiç sıkılmadan elimi Rahman ve Rahim olan Allah'a açtım.

Hayat çok zor, özellikle de yaşamak çünkü hayatta insanı her türlü olumsuzluklar bekler. Benim en büyük olumsuzluğum buydu işte.

Hayatı, insanları hiç anlamıyorum. Çünkü insanlar hayata boş gelirler çünkü öbür dünyaya dolu gitmek için ama insanların çoğu hat-ta yarısı bu dünyaya boş gelip boş gidiyor. Bu benim umurumda değil fakat karşımda bu kadar saçma, bu kadar kişiliksiz insan gördüğümde yaşamaktan sıkılıyorum. Benim en büyük korkum yaşadığım zor anlar değil, asıl bu insanların benim nefesimi her dakika, her saniye boşa tüketmeleridir. (Songül Polat, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

En son oynanan Fenerbahçe-Galatasaray derbisini izlerken çok korkmuştum. Yüz kişilik bir salonda Fenerbahçeliler ve Galatasaraylılar maçı beraber izliyorduk. Hakem penaltıyı verdiğinde bütün Galatasaraylılar ayağa kalkmıştı ve ben korku içinde penaltının kullanılmasını bekliyordum. Gol oldu ve herkes bir anda bağırmaya, zıplamaya başlamıştı. Bu bende büyük bir korku ve üzüntü yaratmıştı. Fakat ardından attığımız iki gol beni inanılmaz derecede rahatlattı. Daha sonra maçın sonlarına doğru Burak Yılmaz, Volkan'la karşı karşıya kaldı ve yine herkes ayağa kalktı. Fakat Burak Yılmaz çok kötü bir vuruş yaparak beni inanılmaz rahatlattı. Daha sonra maçın uzatma dakikalarında Volkan ve Sabri tartışmaya girdi ve kırmızı kart gördüler. Son beş dakikaya kalecisiz girdik ve o beş dakika hayatımın en korku dolu beş dakikalarındandı. Ama yine Kadıköy'de bizi yenemediler ve on beş sene oldu. (Ertan Kazımoğlu, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

"Türk" adının yok edilmeye çalışılması. (Murat Hakan Yücesan, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Bir Cumartesi günü Zülal'le birlikte Başakşehir'deki McDonalds'taydık. Yedik, içtik, oturduk. Bir ara lavaboya gittik, son

kez masaya dönüp durağa doğru yürümeye başladık. Durağa geldik ve telefonla ilgili bir şey söyledi Zülal. Aklıma telefon geldi. Çantama baktığımda telefonum yoktu. McDonalds'ta unuttuğumu fark ettim. Durakla McDonalds arasındaki mesafe 10-15 dakika normalde ve ben o yolu 2-3 dakikada koşarak gittim. Bizim yan masamızdaki çift hâlâ oradaydı ve adam bana "Telefonunu mu unuttun?" dedi. Ben o ara ağlamaya başladım, "Daha çok yeniydi :(" dedim. Görevliden olduğunu söyledi. Hemen gittim ve telefonu alacakken adam inanmadı bana. Tarif ettim, dedim "İçiniz rahat olsun." Kilidi açtım, inandı. Çıkarken aptal dermişçesine bir bakış attım adama ve çıktım. Boğazımın yandığını fark ettim ve yola çöktüm. Sonra Zülal su aldı geldi ve eve döndüm. (Büşra Işıldak, 10. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Benim en büyük korkum Fenerbahçe'nin 90+3'de gol yemesidir. Mesela, Avrupa liginde Fenerbahçe gruplarda ilk maçında Marsilya'yla karşılaşılıyordu. Maç ne güzel 2-0 gidiyordu. Son 10 dakika kalmıştı. Tabii ki de herkes Fener'in yeneceğini düşünüyordu. Dakika 81, 2-1 oldu. Bir anda benim içimi bir korku sardı. Tır tır titriyorum. 90+3'dü. Rakip korner kullanıyordu. Bu ataktan sonra maç bitecekti. Maçı anlatan spiker bile "Tamam bu maç bizim. Gözler hakemde" diye konuşuyordu. Demek ki galibiyetten emindi. Rakip korneri kullandı. İçeri doğru topu kesti. Bir anda bir kafa vuruşuyla top ağlara gitti. O an ben donakaldım. Dünyayla bağım bir anda kopmuştu. Bir daha öyle maç gelmez inşallah karşıma.

Bir diğer korkum ise birisinin bir yere saklanıp beni korkutması. Bir gün mahallede arkadaşlarla dolaşıyorduk. Bir binanın balkonunun içine girdik. Bir anda arkadaşım içeriye gel dedi. Ben de gittim. Tam içeri girecekken karşımda maskeli birisi. Bir anda korkudan bayılacaktım. Kendime zor gelmişim. (Hasan Toka, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Karşı Cins

Korku, bir de karşı cinse duyulan korku vardır. Çünkü onların yani erkeklerin sağı solu hiç belli olmaz, bu yüzden içimizde bir korku vardır. Biraz tuhaf, biraz da komik bir korku ama olsun. (Rabia Darbaş, 10. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Arkadaş olduğum bir kızın (normal arkadaş) onu sevdiğimi duymasından ve hele de başkalarının duymasından çok korkarım. (Eyüp Terdi, 9. sınıf, Sultangazi, İstanbul)

Beni mutlu eden duygudan asla korkmam. Aslında mutluluk da bir duygu değil midir? Benim gözümü kör eden buydu sanırım. O aşk sandığım, hayatın sadece ondan ibaret olduğunu sandığım insanın nereden bilebilirdim ki benim en çok korktuğum insan olacağını. Hani benimle çok mutlu oluyordu, hani ben onla çok mutlu oluyordum. İşte aklımın başına geldiği an, annem her şeyi öğrenmiş ve ben biliyorum ki annem hiçbir zaman bu kadar üzülmemiştir. Bu dünyada hiçbir şey anadan, babadan önemli değilken ben nasıl böyle bir nankörlük yaptım. Korkuyordum, babam dövecek mi, aşk sandığım insan peşimi bırakacak mı, anam ne zaman beni affedecek, yoksa ben korkumun içinde debelenip duracak mıyım? Evet, korku bu olsa gerek. Hiçbir şeyden korkmadığım kadar köpek gibi pişman olduğum hatayı yapmak benim için hayattaki en büyük korkum ve hâlâ korkuyorum, biliyorum ki korkucam da, zaten korkmam da gerek. Diliyorum ki hiçbir zaman bu kadar aciz olmam. (İsimsiz, lise, Antalya)

Hayatımda ilk defa birisini sevdim. O sevdiğim kişinin başka birisiyle mutlu olmasından ve onunla aile kurmasından korkuyorum. (Çiğdem Çınar, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Sevdiğimi kaybetme korkusu: Bu yaşıma kadar sevgili konusunda birçok kızla çıktım. Muhabbet ettim, vakit geçirdim. Yaşım 17 oldu neredeyse. Bu dönemin yani 2012-2013 okulun başlarında karşıma çok güzel ve çok talı bir kız çıktı. Muhabbetimiz gayet normaldi. Ta ki 15 Kasım 2012'ye kadar. O gün hayatımın nerdeyse en güzel günüydü. Bu tatlı kız bana bir adım atmıştı. Belliydi, o da benden hoşlanıyordu. 16 Kasım 2012 gününde açıldım güzelime. Gün 26 Nisan 2013, ilişkimizde 6 ayı geride bıraktık. Sevdiğim kıza o kadar çok bağlandım ki onla beraber vakit geçirmeye alıştım ki, onsuz bir saniye güzel geçmiyordu. Bir gün beni bırakıp gitmesinden korkuyorum, onsuz yaşayamam diyemem çünkü Allah'ım onu benden alır. Benim nefesim oldu bu tatlı kız. Ömrüme, hayatıma ve yaşamıma neşe oldu. Benden sevdiğimi alacaklar diye çok korkuyorum. Ağlaması ve üzülmesinden korkuyorum. Korkuyorum çünkü çok seviyorum ben bu tatlı kıızı. Onsuz kalmaktan korkuyorum. Bir gün benden vazgeçip de gitmesinden korkuyorum. Çok alıştım ben güzelime. Seni kaybetmekten korkuyorum Prensesim. (Veysi Bingöl, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Benim en büyük korkularımdan birisi sevgilimi yani hayatımın anlamını kaybetmek. Çünkü bana bir insanın sesine âşık olabileceğimi, sesini duyunca ağlayacağımı söyleseler gülerdim. Gülüşünü görünce nefessiz kalacağımı, yazdığı her cümleyi hatırlayacağımı söyleseler gerçekten gülerdim onlara. Biraz daha görmek için saçma sapan şeyler yapacağımı, bir bakışıyla donacağımı söyleseler kahkaha atardım. Ama sonra o geldi işte hiç gitmeyecek gibi, o gitmememli çünkü o olmazsa olmazmış gibi geliyor, o olmazsa nefes alamazmışım gibi geliyor, onun gitmesi dünyanın sonuymuş gibi, bu dünyaya gelme sebebim oymuş gibi. Gitmemeli işte. Hani sevmek feda etmektir ya, her şeyi ben onun için kendimden vazgeçerim. Çok seviyorum işte ya. Bir an görmesem özlüyorum. Ağlayasım geliyor bazen mutluluktan. Bazen bir hüznün çöküyor içime onu kaybetmekten korkuyorum gerçekten. Sadece hep kalsın istiyorum. Onu özlemeyi seviyorum ama özlemek de istemiyorum bir yandan. Çok mu âşığım ne, içime işlemişsin sevgilim.

Parmak uçlarından saç uçlarına kadar santim santim seviyorum. Onu sevmek yaratılıştan ötürü hiç aksatmadığım bir ibadetti. Daha nereye kadar sevebilirim ki onu. Ondan ötesi yok ki... (Tuğba Kaptan, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

En başta Allah'tan korkarım. Fenerbahçe maçına gidip de bilet bulamamaktan çok korkarım, hayallarım suya düşer. Hoşlanmadığım ve korktuğum şeylerden birisi de arkadaşlar içerisinde bir kişi tarafından mahcup duruma düşürülmekten korkuyorum. Annemi babamı ve ailemi çok sevdiğim için onları kaybetmekten korkuyorum. Buse'yi kaybetmekten korkuyorum. (Bekir Macit, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Hayatımda önce değer verdiğim insanları kaybetmekten korkuyorum. Bir gün sevdiğin insanlarla yan yanasın ama bir gün sonra belki o an varken yok oluyorlar. Sevdiğim kişileri kaybetmekten korkuyorum. Her insanın kendine göre korkuları vardır. Ben bir sene önce yüzme kursuna gidiyordum. Aslında hiç istemiyordum çünkü sudan korkuyordum. Sanki boğulacak gibi oluyordum. İçinde öyle bir korku oluşmuştu. İlk başladığım zaman her bir korkuyla yüzmeye çalışıyordum ama sonra korkumu yendim. Bu da bana mutluluk verdi. Bir de yüksekten korkuyorum, çok yüksekte asla duramam, sanki bakarken arkamda biri varmış, beni o an itecek ve düşecekmiş gibi oluyorum, başım dönüyor. İlk oturduğumuz ev giriş kattı, sorun olmuyordu. Sonra 4. Kata taşındık, hiç alışamamıştım, balkondan dışarı bakamıyordum, psikolojik olarak etkileniyordum. Basit korkular olmasına rağmen insanı etkiliyor. İnsanları üzeceğim, ne biliyim yanlış bir şey söylemek beni korkutuyor. Üzülmek de üzmemek de korkularımdan biri. Bekir'i kaybetmekten korkuyorum. (İsimsiz, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Çoğu kız gibi böcek vb. şeylerden kormuyorum hatta biraz saçma geliyor bana. Bence çoğu bilerek yapıyor, dikkat çekmek için yapıyorlar. Belki vardır ama çok nadir, öyle çok bir korkulacak yanı yok. Bunlardan ziyade bir de güvenmek konusunda korkularım var. Sanırım önceden yaşadıklarım yüzünden hayatıma giren insanlara pek güvenemiyorum bu yüzden soğuk bir insan olduğumu düşünüyorlar. Korkularım olduğu için pek fazla kişiyle diyaloga girmek istemiyorum. Kim bilir belki de benim hayatımı, düşüncelerimi değiştirecek. Hayata karşı bakış açım bazı insanlar yüzünden değişsin istemiyorum. Bu yüzden insanlara yaklaşmaktan da korkuyorum. Ama bir insan var ki yaptlarıyla tamamen güvenimi kazandı. Ona hiç şüphesiz güveniyorum diyebilirim. Hatta abartısız kendime bile o kadar güvenmiyorum sanırım. Bir insan bu kadar da sahip çıkmaz birine... Bende çok ayrı yeri. Onun hakkında tek bir şüphem bile yok. Sadece onu da kaybetmekten çok ama çok korkuyorum. (Dilan Karabulut, 10. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Evlilikten nefret ederim. Bir gün kararım değişir diye çok korkuyorum. (Ceylan Koç, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

İleride evlenmek falan istemiyorum. Okulumu yurtdışında okumayı istiyorum ama biraz zor. O yüzden burada okuyum. Rümeysa'yla beraber yurtdışına çıkmak istiyorum. Gezmek, bütün gün rahatça film izleyip kitap okumak istiyorum. Sonra Afrika'ya gidip öğretmen de olmak istiyorum. Bimiyorum belki bir tanesi gerçekleşir. Belli olmaz ama bence gerçekleşmeyecek. (Ayşe Nur Atmaca, 9. sınıf, Sultançiftliği, Sultangazi, İstanbul)

Korkunca

Ben korkunca beynim daha güzel çalışıyor. Bir de korkunca titriyorum, ellerim boşalıyor. Ayaklarım karıncalanıyor. (İlayda Kurşun, 3. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Bir dua okurum, korku morku kalmaz (3 Kulhuallah, 1 Elhem).
(İsimsiz, 9. sınıf, Başakşehir, İstanbul)

Mesela yükseklik korkum, o korkumda ellerimi birbirine geçiririm. Sonra zombi veya vampir görünce ayağım havaya kalkar ve gözüm yaşlanır. Sokakta dilenci gördüğümde ise ağzım açılır ve dilim dışarı çıkar. Korkularımdan korkmayacağıma inanıyorum. (Hüseyin Kerim Aksu, 3. sınıf, Sultantepe, İstanbul)

Korku Kitabı, kültürümüzde korku ile ilgili birikimin kayda geçirilmesini amaçlamıştır.

İlk yazılı kayıtlarda korku anlamına gelen kelimeler incelenmiştir. İnsanları ürküten hayvanların isimlerini telaffuz etmemek de bir korku ve tedbir alametidir. Kültürümüzde korkulan hayvanlara verilen bir hayli takma isim vardır.

Kök salmış korkuları masallarda tesbit ediyoruz. Klasik edebiyat ve modern dönem romanları da elbette korkulara değiniyor. Çünkü korku yaşamın çok gerçek bir parçasıdır. Kitabın Korku Hikayeleri bölümünde genç insanların içten gelen ifadelerle korku anlarını anlattıkları 800'e yakın anı yer alıyor. Ölümden, daha doğrusu yakınlarını kaybetmekten, kazalardan, köpeklerden, üç harflilerden, mahçub olmaktan ve daha bir çok sebeple korkularımız var.

Korkulan unsurlar ve korkunun kaynağını bertaraf etmek için neler yapıldığı bahisleri halk kültürünün gelişmiş bir alanına giriyor.

www.kitabevi.com.tr
online satış

ISBN 978-605-4907-34-2

9 786054 907342

50 ₺

KİTABEVİ

